

JACOBO DE VORÁGINE, Beato

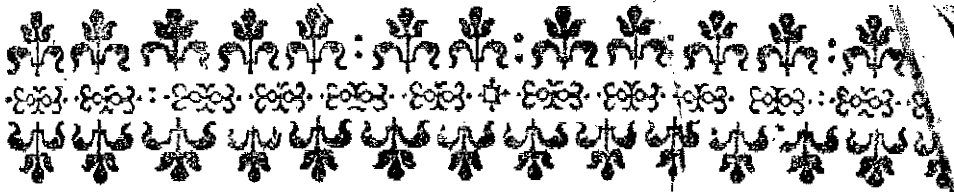
**R.P.F. Iacobi de Voragine Archiep.
Ianuensis Ordinis Praedicat. Mariale de
laudibus deiparae Virginis / ordine &
artificio alphabetico ex manuscripto
vetustissimo codice recens compilatum &
in lucem editum ; operâ olim et
industriâ R.P.Fr. Rudolphi Clutij Ord.
Praedicat... -- Lugduni : Apud Joann.
Mattaemum Martin..., 1688**

**[12], 564, [23] p., a4, e2, A-Z8,
2A-2N8, 2O4, 2P2 ; 8°**

**Apostillas marginales. -- Es Tomus
primus**

**1. Virgen María-Sermones 2. Andre Maria
-Sermoiak I. Clutio, Rodolfo (O.P.), ed.
lit. II. Mariale de laudibus deiparae
Virginis III. Título**

R-6564

TABULA ALPHABETICA SERMONUM PRINCIPIA indicans, & quotâ Pagnâ in- veniri debeant.

A

ASTINENTIA Mariae. Sermo I.

fol. 1.

*Advocata nostra est Maria. Ser-
mo II. 3*

Adjutrix nostra est Maria, Ser. III. 6

Amigdalus dicitur Maria. Ser. IV. 9

Amor beatae Mariae. Ser. V. 11

Ancilla Dei est Mariae. Ser. VI. 13

Annunciatio filii Dei Mariae. Ser. VII. 17

Apis dicitur Maria. Ser. VIII. 20

Aqueductus est Maria. Ser. IX. 21

Arbor caelestis est Maria. Ser. X. 25

Arca Dei est Maria. Ser. XI. 27

TABULA ALPHABETICA.

<i>Arcus caelestis est Maria. Ser. XII.</i>	29
<i>Assumpta est Maria. Ser. XIII.</i>	31
<i>Assumptio Mariae. Ser. XIV.</i>	34
<i>Assumi debuit Maria. Ser. XV.</i>	38
<i>Ave Maria gratia plena. Ser. XVI.</i>	42
<i>Augusta & Imperatrix est Maria. Ser. XVII.</i>	

47

<i>Aurora dicitur Maria. Ser. XVIII.</i>	52
--	----

B

B <i>Alamum fuit Maria. Ser. I.</i>	55
<i>Bata fuit Maria. Ser. II.</i>	59
<i>Benedicta fuit Mariae. Ser. III.</i>	59

C

C <i>ancellaria Dei est Maria. Ser. I.</i>	66
<i>Candela signat Mariam. Ser. II.</i>	68
<i>Casus nullus potuit esse in Maria. Ser. III.</i>	71
<i>Cedrus signat Mariam. Ser. IV.</i>	72
<i>Cellaria Spiritus Sancti est Maria. Ser. V.</i>	77
<i>Caelum dicitur Maria. Ser. VI.</i>	79
<i>Cinnamomum dicitur Maria. Ser. VII.</i>	83
<i>Cipressus signat Mariam. Ser. VIII.</i>	85
<i>Collum dicitur Maria. Ser. IX.</i>	88
<i>Columba dicitur Maria. Ser. X.</i>	91
<i>Communis persona est Maria. Ser. XI.</i>	97

TABULA ALPHABETICA.

<i>Conceptio Mariae Ser. XII.</i>	100
<i>Conceptio Christi Ser. XIII.</i>	104
<i>Contrivit Serpentem Maria Ser. XIV.</i>	08
<i>Conversatio Mariae. Ser. XV.</i>	111
<i>Corpus Mariae. Ser. XVI.</i>	115
<i>Crater Dei est Maria. Ser. XVII.</i>	119

D

D <i>Elicie Mariae. Ser. I.</i>	123
D <i>Dies dicitur Mariae. Ser. II.</i>	126
<i>Dilectio Mariae. Ser. III.</i>	131
<i>Dolorem habuit Mariae. Ser. IV.</i>	135
<i>Domina caeli est Mariae. Ser. V.</i>	138
<i>Domus Dei est Mariae. Ser. VI.</i>	141

E

E <i>Bur signat Mariam. Ser. I.</i>	147
E <i>Elephas signat Mariam. Ser. II.</i>	149
<i>Electa & praelecta fuit Mariae. Ser. III.</i>	152
<i>Eleemosynaria Dei est Mariae. Ser. IV.</i>	156

F

F <i>Acies Mariae. Ser. I.</i>	158
F <i>Famosa fuit Mariae. Ser. iiij.</i>	161

TABULA ALPHABETICA.

<i>Fides Maria. ser. III.</i>	163
<i>Filius fuit Christus Maria. ser. IV.</i>	167
<i>Fluvius Spiritus sancti fuit Maria. Ser. V.</i>	172
<i>Fons Dei est Maria. ser. VI. VII.</i>	175. & 178
<i>Fortis mulier est Maria. ser. VIII.</i>	189
<i>Fruetus Maria fuit Christus. ser. X. ib. &</i>	191

G

G <i>Albanus signat Mariam. serm. I.</i>	194
G <i>Gallina assimilatur Maria. ser. II.</i>	196
<i>Gaudia Maria. ser. III.</i>	199
<i>Gratiam invenit Maria. ser. IV.</i>	204
<i>Gratiam habuit Maria. ser. V.</i>	206
<i>Gratiam Dei habuit Maria. ser. VI.</i>	213

H

H <i>Abitatio Dei fuit Maria. ser. I.</i>	213
H <i>Honoravit Christus Mariam. ser. II.</i>	217
<i>Humilitas Maria. ser. III.</i>	221
<i>Humilitas Maria. ser. IV.</i>	225

I

I <i>Ignem accepit Maria. ser. I.</i>	230
<i>Ignem accepit Spiritus Sancti cum apparitione recepit Maria. ser. II.</i>	235

TABULA ALPHABETICA.

Impregnatio Mariae. ser. III. 239
Incarnatio Christi de Maria facta. ser. IV.

242

L

L *Ac Mariae. ser. I.* 245
Laudanda est Maria. ser. II. 247
Libanus signat Mariam. ser. III. 250
Liberalis est Maria. ser. IV. 252
Liberum arbitrium Mariae. ser. V. 254
Lilium Dei dicitur Maria. ser. VI. 255
Lucida tota dicitur Maria. ser. VII. 261
*Luna dicitur Maria. ser. VIII. IX. X. &
 XI.* 263. 266. & 269
Lux dicitur Maria. ser. XII. 272. & 276

M

M *Anus Dei est Maria. ser. I.* 279
Mare dicitur Maria. ser. II. 282
Margarita Dei dicitur Maria. ser. III. 287
Mariae nomen. ser. IV. 289
Martyrium passa est Maria. ser. V. & VI.
 294. & 298.
*Mater Christi fuit Maria. ser. VII. &
 VIII.* 301. & 308
Mater nostra est Maria. ser. IX. 307

TABULA ALPHABETICA.

<i>Maternitas quadruplex fuit in Maria.</i> <i>ser. X.</i>	310
<i>Mediatrix nostra est Maria. ser. XI.</i>	311
<i>Ministra Dei est Maria. ser. XII.</i>	318
<i>Myrrha signat Mariam. ser. XIII.</i>	320
<i>Misericordia Maria. ser. XI V.</i>	321

N

N <i>Arduus signat Mariam. ser. I.</i>	325
<i>Nativitas Maria. ser. II.</i>	327
<i>Navis dicitur Maria. ser. III.</i>	331
<i>Nobilis fuit Maria. ser. I V.</i>	335
<i>Nova plura facta sunt in Maria. serm. V.</i> 337	
<i>Nubes signat Mariam. ser. V I.</i>	339

O

O <i>Dorifera fuit Maria. sermo I.</i>	344
<i>Oliva fuit Maria. ser. II.</i>	348
<i>Oliva signat Mariam. ser. III.</i>	351
<i>Optimam partem elegit sibi Maria. ser- mo I V.</i>	353
<i>Ortus deliciarum est Maria. ser. V.</i>	358
<i>Ovis Dei est Maria. ser. V I.</i>	363

TABULA ALPHABETICA.

P

- P** Alma signat Mariam. sermo I. 367
 Paradisus deliciarum est Maria. sermo II. 373
 Partus Maria. ser. III. & IV. 376. &
 379
 Plenitudinem gratiarum habuit Maria. ser. V. 384
 Porta cæli est Maria. ser. VI. 388
 Potentiam magnam habuit Maria. ser. VII. 393.
 Pulchritudo Mariæ. ser. VIII. & IX. 395.
 & 400.
 Puritas Mariæ. ser. X. 406
 Purificatio Mariæ. ser. XI. XII. 408. & 411

Q

- Q** Uæsiuit Deum Maria. sermo I. 414
 Quietem mentis semper dilexit Maria. ser. II. 418
 Quomodo fiet istud, dixit Maria. ser. III. 423

R

- R** Egina cæli est Maria. sermo I. 428
 Requiescit in se & in nobis Maria. ser. II. 435
 Mariale Vorag. 435

TABULA ALPHABETICA.

<i>Ros signat Mariam. ser. III.</i>	437
<i>Rosa signat Mariam. ser. IV.</i>	441

S

S <i>Alutatio Mariae. sermo I. II. & III.</i>	
447. 452. & 455.	
<i>Sanctificata fuit Maria. serm. IV. & V.</i>	
462. & 466.	
<i>Sapientissima fuit Maria. ser. VI.</i>	468
<i>Spiculum dicitur Maria. ser. VII.</i>	471
<i>Sponsa Dei est Maria. ser. VIII.</i>	474
<i>Stella maris dicitur Maria. ser. IX.</i>	478
<i>Stella matutina dicitur Maria. ser. X.</i>	483
<i>Stella dicitur Maria. ser. XI.</i>	486

T

T <i>Halamus Christi fuit Maria. sermo I.</i>	
489	
<i>Templum Dei fuit Maria. ser. II.</i>	493
<i>Terra dicitur Maria. ser. III. & IV.</i>	497.
& 499.	
<i>Thesauraria Dei est Maria. ser. V.</i>	502
<i>Thronus Dei est Maria. ser. VI.</i>	505
<i>Turbata fuit in sermone Angeli Maria. sermo VII.</i>	510

TABULA ALPHABETICA.

V.

V <i>As Dei fuit Maria. serm. I.</i>	517
<i>Ubera Mariae. ser. II.</i>	521
<i>Vellus signat Mariam. ser. III.</i>	524
<i>Venter beatæ Mariae. ser. IV.</i>	527
<i>Verba quæ locuta est Maria. ser. V.</i>	531
<i>Virga dicitur Maria. ser. VI. & VII.</i>	534.
<i>& 537.</i>	
<i>Virginitas Mariae. ser. VIII. & IX.</i>	539.
<i>& 542.</i>	
<i>Vita & conversatio Mariae. ser. X.</i>	547
<i>Vitis signat Mariam. ser. XI.</i>	554
<i>Unitas fuit inter Christum & Mariam. ser-</i>	
<i>mo XII.</i>	559
<i>Vulnera fuit Maria. ser. XIII.</i>	562

Summa Privilegij Regis Christianissimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum & Navarræ Rex Christianissimus singulari privilegio sanxit, ne quis per universos regnorum suorum fines, intra sex annos à die novæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendum curet & venalem habeat librum cui inscribitur, *R. P. F. Jacobi de Voragine, Archiepiscopi Januensis Ordinis Prædicatorum Sermones aurei*, præter JOANNEM MATTHÆUM MARTIN Bibliopolam Lugdunensem; aut illos quibus ipsemet concesserit. Prohibuit insuper eadem auctoritate Regis omnibus suis subditis eundem librum extra Regni sui limites ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti JOANNIS MATTHÆI MARTIN idque omne sub confiscatione Librorum, aliisque Pœnis contra delinquentes expressis, uti latius patet in litteris datis Versaliis die vigesima quinta Januarij anno millesimo sexcentesimo octogesimo quinto.

Ex Mandato Regis.

Signatum DESVIEUX.

Registratum fuit dictum Privilegium in libro Communitatis Parisiensium Bibliopolarum die 13. Februarij 1685.

Signatum C. ANGOT.

Desit excudi pro primæ vice die 15. Mensis Novembris anno millesimo sexcentesimo octogesimo septimo.

Exemplaria fuerunt data,

SERMONES

SERMONES

AUREI.

DE B. MARIA VIRGINE:

MARIALE NVNCVPATI.

EDITI AB EXIMIO SACRÆ
THEOLOGIÆ DOCTORE.

F. IACOBO DE VORAGINE

*Ordinis Predicatorum, quondam
Archiepiscopo Iannensi.*

SERMO I.

ABSTINENTIA multiplex fuit
in Virgine Maria. Est enim quadru-
plex genus sive species abstinentiæ.
Prima est, abstinere ab omnibus no-
civis, de qua dicitur. *Omnis qui in agone con-* 1. Cor. 9.
tendit ab omnibus se abstinet. Ita sunt nociva vi-
ria & peccata, quia ab ipsis semper est absti-
nendum. *Cor sapiens & intelligibile, abstinebit* Eccl. 1.
Mariale Vorag. A

2   S E R M O I.

se à peccatis. Secunda abstinencia est quando-
1. Cor. 10. que à licitis , quia sicut dicitur : *Omnia mihi licent , sed non omnia expediunt.* Tertia abstinencia est à superfluis , sicut à superfluitate curarum & divitiarum ; istam tamen abstinenciam non habent peccatores. *Peccatori dedit Deus afflictionem & curam superfluam , ut addat & congreget & tradat ei quae placuit Deo.* Quarta est abstinere à necessariis , sicut à cibo & potu. *Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam.* Istam talem abstinenciam habebat Da-
Ecc. 2. niel , qui dixit : *Panem desiderabilem non comedi , & caro & vinum non introierunt in os meum.* Ista quadruplex abstinencia invenitur fuisse in Maria. Ipsa namque abstinuit ab omnibus nocivis , quia nulli unquam nocuit , nullum unquam læsit. Hieron. in Epistol. ad Cromatium & Heliodorum. Mariam irascentem nullus unquam vidit : maledicentem nullus unquam audivit. Ambrosius in libro de Virginibus. Sollicita erat Maria nullum lædere , omnibus bene velle , asurgere majoribus natu , æqualibus non invidere , fugere jactantiam , rationem sequi , amare virtutem. Quando illa vultu læsit parentes ? quando fastidivit humilem , quando irrisit debilem ? quando vitavit inopem ? Secundò abstinuit à licitis. Licitum quidem erat matrimonium contrahere , sed ista ab isto licito abstinuit , & perpetuam Virginitatem Deo vovit ; unde dixit : *Quomodo fiet istud , quoniam virum non cognosco* , id est , me non cognoscituram propono. Consensit quidem in matrimonium , quantum ad conjugalem habitationem simpliciter , quantum verò ad carnalem copulam non consensit :

nisi sub conditione, videlicet si Deo aliter placeret. Hugo de sancto Victore: Suscepit Virgo conjugium, sed non mutavit virginitatis propositum. Item quidem fides & proprietates confitetur, quod ejus perfectonem nullatenus immutavit conjugalis consensus: sicut ipsius castitatem non violavit conceptus, nec integritatem non abstulit partus. Tertio abstinuit à superfluis, quia nec superflua habuit sicut patet in sui purificatione, ubi agnum emere non potuit, nec superflua dixit, quia non est locuta nisi verba quæ spectant ad Dei honorem, & proximi ædificationem, vel ad suæ humilitatis ostensionem, nec superflua sed utilia & necessaria cogitavit; unde dicitur. *Cogitabat qualis esset ista salutatio.* Nec superflua concupivit, sed unum tantum est necessarium, scilicet, adhærere Deo, & frui Deo. *Porro unum est necessarium, Maria optimam partem &c.* Quarto abstinuit à necessariis, sicut à cibo & potu, & aliis necessitatibus corporis. Ambrosius ubi supra: Si quando Mariæ reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obvius, qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quam necessitas fuit; & tamen cum quiesceret corpus, vigilabat animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupto continuat, aut disposita gerit, aut gerendo pronunciat.

Luc. 1.

Luc. 17

S E R M O II.

ADvocata nostra est Maria, quæ causas nostras coram Deo assumens, ipsas sapienter

S E R M O II.

Ancipit, incepras multis allegationibus eas defendit, & ad finem prosperum perducit.

3. Reg.
16.

Primò enim sapienter incipit, quia primò caprat benevolentiam, secundò insinuat nostram miseriam, ultimò petit misericordiam. Ideo significata est per mulierem illam sapientissimam quæ dixit ad David: *Sicut Angelus Domini, sic & Dominus meus Rex est, nec maledictio, nec benedictio moveatur.* Ecce captatio benevolentia. Deus enim est tantæ bonitatis, quòd nec nostris benedictionibus extollitur, nec nostris peccatis & maledictionibus commovetur. Deinde subdit, *omnes morimur & quasi aqua dilabimur, quæ non revertuntur,* ecce insinuatio nostræ miseriæ; Homo enim est spiritus vadens & non rediens. Deinde subdit. *Reduc objectum tuum,* id id est, peccatorem quem abjecisti per culpam, reduc per tuam misericordiam; ecce imploratio misericordiæ.

1. Reg.
25.

Secundò causas nostras multis allegationibus defendit. Et primò sapienti verbo hinc significata est per Abigail, cui dixit David: *Benedictum eloquium tuum: & benedicta tu quæ perhibuisti me: ne ulciscerer me in manu mea. Ecce audivi vocem tuam: & honoravi faciem tuam.* Bernardus. Advocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam judicis mater, & mater misericordiæ suppliciter & efficaciter nostra negocia pertractavit. Secundò advocat pietatis signo. Bernardus. Securum accessum habes ô homo ad Deum ubi mater ante Filium, ubi filius ante Patrem. Mater ostendit filio pectus & ubera, Filius ostendit patri latus & vulnera: Nulla ergo poterit esse repulsa ubi tot concurrunt charitatis & pietatis

S E R M O II.

5

pietatis insignia. Tertio advocat sanctitatis merito. Si enim merita aliorum Sanctorum pro nobis intercedunt apud Deum, multo fortius illa quæ etiam plenitudinem obtinent merituum, quæ dicit: *In me omnis gratia vite & veritatis; in me omnis spes vite & virtutis.* Quarto advocat ardenti desiderio. Desideria enim Sanctorum sunt intercessiones pro nobis apud Deum, unde dictum fuit: *Ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es.* Et ipsa dicit: *Cum esset rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum.* Nardus est herba calida, & significat ejus desideria inflammata, quæ ad Deum ascendunt, & gratum odorem sibi faciunt.

Eccl. 24.

Dan. 9.

Can. 2:

Tertio causas nostras ad finem debitum perducit. Tunc advocatus causam suam ad finem debitum perducit, quando est sollicitus & petitus, & in curia graciosus. Debet quidem advocatus esse diligens & sollicitus, quia sæpe advocatus ex sua negligentia succumbit in causa. Debet esse sapiens & peritus, ut sapienter sciat invenire viam, quæ faciat pro causa sua. Debet esse graciosus coram Rege & familia Regis, quia si odiosus esset nihil perficeret. Talis advocata est Virgo Maria. *Astitit Regina à dextris tuis,* ecce quantæ sollicitudinis & diligentia est; Non enim ad horam recedit, sed à dextris Dei semper stat & pro peccatoribus orat. Sequitur *in vestitu deaurato,* ecce quantæ est sapientia. Per aurum enim in S. Scriptura intelligitur sapientia divina. Alii Sancti igitur habuerunt aurum, id est, sapientiam divinam, sed nullus vestitus fuit auro, nisi Virgo B. Tunc enim divina

Psalm.

sapientia ipsam vestivit, quando novem mensibus in ejus utero habitavit. Sequitur, *circumdanda varietate*, ecce quantæ est gratiæ. Nam coram Rege & ejus familia in tantum est gratiofa, quòd omnes eam circumdant, associant & honorant. In cælo enim tot sunt varietates, quot sunt Sanctorum ordines, qui tanquam domicelli & domicillæ Reginam suam associant. Istam talem advocatam S. Bernar. invocat, dicens: Domina nostra, mediatrix nostra, advocata nostra, tuo filio nos recommenda, tuo filio nos repræsentata. Fac ô benedicta per gratiam quam invenisti, per prærogativam quam meruisti, per misericordiam quam peperisti; ut sicut, te renunciante, dignatus es fieri particeps infirmitatis miseræ nostræ, sic quoque, te intercedente, participes nos faciat gloriæ & beatitudinis suæ, Jesus Christus filius tuus, qui est super omnia Deus in secula benedictus.

S E R M O III.

Adjutrix nostra est Virgo Maria; Ipsa enim fuit adiutrix nostræ redemptionis, & nostræ justificationis, quantum ad quatuor genera causarum. Primò quantum ad causam efficientem, quia illum genuit, qui nostram salutem operatus est. Secundò quantum ad causam materialem, quia de suis visceribus nostræ redemptionis materiam ministravit. Tertiò quantum ad causam formalem, quia per suam sanctam conversationem nobis exemplum benè vivendi præbuit. Quartò quantum ad causam finalem, quia ad beatitudinem consequendam nobis à Deo da-

ta fuit. Unde dicitur: *Quòd in capite ejus erat corona stellarum duodecim: quia omnes Sancti per ipsam sunt coronati.* Secundò ipsa est adjutrix nostræ justificationis; circa cujus adjutorium tria sunt videnda, scilicet, quàm efficaciter adjuvat, qualiter, & propter quid. Multi sunt qui adjuvant, sed non efficaciter; aut quia non possunt, aut quia nesciunt, aut quia nolunt. Ipsa autem habet adjuvandi posse, quia ipse est mater omnipotentiae: *In Hierusalem potestas mea.* Eccl. 2. 4. Habet adjuvandi nosse, quia ipsa est mater sapientiae: *Sapiens mulier edificat domum suam.* Prov. 1. 4. Habet adjuvandi velle, quia ipsa est mater misericordiae, ideò dicitur: *Ego mater pulchrae dilectionis, timoris & agnitionis, & sanctae spei.* Eccl. 1. 4. Ipsa est tantæ potentiae, quia dæmonibus est ad terrorem, ideò dicitur, *mater timoris.* Est tantæ sapientiae, quia errantibus est ad directionem, ideò dicitur, *mater agnitionis.* Et est tantæ pietatis, quia desperantibus est ad spem & ad reductionem; ideò dicitur *mater sanctae spei.* Bern. Bernar. Non deest ei potestas quia est mater omnipotentiae, nec voluntas, quia est mater misericordiae; nec industria, quia est mater sapientiae.

Secundò videndum est, qualiter adjuvat. Ipsa quidem adjuvat hominem in omni statu, scilicet in vita, in morte, & post mortem; unde cantatur de ea: *Maria mater gratiae, mater misericordiae, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.* Adjuvat quidem in vita tam bonos quàm malos. Bonos scilicet in gratia conservando; ideò dicitur, *mater gratiae.* Malos verò ad misericordiam reducendo; ideò dicitur, *mater misericordiae.* Adjuvat & in morte ab insidiis prote-

S E R M O III.

gendo ; ideo subditur : *Tu nos ab hoste protege.*
 Adjuvat post mortem animas in suis manibus
 suscipiendo , & eas in cœlum deducendo , ideo
 subditur, *in hora mortis suscipe.*

Tertiò videndum est propter quid adjuvat.
 Circa quod notandum est , quòd plura sunt
 propter quæ tenetur juvare nos. Primò enim
 propter debitum ; ipsa enim multum tenetur
 peccatoribus , sicut dicit Augustinus. Quia per
 eos habet quicquid habet , quia peccatores si nos
 non fuissetis , Christus de ea carnem non sus-
 cepisset , & sic ipsa mater Dei non fuisset. Nos
 igitur sibi tenemur , quia per ipsam nos sumus
 reconciliati ; & ipsa tenetur , quia pro nobis ipsa
 mater. Secundò propter officium commissum ;
 Deus enim de ea confidens omnes gratias sibi
 fiendas commisit , & ipsa officium suum dili-
 genter facit. Nam juvat tribulatos , dando eis
 patientiam. *Confidit in ea cor viri sui & spoliis
 non indigebit.* Et sequitur : *De nocte surrexit* , ut
 scilicet tribulatis subveniat. Adjuvat tribulatos
 dando victoriam ; unde sequitur : *Dedit prædam
 domesticis suis.* Adjuvat in Dei amore famelicos,
 dando eis refectioem internam ; unde subdi-
 tur : *Et cibaria ancillis suis.* Tertiò propter ani-
 mum suum viscerosum ; Nam divina pietas in
 ejus utero novem mensibus habitavit , & ideo
 ipsam totam pietate replevit. Bernardus : Quid
 mirum si pietatem exhibent viscera pietatis ?
 Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimi-
 diâ diei horâ , reliquâ diei parte pomi servabit
 odorem ? Quantum ergò illa viscera pietatis vir-
 tus affectus affecit , in quibus novem mensibus
 Divina Pietas requievit. Quarto propter divina

Augi

Prov.
 11.

Bernar.

S E R M O I V. 9

bonitatis beneficium; Si enim Deus sibi in tantum fuit liberalis, non debet ipsa pro nobis esse avara, sed de plenitudine nobis effundere quam accepit, de qua ipsa dicit. *In plenitudine sanctorum detentio mea.* Legitur 3. Regum 1. quòd Bersabeæ filio suo regnum suis precibus impetravit. Bersabea interpretatur puteus satietatis. Puteus noster, id est, animus noster, aut est siccus, aut est semiplenus; puteus autem Virginis fuit plenus & superplenus, & ideo de sua plenitudine debet nobis effundere.

S E R M O I V.

A Migdalus significat Mariam Virginem ratione arboris, floris & fructus. Arbor enim Amigdali fuit tripliciter mundata & depurata. Dicit enim Isid. quòd quando radix Amigdali est amara, dulcoratur & depuratur per surculum arboris pictæ. Iste surculus est verbum Dei: *Suscipite insitum verbum.* Istum surculum Maria insitum in corde habebat: *Maria conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo.* Et jam mundabat ipsam: *Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis.* Paladius quoque dicit, quòd amigdalus amaritudine liberatur per immissionem cunei in radicem. Iste cuneus est Spiritus Sanctus, qui nodum omnis peccati ab ea expulit & abjecit. Psalmista quoque dicit, quòd si amigdalus vetusta clavis perforetur, emittet gemmas & depurabitur humor in medulla, & amplius fructificabit. Per istud foramen intelligitur occulta inspiratio Dei, de qua dicitur: *Dilectus meus misit manum suam*

Eccel. 24.

3. Reg. 12

Luc. 1.

Luc. 2.

Ioan. 15.

Psalmista.

Cant. 5.

Exo. 15. *per foramen.* Legitur quoque, quòd *aqua Marath dulcorata sunt per immissionem ligni.* Per istud lignum intelligitur filius Dei, qui plantatus fuit secùs decursus aquarum. Maria igitur fuit perfectè depurata & mundata, & per sermonem Divinum ejus animum adimplentem, & per Spiritum Sanctum eam sanctificantem, & per divinam inspirationem ejus mentem penetrantem, & per filium Dei in ejus uterum immittentem.

**Psalmi-
sta.** Secundò dicitur amigdalus ratione floris. Sicut enim amigdalus ante omnes arbores flores producit, sic & ipsa ante omnes mulieres votum virginittatis emisit, & post eam multæ. *Adducetur regi virgines post eam.* Ex ista virginittatis promissione secuta est conversio gentium & reprobatio Judæorum: *Florebit amigdalus, & dissipabitur caparus, impinguabitur locusta.* Tunc amigdalus floruit, quando Virgo beata votum virginittatis emisit; Et tunc locusta, id est, gentilitas instabilis & vaga gratiâ Spiritus Sancti impinguata fuit. Caparus verò in populis Judæorum in dissipationem ivit. Caparus enim est frutex spinosus super terram exspanus, & significat populum Judaicum durum & rebellem, & terrenis semper adhaerentem.

Ecccl ult.

Tertiò dicitur amigdalus ratione fructûs; nam ejus fructus sunt nuces longæ. Dicit autem Augustinus in sermone, ubi loquitur de virga Aaron quæ protulit nuces, quòd in nuce sunt tria, scilicet corium, testa & nucleus. Per corium signatur caro Christi, quæ habuit asperitatem & amaritudinem passionis. Per nucleum intelligitur ejus Divinitas, quæ habuit dulce-

S E R M O V. 11

dinem, & dat illuminationem. Per testam, quæ est inter nucleum & corium media, significatur ejus anima, quæ fuit firma contra omnia adversa, & quæ est media inter naturam divinam & carnem, quâ mediante animâ, Divinitas ipsa fuit carni unita.

S E R M O V.

AMor Beatæ Mariæ versabatur circa amorem filii, vel circa amorem Dei, vel circa amorem terrenorum. Amabat quidem filium amore præcordiali & intimo: amabat Deum amore seraphico: amabat cætera omnia amore ordinato.

Filium quidem amabat amore præcordiali & intimo, quod taliter ostendi potest: In Christo enim erat triplex substantia, scilicet, caro, anima & Deitas. In matre similiter erant tria, caro, anima & spiritus. Erat igitur inter matrem & filium triplex conjunctio, scilicet, carnis ad carnem secundum naturam, animæ ad animam secundum amicitiam, & spiritûs ad Deitatem secundum gratiam. Amabat igitur Christum amore naturæ, ut mater filium: amore gratiæ, ut creatura creatorem suum: amore amicitiæ, ut amica dilectum. Tam magnus igitur amor fuit matris ad filium, quod ipsa tota erat in amorem conversa. Sicut enim ferrum missum in igne totus efficitur ignis, sic ipsa charitate succensa, tota facta est charitas, quia ipsa tota in amorem conversa & liquefacta erat. *Anima mea liquefacta est, &c.* Quia ipsa tota erat amore vulnerata; unde dicit Sponsa: *Vulnerata charitate ego sum.*

Cant 5.

Secundò ipsa amabat Deum amore seraphico. Sicut autem dicit Dionysius in angelica Hierar. Amor Seraphin est mobilis, acutus, calidus, & superfervidus. Amor igitur Dei fecit eam mobilem ad citò credendum Deo. Secundò fecit eam acutam, id est, humilem ad subjiciendum se Deo. Sicut enim superbia facit hominem grossum, sic humilitas facit subtilem & acutum. Ista duo tangit cum dixit: *Ecce ancilla Domini*, ecce humilitas in subjiciendo se Deo: *Fiat mihi secundum verbum tuum*; ecce magnanimitas in credendo. De his duobus dicit Bern. Ista tanta humilitas non minuit ejus magnanimitatem; nec tanta ejus magnanimitas ut in sui æstimatione esset humilis, & nihilominus in promissionis credulitate magnanimis. Agit hoc nimirum in servis Dei divinæ gratiæ prærogativa, ut eos nec humilitas pusillanimes, nec magnanimitas faciat arrogantes. Tertiò facit eam calidam, id est, valdè ferventem, quia mox ad alta virtutum conscendit, quod significatum est in hoc quòd concepto Salvatore statim abiit in montana. Ambr. super Luc. Abiit in montana non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuncio, nec quasi dubitans de exemplo; sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festiva pro gaudio. Quò enim jam Deo plena, nisi ad superiora conscenderet? Et hoc cum festinatione, quia nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Beda in Homil. Abiit in montana quæ, gustatâ suavitate supernorum civium, humilitatis gressibus se ad alta virtutum transtulit. Ambr. Tres autem causas ponit Ambr. quare ivit cum festinatione. Una est, quia volebat diu morari

in publico. Secunda est, quia impellebatur ab immenso gaudio. Tertia est ad innuendum, quod ferventes debent esse illi, qui sunt pleni Spiritu Sancto. Quartò fecit eam superfervidam, id est, in solo Dei amore quiescentem; Omnem enim amorem mundanum impatienter ferebat, & solum Dei amorem anhelebat. *Nunciate dilecto Cant. 5. meo, quoniam amore languo.*

Tertiò amabat omnia amore ordinato; nam secundùm August. quatuor sunt gradus amoris. Aug. Primò enim debemus quod supra nos est diligere, scilicet Deum; deinde quod nos sumus, deinde quod juxta nos est, scilicet proximum, deinde quod infra nos est. B. igitur Virgo ordinatum amorem habuit, quia quod super se erat reverenter diligebat, scilicet Deum; & quod juxta se erat, scilicet filium, dilexit dulciter; quod ipsa erat, scilicet seipsam, dilexit sapienter; quod infra se erat, scilicet genus humanum, dilexit misericorditer; propter ista quatuor ipsa dicit, *Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis & sanctæ spei.* Eccl. 24. Ipsa enim fuit mater pulchræ dilectionis, quoad filium, qui præ sui pulchritudine est diligendus, quem dilexit dulciter; & timoris quoad Deum, quem timore filiali dilexit reverenter & agnitionis quoad se, quia se dilexit sapienter; & sanctæ spei, quoad genus humanum, quod dilexit misericorditer.

S E R M O VI.

Ancilla Dei est Virgo Maria, quæ dixit: *Ecce ancilla.* Sant autem quatuor signa per quæ agnoscitur.

Hester
14.

Primum est quia in humilitate se conservat semper. Talis ancilla fuit Hester Regina, quæ dixit. *Tu scis Domine, quod abominer signum superbia & gloria mea, & nunquam letata sum ancilla tua, nisi in te Domine Deus.* Commendabilis fuit tanta humilitas, quæ cum esset Regina, tamen sic erat humillima, humilitas enim honorata multum est Deo grata. Istam humilitatem habuit Virgo Beata, quæ licet fuerit ab Angelo reverenter salutata, licet à Patre cœlesti ab æterno fuerit electa & prælecta, licet à filio fuerit imprægnata, licet à Spiritu sancto fuerit omni gratiâ repleta, licet à tota Trinitate in Reginam sit electa & assumpta; tamen recognoscit se minimam ancillam, dicens: *Respexit humilitatem ancilla sua.* Bernar. *Super, missus est.* Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ honori cedere novit, insolêscere gloria nescit? Dei mater eligitur & ancillam se nominat; non est magnum esse humilem in abjectione, magna verò prorsus & rara virtus humilitas honorata.

Reg. 15.

Secundum signum est quoniam iram Domini placat & reconciliat. Talis ancilla fuit Abigail, quæ David iratum placavit, unde ipsa dicit: *Obsecro loquatur ancilla tua in auribus tuis, & audi verba famula tue.* Talis ancilla fuit Beata Virgo, quæ Deum contra genus humanum iratum suâ humilitate placavit. Eva habuit duos Dominos maritum & Dei filium; sed unum fecit ejici de Paradiso, alium fecit suspendi in ligno. Econtrario similiter Maria habuit duos Patres & Dominos, scilicet Dei filium, genus humanum, cujus ipsa fuit filia; Sed unum Dei filium de cœlo terram deduxit, & novem

mensibus in utero suo habitare fecit Alium scilicet genus humanum Deo reconciliavit. Augustinus : Mater generis humani pœnam intulit mundo ; Genitrix Domini nostri gaudium attulit mundo ; Auçtrix peccati Eva , auçtrix meriti Maria : Eva occidendo obfuit , Maria vivificando profuit ; percussit illa , sanavit ista.

Tertium signum est , quoniam inimicos Domini sui non recipit , sed ipsos confutat & expellit ; Talis ancilla fuit Judith , quæ Holofernem interfecit , & dixit : *Non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari , sed sine pollutione peccati revocavit me vobis , gaudentem in victoria sua in evasione mea , & in liberatione vestra.* Talis ancilla fuit Beata Virgo , quæ caput dæmonum in ipsum principem dæmoniorum contrivit. *Ipsa conteret caput tuum , quæ potestatem ejus ligavit. Ligabis cum ancillis tuis , quæ in tota curia infernali magnam confusionem fecit. Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Istam talem ancillam non permisit Deus coinquinari , quia servavit ejus virginitatem , & fuit sine pollutione , quia habuit totius peccati immunitatem. Ipsa de inimico Dei fecit magnam victoriam , ipsa evasit carnis spurcitiem , ipsa fecit liberationem nostram. Qualiter autem potestatem dæmonis contrivit , dicit Bernardus. Multis versutiis serpens insidiatus est calcaneo Mariæ , sed facta causa , quoniam omnem pravitatem hæreticam ipsa sola contrivit. Arius siquidem non de substantia carnis suæ Christum edidisse illa dogmatizabat : Alius non parvulum peperisse , sed reperisse sibilabat. Secundò contriti sunt insidiatores , con-

Judith.
13.Gen. 3.
Iob. 40.Judith.
14.

Bernar.

culcati sunt supplantatores, confutati sunt derogatores, & eam dicunt beatam omnes generationes.

Psalmista.

Quartum signum est, quoniam ad omnem obedientiam se parat, juxta illud Psalmistæ: *Ecce sicut oculi servorum in manibus Dominorum suorum.* Per oculos intelliguntur intellectus & affectus; per manum Dei intelligitur ejus potentia, vel ipse filius Dei; sicut enim homo operatur per manum, sic per ipsum omnia facta sunt. Vel per manum intelligitur ejus voluntas; quia sicut homo operatur manu, ita Deus solâ voluntate operatur. Unde dicit Augustinus, quod Dei facere est à se fieri velle, Beata igitur Virgo Maria ancilla Domini, oculos suos, intellectum & affectum habuit in manibus Dei, id est, potentiam Dei, considerando in se ipsa opera suæ potentiam; unde ipsa dicit: *Quia fecit mihi magna qui potens est.* Item, *fecit potentiam in brachio suo.* Habuit intellectum & affectum in manu Dei, id est, in filio Dei, ipsum super omnem intellectum angelicum cognoscendo, & eum super omnia diligendo. Habuit etiam oculos suos, id est totum affectum & intencionem suam in manu Dei, id est in voluntate Dei; quia quidquid Deus voluit, ipsa semper voluit. Nam si Deus voluit, ut votum virginittatis emitteret, statim emisit; si voluit ut matrimonio consentiret, statim consensit; si voluit ut Dei filium conciperet, statim desideravit; si voluit ut in Ægyptum iret, statim ivit; si voluit ut de Ægypto rediret, statim rediit. Ecce quomodo oculi sui semper fuerint in manu Dei.

S E R M O VII.

ANnunciatio Dei filii, quæ facta fuit Beatæ Virgini, non debuit fieri per aliquem hominem, sed per angelum, & non per angelum missum ab aliquo angelo, sed missum à Deo; nec per angelum infimum, sed per summum.

Debuit igitur per angelum fieri multiplici ratione. Una est ut modus redemptionis respondeat modo perditionis, ut sicut Eva à malo angelo edocta, fuit occasio nostræ perditionis, sic Maria à bono angelo instructa, fieret causa nostræ salutis. Beda. Quia mors intravit per fœminam, aptè rediit vita per fœminam. Illa siquidem à diabolo seducta per serpentem, gustum necis viro obtulit: hæc à Deo per Angelum edocta, mundo salutis Auctorem edidit. *Mors & vita in manu linguæ serpentis.* Fuit mors pestiferæ suggestionis; in manu linguæ fuit mors dubitationis; in manu linguæ Adæ fuit mors stultæ excitationis: sed in manu linguæ Virginis fuit vita nostræ salutis. Secunda ratio est, ut inter homines & angelos pax reformaretur; Angelus quidem oderat hominem, quia ipsum suâ restauratione defraudaverat; homo odiebat Angelum, quia per ipsum deceptus erat. Et quia Christi carnem assumebat, ut utrosque reconciliaret, ideo uterque in hoc negotio voluit, ut ministerium exhiberet. *Colloquio primo, pacificans per sanguinem crucis, sive in cœlis, sive quæ in terris sunt.* Tertia ratio est, quòd pro minoribus negotiis Deus Angelos sæpè mittere consuevit; nam misit Raphaëlem ad curationem

Prov. 14.

Col. 1.

Daniel.

9.
Apoc.
12.Isaie
63.

Hieron.

infirmittatum ; misit Gabrielem ad liberationem captivorum : Misit Michaëlem ad expugnationem inimicorum. Congruum igitur fuit , ut Angelus mitteretur ad annunciandum illum, qui veniebat ad infirmitatum curationem , ad captivorum liberationem , & ad hostium expugnationem. *Spiritus Domini super me & infra , ut mederer contritis corde* , ecce infirmitatum curatio : & *predicarem captivis indulgentiam* , ecce captivorum liberatio , & *diem ultionis Deo nostro* , ecce hostium expugnatio. Quarta ratio est, quia Virgo beata virginitatem servabat , hominum consortia fugiebat , Angelos sæpe videre consueverat. Quia virginitatem servabat, debuit ab Angelo salutari ; quia hominum consortia fugiebat, debuit ab Angelo visitari ; quia angelos sæpe videre consueverat, debuit in hoc negotio eis familiariter conjungi. Hieronymus. Profecto ad Virginem Angelus mitti debuit, quoniam est semper cognata virginitas. Profecto enim in carne præter carnem vivere angelica vita est non humana ; unde in carne angelicam gloriam quærere majus meritum quàm habere. Esse quippe angelicum, felicitatis est ; esse virginem, virtutis, dum hæc gratiâ obtinere nititur, quod habet Angelus essentiâ.

Secundò iste Angelus non debuit mitti ab alio Angelo, sed à Deo, & hoc triplici causa. Primò, ratione negotii, pro quo mittebatur : quod tam grande erat, quòd ad istud non debuit mitti aliquis sublegatus, sicut fuisset angelus, qui missus fuisset ab angelo ; nec aliquis simpliciter legatus, sicut fuisset aliquis ; sed legatus talis ut Archangelus Gabriel, qui Deo

semper assistit. *Ego sum angelus Gabriel qui sto ante Deum.* Luc. I. Secunda causa est ratione Virginis, quia secundum Bernardum, non fuisset conveniens, ut Deus tale secretum Angelis revelasset, priusquam Virgini, excepto scilicet Gabrieli. Et ista fuerunt quatuor, sicut dicit Bernard. ad Hugonem de sancto Victore, scilicet, tempus, locus, modus, & persona eligenda; cætera enim multis Prophetis revelata sunt. Tertia causa est, ratione cujusdam congruitatis; Debuit enim mitti à Patre, quia erat opus potentiae: à Filio, quia erat opus sapientiae: à Spiritu sancto, quia erat opus gratiae & misericordiae.

Tertio non debuit mitti Angelus infimus, sed summus; sicut fuit angelus Gabriel. Bernard. Bernardus: Non arbitror hunc Angelum ad Virginem missum de minoribus esse, quia qualibet ex causa solent ad terras crebrâ fungi legatione. Ejus autem magnitudo apparet ex tribus magnis officiis, quæ sibi Deus in sua curia commisit. Primum est revelatio secretorum, unde dicitur. *Gabriel fac intelligere istam visionem.* Dan. 8. Secundum est victoria præliorum, unde dicit quædam Glossa super Danielelem, quod Gabriel præpositus est à Deo præliis grandis. Tertium est assistentia ante Deum, unde ipse dicit: *Ego sum Gabriel angelus, qui sto ante Deum.* Magnum est igitur secreta relevare, majus est victoriam præliorum concedere, maximum est ante Deum semper assistere.

S E R M O V I I I .

Apis dicitur Virgo Maria, quia fuit brevis per humilitatem, volatilis per supernorum contemplationem, mellificans per cœlestis fructûs productionem. De his tribus dicitur: *Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus illius.* De ista ape dixit Ambrosius in libro de Virginibus: Apis rore pascitur & concubitus nescit, mella componit: Sic Beata Virgo rore cœlesti, id est, gratiâ Spiritûs sancti pasta fuit, Virgo permansit, Paradisi dulcedinem generavit. Notandum quòd apes quatuor diligunt. Primò aërem serenum, qui tunc plus de rore invenitur, & in tempore pluvioso à volatu impediuntur. Secundò abundantiam florum. Tertio suavem sonum; Nam dicit Aristot. Per cantilenas & suaves sonos attrahuntur. Quarto dulce vinum, quia deficiente melle, dulci vino pascuntur. Ista quatuor Virgo beata dilexit, & in se habuit. Primò serenitatem internæ conscientiæ. *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus.* Secundò flores virtutum, & omnis gratiæ, id est, virtutum diversitate. Tertio sonum allocutionis divinæ; de quo sono dicitur: *Audi filia & vide. Vox dilecti mei pulsantis, aperi mihi soror mea.* Quarto vinum jucunditatis internæ: *Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad bibendum labiisque & dentibus ejus ad ruminandum.* De his quatuor dicitur: *En dilectus meus loquitur mihi; ecce interna allocutio. Surge, propra amica mea, & veni. Nam hyems transiit, imber abiit & recessit, ecce*

Eccl. 11.

Ambr.

Arist.

Psalm.

Ibid.

Can. 5.

Can. 7.

Can. 2.

S E R M O IX.

21

ferenitas conscientia. *Flores apparuerunt in terra nostra, ecce diversitas virtutum & gratia. Vineae florentes dederunt odorem suum, ecce vinum iucunditatis interna; Tunc enim dant odorem anima tanquam florentes vineae, quando coram Deo redolent interna iucunditate.*

S E R M O IX.

A Quæductus fuit Virgo Maria quæ dicit : *Ego quasi aquæductus exivi de Paradiso, id est, de deliciis misericordiarum Dei. Per istum aquæductum fluunt aquæ gratiarum de cælo in mundum; unde sequitur: Rigabo hortum plantationum.* Et quia iste aquæductus intantum necessarius est, quod diabolus ipsum frangere conatur, hoc significatum est ubi dicitur, quod Holofernes præcepit incidi aquæductum, quia per ipsum influebat fons in civitatem; tunc autem diabolus incidit, quando nos ab eius devotione restahit. Iste autem aquæductus commendabilis est ex parte sui, ex parte nostri, & ex parte modi, & ex parte aquæ.

Eccl. 14.

Judith. 7.

Ex parte sui commendabilis est, quia habet effluere & refluere; Nam aquæ gratiarum per ipsum aquæductum nobis de cælo effluunt. *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius.* Ipsæ etiam aquæ gratiarum ad cælum refluunt, dum ipsa ad referendum Deo gratias nos inducit, juxta illud: *Ad locum unde exeunt flumina redeunt, ut iterum fluant.* Est etiam iste aquæductus commendabilis ex parte sui, quod habet magnam longitudinem & sublimitatem. Ejus autem lon-

Sap. 5.

Eccl. 1.

Bernar. *gitudo tanta est, ut atingar à cœlo usque ad terram. Bernard. Aquæductus est Maria, cujus nimirum summitas instar scalæ Jacob cœlos tangit, imò etiam transcendit, ut illum aquarum quæ super cœlos sunt attingere posset. Latitudo autem istius aquæductus tanta fuit, ut etiam*

Bernar. *fontem divinum capere potuerit. Bernard. Natus est fons usque ad nos, quia descendit illa cœlestis vena per aquæductum, non tamen nobis fontis copiam exhibens, sed stillicidia gratiæ, cordibus nostris arenibus infundens. Alii quidem plus, alii quidem minus accipiunt; plus equidem aquæductus, ut cæteri de plenitudine, sed non plenitudinem ipsam accipiant. Ber-*

Bernar. *nard. Aquæductus est Maria, quæ plenitudinem fontis de corde Patris accipit, & nobis illum non prout est, sed prout capere poteramus edidit. Altitudo verò istius aquæductus tanta fuit ut ad fontem usque totius Divinitatis se*

Bernar. *erexit, & illum attigit. Bernard. Quomodo hic noster aquæductus fontem illum attigit, tam sublimem quòd putas nisi vehementia desiderii, fervore devotionis, puritate orationis: quomodo igitur majestatem attigit inaccessam, nisi pulsando, petendo, quærendo.*

Bernar. *Secundò iste aquæductus est commendabilis ex parte nostri: Nos enim aquas gratiarum de cœlo haurire non poteramus, propter nimiam cœli altitudinem, & nimiam nostri depressionem; & ideo oportuit, ut in medio esset aquæductus. Bernardus: Propterea humano generi tanto tempore fluentia gratiæ defuerunt, quia nondum intercesserat aquæductus. Idem, Quæramus gratiam, sed per inventionem gratiæ &*

Mariæ. Cæterum illud quicquid est quod offerre Deo paras, Mariæ commendare memento, ut eodem alveo ad gratiæ largitorem gratia redeat quo influxit; neque enim omnipotens erat Deus sine hoc aquæductu, gratiam prout vellet infundere, sed tibi voluit nihilominus vehiculum providere, quia fortè manus tuæ plenæ sunt sanguine. Itaque modicum quod Deo offerre desideras, gratissimum illi & omni acceptione dignissimum; Mariæ manibus offerenda trade, si non vis repulsam sustinere.

Tertiò iste aquæductus commendabilis est ex parte modi. Iste autem modus duplex est. Primus est quia diversimodè se diffundit; nam quibusdam se diffundit in modum aquæ putei, quibusdam in modum aquæ fontis, quibusdam in modum aquæ fluminis. Puteus habet aquas occultas & cum labore eductas, & quantum ad hoc ipsa se diffundit peccatoribus, quia aqua gratiæ est in eis occulta, sed tamen per laborem pœnitentiæ potest hauriri. Aqua verò fontis sine labore hauritur & continuè emanat; & quantum ad hoc diffundit se bonis & sibi devotis, quia eis continuè gratiam suam tribuit, & sine multo labore se eis diffundit. Aqua verò fluminis in magna abundantia emanat, & quantum ad hoc diffundit se beatis, quibus largiter & abundanter aquam Spiritus sancti tribuit. Ista triplex differentia tangitur cum dicitur: *Fons hortorum, &c.* ecce quia communicat se bonis & devotis in modum fontis; *puteus aquarum viventium*, ecce quia communicat se peccatoribus in modum putei vivificantis, *que fluunt impetu de Libano*, ecce quia communi-

Capit. 4

cat se beatis in modum fluminis, in abundantia & cum impetu decurrentis. Secundus modus est quia abundanter & largiter se diffundit. Aqua quidem largiter se diffundere & fluere consuevit multis de causis. Primò ex nimia repletione, sicut patet in flumine repleto, quod in loca vicina se diffundit; Et quia Beata Virgo nimium est repleta, ideo de sua plenitudine in corda per devotionem sibi vicina se diffundit.

Eecl. 24.

In plenitudine Sanctorum detentio mea. Ideo vocavit eam Angelus gratia plenam. Secundò ex violentia ventorum impressione, sicut patet in mari, quod quando violentiâ ventorum impellitur, intumescit atque diffunditur. Auster enim Spiritus Sancti sic ejus mentem afflavit quòd ad diffundendum spiritualiter impellit.

Eant. 4.

Surge Aquilo & veni Auster, & perfla hortum meum, & fluent aromata illius. Tertio ex nimia & vehementi ebullitione; quando enim vas nimis ebullit, tunc aquam extra projicit. Ignis quidem Spiritûs sancti sic ejus mentem inflammavit, & sic eam ebullire facit, quòd ad spargendum nobis aquam suæ gratiæ ipsa impellitur, ut non sit qui se abscondat à calore ejus. Quarto ex vasis concussionione; Si enim vas plenum aqua concutitur, mox aqua effunditur. Ipsa autem Dei situla gratiâ Dei repleta, & ideo si quis eam cum devotione tetigerit, mox gratiam suam effundit. *Fluet aqua*, id est, gratiæ abundantia, *de situla ejus*, id est, de Virgine Maria matre ejus. Quintò ex vallium depressione; Sicut enim aqua se in valles diffundit, & in loca depressa, sic & ipsa aquam suæ gratiæ immittit in corda humilium. *Qui emittit fontes in*

Num.
24.

Psalm.

convallibus. Sextò ex lunæ virtuosa operatione, ex qua fiunt fluxus & refluxus in mari. Luna est Virgo Maria à qua procedit fluxus gratiarum, dum nobis gratiam effundit; procedunt & refluxus, dum omnia ad Deum; per recognitionem gratiarum refundere nos inducit; *Ad loca unde exeunt flumina revertuntur, ut iterum fluant.*

Ecel. 1.

Quartò iste aquæductus commendabilis est ex parte aquæ, quæ habet aquas purissimas. Tunc autem secundùm Arist. aqua est pura, quando nullum habet colorem, nullum odorem, nullum saporem. Aqua igitur gratiæ Beatæ Mariæ est pura, quia auferit à nobis colorem, id est, mundanam conversationem: *Nolite conformari huic seculo, &c.* Auferit odorem, id est, præteritorum peccatorum vanam recordationem; quem odorem habebant, qui dicebant, *Recordamur piscium quos comedebamus in Aegypto gratis, &c.* Auferit saporem, id est, mundi amorem, ut scilicet amor mundi sibi despiciat, amor Dei sibi sapiat; quia sicut dicit Chris. verè non habet super terram quod amat, qui donum cœlestis veritate gustaverit.

Rom. 12.

Num. 14.

S E R M O X.

ARbor cœlestis est virgo Maria, quæ protulit folia, flores & fructus. Folia fuerunt ejus verba, de quibus dicitur: *Et folia ligni ad sanitatem gentium.* Unum enim folium fuit ad sanationem carnalis concupiscentiæ cum dixit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Aliud valet ad sanationem superbiæ, cum ait: *Respexit humilitatem ancille sue.* Tertium

Apoc.
22.

valet ad sanationem avaritiæ, cùm dixit: *Esurientes implevit bonis*. Flores fuerunt virtutes: quos flores habuit in triplici excellentia. Primò quia hos virginittatis in ipsa primò apparuit.

Cant. 2.

Flores apparuerunt in terra nostra, id est, in virgine Maria, quæ dicitur terra, juxta illud:

Isa. 45.

Aperiatur terra & germinet salvatorem. Secundò quia in floribus virtutum fuit tota circumdata & vallata, ita ut nec in modico impuritas in ejus cor mittere potuerit, unde cantatur de ea: Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum & lilia convallium. Istam talem circumdationem & vallationem non habuerunt aliæ virgines nec alij sancti, quia nullus unquam fuit ita vallatus virtutibus quòd hauserit cum aliquo sensu corporis, aliquam impuritatem saltem venialem. Tertiò quia floribus virtutum sic fuit vallata, fulcita & confirmata, ut nunquam potuerit per peccatum inquinari.

Cant. 2.

Fulcite me floribus. Istud tale fulcimentum non habuerunt alii Sancti, qui à virtutibus per peccatum cadere potuerunt. Fructus autem hujus

Cant. 7.

arboris fuerunt ejus opera. *Videamus si flores parturiunt fructus*. Maximè autem fructus hujus arboris fuit ille de quo dicitur: *Benedictus fructus ventris tui*. Iste enim fructus verè fuit benedictus; scilicet, in odore, colore & sapore.

Eccles.

24.

Est enim suavis ad odorandum: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris*. Est venustus & honorabilis ad intuendum; undè sequitur:

Cant. 2.

Et flores mei fructus honoris. Est dulcis ad gustandum: *Fructus ejus dulcis gutturi meo*.

S E R M O XI.

ARca Dei quam fecit Moyſes fuit virgo Maria, quæ commendabilis eſt ex cauſa efficienſi, materiali, & finali. Cauſa autem efficiens eſt ipſe Deus, qui ipſam fecit & inhabitavit. *Homo natus eſt in ea & ipſe fundavit eam altiffimus.* Pſalm. Deus in Beata Virgine fuit altus, quando eam in utero ſanctificavit. Fuit altior quando de ea integrâ virginitate naſci voluit. Fuit altiffimus, quando ipſam ſuper omnes angelos exaltavit. Materia autem hujus Arcæ fuit de lignis Sethim, quæ ligna ſecundùm Hieron. habent levitatem, pulchritudinem, fortitudinem, & imputribilitatem; per quæ intelliguntur quatuor dotes corporis ejus. Corpus enim modò eſt leve per ſubtilitatem, pulchrum per claritatem, forte per agilitatem, & imputribile per immortalitatem. Forma autem hujus arcæ fuit, quia habuit in longitudine duos cubitos, & ſemiſſem, id eſt, quinque palmos. Joſephus vocat ~~hic~~ cubitum duos palmos. Fuit ergo iſta Arca ſpiritualis quinque palmorum in longitudine, quia Beata Virgo quinque ſenſus ſuos uſque in finem puros ſervavit. Fuit etiam Arca trium palmorum in altitudine, quia reſtaurationem angelorum ſalvationem hominum, & renovationem omnium creaturarum procuravit. Habuit autem arca cubicum & ſemiſſem in altitudine, quia ejus celſitudo angelicam & humanam naturam excellebat, ſed uſque ad filii excellentiam non attingebat. Finis autem hujus arcæ fuit ut contineret virgam Aaron, tabulas

testamenti, & urnam auream, in qua erat manna. Ista autē arca spiritualis Virgo beata intra se cōtinuit Christum, in quo fuerunt tres substantiæ, scilicet, Deitas dulcissima quæ signatur per tabulas in quibus scripta erat sapientia Dei: caro mūdiffima quæ resurrexit, quæ signatur per virgam Aaron, quæ fronderat; & anima purissima, quæ signatur per manna. Vel potest dici, quòd in hac arca fuit manna dulcis contemplationis, & virga, id est, rectitudo perfectæ operationis. Virgo enim fronduit & fructum produxit, quia vita activa est magis fructuosa quàm contemplativa. Fuerunt etiam tabulæ sapientiæ discretionis; Quælibet enim vita tam activa quàm contemplativa indiget discretionematurâ. Ab ista arca habemus multa beneficia. Primò in periculis magnum auxilium, quod figuratum est ubi dicebat Moyſes in elevatione arcæ: *Surge Domine, & dissipentur inimici tui.* Secundò in dubiis magnum consilium, quod signatum est, ubi cùm vellet Saul consilere Dominum, dixit *Applica arcam Domini.* Tertiò in adversitatibus magnum solatium, quod signatur ubi dixit Salomon Abiathar sacerdoti: *Vir quidem mortis es, sed hodie nolo te interfici, quia portasti arcam Domini.* Quartò inter amorem Dei & mundi facit divisionem. Hoc significatum est ubi dicitur, quòd cùm sacerdotes qui portabant arcam fuissent in flumine, aquæ protinus sunt divisæ; ita quòd superiores intumuerunt ad modum fontis, inferiores autem descenderunt usque in mare mortuum. Aqua superior est amor Dei, qui elevat usque ad cœlum; aqua inferior est amor mundi, qui facit

Num 10.

1. Reg.
14.1. Reg.
2.

Ios. 9.

effluere usque in infernum. Quintò dat gratiæ sanctificationem. *Surge Domine in requiem tuam,* Psalm. &c. Sextò dat gloriæ benedictionem, quod significatum est ubi dicitur, quòd ad introitum arcæ Domini in domum Ebededon Dominus ei benedixit. De ista arca sic dicit Ambrosius: *Arca intrinsecus portabat testamenti tabulas, Maria autem testamenti portabat hæredem. Illa intra se legem, hæc Evangelium retinebat: Illa vocem habebat, hæc verbum verum. Illa intus forisque auri nitore radiabat, sed beata Virgo intus forisque virginitatis splendore fulgebat: Illa terreno ornabatur auro, ista cœlesti.* 2.Reg. 6: Ambr.

S E R M O XII.

ARCUS cœlestis designat Mariam Virginem, propter generationem, dispositionem, & colorationem.

Generatur autem arcus cœlestis ex reflexione radii solaris in nubem lucidam, concavam & aquosam. Beata Virgo fuit nubes in quantum fuit à terrenis elevata per cœlestium contemplationem, & concava per humilitatem, & aquosa per compassionem & pietatem; quia ejus cor erat molle, ductile ad compatiendum. Radius igitur solaris, id est, gratia Dei in Mariam quæ fuit nubes lucida concava & aquosa refluxit, & sic ea arcum cœlestem fecit.

Secundò dicitur arcus cœlestis propter dispositionem. Arcus enim ille ita est dispositus, quòd est sine chorda & sagitta, & versùs nos tenet cornua. Quidam sunt sicut arcus cum chorda & sagitta qui extenduntur à nimia severitate &

faciunt sagittas, id est communicationes, cum nimia crudelitate, & tenent cornua versùs se, scilicet indulgentiam & beneficentiam, quia nec inimicis suis volunt parcere, nec beneficia exhibere. Sed B. Virgo est sine chorda securitatis, quia tota est justissima & sine sagitta comminationis & timoris, quia est tota dulcissima.

Bernar.

Bernard. Quid humana fragilitas ire trepidat ad Mariam, nihil in ea austerum est, nihil terribile: tota suavis est, habet autem duo cornua, scilicet, gratiam & misericordiam, & ista tenet adversùs nos: quia justis dat gratiam & peccatoribus misericordiam; & ideo vocatur mater gratiæ & misericordiæ.

Beda.

Tertiò dicitur arcus cœlestis propter colorationem. Arcus enim ille ex quatuor elementis contrahit colores; ut dicit Beda; Nam ex igne contrahit colorem rubeum, ex aqua cœruleum, ex aëre hiacynthinum, ex terra viridem. Isti quatuor colores fuerunt spiritualiter in ipsa. Habuit enim colorem rubeum, quia tota fuit igne amoris inflammata, & istum colorem ignem traxit

Hebr. 12.

ab illo igne de quo dicitur: *Deus nos per ignis consumens est.* Secundò habuit colorem cœruleum,

Psalm.

quia tota fuit præ compassione liquida affecta, juxta illud. *Factum est cor meum tanquam cera liquefscens.* Et istum colorem traxit ab aqua, id est, à mentis suæ puritate, quia in mente sua semper fuit serenitas puritatis. Tertiò habuit colorem hiacynthinum; & istum colorem traxit ab aëre, id est, à mentis suæ puritate; quia in mente sua semper fuit serenitas mentis. Quartò habuit colorem viridem; quia tota fuit in conversatione viridis & amœna; & istum co-

S E R M O XIII. 31

lorem traxit à terra, id est, à seipsa, ex qua virtutes generabantur, per quas Deo & hominibus gratiosa reddebatur. Ejus enim viror virtutum omnium aliorum sanctorum virtutes & gratias superabar. *Gratiam & speciem desiderabit oculus tuus*; Et super hoc virides factiones, id est, virtutes virentes ex terra virginea procedentes. Qualiter autem fuerit Deo gratiosa dicit Fulbertus Carnotensis Episcopus. Virtutes Mariæ depromebant in cogitatione & affectione cordis, id est, ineffabilem harmoniam, quam ipsa creatrix & inhabitatrix ejus Dei sapientia delectabatur audire. Conuscabat quoque foris & in superficie sermonis & intus, unde possent homines glorificare Deum & salutem recipere.

Eccl.
4º.

Fulbertus
Carnotens.
Episcopus

S E R M O XIII.

Assumpta est Maria in cœlum cum corpore & anima. Quod quidem conveniens fuit multiplicatione. Prima sumitur ex parte sui. Secunda ex parte Dei. Tertia ex parte nostri.

Ex parte sui fuit ejus magna dignitas. Et ista fuit quintuplex, prout ostendit Augustinus in quodam Sermone. Prima, quia ipsa fuit mater Christi Deifica, & ideo debuit honorari, & ideo dicit: *Putredo & vermis est opprobrium humana conditionis*. Ab hoc opprobrio cum Jesus sit alienus, natura Mariæ excipitur quam Jesus de ipsa assumpsisse probatur; Caro enim Jesu caro Mariæ est. Istud ergo sacratissimum corpus de quo Christus carnem assumpsit, vermibus escam traditum esse, quia sentire non valeo, dicere pertimesco. Letatur ergo Maria læ-

Aug.

titiâ inenarrabili, animâ & corpore in proprio filio. Per proprium filium, quem in utero gessit, quem genuit, quem fovit, quem aluit Dei genitrix, Dei servitrix. Videmus etiam, quòd Christus totus voluit esse matris suæ, quia patrem carnalem habere noluit. Voluit & matrem totam esse suam, quia alios filios non generavit. Qui igitur noluit eam communicare homini, quomodo communicabit vermi? Et qui ex ea noluit generare filios, quomodo ex ea voluit generare vermes putridos? Debit ergo honorando matrem servare præceptum quo dixit: *Honora patrem tuum & matrem.* Secunda est, quia fuit fidelis Christi ministra, & ideo debuit exaltari. *Ubi ego sum, illic & minister meus erit.* Ministra Christi fuit Maria, quæ ipsum in utero gessit, partumque profusum aluit & fovit, & in præsepio reclinavit, in Ægyptum fugiens abscondit, & omnem infantiam ejus profecuta est pio mentis affectu, ita ut usque ad crucem ab ejus non recessit consecratu, nec solùm pio gressu, sed etiam pio affectu imitationis. Fuit ergo fide & opere Christi ministratrix, & usque ad mortem ejus devota servitrix. Si igitur ubi ministros esse vult ipsa non fuerit, ubi ergo erit. Si autem ibi, nunquid æquali gratiâ potietur? Et si æquali gratiâ, ubi est æqua Dei censura, quam reddit unicuique secundum meritum? Si merito præ omnibus Mariæ viventi donata est, gratia nunquid erit mortuæ imminuta? Absit. Nam si omnium sanctorum mors est pretiosa, sanè Mariæ est preciosissima. Tertia est quia fuit Christi vestis deaurata, & ideo debuit integra reservari.

Idem

Idem Augustinus : Si elegit Divina voluntas
 trium puerorum vestimenta in igne servate illæ-
 sa , cur abnuat in matre propria , quod elegit
 in veste aliena ? Quarta est , quia fuit Arca Dei
 sanctificata , & ideo debuit in templo cœlesti
 collocari. Damas. Hodie Virgo templo cœlesti
 vehitur sacra & animata Arca , in templo non
 manufacto reponitur: Columba innocens avo-
 lans ex Arca , id est ; corpore , quod Domini
 suscepit pedibus requiem adinvenit. Quinta
 est , quia fuit thesaurus & gemma pretiosa , &
 ideo debuit in thesauro cœlesti reponi. Augustin.
 Thronus Dei thalamus Domini cœli atque ta-
 bernaculum Christi. Dignum est enim esse ubi
 ipse est tam pretiosus thesaurus , dignius est
 servare cœlum quam terram.

Aug.

Damas.

August.

Secunda ratio sumitur ex parte Dei , scilicet ,
 ejus magna liberalitas. Deus enim intantum li-
 beralis est sanctis, quod non solum animas glori-
 ficat , sed etiam corpora multiplici honore illu-
 strat: Quædam enim eorum corpora integra &
 illæsa servantur : quædam miraculorum gloria
 illustrantur : quædam visitatione fidelium fre-
 quentantur : quorundam sepulchra gemmis &
 auro adornantur : quibusdam angelicis mani-
 bus monumenta præparantur. Si ergo corpus
 ejus esset in terra , cum nihil tale impendatur ,
 videtur Christus honorem materni corporis
 contempsisse. Hieronymus in Sermones de as-
 sumptione. Legimus sæpe ad funera Sanctorum
 Angelos advenisse & animas eorum usque ad
 cœlos cum laudibus & hymnis detulisse , &
 eosdem multo lumine resplenduisse. Insuper
 adhuc viventes in carnem ibidem miri odoris

Hier.

fragrantiam perfensisse. Si igitur talia & tanta circa defunctos Deus dignatus est exhibere, quantò magis ejus genitrici in die obitùs sui credendum est cœlorum militia obviam advenisse, eamque ingenti lumine circumfulsisse, & usque ad thronum gloriæ perduxisse.

Tertia sumitur ex parte nostri; Et ista est duplex. Una est magna nostra utilitas, quia ex hoc maximè fœminis magna spes resurrectionis & ascensionis datur. Sicut enim Christus dedit viris spem resurrectionis & ascensionis ex sua resurrectione & ascensione, sic dedit magnam spem fœminis ex matris suæ resurrectione & assumptione. Secunda est humanæ naturæ magna sublimitas, quia humana natura in Christo & in matre ejus est super omnes Angelos sublimata; ipsi enim angeli minorationem humanæ naturæ sciebant ex hoc in prima creatione, juxta illud: *Minuisti eum paulò minus ab Angelis.* Adæquationem etiam didicerant, & hoc in tempore gratiæ, ubi angeli hominibus, homines angelis adæquare possunt. Sublimationem autem credere non volebant, & ideo videntes naturam nostram in Christo, & in matre super ipsos exaltari admirantes dixerunt. *Quis est iste qui venit de Edom, &c.* Et de matre: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, &c.*

Palm.

Ma. 40.

S E R M O X I V.

Assumptio B. Mariæ in cœlum facta est multipliciter.

Primò enim assumpta est cum honorabili so-

cietate. Istud significatum est ubi dicitur, quod David & omnis Israël deducebant Arcam Domini cum gaudio ; & erant cum David septem Chori. Per David Christus intelligitur : per septem Choros universitas Angelorum & Sanctorum figuratur , quia septenarius est numerus universitatis : vel per septem Choros intelliguntur Angeli , Patriarchæ , Prophetæ , Apostoli , Martyres , Confessores & Virgines , qui omnes ipsam honorabiliter deduxerunt , & merito , quia isti omnes honorare tenebantur ; scilicet , Angeli , quia ipsa vitam duxit angelicam : Patriarchæ , quia de eorum stirpe descendit : Prophetæ , quia ipsa spiritu prophetiæ plena fuit. Apostoli , quia ipsa eorum magistra extitit : Martyres , quia ipsa gladio passionis perforata fuit : Confessores , quia ipsa sola fidem in passione Christi confessa fuit : Virgines , quia ipsa primiceria Virginum extitit. Bis igitur evacuatum fuit cælum ; Primò quando Christus ascendit , quia nullus in cælo Angelus tunc remansit , sed omnes Christo obviam venerunt. Secundò quando Virgo assumpta fuit , quia omnes angeli & animæ Sanctorum & ipse Christus sibi obviam venerunt. Tertio evacuabitur in judicio , quia omnes in valle Josaphat proficiscentur.

Secundò assumpta est cum ineffabili jucunditate , quod significatum est ubi dicitur : *David autem & omnis Israël deducebant arcam testamenti Domini in júbilo & languore buccina. David autem & omnis domus Israël laudabant coram Domino in omnibus linguis fabricatis Citharis & Liris.* Ubi notandum est quod si-

Aug.

cut dicit August. super Psalm. Triplex est sonus musicus. Unus qui fit voce, sicut in cantu : alius qui fit flatu, sicut in buccina : tertius qui fit cum pulsu, sicut in cythara. Primus qui fit cum voce tangitur cum dicitur, *in jubilo*. Est enim jubilatio cantus modulatio. Secundus qui fit cum flatu tangitur cum dicitur, *in clangore buccina*. Tertius qui fit cum pulsu tangitur cum dicitur, *in omnibus linguis fabricatis & Cytharis & Lyris*. Per hoc ergo quod dicitur, quod ista arca Dei deducta sit cum jubilo, &c. datur intelligi, quod ibi fuerunt omnia genera musicorum. Hieronym. in Sermone de Assumptione : Nulli dubium est totam illam in cœlestem curiam supernæ Hierusalem ineffabili lætitia tunc exultasse, & tunc jucundatam fuisse ineffabili charitate, tuncque congratulatione jubilasse : Nec immeritò, creditur enim quod ipse Salvator totus festivus occurrerit, & eam cum gaudio secum in throno collocaverit, alioquin quomodo crederetur implevisse quod ipse præcepit in lege : *Honora patrem tuum & matrem*.

Hier.

Can. 6.

Tertiò assumpta est cum mirabili claritate, de cujus claritate dicitur : *Quæ est ista qua progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol*. Fuit autem tunc luce multiplici perfusa : luce supersubstantiali, quia Christus qui est vera lux, obviam sibi venit & eam associavit. Secundò luce spirituali, id est, animâ suâ omni luce & gloria illustratâ. *Implebit Dominus splendoribus animam tuam*. Tertiò luce corporali, quia ejus corpus immortalitate & claritate resplenduit. Si enim fulgebunt justi si-

Isa. 60.

ent sol, quantò magis corpus illius qui Deum Mat. 12.
portavit. Quantò luce rationali, quia omnes
Sancti qui erant in cœlo eam associaverunt;
unde cantat Ecclesia: Sicut dies vèrni circunda-
bant eam flores rosarum & lilia convallium,
Flores rosarum sunt Martyres, Lilia conval-
lium sunt Confessores & Virgines. Quintò luce
intellectuali, id est, luce angelicâ, quia omnes
angeli eam associaverunt: quorum quidam præ-
cedebant tanquam Domicelli, quidam conco-
mitabantur tanquam bajuli, quidam seque-
bantur tanquam fideles ministri; omnes autem
jubilant tanquam joculatores devoti. Ecce
quàm luminosa ascendit, quia à superiori illu-
minata fuit luce supersubstantiali, ab inferiori
luce intellectuali & rationali, ab interiori luce
spirituali, ab exteriori luce corporali.

Quantò assumpta est cum terribili potestate,
juxta illud: *Terribilis ut castrorum acies ordina-
ta.* Tam terribilis quidem fuit ejus assumptio
dæmonibus, quòd ipsi, scilicet, dæmones qui
morantur in isto aère caliginoso penitus aufu-
gerunt. Nec mirum, fugerunt enim à tam ho-
norabili societate. *Quid vides in summitate nisi
choros castrorum,* id est, choros angelorum &
sanctorum omnium. Fugerunt vulnerati à tam
ineffabili jucunditate; Dæmones enim semper
sunt in luctu. *Musica in luctu importuna nar-
ratio.* Fugerunt excæcati à tam mirabili clari-
tate; ipsi enim tanquam noctua claritatem di-
vinam ferre non possunt. Malitia enim eorum
penitus eos excæcavit. *Excæcavit eos malitia
eorum.* Fugerunt tremefacti à tam terribili po-
testate; Sicut enim canis cum videt virgam qua

Cant. 4.

Cant. 7.

Eccles. 12.

Sap. 7.

percutissus est, territus fugit, sic & dæmones cum viderunt virgam Jesse in cœlum deduci, territi aufugerunt. *A voce Domini pavebit Assur*, id est, diabolus, *virga percutissus*. Modò etiam dæmonibus est valdè terribilis; nam terribilis est dæmoni nominatio ejus, salutatio ejus, & laudatio ejus. Quando enim audit nomen ejus, ita est ei ac si sentiret clavam cum qua percuteretur. *Consurget virga de Israël, & percutiet duces Moab*. Unde cum in forma humana quandam mulierem vexaret, & illa nec per aquam benedictam, nec per signum crucis eum expellere posset, tandem edocta à quodam viro sancto dixit: *Sancta Maria adjuva me*. Mox ille tanquam clavâ percutissus obmutuit, & tandem ad se radiens, ait: Malus diabolus intret in buccam illius, qui te docuit, & sic evannit. Quando audit salutationem ejus, ita est ac si audiret tonitruum quo terreatur. *Vox tonitruum in rota*. Tunc enim diabolus tanquam insanus rotatur & terretur. Quando enim insuper audit laudationem ejus, ita est ac si sentiret gladium quo jugularetur. Hoc significatum est ubi dicitur quòd ipsa Judith cum pugione amputavit caput Holofernis. Judith interpretatur confitens, vel glorificans, & signat Mariam, quæ semper Deum glorificavit.

Isa. 10.

Num.
24.Psalmi-
sta.Judith.
14.

S E R M O X V.

Asumi debuit in cœlum Virgo Maria in corpore & anima, quia hoc comperit Divinæ justitiæ, sapientiæ & bonitati immensæ & suæ potentia.

Justitiæ quidem Dei convenit, quia si Deus honorat tantum corpora Sanctorum, justitia Dei requirit, quod honoraret corpus matris ejus si esset in terris. Videmus enim quod in magno honore vult Deus haberi crucem suam, corpora Sanctorum, imagines pictas eorum, & arcam figurativam veteris testamenti. Si enim in tanto honore habetur crux quæ Christum ad horam portavit, in majori honore debet haberi corpus illud, in quo Christus novem mensibus habitavit. Si in tanto honore vult haberi corpora Sanctorum, qui fuerunt Spiritus sancti organa, in majori honore debet haberi corpus illud, quod fuit & Spiritus sancti organum, & Christi speciale domicilium, & totius Trinitatis nobile triclinium. Si in tanto honore habentur imagines pictæ, in majori honore debet haberi corpus illud, in quo imago Dei illibata permansit, in qua filius Dei, qui est imago patris habitavit, per quam imago nostra quæ erat corrupta reparata fuit. Si in tanto honore habuit fuit arca testamenti, quia ibi fuit virga Aaron, manna & tabulæ conscriptæ, in majori honore debet haberi arca ista sanctificata, in qua habitavit virga Aaron, id est, caro Christi, quæ floruit: manna, id est, divinitas, quæ omnem dulcedinem habuit: & tabula conscripta, id est, anima Christi, quæ omni sapientiâ plena fuit.

Secundò hoc competit divinæ sapientiæ. Sicut enim dicitur. *Sapientia edificavit sibi domum.* Sap. 9. Sapiens Architectus domum facit pulchram intus & extra. Sunt domus quædam pulchre foris, sed turpes intus, sicut hypocritæ;

Matt. 23. de quibus dicitur: *Va vobis Scribae & Pharisei Hypocrite, qui estis similes sepulchris dealbatis, &c.* Aliæ sunt pulchræ intus, sed turpes exterius, sicut sunt servi Dei, qui sunt pulchri intus per puritatem, sed turpes videntur exterius, quia à mundanis honoribus contemnantur. Aliæ sunt pulchræ intus & extra, sicut erunt beati, quorum corpus est lucidum, & anima est lucida & præclara. Domus igitur beatæ Virginis & in præsentī vita tota fuit pulchra, & interiùs in anima per puritatem, & exterius in corpore per virginitatem. Si igitur sapientia Dei in hac vita sibi ædificavit domum tam pulchram, ad eandem sapientiam pertinet post hanc vitam ipsam pulchritudinem non diminuerē, sed augere potiùs, ut sit pulchra intus in anima per fœlicitatem, & extra in corpore per immortalitatem; ideo sponsus eam alloquitur dicens: *Tota pulchra es amica mea.*

Sant. 4

Tertiò hoc comperit filii Dei bonitati: Boni enim filii est magis parcere matri quàm sibi. Tam bonus filius fuit Christus, quòd in hac vita, maximè in partu, magis pepercit matri quàm sibi, quia matrem tunc voluit gaudere juxta illud: *Dum paris & gaudes, &c.* Ipse autem secundum morem puerilem flevit, juxta illud.

Isa. 7.

Primam vocem similem omnibus emisit plorans: Cùm igitur post hac vitam sibi pepercerit ab illa sententia qua dictum fuit: *Pulvis es, & in pulverem reverteris,* credendum est quòd tam bonus filius matri similiter in hoc pepercerit, ut corpus suum non corrumperetur, nec in pulverem reverteretur. Boni filii etiam est matris memor esse inter aduersa & inter prospera.

Videmus enim , quòd Christus tam bonus filius fuit , quòd inter aduersa suæ passionis curam habuit matris. Si igitur curam habuit de ea dum esset inter aduersa , & dum esset passibilis & mortalis , nunquid postquam fuit inter prospera , id est , inter bona paterna , & postquam factus immortalis & gloriosus , de ea amplius non curabit ? Boni etiam filii est magis velle quòd mater honoretur quàm ipse. Tam bonus filius fuit Christus , quòd corpus matris in præsentì vita valdè honoravit , quia de ejus utero carnem suscepit , sigillum virginitatis in ea servavit , sibi semper subditus fuit. Qui igitur tantùm matrem honoravit in terris , nunquid eam despexit honorare in cœlis ? Boni etiam filii est velle ut magis seruiatur matri quàm sibi. Olim datæ fuerant duæ sententiæ à Deo. Una communiter homini & mulieri : *Pulvis es & in pulverem reverteris* ; Alia tantùm mulieri : *In dolore paries filios tuos*. Christus igitur exceptus fuit à prima sententia & matrem excipit à secunda. Ad bonitatem igitur tantùm filij pertinet quòd matrem excipiat à prima sententia , scilicet , *in pulverem reverteris* , qui tantæ bonitatis fuit quòd ipsam excipit à secunda , quia non in dolore sed in gaudio filium parturivit.

Quartò hoc competit suæ potentiaë ; de hoc sic dicit August. Si in potestate Dei est de san- Aug.
ctorum capite capillum non perire , est & matrem suam in anima & in corpore integram posse servare. Quòd si nullus fidelium dubitet hoc eum posse , cur dubitandum est etiam hoc eum velle ? Ionam in ventre cœti propter na-

naturalem usum servavit incorruptum sola misericordia ; Mariam incorruptam propter naturam non servavit gratia ? Servatus est Daniel in intemperatissima fame leonum , & non est servanda Maria tot dotata meritis dignaturus ? Quam ergo in vita præ cæteris gratia sui conceptus honoravit , credere pium est quòd eam in morte singulari salvatione , & gratia speciali honoravit. Potuit enim & à pulvere & à putredine alienam facere , qui ex aliena nascens potuit virginem relinquere. Postquam autem Aug. ista multis rationibus ostendit, in fine sic concludit. Si ergo dixi ut debui , approba Christe , obsecro tu & tui : Si igitur non dixi ut debui , ignosce tu & tui.

S E R M O X V I.

Bernar.

A *Ve Maria gratia plena Dominus tecum, &c.*
Sicut dicit Bernard. in quodam sermone , ista salutatio in secretario Trinitatis Dei facta est , & digito Dei scripta ; Et cum in consistorio cœlestis Palatij annotatione divinae majestatis sumpsisset originem , uni de fortissimis palatij ad deferendum est data , scilicet , Gabrieli , qui dicitur fortitudo. Mittitur itaque Gabriel Angelus , & egreditur de Rege ad Reginam , de Imperatore ad Imperatricem , de civibus cœli ad Dominam palatij. In ista igitur salutatione angelica datur intelligi , quòd Beata Virgo habuit omnes gratias spirituales quas cæteræ mulieres habere desiderant temporaliter. Desiderant enim habere pulchritudinem , nobilitatem , divitiarum ubertatem , sponsum

pulchrum & nobilem, famam celebrem, & nobilem prolem.

Primò igitur Beata Virgo habuit magnam pulchritudinem. Tunc autem anima est pulchra, quando est sine peccati macula, & illud notatur cùm dicitur: *Ave*, id est, sine væ alicujus peccati sive originalis, sive mortalis, sive venialis. Ideo sponsus eam alloquitur dicens: *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te.* Ipsa enim fuit pulchra, quia sine peccato originali. Fuit tota pulchra, quia sine peccato mortali. Et fuit Dei amica, quia tota pulchra amore cœlesti. Can. 48

Secundò habuit magnam nobilitatem; idcò dicitur Maria quæ interpretatur Domina. Est autem triplex nobilitas, scilicet originalis, moris, & virtutis: ista triplici nobilitate ipsa prædita fuit. Primò nobilitate originis, quia de stirpe regali progenita; unde canit Ecclesia: *Regali ex progenie Maria*, &c. Secundò nobilitate moris, quia fuit morum honestate præclara; unde Ambrosius in lib. de virginibus loquens de ea ait: Hinc sumatis exemplum vivendi, ubi tanquam in exemplari magistra expressæ probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis ostenditur. Tertiò nobilitate virtutis, quia omni virtute fuit repleta. *In me omnis gratia vitæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Astitit Regina à dextris tuis*, ecce nobilitas, *in vestitu deaureato*, id est, in corpore morum honestate præclaro, ecce nobilitas moris, *circundata varietate*, id est, virtutum multiplicitate, ecce nobilitas virtutis. Ambr.

Ecc. 24
Psalmi-
sta.

Prov.
ult.

Tertiò habuit spiritualium divitiarum ubertatem, idè dicitur, *gratia plena. Multa filie congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.* Verè supergressa, quia cum cæteræ habeant aliquam mensuram gratiæ, easque cæteræ habuerunt particulariter, ista habuit universaliter. Sicut enim secundum Philosophum, ea quæ sparsa sunt in animalibus per naturam, collecta sunt in hominibus per rationem, ut simplicitas in columba, benignitas in agno, liberalitas in leone; ita omnes gratiæ quæ aliis sunt datæ, in Maria simul fuerunt collectæ.

Hieron.

Hieronymus: Verè gratia plena, quia cæteræ per partes, in Maria autem se tota infudit gratiæ plenitudo. Idem. Talibus decebat Virginem oppignorari virtutibus, ut esset gratiâ plena, quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum pacemque refudit, gentibus fidem, vitiis finem, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Verè supergressa, quia non tantum habuit plenitudinem gratiæ ad sufficientiam, sicut habent omnes Sancti, non tantum abundantiam, sicut habuerunt Apostoli, sed etiam habuit ad superfluentiam. Unde ipsa dicit: *In plenitudine*

Ecccl. 24.

Bernar.

Sanctorum detentio mea. Bernard. Legimus Stephanum plenum Spiritu sancto, Apostolos plenos Spiritu sancto, sed longè & dissimiliter à Maria; quia nec in illo habitavit corporaliter divinitatis plenitudo, nec illi conceperunt de Spiritu sancto. De eius superfluentia dicit Bernard. De eius plenitudine capiunt universi, scilicet, ægri curationem, tristes consolationem, peccatores veniam, iusti gratiam, angeli lætitiâ, Filius hominis humanæ carnis substan-

Bernar.

tiam , tota Trinitas gloriam.

Quartò habuit sponsum nobilem , ideo dicitur , *Dominus tecum* , scilicet , Dominus Pater , qui eam suo filio desponsavit ; Dominus filius , qui de ea carnem suscepit ; Dominus Spiritus sanctus , qui ejus conceptum operatus fuit. Et sic patet quantæ sit potentia , cum qua est pater , quantæ sit sapientia cum qua est filius ; quantæ sit clementia & misericordia , cum qua est Spiritus sanctus : Et sic salvare & adjuvare nos potest , quia in ea est patris potentia ; scit & novit , quia in ea est filij sapientia , & vult , quia in ea est Spiritus sancti clementia. Bernard. Dominus tecum , non solum filius , quem carne induis , sed etiam Spiritus sanctus , de quo concipis , & ipse Pater qui genuit quem concipis. Pater , inquam , tecum , qui filium suum facit & tuum. Filius tecum , qui ad condendum in te mirabile sacramentum miro modo & sibi reservat genitale secretum , & tibi servat integrum virginale signaculum. Spiritus sanctus , qui est tecum , qui cum patre & filio tuum sanctificavit uterum.

Bernat.

Quintò habuit famam celebrem , ideo dicitur : *Benedicta tu in mulieribus*. Ipsa etiam ait : *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes* , quia omnes conjugatae propter prolem quam habuit : omnes viduae propter viduitatem , quam post mortem Joseph servavit : omnes virgines , quia integritatem mentis & corporis habuit. Vel potest dici , quòd ipsa fuit famosa Deo per humilitatem , per quam Deum ad terram traxit. August. Facta est humilitas scala cœlestis , per quam Deus ad terram des-

Aug.

46 S E R M O XVI.

Hieron. cendit. Fuit famosa angelis per virginitatem. Hieron. Benè angelus ad virginem mittitur, quia semper est angelis cognata virginitas. Fuit famosa hominibus per fœcunditatem, quia nobis edidit salvatorem. De his tribus dicitur: *Tu gloria in Hierusalem*, id est, Dei, in quo est gloria & visio nostræ pacis: *Tu letitia Israël*, id est, angelorum, qui semper vident faciem Patris: *Tu honorificentia populi nostri*, id est, totius generis humani. Et sequitur, *quia fecisti viriliter*, quia, scilicet, Deum per tuam humilitatem ad terram traxisti; *Et confortatum est cor tuum*, quia per tuam fœcunditatem salutem humano generi meruisti. Eo quòd castitatem amaveris, & ideo te per virginitatem angelis sociasti. **Bernar.** Benedicta gratia plena, quia Deo, angelis & hominibus grata: Deo per humilitatem, angelis per virginitatem, hominibus per fœcunditatem. Sextò habuit nobilem prolem, ideo dicitur: *Benedictus fructus ventris tui*. De ista benedictione fructus dicitur. *In benedictione facta Iacob. Det tibi Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti vini & olei*. Et in Psalm. dicitur: *A fructu frumenti vini & olei, &c.* In isto igitur fructu Beatæ Virginis sunt tria, scilicet caro, quæ significatur per frumentum, quæ fuit mortua in passione, sed pullulavit in resurrectione, & multum fructum attulit in Spiritus sancti missione. *Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit*. Per oleum intelligitur anima ejus, quæ oleo Spiritûs sancti fuit totaliter peruncta. *Unxit te Deus Deus tuus oleo letitiæ præ confortibus tuis*. Per vinum quod lætificat

Judith.
13.

Bernar.

Gen.
27.

Psalmi-
sta.

Ioan. 12.

Psalm.

cor hominis , intelligitur ejus Divinitas , in cu-
jus visione consistit gaudium & júbilus omnium
Sanctorum. *Videbis faciem ejus in júbilo.*

Iob. 33.

S E R M O X V I I .

Augusta & imperatrix cœli est Maria , ra-
tione propinquitatis , dignitatis , potesta-
tis & auctoritatis.

Primò enim dicitur augusta & imperatrix ra-
tione propinquitatis , quæ tanta est inter ipsam
& cœlestem Imperatorem , quòd ipsa est mater
ejus , sponsa ejus , & filia ejus. Quòd enim
ipsa sit mater & filia ejus , dicitur in Psalm. ^{Psalm.}
Homo natus est in ea , ecce quòd ipsa est mater
ejus ; & *ipse fundavit eam Altissimus* , ecce quia
ipsa filia est & creatura ejus. Quomodo sit
sponsa ejus dicitur. *Qui habet sponsam sponsus* ^{Ioan. 3.}
est. Quia igitur mater Imperatoris cœlestis ,
ideo super ipsam maternæ auctoritatis impe-
riam habet , & potest sibi tanquam mater fi-
lio imperare. Hoc significatum est ubi mater ^{3. Reg. 2.}
Salomonis dixit ei : *Petitionem unam peto à te* ,
ne confundas faciem meam. Tunc enim faciem
suam confunderet , quando illud , quod pete-
ret denegaret ; ideo Rex sibi respondit : *Pete*
mater mea , neque enim fas est , ut avertam fa-
ciem meam. Quia ipsa est filia ejus , ideo ipse ad
eam habet paternum affectum. *Audi filia , &* ^{Psalm.}
vide , & inclina , &c. usque , Deus tuus. Quia
verò est sponsa ejus , ideo ad ipsam habet amo-
rem sincerum. *Hanc amavi & exquisivi à ju-* ^{Sap. 8.}
ventute mea , & quesivi eam mihi sponsam assu-
mere , & amator factus sum formæ illius. Rectè

igitur in cœlesti palatio ipsa est Domina & augusta, quæ ipsius Imperatoris meruit esse mater, sponsa & filia. Secundò dicitur augusta & imperatrix ratione dignitatis. De cujus dignitate dicitur: *Astitit Regina à dextris tuis, in vestitu deaurato circumdata varietate*, ubi ejus dignitas denotatur, quantum ad tria. Primò quantum ad locum, cum dicitur: *Astitit Regina à dextris tuis*. Istud signatum fuit ubi dicitur: *Positus est thronus matris ejus, quæ sedet à dextris ejus*. Secundò quantum ad habitum cum dicitur, *in vestitu deaurato: Uxor agni preparavit se, & datum est ei, ut cooperiat se byssino splendenti & candido. Byssus & purpura indumentum ejus*. Tertiò quantum ad obsequium famulorum, cum dicitur, *circundata varietate*, id est, Angelorum & Sanctorum universitate. Omnes enim Angeli & Sancti, sibi tanquam Dominæ & augustæ humiliter famulantur. De famulatu Angelorum dicit S. Serandus Episcopus & Martyr in suis Homil. Solus Dominus Jesus Christus potest eum magnificare, qui quemadmodum fecit ut ad ipsa majestate continuè laudem accipiat, & honorem angelicis stipata choris Archangelicis, vallata thronis, Thronorum hinc inde possessa jubilationibus, Dominationum circumdata tripudiis, Principatuum circumscripta obsequiis, Potestatum amplexa plausibus, Virtutum girata honoribus, Cherubin circumstantia in purificationibus, Seraphin undique possessa ineffabilibus cantationibus. Qualiter autem cæteri Sancti, eidem famulantur dicit idem ibidem: Apostolorum splendidissimus ordo ineffabili

laude

Psalm.

2. Reg.

Apoc. 19.

Prov.
ult.

Serandus

laude ipsam extollit , Martyrum exercitus omnimodè supplicat Dominæ tantæ , Confessorum multitudo innumerabile continuum sibi personat canticum , Virginum candidissima concio jugem choream ad suam celebrat gloriam. Deinde subdit : Invitè etiam sibi infernus ululat , & procacissimi dæmones conclamant.

Tertiò dicitur augusta & imperatrix , ratione imperii , & potestatis. Ipsa enim tanquam Domina & augusta angelos in mysterium mittit , & eis secreta palatii committit : Dæmones verò tanquam proditores , de cœlesti palatio expellit. Quòd enim angelos mittat , & sibi secreta palatii committat , dicit Bernard. in quodam Sermone : Persuadet imò nos compellit celsitudo tua credere , ut in regno filii beatissima virgo Maria imperiosè principes , quod per Angelorum ministeria , tuis sæpè devotis subveñas. Si angelus angelum mittit confidenter credere debet , Christiana devotio quod imperatrix angelorum tantò magis habet angelos ad obsequium , quantò differentius præ illis nomen hæreditavit. Si enim Josue rex Israël jussit solem stare , quomodo non omnia sidera ad nutum gloriosæ Imperatricis discurrant. Deinde subdit : Si Cherubin & Seraphin de fonte bibentes inferioribus angelis , quædam arcana revelant , quantò magis gloriosa Virgo , de occultis filii amplexus ejus degustata mysteria angelis copiosius effundit. Quòd verò dæmones tanquam palatii proditores expellat , dicit Fulbertus Carnotensis Episc. Maria mater misericordiæ , maternâ dignitate

Bernard.

facta est, & erga superos imperiosa secundum charitatem, & super inferos per districtiorem, ubique imperiosa, ubique magnifica, cui certe proprium est & angelos sanctos in ministerium mittere, & ad bene placitum suorum inferiorum pacta cessare.

Quanto dicitur Augusta & Imperatrix, ratione auctoritatis; Tantam enim habet auctoritatem in cœlesti palatio, quod omnibus aliis Sanctis intermediis omissis, ad ipsam licet ab omni gravamine appellare tanquam ad Dominam & Augustam; sive quis gravetur à corpore proprio, sive à diabolo, sive etiam ab ipso Deo. Si quis enim gravatur à diabolo ad ipsam appellare potest, sicut ad Dominam & Augustam, sicut fecit Theophilus, qui ab Episcopo suo à vicedominatu depositus in tantam desperationem cecidit, quod diaboli servum se fecit, & de sua servitute manu propria Chirographum conscripsit, & diabolo tradidit. Postmodum ad cor suum rediens, & pœnitens ad Dominam & Augustam appellavit, & ipsa totum irritum fecit, & diabolo Chirographum Theophilo reddere præcepit, & sic ipsum in statum pristinum restituit, & gratiam & veniam promeruit. Secundo licet appellare ad ipsam, si quis gravatur à Tyranno; istud patet in B. Basileo Episc. cui cum Julianus apostata ad prælium vadens, minatus fuisset, quod in reditu suo civitatem destrueret, S. Basilius ad Dominam & Augustam appellavit: Quæ quendam militem Mercurium nomine, jam defunctum suscitavit, qui super equum conscendens & ad Julianum pergens, & lan-

S E R M O   X V I I .

sciam fortiter vibrans ipsum occidit. Ideo dicit S. Philibertus : Veniant ad B. Mariam justii, effectum celerem percepturi, veniant & peccatores cum Theophilo, desideratam misericordiam adepturi. Tertio licet ad ipsam appellare, si quis gravatur à corpore proprio; Exemplum istud patet in Maria Ægyptiaca, quæ multo tempore carnali concupiscentiæ deservivit, sed tandem ad Dominam & augustam confugit, & ipsam appellavit, & sic concupiscentiam vicit, & castitatem servavit. Refert etiam S. Hugo Cluniacensis Abbas, quòd dum quidam ad S. Jacobum pergeret, & in fornicationem cecidisset; diabolus in forma S. Jacobi sibi apparuit, eique dixit, quòd veniam consequi non posset, nisi genitalia sibi abscideret, & seipsum occideret: quod cum fecisset, & dæmones ejus animam ad infernum traherent, S. Jacobus ei obviavit, & ad Dominam & Augustam appellavit. Quæ judicavit & sententiam dedit, ut anima illius ad corpus rediret, & ibi de peccato quod egerat, pœnitentiam ageret: Quod & factum est. Ecce quia iste fuit gravatus à corpore proprio, dum in fornicationem est lapsus; sed tamen à Domina & Augusta fuit adjutus. Quarto licet ad ipsam appellare, si quis à justitia Dei sentit se gravari. Hoc significatum est cum Rex Assuerus Judæis esset iratus, Regina Hester ad eum placandum accessit. Cui rex dixit: *Etiam si dimidiam partem regni mei petieris dabo tibi.* Ista est virgo Maria cum qua regnum suum divisit. Cum enim Deus habeat justitiam & misericordiam, justitiam sibi retinuit, & matri misericordiam concessit; & ideo si quis sentit se gra-

Hist 5.

Hebr. 4. vari à foro justitiæ , appellet ad forum misericordix matris Dei. *Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ , ut misericordiam consequamur , & gratiam inveniamus in auxilio opportuno.* Thronus Dei est mater Dei , in quo ipse novem mensibus sedit , & est thronus gratiæ & misericordix , quia omnes gratias & misericordias sibi fiendas commisit. Thronus autem justitiæ est thronus Dei , de quo dicitur. *Thronus tuus Deus in saculum saculi , &c.* Si quis igitur gravatur à throno Dominæ justitiæ , appellet ad thronum misericordix Dominæ & Augustæ.

Psalms.

S E R M O X V I I I .

Cant 6. **A**Urora dicitur virgo Maria , juxta illud. *Qua est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens , &c.* Comparatur autem auroræ quatuor de causis.

Prima quarum sumitur ex parte sui , & hoc propter sæcunditatem , virginitatem , & suavitatem. Sicut enim ros in aurora descendens , conchas marinas sæcundat , & margaritas in eis gignit , sic ros Spiritûs sancti in eam superveniens eam sæcundavit , & Christi conceptum fecit. Et sicut ros in aurora descendens super herbas , eas in virore custodit , sic filius Dei ejus uterum in virore suæ virginitatis conservavit ; unde cantat Ecclesia. *Descendit in uterum virginis sicut ros super gramen.* Et sicut manna in aurora descendebat , sic & tota dulcedo cœlestis in ejus uterum descendit , & postea in natiuitate per totum mundum sparsum fuit , unde cantat Ecclesia. *Hodie per totum mundum melliflui facti sunt cœli.*

Eccles.

Eccles.

S E R M O   X V I I I .   53

Secunda ratio sumitur ex parte dæmonum quos ipsa in fugam vertit. Dicitur de latronibus, id est, dæmonibus: *Si subito apparuerit aurora*, id est Virgo Maria, *arbitrantur umbram mortis*, id est, fugiunt tanquam insani. Secundo eos in profundum inferni demersit; hoc significatum est ubi dicitur quòd *adveniente aurorâ sive vigiliâ matutinâ submersus est in profundum totus exercitus Pharaonis*. Tertio omnia opera tenebrarum diaboli fugavit. Sicut enim aurora tenebras expellit & lucem adducit; sic & ipsa omnia opera tenebrarum expellit, & lucem adducit gratiæ, ita ut modo possimus dicere: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit*.

Iob. 24.

Exo. 23.

Tertia ratio sumitur ex parte angelorum, quos ipsa lætificat. Sicut enim in aurora aves cantum resumunt, sic in ortu istius auroræ Angeli lætificati fuerunt, in tantum quòd ipsi Angeli qui prius volebant nos illuminare, purgare & perficere, postmodum adveniente istâ aurorâ ceperunt nos disponere ad illuminationem gratiæ, purgationem culpæ, & perfectionem gloriæ. Ista tria signantur Gen. 22. Nam cum angelus dixisset ad Jacob: Dimitte me, aurora est, eum dimittere noluit, donec tria beneficia ab eo affectus est, scilicet, purgationem suæ affectivæ, quod notatur in eo quòd dicitur, quod emarcuit nervus femoris ejus: Illuminationem intellectivæ, quod notatur per hoc, quòd imposuit sibi nomen Israël, id est, vir videns Deum: Et perfectionem gloriæ, quod notatur per hoc, quod benedictionem ab eo obtinuit, illam scilicet, de

Gen. 22.

Eph. 1.

qua dicitur. *Benedixit nos omni benedictione in caelestibus.*

Psalm.

Quarta ratio sumitur ex parte hominum, quos ipsa confortavit. Priùs enim infestabantur homines multiplici tentatione. Impediebantur à bono opere, & retrahebantur à finali consummatione; sed in adventu istius auroræ omnia ista cessaverunt. *Ortus est sol*, id est, Beata Virgo nata est; & *congregati sunt demones*, scilicet, *in cubilibus suis collocabuntur*, id est, *in inferno*, ecce tentationum cessatio. *Exibit homo ad opus suum*, ecce ad bene operandum expeditio. *Et ad operationem suam usque ad vesperam*, ecce ad benè operandum perseverantia & finalis consummatio. Nota autem quòd aurorâ & diluculo idem sunt, scilicet, aër primò illuminatus; sed tamen diluculum à luce, aurora verò ab aëre nomen traxit. Per diluculum igitur Christus, per auroram verò Virgo beata intelligitur. *Nunquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum ejus?* Lux de se, secundùm Dionys. est invisibilis nisi incorporetur; unde adveniente ad nostrum hemisphereum luce solari grossiori aëre incorporatur, & sic diluculum & aurora efficitur. Deus igitur qui de se est lux inaccessibilis, de se erat invisibilis; sed adveniente ad nostram habitationem, grossiori materiæ, id est, naturæ humanæ se univit, & sic diluculum fecit, quando scilicet, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*. Ipsam etiam lux in utero Virginis se posuit, & sic auroram fecit. Deus igitur diluculo præcepit, quando filium suum, qui est vera lux incarnati constituit. Auroræ verò locum suum osten-

Job. 38.

dit, quando in beata Maria habitationem elegit, juxta illud. *Elegit eam in habitationem sibi.* Psalm.

S E R M O I.

Balsamum signat virginem Mariam. Est autem Balsamum arbor sive frutex duorum cubitorum in quantitate, similis viti in stipite, in foliis verò similis rutæ. Olim enim in vineis Engaddi nascebatur, sed factâ captivitate Judæorum translatae sunt plantæ illæ in Ægyptum, & in quodam campo plantatae, ubi sunt septem fontes. In uno quorum Fontium beata Virgo dum in Ægyptum fugeret, dicitur puerum balneasse. Sicut autem dicit glossa, *Omnia que sunt in balsamo virtuosa sunt*, scilicet, lignum, fructus & liquor. Ecccl. 24.

Lignum quidem est virtuosum & fructuosum, fructus virtuosissimus, & liquor fructuosus & suavisimus; & ideo bene per balsamum beata Virgo significatur, quia omnia quæ in ipso fuerunt fructuosa, virtuosa & fructifera extiterunt, scilicet lignum, id est, corpus virginicum, quod intantum fuit fructuosum, quod Deum traxit in suum uterum. *Dum esset Rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suum.* Cant. 3.
Nardus est herba aromatica, & nigra, de qua pretiosum conficitur unguentum. Ejus quidem corpus fuit aromaticum per odorem puritatis: *Sicut cinamomum & balsamum aromatizans odorem dedi.* Ecccl. 24. Sed habuit nigredinem humilitatis: *Nigra sum sed formosa filie Hierusalem.* Cant. 1. Et plena fuit unguentis omnium gratiarum: *Trabe me post te in odorem unguentorum tuorum.* Cant. 1.

Secundò fructus balsami est pretiosus. Est autem ejus fructus in colore rubicundus, in odore aromaticus, & intus videtur esse melleus, & signat fructum Virginis benedictum, scilicet, Jesum Christum: in quo fuerunt tres substantiæ, scilicet, caro quæ fuit in passione rubicunda.

Isa. 93. *Quare rubrum est indumentum tuum, &c.* Anima quæ fuit aromatica, id est, odore omnium virtutum fuit repleta.

Cant. 3. *Sicut virgula fumi ex aromatibus.* Et divinitas quæ est dulcedo & suavitas

Ecc. 42. *Spiritus meus super mel dulcis, &c.*

Terriò est in balsamo liquor pretiosus. Rami enim inciduntur, & inde stillat liquor balsami miri odoris; & iste odor fuit in Virgine gloriosa,

Ecc. 24. *sa, quæ dicit: Balsamum non mixtum odor meus.* Et potest intelligi iste odor, vel de odore uteri virginalis, vel de odore suæ sanctitatis; Quando enim Virgo beata habebat in utero Christum, tunc ibi habebat balsamum, & ideo fuit odor balsami non mixti. ~~Nulla~~ nulla fuit commixtio vel materia, quia natura divina & humana non fuerunt mixta, sed unita. Unde cantat Eccles. *Quod fuit permansit, & quod non erat assumpsit, non commixtionem passus neque divisionem.* Nec fuit ibi commixtio seminum, quia Virgo non concepit humano semine, sed mystico spiramine. Nec fuit ibi commixtio virtuosa per aliquod originale peccatum; in aliis enim pueris peccatum originale admiscetur in conceptu, sed non in ortu, quia fuit cum originali concepta, sed sine peccato nata. In Christo autem non fuit mixtio, nec in conceptu, nec in ortu, quia sine peccato fuit conceptus & natus. Quamvis ibi

non fuerit aliqua mixtio, tamen ibi fuit triplex conjunctio; nam, sicut dicit Bernard. conjuncta sunt ad invicem Deus & homo, mater & virgo, fides & cor humanum. Vel istud quod dicitur: *Quasi balsamum non mixtum odor meus*, potest intelligi de odore suæ sanctitatis. Balsamo quidem miscetur aliquando mel, aliquando oleum; & sic sophisticatur & corrumpitur. Multi sunt qui admixti sunt melli carnalis delectationis, & qui habent tantum oleum exterioris, ideo sunt balsamum sophisticum. Beata autem Virgo fuit balsamum non mixtum, quia non dilexit mel carnalis delectationis, quia conservavit integerrimam virginitatem; nec habuit tantum oleum exterioris nitore, sed dilexit interiorem sanctitatem, juxta illud: *Omnia gloria ejus filia & Regis ab intus in simbriis aureis.* Bernard. Psalm.

Balsamum autem verum non mixtum, à balsamo mixto & sanctificato per quatuor signa cognoscitur, per quæ etiam Virgo beata balsamum verum, & non mixtum esse comprobatur.

Primum signum est, quia balsamum purum si ponitur in panno vel in veste linea non maculat nec inficit; si autem est mixtum, statim per maculas se diffundit. Pulchritudo mulieris sæpe aspicientem commaculat, juxta illud: *Per speciem mulieris multi perierunt: Pulchritudo autem Virginis gloriosæ nullum aspicientem maculabat, sed potius abstergebat maculas.* Quamvis enim pulcherrima fuerit, à nullo tamen unquam potuit concupisci, quia odore suæ sanctitatis corda penetrabat, & motus illicitos extinguebat. Eccel. 4.

Secundum signum est, si balsamum purum ponatur in aqua, statim fundum petit, & ibi quiescit; si autem est balsamum mixtum, statim superenatat. Aqua est fluxus mundanarum deliciarum, divitiarum & honorum: in qua aqua, si aliqui ponuntur, mox superenatant, id est, per superbiam efferuntur. Virgo autem Beata in maximo honore posita se non extulit, sed mox fundum humilitatis petit dicens: *Ecce ancilla Domini.*

Psalm.

Hebr. 2.

Tertium signum est, quia si balsamum purum ponatur in lacte, statim coagulatur. Balsamum verò mixtum in ipso lacte diffunditur. Beata Virgo est mons ille, de quo dicitur: *Mons coagulatus, mons pinguis.* Est enim quoddam lac liquidum, quoddam coagulatum, quoddam pingue; Cæteri autem Sancti fuerunt lac liquidum, quia aut à Dei gratia aliquando effluerunt aut effluere potuerunt. *Oportet nos observare ea quæ audivimus, ne fortè effluamus.* Apostoli verò post adventum Spiritus sancti, fuerunt quasi lac coagulatum, quia fuerunt in gratia solidati & confortati; unde cantatur de eis: *Et sicut lac coagulati sunt.* Virgo igitur beata nunquam fuit lac liquidum, quia nunquam effluxit, nec effluere potuit, sed fuit mons coagulatus & mons pinguis. Fuit enim mons propter altitudinem, & coagulatus propter gratiæ confirmationem, & pinguis propter Spiritûs sancti repletionem.

Quartum signum est, quia balsamum verum, si in manu teneatur & radio solis exponatur, statim ignescit & calefcit, ita ut vix in manu teneri possit; Balsamum autem mixtum

S E R M O II.

59

nihil horum facit. Radius solaris est virtus Spiritus sancti, qui illud balsamum, scilicet Virginis animum, sic illustravit, quod ipsum ignitum totum & fervidum fecit, imò ut amplius dicamus, ipse radius solaris convertit eam in solem, sicut notatur ubi dicitur, *quod ipsa erat sole amicta*, sole, id est, in radium divini amoris & gratiæ tota conversa.

Apoc.
12.

S E R M O II.

BEata prædicatur virgo Maria ab omnibus generationibus, juxta illud: *Beatam me dicent omnes generationes*. Sunt autem generationes cæli & terræ.

Luc. 1.

Generaciones cæli comprehenduntur in novem ordinibus, qui omnes dicunt eam beatam, scilicet, Seraphin, quia fuit igne divinæ amoris totaliter accensa: Cherubin, quia fuit splendore divinæ cognitionis totaliter illustrata: Throni, quia fuit totaliter mente devota, tranquilla & quieta: Dominationes, quia corpori suo & omnibus vitiis plenè dominata fuit: Potestates, quia potentiam dæmonum refrænavit: Virtutes, quia gloria miraculorum illustrata fuit: Principatus, quia de omnibus regnis, provinciis magnam habet providentiam: Angeli quia de omnibus hominibus & singularibus personis magnam habent curam.

Generaciones autem terræ consistunt in sex ordinibus Sanctorum, qui omnes dicunt eam beatam, ex eo quod omnes virtutes quas ipsi habuerunt particulariter, ipsa habuit univer-

saliter & magis excellenter ; Nam in ea fuit fides Patriarcharum , Spiritus Prophetarum , zelus Apostolorum , constantia Martyrum , sobrietas Confessorum , & puritas Virginum , sive castitas.

Vel dici potest , quòd sunt tres generationes , una purè spiritualium , secunda purè corporaliùm , tertia ex utraque composita , id est , hominum . Prima generatio dicit eam beatam , quia genuit suum restauratorem ; secunda quia genuit suum redemptorem ; tertia quia genuit utriusque naturæ angelicæ , scilicet , & humanæ reparatorem .

Aug.

Vel dici potest , quòd secundùm August. & Anselmum , quatuor sunt generationes hominum , Una est sine viro & fœmina , sicut Adam ; Secunda est de viro sine fœmina , sicut Eva ; Tertia est de viro & fœmina , sicut nos omnes generamur ; Quarta est de fœmina sine viro , sicut Christus generatus fuit . Benè igitur beatam Virginem beatam dicunt omnes generationes , quia tres primæ generationes beatificant & glorificant quartam generationem Virginis , ex eo quòd per illam omnes ad cœlestem patriam revertuntur , unde in primo parente fuerant expulsi ; quod signatum est ubi Deus dixit Abrahamæ , quòd semen suum debebat esse peregrinum in Ægyptum usque ad quartam generationem : Generatione autem quartâ , inquit Dominus , reverteris huc .

Gen. 25.

Bernar.

Qualiter autem tres generationes debent eam dicere beatam , dicit . Bern. Latere pater Adam , sed tu magis exulta ô Eva , quia sicut omnium parentes , sic omnium fuistis pe-

remptores, & quod infelicius est, prius peremptores quam parentes ; propterea curre ô Eva ad Mariam , curre mater ad filiam , filia pro matre respondeat. Illa opprobrium auferat matris , ipsa pro patre mater satisfaciat ; quoniam si vir cecidit per fœminam , jam non erigitur nisi per fœminam. Item currite nunc matres & filiæ , currite omnes quæ post Evam parturimini , & parturitis cum tristitia. Adite virginale thalamum , adite si potestis sororis vestræ pudicum cubiculum.

Vel potest dici quòd est una generatio in Cœlo , scilicet , generatio Angelorum : alia erat in Inferno , scilicet , generatio patrum : tertia est in Purgatorio , scilicet generatio purgandorum : quarta est in Mundo , scilicet generatio fidelium. Omnes istæ generationes ipsam beatificant. Nam angeli per ipsam in numero reparantur , Patres de infernali carcere liberantur , purgandi de purgatorio eripiuntur , fideles per ipsam salvantur. Bernard.

Ecce enim, inquit Maria , ex hoc beatam me dicent omnes generationes ; ecce intuentis & demonstrantis est verbum , ac si dicat : Ecce jam video quid futurum sit de me , quis fructus procedat ex me , quot & quanta bona non mihi , sed omnibus generationibus proveniunt ex me. Nam & generatio angelica , per meum generatum reintegrabitur , & hominum generatio in Adam maledicta per benedictum fructum ventris mei ad æternam benedictionem regenerabitur.

Bernard.

S E R M O III.

Benedicta fuit virgo Maria inter mulieres, Bin mulieribus, & super mulieres. De prima benedictione dicitur: *Benedicta tu inter mulieres.* De secunda: *Benedicta tu in mulieribus.* De tertia dicitur in figura: *Benedicta tu à Domino Deo excelsa præ omnibus mulieribus super terram.* Ista autem triplex benedictio taliter accipi potest.

Prima enim quâ dicitur, *Benedicta tu inter mulieres*, accipitur penes statum, quia ipsa convenit cum statu omnium mulierum; scilicet, cum virginibus, quia ipsa fuit virgo incorrupta: cum conjugatis, quia ipsa fuit conjugio copulata: cum viduis, quia ipsa fuit vidua derelicta; si enim tempore passionis Joseph Sponsus vixisset, non est verisimile, quod eam alteri recommendasset, jam facta quinquagenaria quam recommendavit juvenulam. Propter hunc triplicem statum, potest sibi convenire illud. *In Iacob inhabita*, id est in conjugatis qui sunt in luctu mundanæ tribulationis. *In Israël hereditare*, id est in viduis, quæ debent Deum contemplando in orationibus videre, & *in electis meis mitte radices*, id est, in virginibus, quas Deus elegit ut sibi ministrent propter suam munditiam, juxta illud: *Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.*

Secunda benedictio quâ dicitur: *Benedicta tu in mulieribus*, accipitur penes fructum suum sive meritum; ipsa enim habuit fructum suum

Luc 1.

Ibid.
Judith.13.
Judith.
3.

Eccl. 24.

Psalm.

sive meritum. Ipsa enim habuit fructum & meritum omnium fœminatum. Habuit enim fructum tricesimum, qui debetur conjugatis: fructum sexagesimum, qui debetur viduis: & fructum centesimum, qui debetur virginibus. Ipsa enim fuit in domo Dei, sicut lapis angularis qui est in uno quoque pariete; non tantum totus in uno, nec totus in altero, sed eminet toti ædificio. Sic beata virgo Maria fuit in numero omnium Martyrum, quoad fœcunditatem: in numero viduarum, quoad sponſi subtractionem: in numero virginum; quoad incorruptionem; & tamen nec ex toto fuit in pariete matrum, quia fuit incorrupta; nec ex toto in pariete viduarum, quia semper fuit cœlesti sponſo associata; nec ex toto in pariete virginum, quia fuit fœcunda. Quamvis autem sic fuerit in istis parietibus, tamen eminet univērsis.

Tertia benedictio quâ dicitur: *Benedicta tu super omnes mulieres*, accipitur penes quoddam singulare privilegium, quod ipsa habet respectu omnium mulierum, scilicet, virginum, viduarum, & conjugatarum: quia quicquid in eis boni fuit, in ipsa fuit: quicquid verò mali, ipsa vitavit. In virginitate enim est unum bonum, scilicet, integritas carnis, & unum malum, scilicet, sterilitas prolis; similiter in viduitate est unum bonum, scilicet, libertas animi, & unum malum, scilicet sollicitudo consortii: Similiter in conjugio est unum bonum, scilicet, fœcunditas prolis, & unum malum, scilicet corruptio carnis. Beata autem virgo Maria fuit virgo sine sterilitate, vidua

sine sollicitudine, & conjugata sine corruptione. Vel fuit benedicta super omnes mulieres, id est, super virgines, viduas, & conjugatas. Fuit enim benedicta super virgines in prioritate, quia primò virginitatem servavit: in puritate, quam post Deum majorem nemo habuit: in fœcunditate, quia mater & virgo fuit. Fuit benedicta super viduas, quia in orationibus fuit ferventissima, in operibus pietatis magis assidua, in castitate magis pura. Fuit benedicta super conjugatas; quia in ea fuit proles dignior, fides integrior, & sacramentum, id est, habitatio indivisibilior.

Aliter potest accipi ista triplex benedictio, quâ dicitur, *Benedicta inter mulieres, in mulieribus, & super omnes mulieres*. Prima enim mulier superbivit usque ad Deum, id est, usque ad divinitatis appetitum, contra Deum, id est, contra Dei præceptum, & supra Deum, in hoc scilicet, quòd voluit illud, quòd noluit eam velle Deus, & ideo voluntatem suam super voluntatem Dei posuit; Et sic quia superbivit, ideo maledicta fuit. Beata autem Maria se humiliavit usque ad mulieres per conformitatem, quia tanquam una illarum se eis conformabat, sicut patet in sui Purificatione, & ideo benedicta fuit inter mulieres. Humiliavit se non contra, sed propter mulieres, id est, propter earum salutem; nam quòd Eva superbiendo abstulit, humilitas Mariæ mulieribus restituit: & ideo benedicta fuit inter mulieres. Humiliavit se infra mulieres, quando ancillam se nominavit, & ideo benedicta fuit super omnes mulieres, quia qui se humiliat exaltabitur.

S E R M O III. 63

exaltabitur. De benedictione in mulieribus dicit Bern. Benedicta tu in mulieribus, quia generalem mulierum evasisti maledictionem, ut nec sterilis maneas, nec cum dolore parias. Concipies quippe, sed sine culpa, gravida eris, sed non gravata; paries, sed non cum tristitia; nescies virum, & gignes filium; illius eris mater, cujus Deus est pater: filius paternæ charitatis erit corona tuæ castitatis, Sapiencia paterni cordis erit fructus uteri virginalis: Deum denique paries, & de cælo concipies. De benedictione inter mulieres dicit Petrus Ravens. *super missus est*: Verè benedicta inter mulieres, quia cælo fuit major, fortior terrâ, orbe latior. Deum namque mundus non capit, sola cæpit, portavit eum qui portat orbem, suumque genuit genitorem, nutritivit omnium viventium nutritorem. Denique de benedictione super omnes mulieres dicit Hier. in Sermonne de Assumptione: Benedicta, inquit, in mulieribus, id est, plus benedicta quàm omnes mulieres; quia quicquid maledictionis per Evam diffusum est, totum benedictio Mariæ, abstulit & refudit gratiæ. Item in alio Sermonne: Eva obfuit, Maria profuit: Eva luxit, Maria illuxit: Cadat imperium Evæ, quia loti sumus per partum virginis Mariæ. Vel dicitur fuisse super omnes mulieres, quia triplici maledictioni olim mulieres erant subjectæ, scilicet, opprobrii quoad non concipientes; unde dixit Rachel: *Abstulit Dominus opprobrium. In dolore paries filios tuos.* Sola igitur Maria super omnes mulieres est benedicta, cujus virginitati additur fœcunditas, & fœcunditati in

Bernaf.

Petrus Ravens.

Hieron.

Gen. 30.

conceptu sanctitas , & sanctitati in partu jucunditas.

S E R M O I.

Cancellaria Dei est Maria in cœlesti Curia. Videmus enim quòd in Curia Domini Papæ conceduntur tria genera litterarum. Quædam sunt simplicis justitiæ , aliæ sunt puræ gratiæ , tertriæ sunt mixtæ , scilicet , quæ continent justitiam & gratiam. Secundum istum modum Deus in Curia cœlesti tres habet cancellari.

Unus est ad quem spectat dare litteras simplicis justitiæ , & iste est Michaël Archangelus , qui secundum picturarum representationem animas ponderat in statera , scilicet , tam bonas quàm malas , ut bonis secundum magnitudinem meritorum , detur magnitudo præmiorum. *Exequabit gratiam gratia ejus.* Malis autem secundum mensuram delicti detur mensura supplicij. *Quantum glorificavit se & in deliciis fuit , tantum date ei tormentum & luctum.* Ideo dicitur : *Pondus & statera judicium Domini sunt.*

Alius cancellarius est ad quem spectat dare litteras mixtas , scilicet , justitiæ & misericordiæ ; Et iste est Beatus Petrus Apostolus , qui in palatio Dei est janitor constitutus ; ubi sunt duæ portæ , scilicet , porta justitiæ , & misericordiæ. Nam per portam justitiæ ingrediuntur illi , qui salvantur ex operibus justitiæ ; per portam misericordiæ illi qui salvantur ex sola Dei gratia , sine operibus. Istant differentiam

Zach. 4.

Apoc.
18.

Prov. 16.

rangit Apost. dicens : *Ei autem qui operatur, merces non imputatur, secundum gratiam, sed secundum debitum, Ei autem qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur ejus fides ad justitiam, secundum propositum gratiae Dei.* Ideo Petrus pingitur cum duabus clavibus, quia cum una aperit portam justitiae, illis scilicet qui possunt dicere cum Propheta : *Aperite mihi portas justitiae, &c.* Cum alia aperit portam gratiae & misericordiae, illi scilicet, de quibus dicitur : *Gratiâ Dei sanctificati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur.*

Tertius cancellarius est, ad quem spectat dare litteras purae gratiae & misericordiae. Et ista est Virgo Beata, ideo dicitur : *Mater gratiae, mater misericordiae.* Unde refert Maurilius Rodomacenſis Archiepiſcopus, quòd cum quidam Beatae Mariae devotus in tribulatione multa esset, beata Maria sibi apparuit, & at se recognosceret requisivit. Quo respondente, non, Ma respondit : Ego sum misericordiae mater. Deinde mater sancta, mater misericordiae, pietatis & indulgentiae, aperi sinum pietatis, & suscipe mortuos in peccatis. Istas autem litteras misericordiae dat tantum in praesenti. Nam animabus recedentibus quibusdam dat litteras purae gratiae. Quibusdam dat litteras simplicis justitiae : per quas mandat, ut fiat de eis condigna vindicta. Et quibusdam dat mixtas, scilicet, justitiae & gratiae. Quidam fuerunt sibi valde devoti : illis dat litteras purae gratiae, per quas mandat, ut de-

tur eis gloria sine aliqua purgatorij pœna. Alij fuerunt miseri & indevoti, sicut fuerunt peccatores: istis dat litteras simplicis justitiæ, per quas mandat, ut fiat de eis condigna vindicta. Alii fuerunt in devotione tepidi & remissi: istis dat litteras mixtas, scilicet, justitiæ & gratiæ, per quas mandat, ut & eis fiat gratia propter devotionem; sed tamen inferatur purgatorij pœna, propter negligentiam & torporem. Ista figurantur ubi dicitur, quòd Hester Regina scripsit litteras, ubi & Judæi salvarentur, & hostes interficerentur, & ut pauperibus munuscula darentur. Judæi sunt beatæ Mariæ devoti, qui ipsam laudaverunt & glorificaverunt, quia Judæus interpretatur *confitens*. Isti portant secum litteras suæ salvationis, Hostes sunt peccatores miseri, qui portant secum litteras suæ damnationis. Pauperes sunt in devotione tepidi & regeni, & isti portant secum litteras suæ purgationis, per quas mandatur ut dentur eis mascula, id est, parva præmia. Fiet quidem eis gratia, sed parva, & cum purgatorij pœna, propter negligentiam & torporem.

Hester
3.

S E R M O II.

CAndelas in Purificatione deferimus ratione Virginis, Christi & nostri.

In Virgine enim fuerunt quatuor prærogativæ, quæ per candelam intelliguntur. Prima est virginitas in carne, quæ significatur per ceram, quæ generatur ab apibus, sine corruptione. *Ecce virgo concipiet, &c.* Secunda est

Isa. 7.

puritas in mente, quæ significatur per licinum candidum, intra ceram occultatum. *Omnia gloria eius filia Regis, &c.* Tertia est sanctificatio in utroque, quæ signatur per hoc quod candelæ illæ sanctificantur & benedicuntur. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Quarta est claritas in conversatione, quæ signatur per lumen. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate.*

Secundò deferimus candelas ratione Christi. Candela enim Christum significat ratione compositionis & consummationis. Candela enim componitur ex cerâ, licino & lumine. In Christo quidem est triplex substantia, scilicet, cera, id est, caro sine semine generata: *Factum est cor meum tanquam cera*, scilicet, per generationem, *liquefcens*, scilicet, per passionem. Secundò est ibi licinus, id est, anima candore innocentia decorata. *Candor est enim lucis eterna.* Tertio est ibi lux, id est, divinitas luminosa. *Erat lux vera.* Et sicut ignis unitur ceræ mediante licino, sic divinitas est unita carni mediante animâ. De his tribus dicitur Cant. 1. *Dilectus meus candidus*, propter candorem mentis, *rubicundus* propter fulgorem Deitatis, *Electus ex millibus*, propter incorruptionem carnis. Secundò Christus signatur per candelam ratione consummationis, Sicut enim candela se consumit tota in nostrum servitium, sic Christus se consumpsit totum in nostrum obsequium. Nam consumpsit carnem per vulnerationem & attritionem. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Consumpsit sanguinem per totalem ef-

fusione[m], unde angeli admirantes dixerunt.
Quare rubrum est indumentum tuum, &c. Con-
 sumpsit animam per tristitiam & dolorem. *Tri-*
stis est anima mea usque ad mortem. Consump-
 sit vitam per abbreviationem. *Pracisa est velut*
à texente vita mea. Consumpsit substantiam
 temporalem usque ad denudationem. *Divise-*
runt sibi vestimenta mea.

Tertiò deferimus candelas ratione nostri. Per
 candelas enim signatur, quòd debemus habere
 vitam sanctam, & famam præclaram. Vitam au-
 tem sanctam faciunt operatio bona, fides recta,
 & intentio sincera. Operatio bona signatur per
 ceram, quia sicut cera cœlesti rore gignitur,
 sic bona operatio tantum à Deo habetur. *Deus*
est qui operatus est in nobis velle & perficere pro
bona voluntate. Fides intelligitur per lumen;
 Sicut enim candela sine lumine non lucet, sic
 operatio nostra sine fide Deo non placet. *Sine*
fide impossibile est placere Deo. Intentio recta
 signatur per licinum, qui quidem est occul-
 tus, & candidus, & luminis bajulus; sic in-
 tentio debet esse occulta. Gregor. Sic fit opus
 in publico, ut tamen intentio maneat in oc-
 culto. Debet esse candida. *Si oculus tuus fue-*
rit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. De-
 bet esse luminis bajula, quia ipsa intentio de-
 bet coram Deo opera nostra repræsentare, &
 remunerationem petere, *Pater tuus qui videt*
te in abscondito reddet tibi. Secundò per cande-
 lam signatur fama præclara. Candela enim ac-
 censa lucet, abscondita non lucet, extincta
 foetet. Sunt quidam ferventes in vita & do-
 ctina; isti sunt sicut candela accensa, de qui-

Isaia
 43.
 Mat. 26.

Isaia 4.

Psal. 124.

Philipp.
2.

Hebr. 11.

Gregor.

Mat. 6.

Mat. 6.

S E R M O III. 71

bus dicitur. *Ipsè erat lucerna ardens & lucens.* Ioan. 6.
 Alii sunt qui sunt contenti habere bonam vitam, tantùm abscondunt suam scientiam: isti sunt sicut candela abscondita, de quibus dicitur. *Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit.* Luc. II. *&c.* Alii sunt, qui nec ardent, nec lucent, sed fœtent per mala opera: isti sunt sicut candela extincta, quæ quidem fœtet, & non lucet; de quorum fœtore dicitur. *De cadaveribus eorum ascendet fœtor.* Ma. 24. Animæ peccatorum sunt cadavera, quia sunt mortuæ per peccatum, & de talibus cadaveribus ascendet fœtor per malum exemplum.

S E R M O III.

CAsus aliquis in peccatum in virginem incidere non potuit. Omnis autem casus, aut fit per infirmitatem humanam, aut per ignorantiam & cœcitatem humanam multam, aut per voluntatem spontaneam & certam malitiam. Nullò autem istorum modorum beata Virgo cadere potuit, quia fundata erat supra firmam petram, & super altitudinem potentiæ Patris, sapientiæ filij, & gratiæ Spiritûs sancti. Inter Apostolos autem fuerunt, qui aliquo istorum modorum ceciderunt. Petrus quidem cecidit per infirmitatem humanam, quando, scilicet, timore mortis Christum negavit; quia nondum erat fundatus super altitudinem divinæ potentiæ. Paulus cecidit per ignorantiam. *Ignorans feci in incredulitate;* quia nondum erat fundatus super altitudinem Divinæ 1. Thim. sapientiæ. Judas cecidit per affectatam malitiam.

Psal.

Dilexit maledictionem & veniet ei ; quia non erat fundatus super altitudinem divinæ bonitatis. Virgo autem beata nullo istorum modorum cadere potuit , quia super altitudinem divinæ potentiae , sapientiae & gratiae firmiter

Eecl. 24.

stabilata erat. In me omnis gratia vite , ecce quia stabilata fuit super altitudinem divinæ gratiae , & ideo cadere non potuit per aliquam malitiam. Sequitur , & veritatis ; ecce quia stabilata fuit super altitudinem divinæ sapientiae , & ideo cadere non potuit per ignorantiam. Sequitur ; In me omnis spes vite & veritatis , ecce quia fundata fuit super altitudinem divinæ virtutis & potentiae , & ideo cadere non potuit per infirmitatem humanam. Maxime autem tempore passionis Christi Apostoli

Luc. ult.

cecidерunt à fide. Nos sperabamus quod ipse esset redempturus Israël. Ceciderunt à gratia Christi , quia omnes mortaliter peccaverunt , & ideo Christi gratiam perdiderunt. Ceciderunt

Joan. 16.

etiam à societate Christi. Venit hora , ut unusquisque dispergami in sua , & me solum relinquitis. Virgo autem beata à fide Christi cadere non potuit , quia omnia quæ de ipsa erant , fuerat experta , & S. Spiritu edocta : Nec à gratia Christi , quia in utero matris fuerat sanctificata , & in gratia confirmata : Nec à societate Christi , quia semper fuit cruci affixa,

Joan. 19.

Stabat juxta crucem Iesu mater ejus.

S E R M O IV.

Eecl. 24.

Cedrus signat Mariam , juxta illud : *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano. Sunt autem*

duo genera Cedrorum : una quæ nascitur in Libano, alia quæ nascitur in locis maritinis.

Prima est, quæ consideratur quantum ad arbotem, & fructum, & succum; Arbor autem istius Cedri est alta; & imputribilis, & odorifera, & semper virens. Sic beata Virgo fuit alta per cœlestium contemplationem. *Ego in altissimis habito.* Fuit imputribilis per omnimodam incorruptionem; est enim arca Dei, quæ facta fuit de lignis Sethim, quæ sunt ligna incorruptibilia. Fuit odorifera per repletionem omnium virtutum & charismatum.

Eccl. 24.

Odor unguentorum super omnia aromata. Hugo de sancto Victore: Nullus in gratia tibi similis esse potuit, per quam gratia super omnes filios hominum venit. Spiritus sanctus singulariter in tua humilitate requievit, & in tua virginitate miraculum nulli comparabile fecit; idcirco odor unguentorum tuorum super omnia aromata, filius tuus unctus, tu quoque uncta es. Ipse quidem super te, & præcunctis principibus tuis, accepit unguenti plenitudinem; tu verò post ipsum præ cunctis suavitate. Fuit etiam semper virens, quia plantata fuit super aquas omnium gratiarum, juxta illud: *Erit quasi lignum quod transplantatur juxta aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit aestus, & erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum.* Hieron. in sermone de Assumptione, de hac sacratissima Virgine secretorum contemplator cœlestium in Canticis ait: *Vidi sponsam sicut columbam ascendentem de super rivos aquarum, quia super aquam re-*

Can. 4.

Hieron.
14.

Hier.

fectionis educavit eam Dominus , ex qua multi rivi deducti sunt , & totam terram irrigant deliciarum.

Secundò Cedrus quantum ad fructum consideratur. Nam poma illius Cedri in aliqua parte sunt dulcia , in aliqua sunt acetosa , in aliqua parte inter dulce , & amarum , & acetosum sunt media. Similiter beata Virgo , aliquando fuit plena dulcedine , aliquando amaritudine , aliquando in utroque similiter. Nam tota plena fuit dulcedine in Christi conceptione.

Cant 4

Favus distillans labia tua. Quæ verba exponens Hugo de S. Victore sic dicit : Mel erat divinitas in ea. Terra verò humanitas tua , in meipsum favum mellis , quod est impressum in te , assumptum est de te. Deinde subdit : O quam dulcis & suavis es , quæ sola digna eras , ut supernæ dulcedinis osculum in tuo conceptu susciperes , & totius mundi suavitatem in partu stillares , ideo mel & lac sub lingua tua , hoc est verbum patris sub carne tua : sub lingua tua , quia absconditum , mel & lac Deus & homo , mel divinitas , & lac humanitas , quia mel de rore cœli exprimitur , & lac de carne. Secundò fuit plena amaritudine in filii passione ; ideo dixit ei Simeon : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Bernard. Animam Christi non attingit crudelis lancea , quia jam Christus spiritum suum miserat , sed tua anima ibi erat , & ideo gladius doloris tuam animam pertransivit , ut te plus quam martyrem , non immeritò prædicemus , in qua nimirum sensum in corpore passionis excessit affectus compassionis. Tertio fuit dulcis & amara , post

Bernar.

Christi ascensionem. Amara quidem propter filii subtractionem. Hier. in serm. de assumptione. Quantis putas Virgo filii doloribus afficiebatur, quo desiderio æstuabat, dum animo cuncta revolveret, cuncta quæ audierat & viderat, puto quòd quidquid humanæ virtutis est cogitare non sufficiat. Nam si diligebat ex toto corde Christum, novis tamen inflammabatur quoridiè præsentia absens affectibus desideriorum. Tantò siquidem validus, quantò divinitus illustrabatur visitationibus interioribus. Fuit autem plena consolatione propter filium quem ad Patris dexteram sublimari videbat. Et fidelium instructionem, quia eorum magistra remanserat, & Apostolos, & discipulos docebat. Hieron. ubi supra. Ecce Domino Jesu ascendente in cælum, Virgo vacat in schola virtutum ac meditatatur in lege mandatorum Dei, ut ipsa sit forma discipulis Christi & exemplam perfectionis. Conversabatur cum Senatoribus cœli in Curia Paradisi, sub disciplina Spiritûs S. Invenitur prima inter primas cohortes summi Regis, quorum vita jam non erat in terris, sed in cœlis.

Hieron.

Hier.

Tertiò cedrus consideratur quantum ad succum qui multiplicem habet virtutem. Nam caliginem oculorum detergit, tumorem deprimat, carnes à putrefactione custodit, & moribus serpentum subvenit. Hæc succus est amor divinus, quo B. Virgo nos in amorem divinum nutrit, per quem in nobis multa beneficia facit. Nam detergit caliginem ignorantiaæ lumine suæ veritatis, ideo vocatur *Mater agnitionis*, quia ignorantiam depellit, & veram

Eccl. 24.

Prov. 14. de Deo cognitionem infundit. *Sapiens mulier edificat domum suam.* Secundò deprimat tumorem superbiæ exemplo suæ humilitatis. Non enim est aliquis ita superbus, nec ita sublimis, qui non debeat humiliari, ad considerationem tantæ humilitatis. *Omnia excellentium & sublimium colla propria virtute calcavi.* Propria virtus Virginis fuit humilitas, quando ipsos ad humilitatem revocat. Tertiò custodit à putredine luxuriæ virtute suæ virginitatis, & puritatis, ideo assimilatur Myrrhæ. *Quasi Myrrha electa dedi suavitatem odoris.* Sicut enim Myrrha conservat carnem à putredine, sic ejus puritas & virginitas nos conservat à fœtore carnalis concupiscentiæ. Quartò succurrit morsibus serpentum, id est, dæmonum, imperio suæ potestatis. *Ipsa conteret caput tuum.* Tunc enim Maria caput serpentis conterit, quando à nobis pravæ cogitationes expellit.

Gen. 3.

Secundò est quædam cedrus maritima, quæ est parva, sed fructuosa, & odorifera, & signat beatam Virginem Mariam, quæ fuit parva per humilitatem, fructuosa per fecunditatem, & odorifera per sanctitatem. Poma autem hujus cedri triplicem habent substantiam. Prima & calida, media est temperata, ultima frigida, & signat Christum qui fuit fructus hujus cedri, in quo fuerunt tres substantiæ, scilicet, Deitas, anima, & caro. Prima, scilicet, Deitas est valdè calida, quia omnium vitiorum consummativa, & omnium cordium inflammativa. *Deus noster ignis consumens est.* Media, scilicet anima, fuit valdè temperata, quia omnes virtutes in ipsa suam tenuere

Hebr.
12.

medium, & nulla unquam ad aliquod declinavit extremum. Ultima verò & extrema substantia, scilicet caro, fuit frigida, quia ab omni inordinato calore fuit penitus aliena.

S E R M O V.

Cellaria Spiritus sancti est virgo Maria. Habet enim Deus cellam vinariam, scilicet Spiritus sancti abundantiam in qua Deus beatam Virginem introduxit, & eam cellariam suam fecit, juxta illud: *Introduxit me* Can. 2.
rex in cellam vinariam. De ista autem cella propinat vinum illis, qui sunt in via ad aliqualem satietatem, & illis qui sunt in patria ad ebrietatem, juxta illud: *Bibite amici, &* Cant. 5.
inebriamini charissimi. Sancti qui sunt in via sunt amici sui, sed illi qui sunt in patria, sunt charissimi. Amici ergo bibunt, sed charissimi inebriantur, quia sanctis qui sunt in in mundo, dat gratiam ad justificationem, illis verò qui sunt in cælo ad perfectam fruitionem. Vel potest dici, quòd amici Dei sunt angeli, qui sunt sibi in intimo amore, & sunt chariores, quia naturæ conformitate propinqui, & sunt charissimi, quia charissimo pretio redempti. Angeli igitur, qui sunt amici bibunt, quia ex visione divinitatis, suas delectationes hauriunt; Homines verò beati qui sunt charissimi ebrij sunt. Nam bibunt quando suas delectationes hauriunt ex visione divinitatis, & rebibunt, quando delectationes suas hauriunt ex visione humanitatis. Ebrietas enim non causatur ex uno haustu, sed ex frequenti actu bibendi. Quia igitur Sancti bi-

bunt, ideo ebbrii sunt. Istud autem vinum Spiritus sancti, ista cellaria nobis abundantet propinat, & ideo assimilatur crateri, & aquæductui: Crateri, juxta illud: *Umbilicus iunior crateri tornatilis, nunquam indigens poculis.* Ipsa enim est crater in quantum semper infundit, & est tornatilis in quantum circumcirca semper invadit, ut inveniat cui infundat; & est nunquam indigens poculis, qui nunquam evacuat, sed semper plena invenitur. *Sicut aquæductus exivi de paradiso.* Bern. Vehementia desiderii, fervore devotionis, puritate orationis fontem attigit pietatis, ut hautiret super angelos, quod refunderet hominibus aquam vivam; propterea enim tanto tempore fluentia gratiæ defuerunt, quia mundum intercesserat aquæductus. Sicut enim videmus, quod in divinis est emanatio per modum naturæ, per quam Filius procedit à Patre, & per modum amoris & liberalitatis, per quam Spiritus sanctus procedit à patre & filio, ita ab ista cellaria duo nobis beneficia proveniunt. Unum per modum naturæ, scilicet, filius, de quo Deo regratiamur. *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.* Alium per modum amoris, & suæ liberalitatis, scilicet, dona Spiritus sancti, quæ per ipsam à filio obtinemus; unde non tantum ejus oratio, sed etiam ejus salutatio, tantæ fuit efficaciam, quod Joannes & Elisabeth ad ejus salutationem Spiritus sancti gratiam sunt repleti. Ista autem cellaria eodem cibo nos pascit, quo se, & eodem potu nos reficit, quo & seipsam, unde ipsa dicit de suo cibo & potu: *Comedi favum cum mel-*

Cant. 2.

Eccles.
24.
Bernar.Psalmi-
sta.

Can. 5.

le meo , bibi vinum meum cum lacte meo. Tunc favum cum melle comedit , quando Christum in suo utero gestavit , in quo fuit cera charitatis , mel divinitatis. Tunc enim vinum cum lacte bibit ; quando Spiritus sanctus ejus animam implevit vino cœlestis gratiæ , & ejus carnem profudit lacte virginalis munditiæ. Eodem modo nos ipsa pascit favo mellis , quando facit nos delectari in Christo in cera suæ humanitatis , & in melle suæ divinitatis. Similiter potat nos vino & lacte , quando dat nobis spiritualem lætitiã in mente , & munditiã in carne,

S E R M O VI.

COelum dicitur virgo Maria. Est autem triplex cœlum , scilicet Sydereum , Crystallinum & Emphyreum.

Primo cœlo , scilicet sydereo assimilatur virgo Maria , propter ornatum , motum & effectum. Sicut enim illud cœlum est ornatum varietate stellarum , sic Maria diversitate virtutum. *Species cœli* , id est Mariæ , *cœlestis gloria stellarum* , id est , gloriosa varietas virtutum. De ornatu istius cœli dicitur , *Quia ipsa habebat in capite coronam stellarum duodecim.* In duodenario autem duplex est senarius , qui est numerus perfectionis , & signat Sanctos , qui sunt in patria , & perfectos , quia adhuc sunt in via : qui omnes beatam virginem tanquam Reginam & Dominam honorant , coronant & ornant. Secundò propter motum ; Sicut enim cœlum suã virtute omnia sydera quotidie se-

Eccl. 43.

Apoc.
12.

cum circumducit , sic Maria omnes Sanctos ad intercedendum secum adducit. Motor autem istius cœli est ille , de quo dicitur : *Verbo Domini cœli firmati sunt.* Ipsa igitur tali motione agitata movetur ad Deum per ferventem amorem ; est enim tota Dei , de qua dicitur : *Quòcumque ibat spiritus , illuc eunte spiritu & rotae pariter elevabantur sequentes eum.* Spiritus enim vitæ erat in rotis ; modò ad filium , ipsum pro nobis orando ; modò ad angelos , ipsos in nostrum ministerium diligendo ; modò ad ipsos beatos , ut pro nobis orent exhortando. Ecce quanti motus & mobilitatis est illud cœlum ; idèd dicitur : *Omnibus mobilibus mobilior est sapientia.* Tertid propter effectum , sicut enim mediante cœlo & suis luminaribus habemus omnia terræ nascentia , sic ab ipsa percipimus omnia Dei dona. Nam sicut cœlum terram visitat & suis luminaribus ipsam fœcundat , & quodammodo suis imbribus inebriat , & nubibus ipsam multiplicat in fructibus & locupletat in auro & argento , & lapidibus pretiosis , ita Maria totam Ecclesiam illustrat , & visitat suis exemplis. Inebriat Spiritus sancti donis , multiplicat in operibus bonis , & locupletat in virtutibus pretiosis. De his quatuor dicitur : *Visitasti terram , &c.*

**Psalmi-
sta.**

Secundum cœlum est cristallinum , quod factum est de aquis quæ super cœlos sunt : quæ quidem in modum cristalli sunt solidatæ. In cœlo cristallino beata Virgo assimilatur ratione materiæ , efficaciam , formæ. Materia quidem , ut dictum est , sunt aquæ in modum cristalli solidatæ : Aquæ sunt cogitationes & effectiones

effectiones fluxibiles, quæ in nobis sæpè fluunt, de vitio in vitium. Sed istæ aquæ in beata Maria fuerunt solidæ, id est, in bono confirmatæ, fuerunt lucidæ, id est, purissimæ & transparentes; & perviæ, quia per illas Dei gloria contemplabatur & intuebatur, juxta illud: *Nos autem revelata facie gloriam Dei speculariter, &c.* Secundò ratione efficaciz; Dicunt enim, quòd influenza cœli syderei lucis disponit ad susceptionem vitæ vegetabilis. Influentia verò lucis cœli cristallini ad susceptionem vitæ sensibilis. Influentia autem lucis cœli empyrei ad susceptionem vitæ rationalis. Sunt quidam tantùm flores, id est, humanas cogitationes, id est; bonas voluntates: istis beata Virgo ad modum cœli syderei dat vitam vegetabilem, quia eos bonis operibus fuit fructificare. *Obandite me divini fructus, florete flores & fructificate, &c.* Alii sunt sine sensu devotionis, & sine motu progressionis; quia nec in bono proficiunt, nec spiritualia sibi sapiunt: istis ad modum cœli Crystallini infundit vitam sensibilem, dando eis, scilicet, sensum & motum, ut habeant sensum internæ devotionis, & motum ferventis operationis. Alii sunt qui in suis operationibus non observant, nec motum, nec locum, nec tempus: istis admodum cœli Empyrei infundit vitam rationalem, ut servetur illud: *Rationale obsequium vestrum.* Tertio assimilatur cœlo Crystallino ratione formæ; Est enim formæ sphericæ, quæ quidem est capacissima, perfectissima & pulcherrima. Sic & ipsa fuit capacissima, quia Dei habitatio effecta. Unde cantat Ecclesia: *Quia*

2. Cor.

3.

Ecccl. 1.

Rom. 12.

quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti. Fuit perfectissima, quia omnibus virtutibus accumulata: *In me omnis gratia via & veritatis.* Fuit pulcherrima, quia nullâ maculâ etiam veniali fuit unquam resperfa. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.*

Eccl. 24.

Cant. 4.

Apo. 12.

Psalm.

Tertium cœlum est Empyreum, quod est habitatio omnium sanctorum; & istud cœlum est luciformæ, capacitatis summæ, & sublimitatis immensæ. Assimilatur igitur isti cœlo beata Virgo; Primò propter ineffabilem claritatem, quia tota lucet & resplendet. *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite stellarum ejus corona duodecim;* Ecce quia est lucida à parte inferiori, ideo dicitur, *luna sub pedibus ejus.* A parte superiori, ideo dicitur, quòd *in capite ejus erat corona stellarum duodecim.* Et à parte medii, ideo dicitur, *amicta sole.* Secundò propter capacitatem; Sicut enim non potest excogitari aliquis locus majoris capacitatis quam cœlum Empyreum, sic nec aliqua creatura potest inveniri majoris charitatis quàm Maria. Habuit enim amplum uterum, in quo recepit Deum. Habuit amplum intellectum, quia habuit cognitionem omnium divinorum. Habuit amplum affectum, quia per compassionem recipit miseras omnium afflictorum. Tertio assimilatur cœlo Empyreo propter sublimitatem; Sicut enim illud cœlum est sublimius omnibus corporibus, sic & ipsa sublimior est omnibus creaturis spiritualibus, tam angelicis, quàm rationalibus. *Elevata est magnificentia tua,* id est, virgo Maria, cui Deus magna fecit; & hoc super omnes

S E R M O VII. 83

cœlos tam materiales, quam rationales, quia omnium Sanctorum Regina constituta. Ideo ipsa dicit: *Quia fecit mihi magna qui potens est.* Bern. Magnum est quod mater sum, & magnum est, quod utrumque simul, & mater & virgo sum. Sed cujus mater? unigeniti Dei Plasmatoris & Salvatoris omnium. Hugo de S. Victore: Magnum utique fuit, ut Maria Plasmatoris sui mater fieret. Magnum ut Virgo sine virili semine filium conciperet. Magnum ut Virgo Dei patris Verbum carne sua indutum in utero gestaret. Hæc omnia magna sunt, sed ei qui potens est, cui nulla sunt impossibilia, non est magnum.

S E R M O VII.

Cynamomum dicitur virgo Maria, juxta illud: *Sicut Cynamomum & Balsamum aromatizans odorem dedit.* Est autem Cynamomum species calida, sicca & aromatica; sic & ipsa sicca fuit in carne per temperantiam & siccitatem, calida in anima per fervorem & charitatem aromaticam, utroque per munditiam & puritatem. Notandum autem, quod Cynamomum per quinque signa cognoscitur, quando, scilicet, est laudabile & bonum: propter quæ beatam Mariam meritò repræsentant.

Primò ex colore, quia non debet esse subalbidum, nec nigrum, sed subruffum: sic nec ipsa fuit subalbida per vanam gloriam, nec nigra per alicujus peccati maculam, sed subruffa per charitatem succensam. Hieron. in serm. de assumptione. Totam ipsam repleverat Spi-

ritus S. gratia, totam divinus amor incaluerat, ita quod in ea nihil esset quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus, ac perfusi amoris ebrietas.

Secundò cognoscitur ex odore, quia ex sua oromaticitate cerebrum multum confortat, & fluxum restrigit; à cerebro autem fluunt sensus & motus. Odor igitur sanctitatis beatæ Mariæ confortat virtutem motivam, dum eam allicit bene operandum. Confortat virtutem affectivam, dum eam inflammat ad diligendum. Confortat virtutem intellectivam, dum eam illuminat ad cognoscendum. Iste etiam odor suæ sanctitatis restringit fluxum carnalitatis, ideo assimilatur odori thuris, qui habet restringere fluxum rheumatis: *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.*

Tertiò cognoscitur ex sapore, quia appetitum acuit, ideo in balsamentis spongi consuevit. Beata autem Virgo inflammat nostrum desiderium, & acuit appetitum. *Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sicient.*

Quartò cognoscitur ex subtilitate; Grossum enim Cynamomum non est bonum, sed subtile & gracile. Ipsa autem non fuit grossa, sed valde subtilis per humilitatem. *Induite me subtilibus.* Tunc enim Deus beatam Virginem vestivit, quando dedit sibi humilitatem in corde, & mansuetudinem in conversatione.

Quintò cognoscitur ex virtute; Cinamomum enim, quando est bonum & laudabile multiplicem habet virtutem, & maxime valet contra vulnera labiorum. Quæ autem sunt vul-

S E R M O V I I I. 85

nera labiorum nisi peccata cogitationum & locutionum. Ista vulnera locutionum sanat B. Virgo ex sua locutione modesta. Omnia enim verba sua fuerunt vulnerum nostrorum medicina, & nostrarum locutionum exempla. Ipsa enim fuit discreta in inquirendo, quando dixit: *Quomodo fiet istud.* Fuit humilis in obediendo, quando dixit: *Ecce ancilla Domini.* Fuit curialis in salutando, quando salutavit Elisabet. Fuit grata in regratiando, quando, scilicet, beneficia Dei in se cognoscens regratiata est Deo dicens: *Magnificat anima mea Dominum.* Fuit modesta in reprehendendo, quando, scilicet dixit: *Fili quid fecisti nobis sic.* Non enim eum maledixit, vel eum increpata fuit, sed cum modestia reprehendit. Fuit pia in compatiendo, quando compassa est sponso, cui vinum defecerat, & ideo dixit filio: *Vinum non habent.* Fuit sapiens in consulendo, quando dixit ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite.*

S E R M O V I I I.

CYpressus repræsentat Virginem beatam Mariam, juxta illud: *Quasi Cypressus in monte Sion.* Est autem Cypressus arbor odorifera, solita & virtuosa. Ecc. 1. 4.

De odore autem Cypressi legitur, quod ejus lignum preciosum & aridum magis redolet, quàm viride; & quod lignum Cypressi igni appositum multum redolet, & quod ejus odor fugat serpentes & vermes. Dicitur igitur beata Virgo Cypressus, ratione odoris: Fuit autem odorifera, Primò quia fuit ab omni humore

mundani amoris penitus exsiccata. Secundò quòd fuit igni spiritûs S. apposita , immo fuit tota in ignem amoris conversa. Tertio quia fuit soli Domino exposita , immo fuit tota ipso sole vestita. *Mulier amicta sole.* Et quia sic fuit tota odorifera, ideo odor suæ sanctitatis expellit serpentes, id est, diabolicas tentationes & vermes, id est, malas cogitationes conscientiam comedentes.

Secundò Cypressus est arbor solida , ex qua soliditate accidit quòd non potest putrescere, nec aliquo pondere flecti , & quòd est apta conservationi. Eodem modo Virgo beata sic fuit in Dei amore solidata in gratia , quòd ejus corpus non potuit putrescere ; nec in vita per aliquam corruptionem , quia fuit prædita virginitate ; nec in morte per aliquam resolutionem , quia fuit vestita immortalitate. Est etiam Cypressus sic solida , quòd in turribus vel in domibus posita nullo modo potest flecti, vel incurvari , semper in sua rectitudine perseverat. Sic beata Virgo intantum fuit in gratia Dei solidata , quòd nullo pondere alicujus tribulationis unquam fuit à sua rectitudine incurvata ; Passa est enim magnum pondus tribulationis , quando puella tenera & delicata è novo surgens , à partu fugit in Ægyptum , & per septem annos ibi peregrina permansit. Passa est magnum pondus tribulationis , quando ante oculos suos vidit filium suum crucifigi & vulnerari. Et quia solidata erat in gratia , ideo non potuit flecti per aliquam impatientiam , sed semper tenuit rectitudinem justitiæ , fidei & gratiæ. Nec mirum si sic fuit solidata & firmata , quia septem columnis, id est, septem

Spiritûs sancti donis vallata fuit. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem.* Est etiam lignum cypressi aptum conservationi. Fiunt enim inde capsellæ & alia vasa in quibus sanctorum reliquiæ conservantur, quia propter suam stabilitatem non patitur, ut res interpositæ aliquam patiantur corruptionem. Quia igitur Virgo beata valdè solidata in proposito virginitatis, immo humilitatis fuit, ideo ejus uterus fuit idoneus ad recipiendum, conservandum, & retinendum Dei filium, quem novem mensibus in suo utero conservavit.

Tertiò cypressus est arbor valdè fructuosa; omnia enim quæ in cypresso sunt, medicinalia & virtuosa sunt, scilicet, cortex, lignum, & fructus. Sic etiam omnia quæ fuerunt in beatâ Virgine fructuosa fuerunt, scilicet, folia, id est, ejus verba: cortex, id est, ejus conversatio exterior; & fructus, id est, ejus opera. Sed primò videamus de virtute ejus foliorum, id est, verborum; Nam unum verbum dixit, scilicet, *Ecce ancilla Domini*, quod fuit tantæ virtutis, quòd Deum incarnari fecit. Aliud verbum dixit, scilicet, salutationis Elifabet, quod fuit tantæ virtutis, quòd Deum hominibus subditum esse fecit, unde sequitur: *Et erat subditus illis.* Aliud fuit, scilicet, *vinum non habent*, quod fuit tantæ virtutis, quòd aquam in vinum convertit. Ejus etiam cortex, scilicet conversatio tantæ fuit virtutis & gratiositatis, quòd faciebat Deo magnam gloriam, angelo magnam lætitiâ, hominibus magnam honorificentiam. *Tu gloria Hierusalem*, id est *Judithæ Dei*, in quo est visio pacis nostræ, *tu lætitia* 45.

Prov.
ult.Judith.
15.

Israel, id est, angelorum, qui vident Deum facie ad faciem, *in honorificentia populi nostri*, id est, totius generis humani. Est etiam fructus, id est, ejus opera, quæ in tantum fuerunt virtuosa, quod sicut dicitur, *Manum suam misit ad fortia*. Ista autem fortia, quæ fecit, notantur *Judith* 15. Postquam enim dixit: *Tu gloria Hierusalem*, & subditur: *Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, & manus Domini confortavit te, & eris benedicta in æternum*. Ex quibus verbis habetur, quod quatuor fortia opera fecit. Unum est, quia diabolicam virtutem confregit; quod notatur cum dicitur: *Quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum*. Tunc enim viriliter egit, quando caput Holofernis, id est, virtutem dæmonis confregit. Secundum est, quia carnalem concupiscentiam in se penitus reseçavit; quod notatur cum dicitur, *eo quod castitatem amaveris*. Tertium, quia manum divini auxiliij ad se inclinavit, quod notatur cum dicitur, *ideo manus Domini confortavit te*. Quartum est, quia benedictionem æternæ gloriæ sibi acquisivit, quod notatur cum dicitur, *& eris benedicta in æternum*.

S E R M O IX.

Cant. 1.

Collum dicitur virgo Maria, juxta illud: *Collum tuum sicut monilia*. Ubi duo sunt videnda. Primò quare dicatur collum, secundo quare dicatur monilia.

Circa primum notandum, quod ipsa assimilatur collo, propter respectum ad Deum, ad seipsam, & ad nos.

Per respectum ad Deum , dicitur collum triplici ratione. Primò ratione conjunctionis ; Sicut enim collum jungit caput corpori , sic & ipsa jungit Christum , qui est caput Ecclesiæ , quæ est corpus suum. Hæc autem conjunctio & unice in ejus utero facta fuit , quando scilicet de ea carnem assumpsit & sibi univit , quando scilicet *verbum caro factum est*.

Secundò ratione mediationis. Sicut enim collum est medium inter caput & corpus , sic & ipsa est mediatrix inter Deum & nos , unde dicitur. *Medium templum. Suscepimus Deus misericordiam tuam , in medio Templi tui.* In templo quidem sunt tres divisiones. Prima est sacrarium , ultima est corpus ipsum , media est chorus , Sicut enim chorus est medium inter sacrarium & corpus , sic & ipsa est mediatrix inter Deum & genus humanum. Tertio ratione rectitudinis ; Sicut enim collum est rectum , sic & ipsa in omnibus quæ agebat , rectam intentionem habebat. *Collum tuum sicut turris eburnea.* Dicitur enim turris eburnea propter rectitudinem , & eburnea propter puritatem.

Psalms.

Secundò dicitur collum propter comparationem ad seipsam , & hæc propter tria. Primò enim propter eminentiam & dignitatem. Sicut enim caput post collum præminet omnibus aliis membris , sic ipsa post Christum præminent omnibus Sanctis , ideo assimilatur cedro. Eccl. 12. *Quasi cedrus exaltata sum in libano.* Sicut enim excedit omnes arbores in latitudine , sic ipsa excedit omnes Sanctos in dignitate. Secundò propter eloquentiæ gratiositatem ; Sicut enim in collo formantur verba , sic

Can. 7.

& ipsa in conspectu Dei pro nobis loquitur bona verba ; quæ verba Deus audit libenter ,
Can. 2. ut dicat ei : *Sonet vox tua in auribus meis , vox enim tua dulcis & facies tua decora.* Tertio propter compassionem & pietatem ; Sicut enim collum de facili flectitur , sic & ipsa de facili ad compassionem moveretur. Flectitur autem collum modò à dextris , modò à sinistris , modò ante & modò retro ; sic & illa modò ad illos , qui sunt à dextris prosperitatis , dando temperantiam ; modò ad illos qui sunt à sinistris , id est , in adversitate , dando patientiam ; modò ad illos , qui sunt à tergo : boni quidem habent faciem suam ante Deum , mali verò habent post tergum. *Verterunt ad me tergum , & non faciem.* Flectitur ergo ad illos qui sunt ante Deum , conservando eos in gratia , & ad illos qui sibi tergum vertunt , reducendo eos ad pœnitentiam.

Tertio dicitur collum per respectum ad nos ; & hoc propter tria nobis necessaria. Primò propter sustentationem : Sicut enim caput collum sustentat , sic & illa nos omnes sustentat ; ideo dicitur collum , id est , columna : de qua columna dicitur , *Thronus meus in columna nubis.* Thronus Dei fuit Virgo beata , quæ etiam est columna in quantum sustentat nos , & est nubes in quantum nos à terrenis sublevat. Secundò propter subministrationem ; Sicut enim à capite , mediante collo , in corpus descendunt omnia nutrimenta , sic & à Christo per Virginem in nos veniunt omnia Dei dona ; ipsa autem non est amata , sed semper manum suam aperit inopi , & nobis gratias spirituales tri-

Eccl. 24.

buit. *Manum suam aperuit inopi.* Tertiò propter respirationem & inspirationem; Sicut enim à collo aër interior emittitur, sic per ipsam Deo nostra devotio præsentatur: Et sicut exterior aër per collum ad corpus trahitur, sic per ipsam nobis omnis gloria inspiratur. *Sapientia filiis suis vitam inspirat.*

Prov. ult.

Eccl. 4-

Secundò videndum est, quare dicatur monilia: circa quod sciendum, quòd monile est ornamentum pectorale, quod conficitur ex auro, argento, & lapide pretioso: ex his tribus confectum est illud monile Dei. Ista sunt illa tria, de quibus dicitur: *Integer spiritus vester, anima & cor us, caro sine querela servetur.* Ipsa enim habuit corpus aureum, id est, incorruptum; animam argenteam, id est, lucidam & puram; & spiritum coram Deo pretiosum. Dicitur autem Monile à *munere*, quia sponsalia ornamenta sponsis suis dare consueverunt, ut se ornent. Vel dicitur à *muniendo*, quia pectus munit sponsæ suæ, ne aliquis impudicus manum apponat. Vel dicitur à *mona*, quia duo ora capiti injungit, & de ipsis quodammodo unum facit. Vel dicitur à *monendo*, quia admonerat abstinere ab illa videntes tanquam à conjugata: olim enim solummodo nupta monilia deferebat. Et sic patet, quòd monile habet quatuor facere, scilicet, pectus ornare, pectus munire, divisa jungere, & omnes admonere. Ista quatuor facit nobis istud monile Dei; nam nos ornat suis exemplis: *Sicut Sol oriens mundo in altissimis Deo, sic mulieris bona species ornamentum domus ejus.* Pectus nostrum munit suis præsiidiis, ne dæmones illuc intrare

1. Thim.

5.

Eccl. 24

- Can. 6.** possint ; & ideo dicitur : *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Divisos & separatos à Deo conjungit & unit ; Peccata enim à Deo dividunt.
- Is. 59.** *Iniquitates vestras diviserunt inter vos & Deum vestrum.* Sed istos sic divisos à Deo conjungit cùm eis veniam acquirit. Animas nostras signat, per quod dæmones admonentur , ne eas contingant cùm sint sponsæ Dei , juxta illud : *Sponsabo te mihi in fidem.* Ad istud signaculum recipiendum admonet dicens : *Pone me ut signaculum super cor tuum.*
- Osee 2.**
- Cant. 1.**

S E R M O X.

Columba signat virginem Mariam , propter plura in quibus ipsa columba commendabilis est.

- Primò quantum ad nidum , quia non nidificat nec in terra , nec in arbore , sed in foramine petrae. Sic beata Virgo non nidificavit , nec cor suum posuit in terrena cupiditate , nec in sublimi elatione , sed in filii sui vulneribus & passione.
- Cant. 8.** *Surge provera amica mea , columba mea , & veni in foraminibus petrae ,* Ista igitur columba habitabat in foraminibus petrae , quia per recordationem continuam semper erat in vulneribus Christi. *Recordare paupertatis & transgressionis , id est , transredientis passionis & absinthij & fellis.* Et ipsa respondet : *Memoria memor ero , & tabescet in me anima mea.* Vel potest dici , quòd Christus habuit in praesenti plures nidos , scilicet , praesepe , patibulum , & sepulchrum. In istis nidis Christi ipsa columba frequentissimè habitabat , quia loca
- Thren. 2.**

Christi cum maxima devotione visitabat, unde dicit S. Odilo: Si scire volumus quid Dei genitrix virgo post filij resurrectionem agebat, sine dubio loca Dominicæ nativitatis, passionis, sepulturæ, & resurrectionis, & ascensionis frequenter visitabat, in eis lachrymas fundebat, & oris sui sanctissimi oscula imprimebat. Hieron. in sermone de assumptione: Fortassis præ nimio amore in loco in quo filius est sepultus, dicitur eam habitasse. Credimus quantum piis pasceretur internus amor obtutibus, non quod jam vivens cum mortuus quæreretur. Hoc enim habet impatiens amor, ut quod desiderat semper invenire credat. Ignorat quippe iudicium, ratione multoties caret, modum nescit, nec aliquid cogitare potest, quam quod diligit; amor enim non accipit de impossibilitate solatium, nec de difficultate remedium.

Secundo est commendabilis quantum ad cibum, quia non comedit cadavera, sed grana electa; sic beata Virgo non afficiebatur circa terrena vel mundana, sed circa cœlestia & æterna. Pascebatur enim in illo grano frumenti, de quo dicitur: *Nisi granum frumenti cadens in terram, &c.* Granum frumenti habet reficere & satiare, & quantum ad hoc signat Christi divinitatem. *Ex adipe frumenti satiat te.* Habet exterius ruborem, & quantum ad hoc significat carnem Christi sanguine rubricatam. *Quare rubrum est indumentum tuum, &c.* Habet interiùs candorem, & quantum ad hoc signat ejus animam, candore munditiæ fulgidam. *Candor est enim lucis, Propter ista tua dicit Virgo beata: Dilectus meus candidus,*

Hieron.

Ioan. ix.

Psalm.

Isa. 63.

Sap. 7.

Cant. 5.

quantum ad animam fulgidam, & *rubicundus*, quantum ad carnem cruentatam, *electus ex milibus*, quantum ad divinitatem supremam. Ista igitur columba isto tali grano vescebatur, quia circa Christi divinitatem & humanitatem plenissimè delectabatur.

Tertiò commendabilis est quantum ad gemitum, quia non habet causam vanitatis, sed gemitum compassionis. Ipsa enim Virgo & aliæ mulieres in Christi passione gemitus emittent. *Quasi columba meditantes gememus*. Maxime ista columba, scilicet, Virgo B. tunc lachrymas effluenter emisit. Anselm. O Domina mea misericordissima, quos fontes dicam, erupisse de pudicissimis oculis tuis, cum attenderes unicum filium tuum innocentem coram te flagellari, ligari, mactari, & carnem de carne tua crudeliter disseccari? quibus singultibus estimabo pectus tuum vexatum esse si eam audires; Mulier ecce filius tuus, & discipulo: Ecce mater tua. Bernar. *Tuam ipsius animam pertransivit gladius*, dicitur Mariæ, id est, dolor Dominicæ passionis acutissimus. Non enim potuit videre filium crucifigi sine affectu materni doloris, quamvis speraret resurrectionem.

Quartò commendabilis est quantum ad volatum, quia non volat solitaria sed gregatim associata. Beata Maria est mulier illa sole amicta, de qua dicitur, quòd *dante sunt alæ duæ, ut volaret in desertum*. Istæ duæ alæ sunt amor & spes cum quibus volat in cœlum. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ?* Non autem sola volabat, sed etiam alios ad secum volandum attrahebat, scilicet, S. Apostolos, unde dicit

sanctus Odilo : Deinde sibi ad notum refugium , scilicet , Apostolicum consortium intuitu Dominicorum locorum peracto cum gaudio remeabat. Credimus ipsam interfuisse gaudiis Dominicæ ascensionis , & in die Pentecostes Spiritum S. recepisse. Hieron. in serm. de assumpt. S. Odilo.

Post ascensionem Christi Mariæ conversatio ad exemplum humanæ vitæ cum Apostolis usque ad dispersionem fuit , sicut Lucas commemorat in Actib. dicens : *Hi omnes erant perseverantes in oratione cum Maria matre Iesu.* Ejus autem conversatio non fuit cum levibus personis , sed aut erat cum angelo Gabriele , aut cum Joanne Evangelista , aut cum cæteris Apostolis , & ideo solitaria non erat , sed benè associata. Hieron. in serm. de Assumptione : Si quærarur quid post filii ascensionem Virgo egerit , unum pro certo est , quia Virgo sancta mente & corpore permansit , quam sanè Gabriel angelus tanquam cœlestis Paranympus intactam custodivit , & Joannes Apostolus cui Christus eam de Cruce commisit virginem , virgo servavit , suisque specialiter obsequiis deservivit : non quia eximius Apostolorum Chorus eam deseruerit , inter quos nimirum , post resurrectionem intrans & exiens familiaris de Christi incarnatione ac resurrectione consulit. Hieron.

Quintò commendabilis est quantum ad simplicem contuitum ; Habet enim columba magnam simplicitatem , juxta illud : *Estote prudentes sicut serpentes , & simplices sicut columba.* Matt. 10.

Ideo dicitur : *Oculi tui colymbarum* , id est , simpliciter aspicientes. Hieronym. in Sermonibus Cant. 1.
Hier. 2.

de Assumptione : Veni inquit columba mea ,
 veni de Libano , veni. Non immeritò de Li-
 bano venire jubetur , quia Libanus candidario
 interpretatur. Erat enim candida multis meri-
 torum virtutibus , ac dealbata nive , candidior
 Spiritûs sancti muneribus , & in omnibus sim-
 plicitatem columbæ repræsentavit ; quia quic-
 quid in ea gestum est , totum puritas ac sim-
 plicitas , totum veritas & gratia fuit , totum
 justitia & misericordia quæ de cœlo prospexit.
 Habuit ergo beata Virgo simplicitatem in in-
 tentione , quia semper gloriam Dei quæsit ;
 in affectione , quia Deum sine admixtione
 mundani amoris semper dilexit ; in operatione ,
 quia omnia quæ faciebat , ad honorem Dei &
 proximi faciebat. Talis simplicitas est multum
 Deo grata. *Scio Domine , quòd simplicitatem
 diligis. In simplicitate cordis quarite illum.*

v. Paral.
 ult.
 Sap. 1.

Cant. 5.

Sextò commendabilis est quantum ad resi-
 dentiam juxta fluentia aquarum. *Oculi tui sicut
 columba super rivos aquarum , quæ lacte sunt
 lotæ , & resident juxta fluentia plenissima.* Hie-
 ronymus ubi supra : De hac sanctissima Vir-
 gine qualiter in cœlum ascendit , secretorum
 cœlestium Contemplator in Cant. ait : Vidi spe-
 ciosam sicut columbam ascendentem desuper
 rivos aquarum. Quasi speciosa columba fuit ,
 quoniam illius columbæ speciem ac simplici-
 tatem demonstravit , quæ super Christum ve-
 nit , quæ desuper rivos aquarum venit , quæ
 desuper aquas educaverat eam Dominus , ex
 qua multi rivi deducti totam terram irrigant.
 Dicitur autem quòd columba ideo super rivos
 aquarum moratur , ut inde umbram accipitris
 accipiat,

accipiat, vel ut contra æstum se refrigeret. Sic beata Virgo juxta plenitudinem Spiritus sancti, ut insidias diabolicas suis fidelibus præcaveri faciat. Ideo signatur per Reginam Hester, quæ malitiam Aman præcognovit, & populum suum salvavit. Secundò sitim mundani amoris, per divinum amorem in se penitus extinxit, quia sic, ut dicit Augustinus, *Qui biberit de fluvio Paradisi, cujus gutta major est Oceano, restat ut in eo sitis mundi penitus extinguatur.* Tertiò contra æstum omnium tribulationum se refrigeravit, juxta illud: *Invenietis requiem animabus vestris.*

Aug.

S E R M O XI.

Communis persona non singularis fuit virgo Maria, ut cum omnibus conveniret, & ad omnes se pertinere ostenderet.

Primò quidem ipsa fuit contemplativa & activa. Sæpè autem activi despiciunt contemplativos tanquam otiosos, & contemplativi activos tanquam terrenis actibus nimium deditos; ideo ipsa voluit esse in hoc duplici statu, ut utrumque approbaret. Ideo dicitur Sol. *Electa ut Sol.* Sicut enim Sol est in medio planetarum, sic & ipsa est media activorum & contemplativorum. Planetæ verò superiores sunt contemplativi, quia magis Deo appropinquant: Planetæ verò inferiores sunt activi, qui magis implicantur terrenis. Ipsa igitur tanquam Sol est in medio inflammans contemplativos in diligendis, & activos illuminans in agendis.

Can. 6.

Secundò fuit virgo & conjugata; virgines
Mariale Vorag.

G

autem despiciabant conjugatas tanquam corruptas, & conjugatæ despiciabant virgines tanquam infœcundas: ideo ipsa in hoc duplici statu esse voluit, ut utrumque approbaret; ideo assignatur per firmamentum, quod est in medio aquarum. Nam aquæ superiores in crySTALLUM conversæ significant virginitatem; aquæ verò inferiores fluxibiles signant matrimonium: B. autem Virgo tanquam firmamentum est in medio aquarum multarum, virgines confirmans in propositum castitatis & conjugatas in studio bonæ operationis.

Tertiò ipsa fuit religiosa & laica. Sæpè enim Religiosi Laicos condemnant, & Laici Religiosos judicant; ideo beata Virgo fuit claustralis, quia in thalamo suo habitabat & foris non exhibat. Fuit laica, quia cæteris feminis se conformabat & cum eis ad templum & ad dies festivos festinabat; ideo significatur per templum. *Suscepimus misericordiam tuam in medio templi tui.* Sicut enim templum est commune clericis & laicis, sic ad ipsam communiter accedere possunt laici, ut sapienter diligant, & religiosi ut mundana contemnant.

Quartò fuit prælata & subdita. Sæpè enim prælati despiciunt subditos, & subditi judicant prælatos: ideo ipsa fuit prælata, quando in matrem Domini fuit assumpta; & tunc fecit se subditam, quando se vocavit ancillam. Ideo significatur per lignum vitæ, de quo dicitur: *Lignum vitæ in medio Paradisi.* Paradisus est in quo sunt omnes Ecclesiæ prælati & subditi, in quorum medio est beata Virgo tanquam lignum vitæ, reficiens prælatos cibo sapientiæ.

Cibavit illum pane vita & intellectus. Et subditos cibo salutaris obedientiæ, de quo dicitur: *Mens cibum est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me.*

Ecclesi.
15.

Ioan. 5.

Quintò fuit justa, & tamen non vitavit peccatoris remedia, quando scilicet purificari voluit. Sæpè autem peccatores justos despicunt, & peccatores justos vilipendunt; & ideo voluit esse justa ut justis gratiam inveniant; & voluit habere peccatorum remedia, ut peccatores in ea remedia inveniant. Ideo significatur per auroram; *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens &c.* Et per stellam matutinam: *Quasi stella matutina in medio nebule.* Aurora enim & stellæ sunt mediæ inter diem & noctem, quia ipsa est media inter justos & peccatores. Ab ipsa enim justis recipiunt gratiam & peccatores veniam.

Can 5.
Eccl. 50.

Sextò fuit consolata & tribulata; Sæpè enim tribulati judicant consolatos, & consolati tribulatos condemnant. Ideo ipsa fuit in maxima consolatione, quando Angelus adventum filii prænuñciavit sibi, unde ipsa dixit: *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Et fuit in maxima tribulatione, quando filium suum crucifixum vidit. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ideo significatur per lunam: *Pulchra ut luna.* Luna enim lucet in nocte, quandoque etiam in die, sed tamen ejus lux magis apparet in nocte, quia Virgo lucet his qui in die consolationis sunt, ne evanescant per inanem læticiam; & his qui sunt in nocte tribulationis, ne frangantur per impatientiam. Magis autem lucet his qui sunt in tribulatione,

Luc. 1.
Cant. 6.

100 S E R M O XII.

quàm his qui sunt in consolatione.

Septimò fuit dives & pauper. Sæpè autem divites pauperes vilipendunt, & pauperes ipsos divites esse præscitos credunt. Ideo divitias habere voluit, quando Magi obtulerunt sibi aurum; & tamen habuit paupertatem, quando illud pauperibus erogavit; ut ex hoc daretur intelligi, quòd divites & pauperes possunt venire in regnum, sed tutior est via paupertatis, quàm ubertatis; ideo significatur per olivam, quæ est in campis ad quam omnes tam divites quàm pauperes accedere possunt. *Quasi oliva speciosa in campis.* Ad ipsam enim accedunt pauperes, ut divitiis ditentur spiritualibus. Accedunt divites, ut in suis divitiis dirigantur.

S E R M O XII.

Conceptio Mariæ, quâ scilicet Christum concepit, prædicta fuit per Isaiam Prophetam, dicentem: *Ecce virgo concipiet.* Secundò in prole vera divinitatis, cum dicitur, & *vocabitur nomen ejus Emanuel*, id est, nobiscum Deus. Tertio in eadem prole vera humanitas, cum dicitur: *Butyrum & mel comedet.* Quarto utroque signo miraculosa sublimitas, ideo præmittitur: *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum.*

Circa primum notandum, quòd sicut dicit Chrysof. super Mattheum, Judæi non dicunt, *Ecce virgo concipiet*, sed *ecce puella*; Sed si puella idem est quòd virgo, habemus propositum. Si virgo puella communi lege conjugij

S E R M O XII. 101

esset in utero habitura jam non esset signum ; quia signum debet excedere omnem ordinem rerum. Fuit ergo virgo in conceptu & in partu , & hoc fuit signum mirabile. Augustin. in August.
 sermone Castissimum : Quæ sunt Dei mirabilia, nisi quæ sunt homini impossibilia ? Qui ergo lapideas inscripsit tabulas sine stilo ferreo , ipse gravidavit Mariam Spiritu sancto ; & qui produxit panem in eremo sine aratore , ipse in-
 gravidavit Mariam sine aratione ; & qui fecit virgam Aaron sine pluvia germinare , ipse fecit filiam David sine semine generare.

Secundò notatur in prole vera divinitas , cum dicitur : *Et vocabitur Emmanuel* , id est , nobiscum Deus. Quod verbum pertractans Hugo Hugo de
S. Victore.
 de S. Victore dicit : Deus nobiscum est quatuor modis , scilicet per præsentiam majestatis , per participationem humanitatis , per vinculum charitatis , per patrocinium veritatis. In primo mala nostra cognoscit , in secundo expertus est , in tercio compatitur , in quarto aufert. Bern. quoque idem verbum pertractans Bernar.
 dicit : Triplex quidem erat humani generis indigentia , scilicet auxiliij , consilij , & præsidij. Nam faciles sumus ad seducendum , debiles ad operandum , fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum decipimur : si tentamus facere bonum , deficimus : si conamur resistere malo devincimur. Proinde necessaria est Salvatoris præsentia , ut sic nobis Deus , qui per fidem in nobis habitans cæcitate nostram illuminet , & nobiscum manens infirmitatem nostram adjuvet , & pro nobis stans fragilitatem nostram protegat & propugnet.

Bernar. Tertio notatur in prole vera humanitas, cum dicit: *Butyrum & mel comedet.* Ber. Ac si diceretur: Erit parvulus ac alimentis vescetur infantilibus, ut sciat, inquit, reprobare malum & eligere bonum. Quæ verba exponens

Bernar. Bern. dicit. Duo sunt in lacte ovis, scilicet, butyrum, quod est humidum & pingue, & caseus qui est aridus & durus. Ovis enim centesima est genus humanum, quam verus pastor quæsit & invenit. In qua duo erant, scilicet, natura dulcis & bona tanquam butyrum, & peccatum durum & aridum, quod est caseus. Iste igitur parvulus sapienter elegit, quia naturam nostram accepit, & peccati corruptionem vitavit. Similiter & apis habet mel & aculeum, & significat Deum, qui habet mel misericordiae, & aculeum justitiæ,

Psalm. juxta illud: *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Sed ista apis ad nos veniens attulit mel misericordiae, & aculeum reliquit, quia non venit ut judicaret mundum, sed ut

Bernar. salvaret. Postea subdit Bernardus: Nolite tamen peccare in spe. Apis enim nostra aliquando reassumet aculeum acriter infigens medullis peccatorum, quia Pater omne judicium dedit Filio. Nunc autem parvulus noster butyrum & mel comedit, quia bonum humanæ naturæ & divinæ misericordiae sic in seipso univit, ut esset homo verus peccatum non habens, & esset Deus misericors judicium non exhibens.

Quarto notatur in utroque signo miraculosa sublimitas, cum subditur: *Propter hoc Dominus dabit ipse vobis signum.* Iste Rex se-

cundum Bernard. erat homo humanæ sapientiaæ astutus & fastigio solij regalis elatus ; & ideo dixit ei Deus , ut peteret aliquod signum , in quo ostenderetur profunda Dei sapientia , Pete inquit à Domino signum sive in excelsum supra , ubi ostenditur excellens Dei potentia , ut sic Dei sapientia ejus astutiam confunderet , & ejus potentia istius superbiam irritaret. Ipse tamen voluit dare responsionem formam pietatis habentem , sed non virtutem. Non petam , inquit , & non tentabo Dominum. Istud autem est Deo molestum , quando , scilicet , quis non vult vel per Dei sapientiam corrigi , vel per ejus potentiam deterri ; ideo additur : *Molesti estis & Deo meo. Et propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce virgo concipiet , &c.* Ac si dicat : Postquam non vultis signum profundæ sapientiaæ , quæ astutiam confundat , nec potentiam , quæ superbiam constringat , dabo vobis signum gratiaæ & charitatis , quæ saltem vos alliciat , quia ecce Virgo concipiet , propter tale signum dicitur : *Innova signa , immuta mirabilia.* Conceptus fuit sine pudore , partus sine dolore. Puer qui nascitur , Deus est. Mater de qua nascitur , virgo est. Et partus ipse sine dolore est. Aug. in Libro de Symbolo , ponit ista tria signa & mirabilia dicens : Pariter mater & virgo intacta est facta , factor omnium fit intus , omnia portans , portatur in manibus rector totius orbis , lambit ubera regens sydera , tacet & verbum est.

Eccles.
16.

August.

Conceptio Christi in utero virginali, facta fuit octavo Kalendas Aprilis, & eodem die triginta tribus annis passus fuit, sicut dicunt Augustinus, Chrysostomus, & Bernardus. Ipsa conceptio Christi multum dissimilis est à nostra.

Primò enim conceptio nostra est immunda, conceptio autem Christi fuit pura & sancta; unde dixit Angelus Mariæ: *Quod enim ex te nascetur sanctum, &c.* Nos enim cum peccato concipimur & nascimur. Beata autem Virgo fuit cum peccato concepta, sed sine peccato nata. Christus autem sine peccato conceptus & natus. Et quia conceptio Christi fuit sic munda, ideo *Iob. 11.* mundavit nostram immunditiam: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* *Bernar.* Nonne tu qui solus es? Bernardus in sermone de nativitate Domini: Placebitne tibi Domine Jesu, ut dones mihi vitam tuam, sicut donasti conceptionem tuam? Non solùm autem ait Christus conceptionem meam, & vitam meam tibi donabo, sed & mortem, resurrectionem, ascensionem, & Spiritûs sancti missionem tibi adjiciam, ut conceptio mea mundet tuam, vita mea instruat tuam, mors & resurrectio mea præcedat tuam, ascensio mea præparet tuam.

Secundò conceptio nostra fit ex commixtione seminis utriusque parentis. Conceptio autem Christi facta fuit ex purissimis sanguinibus Virginis, non ex virili semine, sed Spiritu

tās-S. operatione & virtute. Ideo dixit Angelus Mariæ : *Spiritus sanctus superveniet in te.* Spiritus enim S. secundum Dam. in Maria supervenit , ut daret fœminæ potentiam receptivam divinitatis , ut daret virgini potentiam generativam. Tria enim erant impossibilia , sive quòd mater aliqua sine aliquo peccato pareret , sive quòd fœmina Deum conciperet , sive quòd virgo generaret. Spiritus igitur sanctus in eam superveniens , dedit matri sanctificationis gratiam , ut sine peccato pareret. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Dedit fœminæ potentiam divinitatis receptivam , ut Deum conciperet. *Mulier amicta sole.* Tunc sole amicta fuit , quando Deum in utero suo concepit. Dedit virgini potentiam generativam , ut manens virgo generare posset. *Ecce virgo concipiet, &c.* Hugo de S. Victore : Non quòd de Spiritus S. substantia semen partus accepit , sed quia per amorem & operationem Spiritus sancti ex carne Virginis divino partu nostram substantiam ministravit. Quia enim in corde ipsius Spiritus sanctus singulariter ardebat , ideo Spiritus sanctus in ejus carne mirabilia faciebat , & cujus dilectio in ejus corde non suscepit socium , ejus operatio in illius carne non habebat exemplum.

Damasc.

Psalm.

Apoc.
12.Hugo de
S. Victore.

Tertiò conceptio nostra non statim perficitur , sed paulatim ad perfectionem ducitur. Nam sicut dicunt Philosophi : Corpus pueri in 46. diebus perficitur ; corpus autem puellæ in 86. In Christi autem conceptione non sic fuit , sed statim post consensum Virginis plenus homo in anima & corpore fuit , ita tamen quòd

lineamenta membrorum visibus discerni non possent, & ideo paulatim ad perfectionem deducebantur. Unde sequitur: *Quadragesa sex annis edificatum est templum hoc.* August. Hic numerus Dominici corporis perfectioni congruit, quia, ut dicunt Physici, tot diebus forma corporis humani perficitur. Non igitur fuit Dominus in instanti suæ conceptionis perfectus corporali magnitudine, sed gratiâ & virtute. Primò enim Adæ, quando factus est, congruebat perfectio corporalis. Secundò verò Adæ cœlesti congruebat perfectio spiritualis. Fuit autem Christus in utero virginis 276. diebus, qui faciunt 37. hebdomadas & duos dies. Iste enim numerus, secundùm ordinem naturæ, non errantis nec deficientis, congruit cuilibet post animæ infusionem in utero existenti.

Quartò nostra conceptio naturalis; Conceptio autem Christi fuit mirabilis, & ideo investigabilis. Illud enim incarnationis mysterium fuit miraculosum, quia fuit subitum Gabriele Angelo annunciante, & Spiritu sancto adveniente, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro fuit insolitum, quia omnium novorum novissimum. *Novum faciet Dominus super terram, fœmina circumdabit virum.* Fuit supra spem expectantium, quia genus humanum nunquam tantam gratiam se recepturum sperabat. Fuit supra facultatem nostræ rationis & mentis. Hier. in Serm. de Assump. Quod natura non habuit, usus nescivit, ignoravit ratio, mens non capit humana, pavet cœlum, stupet terra, creatura omnis etiam

cœlestis miratur ; Hoc totum per Gabrielem
 Mariæ divinitus nunciatur. Qualiter autem ipsa
 conceptio fuit mirabilis , ostendit Bern. in serm. Bernar.
 de vigil. nativit. Christi dicens : In illa assump-
 tione fecit carni nostræ Deus tres mixturas mi-
 rabiliter singulares , & singulariter mirabiles.
 Conjuncta sunt ad invicem Deus & homo , ma-
 ter & virgo , fides & cor humanum. In prima
 commixtione Trinitas est in substantiis , & uni-
 tas in personis , sicut in sua divinitate trinitas
 est in personis , & unitas in substantia ; & si-
 cut istæ personæ non scindunt unitatem , nec
 unitas minuit trinitatem , ita etiam persona hæc
 non confundit substantias , nec ipsæ substantiæ
 dissipant unitatem. Secunda est mater & virgo ;
 A seculo quippe non est auditum , quòd virgo
 peperit , & quòd virgo mater permanferit. Ter-
 tia est fides & cor humanum. Mirum est enim
 quomodo cor humanum his duobus fidem ac-
 commodavit , quòd Deus homo esset , & quòd
 virgo peperisset. Sicut enim ferrum & testæ
 non possunt conjungi , sic nec hæc duo queunt
 misceri , si non misceat glutinum Spiritus S.
 Quia igitur conceptio sic mirabilis fuit , ideo
 fuit investigabilis propter quod dixit Joannes.
Cujus non sum dignus corrigiam calceamenti Ioan. 1.
solvere. Per pedem signatur divinitas , per cal-
 ciammentum signatur caro , per corrigiam signa-
 tur anima. Sicut enim pes mediante corrigiâ
 jungitur calciamento , sic divinitas mediante
 animâ carni unicitur. Qui autem nescitur me-
 dium , ignorat extrema. Et quia Joannes dixit,
 se non esse sufficientem intelligere vel aliis ex-
 ponere Christi corrigiam , id est , ejus animam ,

108 S E R M O XIV.

per consequens relinquitur, quòd non fuit sufficiens cognoscere ejus pedem, id est, ejus divinitatem, nec calciamentum, id est, ejus corpus de Spiritu S. gestum. De hoc sic Pet. Ravens. dicit: Hoc ineffabile Sacramentum Dominicæ conceptionis magis convenit credere quàm referre. Nam quòd natura non habet, usus nescit, ignorat ratio, mens non sapit, cœlum pavet, terra stupet, creatura miratur, qualiter humanus sermo narrabit? Quis enim attingeret arcanum divinitatis, partum, causam rerum, sæculorum negotium, divinitatis & humanitatis commercium, hominem Deum?

Hieron. Hier. in Serm. de Assump. Fuit igitur mirabilis, quia fuit supra naturam, ex eo quòd sine dolore peperit, supra consuetudinem ex eo quòd sine peccato, & de Spiritu S. concepit.

S E R M O XIV.

Gen. 3. **C**ontrivit virgo Maria caput serpentis infernalis, juxta illud: *Ipsa conteret caput tuum.* Per caput potest intelligi ejus suggestio, vel potestas, vel astutia. Primum caput, scilicet, suggestionis, ipsa contrivit & confregit, ita quòd nulla ad ipsam appropinquare vel accedere ausa fuit. Fulbertus Carnotensis Episcop. Quid est caput serpentis conterere, nisi principalem diaboli suggestionem resistendo superare. Et subdit: Beata igitur Maria ejus caput contrivit in hoc, quòd virginitatem & humilitatem servavit. Virginitate namque extinxit concupiscentiam carnis, humilitate superbiam

mentis. Secundum caput scilicet ejus potestatem, ipsa contrivit per filium, quem genuit, qui diabolum suo dominio spoliavit. Tertium caput, scilicet, ejus astutia dividitur in tria capita, scilicet, in sapientiam terrenam, animalem, & diabolicam, sicut dicitur: Sed ipsa Iacob. 3. contrivit sapientiam terrenam per paupertatem: animalem, id est, carnalem per virginitatem: & diabolicam, id est, superbiam per humilitatem.

Vel potest dici, quia diabolus est malitiosus, immundus, superbus & astutus; Ipsa enim contrivit malitiosum per charitatem suam. *Percutiet eum labiis charitatis meae.* Sicut enim Judith. 9. venenum serpens portat in ore, sic diabolus semper portat in suggestionem; Et sicut serpens, quando lapidibus obruitur funditus necatur, sic diabolus orationibus B. Mariæ percutitur, & ab omni sua malitia enervatur; ideo bene dicitur: *Percuties labiis charitatis meae.* Labia charitatis sunt B. Virginis orationes, quas pro nobis effundit ex intimo affectu cordis. Secundo continuit immundum per virginitatem suam. Dæmones enim dicuntur immundi, quia diligunt immunditiam, immunditias procurant & suadent, & in cordibus immundorum morantur libenter: Sed istos immundos ipsa contrivit merito suæ virginitatis & puritatis. Judith. 9. *Erit enim memoriale nominis tui cum manus feminae dejecerunt eum.* Ista est illa manus, de qua dicitur: *Manum suam misit ad fortia.* Quæ autem sunt illa fortia dicitur ibidem: *Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.* Tertio contrivit superbum per humilitatem

- Judith.* 14. *suam. Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo Domini Nabuchodonosor. Sicut enim est magna confusio alicui Gyganti, si una puella ipsum ligaret; sic superbis dæmonibus fuit magna confusio, quando una puella, per ejus humilitatem, eorum superbiam superavit. Li-*
- Iob.* 40. *gabis cum ancillis tuis. Una de majoribus ancillis Dei fuit virgo Maria, quæ per suam humilitatem diaboli potestatem alligavit. Quarto contrivit diabolum astutum per suam sapientiam.*
- Judic.* 4. *In manu fœminæ tradetur Sysara, id est, diabolus. Ipse enim diabolus est valdè astutus.*
- 2. Cor.* 12. *Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutiâ ita corrumpantur sensus vestri. Virgo autem est sapiens & valdè. Sapiens mulier ad-*
- Prov.* 14. *ficat domum suam, id est, militantem Ecclesiam. Ipse igitur Sysara traditus est in manu fœminæ, quia astucia diaboli tradita est sapientiæ Mariæ; quia illud quod diabolus astutè cogitat, hoc ipsa sapienter ordinat. Ista est illa mulier sapiens de qua dicitur: Exclamavit mulier sapiens de civitate. Et infra: Ingressa est ergo ad omnem populum, & locuta est sapienter. Qui abscissum caput Seba projecerunt ad Ioab. Ista mulier sapiens ad Deum clamat, quando suis orationibus pro nobis apud Deum interpellat. Ista sapienter ad populum loquitur, quando ejus inspirationibus illuminamur. Ista caput Seba amputavit, quando diabolicas suggestiones frangit penitus & enervat.*

2. Reg.
20.

Vel potest dici quod per hoc quod dicitur: *Ipsa conteret caput tuum*, ostenditur victoria Virginis super diabolum quadruplici ratione. Primò ratione conterentis, cum dicitur,

S E R M O X V. III

Ipsa, quia non fuit vir, sed fœmina. Secundò ratione modi conterendi, quia non percussit, nec vulneravit, sed contrivit. Quod enim percutitur vulneratur, interdum sanatur; quod verò conteritur, nunquam ulterius reparatur. Tertiò ratione partis quam contrivit, quia non caudam, sed caput, id est, suggestionem suam, & ideo dicit, *caput tuum*. Serpens enim percussus in cauda evadit, in capite contritus, nunquam resurgit. Quartò ratione personæ quam contrivit, quia non aliquem de parvis dæmonibus, sed ipsum principem dæmoniorum contrivit: quod notatur similiter per hoc quod dicitur, *caput tuum*. Ille enim serpens, qui Evam decepit, figurabat personam Luciferi, qui est caput dæmonum.

S E R M O X V.

Conversatio Mariæ fuit valdè sancta, valdè fructuosa; & valde honesta. Valde sancta quidem fuit, quia non habitabat in terris, sed in cœlis. *Ego in altissimis habito, gyrum cœli circumivi sola*. Ideo poterat dicere cum Apostolo: *Nostra conversatio in cœlis est*.

Eccl 14

Philip.
3.

Conversatio autem dicit rotam vitam hominis, scilicet, cogitationes cordis, locutiones oris, & effectus operis. Istis tribus modis conversabatur in cœlis, ideo dicitur de muliere forti: *Gustavit & vidit, quoniam bona est negotiatio ejus*, ecce quia in corde habuit desideria saporosa. *Os suum aperuit sapientie, & lex clementie in lingua ejus*, ecce quia in ore habuit verba gratiosa. *Accinxit fortitudine lumbos*

Prov.
ult.

suos, & roboravit brachium suum, ecce quia habuit opera virtuosa.

Iud. 15.

Secundò ejus conversatio fuit famosa, scilicet, Domino per humilitatem, angelo propter virginitatem, hominibus propter fœcunditatem. *Tu gloria Ierusalem, id est, Dei, in quo est visio pacis; & hoc propter tuam humilitatem. Tu latitia Israël, id est, angelorum, qui vident Deum facie ad faciem; & hoc propter tuam virginitatem. Tu honorificentia populi nostri, & hoc propter tuam fœcunditatem.* De his tribus dicit Bernard. super Missus est; Singularis Mariæ virginitas quòd non temeravit, sed honoravit fœcunditas, sed nihilominus spirituaus humilitas, quam non abstulit, sed extulit incomparabilis prorsus fœcunditas, quam virginitas simul concomitatur & humilitas.

Tertiò ejus conversatio fuit valde honesta, quia semper cum honestis personis fuit conversata, scilicet aut cum filio, aut cum angelo, aut cum cœtu Apostolico, aut cum Joseph sponso suo, aut cum Joanne sibi in custodem deputato.

Matt. 2. Fuit igitur conversata cum filio, quia ipsum nunquam deseruit, sed semper eum associavit. Nam secuta est eum nascentem: *Inventurunt Mariam & Joseph & infantem positum in*

Luc. 2. *presepio. In Ægyptum fugientem: Surge & accipe puerum & matrem ejus & vade in terram Iuda. In templo cum Doctõribus disputantem:*

Luc. 3. *Inventurunt eum in templo sedentem in medio Doctõrum. In nuptiis convivantem: Nuptia*

Ioan. 2. *facta sunt in Chana Galilæa, & erat mater Iesu ibi.*

ibi. In populo prædicantem: Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater ejus, & fratres ejus, &c. Matt. 12.

In patibulo moriente: Stabat juxta crucem Iesu mater ejus, &c. Ioan. 19.

De tumulo resurgentem, quia sibi primò creditur apparuisse. In cœlum ascendentem; Unde dicit S. Odilo: Credimus ipsam interfuisse gaudiis ascensionis Dominicæ, & in die Pentecostes Spiritûs S. gratiam cum Apostolis recepisse, quam constat à conceptione Christi plenissimè habuisse. S. Odilo.

Secundò conversata fuit cum Angelo, unde dicit Hier. in Serm. de Assumptione: Si quaeratur, quid egerit beatissima Virgo post ascensionem filij, unum pro certo est, quia Virgo sancta mente ac corpore permansit, quam sanctus Gabriel angelus cœlestis Paranympus intactam custodivit. Angelus enim custodivit ipsam nascentem, ipsam in mundo conversantem, ipsam ad cœlestem patriam revertentem; ideo poterat dicere cum Judith: *Vivit Dominus, quia custodivit me angelus ejus, & hic euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem.* Hieron. Judith. 13.

Tertiò conversata fuit cum cœtu Apostolico. Hieron. in Serm. de Assumpt. Post ascensionem Christi Mariæ conversatio generaliter cum Apostolis usque ad eorum dispositionem fuit. Ipsa enim Apostolos lærificat potentia sua; unde quilibet Apostolus potuit dicere illud: *Intrans in domum meam conquiescam cum illa;* non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed læritiam & gaudium. Secundò instruebat eos doctrinâ suâ. Hieron. ubi suprâ: *Ecce Domino* Sap. 8. Hieron.

Jesu ascendente in cœlum Virgo cum Apostolis vacat in schola virtutum, ac meditat in Lege mandatorum Dei, ut ipsa sit forma disciplinae Christi, & virginibus cæteris exemplum perfectionis.

Quartò conversata fuit cum sponso suo, verum est tamen quòd Joseph propter virginis sanctitatem nolebat cum virgine conversari, sed volebat ipsam occultè dimittere; unde dicit

Origen.

Origenes: Joseph virtutem mysterij in ea cognoscebat, & indignum ideo sibi appropinquare æstimabat: humilians ergo se ante tantam & ineffabilem rem, se longè facere quærebat; sicut & Beatus Petrus se humilians Domino dicebat: *Recede à me Domine, quia homo peccator sum.* Ideo voluit eam occultè dimittere, dicens: Major est enim ejus dignitas, superexcellit ejus sanctitas, nec meæ congruit dignitati.

Chrys.

Chryf. super Matt. O ineffabilis laus Mariæ, magis credebatur Joseph castitati ejus quàm utero ejus, & plus gratiæ quàm naturæ, conceptionem manifestè videbat & fornicationem suspicari non poterat: possibilis credebatur mulieri sine viro concipere quàm Mariam posse peccare.

Hieron.

Quintò conversata fuit cum Joanne Evangelista. Hieron. ubi suprà: Quàmvis omnes Apostoli Beatissimam venerati sunt, Joannes tamen eidem ampliùs usque ad finem vitæ deservivit: quam sibi à benigno magistro commissam in suam quasi filius in matrem accepit, quando Christus sibi dixit: *Mulier ecce filius tuus.* Ipsa enim de ista tali recommendatione consolationem non habuit, sed ipsa magnum concepit dolorem. Bern. in Sermone de

Exnar.

S E R M O X V I. 115

Assumpt. Nonne plus quàm gladius fuit sermo ille : Mulier ecce filius tuus ; Ob commutationem Joannes tibi pro Jesu traditur , servus pro Domino , discipulus pro Magistro , filius Zebedæi pro filio Dei , purus homo pro Deo vero.

S E R M O X V I.

COrpus beatæ Mariæ nulli corruptioni unquam fuit subjectum , nec in sua nativitate , nec in filij sui conceptione , nec in vita , nec in morte. Nec mirum , quia corpus suum fuit in utero sanctificatum : in filij conceptione fuit solari radio illustratum : in vita sua fuit triplici custodiâ præmunitum : in morte sua fuit quadruplici prærogativâ dotatum.

Primò igitur corpus ejus in nativitate sua nulli corruptioni fuit subjectum , quia fuit in utero sanctificatum. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Bern. Est itaque Virgo regia veris honorum titulis cumulata , quæ proculdubio sancta fuit antequam nata. Ildefons. Toteranus Archiepiscopus : Si beata Maria in utero sanctificata non fuisset , ejus nativitas colenda non esset : Nullis ergo quando nata est delictis subjacuit , nec originale peccatum in utero sanctificata contraxit.

Psalms.

Bernar.

Secundò corpus ejus nulli corruptioni fuit subjectum in filij conceptione , quia fuit solari radio illustrata. Ista enim est ista mulier , de qua dicitur : *Mulier amicta sole.* Sicut enim radius solis vitrum & speculum intrat , & exit sine vitri corruptione ; sic Christus in matrem

Apost.

12.

Aug.

suam intravit, & exivit sine materni pudoris violatione. Augustinus de hoc sic dicit in Sermone de Nativitate Domini : Solis radius speculum penetrat & soliditatem ejus insensibili agilitate pertransit, & talis manet intrinsecus, qualis intrinsecus. Itaque fratres, nec cum ingreditur violat, nec cum egreditur dissipat; quia ingressu & egressu speculum integrum perseverat & permanet. Deinde concludit: Speculum ergo non rumpit radius solis, & integritatem Virginis ingressus aut egressus vitare non potuit claritas Deitatis.

Cant. 4.

Tertio corpus ejus in vita nulli corruptioni fuit subjectum, quia fuit triplici custodiâ præmunitum, scilicet, propriâ, angelicâ & divinâ. Per hanc triplicem custodiam dicitur: *Hortus conclusus, es soror mea, sponsa hortus conclusus, fons signatus.* Bis vocat eam hortum conclusum; fuit enim hortus conclusus quantum ad custodiam propriam, quia sensus suos & cor suum semper custodivit, & in thalamo se inclusit, ut quietius Deum exoraret, & sensus suos custodiret.

Bernard.

Bernardus super, *Missus est*: Puto quod Angelus ingressus est in secretarium pudici cubiculi, ubi fortassis illa, clauso super se ostiolo, patrem suum orabat in abscondito: Clausit quidem illa ostium suum non angelis sed hominibus. Non est ergo suspicandum, quod Angelus apertum invenerit Virginis ostiolum, cui nimirum erat in proposito frequentias hominum fugere, colloquia vitare; ne vel orantis silentium turbaretur, vel continentis castitas tentaretur. Nec fuit Angelo difficile per ostiolum clausum abscon-

dita virginis penetrare cui utique ex naturæ suæ
 subtilitate quodlibet corpus quantumcunque
 solidum vel spissum, aut purum penetrabile fuit.
 Secundò fuit hortus conclusus propter custo-
 diam angelicam, quia angelus eam custodivit;
 ideo poterat dicere Judith: *Vivit Dominus,*
quia custodivit me angelus ejus, & hinc euntem,
& ibi commorantem, & inde huc revertentem.
 Virgo autem beata habuit vitam activam, quæ
 requirit magnam sollicitudinem; & ideo di-
 cit, *hinc euntem*; habuit vitam contemplativam,
 quæ requirit mentis quietem, & ideo subdit,
& ibi commorantem; & nihilominus sui ipsius
 non obliviscebatur, sed ad sui custodiam re-
 vertebatur, & ideo subdit, *& inde huc rever-*
rentem. Tertio fuit fons signatus, quantum ad
 custodiam divinam; Deus enim ipsam signa-
 vit, quando eam sibi in sponsam elegit, &
 ideo ipse solus clavem portabat, cujus the-
 saurus intus latebat. Istud signaculum movet
 sponsus, ut ipsa super se accipiat. *Pone me*
sicut signaculum super cor tuum, ut signaculum
super brachium, quæ fortis est ut mors dilectio
tua. Ex quibus verbis habetur, quòd Deus
 signavit in ea suam intellectivam, ita ut in ea
 nihil possit intrare ignorantia; ideo dicit: *Pone*
me sicut signaculum super cor tuum. Signavit
 ejus operativam, ita ut nihil in ea possit intrare
 negligentia, ideo dicitur, *ut signaculum super*
brachium tuum. Signavit ejus affectivam, ita
 ut in ea nihil intrare possit affectionis mun-
 danæ, ideo subditur, *fortis est ut mors dilectio*
tua.

Judith.
13.

Cant. 2.

Quartò ejus corpus nec in vita, nec in morte

118 S E R M O XVI.

ulli corruptioni subjacere potuit, quia fuit quadruplici prærogativâ donatum. Pr. mō enim
 Cant. 9. fuit à parte firmiter compaginatum. *Soror nostra parvula est, &c.* Et infra: *Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis.* Corpus no-
 Job. 4. strum est compaginatum tabulis luteis. *Qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea.* Et ideo ad quemlibet impulsam tentationis vel tribu-
 Daniel. 2. lationis cadit: Quod signatum est ubi dicitur, quòd lapis percussit pedes fictiles statuæ & statim conjuncta est. Corpus autem virginis fuit tabulis cedrinis compaginatum. Lignum enim cedrinum est tam forte & solidum, quòd flecti non potest per aliquam violentiam vel pondus: Sic & corpus Virginis fuit tam firmiter compaginatum, quòd in vita nec potuit frangi vel flecti per peccatum, nec in morte potuit frangi per aliquam corruptionem. Secundò ejus corpus fuit sapienter à filio contemperatum; Corpus enim nostrum multas habet distemperantias, sive ex superfluitate humorum, sive ex corruptione vitiorum, sive ex pugna, quæ est inter corpus & spiritum, & ideo citò cadit sive in peccatum, sive in mortem. *Ipse edificabat parietem & illi linebant eum luto absque paleis.* Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quòd casurus sit. Illud autem distemperamentum non fuit in corpore Virginis, quia non fuit ibi corruptio humorum sive vitiorum, quia terra sua erat in aurum conversa; Job. 28. in aurum autem non incidit corruptio. *Gleba illius aurum.* Nec fuit ibi distemperantia, id est, pugna inter corpus & spiritum suum, quia

S E R M O X V I I. 119

cùm jam esset arca Dei, omnia in ipsa fuerunt pacificata. Tertio ejus corpus fuit à Spiritu sancto clementer deputatum : Corpus autem nostrum habet multas impuritates ; sed ignis Spiritûs Sancti omnem carnalitatem extinxit in corpore Virginis, & consumpsit, & ipsam ad omnem puritatem adduxit ; unde potest dici sibi illud Isaiaë, *Excoquam ad purum scoriã tuam.* Tunc autem ignis Spiritûs sancti omnem scoriã virginis excoxit, quando omnem carnalitatem & omnem fomitem in ea consumpsit, & ad puritatem adduxit. *Ipsè enim quasi ignis conflans, & sedebit conflans, & emundabit argentum.* Quarto ejus corpus fuit à tota Trinitate mirabiliter imbalsamatum : Tunc enim tota Trinitas ipsam imbalsamavit, quando tota Deitas in ejus utero habitavit, & filius Dei de ea carnem assumpsit ; & ipsa dicit : *Quasi balsamum non mixtum odor meus.* Deitas enim filii Dei, fuit carni unita, sed non admixta, ideo dicit : *Quasi balsamum non mixtum odor meus.* Bernardus super illud, *Spiritus sanctus superveniet in te :* Pretiosum illud balsamum tantâ ibi copiã, tantâ influit plenitudine, ut plenissimè effluas circumquaque.

Isa. 17

Malac. 3.

Eccl. 24

S E R M O X V I I.

CRater est beatissima Virgo Maria, sive cratera dicitur, juxta illud : *Umbilicus tuus sicut crater tornatilis, nunquam indigens poculis.* Et vocatur hîc beatissima Virgo crater & umbilicus.

Cant. 7.

Dicitur autem *umbilicus* beatissima Virgo,

120 S E R M O X V I I .

Psalm.

Bernard.

quã sicut umbilicus est in medio corporis, sic & ipsa est mediatrix generis humani. *Deus rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ.* Bernard. Videlicet in utero Virginis, ad quam sicut ad medium, sicut ad causam rerum, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui habitabant in terra, & in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui nos sequentur, & nati natorum, & qui ex eis nascentur: qui in cælo sunt ut restaurentur: qui sunt in inferno ut eripiantur: qui præcesserunt Prophetæ, ut fideles inveniantur: qui sequentur, ut glorificentur. Idcirco beatam te dicent omnes generationes, Genitrix Dei, Regina cæli, Domina mundi, quæ generationibus cunctis vitam & gloriam genuisti. In te reperiunt cuncti angeli lætitiã, justi gratiam, peccatores veniam. In te oculi totius creaturæ meritò respiciunt, quoniam de te, & in te benigna manus Omnipotentis quicquid creaverat recreavit.

Exo 24.

Secundò dicitur *crater* inquantùm fuit vas Dei, plenum gratia & spiritu sancto. Notandum autem, quòd in veteri Testamento ad tria utebatur craterã, propter quæ beata Maria assimilatur. Primò ad recipiendum sanguinem immolatitium. *Tulit Moyses partem sanguinis & misit in crateras, partem autem residuam fudit super altare.* Sanguis Christi fuit quodammodo divisus in duos, scilicet, in Virginem & in Christum. Nam Christi passione Virgo beata fuit quodammodo tota sanguine Christi cruentata, & quodammodo cum filio martyrium passa, juxta illud: *Tuam ipsius ani-*

Luc 2.

mam pertransibit gladius. Ideo poterat dicere illud : *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Et tunc sanguis Christi quodammodo positus fuit in cratera, id est, in Virgine beata. Christus etiam fuit totus sanguine cruentatus, propter quod Angeli admirantes dixerunt : *Quare rubrum est indumentum tuum ?* Et tunc sanguis Christi fuit fusus super altare, id est, super ipsum Christum, qui est inter nos & Deum. Secundò utebatur craterâ ad sacrificia libantium. Nota, dicitur autem in Historia scholastica, quòd eorum quæ Deo offerebantur, aut erat de animalibus & dicebatur sacrificium : aut erat de sicca materia, sicut de simila, pane & thure; & tunc propriè dicebatur oblatio : aut erat de liquidis, vino & oleo; & propriè dicebatur libamen sive libatio. In crateris igitur vinum & oleum recipiebatur, quando libatio Deo offerebatur. Beata igitur Maria fuit plena vino divinæ gratiæ, ideo vocatur vitis : *Quasi vitis fructificavi.* Tertiò utebatur ad effundendum sitientibus potum, unde dicitur in superiori auctoritate : *Sicut crater tornatilis, nunquam indigens poculis.* Beata igitur Maria despicientibus amorem mundi, & desiderantibus amorem Dei, dat poculum, scilicet, vinum Spiritûs sancti, quod generat internam jucunditatem : *Vinum latificat cor hominis; & generat puritatem & mundiciam : Vinum germinans virgines; & generat peccati amaritudinem :* *Dabo tibi poculum ex Myrrha conditum.*

Exod. 4.

Isaiz 41.

Eccl. 24.

Psalm.

Zach. 9.

Cant. 8.

Tertiò dicitur crater *tornatilis*; quæ quidem habet formam sphaericam. Forma autem sphaerica habet magnam capacitatem & intermina-

biliratem, motum facilem, & cursum velocem: ideo dicitur Beata virgo crater tornatilis. Primò propter capacitatem; nam intra viscera suæ pietatis recipit omnia remedia & auxilia nostræ salutis, juxta illud: *In me omnis gratia vitæ & veritatis.* Ex quibus verbis habetur, quòd ipsa recipit justos, dando eis gratiam: accipit peccatores, dando eis veniam: recipit ignorantes & cæcos, ostendendo eis veritatem puram: recipit desperantes, dando eis spem certam: recipit debiles & infirmos, dando eis virtutem & constantiam. Secundò dicitur tornatilis, propter interminabilitatem, quia ejus misericordia nullo modo clauditur nec finitur, sed à principio usque in finem vitæ nostræ, ejus misericordia nos comitatur. Tertio dicitur tornatilis, quia habet motum facilem, & cursum velocem. Quamvis alii Sancti de facili moveantur ad nostrum auxilium, ipsa tamen omnibus sanctis movetur facilius ad nos. *Omnibus mobilibus*, id est, omnibus sanctis ad nostrum auxilium venientibus, *mobilior est sapientia*, id est, Virgo Beata, quæ Dei sapientiam generavit. Currit etiam velociter ad nos, juxta illud: *Surge propera amica mea.*

Quartò dicitur crater, & *nunquam indigens poculis*, quia quantumcunque nobis gratiam Dei effundat, nunquam tamen deficit, sed amplius crescit, si tamen crescere posset. Videmus enim, quòd quantò quis amat, tantò plus de amore effundit in ipsum, & tantò amplius crescit amor ipso amante, & ideo fons amoris de ipso fluxu amplius crescit: Renuendo verò amorem suum retinet, deficit & aref-

cit. Qui enim amorem suum retinet, ne in alium fluat, jam nil amoris habet, quia in eo atuit fons amoris. Quamvis igitur ista cratera Dei semper effluat, nunquam tamen indiget poculis, quia semper est plena & superplena, ideo dicitur: *Fons hortorum puteus aquarum viventium.* Ipsa enim est fons, qui semper emanat, & est puteus aquarum viventium, quia animas aridas vivificat. Et fluit cum impetu de libano, quia mentes lætificat. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.*

Can. 4.

Psalm.

S E R M O I.

Delicias habet virgo Maria tam spirituales quàm cœlestes, tam in hoc mundo quàm in alio, juxta illud: *Que est ista que ascendit de deserto delitiis affluens innixa super dilectum suum.*

Can. ult.

Primò igitur habuit delicias spirituales in hoc mundo quæ fuerunt sex, de quibus dicit Bernar. Sicut qui Dei delicias dixerim, virginittatis decus cum munere fœcunditatis, humilitatis insigne distillantem charitatis favum, & in misericordiæ viscera, plenitudinem gratiæ, prærogativam gloriæ singularis. Propter primas quatuor delicias dicitur: *Cùm esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Iste rex habuit tres accubitus, scilicet sinum Patris, uterum Virginis, & patibulum Crucis. Nardus autem est herba humilis, odorifera & calida: per hoc quòd est humilis, notatur ejus humilitas: per hoc quòd est odorifera, notatur ejus virginitas; per hoc quòd est cali-

Bernar.

Cant. 1.

da, notatur ejus charitas. Dum igitur esset rex in accubitu Patris, odorem dedit Mariæ humilitas: quæ intantum Christo placuit, quòd ad eam descendit. Dum esset in accubitu uteri virginalis odorem dedit ejus virginitas, quia ejus puritate pascebatur. *Qui pascitur inter lilia*, id est, corda munda. Dum esset in accubitu Crucis, odorem dedit ejus charitas, quia secundum Ambros. Ad patiendum cum filio pro humano genere erat parata. Propter alias tres delicias dicitur: *Qua est ista que ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrha & Thuris, & universi pulveris pigmentarij.* Fuit enim *virgula*, quia fuit flexibilis ad pietatem: *Ex aromatibus*, quia plena fuit odoribus omnium virtutum: *Et universi pulveris pigmentarij*; Universi enim pulveres pigmentorum sunt diversitates omnium virtutum & gratiarum, quia omnes gratias & glorias, quas alij sancti habuerunt particulariter, ipsa habuit universaliter.

Secundò habet delicias cœlestes, & istæ sunt in triplici differentia. Sunt enim delitiæ generales, singulares & spirituales. Delitiæ generales sunt omnibus Sanctis communes, de quibus dicit August. in libro de civitate Dei: Civitas superna videt & amat, in æternitate Dei viget, in veritate Dei lucet, in veritate Dei gaudet. Istæ autem delitiæ communes nobilius sunt in virgine, quàm in cæteris sanctis; quia jucundiùs gaudet, clariùs videt, nobiliùs viget. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate.* In hoc quòd dicit *casta generatio*, notatur quòd jucundiùs gaudet, de Deo scilicet,

Cant. 2.

Ambr.

Can. 3.

Aug.

Sap. 4.

quòd virgo permanfit, & tamen generavit. In hoc quòd dicitur *cum claritate*, notatur quòd clariùs lucet, five videt. In hoc quòd fequitur: *Immortalis eft enim memoria illius*, notatur quòd nobiliùs viget. Deliciæ autem fpirituales funt, quas non omnes Sancti poffident, fed folæ virgines habent; fcilicet, aureola in capite; quod fignificatum eft ubi Dominus præcepit Moyfi, quòd fuper menfam coronam auream facerent. Vestes fulgidæ in corpore: *Ambulabunt mecum in albis*. Ineffabile canticum in ore, ut habetur Apoc. 4. Et familiaritas in aflociatione. *Hi omnes fequuntur agnum quocumque ierit*. Hæ autem deliciæ fpirituales gloriofius fuerunt in virgine Maria, de qua dicitur: *Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta fole, & luna fub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim, & in utero habens*. Aliæ autem virgines habent coronam aureolam; hæc autem habet coronam stellarum duodecim adornata. Aliæ decorantur veste alba, hæc verò eft fole amicta. Aliæ fequuntur agnum pedibus fuis; hæc autem habet lunam, id eft, militantem & triumphantem Ecclefiam fub imperio fuo. Aliæ cantant pro confervata virginitate; hæc autem pro virginitate & fœcunditate: Ideo dicitur, *in utero habens*. Tertio habet delicias fingulares, quod notatur per hoc quòd dicitur: *Innixa fuper dilectum fuum*. Ubi notatur, quòd quatuor funt ejus deliciæ fingulares. Prima eft fecuritas, & iftam habuit maxime in mundo. Secura quidem erat, quia nunquam cadere poterat, quia fuper Deum innixa erat. *Qui confidunt in Domino ficut mons*

Exod.
25.Apoc.
12.Apoc. 4.
Apoc.
14.Apoc.
12.

Pfalmo.

Sion, &c. Secunda est magna dignitas, Innixa enim erat ei à quo angelicæ potestates revelando resiliunt, & in cujus conspectu aspiciendo renuunt, juxta illud: *Tremunt videntes angeli*. Tertia est ejus familiaritas. Signum magnæ familiaritatis fuit, quando Joannes in sinu Christi recubuit, hæc autem recubuit tantò dulcius, quantò familiarius, quantò secretius atque sublimius. Qui enim alicui rei innititur, virtutem ejus sibi assumit, & ea sicut vult utitur; sic & mater de potentia filij, cui est innixa, quantum vult sibi assumit: Ideo dicitur:

Eccel. 42. *In Hierusalem potestas mea.* Bernard. Quando

Bernar.

miserem non poterit mater omnipotentia? Quarta est filij sui tota proprietas, quod notatur cum dicitur, *super dilectum suum*; quia non fuit ibi aliquis pater carnalis, & ideo sibi merito attribuitur totus, cum dicitur, *Super dilectum suum*. Alij enim filij non sunt totaliter matris, sed sunt etiam & patris.

S E R M O II.

Dies dicitur à *Dian*, quod est clarum, & designat virginem Mariam, quæ fuit cælesti claritate perfusa. Si enim alij Sancti dicuntur Dies, juxta illud: *Omnes vos filij lucis estis, & filij Diei*; in quibus tamen fuit aliquando aliqua tenebra culpæ, multò fortius ille debet dici Dies, in quo semper lux divina effulsit, & nunquam in ea aliqua tenebra locum habuit. Si enim in isto mundo visibili corpus opactum, id est, terra Soli se non interpone-ret, tunc Sol semper diem faceret, & nani-

Thef. 5.

quam nox esset. In Maria igitur nunquam aliquid fuit opacum, nihil terrenum, nihil rationi contrarium, & ideo nulla nox ibi potuit habere locum, sed semper tanquam dies lucida irradiavit. *Erit dies una que nota est Domino, non dies neque nox*, id est, neque vicissitudo dierum, neque noctium. Ista talis dies quæ nunquam habuit noctem, est virgo Maria, de qua dicitur: *Hac est pretiosior sole. Illi enim non succedit nox. Sapientiam autem non vincit malitiam.* De ista sapientia dicitur: *Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Christus enim est dies, & Virgo est dies. Quando igitur insimul erant & mutuò loquebantur: tunc dies erat cum die, & dies diei verbum eructabat. Econtrario Adam erat nox, & Eva nox, & ambo voluerunt habere Dei sapientiam, & ideo tunc nox nocti indicavit scientiam.

Zach. 4.

Sap. 7.

Psalm.

Habet autem dies tres principales partes, scilicet mane; & dicitur Mane à mane quod est bonum, & luce, quæ tunc incipit, nihil est melius. Secunda pars est meridies, quasi mera dies. Tertia est vespere, quæ dicitur à stella occidentali, quæ Vesperus appellatur, & Solem occidentem sequitur. Quantum vero ad istas tres partes diei, beata Virgo dicitur Dies.

Est enim dies quantum ad ipsam partem diei quæ est mane. Nam mane est finis dormitionis & iniriã operationis, hora sobrietatis, & celebratæ digestionis. Beata quidem Virgo fuit finis dormitionis; Peccatores enim dormiunt in peccatis. *Qui dormiunt nocte dormiunt.* Maria igitur est finis dormitionis, quia

1. Thef.

5.

Hieron.

fecit finem vitiis & peccatis. Hier. in Serm. de Assumpt. Talibus enim dicebat Virginem oppignorari virtutibus, ut esset gratiâ plena, quæ cœlis dedit gloriam, terris Deum, pacemque refudit, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Secundò est initium operationis: Ante enim adventum Christi homines benè operari non poterant, quia dæmones eos impediabant; sed ipsa dæmones impediennes expulit, & homines ad benè operandum expeditos fecit. *Ortus est sol*, id est, beata Virgo, & congregari sunt, scilicet dæmones, & in cubilibus suis collocabuntur, id est, in inferno, & sic homo ibit securus ad bonum operandum unde sequitur: Exhibit homo ad opus suum. Tertio fuit magnæ sobrietatis; Habuit enim sobrietatem in verbo, quia raro invenitur fuisse locuta. Glo. super Luc. Si Maria invenitur ante præceptum Apostoli tacere, debemus post præceptum Apostoli magis doceri quam docere. Habuit sobrietatem in cibo, unde dicit Amb. Si quando Maria esuriebat cibus plerumque obvius fuit, qui mortem arceret, non delicias ministraret. Habuit sobrietatem in actu licito sive conjugio, à quo voluit abstinere, & virginitatem conservare, unde dixit Angelo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Ubi dicit Amb. Non utique de affectu dubitavit, sed qualitatem effectûs inquisivit. Et subdit Amb. Legerat enim quod Virgo generaret, sed non quando generaret. Non ergo fidem renuit, non officium recusavit, sed accommodavit affectus & spondit obsequium. Quarto sicut mane est hora celebratæ digestionis,

Psalmista.

Ambr.

Luc. 2.

Ambr.

digestionis,

digestionis, sic Maria non proferebat verba indigesta, id est, impræmeditata & inconsiderata; sed ea plus dingeat, id est, diligenter examinabat. Unde dicitur: *Cogitabat qualis esset ista salutatio. Maria conservabat omnia verba hæc, &c.* ubi dicit Beda: Conferebat quæ acta videbat; habens quæ agenda legerat non tamen hæc ore promens, sed inclusa in corde servans.

Luc. 27

Beda

Secunda pars diei est Meridies, id est, media dies; beata igitur Maria dicitur meridies, quia cæteris sanctis fuit magis calida, id est, Dei amore accensa, vincto fuit tota in ignem amoris conversa. Hier. Mariam totam repleverat Spiritûs sancti gratia, totam divinus amor incaluerat; ita ut in ea nihil esset quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus ac perfusi amoris ebrietas. Secundò fuit magis cæteris siccæ, id est, ab omni humore concupiscentiæ penitus aliena, unde vocatur terra sitiens: *Et sicut radix de terra sitienti.* Aug. super illud: *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi,* ita ut nec æstum patiaris libidinis, & mater sis Creatoris; & idcirco eam Dei virtus obumbrat, ne portans Deum humanâ fragilitate succumbat. Tertio fuit magis clara cæteris, id est, luce divinæ sapientiæ plena. Unde Apoc. 12.

Ila. 37
August.

Apoc. 12

Mulier amicta sole vocatur, id est, sapientiæ divinæ splendore. Nam sicut dicit Beda: Quando Maria salutavit Elisabet, scientiam præteritorum, præsentium & futurorum sibi dedit. Præsentium quidem, quia ipsam Matrem Dei esse cognovit, & fructum ventris sui benedixit. Præteritorum autem, quia consensum

130 S E R M O II.

Mariæ credentis innotuit. Futurorum verò, quæ à Domino proficienda quæ illi dicta erant, aperuit. Deinde subdit : Quis ergo dicere vel existimare sufficit, quæ tunc gratia Spiritus S. Genitricem repleverat, cum tanta in Matre Præcursoris lux cœlestis emicuit. Est etiam Maria inter nos & Deum mediatrix effecta, de quo medio dicitur in Psal. *Deus autem rex noster ante secula est operatus salutem in medio terra*, id est, in Maria Virgine. Item *Suscipimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui*, id est, uteri virginalis.

Tertia Pars diei est Vespere. In hora autem vespertina homo à labore quiescit, cœnam facit & mercedem accepit, & in domum se recolligit. Unde etiam dicitur Serò à clausis feris : quia quando vespere venit, fores serantur, ut dicit Isid. Virgo igitur beata tanquam stella, quæ dicitur Vesperus quæ serperet Solem, id est, Christum, concomitata fuit. Ista quatuor post mortem fidelibus suis facit. Primò namque à laboribus suis eos quiescere facit, juxta illud : *Amodo jam dicit spiritus ut requiescant à laboribus suis*. Secundò eis Mercedem tribuit ; Illa autem merces est fructus ventris sui, id est, filius suus benedictus. *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filij merces fructus ventris*. Tertiò cum devotis suis cœnam facit, in qua cœna apponit panem vitæ, illum scilicet quæ dicit : *Ego sum panis vivus. Cibavit illum pane vite, & intellectus*. Apponit etiam cibum delectabilem, scilicet seipsam, quæ dicit : *Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient*. Apponit etiam diversa cibaria,

Psalmi-
sta.

Apoc.
14.

Psalms.

Joan. 6.

Eccl. 15.

Eccl. 24.

id est, diversas refectiones & gaudia. *Dedit* Prov.
ult.
predam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.
Quartò devotos suos in domum cœlestem in-
troducit, ideo vocatur Porta Paradyfi, & Fe-
nestra cœli; unde cantat Ecclesia: *Intrent ut*
astra scibiles cœli fenestra facta es.

S E R M O III.

Dilectionem duplicem habuit virgo Maria:
Una est quâ dilexit filium suum. Secunda
est, quâ dilexit genus humanum.

Filium autem suum dilexit dulciter, forti-
ter, & sapienter; tam dulciter eum dilexit,
quòd tota præ amore liquefiebat: *Anima mea* Cant. 1.
liquefacta est; quia tota per amorem languebat:
Amore langueo; quia tota in amore sui conver-
sa erat. Sicut enim ignis ea in quæ agit, sibi af-
similat & ad se convertit, sic ignis divinus,
qui novem mensibus in ejus utero habitavit,
eam totam ignitam fecit. Secundò dilexit filium
fortiter, quia per multam tribulationem ab
ejus amore non potuit separari, imò cæteris
Apostolis in Christi passionem fugientibus,
ipsa immobilis stetit. Fuerunt enim tunc qui-
dam fortes, quantum ad amorem, sicut Apo-
stoli; Alii quantum ad amorem & corporalem
associationem, sed non quantum ad fidem, si-
cut sanctæ mulieres. Beata autem Virgo fuit
fortis, quantum ad amorem: *Fortis est ut mors* Cant. 1.
dilectio tua. Et quantum ad fidem: *Non ex-* Prov.
ult.
tinguetur in nocte, id est, in Christi passione,
lucerna ejus, id est, fides Virginis. Et quantum
ad corporalem associationem: *Stabat juxta cru-* Joan. 19.

Ambr. *cem Iesu mater ejus.* Ambros. super Lucam : Fugientibus Apostolis Maria juxta crucem stabat, tamen non pignoris mortem, sed mundi salutem. Tertio dilexit filium suum sapienter, quod in tribus apparet. Primo quia ipsum puerum ad Dei festivitates ducebat. Secundo in hoc quod licet videret filium gravissimos dolores in cruce passurum nunquam tamen sibi dissuasit, ne crucem ascenderet. Tertio in hoc, quod licet videret filium derideri & vulnerari, nunquam tamen sibi dissuadere voluit ut descenderet de cruce, sed potius voluit ire usque ad mortem, ut sibi perseveraret: Immo ipsa stabat juxta crucem secum mori parata si oporteret. *Ambr.* super Lucam, Fortasse quia Maria cognoverat per filij mortem mundi redemptionem futuram; putabat aula regalis se per suam mortem publico munere aliquid adjuncturam: sed ipse Christus qui factus est sicut homo, sine adjutorio inter mortuos liber, suscepit quidem matris affectum, non quaesivit mundi redemptionem, ad hominis auxilium. Ex his instruuntur parentes, quod filios suos dum adhuc sunt pueri, debent bonis operibus assuefacere, nec a bono proposito & a paenitentia assumenda eos retrahere, nec ut paenitentiam assumptam deserant eis persuadere, sed potius ipsi cum filiis vel exemplo filiorum debent se in cruce paenitentiae collocari.

Secunda est dilectio qua nos dilexit; & ista dilectio est duplex, scilicet, ordinata: *Ordinavit in me charitatem.* Et dilectio pulchra. *Ego mater pulchrae dilectionis.* Habuit enim ipsam

charitatem ordinatam. Primò ad id quod est supra se, id est, ad Deum perfectè obediendo. Nam legi Dei semper obediens fuit, sicut patet in filii circumcissione, & sui purificatione. Secundò ad id, quod est extra se, scilicet, ad proximum ei compatiendo, sicut patet in nuptiis, ubi deficiente vino, sponso compassa fuit, ut habetur Joan. 2. Bernard. Deficiente vino in nuptiis verecundiæ convivantium compassa, est piissima Virgo dicens filio: *Vinum non habent.* Quid enim procederet de fonte pietatis nisi pietas? Quid inquam mirum si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui dimidia diei parte pomum in manu sua tenuerit reliqua diei parte pomi servabit odorem? Quantum ergo viscera illa pietatis affecit, in quibus novem mensibus pietas requievit: Nam & ante ejus mentem, quàm ventrem replevit, & cum ex utero processit, ab animo non recessit. Tertiò ad id, quod est infra se, scilicet ad corpus suum ipsum rationi subjiciendo, & in virginitate conservando. *Luna sub pedibus ejus.* Luna sub pedibus ejus habuit, quando corpus mutabile sub ratione subjecit. Quarto ad id quod est intra se, scilicet, ad animam eam in humilitate conservando, servans illud: *Custodi te metipsum & animam tuam sollicitè.* Bern. super *Missus est.* Hæ quidem duæ virtutes, scilicet, virginitas & humilitas multùm Deo sunt acceptæ. Bernard. Voluit Christus matrem suam esse virginem, de qua immaculata immaculatus procederet omnium maculas purgaturus: Voluit & humilem de qua humilis & mitis prodiret, harum in se virtutum

Bernard.

Joan. 2.

Apoç.
12.Deut. 4.
Bernard.

hominibus exemplum saluberrimum ostensus, ut enim sanctum sanctorum quod erat acceptura sancta esset corpore, munus accepit virginitatis: ut esset & mente, donum accepit humilitatis. Secundo ejus dilectio fuit pulchra.

Bernar.

Distinguit autem August. quadruplicem dilectionem: Una est carnalis, quæ est inter virum & uxorem, quæ aliquando est turpis, quando, scilicet, nimis carnaliter se amant. Alia est naturalis, quæ est inter patrem & filium, quæ est aliquando turpis, quando scilicet pater inordinatè diligit filium. Tertia est socialis, quæ est inter amicū & amicum, quæ aliquando est turpis, quando se in malum diligunt. Quarta est spiritualis, quæ est inter Deum & animam; & ista est pulchra dilectio, cujus mater Virgo beata est, quæ dicitur:

Eccl. 24

Ego mater pulchre dilectionis, &c. Ista autem

Aug.

dilectio pulchra in quatuor consistit. Primò in diligendo Deum. Istam pulchram dilectionem reprehendit Augustinus, non habuisse in Libro Confess. dicens: Serò te amavi pulchritudo tam antiqua, & tam nova; serò te amavi, intus eras, & ego foris, & in ista formosa, quæ fecisti deformis irrueram, tecum eras, & ego tecum non eram. Secundò consistit in Deo diligendo, & habendo Dei sapientiam. *Appone cor tuum ad doctrinam meam, quæ pulchra erit cum servaverit eam.* Tertio consistit in amando & ser-

Prov. 12:

vando præcepta & consilia Dei. *Via ejus via pulchra, & semita ejus pacifica.* Quarto consistit in puritate mentis & corporis & honestate conversationis. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate.*

Prov. 3.

Sap. 4.

S E R M O   I V.

Dolorem habuit triplicem in præfenti virgo Maria.

Primus fuit , quando Herodes quærebat puerum ad interficiendum , & ex hoc in Ægyptum ipsam fugere oportuit ; & iste dolor causabatur , Primò ex timore Herodis , ne scilicet , ipsum puerum dum fugeret inveniret : Secundò ex labore itineris , quia puella tam tenerrima & delicata , & quæ de novo à partu surrexerat , per vias tam longas & asperas ire debebat. Tertio ex consortio habitatoris , quia scilicet cum idolatris eam habitare oportebat , ubi per septem annos peregrina habitavit. Ex ista autem Domini peregrinatione Sanctorum persecutio designatur. Hier. A cunabulis Ecclesiæ non defuit iniquitas premens & iustitia patiens. Adhuc Christus in cunabulis erat , & jam cogebatur fugere , exultare , sævitiam hostis timere. Chryf. super Matthæum : Quod post stellæ gloriosum indicium , Christus Magos in Persidem remittit , & ipse cum matre in Ægyptum fugit , ut discamus ab ipsis vitæ principiis , ad tentationes & insidias præparari , scientes tribulationes maximas inseparabiles comites esse virtutum. Nam ut statim ortus est Christus , statim in eum sævit Tyrannus , Mater innoxia in regione Barbarorum fugatur , Magi tanquam rei clam fugiunt , sed misericors Deus mœstis rebus , quædam etiam jucunda permiscet , quod certè in omnibus sanctis facit , quos nec tribulationes , nec jucunditates

Hier.

Chryf.

Chril. continuas habere permittit. Ideo autem Chri-
 stus potius in Ægyptum, quàm in aliam re-
 gionem fugit, ut ipsam sanaret. Chrysoft. Re-
 cordatus est Dominus, quanta mala fecit super
 Aug. Ægyptum, & misit illuc filium suum, ut de-
 cem plagas Ægypti, una media sanaret. Augu-
 stinus: Moyses in Ægypto clauserat diem,
 Christus adveniens clarissimam reddidit lucem.
 Fugit ut illuminaret, non ut timeret; fugit non
 formidine, sed pietate. Nam occultatur in-
 fans in Ægypto, ut regnet sancta majestas in
 celo.

Secundus dolor fuit, quando Christus in
 templo remansit, cui beata Virgo dixit: *Fili
 quid fecisti nobis sic, &c.* Ubi Virgo ponit ti-
 tulum magni honoris, & affectum magni do-
 loris. Magnus honor notatur in hoc, quòd
 vocat eum filium suum. Bernard. super Missus
 est: *Fili quid fecisti nobis sic, Ecce Mariæ pri-
 vilegium, quis enim hoc audeat angelorum?*
 Sufficit enim, & pro magno habent, quòd
 cum sint spiritus ex conditione facti sunt an-
 geli, id est, nuncij Dei. Maria virgo Deum
 majestatis, & Dominum angelorum suum fi-
 lium appellat, dicens, *Fili quid fecisti nobis sic.*
 Dolorem autem suum exprimit, cum subdit:
Ecce pater tuus, & ego dolentes querebamus te.
 Iste autem dolor causabatur ex triplici timore.

Origen. Unus erat, secundum Origenem, quia time-
 bat ne Judæos tanquam indignos reliquisset,
 & ad gentes prædicandas longè recessisset. Se-
 cundus erat secundum eundem, quia timebat ne
 ad cælum ascendisset, & ad patrem qui mi-
 serat redivisset, & sic redemptionem nostram

non fecisset. Tertius erat, quia timebat ne in manibus filiorum Herodis devenisset, unde dicit Glos. ibid. Metuebat ne quod Herodes in ejus infantiam patriare quæsierat, tunc jam in pueritia positum inventâ opportunitate interficeretur.

Tertius dolor fuit tempore passionis, de quo dicit Simeon. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ubi dicit Ambros. Quamvis multæ tribulationes transfoderint animam Mariæ, tamen hic spiritualiter designatur, quæ materna viscera transfixit Domino in cruce moriente, tanquam si Simeon diceret: Maternis tuis visceribus gladio tribulationis transverberaberis. Videbis in cruce pendentem, quem angelo nunciante concepisti, quem manente virginitate filium edidisti. Et subdit idem Ambros. Denique illo pendente in cruce Judæi petentes ut descenderet insultabant. Apostoli fugientes illum de cruce descendere posse non credebant, quem, ut vidit Maria materna piaque viscera ex ejusdem passione, gladio tribulationis transfiguntur. Sed ut videre possimus, quantum in ea fuerit dolor, videamus quantus fuerit amor. In Christo namque erat triplex substantia, scilicet, caro, anima & Deitas. In matre erat caro, anima & spiritus. Erat igitur inter matrem & filium triplex conjunctio, scilicet, carnis ad carnem secundum naturam, animæ ad animam, secundum amicitiam: spiritus ad Deitatem, secundum gratiam. Igitur caro Virginis dissecabatur videns carnem Christi tam crudeliter lacerari: dissecabatur ejus anima

Luc. 2.

Ambr.

videns animam Christi tam graviter contri-
stari : dissecabatur ejus spiritus videns deita-
tem Christi tam ignominiosè tractari.

S E R M O V.

Domina cœli & mundi dicitur virgo Maria,
propter Dominium, propter multitudinem
subditorum, & propter jus dominij acqui-
situm.

Primò igitur dicitur Domina propter domi-
nium ; cujus Dominio ipsa dicit : *Gyrum cœli
Eccles. 24. circumivi sola, & profundum abyssi penetravi, &
in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra ste-
ti, in omni populo, & in omni gente primatum
tenui.* Ex quibus verbis habetur, quòd ipsa
dominatur in cœlo, ideo dicit : *Gyrum cœli
circumivi.* Ipsa enim tanquam Domina cœlum
circuit, & ubique Dominium accipit. Vel di-
citur gyrum cœli circumire, quia omnes sanctos
cœli circuit & gyrat, & eos ad intercedendum pro
nobis sollicitè inducit. Et dicit *sola*, quia ipsa
orante omnes orant, ipsa silente omnes silent. An-
selm. selmus : Te Domina tacente, nullus orabit,
nullus juvabit, te orante omnes juvabunt, om-
nes orabunt. Secundò ostenditur quòd domi-
natur in inferno, unde subdit : *Et profundum
abyssi penetravi.* Non enim dominatur tantùm
dæmonibus minoribus, vel mediocribus, qui
sunt quasi in medio, sed etiam maximis qui
sunt quasi in profundo ; & ideo non dicit pe-
netravi superficiem vel medium, sed profun-
dum abyssi. Tertio dominatur in purgatorio,
ideo subditur : *Et in fluctibus maris ambulavi.*

Et dicitur pœna purgatorij fluctus, quia est transitoria, & dicitur maris, quia est amara. In illis fluctibus ipsa ambulat, quia meritis suis multos à pœnis illis liberat. Quartò dominatur in mundo, ideo subditur: *In omni terra steti, in omni populo, & in omni gente primatum tenui.* In mundo quidem sunt tria genera hominum: Quidam sunt boni, quidam sunt mali, quidam sunt tepidi. Ipsa igitur dominatur malis, eos ad pœnitentiam reducendo: dominatur bonis, eos in gratia conservando: dominatur tepidis, eos ferventer proficere faciendo. Dominatur quidem malis, id est, hominibus terrenis, ideo dicitur, *in omni terra steti.* Inter peccatores enim non sedet, nec jacet, sed stat adjuvando, & à malis retrahendo. Dominatur & bonis, ideo subdit, *in omni populo.* Populus enim dicitur à *Polis*, quod est civitas, id est, civium unitas, & signat bonos, in quibus una voluntas est, qui dicunt cum Propheta: *Unam petij à Domino, hanc requiram.* In istis talibus Virgo dominatur & primatum tenet, dum eos in gratia Dei fovet. Dominatur etiam tepidis, ideo subdit: *Et in omni gente primatum tenui.* Gentes dicuntur quasi geniti. Talis est homo, quando ad fidem Christi convertitur; tunc spiritualiter generatur, juxta illud. *In Christo Iesu per* 1. Cor. *Evangelium ego vos genui.* Quidam sunt qui tales, quales geniti sunt perseverant, eo quòd in nullo bono proficiunt, nullam virtutem apprehendunt: in talibus ipsa primatum tenet, quia eos ad ferventer operandum provocat & inducit.

Secundò dicitur Domina propter jus dominiij acquisitum. Acquirat enim aliquis dominium alicujus rei, aut ratione emptionis, aut ratione operationis; sicut aliquis est Dominus illius rei quam operatus est, & quam in esse producit; aut ratione electionis, sicut prælatis acquiritur jus ratione electionis. Virgo igitur beata habet jus dominandi in cælo & in terra. Primò ratione emptionis, quia cum filius suus nos emerit & redemerit, ipsa ad hanc redemptionem faciendam mater est operata, nostræ redemptionis materiam ministrando. I-^um filium suum redemptorem nostrum nutriendo. Secundò ratione operationis, quia ipsa est mater Dei, cuncta in esse produxit, & omnia quæ sunt filij, sunt matris. Tertio ratione electionis, quia Deus ab æterno sibi eam in matrem elegit. *Elegit eam Deus in habitationem sibi.*

Psalm.

Tertio dicitur Domina, propter multitudinem subditorum. Ipsa enim habet subditos; servos, amicos, filios & inimicos. Servi sunt de novo conversi. Amici sunt ejus fideles & devoti. Filij sunt in cælo beati. Hostes sunt dæmones & damnati. Istis quatuor generibus subditorum diversimodè dominatur, quod innuitur quando dicitur: *Qua est ista qua progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Servis enim de novo conversis dominatur tanquam aurora, quia ab eis depellit tenebras culpæ, & dat lucem gratiæ. Amicis, id est, fidelibus & devotis dominatur tanquam luna, quia dat eis lucem divinæ sapientiæ &

Cant. 6.

rorem cœlestis gratiæ. Filiis , id est , beatis dominatur tanquam sol , quia replet eos clarissimâ Dei visione , & ferventissimo Dei amore. Inimicis , id est , dæmonibus dominatur tanquam acies ordinata militum , quia eos terret , eos expellit , & in fugam convertit. De ejus dominio potest exponi illud : *Serviant tibi Gen. 27. populi* , id est , gentiles ad fidem conversi , & *adorant te tribus* , id est , populus Judæorum. *Esto dominus fratrum tuorum* , id est Christianorum. *Et incurventur ante filij matris tue* , id est , omnes angeli qui sunt filij triumphantis Ecclesiæ , quæ est etiam mater virginis Mariæ.

S E R M O VI.

DOMUS Dei est virgo Maria , quam ipse Deus fundavit. *Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus.* Fundatam ædificavit : *Ædificavit sapientia sibi domum* , ædificatam inhabitavit : *Et qui creavit me , requievit in in tabernaculo meo.* Potest autem domus considerari prout est in fieri , & tunc tria requiruntur. De quibus sicut dicit Amb. in exameron, Bonus artifex primò fundamentum ponit, fundamento posito ædificationis membra distinguit ; deinde adjungit ornatum. Ista tria cœlestis Artifex circa domum istam servavit.

Primò enim ipsam fundavit : *Fundamenta ejus in montibus sanctis.* Per montes sanctos altitudo Trinitatis intelligitur : Ipsa enim fuit fundara super altitudinem potentiæ Patris, quia eam in bono confirmavit : *Super altitudinem*

sapientia Filij, qui eam omni sapientia illustravit : super altitudinem gratia spiritus S. qui in ea gratiam stabilivit. Homo igitur de facili cadit, tum quia habet corpus luteum, tum quia fundamentum habet terrenum, tum quia habet cor cinereum. De duobus primis dicitur : *Qui habitant domos luteas, & terrenum*

Job. 6.

habent fundamentum. Homo quidem habet domum luteam, id est, corpus quod est domus animae, quod de luto est formatum; habet etiam fundamentum terrenum, quando spem suam ponit super mundum. Talis est sicut ille

Matth. 6.

de quo dicitur : *Edificavit domum super arenam.* De tertio dicitur : *Cinis est cor ejus, & luto vilior vita illius;* quia praenimio ardore concupiscentiae & avaritiae cor ejus est in cinerem redactum. Non est igitur mirum, si terrena domus hominis citò cadit, ex quo habet corpus luteum & fundamentum terrenum, & cor cinereum : Domus autem B. Mariae nunquam cadere potuit, ex eo quòd fuit firmiter solidata. Quamvis enim corpus suum fuerit luteum, tamen in fornace divini amoris, sic fuit concrematum & solidatum, quòd nihil

Ecclesi. 12.

Isa. 1.

Hieron.

ibi de carnalitate remansit. *Vapor illius exurit*

carnes ejus. Excoquam ad purum scoriã tuam.

Hieron. Hier. in Ser. de Assump. Puto quòd quicquid est credis, quicquid virtutis mentis humanae, si totum adhibeas non sufficeret, ut cogitare valeas, quanto Virgo B. cremabatur ardore pij amoris.

Secundò habuit animum caelestem & Deificatum, quia totus ejus animus erat in Dei amore conversus. Hier. ubi sup. Non immeritò

Hieron.

de Libano venire jubetur. Erat enim nive dealbata, candidior Spiritus sancti muneribus. Filius verò fecit pulchram ejus mentem; Cùm enim ipse sit splendor & speculum sine macula, ideo totum ventrem suum splendidum fecit, quem novem mensibus inhabitavit. *Amb. Amb.*
 Quid nobilius matre Dei, quid splendidius ea, quam splendor elegit. Pater autem fecit pulchrum ejus ventrem & mentem, quia utrumque sanctificavit: *Sanctificavit tabernaculum Psalm. suum Altissimus. Tota pulchra es amica mea, &c. Can. 4.*
 Fuit enim pulchra cujus ventrem filius sic illustravit; fuit sine macula cujus ventrem Spiritus S. sic purgavit; & fuit tota pulchra cujus ventrem & mentem Pater sic sanctificavit.

Postquam cœlestis artifex tam stabile fundamentum posuit, tam pulchrum ædificium erexit, ipsum ædificium ornavit atque depinxit, ponendo ibi triplicem colorem, scilicet colorem album puritatis, nigrum humilitatis, & rubeum charitatis. *Nigra sum, &c. Can. 5.*
 ecce nigredo humilitatis, *sed formosa, &c.* ecce color albus puritatis, *Sicut pelles Salomonis,* ecce color rubeus charitatis. Dicit enim Glos. de pellibus rubricatis fecit sibi tabernaculum Salomon. Pulchra ergo commixtio, scilicet, color albus, niger & rubeus; quia pulchra conjunctio est puritas cum humilitate, & utraque cum charitate.

S E R M O VII.

Domus autem ut dictum est non tantùm consideratur, quantùm ad fieri, ut supra

dictum est, sed etiam quantum ad factum esse. Tunc enim tria requiruntur, ut dicit Aug. in lib. de Trin. Bona, inquit, domus paribus membris bene disposita.

De dispositione autem istius domus dicitur.

Cant. 2. *Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani, columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum mediâ charitate constravit.* Ex quibus verbis habetur, quod

Christus in ipsa domo fecit cœnaculum ad vescendum, fecit cubiculum ad quiescendum, & fecit triplex solarium, ad solatiandum. Primò namque fecit ibi cœnaculum ad vescendum cum dicit: *Ferculum fecit sibi rex Salomon.* Est

Prov. 21. autem ferculum vas escarum; Beata autem Virgo fuit vas escarum, quia portavit nobis panem cœlestem. *Facta est quasi navis institoris, de*

longè portans panem suum. Fuit vas escarum, quia in ipsa se Christus cibavit dum de ipsa carnem assumpsit; homo in ipsa se cibavit, dum per fructum ventris sui æternam in ea invenit satietatem. Secundò Christus in ea fecit

thalamum ad quiescendum, ideo dicitur, *Reclinatorium aureum.* Aurum enim est pulchrum, imputribile, & fulgidum; sic ejus uterus fuit aureus, quia fuit pulcher per honestatem

morum: fuit incorruptibilis per privilegium virginitatis: fuit fulgidus fulgore virtutum.

Sap. 1. *O quàm pulchra est, ecce pulchritudo morum; casta generatio, ecce virginitatis privilegium; cum claritate, ecce fulgor virtutum.* Tertiò

Christus in ista domo fecit triplex solarium ad spatandum, scilicet, solarium inferius, medium & superius. Solarium inferius munivit columnis

argenteis, ideo dicitur: *Columnas ejus fecit argenteas*. Medium pavementavit lapidibus pretiosis; ideo dicitur: *Mediâ charitate constravit*. Superius Virgo ornavit pannis sericis atque purpureis, ideo dicitur: *Ascensum purpureum*. Ista autem tria solaria accipiuntur penes illa tria, de quibus dicitur: *Ipsè autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester anima & corpus sine querela seruetur*. Solarium igitur istius domûs virginæ fuit ejus corpus: medium fuit ejus anima: superius fuit ejus spiritus. Ejus igitur corpus quod fuit solarium inferius, fuit columnis argenteis præmunitum. De quibus columnis dicitur: *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem*. Iste septem columnæ fuerunt septem dona Spiritûs sancti, quibus ipsa fuit repleta, ita quod ejus sensualitas tanquam fuit ad malum procliva, sed semper fuit rationi consentanea. Anima ejus fuit solarium medium, quæ fuit constrata & pavementata lapidibus pretiosis, id est virtutibus divinis, ideo dicitur: *Mediâ charitate constravit*. Quamvis autem pavementum fuerit constratum omnibus lapidibus, id est, omnibus virtutibus pretiosis, tamen de sola charitate fit mentio, quia omnes virtutes in charitate radicantur. Fuit enim pavementata tribus virtutibus Theologicis, quasi tribus lapidibus pretiosis. *Ego mater pulchra dilectionis*, quantum ad charitatem, & *agnitionis*, quo ad fidem; & *sanctæ spei*, quo ad spem. Fuit etiam pavementata quatuor virtutibus politicis. Ipsa enim vixit temperatè, quod notatur cum dixit: *Quoniam virum non cognosco*. Prudenter;

1. Thess.

Prov. 9.

Eccl. 10.

quod notatur per hoc quod dicitur: *Cogitabat qualis esset ista salutatio.* Fortiter, quia fuit turbata sed non conturbata, quod notatur cum dicit. *Ecce ancilla Domini.* Humilitas enim est pars justitiæ. Spiritus ejus fuit solarium superius, quod fuit ornatum pannis purpureis: Ideo dicitur, *Accensum purpureum.* Ejus enim spiritus fuit purpureus, sive quia charitate fuit inflammatus, sive quia dolore filij fuit vulneratus, sive quia passionis Christi semper fuit aspersus.

Secundò ista, domus fuit ampla. Habuit enim magnum uterum, ad capiendum Deum, ut cantat Ecclesia. *Quia quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti.* Ideo ipsa vocatur templum, quasi tenens amplum. *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.* Secundò habuit amplum affectum ad compatiendum. Omnes enim recipit intra sua viscera pietatis; nam recipit justos eis suam gratiam largiendo: ibi recipit tentatos, eos ab insidiis diaboli protegendo: ibi recipit peccatores, eis gratiam & misericordiam impetrandò: ibi recipit morientes, eorum animas in manibus suis suscipiendo. Propter ista quatuor dicit Ecclesia: *Maria mater gratia, mater misericordia, &c.* Tertio habet ampla merita ad subveniendum: Omnibus enim in suis necessitatibus subvenit. Bern. *Sileat misericordia tua Virgo beata, si quis est, qui te invocaram in suis necessitatibus sibi senserit defuisse.*

Tertio ista domus fuit lucida. De cujus luce dicitur: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora, &c.* Tunc enim in domo ista, ful-

fit lux auroræ , quando in ventre matris fuit sanctificata , quia tunc omnem nubem peccati originalis Spiritus sanctus ab ea fugavit ; & ideo tota clara refulsit. *Lux aurora oriente sole mane absque nubibus rutilat.* Secundò fulsit lux lunæ , quando fuit filio Dei impregnata. Sicut enim lux solis lunæ corpori se conjungit , sic tunc divinitas in ejus utero sibi carnem univit. Tertio fulsit in ea lux solis , scilicet , quando in corpore & in anima fuit glorificata , tunc tota refulsit , quia omnis pœnalitas ab ea fuit ablata , & gloria immortalitatis induta.

S E R M O I.

EBUR habet candorem , ruborem , frigiditatem , & soliditatem.

Candor signat puritatem & virginitatem , ideo dicitur : *Venter tuus eburneus distinctus saphyris.* Ebur , ut dictum est , habet candorem , Saphyrus habet colorem cœlestem : quo datur intelligi , quòd ejus puritas fuit candidior quàm humana , & fuit cœlestior quàm angelica. Bernard. in Serm. de Assumptione : Si diligenter attendas in Maria singulas virtutes , inveniès singulares quæ videbantur esse communes. Quæ enim vel angelica puritas illi puritati Virginis audeat comparari , quæ digna fuit fieri sacrarium , scilicet , & habitaculum filii Dei.

Rubor signat ejus charitatem , quæ in ipsa nunquam extingui potuit. *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem ; Quæ diabolum percussit. Percuties eum labiis charitatis tue.*

Cant. 3. Quæ ipsam decoravit & ornavit. *Media charitate constravit. Ordinavit in me charitatem.*
Cant. 2.
Bernar. De ejus charitate dicit Bern. Ipsa est mulier amicta sole, quæ velut alterum solem induit, quia sicut ille indifferenter oritur super bonos & malos, sic ipsa quoque propria merita non respicit, sed omnibus exorabilem facit se, & clementissimam se exponit. Omnium necessitates amplissimo miseretur affectu.

Aug. Frigiditas signat refrigerationem & extinctionio: in fomitis, unde dicit Angelus: Spiritus sanctus superveniet in te, virtus Altissimi obumbrabit tibi, id est, te refrigerabit ab omni æstu concupiscentiæ. Augustinus in Sermonem de Assumptione: Spiritus sanctus superveniet in te, ita ut nec æstum patiaris libidinis & mater sis Creatoris. Et subdit: Idcirco quidem eam virtus obumbrat, ne portans Deum, fragilitas humana succumbat, æstus nostri corporis nesciat.

3. Reg. 10. Soliditas signat constantiam suæ virtutis, quæ tanta fuit tempore passionis, quòd cæteri Apostoli fuerunt contracti: ipsa verò sola solida & firma permanfit. *Fecit sibi Salomon thronum grandem de ebore.* Ipsa quidem fuit thronus Dei, quia in ipsa Deus requievit; & fuit de ebore, quia solida & firma permanfit; Et fuit grandis, quia ejus dignitas omnem dignitatem angelicam transcendit. **Ambros.** super Lucam: Maria fugientibus Apostolis ante crucem stabat, & p̄ oculis filij vulnera spectabat: spectabat tamen non filij mortem, sed mundi salutem.

S E R M O II.

Elephas signat virginem Mariam secundum Ambrosium. Elephas habet plura commendabilia ; Est enim inter cætera animalia magis obediens , majori vigens sensu , domesticabilis & felle carens , & est inimicus draconis : & propter ista potest beata virgo Elephanti comparari. Ambr.

Primò namque Elephas est multùm obediens , quia liberatori suo est semper obediens. Dicitur enim quòd quando capitur , gravissimè à venatore verberatur , & accedens qui vult ipsum emere , fingit ipsum liberare , & sic elephas semper illum diligit , & ei semper obedit. Ista obedientia fuit excellenter in beata Virgine , quæ non tantum obedivit suo superiori id est Deo , quando dixit : *Ecce ancilla Domini* ; sed etiam suo inferiori , id est Elizabeth , apud quam tribus mensibus stetit , & sibi in partu servivit. Obedivit etiam suo æquali , id est Joseph , qui in quantum suus sponsus erat , sibi æqualis erat. Nam secuta est eum prægnans in Bethleem proficiscentem , secuta est eum de Ægypto revertentem.

Secundò Elephas multùm viget sensu & intellectu , unde ad nutum magistri sui Regem adorat , aquam de fluvio vel situla haurit , & circumstantes aspergit. Beata autem Virgo super angelos & homines sensu , & intellectu viguit & profunda Dei misteria cæteris ampliùs cognovit. Ber. super Missus est. *Virtus* , inquit , *Altissimi obumbrabit tibi &c.* Quis enim exceptâ

fortassis illâ quæ hæc solum experiri meruit, intellectu capere possit, qualiter ille splendor inaccessibilis virgineis visceribus se infuderit. Nam quòd sola per se Trinitas, cum sola & in sola Virgine voluit operari, soli datum est experiri.

Tertiò Elephas est valdè domesticabilis, quia de facili domesticatur, & cum hominibus pacificè commoratur: Sic B. Virgo fuit valdè domestica per conformitatem morum. Non enim fuit singularis persona sed communis: nam voluit convenire cum virginibus, ideo virginitatem vovit: voluit convenire cum conjugatis, ideo matrimonio consensit: voluit convenire cum viduis, ideo post mortem Josephi vidualem vitam servavit. Fuit etiam persona communis, quia placere studuit Deo, hominibus & Angelis. Bern. in quodam Serm. benè dicitur Maria gratia plena, quia Deo, hominibus & Angelis fuit grata. Grata Deo per humilitatem, Angelis per virginitatem hominibus per fecunditatem.

Bernar.

Quartò elephas felle caret, & ideo naturaliter est benignus, accidentaliter severus, scilicet aut ad prælium quando concitatur, aut quando nimis provocatur. Sic B. Virgo non habet fel alicujus indignationis vel iracundiæ, sed tota est dulcis atque suavis. Bernard. super Missus est. Quid humana fragilitas ire trepidet ad Mariam? nihil in ea austerum, nihil terribile, sed tota suavis est. Efficitur tamen severa demonibus quando pro nobis contra eos præliatur, ideo dicitur: *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Efficitur etiam severa peccatori-

Bernar.

Cant. 6

bus in iudicio, qui Deum in suis malis operibus provocaverunt, quia ulterius pro eis non orabit, nec eos amplius liberabit. Ideo assimilatur api quæ naturaliter mellificat, accidentaliter verò pungit, quando scilicet provocatur. Sic naturæ officium Virginis est habere dulcedinem misericordiæ, accidentaliter tamen in iudicio contra malos habebit severitatem iustitiæ.

Quintò Elephas pugnat contra draconem, & vincit duobus modis ipsum. Primò ejus caput conterendo, & tunc draco terribiliter plangit, juxta illud: *Faciám planctum velut draconum.* Secundò aquam in ejus faciem projiciendo; Nam in flumen se projicit, & quando draconem appropinquare videt, aquam in ejus faciem cum rostro projicit, & sic eum excæcat & à se repellit. Eodem modo Virgo diabolum vicit. Primò quia sua humilitate caput diaboli, id est, ejus superbiam contrivit. *Ipsa conteret caput tuum. Percussisti caput de domo impij, &c.* Sicut enim diabolum Evam vicit per superbiam sic à Maria victus est per humilitatem veram. Bern. Eva per superbiam Dei creatura se esse non considerans, Deo pacificari noluit: Maria verò factori suo humiliter se subdens ancillam nominavit. Ideoque illa abjecta est, ista verò electa. Secundò ipsum diabolum vicit quodammodo excæcando, & in faciem suam aquam projiciendo. Diabolum autem observabat, si aliquando Virgo aliqua conciperet, ut sic mysterium Dominicæ Incarnationis posset scire, sed Virgo eum excæcavit, & in faciem ejus aquam projecit; quando scilicet virum habere

Mich. 1.

Gen. 1.

Abac. 1.

Bernat.

152 S E R M O III.

Bernar. voluit, quia tunc sibi mysterium occultavit. Bernardus: Ideo virgo Maria desponsatur, quia per hoc sanctum à canibus absconditur, & à secretis cœlestibus hostis excluditur. Amb. Ideo Deus celavit suæ nativitatis sacramentum, quia si princeps hujus sæculi cognovisset, nunquam pro salute nostra Christum crucifigi procurasset.

S E R M O III.

Electa & præelecta fuit Virgo Maria, juxta illud: *Elegit eam Deus & præelegit eam.* Fuit enim electa, ut esset mater Dei: fuit præelecta ut esset sponsa Christi: habitat in tabernaculo Dei, ut sit Regina Cœli & Domina mundi.

Bernar. Primò igitur fuit electa ut esset mater Dei. Sunt autem quatuor secundùm Bern. propter quæ mater Dei promeruit fieri. Unum est ex parte nostra, scilicet magna congruitas; unde dicitur in Sermone de Assumptione: Prudentissimus artifex Deus humanum genus quassarum non confregit, sed utiliùs omnino refecit, ut nobis & novum Adam ex veteri reformaret, & Evam in Mariam transfunderet. Et quidem cum omnis sufficientia nostra ex Deo sit, poterat Christus per se sibi sufficere, sed non erat nobis bonum esse hominem solum. Congruum fuit magis ut utrique reparationi sensus noster adesset, quàm corruptioni venter defuisset. Secundum est ex parte Dei, scilicet magna ejus bonitas. Videbat enim Deus quòd non audebat propter nimiam excellentiam suam

homo ad eum accedere ; & ideo matrem voluit esse mediam ad quam homo securus accedat, unde subdit Bern. Ideo homines verentur majestatem divinam. Quid autem humana fragilitas accedere trepidet ad Mariam ? nihil in ea austerum , nihil terribile est , sed tota suavis. Tertium est ex parte Virginis , scilicet ejus virginitas. Quartum est ex parte ejusdem , scilicet humilitas. De his duobus dicit Bern. super Missus est. Proinde factor hominum, ut homo fieret nasciturus , de hoc sibi talem matrem debuit eligere quin potius condere , qualem & se decere sciebat , & sibi placituram esse noverat. Voluit igitur esse virginem , de qua immaculata immaculatus procederet , maculas omnium purgaturus. Voluit & humilem, de qua mitis & humilis corde prodiret , harum in se virtutum hominibus exemplum saluberimum ostensurus.

Bernar.

Secundò fuit præelecta aliis omnibus ut esset sponsa Christi , Deus enim pater ipsam in sponsam filio suo accepit , & Gabrieli desponsandam commisit ; unde subdit Aug. in Serm. de Annunc. Dum Mariam tacitam fidem propositæ castitatis virgineo cultu celat , dum purpureos vultus candore mentis exuperat , placuit ipsa Deo , forma mentis & corporis decore vestita. Petitur ergo Maria cœlestibus regnis , rex ipse stellato micans folio mandatum dicitur. Concionante itaque Deo mirantur sedes , stupent throni , ac divinus gloriæ exercitus. Vade, inquit Gabriel , & æthereas sedes rumpe , & consilium nostrum virgini defer Mariæ. Huic unicum meum , & alteri donare nolo , ut illa

Aug.

154 S E R M O III.

fit mater cujus ego sum pater. Consueverunt
 autem sponsi circa sponfas suas quandoque re-
 quirere, quæ sunt singularitas amoris, pul-
 chritudo corporis, nobilitas generis, morum
 honestas, & prolis fœcunditas. Ista quinque
 fuerunt in ipsa sponsa Dei, juxta illud: *Audi
 filia & vide*, &c. Ubi dicit Bern. Audivit &
 credidit, vidit & intellexit, aurémque suam
 inclinavit ad obediendum, nec populum suum
 augere prolis successione, nec domui patris
 sui curavit hæredem relinquere; sed quicquid
 honoris in populo, quicquid de paterna do-
 mo rerum terrenarum habere potuit, quasi
 stercora reputavit ut Christum lucrifaceret.
 Secundum est pulchritudo corporis, vel po-
 tiùs mentis; & subditur: *Et concupiscet rex
 decorem tuum. Tota pulchra es amica mea*, &c.
 ubi dicit Hugo de S. Victore: Quàm pulchra
 es & suavis, quam scrutator rex probat, quam
 inspector cordium laudat, quam diligit actor
 pulchritudinis, cui testimonium perhibet actor
 veritatis. Tertium est nobilitas generis: parum
 autem valet nobilitas carnis nisi sit nobilitas
 virtutis; unde subditur: *Omnis gloria ejus filie
 regis*. Gloria enim exterior est ipsa de qua di-
 citur: *In me omnis gratia viæ & veritatis; in
 me omnis spes vitæ & virtutis*. Quartum est
 morum honestas, ideo subdit: *Circundata va-
 rietate*. Istæ varietates sunt diversi mores;
 nam modò habebat mores prætendentes ma-
 gnâ puritatem, modò pietatem, modò chari-
 tatem. Quintum est prolis fœcunditas, unde
 subditur: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij*.
 Sicut Eva fuit mater omnium morientium, sic

Psalm.

Bernar.

Cant. 4.

Hugo de
S. Victore.

Eccl. 24.

Maria fuit mater omnium viventium. Aug. in August.
 Serm. de annunc. Erat Maria sine marito mater,
 cui ego sum sine conjugio pater, sic enim mun-
 do succurrere volo, ut jam non dicatur Eva
 mater viventium sed Maria.

Tertiò eam Deus facit habitare in taberna-
 culo suo, ut sit Regina cœli & Domina mun-
 di. Quælibet autem regina præ cæteris con-
 suevit habere tria in palatio regali, scilicet,
 nobiliorem locum, ornatum & famulatum.
 Ista tria Regina ista habet, ideo dicit Prophe-
 ta: *Astitit Regina à dextris tuis.* Hoc signa-
 tum est ubi dicitur: *Positus est thronus matris*
Regis, quæ sedet à dextris ejus. Secundo habet
 nobiliorem ornatum, ideo subditur, *in vesti-*
tu deaurato, id est, in corpore glorificato. De
 ornatu istius Reginae dicitur: *Mulier amicta*
sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite co-
rona stellarum duodecim. Tertiò habet nobilio-
 rem famulatum, quia omnes Angeli & omnes
 Sancti sibi famulantur, ideo subditur: *Circun-*
data varietate. Una varietas est ordo Angelo-
 rum & omnium cœlestium Spirituum, secun-
 da est ordo Patriarcharum, tertia est ordo Pro-
 phetarum, quarta est ordo Apostolorum,
 quinta est ordo Martyrum, sexta est ordo
 Confessorum, septima est ordo Virginum: Om-
 nes istæ varietates ipsam circumdant, quia om-
 nes tanquam Domicelli & Domicellæ sibi as-
 sistunt & eam circumdant, quia omnes eam
 venerantur & laudant.

1. Reg.
3.

Apoc.
12.

Bernar.

Eleemosynaria Dei est virgo Maria. Omnes enim eleemosynas & gratias, quas Deus de cælo in terram mittit, matri suæ fiendas commisit. Bernard. Quia tu dignus eras cui daretur fieri, datus est Mariæ, ut per eam accipias quicquid habes. Instantium enim eam Deus dilexit, ut nihil nos habere voluerit, quod per manus ejus non transiret. Ipsa autem non est avara, sed dona gratiarum dat liberaliter, dat sapienter, & dat utiliter.

Prov.
ult.

De liberalitate autem hujus Eleemosynariæ dicitur: *Manum suam aperuit inopi & palmas suas extendit ad pauperes.* Cujus liberalitas in his verbis ostenditur, & quia manus apertas habet, & quia plenas eas eleemosynis possidet. Nulla enim laus esset mulieri forti, si manus apertas teneret & versus pauperes extenderet si ipsas vacuas haberet. Tenet igitur manum apertam, quia dat faciliter: tenet eam extensam ad pauperes, quia dat communiter: habet crateras Eleemosynis plenas, quia dat omnibus abundanter.

Secundò ista Eleemosynaria dat sapienter. Non enim dat omnibus æqualiter, sed secundum majorem indigentiam pauperum, & secundum exigentiam meritorum dat & distribuit dona gratiarum, ideo dicitur ibidem: *Omnes domestici ejus vestiti duplicibus.* Hic tanguntur ancillæ & duo genera domesticorum: Ancillæ cibantur. Domesticorum quidam duplicibus vestiuntur, quidam prædâ ditan-

tur. Habet igitur Virgo quosdam famulos : isti intelliguntur per primos domesticos , qui duplicibus vestiuntur habet quosdam virginitate præditos , & intimâ sibi dilectione conjunctos : isti intelliguntur per alios domesticos quibus præda dividitur. Per famulos igitur sive ancillas , intelliguntur boni laici , qui præcepta Dei custodiunt. Istitis dat cibaria , quia cibo divinæ gratiæ eos pascit. Per domesticos, quos duplicibus vestit intelliguntur religiosi , & viri perfecti , quos vestit duplicibus ; quia animam vestit duplici virtute , & corpus candore innocentia. Per alios domesticos intelliguntur illi , qui sunt virginitate præditi , & sibi intimâ devotione conjuncti : istis dat prædam , tum quia eos magnis divitiis ditat : tum quia carnem , mundum & diabolum in præda ejus domat , cum de ipsis hostibus victoriâ præstat. Ista triplex differentia tangitur Prov. 8. *In viis justitia ambulo.* Istud spectat ad bonos laicos , qui præcepta Dei quæ sunt via eundi ad cælum custodiunt. *In medio semitarum judicii.* Istud spectat ad religiosos , qui non tantum incedunt per viam mandatorum , sed etiam per semitam consiliorum. *Ut ditem diligentes me , & thesauris eos repleam.* Istud spectat ad illos qui eam intima devotione diligunt , & se in virginitate sibi consimiles faciunt : horum thesauros replet , quia eorum memoriam replet continuâ Dei recordatione , intelligentiam Dei cognitione , & voluntatem magnâ Dei dilectione.

Tertiò ista eleemosynaria dat utiliter , quia eleemosynæ ejus sunt valdè utiles & necessa-

Ecccl. 24.

riæ , ideo ipsa dicit : *Ego mater pulchra dilectionis &c.* Necessariæ sunt præsumptuosis , ut suo timore eos humiliet , ideo subdit : *Et timoris.* Necessariæ sunt ingratis , ut suâ sapientiâ eos illustret , ideo , subdit : *Et agnitionis.* Necessariæ sunt pusillanimis , ut ad spem veniæ eos revocet , ideo subdit : *Et sanctæ spei.*

S E R M O I.

Cant. 2.

August.

Facies beatæ Mariæ non tantum corporaliter , sed spiritualiter intantum fuit pulchra , quod eam ipse Deus videre desiderabat. *Ostende mihi faciem tuam , sonet vox tua in auribus meis , vox enim tua dulcis , & facies tua decora.* Dicit enim Augustin. in Lib. de Trin. Bona facies dimensa est pariliter , affecta hilaritate , & colorata luculenter.

Bernar.

Ecccl. 24.

Tunc faciès animæ pariliter est dimensa , quando membrâ , id est , virtutes ipsius animæ sunt debito modo proportionatæ , scilicet , quando magnitudini fidei respondet magnitudo spei , & magnitudini spei respondet magnitudo amoris , & magnitudini amoris respondet magnitudo operis. Nam sicut dicit Bern. quantum homo credit , tantum sperat , quantum sperat tantum diligit , quantum diligit tantum operatur. Istam talem dimensionem & proportionem habuit virgo Maria , juxta illud : *Ego mater pulchra dilectionis.* Ipsa enim habuit magnam fidem , per quam Deum veraciter cognovit , ideo dicitur : *Ego mater agnitionis.* Habuit magnam spem , quia Deum de

Deo vehementer speravit, ideo subditur, & *sancta spei*. Habuit magnum amorem, per quem Deum ferventer dilexit, ideo dicitur: *Ego mater pulchræ dilectionis*. Habuit magna opera, quia sollicitè operata fuit, ideo dicitur: *Mater timoris*. Timor enim filialis sollicitat ad bene operandum hominem. *Qui timet Deum nihil negligit*. Minus dicit & plus sollicitat, id est, sollicitè operatur. Vel ista dimensio potest esse quadruplex, quæ circa ejus misericordiam invenitur. De qua sic dicit Bern. Quis ô Benedicta misericordiæ tuæ longitudinem, latitudinem, sublimitatem, & profundum investigare possit. Longitudo ejus usque in diem novissimum subvenit universis, latitudo ejus replet orbem terrarum. Sublimitas ejus civitatis supernae instauravit ruinas. Profunditas quantum sedentibus in tenebris & umbra mortis redemptionem obtinuit.

Eccl. 7.

Bernar.

Secundò ejus facies fuit affecta hilariter. Si cor enim gaudens exhilarat faciem, ut dicitur, manifestum est, quòd cor ejus quod semper gaudio plenum erat, faciem ejus exhilarabat. Potest enim dici de ipsa, quod de filio dicitur, *Non clamabit*, scilicet murmurando, *nec audietur vox ejus*, scilicet maledicendo, *non erit tristis*, scilicet in corde, *nec turbulenta*, scilicet in facie. Ipsa enim fuit semper læta, scilicet in annunciatione: *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*. In parturitione; gaudebat enim de tali prole, de conservato pudore, de eo quòd parturiebat sine dolore, & de angelica jubilatione, juxta il-

Prov. 15.

Isa. 42.

Luc. 1.

lud : *Dum parvis & gaudes , &c.* Fuit læta in Christi resurrectione. Quamvis enim in passione multum doluerit , tamen postmodum in Christi resurrectione multum gavisa fuit , quia

Tob. 3. sicut dicitur , *Post tempestatem tranquillum facis , post lachrymationem & fletum exultationem infundis.* Fuit læta in Christi ascensione , unde

Luc. ult. dicitur , quod ascendente Christo in cœlum , ipsi adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno. Qui autem sunt isti , qui cum gaudio regressi sunt determinatur : *Tunc reversi*

Act. 1. *sunt Jerusalem , & ascenderunt ubi manebat Petrus & Ioannes ; Et infra , cum mulieribus &*

Mariamatre Iesu. Fuit læta in sui ipsius assumptione , quia tota festiva fuit assumpta , unde cantat Ecclesia : *Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum & lilia convallium.* Fuit etiam

Bernar. tunc læta tota curia cœlestis. Bernard. in Sermone de Assumptione : Si parvuli necdum nati anima liquefacta est , quid putamus , quæ illa cœlestium fuerit exaltatio , cum & vocem ejus audire , & faciem ejus videre , & beata ejus præsentiam frui meruerit.

Tertio ejus facies fuit colorata luculenter. Consueverunt autem filij parentibus in faciem assimilari , & ideo verisimile est , quod colorem , quem habuit filius traxerit à matre. De colore autem filij dicitur : *Dilectus meus candidus & rubicundus , electus ex millibus.* Ipsa

Cant. 5. igitur fuit candida , propter puritatem. Fuit rubicunda propter ferventem charitatem ; Et fuit electa ex millibus propter singularem &

Cant. 1. inauditam humilitatem. *Nigra sum , sed formosa.*

Ipsa

Ipsa igitur fuit nigra ratione humilitatis, fuit formosa ratione puritatis, fuit rubicunda vel rubricata ratione charitatis.

S E R M O II.

Famosa fuit virgo Maria Angelis, Deo & hominibus. Angelis propter virginitatem, Deo propter humilitatem, hominibus propter fecunditatem. *Tu gloria Ierusalem*, id est, Dei, in quo est visio nostræ pacis; propter humilitatem, quam habuisti: *Tu latitia Israël*, id est, Angelorum, qui semper vident Deum facie ad faciem, propter virginitatem, quam conservasti. *Tu honorificentia populi nostri*, propter fecunditatem, quam pro nobis protulisti. Et sequitur: *Quia fecisti viriliter*, Deum per tuam humilitatem ad terram trahendo. *Et confortatum est cor tuum*, propter tuam fecunditatem, nostram salutem operando. *Eo quod castitatem amaveris*, te propter virginitatem Angelis associando.

Judith.
15.

Vel potest dici, quòd aliquis dicitur esse famosus quatuor de causis. Primò propter magnam sapientiam, sicut fuit Salomon. *Regina Saba auditâ sapientiâ Salomonis*. Secundò propter magnam potentiam. *Gygantes erant super terram*. Isti sunt potentes viri famosi. Tertio propter magnam sanctitatem. *Hæc erat omnibus famosissima, quoniam timebat Deum*: Quarto propter magnam pulchritudinem. *Erat Hester famosa valdè, & incredibili pulchritudine, oculis omnium gratiosa, & admirabilis videbatur*. Ista quatuor virgo Maria excellenter hæ-

2. Reg.
10.

Gen. 6.

Judith.
8.Hester.
2.

buit, & ideo famosissima fuit.

Beda.

Primò enim habuit magnam sapientiam; Divina enim sapientia in ejus utero novem mensibus habitavit, & ideo totam ipsam divina sapientia plenam reliquit: Ideo Apostoli ad eam, tanquam ad arcam sapientiæ recurrerant, & ipsam de omnibus dubiis interrogabant. Unde dicit Beda. Omnia quæ de Domino, vel à Domino dicta vel acta cognoverat, Virgo mater in corde diligentius retinebat, & sollicitè cuncta ad memoriam commendabat, ut cum prædicandi vel scribendi ejus incarnationis tempus adveniret, sufficienter universa prout essent gesta quærentibus explicare posset.

Secundò habuit magnam potentiam. *In Jerusalem potestas mea.* Tam enim potens fuit, quòd diabolum contrivit. *Ipsa conteret caput tuum.* Tam potens fuit, quòd cælum aperuit, quòd Deum ad terram traxit, quòd vitia confregit, quòd virtutes plantavit. Hieron. Hæc est quæ cælis dedit gloriam, terris Deum pacemque refudit, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus disciplinam.

Terriò habuit magnam sanctitatem; nam ante fuit sancta quàm nata. Bernardus: Est itaque Virgo regia veris honorum titulis adornata, quæ proculdubio sancta fuit antequam nata. Et quoniam sanctum idem est, quod purum sive mundum, ipsa intantum fuit sancta, quòd ejus puritas fuit infra puritatem divinam, sed supra puritatem angelicam & humanam. Anselm. Anselmus: Decebat quippe, ut Virgo beata eâ puritate niteret, quâ sub Deo major nequit intelligi.

S E R M O III. 163

Quartò habuit magnam pulchritudinem, de
 cujus pulchritudine dicitur: *Omnis gloria ejus* Psalms.
filia regis. Sunt quidam qui non curant, nisi
 de pulchritudine exteriori, ipsa autem curat
 de interiori; ideo dicitur: *Omnis gloria ejus,*
filia regis ab intus. Alij sunt, & si aliquando
 habeant pulchritudinem interiozem, tamen cito
 perdunt: Ipsa autem servavit usque in finem;
 ideo dicitur, *in fimbriis aureis.* Fimbria est ve-
 stis. Alij sunt, qui & si diligunt Deum, ta-
 men adhuc aliquo modo inclinantur ad mun-
 dum; tales possunt dici deaurati non aurei.
 Nam in re deaurata, & est aurum & est res
 alia præter aurum: sic & servi Dei, quamvis
 diligant Deum, tamen adhuc omninò non ab-
 strahuntur à mundo. Res autem aurea tota est
 aurum: Ideo beata Virgo non habuit fimbrias
 deauratas, sed aureas; quia totum cor ejus
 versum erat in aurum; id est, in amorem divi-
 num. Alij sunt qui sunt contenti unâ pulchri-
 tudine, id est, unâ virtute. Beata autem Virgo
 habuit varietatem omnium virtutum, ideo di-
 citur *circundata varietate.*

S E R M O III.

FIdem beatæ Mariæ sancta Elisabet commen-
 davit, dicens: *Beata qui credidisti, quoniam* Luc. 1.
perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino.
 Ubi Elisabeth attribuit fidei suæ, quòd Deum
 concipere meruit. Augustinus de verbis Domini Aug.
 ni: Virgo non libidine, sed fide concepit.
 Venit in Virginem, qui erat ante virginem,
 quam eligenter creavit, & quam creavit ele-

git. Attulit virgini fecunditatem, sed non abstulit integritatem. Idem in Libro de virginitate: Beatior fuit Maria percipiendo fidem Christi; Nihil enim Mariæ materna propinquitas fuisset, nisi eum feceliùs corde quàm carne gestasset.

Notandum autem, quòd est fides viva, perfecta & firma. Fides viva est, quæ est operibus adornata. Si enim non habet opera, *Iacob. 2.* non est viva. *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, sic fides sine operibus mortua est.* Istam fidem vivam non habent mali Christiani, de quibus dicitur: Confitentur autem se nosse Deum, factis autem negant. Fides perfecta est, quæ est charitati conjuncta, quia ipsa charitas est perfectio omnium virtutum. *Charitas quæ est vinculum perfectionis. Fides quæ per charitatem operatur.* Si enim charitatem non haberet fides, inutilis esset. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Istam fidem habent dæmones, credunt & contremiscunt. Illud autem credere non est meritorium eis, quia Deum non diligunt, sed odiunt. *Psalm.* *Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.* Fides vera est, quæ contemnit mundana, & amat cœlestia, quam non habent avari. *Aug.* Qui veram fidem habent de Deo, non cupiunt in istis miseris divites fieri. Istam fidem veram habuit Moyses: *Fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filie Pharaonis, majores divitias estimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi; ecce quia per fidem despiciebat terrena: Aspiciebat enim in remuneratorem,*

ecce quia amabat cœlestia. Fides firma est, quæ non frangitur nec mutatur propter aliquam adversitatem, de qua dicitur: *Vitam illam exspectabamus, quam Deus daturus est illis, qui vitam suam nunquam mutant ab eo.* Istam fidem nunquam habent instabiles & inconstantes, de quibus dicitur: *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* Talem fidem secundum hunc quadruplicem gradum habuit virgo Maria. Primò habuit fidem vivam, quæ erat operibus adornata; Habuit quidem opera necessitatis & indigentia. *Quæsit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.* Ad literam enim secundum Hieronymum: *Acu & colo sibi & filo necessaria acquirebat, & suæ indigentia subveniebat.* Habuit opera pietatis & misericordia. *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.* Habuit opera magnanimitatis & constantia. *Accinxit fortitudine lumbos suos, & roboravit brachium suum.* Secundò habuit fidem perfectam, quæ charitati conjuncta est, vel fuit. Ipsa enim præ nimio igne charitatis tota erat liquefacta. *Anima mea liquefacta est.* Erat gladio amoris vulnerata, unde ipsa dicit: *Vulnerata charitate ego sum.* Præ nimio amore & desiderio erat languida affecta: *Nunciate dilecto meo, quia amore langueo.* Tertio habuit fidem veram per quam despexit omnia terrena; Ipsa enim despexit omnia delectabilia per votum virginittatis quod emisit, divitias per paupertatem quam elegit, mundanos honores per humilitatem cui totaliter se subiecit. Quarto habuit fidem firmam; quod patet

Tob. 2.

Luc. 8.

Prov. ult.

Hieron.

Ibid.

Ibid.

Cant. 5.

Cant. 3.

in passione Christi, quia cæteris Apostolis à fide cadentibus, ipsa in fide permanfit. Non enim cadere potuit, quam Pater sanctificavit: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Quam Filius inhabitavit: *Qui creavit me requievit in tabernaculo meo.* Quam Spiritus sanctus confirmavit: *Spiritus sanctus superveniet in te, &c.* Quam Angelus custodivit: *Vivit Dominus, quia custodivit me angelus ejus.*

Propter istam quadruplicem fidem dicitur, *Sicut sol oriens mundo in altissimis Deo, sic mulieris bona species in ornamentis domus suæ lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species faciei super aetatem stabilem. Columna aurea super bases ejus, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta aeterna super petram, solidam & mandata Dei in corde mulieris sanctæ.* Ex quibus verbis habetur, quòd beata Virgo assimilatur quatuor rebus, scilicet, soli, columnæ aureæ, lucernæ super candelabrum positæ, & domui super petram ærificatæ. Nam inquantum ipsa habuit fidem vivam, quæ bonis operibus erat ornata assimilatur soli. Sicut enim sol habet illuminare, calefacere, & fructus terræ producere; sic ipsa quosdam illuminabat ad Dei cognitionem, alios inflammabat ad Dei amorem, alios fructus producere faciebat per bonam operationem. Inquantum habuit fidem perfectam, quæ erat charitati conjuncta, assimilatur columnæ aureæ super bases argenteas positæ. Per aurum enim intelligitur charitas, quia sicut aurum est pretiosius inter metalla, sic chari-

tas est pretiosior inter omnia Dei dona. Et ista charitas fuit in ea ad modum columnæ, quia ejus amor non flectebatur ad mundum, sed rectè dirigebatur in Deum. Et ista charitas erat super bases argenteas, quia secum habebat omnes virtutes lucidas. Inquantùm habuit fidem veram, quæ facit contemnere terrena, & amare cœlestia assimilatur lucernæ super candelabrum positæ, quando fide terrena deferuntur, & ad cœlestia sublevantur. Inquantùm habuit fidem firmam, quæ est fortis inter adversa, assimilatur domui super petram ædificatæ, juxta illud: *Omnis qui audit verba mea, & servat ea assimilatur viro, qui ædificat domum suam supra firmam petram, & descendit pluvia, id est, aliqua tribulatio de cœlo emissa, & venerunt flumina, id est, aliqua persecutio, ab hominibus terrenis illata, & flaverunt venti, id est, aliqua tentatio à diabolo inflictæ, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat supra firmam petram.* In passione autem Christi quidam non habuerunt fidem nec compassionem, sicut Judæi infideles Christo insultantes. Quidam habuerunt compassionem, sed non fidem, sicut Apostoli à fide cadentes. Quidam fidem sive cognitionem, ut angeli qui sunt impassibiles. Sola autem Virgo beata habuit compassionem intimam & fidem veram.

Mat. 7

S E R M O IV.

Filius beatæ Mariæ virginis fuit Christus, qui etiam est filius Dei; & ideo beata Ma-

ria unum & eundem filium habuit cum Deo. Notandum autem quòd triplex est filiatio, scilicet, naturalis, legalis, & spiritualis. Filiatio naturalis est, qua quis efficitur filius per carnalem generationem. Filiatio legalis est, quæ fit per imperialem adoptionem. Filiatio spiritualis est, quæ fit per spiritualem baptismi regenerationem. Et secundum hanc triplicem filiationem Virgo beata habuit tres filios.

Gal 4.
Rom. 2.

Primus fuit Christus, quem naturali generatione habuit, quia eum de suis visceribus protulit. *Misit Deus filium suum factum ex muliere. Qui factus est ex semine David, secundum carnem.* Ex hoc enim habetur, quòd beata Virgo ex progenie David produxit originem. Si enim Christus ex semine David, secundum carnem natus est, & in carne Christus non fuit nisi semen Virginis, manifestum est ipsam ex semine David descendisse. Non solum hoc ostenditur Apostolica auctoritate, sed etiam ex testificatione Ecclesiæ. Ait enim: *Nativitas gloriosa Virginis Mariæ ex semine Abrahæ orta de tribu Iuda clara ex stirpe David.* Ostenditur hoc ex voce ipsius David Prophetæ ipsam exorantis, ut Gabrieli assentiat dicenti: *Audi filia. & vide, & inclina aurem tuam.* Ostenditur etiam hoc ex Mosaica lege, secundum quam omnes mulieres nubere debebant hominibus tribus suæ. Quia igitur beata Virgo fratres non habebat, ideo alicui de tribu sua eam nubere oportebat; & ideo cum Joseph de tribu David fuerit, ipsam similiter de eadem tribu esse manifestum est. Quòd igitur B. Virgo fuit mater Christi &

Christus fuit filius ejus, ideo ex tali maternitate tria sequuntur. Primum est, quia habet super ipsum maternæ auctoritatis imperium, unde dicitur: quod ipse erat subditus illis.

August. Hoc singulariter illa fœmina habuit, ut sibi habeat nascendi humanitate subditum, quod non solum humana, verum etiam angelica natura veneratur & adorat altissimum.

Luc. 3.
August.

Secundum est, quia habet super nos maternæ compassionis affectum, unde sibi sæpe debemus dicere: *Monstra te esse matrem.* Bernard.

Bernard.

Quomodo viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus novem mensibus pietas requievit.

Nam & ante mentem, quàm ventrem replevit, & cum ex utero processit, ab animo non recessit. Tertium est, quia decuit sublimari ad filium. Damasc. Decuit matrem ad filium sublimari, ut ad ipsum ascendat, sicut ad ipsam descenderat; ut quæ in partu servavit integritatem, post mortem non videret corruptionem.

Damasc.

Secundus filius fuit Joannes Evangelista, qui fuit filius ejus per imperialem adoptionem. Imperator enim cœlestis in tribunali crucis existens publico edicto Joannem suæ matri in filium adoptavit dicens: *Mulier ecce filius tuus.* Ex ista autem tali adoptione Joannes promeruit habere tria privilegia. Primum est quia factus est Archangeli Gabrielis socius. Petrus Damianus, Joannes Archangelo Gabrieli ad custodiam matris Dei est datus socius, ut & ille integram virginitatem custodiret invisibiliter, & iste forinsecus fragilitatis fœminæ obedientiæ mysterium exhiberet. Secundum est,

quia factus est verbo Dei magis vicinus. Idem: quanto Joannes familiarior cum matre Verbi consolabatur, tanto intimior Verbo invenitur. Tertium est, quia factus est quadam prerogativa spirituali frater Christi adoptivus. Idem: Quomodo ab ipsa veritate Joannes Mariæ dictus est filius: quadam spirituali gratiâ frater est Salvatoris. Idem: Sicut Dominus dixit matri: *Hic est filius tuus*, ita dixit discipulis: *Hoc est corpus meum*. Et tantus fuit in illis verbis effectus, ut illico panis ille Dominicum fieret corpus. Et quadam itaque similitudine si dicere audeamus, beatus Joannes non solum positus est filij nomine, sed propter illa verba Dominica quoddam majus necessitatis sacramentum apud beatam Virginem meruit obtinere.

Tertius filius fuit Joannes Baptista, qui fuit ejus filius per spiritualement baptisimi regenerationem. Ipsa enim baptizavit eum non baptisimo fluminis, sed flaminis, sicut dicit Chrysofost. Cum enim Maria salutavit Elisabet, vox salutationis per ejus aures ingrediens ad puerum descendit, virtute cujus salutationis puer Spiritum sanctum accepit; unde dixit Elisabet: *Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo*. Illa enim talis exultatio fuit Spiritûs sancti repletio, prout Angelus prædixit dicens: *Spiritus sanctus replebitur adhuc ex utero matris sue*. Per illam autem Spiritûs sancti repletionem, meruit à peccato originali mundationem. Si igitur ad salutationem Mariæ puer Spiritu sancto est repletus, & ex tali reple-

tionem à peccato originali mundatus fuit, factis videtur, quòd beatæ Mariæ fuerit spiritualis filius effectus, quia per Spiritum sanctum fuit baptizatus. Ex his patet, quòd Joannes in utero existens virtute salutationis beatæ Mariæ quatuor prærogativa accepit. Primò exultationem, secundò à peccato originali mundationem, tertio spiritus prophetiæ repletionem, quia per Spiritum sanctum cognovit Dominum. Ideo dixit Angelus: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue.* Quarto prophetiæ collationem, quia patri & matri gratiam dedit, per quam matrem Dei cognoverunt.

S E R M O V.

Fluvijs celestis est abundans emanatio Spiritus sancti. Iste fluvijs est duplex. Unus qui manavit in beatam Virginem Mariam: alius qui emanat ab ipsa in nos.

Primus igitur fluvijs qui emanat in ipsam describitur ubi dicitur, quòd *Vir qui habebat funiculum mensus est in fluvio mille cubitos, & traduxit eum usque ad talos. Et rursus est mensus mille, & traduxit eum usque ad renes. Et rursus mensus est mille & traduxit eum usque ad torrentem, qui non potuit transvadari.* In talis autem est omnis inchoatio, in genibus est deambulatio, in renibus est generatio. Per millenarium autem perfectio designatur. Fluvijs igitur, id est, abundantia Spiritus sancti, emanavit in Mariam in suo initio, quando quasi in suo talo fuit traducta. *Et rursus mensus*

est mille, & traduxit eum usque ad genua, quia fuit in utero sanctificata, & ibi habuit millenarium majoris perfectionis. Emanavit in ipsa quasi in renibus, quando Dei filium generavit, quia fuit lumine divinitatis illustrata, & tunc habuit alium millenarium maximæ perfectionis. Et emanavit in ipsam, quando ad cœlestem gloriam fuit assumpta. Et facta est quasi torrens, qui non potuit transvadari, quia fuit tunc claritate ineffabili illustrata, & tantæ gloriæ immensitate perfusa, quòd nullus intellectus angelicus vel humanus hoc comprehendere posset, mirari quidem posset, intelligere autem minimè valeret.

Apoc.
22.

Secundus fluvius est, qui ab ipsa in nos emanat, de quo dicitur: *Ostendit mihi Angelus fluvium aqua viva; tanquam crystallum procedentem à sede Dei, & agni in medioplatæa ejus.* In quibus verbis proponuntur quinque laudabiles conditiones, quas habet iste fluvius, id est, ista emanatio Spiritûs sancti, quæ à beata Maria fuit & procedit.

Psal. 136.

Primò habuit abundantiam adimplentem, ideo dicitur fluvius, quia semper fluit, & abundanter fluit, & nunquam desinit: ex qua emanatione oriuntur in cordibus fidelium germina virtutum bonorum operum, quæ sunt cibus animarum. *Flumen Dei repletum est aquis.*

Isa. 56.

Secundò habet emanationem indeficientem, ideo dicitur, *aqua viva. Eris quasi hortus irriguus.* Et sicut fons perpetuus, & tanquam fluvius semper emanavit, & in perpetuum emanabit. *Ab initio & ante secula, &c. Ema-*

Ecc. 24.

navit quidem ante sæcula, quia ipsa Trinitas, quæ ipsam nascituram prævidit & præordinavit, de ipsa producenda gaudium habuit. Angeli etiam quibus mysterium Christi revelatum erat de ipsa producenda gaudium habuerunt. Ipsa etiam emanavit à principio suæ creationis, quia mox, ut nata fuit, ejus merita non defuerunt; & ideo benè dicit: *Ab initio & ante sæcula creata sum.* Ipsa etiam in Judicio futuro non cessabit emanare, quia non cessabit filium suum orare, ut suam severitatem dignetur temperare; & ideo benè dicit, *usque ad futurum seculum non desinam.* Modò etiam in habitatione sancta consistens, non cessat emanare, quia non cessat coram Deo pro nobis sua suffragia ministrare, & ideo benè dicitur: *In habitatione sancta coram ipso ministravi.*

Tertiò habet claritatem refulgentem, quod notatur cùm dicitur eam esse splendidam *tanquam crystallum.* Ipsa enim aqua gratiæ, quam Virgo non cessat in nos fundere sive fluere, dicitur splendida quasi crystallus, quia adinstar crystalli facit animam solidam per virtutem temperantiæ, frigidam refrigerando ab æstu concupiscentiæ, & lucidam per puritatem munditiæ. In aqua autem splendida facies nostras speculamur; sic in conscientia munda & fulgida debet tria speculari quilibet, scilicet, Dei gloriam ut ipsam desideret, sui imaginem ut ipsam reformet, cognitionem claritatis divini ad hoc ut transeat ad claritatem cognitionis Dei, quæ est per speciem. Ista triplex speculatio tangitur, cùm dicitur: *Nos autem revelatâ facie gloriam Domini speculantes, in ean-*

dem imaginem transformamur de claritate in claritatem, &c. Notandum autem, quod in aqua clara & fulgida non tantum ea videntur quæ sunt in superficie, vel in medio, sed etiam ea quæ sunt in fundo. In corde sunt cogitationes, quæ sunt quasi in superficie cordis; sunt affectiones, quæ sunt quasi in medio cordis; sunt intentiones, quæ sunt quasi in fundo cordis, quia intentio debet esse occulta. Quando igitur conscientia est munda & clara, tunc videt cogitationes qualiter sunt sanctæ, videt affectiones qualiter sunt mundæ, videt intentiones qualiter sunt rectæ.

Quartò habet emanationem eminentem; quod notatur cum dicitur: *Procedentem de sede Dei & Agni.* Ipsa enim Virgo beata ab altitudine sanctæ Trinitatis aquam accepit gratiæ quam nobis infundit. Nam ab altitudine divinæ potentiæ facit in nos effluere gratiam abundantem, quâ solidamur contra adversa; ab altitudine divinæ sapientiæ, facit in nos effluere gratiam refulgentem, quâ illuminamur contra dubia; ab altitudine divinæ misericordiæ, facit in nos effluere gratiam purificantem, quâ mundamur & abluimur contra peccata.

Quintò habet discussionem communem & patentem, quod notatur in medio cum dicitur, *Platea ejus.* Habet quidem duas civitates, scilicet, triumphantem & militantem: In medio istarum civitatum est ipsa Virgo mediatrix & media mittens de isto fluvio Spiritûs sancti ad utramque civitatem: Nam civitatem militantem potat, triumphantem inebriat. *In-*

briabuntur ab ubertate domus tue, quo ad militantem. *Bibite amici mei, & inebriamini charissimi*, quo ad triumphantem. Militantem mundat & triumphantem lætificat. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*, ecce lætificatio. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*, ecce mundatio. Militantem rigat & fecundat, triumphantem inebriat. *Rigabo hortum plantationum mearum, & inebriabo partus mei fructus*. Hortus sunt corda justorum, quæ ipsa rigat & fecundat: Fructus partus sui sunt congregatio beatorum, quos ipsa inebriat, partus autem Virginis fuit Christus. Fructus istius partus sunt omnes sancti, & omnes beati, quos ipsa fecit fructificare per bona opera, & modò fructum suorum operum receperunt in cœlesti curia.

Cant. 5.

Psalm.

Eccl. 14.

S E R M O VI.

Fons Dei est Maria, juxta illud: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt cum impetu de Libano*. In quibus verbis notari potest, quòd ipsa habet hortum, campum & viridarium; Ita quòd hortis ipsa est fons, campis est puteus aquarum, in viridario sive pomario ipsa est fluvius qui vadit cum impetu. Videamus igitur quæ significantur per hortum, quæ per campum, & quæ per viridarium.

Cant. 4.

Per hortum significantur boni & beatæ Mariæ devoti, qui sensus suos clauserunt; ideo dicitur de qualibet sponsa Dei: *Hortus conclusus, es soror mea, hortus conclusus, fons signatus*. Ipsa

Cant. 1.

enim debet esse hortus conclusus, quia debet claudere os à vanis verbis: debet etiam esse hortus conclusus, quia debet claudere manus suas ab operibus; & debet esse fons signatus, quia debet cor suum sigillare à cogitationibus immundis. In isto horto sunt herbæ virentes & redolentes, id est, virtutes & sanctæ meditationes; sunt etiam flores, id est, mundæ affectiones: ibi etiam crescunt arbores, folia virentia, & suaves fructus habentes, id est, fideles, qui habent folia sanctorum verborum, & fructus bonorum operum. Sed tamen nec istæ herbæ redolentes, nec isti flores virentes, nec istæ arbores fructificantes possunt crescere, nec fructus facere, nisi iste fons mittat aquam eis suæ gratiæ. Adveniente autem aquâ istius fontis herbæ virtutum & desideriorum crescunt, quia benedictionem ab isto fonte recipiunt. *Terra sape venientem super se bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Domino.* Flores etiam crescunt, quia mundæ affectiones redolent coram Deo. *Flores apparuerunt, vineæ florentes odorem dederunt.* Arbores etiam produciunt folia verborum sanctorum, & fructus bonorum operum. *Erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.* Et ideo benedicatur, quòd ipsa est fons hortorum.

Hebr. 6.

Can. 2.

Ier. 17.

Per campos intelliguntur mali, & peccatores, qui non habent aliquam clausuram in ore suo, sed illud laxant ad detractionem: nec in manibus suis, quia illas extendunt ad illicitas operationes; nec in corde suo, quia recipiunt

pitunt ibi immundas cogitationes. De talibus dicitur : *Per agrum hominis pigri transivi, & Prov. 32. per vineam viri stulti.* Et postea subditur : *Materia lapidum destructa est.* Quia non habent aliquam clausuram nec materiam, ideo malæ bestię, id est dæmones, vadunt in cor ejus. *Vadent & venient super eum horribiles.* Et quoniam malæ bestię vadunt & veniunt, ideo herbas conculcant, flores dissipant, fructus devorant : quia omnes virtutes, affectiones, & desideria, & omnia opera bona destruant & consumunt, ita quod omnia efficiuntur arida & mortua. Beata Virgo est sæpè puteus aquarum viventium ; Aquæ enim suæ sunt virentes, quia reviviscere faciunt in corde omnes mortuas voluntates, faciunt vivere omnes aridas affectiones, faciunt germinare bonas operationes, ita quod potest dici illud : *Campi tui replebuntur bonitate,* ideo benè dicitur, *puteus aquarum viventium.* Iste sunt illæ aquæ virentes, de quibus dicitur : *Omnis anima vivens quæ serpit quocumque venerit torrens videt, & omnia vivent ad quæ venerit torrens.* Job. 20.

Per viridarium sive pomarium intelligitur Paradisus ubi sunt diversi flores, & diversi generis arbores. Nam ibi sunt rosæ Martyrum, violæ Confessorum, lilia Virginum. Ibi etiam sunt diversæ arbores, quia ibi sunt quidam qui fuerunt palma per victoriam, quidam qui fuerunt Cedrus per eminentem vitam, quidam qui fuerunt Cypressos per odoriferant famam ; unde potest dici illud : *Feci hortos & pomaria, & sepi ea cunctis generis arboribus.* In isto viridario sive pomario beata Virgo

spariatur , modò inter lilia Virginum , modò inter rosas Martyrum , modò inter violas Confessorum , modò inter olivas Patriarcharum qui dediti fuerunt operibus misericordiæ , modò inter palmas Apostolorum qui totum mundum separaverunt , modò inter Cedros Prælatorum qui fuerunt eminentes in dignitate , modò inter Cypressos Religiosorum qui odore suæ puritatis serpentes , id est , dæmones à se fugaverunt. In istud pomarium sive viridarium iste fons mittit aquas suas cum impetu , id est , largiter & abundanter. Ad hoc autem ut fluant cum impetu tria requiruntur , scilicet quòd de alto veniant , quòd in abundantia fluant , & quòd nullam resistantiam inveniant. Ista igitur aquas iste fons cœlestis effluere facit in viridarium Paradisi à monte altissimo Trinitatis , & facit eas effluere in abundantiam maximæ plenitudinis , & nullius peccati obstaculum inveniunt in beatis. Et ideo benè dicitur. *Quæ fluunt cum impetu de Libano.* De illis aquis dicitur in Psalm. *Fluminis impetus latificat civitatem Dei.*

Psalmi-
sta.

S E R M O VII.

Fons dicitur virgo Masia , de quo sunt tria videnda. Primò qualis est iste fons , secundò quales aquas habet , tertio qualiter iste fons dividitur.

Circa primum notandum est , quòd iste fons est signatus , est fons apud Deum positus , est fons in flumen conversus , est fons perpetuus , est fons dulcis & amœnus. Primò igitur

tur est fons signatus. *Hortus conclusus fons signatus, soror mea, mea sponsa, hortus conclusus fons signatus*, bis dicit, *hortus conclusus, & semel fons signatus*. Intellectus quidem Virginis fuit hortus Dei, quia plenus erat fide & Dei cognitione. Affectus ejus fuit hortus Dei, quia plenus erat Dei amore. Uterus ejus fuit hortus Dei, quia plenus est aquâ cœlestis gratiæ. Deus igitur clausit ejus intellectum, ut nihil in ipsum intrare possit ignorantia vel erroris. Clausit ejus affectum, ut nihil in ipsum intrare possit mundani amoris. Signavit ejus uterum sigillo virginalis pudoris. Secundò fuit fons apud Deum positus. *Quoniam apud te est fons vitæ*. Est igitur fons, quia refrigerat ab æstu concupiscentiæ. Et est fons vitæ, quia vivificat à morte lethalis culpæ. Et est luminosus, quia infundit nobis lumen cognitionis divinæ. Et est apud Deum positus, ideo potest copiosè effluere. Tertio est fons in flumen conversus. *Parvus fons crevit in flumen maximum, & in aquas plurimas redundavit*. Ipsa enim fuit fons parvus in sua humilitate, conversatione; sed crevit in flumen maximum in filij Dei conceptione, & redundavit in aquas plurimas in sua assumptione, ubi intantum redundat, quod de ejus plenitudine non cessat effluere, & illis qui sunt foris, id est, illis qui adhuc sunt in exilio, & illis qui sunt in plateis cœlestis Jerusalem, juxta illud. *Deriventur fontes tui foris, & in plateis aquas tuas divide*. Quarto est fons perpetuus. *Quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficiunt aquæ*. Amor

Psalma.

Hester.

Prov. 5.

Ila. 56.

mundi non est perpetuus, sed citò labitur, quia est sicut aqua cisternæ. *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Mundus est sicut cisterna dissipata, quia non habet consolationem veram sed fictam; nec permanentem sed citò effluentem, nec plenam sed vacuum. *Mundus transit & concupiscentia ejus.*

1. Ioan. 2. Quintò est fons dulcis & amœnus. Sed notandum quod fons de mari oritur, sed per meatus subterraneos dulcoratur, & sic ipsa aqua dulcoranti fonti immittitur, & potabilis redditur, sicut patet quòd fons in principio habet amaritudinem, in medio dulcorationem, tandem habet dulcem & emanabilem potationem. Sic beata Virgo de amaro populo Judæorum fuit cum peccati originalis amaritudine generata, sed tamen à Spiritu sancto fuit sanctificata, & totaliter dulcorata, ita quòd postmodum semper emisit aquas dulcissimas gratiarum, juxta illud, *Fontes amari dulcorati sunt ad bibendum.*

Judith. 5.

Secundò videndum est, quales aquas habet iste fons; aquæ enim istius fontis sunt valdè virtuosæ. Nam multiplicem habent virtutem. Primò namque habent virtutem refrigerativam, & ideo valdè sunt gratæ animæ sitienti. Sed notandum, quod aqua fontis est in æstate frigida, in hyeme calida, quia B. Virgo in æstate prosperitatis dat aquam frigidam; id est, gratiam refrigerantem, ne mens nimis terrenorum affectibus inardescat: in hyeme verò adversitatis dat aquam calidam, id est, gratiam inflammantem, ne mens adversitatibus pressa à Dei

amore tepescat. Sic etiam in adversitate ipsa fuit ferventior, quia juxta crucem stabat: in prosperitate humilior fuit, quia ancillam se nominabat. Secundò habet virtutem elevativam.

Aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam aeternam. Sed notandum quòd

Ioan. 4.

aqua tantum ascendit quantum descendit: Sic & aqua gratiæ tantum elevat hominem ad cælestia, quantum ipse descendit despiciendo infima & terrena. Sunt quidam qui retinent necessaria & superflua, & nihil pauperibus largiuntur: talis erat ille dives, qui induebatur purpurâ & bysso; Isti tales nihil descendunt, & ideo nihil ascendunt. Alij sunt qui retinent necessaria sibi & partem superfluatorum dant

pauperibus, de quibus dicitur: *Quod superfluum est, date Eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis;* Isti parum descendunt, & ideo parum ascendunt. Alij sunt qui dant omnia superflua, & retinent sibi tantum necessaria, de quibus dicitur: *Qui habet duas tunicas, det unam non habenti.* Una tunica est necessitatis, alia superfluitatis. Tunica ergo necessitatis est retinenda, superfluitatis verò est eroganda. Isti multum descendunt, & ideo multum ascendunt; nam ascendunt usque ad Christi societatem, & usque ad judiciariam potestatem, *Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me in regeneratione &c. usque judicantes duodecim tribus Israel.* Tertiò habet virtutem vivificativam. *Exaudi clamorem populi hujus, & aperi eis thesaurum fontem aqua viva.* Et dicit, *aperi*, quia desuper & à Deo est hujus aquæ effusio & emanatio. Secus est de

Luc. 11.

Luc. 3.

Mat. 14.

Num. 13.

fonte materiali & cœlesti : nam in fonte materiali aqua scaturit , & fluit ab inferiori & communicat se superioribus : Isto modo aqua gratiæ fluit in hunc fontem cœlestem , id est , in beatam Virginem ; in fonte autem cœlesti aqua fluit à superiori , & communicat se inferioribus. Nam fluxit à superiori : unde dixit ei angelus : *Spiritus sanctus superveniet in te.* Communicat autem se nobis inferioribus , ipsam aquam gratiæ nobis de cœlo infundendo. Quartò habet virtutem irrigativam & germinativam. De irrigatione dicitur : *Fons ascendebat de terra irrigans universam superficiem terra.* De germinatione terræ dicitur : *Quomodo descendit imber & nix de cœlo , & illuc ultra non revertitur : sed inebriat terram , & infundit eam , & germinare eam facit , &c.* Dicitur autem , quòd terra primò germinat herbam , deinde spicam , deinde plenum fructum in spica. Iste enim fons cœlestis terram animæ nostræ primò facit germinare herbam , id est , Dei timorem , qui est principium novæ vitæ ; deinde spicam , id est , penitentiam asperam , deinde plenum fructum in spica , id est , charitatem , quia sicut dicitur , *Plenitudo legis est dilectio.* Quintò habet virtutem mundativam , nam in isto fonte lavantur & mundantur activi & contemplativi , & etiam ipsi peccatores immundi. *Erat fons patens domui David , & habitantibus Jerusalem , in ablutionem peccatoris & menstruate.* Per David , qui interpretatur manu fortis , intelliguntur activi : per Jerusalem , quæ interpretatur visio pacis , intelliguntur contemplativi : no-

Gen. 1.

Isaie 55.

Rom. 13.

Zach 13.

mine peccatoris intelliguntur illi qui committunt peccata spiritualia : nomine menstruatæ intelliguntur illi qui committunt peccata carnalia. Omnes isti in isto fonte cœlesti debent lavari. Nam activi aliquando committunt aliquam negligentiam , contemplativi verò aliquando habent aliquam inanem gloriam seu ineptam lætitiã , & peccatores tam illi qui habent peccata carnalia , quàm illi qui habent spiritualia , habent in anima multiplicem maculam , & ideo in isto fonte cœlesti omnes lavandi sunt.

Tertiò videndum est qualiter iste fons dividitur ; nam sicut dicitur Gen. 2. *dividitur in quatuor capita* , quia de Virgine beata effusus est Christus qui in nos quatuor beneficia maxima influxit , scilicet , beneficium creationis , recreationis , justificationis , & glorificationis ; Et ista dicuntur flumina , quia flumen civitatis in quam fluit , quatuor beneficia maxima inferre consuevit. Nam necessaria apportat , superflua asportat , sordes abluit , & sitim extinguit. Beneficium igitur creationis omnia necessaria humano generi deportavit : Beneficium recreationis omnia superflua exportavit , omnia scilicet peccata & opera diaboli : Beneficium justificationis omnia immunda abluit : Beneficium glorificationis sitim extinguit. *Inebriantur ab ubertate domus tue.*

Gen. 2.

Psalm.

S E R M O VIII.

Fortis mulier fuit virgo Maria. Cujus fortitudinem ponit Salomon dicens : *Mulierem for-*

Prov. ult.

tem quis inveniet? Ubi dicit Beda : Ne Salomon hoc quævisse putetur desperando , subdit Prophetando , *procul & de ultimis finibus pretium ejus* , hoc est , non vile , non mediocre , non denique de terra , nec saltem de cælo , terris proxima precium mulieris hujus fortis , sed à summo cælo egressio ejus. Fortitudo autem ejus in tribus apparet.

Primò igitur consistit in aggrediendo ardua , quæ quidem fuerunt quatuor maxima. Primum arduum fuit , quia virginitatem novit ; tunc enim naturam suam vicit , & naturæ angelicæ se sociavit ; ideo dicitur : *Accinxit fortitudine lumbos suos*. Tunc enim fortitudine lumbos suos accinxit , quando perpetuam virginitatem servavit. Ibidem : *Fortitudo & decor indumentum ejus*. Virginitas enim est vestis fortis & decora. Fortis quia naturam humanam devincit. Decora , quia animam facit pulchram. *Manum suam misit ad fortia*. Tunc enim manum ad fortia misit , quando ad servandam virginitatem fortiter se accinxit. Secundum arduum fuit , quia per suam virginitatem & humilitatem Deum de cælo ad terram traxit. *Cum esset Rex in accubitu suo , nardus mea dedit odorem suum*. Nardus est herba odorifera & humilis & signat ejus virtutem , quæ tam magnam odorem Deo fecit , quòd cum esset in accubitu , id est , in sinu Patris , delectatus & recreatus magnitudine tanti odoris , descendit in thalamum uteri virginalis. *Mulier fortis oblectat virum suum*. In tantum ista mulier oblectavit Deum suâ humilitate , virginitate , mansuetudine , quòd ipsum inclusit in suo ventre ;

Proy.
ult.

Ibid.

Cant. I.

Ecc. 7. 2

ideo sibi potest convenire illud : *Si contra Deum* Gen. 32.
fortis fuisti, quanto magis contra homines preva-
lebis. Si enim intantum fuit fortis, quod Deum
trahere potuit in uterum suum, manifestum est
quod ipsa trahere poterit in cœlum. Ter-
tium arduum fuit, quia omnium Sanctorum
merita acquisivit; omnes enim virtutes & gra-
tias & omnia merita, quæ alij Sancti habue-
runt particulariter, ipsa habuit & acquisivit
universaliter. *Egestatem operata est manus re-* Prov. 10.
missa, manus autem fortium divitias parat.
Manus remissa fuit manus Evæ, quæ se & nos
meritis spoliavit; Sed manus fortis fuit manus
Virginis, quæ omnes spirituales divitias con-
gregavit; ideo ipsa dicit: *In plenitudine San-* Eccl. 42.
ctorum detentio mea. Ubi dicit Bern. Verè in
plenitudine Sanctorum detentio sua, cui non
defuit fides Patriarcharum, nec spiritus Prophe-
tarum, nec zelus Apostolorum, nec constan-
tia Martyrum, nec sobrietas Confessorum, nec
munditia & puritas Virginum. Quartum ar-
duum fuit, quia pretium totius mundi ipsa
sola invenit. Unde postquam Salomon dixit:
Mulierem fortem quis inveniet? statim subjun- Sap. 8.
xit: *Et de ultimis finibus pretium ejus,* id est,
de extrema paupertate Virginis; vel de ulti-
mis finibus, id est, de conjunctione Dei &
hominis, qui sunt duo ultimi fines. *Attingit*
ergo à fine usque ad finem fortiter. Istud pre-
tium à Judæis fuit per ignem passionis exami-
natum. *Ignem me examinasti* id est, examinari Psalm.
permisisti; & tamen ibi nullam scoriam inve-
nerunt; unde sequitur: *Et non est inventa in*
me iniquitas. Deinde istud pretium dinumera-

Psalm.

verunt. *Diminueraverunt omnia ossa mea, & tamen ibi nullam diminutionem invenerunt; sed universaliter omnia ossa ejus fuerunt igne passionis adusta. Ossa mea sicut cremium aruerunt.* Postremo in statera crucis ipsum pretium ponderaverunt; unde cantatur de cruce: *Statera facta corporis; sed invenerunt, quod nulla commisit peccata, & tamen gravissima fuit pœna.* Unde Job in persona Christi conqueritur dicens: *Utinam appenderentur peccata mea.* Et sequitur: *Quasi arena maris hac gravior apparet.* Et quamvis istud pretium fuerit sic examinatum, sic numeratum, sic ponderatum, tamen à Judæis nihilominus fuit reprobaturum. *Pretium meum cogitaverunt repellere.*

Psalm.

Secundò ejus fortitudo fuit in sustinendo fortiter adversa; istud patuit maxime tempore passionis Christi; unde Apostoli Christum reliquerunt, & fidem perdiderunt: ipsa autem immobilis stetit, & fidem inconcussam servavit. Unde Job in persona Christi dixit: *Pelli mea consumptis carnibus, &c. usque dentes meos.* Per os signatur Christus qui intantum fuit fortis, quòd potius potuit frangi per mortem, quàm per timorem inclinari. Istud os habuit pellem, dentes & carnem. Dentes ejus fuerunt Apostoli, qui doctrinam Christi ruminabant. *Dignum dilecto meo ad potandum, labiisque & dentibus illius ad ruminandum.* Carnes fuerunt sanctæ mulieres, quæ erant molles & fragiles. Pellis ejus fuit virgo Maria, quæ ipsum os carne vestivit, quæ multis tribulationibus exposita fuit. Dicit ergo

Cant. 7.

Christus : *Pelli mea consumptis carnibus* ; nam circa dentes , id est , Apostolos non remanserunt nisi labia , id est , amoris verba : quia enim ipsum mortuum adhuc diligebant , ideo loquebantur libenter de ipso , sicut patet de duobus discipulis ejus euntibus in Emaus , Luc. 4. qui de ipso ibant loquendo. Quia sicut dicit Greg. Amabant & dubitabant. Carnes verò , id est , ipsæ sanctæ mulieres fuerunt consumptæ , id est , à fide extinctæ. Os verò solummodo adhæsit pelli , & pellis ossi ; quia Christus adhæsit matri , ipsam de cruce cognoscendo , & eam discipulo commendando ; Mater verò adhæsit filio ipsum amando , ipsum in cruce associando , ejus fidem illibatam servando , & pro ejus amore mori desiderando.

Tertio sit ejus fortitudo in perseveranter fortia agendo. De cujus perseverantia dicitur ? *Ascenderunt ubi manebant Petrus & Joannes , &c. usque Maria matre Jesu.* Ex quibus verbis habetur , quòd ad perseverantiam habendam quatuor sunt necessaria. Primum est sanctorum virorum societas ; unde dicitur , quòd erant ibi Petrus & Andreas , & cæteri Apostoli. *Ferrum ferro acuitur , & homo exacuit faciem amici sui.* Tunc ferrum ferro acuitur , quando unus ab alio ab bonum faciendum acutior redditur. Tunc homo faciem amici sui exacuit , quando ipsum in Dei amore ferventem facit. *Melius est duo esse simul quàm unum ; habent enim emolumentum societatis suæ.* Secundum est orationum assiduitas ; ideo dicitur , quòd erant perseverantes in oratione.

Act. 1.

Prov. 17.

Eccl. 4.

Oratio enim assidua impetrat omnia sicut habetur de illo qui sua assiduitate & improbitate tres panes obtinuit. Tres panes sunt refectio trium personarum; nam in præsentî memoria reficitur continuâ Dei recordatione, intelligentia verâ fide & Dei cognitione, voluntas Dei amore. Tertium est cordis unanimitas; unde dicitur quòd erant unanimiter perseverantes in oratione. Tunc autem homo habet cordis unitatem, quando est unitus cum proximo amorem fraternitatis habendo: *Charitas fraternitatis maneat in vobis*; quando est unitus cum Deo in ipsum per desideria quiescendo: *In pace in idipsum dormiam & requiescam*, quando est unitus cum seipso unum solummodo appetendo. *Unam petij à Domino, hanc requiram*. Quartum est matris Dei familiaritas, ideo subdit: *Cum Maria matre Iesu*. Qui enim sibi familiares exhibent per spiritualem devotionem quatuor bona ab ipsa accipiunt, Primò enim communicat eis Dei beneficia. *Proposui hanc mihi adducere ad convivandum sciens quoniam communicabit mihi de bonis*. Secundò dat eis consolationem contra adversa, unde subdit: *Et eris socia allocutionis, cogitationis & radij mei*. Tertio dat gaudium & lætitiâ sublevando spem animæ ad superna. *Intrans in domum meam, conquiescam cum illa*. Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiâ & gaudium. Quarto prævenit nostra desideria. *Obviabit illi quasi mater boneris*.

Lut.

Ibr. 4.

Salm.

ap. 8.

Ibid.

Ezech.

15.

S E R M O IX.

FRUCTUS B. Mariæ Virginis fuit Christus. De quo sunt duo videnda, scilicet qualis est quantum ad se, secundò qualis est quantum ad suum effectum.

Quantum ad se autem iste fructus est trium substantiarum, scilicet, carnis, animæ & Deitatis, de quo dicitur in Psalm. *A fructu frumenti, & vini & olei.* Per frumentum signatur caro Christi, quæ mortua fuit in passione, sed germinavit & pullulavit in resurrectione, multum autem fructum in ascensione, & Spiritûs sancti missione. *Nisi granum frumenti cadens, &c.* Per oleum intelligitur ejus anima, quæ fuit oleo Spiritus sancti plena. *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Per vinum, quod lætificat cor hominis, intelligitur ejus divinitas, in cujus visione consistit gaudium & lætitiæ omnium Beatorum. *Videbis faciem ejus in júbilo.* Ioan. Psal. Job.

Secundò qualis sit iste fructus in suo effectu; nam satiatur & reficit nos in præsentibus & in futuro, de satietate in præsentibus dicitur: *Ego quasi vitis fructificavi.* Eccl. In præsentibus quidem est triplex fames, deliciarum, divitiarum, & honorum. Iste igitur fructus sedat famem deliciarum, præ sua odorifera suavitate; ideo dicit: *Fructificavi suavitatem odoris!* Ejus enim suavis & dulcedo omnem suavitatem & dulcedinem carnalem reddit insipidam & amaram. Gregor. Gustato spiritu desipit omnis caro. Greg. Sedat famem mundanorum honorum, præ sui

honoris sublimitate , & ideo dicit : *Flores mei fructus honoris*. Tanta enim est honoris cœlestis sublimitas , quòd omnem mundanum honorem contempribilem facit & vilem. Gregor. Terrena altitudo confunditur , quando celsitudo cœlestis aperitur. Sedat famem divitiarum præ sui affluentia & honestate , ideo subditur , & *honestatis*. Divitiæ enim interdum sunt inhonestæ , quia sæpè inhonesto modo sunt acquisitæ. Divitiæ autem cœlestes sunt honestæ , quia honestatem diligunt , & honestum faciunt.

Innumerabilis honestas per manus illius. Primò iste fructus reficit & satiatur in futuro , de quo dicitur : *Cum dederit dilectis suis somnum* , &c. Secundò dat eis fruitionem suæ divinitatis , ideo dicitur , *filij merces* : Nam secundùm Augustinum , visio est tota merces. Tertio dat eis visionem suæ humanitatis , quam accepit in virginis ventre , ideo dicitur , *Fructus ventris*. Quarto dat eis desideriorum adimptionem , ideo subjungitur : *Beatus vir qui adimplevit desiderium suum*. Iste autem fructus non dabitur omnibus , sed tantùm illis , qui potenter hostem feriunt , ideo subditur , *sicut sagitta in manu potentis*. Qui omnia terrena à se excutunt , ita filij excussorum. Qui hostem intra portam suorum sensuum non admittunt , sed extra cum eo colloquium faciunt ; ideo subditur , *Non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta*.

Greg

Sap

S E R M O X.

FRUCTUS benedictus ventris beatæ Mariæ est Luc. 1.
 Fille, de quo dicitur: *Benedictus fructus*
ventris tui. Est autem benedictus sicut dicit
 Bernard. in odore, in sapore & in specie, sive
 decore: est etiam benedictus ex plenitudine
 gratiæ.

Ejus autem tantus odor fuit, quòd patrem
 reconciliavit, *Ecce odor filii mei, sicut odor* Gen. 27.
agri pleni. Benè dicitur ager virgo Maria, de
 cujus utero vitæ fructus effulsit credentibus, &
 nos omnes de plenitudine ejus accepimus. Se-
 cundò tantus fuit, quòd dæmones conturba-
 vit; ideo assimilatur odori vitis, qui homines
 delectat & buffones conturbat. *Ego quasi vitis* Ecccl. 24.
fructificavi suavitatem odoris. Assimilatur etiam
 odori myrrhæ. *Quasi myrrha electa dedi sua-* Ibid.
vitatem odoris. Sicut enim myrrha expellit ver-
 mes, sic odor istius fructûs conturbavit & ex-
 pulit dæmones. Tertiò ejus odor fuit tantus,
 quòd totum mundum replevit suavitate, ita
 ut quilibet clamet & dicat: *Trabe me post* Cant. 1.
te, in odorem unguentorum tuorum currimus.
Dies mei transierunt, quasi naves poma portan- Iob. 9.
tes. Sicut enim in navibus post poma remanet
 odor, sic completâ vitâ mortali Christi, qui
 per mare hujus mundi navigavit, odor san-
 ctissimæ suæ conversationis nobiscum remansit.

Secundò iste fructus fuit benedictus in sa-
 pore. Qui quidem sapor animam nostram dele-
 ctat: *Fructus ejus dulcis gutturi meo.* Unde Pe- Cant. 2.
 trus in Christi transfiguratione tantâ istius fru-

Fructus dulcedine fuit plenus, quod semper ibi voluit manere. *Gustate & videte; quoniam suavis est Dominus.* Item: *Quàm magna multitudo dulcedinis tue, Domine.* Secundò appetitum provocat. Bernard. Fructus iste semel gustatus, dulcedine suâ magis excitat appetitum, nosque ad se invitat dicens: *Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient.* Tertiò omnia amara dulcorat. *Inundationes maris quasi lac fugit.* Ille inundationes maris quasi lac fugit, qui mundanas amaritudines delectabiliter recipit. *Fontes amari dulcorati sunt eis ad bibendum.* Unde Paulus in suo rapto dulcedinem istius fructûs gustavit, quia omnia adversa postmodum gaudenter sustinuit. Quartò omnia alia dulcia in amaritudinem & in insipiditatem commutat. *Anima saturata*, id est, Dei amore repleta, *calcabit favum*, id est, despiciet omnem dulcedinem mundanam, humanam & terrenam.

Tertiò iste fructus est benedictus in specie five decore. *Speciosus formâ præ filiis hominum.* Item: *Ex Sion species decoris ejus.* Ejus enim species est tam pulchra & tam decora, quod requirit à nobis magnam purificationem. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Est tam gratiosa, quod ibi habemus nostram delectationem. *In quem desiderant Angeli prospicere.* *Facies tua est plena gratiarum.* Est tam gloriosa, quod ibi habemus nostram delectationem & beatitudinem. *Cùm dederit dilectis suis somnum*, id est mortem, *ecce hæreditas, &c.*

10an. 17. Hac est vita aeterna, ut cognoscant te, &c.

Quartò iste fructus est benedictus, propter triplicem

Psalmi
118.

Deut.

33.

Judith.

5.

Prov.

27.

Matt. 5.

1. Pet. 1.

Hester

5.

Psalm.

gratia confirmata fuit, quòd ab ipsa gratia cadere nunquam potuit, ex eo quòd Divina sapientià eam septem columnis munivit. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem.* Per septem columnas possunt intelligi septem dona Spiritus S. quibus ipsa plena fuit; vel possunt intelligi septem virtutes, tres scilicet Theologicæ, & quatuor politicæ, quas omnes ipsa habuit. *In me omnis gratia vita & veritatis: in me omnis spes vita & virtutis.*

Prov. 9

Eccel. 44

Sextò habuit gratiæ conservatæ remunerationem: Et quoniam Deus dat mensuram gloriæ secundum quantitatem humilitatis & gratiæ, idèo Deus sibi immensitatem gloriæ contulit: quia in hoc mundo immensam humilitatem & gratiam habuit. Quia enim profundè se humiliavit, idèo exaltari meruit super choros omnium angelorum. Quia habuit humilitatem interiùs, & mansuetudinem exteriùs in corpore; idèo exaltari promeruit, quantum ad totum subjectum, scilicet corpus & animam & quia anima fuit glorificata, & corpus fuit veste immortalitatis indutum. Quia se humiliavit habendo ancillæ officium, commissum est sibi illuminandi officium & sanctos qui sunt in via, & illos qui sunt in patria. Bern. Mariæ præsentia totus illuminatur orbis, adeo ut ipsa cœlestis patria clariùs rutilet virginæ lampadis illustrata fulgoribus.

Bernard.

Septimò habuit gratiæ remuneratæ emanationem, sive diffusionem, quia super nos misericordias suas, & gratiam suam longè & latè, sublimiter & profundè diffundit. Bernardus: *Quis ò benedicta misericordiæ tuæ longitudo.*

Bernard.

210 S E R M O V.

nem, latitudinem, sublimitatem & profundum investigare possit? Longitudo ejus usque in diem novissimum subvenit universis; latitudo ejus replet orbem terrarum, ut misericordiâ ejus plena sit omnis terra: sublimitas ejus civitatis supernæ ruinas restauravit: profunditas ejus sedentibus in tenebris & umbra mortis redemptionem misit. Ergo tuæ pietatis gratiam quam apud Deum invenisti, notam facias obtinendo lapsis veniam, ægris medelam, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium & liberationem.

S E R M O V.

GRatiam habuit virgo Maria, scilicet puram, plenam, & superplenam.

Habuit gratiam puram sine alicujus contradictione, aut contrarij admixtione. Sancti enim viri in vita præsentis etsi habeant gratiam, habent tamen eam cum admixtione, vel timoris, & laboris, vel doloris. Timent autem

Eccl. 9. ne sint in gratia. *Nescit homo utrum odio vel amore sit dignus.* Aut ne cadant à gratia: *Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Istam autem gratiam admixtionis Virgo non habuit, quia erat certa se habere gratiam; quia angelus qui non poterat mentiri, hoc sibi dixerat:

Luc. i. *Ave gratia plena.* Sciebat etiam à gratia se cadere non posse. *Usque ad futurum seculum non desinam.* Secundò servi Dei habent admixtionem laboris: quia oportet eos multum laborare ad sensualitatem ordinandam, & rationi sub-

Eccl. 14. jiciendam, juxta illud: *Castigo corpus meum*

1. Cor. 9.

& in servitutem redigo. Istam autem talem admixtionem laboris non habuit Virgo beata, quia nullos motus unquam rationi contrarios persensit. *Bernar.* Beata Virgo ictus impugnationis nunquam pertulit, impetum carnis non toleravit, caput serpentis contrivit. Tertio sancti viri habent permixtionem doloris, ex eo quod multos defectus se habere vident: & si aliquis de se defectum habere non crederet, ipse tunc omnes haberet. *Bernar.* Omnia illi desunt, qui sibi nihil deesse putat. Istam autem admixtionem doloris talem Virgo non habuit: quia nullus defectus gratiæ in ea unquam fuit, sed omnes gratias & virtutes semper habuit. *In me Eccl. 24.* *omnis gratia vite & veritatis &c.*

Secundo habuit gratiam sine aliquo defectu vel diminutione, quia omnibus gratiis universaliter plena fuit. Magnum quippe est habere potentiam receptivam gratiæ, quam habent peccatores dum sunt in mundo, sed eam carent damnati qui sunt in inferno: Et istud est illud magnum chaos, quod est in inferno, impotentia scilicet ad gratiam recipiendam. *Inter nos & vos chaos magnum firmatum Luc. 16.* *est.* Majus est habere gustum sive guttam gratiæ, quam habent boni, dum adhuc sunt imperfecti: & ista gutta valet eis ad bonorum operum fecundationem, ad vitiorum refrigerationem, ad sitis mundanæ extinctionem. De duobus primis dicitur: *Caput meum plenum Cant. 1.* *est rore, & cincinnati mei pleni sunt guttis notium.* De tertio dicit August. *Qui bibit aquam Aug.* *de fluvio Paradisi, cujus gutta est major oceano, restat ut in eo sitis hujus sæculi penitus*

exinguatur. Maximum est habere calicem sive plenitudinem gratiarum, quam habent viri perfecti; de quibus dicitur: *Repleti sunt omnes Spiritu sancto*. Et iste calix gratiæ valet eis ad salutem acquirendam, ad fiduciam de Deo obtinendam, & ad consolationem mundanam oblivioni tradendam. De duobus primis dicitur: *Calicem salutaris accipiam*. De tertio: *Calix meus inebrians, quam præclarus est*. Permaximum est habere fontem gratiæ, quem habent Beati: Et iste fons eos vivificat; ideo dicitur: *Fons vita*. Eos satiat, unde Propheta fecit: *Et ego hæc peribat ibi satiari dicens: Sitiivit anima mea ad Deum fontem vivum*. Eos inebriat: *Bibite amici & inebriamini charissimi*. Supermaximum est habere non tantum potentiam gratiæ receptivam, non tantum habere gustum gratiæ, non tantum calicem gratiæ, non tantum fontem gratiæ: sed etiam flumen omnium gratiarum: Et istam plenitudinem habet virgo Maria, de qua dicitur: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium*. Ipsa enim est puteus aquæ viventis, inquantum peccatores mortuos vivificat à peccato: Ipsa est fons hortorum, inquantum bonos fœcundat in opere bono: Ipsa est fluvius vadens cum impetu, inquantum Beatos lætificat in cœlo. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*.

Tertio habet gratiam superplenam cum plena & larga diffusionem. Bernard. Beata Virgo velut alterum Solem induit; quia sicut ille similiter super bonos & malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque præterita merita non discutit, sed omnibus exorabilem & clementif-

firmam se exponit, omniumque necessitates amplissimo miseratur affectu. Tam copiosa autem est, & tam plena, quod ejus plenitudinem sensit Infernus, quia per eam spoliatus fuit: sensit terra, quia mortuos reddidit: sensit Cœlum, quia se aperuit: senserunt Angeli, quia fuerunt reparati: senserunt Patres qui erant in limbo, quia fuerunt erecti: senserunt peccatores, quia fuerunt justificati: senserunt justii, quia fuerunt beatificati. Bernard. Bernard.
Beata Virgo pretiosum illud balsamum tantâ ibi copiâ tantâque infundit plenitudine, ut copiosissimè effluat circumquaque. Deinde subdit: Quanto ergo devotionis affectu à nobis Maria honorari voluit, quæ totius boni plenitudinem in ea posuit: ut si quid in nobis est spei, si quid gratiæ vel salutis, ab ea noverimus redundare, quæ ascendit affluens delictis. Totis ergo medullis cordis veneremur Mariam, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos per illam habere voluit.

S E R M O I.

Habitatio Dei fuit virgo Maria, in qua ipse novem mensibus habitavit: *Habitavit juvenis cum virgine.* De ista habitatione dicitur: *In habitatione sancta coram ipso ministravi.* Ista autem habitatio sancta universaliter potest intelligi de seipsa, vel de habitatione cœlesti. Isa. 62.

Ipsa in quantum fuit habitatio Dei, fuit sancta secundum quadruplicem significationem. Ezech. 4.
hujus nominis *Sanctum*. Nam *Sanctum* idem est, quod mundum, quod firmum, quod sanguine

tinctum, & quod sacro usui deputatum. Ipsa igitur fuit sancta, id est, pura & munda. Anselm. Decebat quippe ut Virgo B. eâ puritate niteret, quâ sub Deo major nequit intelligi. Secundò fuit sancta, id est, firma, quia super altitudinem divinitatis fuit fundata. *Fundamentum ejus in montibus sanctis.* Tertio fuit sancta, id est, sanguine tincta, quia memoria sanguinis & passionis Jesu Christi filij sui semper fuit jugiter in ejus mente affixa, ut posset dicere Exod. 4. *Sponsus sanguinum tu mihi es.* Quarto fuit sancta, id est, sancto usui deputata; ejus enim uterus fuit; deputatus ad suscipiendum & recipiendum Dei filium, unde ipsa dicit: Eccl. 24. *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* In ipsa igitur habitatione sic sancta, id est, in seipsa, quæ fuit habitatio Dei, ipsa coram Deo ministravit: Nam ministravit sibi in utero existenti, egresso ex utero & viventi in mundo. In utero quidem sibi ministravit substantiam suæ carnis. Cant. 3. *Egredimini filij Syon,* id est, fideles animæ, & *videte regem Salomonem,* id est Christum pacificum, *in diademate,* id est in carne humana, *qua coronavit eum mater sua.* Et dicitur caro Christi *diadema,* quia cæteræ figuræ diversis lineis perficiuntur; sola autem figura sphaerica unâ tantùm lineâ clauditur. Nam corpora cætera aliorum hominum facta sunt saltem duabus lineis, id est, commixtione utriusque peremptis; Corpus autem Christi compositum fuit tantum unâ lineâ, id est, carne virgineâ. Secundò ministravit sibi egresso ex utero nutrimentum virginei lactis; unde cantat Ecclesia: *Ipsam Regem angelorum sola*

*Virgo lactabat ubere de cœlo pleno; ubi tria notantur, Primò quòd lactabat & pascebat illum qui pascit omnia, unde dicit: Ipsum Regem angelorum. Secundò quòd non dedit eum ad nutriendum, sed ipsa sola nutrit; ideo dicit, sola Virgo lactabat. Tertiò quòd illud lac non fuit à natura productum, sed de cœlo ministratum, quia virgines naturaliter non habent lac; ideo dicitur; ubere de cœlo pleno. Tertiò ministravit sibi viventi in mundo necessaria vitæ corporali; quia cùm Christus pauper esset, mater ejus acu & colo; sicut dicit B. Hieron. Hier. acquirebat sibi, unde sibi & filio necessaria procurabat. Unde dicitur in laudem mulieris fortis: *Quæsit lanam & linum & operata est consilio manuum suarum. Et infra: Manum suam misit ad fortia, & digiti sui apprehenderunt fœsum.**

Hieron.

Prov.
ult.

Secundò ista habitatio sancta potest de habitatione cœlesti intelligi, in qua virgo Maria Deo similiter administrat. Dicitur autem illa habitatio sancta juxta quadruplicem supradictam hujus acceptionem nominis *Sanctum*; & hoc ad differentiam habitationis terrenæ, quæ non est sancta. Primò igitur habitatio cœlestis est sancta, id est, munda, & quantum ad se: *Ipsa civitas aurum mundum, simile vitro mundo.* Et quantum ad habitatorem. *Non intrabit per illam aliquid coinquinatum & faciens abominationem.* Habitatio verò terrena est immunda, & quantum ad se: *Polluisti terram cum fornicationibus tuis, & in malitiis tuis.* Et quantum ad habitatorem: *Non sum polluta, vide vias tuas, scito quid feceris.* Secundò habi-

Apoc.

21.
Ibid.

Hier. 3.

Hebr. 9. tatio cœlestis est sancta, id est firma, & quan-
 tum ad se, quia Deus ipsum fixit: *Tabernaculi
 velum, quod fixit Deus & non homo.* Et quan-
 tum ad habitatorem, quia inde amplius non
 Apoc. 3. exiit. *Qui vicerit, faciam illum columnam in
 templo Dei mei, & foras non egredietur amplius.*
 Habitatio autem terrena non est firma, nec
 Ioan. 2. quantum ad se: *Mundus transit & concupis-
 centia eius: Nec quantum ad habitatorem eius:
 Homo natus de muliere, brevi vivens tempore.*
 Job. 13. Tertio habitatio cœlestis est sancta, id est,
 sacro usui deputata, & hoc quantum ad se,
 quia est ad producendum rosas Martyrum, &
 libanum odoriferum Confessorum, & lilia Vir-
 ginum. *Quasi rosa plantata super rivum aqua-
 rum, fructificate, quasi libanus odorem sua-
 vitatis habete, florete flores quasi lilium.* Et
 Eccl. 39. quantum ad habitationem, quia deputatus est
 Psalm. ibi ad laudandum Deum. *Beati qui habitant
 in domo tua Domine, &c.* Habitatio autem
 terrena deputata est malo usui, & quantum
 ad se, quia producit spinas & tribulos & ur-
 ticas, id est, homines avaros & luxuriosos,
 & quantum ad habitatorem, quia deputavit
 se ad mentiendum, occidendum, furandum
 & adulterandum. *Non est veritas Dei in terra,
 maledictum, & mendacium, & furtum, &
 adulterium inundaverunt.* Quarto habitatio cœ-
 lestis est sancta, id est, sanguine tincta, &
 quantum ad se, quia fuit Christi sanguine
 Hebr. 9. respersa. *Per proprium sanguinem introivit semel
 Hieron. in sanctam.* Hieron. Sanguis Christi clavis est
 Paradisi; & quantum ad habitatorem, quia
 Apoc. 1. Christi sanguine fuit redemptus. *Lavit nos &*

peccatis nostris in sanguine suo. Habitatio verò terrena tincta est malo sanguine, & quantum ad se, scilicet, sanguine homicidij. *Interfecta est terra in sanguinibus.* Et quantum ab habitatorem, scilicet sanguinem peccati; *Manus vestra sanguine plena sunt.* In sancta igitur habitatione cœlesti Maria coram Deo ministravit, quia Deus sibi triplex officium commisit. Primum est officium advocandi. Ber. Advocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam mater, & judicis mater fideliter & efficaciter nostra negotia pertractabit. Secundum est officium adjuvandi; nam sicut dicit Bern. Ipsa potest nos adjuvare, quia est mater omnis potentiæ; ipsa scit nos adjuvare, quia ipsa est mater sapientiæ. Ipsa vult nos adjuvare, quia ipsa est mater misericordiæ. Tertium officium est miserandi. Commisit sibi Deus ut cœlestes elemosynas, & Dei misericordias nobis tribuat; ideo dicitur de muliere forti: *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.* Ex quo ejus magna liberalitas designatur; & quia non habet manum clausam sed apertam; & quia non habet vacuam, sed plenam; & quia non habet brachium contractum, sed ad pauperes extensum.

Psalms.

Isa. 59.

Bernar.

Bernar.

Prov.
ult.

S E R M O II.

Honoravit Christus matrem suam in vita, in morte, & post mortem.

Nam in vita ipsius suæ matris quatuor honores sibi fecit. Primus honor fuit, quia ma-

gis famam matris suæ , quàm propriam zelavit, & hoc quando ipsam sponsum habere voluit. Maluit enim quòd ad tempus crederetur, quòd ipse natus fuerit de matrimonio , quàm quòd mater infamaretur de adulterio ; unde dicit Amb. Idcirco Christus matrem desponsari voluit, ne tantæ Virginis infamia notaretur : Qui gravis alvus insigne corruptelæ præferre videretur. Maluit igitur aliquos de suo ortu , quàm de matris pudore dubitare. Sciebat enim teneram esse Virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris , nec putavit ortus sui fidem matris injuriis astraendam. Secundus honor fuit, quando præ cæteris mulieribus , quæ fuerunt ante eam , cum ea & post eam, in matrem elegit ; unde dicit Sedulius : Nec primam similem visa est , nec habere sequentem. Elegit autem ipsam merito virginitatis & humilitatis. Unde Hugo de S. Vict. O virginitas humilis , & humilitas virginis , quo in unum convenistis , sic & sublimastis humilem , sicut fecundastis virginem , ut virgo pariat Dei filium , & humilis habeat sponsum Deum ; nec aliquis talis inveniri poterat. Tertius honos fuit quando dignatus est filius ejus nominari, & sibi subjici. Bern. super *Missus est* : Maria Deum & Dominum angelorum suum audacter appellavit filium dicens : *Fili quid fecisti nobis sic ?* ecce Mariæ privilegium ; Quis enim hoc audeat angelorum ? Denique descendit cum illis , & venit in Nazareth , & subditus erat illis. Quis ? quibus ? Deus hominibus. Deinde subditur : *Mirate ergò utrumque vel elige , quid ampliùs miretis , sive filij benignissimam dilectionem,*

Ambr.

Hugo de
S. Victore.

Bernar.

five matris excellentissimam dignitatem. Utrumque miraculum, & quòd Deus obtemperet fœminæ, humilitas absque exemplo; & quòd fœmina Deo principetur, sublimitas sine socio. Quartus honor fuit, quando in cruce existens eam discipulo commendavit. Pet. Dam. Commisit Deus Petro claves Ecclesiæ, voluit & B. Joanni Mariæ custodiam delegare. Mater Maria, mater Ecclesia, sed Maria mater Christi, Ecclesia verò mater Christianorum. De Maria Christus carnem suscepit, Ecclesia verò de lateris sui carne produxit. Et ista prodiit secundum carnem natus. Illam protulit jam carne mortuus. Ex ista voluit nasci, pro illa dignatus est mori. Ex una natus est semel in persona sua, ex altera quotidie nascuntur membra sua. Deinde subdit: Dixit Dominus Petro, *Tibi dabo claves regni cœlorum*. Nunquid & B. Maria cœlum non fuit in cujus utero virginali novem mensibus divinitatis plenitudo permansit.

Petrus
Dam.

Secundò honoravit eam in morte sua, quia ad ejus obitum ipse filius Dei cum tota Cœlesti Curia advenit, & eam de mundo vocavit, dicens, sicut ostendit Hier. in Ser. de Assump. *Veni, inquit, columba mea, immaculata mea, veni de libano, veni*. Non immeritò inquit de libano venire jubetur, quia libanus *candidatio* interpretatur. Erat enim candida omnium meritorum ac virtutum dealbata, nive candidior Spiritus S. muneribus & in omnibus columbæ simplicitatem præsentavit; quia quicquid in ea gestum est, totum puritas & simplicitas, totum gratia & veritas fuit, totum misericordia & justitia, quæ de cœlo prospexit.

Hieron.

Sequitur: *Iam enim hyems transit, imber abiit & recessit.* Ubi dicit Hugo de S. Vict. quòd hyems & imber est vita mortalis, quæ tanquam hyems ad aggrediendum bonum est pigra, ad perseverandum est nubila, & tanquam imber est lasciva. Nam hyems constringit interiorius supernam charitatem, exteriorius dissolvit ad mundi vanitatem. Idem: Hyems quidem transit qualibet anima sancta, age quod vis, quia mundus transit & concupiscentia ejus. Cur diligitur quod transit, cum diligendum non esset, etiam si maneret? Nam cum staret nocuit, cum pertransiret decepit. Hier. ubi sup. Regina mundi de præsentis sæculo nequam eripitur, securaque de sua immarcessibili gloria cœli palatium ingreditur, ubi una civitas supernorum civium, ubi dulcis angelorum solennitas, ubi post labores & æruginas felix & suavis refectio animarum.

Tertiò honoravit eam post mortem, quia post tertium diem suæ transmigrationis, cum tota Cœlesti Curia ad eam venit, & in corpore & in anima eam glorificavit, & in throno gloriæ ad suam dexteram collocavit. Hier. ubi sup. Creditur quòd ipse Salvator omnium per se totus festivus occurreret, & eam cum gaudio secum in throno collocaverit: alioquin quomodò crederetur implevisse, quod ipse præcepit, *Honora patrem & matrem, &c.* Credendum est igitur cœlorum militiam festive sibi obviam advenisse, eamque ingenti lumine circumfulsisse, & usque ad thronum cum canticis & laudibus spiritualibus produxisse. Postea subdit: Nulli dubium est totam illam Cœ-

lestem Curiam tunc ineffabili lætitiâ exultasse, tunc jucundam fuisse, tunc cum gratulatione jubilasse.

S E R M O III.

HUMilitatem habuit Maria in verbo, in animo, in signo & in facto.

In animo quidem, quia Eva habuit elationem, ista humilitatem: Ideo ista gratiâ fuit plena, illa gratiâ fuit evacuata. Bern. Eva per superbiam creaturam Dei se existimans Deo parificare se voluit; Maria verò humiliter se subdens, factori suo ancillam se nominavit: ideoque illa est abjecta, ista verò electa. Servavit ergo illud quod dicitur: *Humiliemus illi animas nostras*. Aliter enim gratia impleri non potuisset, nisi humilitatem cordis habuisset. *Superbis quidem Deus resistit, humilibus autem dat gratiam*. Superbus quidem accedit ad fontem gratiæ, cum ore elevato, & ideo impleri non potest: *Qui exaltat os suum, quarit ruinam*; humilis autem accedit ad fontem gratiæ cum ore inclinato, & ideo implere meretur. *Inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel*. Et quia beata Virgo non habuit cor elevatum per superbiam, sed inclinatum per humilitatem veram, ideo Dei gratiâ impleri promeruit. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam*. Superbus autem accedit ad fontem cum corde clauso, quod signatum est ubi dicitur: *Misit massam plumbeam in os amphoræ*; Humilis verò accedit cum ore aperto, id est, cum ferventi desiderio, & ideo implet sibi os: *Os*

Bernat.

Judith.
8.

1. Pet. 5.

Prov. 17.

Ios. 24.

Psalm.

Zach. 4.

Prov.
ult.

Aug.

suum aperuit sapientia. Superbus etiam accedit cum vase pleno, quia habet plenum cor amore mundano; Humilis autem accedit cum vase vacuo, & ideo impleri meretur August. Vases; si plenus es funde quod habes, ut recipias quod non habes; funde amorem sæculi, ut implearis amore Dei. Beata autem Virgo accessit cum vase vacuo, quia omnia mundana despexit, & ideo impleri meruit; unde ipsa dicit: *Esurientes implevit bonis, &c.*

Secundò habuit humilitatem in verbo, quando dixit: *Respexit humilitatem ancilla suæ.* Magnam quidem habet humilitatem, quia dicit se respectam, ac si diceret: Non eram digna ut me aspiceret, & tamen non aspexit, sed respexit. Aspexit gratiam infundendo, aspexit in meum uterum descendendo. Majorem humilitatem, quia dicit se ancillam; non enim vocat se matrem Dei, nec Dominam mundi, nec reginam cœli, sed ancillam Christi. Petrus Ravennas super *Missus est*: Ecce quam vocavit Angelus Dominam, ipsa se recognoscit, & vocat ancillam, quia devotus animus infusus beneficiis ad obsequium crescit, augetur ad gratiam; non ad superbiam pertimescit, non ad arrogantiam profiliit. Maximam denique habet humilitatem, quia dicit se humillimam; Non enim dicit nobilitatem, vel sanctitatem, sed humilitatem ancillæ suæ. Illa est ancilla humillima, quæ non reputat se dignam, ut etiam sit ancilla, ac si dicat: Non tantum me respectam, non tantum me ancillam; sed etiam dico me esse indignam, ut sim ancilla.

Tertiò habuit humilitatem in signo. Signum

magnæ humilitatis fuit in ea , quia nunquam se alteri præferebat , sed aut se adæquabat , aut sibi cæteros præponebat. Nam cæteris fœminis se æqualem & communem exhibebat , quia & filium voluit circumcidi , & ipsa voluit purificari , & legem parturientium observabat , & festa visitabat. Aliquando sibi minores preponebat , sicut Joseph , quando dixit : *Ecce pater tuus , & ego dolentes , &c.* Apostolos etiam sibi præponebat , ut habetur : *Cæteris Apostolis nominatis ipsa in fine omnium poni voluit.* Nunquam enim voluit stare in monte elationis , sed in valle humilitatis ; & ideo in valle fluxit fons Spiritûs Sancti , crevit lilium paradisi , & accensus est calor amoris igniti. Propter primum dicitur : *Qui emittis fontes in convallibus.* Unam vallem circumstabant duo montes , quia humilitati circumstant duæ species superbiæ. Una quæ nascitur ex parte temporali : B. autem Virgo habuit occasionem superbiendi ex re temporali , quia fuit de stirpe Regali progenita ; & ex gratia spirituali , quia fuit in matrem Dei assumpta. Secundam , quando ancillam se nominavit Dei ; & quia in valle semper stetit , ideo in eam aqua divinæ gratiæ pertransiit. Secundò in hac valle suæ humilitatis natum est lilium paradisi. *Ego flos campi & lilium convallium.* Christus non fuit flos horti sed campi , quia à terra ; id est , Virgo beata si inde nasceretur non fuisset scissa , sed permansit integra. Lilium convallium similiter est ipse Christus natus ex humili matre , quæ fuit convallis. Dicitur autem *convallium* in plurali , quia omnes species humilitatis in ea

Luc. 1.

A&tor 9.

Psalms.

Cant. 1.

fuerunt. Tertio in hac valle suæ humilitatis accensus fuit calor igniti amoris. In valle quidem solet esse lux cœli ferventior, quàm in montibus, tribus de causis. Prima est, quia ignis non accenditur nisi in spisso & humido aere; In monte autem non est aer subtilis, in valle verò spissus, & humidus. Secunda est, quia in montibus aer subtilis ex sua levitate huc atque huc impellitur, & sic frigus invenitur. Tertia est, quia radij solis ad latera montium descendentes, sese resiliendo percutiunt & calorem multiplicant. In hac igitur valle humilitatis virginæ fuit intensus ardor amoris, qui cautebatur ex humido suæ pietatis, ex tranquillitate & immobilitate mentis, & ex agitatione diversæ virtutis.

Bernar. Quarto habuit humilitatem in facto, scilicet quando Elisabeth grandævæ, & gravidæ in partu humiliter deservivit. Bern. In montana Maria cum festinatione abiit, & Elisabeth salutata in ejus mysterio quasi tribus mensibus humiliter stetit. Et subdit idem: Tertius hic ascensus Virginis fuit, ut difficiliter rumpereur triplex funiculus. Fervebat siquidem in quærenda gratia charitas, & splendebat in carne virginitas, & in obsequio eminebat humilitas. *Ambr.* super Lucam: Abiit Maria in montana, non quasi incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuncio, nec quasi dubitans de exemplo; sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festiva pro gaudio: & hæc cum festinatione, quia nescit tarda molimina Spiritûs sancti gratia. Sed nec gaudebat Virgo diù videri in publico: Discite vos mulieres non

per domos alienas curſitare, non in plateis morari, non aliquos in publico miſcere ſermones; Maria in domo ſera, in publico feſtiva. Idem ibidem; Manſit Maria cum Eliſabet, quaſi menſibus tribus; Quæ enim venerat propter officium, officio inhærebat; nec ſola familiaritatis cauſâ remanſit ibi diutius, ſed ut tanto tempore creſceret proſectus Eliſabeth. Si enim in primo ingreſſu Mariæ tantus illi proſectus extitit, ut ad ejus ſalutationem infans in utero illius exultaverit, ipſa mater Spiritu ſancto repleta fuerit; quantum putamus quòd ipſius Mariæ præſentia tanti temporis, id eſt, trium menſium uſa addiderit.

S E R M O III.

HUMILITAS beatæ Mariæ fuit profunda, honoratâ, & virtuoſa.

Tam profundè quidem ſe humiliavit, quòd dixit ſe eſſe ancillam, quòd fecit ſe ſervam, & quòd fecit ſe infimam. Dixitque ſe eſſe ancillam quando dixit: *Reſpexit humilitatem ancilla ſua.* Super hoc verbo dicit Bernard. Bernard. Humilitas ſui contemptum, ancilla verò ſuum commendat devotione famulatum. Reſpiciendo me, inquit, per gratiam ſuam & humilitatem, fecit me ancillam ſuam, quia de me opus ſuum ſpirituale fecit. Secundò fecit ſe ſervam, quando ſcilicet tribus menſibus Eliſabeth gravidæ & grandævæ ſervivit. Beda Beda ſuper Lucam: Beda Discite mulieris ſanctæ ſedulitatem, quam debetis cognatis prægnantibus exhibere; Maria nempè, quæ prius ſola in penetralibus vet-

fabatur, non publico virginitatis pudore, non studio montium gravitate, non ab officio itineris gravitate vel asperitate retardabat. Tertio se fecit omnium infimam, sicut patet Act. 1. ubi recitatis Apostolis ipsa in fine omnium tanquam infima, ex humilitate poni voluit. Nam volebat servare quod dixerat filius suus: *Recumbe in novissimo loco.* Et quia in novissimo loco recubuit, ideo super omnes exaltari promeruit. Bern. Ita se exhibebat ultima etiam inter mulieres, ut omnium novissima poneretur, infra scilicet viduas & pœnitentes, infra etiam eam de qua Dominus eiecerat septem dæmones. Merito igitur est facta omnium Domina, quæ se omnibus exhibebat ancillam. Ut autem melius videre possimus, quàm profundè se humiliaverit, videamus quam sublimiter Eva se erexit. Nam secundum Joannem Dam. Eva se erexit supra Deum, scilicet quando voluntatem suam voluntati Divinæ præposuit: Usque ad Deum, quando ejus Divinitatem appetere ausa fuit: Contra Deum, scilicet quando contra ejus præceptum venire præsumpsit. Beata autem Maria humiliavit se infra cæteras mulieres, usque ad mulieres, & propter mulieres. Nam Eva erexit se supra Deum, ista se humiliavit etiam infra consortia mulierum. Quælibet enim mulier vult habere sponsum divitem, & in partu pulchrum thalamum, mollem lectum, obsequium ancillarum, abundantiam pannorum, & cunas ad reponendum puerum; post partum vult habere quietem & orium: Sed beata Virgo habuit pauperem sponsum, pro thalamo habuit stabulum, pro lecto

Luc. 13.

habuit fœnum , pro ancillis habuit bovem & asinum , pro pannis habuit vilitatem pannorum pro cunis habuit præsepium , pro quiete & otio oportuit eam fugere in Ægyptum. Ecce quomodo infra mulieres voluit se humiliare. Secundò se humiliavit usque ad mulieres. Eva se erexit usque ad Deum , ista se humiliavit usque ad mulierum commune consortium ; Nunquam enim alicui se prætulit , sed communem ; & tanquam una illarum semper se exhibuit , sicut patet in filij Circumcisione , & in sui Purificatione , & in festivitatum visitatione , & in legalium observatione. Bernard. Bernas.
 Beata Virgo non indigebat purificatione , sed nunquid filius ejus indigebat circumcisione ? Esto inter illas , sicut una illarum ; Nam sic est filius tuus in medio parvulorum. Tertio humiliavit se propter mulieres. Eva se erexit contra Deum ; ista se humiliavit non contra sed propter mulierum utilitatem & fructum. Non tantum voluit esse virgo , sed etiam humiliavit se , ut esset conjugata , & vidua derelicta. Ideo sic se humiliare voluit , ut omnibus mulieribus daret spem & fiduciam salutis ; quod scilicet quælibet salvari possit , non solum quæ est in virginitate prædita , sed etiam quæ est conjugio copulata , & quæ est vidua derelicta.

Secundò ejus humilitas fuit honorata ; Est enim humilitas coacta, spontanea, & honorata. Humilitas coacta, etsi de se non sit meritoria, habet tamen intra se causam unde generetur. *Humiliatio tua in medio tui.* Humilitas verò Mich. 61
 honorata est , quæ nullam habet coactionem,

nec humiliandi occasionem, sed quantò plus talis extollitur, tantò magis ad humiliora vocatur. Talis fuit David, qui in sublimitate regia constitutus, dicebat: *Ludam & vilior fiam, plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Talis fuit humilitas Mariæ, quæ honorata ab Angelo qui eam saluravit, à Patre cœlesti qui eam ab æterno elegit, à Spiritu sancto qui in eam supervenit, à Filio qui eam impregnavit, à toto mundo qui eam Beatam protestatur & dicit; ipsa tamen de se humilia sentiens ait: *Respexit humilitatem ancilla sua.* Bern. super *Missus est*: Quæ est ista tam sublimis humilitas, quæ honori cedere non novit, insolescere gloria nescit? Dei mater eligitur, & se ancillam nominat. Non est magnum esse humilem in abjectione; magna verò & rara prorsus est honoratæ humilitas.

Tertiò ejus humilitas fuit valdè virtuosa quia ipsa humilitas fecit eam sponsam Dei, thalamum Christi, habitaculum Spiritûs Sancti. Deus enim ipsam concupivit, & eam in sponsam elegit. *Audi filia & vide & inclina aurem tuam & concupiscet rex decorem tuum.* Triplicem decorem in ea Deus aspexit, scilicet humilitatis, virginitatis, & magnæ credulitatis. De hoc triplici decore dicit Bernardus super *Missus est*: Pulchra virginitatis, & humilitatis permixtio, nec illa mediocriter alia placet Deo, in qua & humilitas virginitatem commendat, & virginitas humilitatem exornat. Sed quantâ putas veneratione digna est in qua facunditas exaltat humilitatem, & partus consecrat virginitatem? Bernard. in Sermone

de Assumptione : Tanta humilitas beatæ Mariæ , & tanta fidei magnanimitas accessit , ut istæ duæ virtutes in ea fierent ex mutuo respectu clariores ; quia videlicet nec tanta humilitas minuit magnanimitatem , nec econverso ut in suâ extimatione esset humilis , & nihilominus in promissiones credulitate magnanimis.

Secundò fuit facta thalamus Christi. *Tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Cum esset rex in accubitu suo.* Cum enim Filius Dei esset in accubitu Patris , id est , in sinu Patris , humilitas Mariæ tanta fuit , quòd odore humilitatis suæ allectus in thalamum sui uteri descendit.

Psalm:
Cant. I.

Dicitur autem ejus humilitas nardus , quia nardus est herba parva & odorifera & pectoris purgativa ; sic ejus humilitas fecit eam parvam respectu sui , quia se ancillam recognovit. Fuit odorifera respectu Dei , quia in ea fuit tantum delectatus , quòd in thalamum ejus uteri descendit. Fuit pectoris purgativa respectu nostri , quia ejus humilitas nostram superbiam de nostro pectore sanavit , & omnia alia vitia refecavit. August. in quodam Sermone : O verè

Aug:

beatæ Mariæ humilitas , quæ Deum hominibus peperit , vitam mortalibus edidit , cœlos innovavit , mundum purificavit , paradisum aperuit , & hominum animas ab inferis liberavit ! O verè , inquam , gloriosæ Mariæ humilitas , quæ porta cœli efficitur , scala cœli constituitur ! Facta est certè Maria scala cœlestis , per quam Christus descendit ad terram. Facta est habitaculum Spiritus sancti. Bernard.

Bernar.

super *Missus est* : Si Maria humilis non fuisset , Spiritus S. super eam non requievisset ; quia

Scriptum est : *Super quem requiescit spiritus meus nisi super humilem & quietum ?* Porro si super eam non requievisset , utique eam non impregnasset ; quomodo enim de ipso conciperet sine ipso ? Patet igitur quod ut de Spiritu sancto conciperet , humilitas fecit. Nam si ex virginitate placuit , tamen ex humilitate concepit ; unde constat etiam quod ut placeret virginitas , procul dubio fecit humilitas. Deinde subdit : *Laudabilis virtus virginitatis , sed necessaria magis humilitas : illa suadetur , ista præcipitur.* Denique placere potest humilitas ejus quæ virginitatem deflet : sine humilitate autem audeo dicere , nec virginitas Mariæ placuisset. Ergo si non potes virginitatem habere , imitare humilitatem Virginis.

S E R M O I.

HYDRIA quamvis dicatur ab *Ydor* , quod est Aqua , & dicatur esse vas aquaticum ; Invenimus tamen hydriam ad tria officia deputatam , propter quæ non immeritò beata Virgo hydriæ comparatur.

Gen. 24. Primò deputata est ad aquam hauriendam , de qua dicitur : *Nam cum nuncius Abrahæ dixisset ad Rebeccam : Da mihi paululum bibere , illa festinans hydriam de humero deposuit , & dixit : Et tu bibe & camelis tuis tribue.* Secundùm **Bernar.** expositionem Bern. Nuncius iste quem misit Abraham , ut acciperet uxorem pro filio suo , signat Angelum Gabrielem , quem Deus Pater misit ad Mariam , ut ipsam pro filio suo sponsam acciperet. Per Rebeccam igitur signatur

Maria, ejus hydria plena est aquâ, id est, ejus
 anima plena est Dei gratiâ. In hac igitur hy-
 dria bibit ille nuncius Abrahæ, biberunt &
 cameli. In sua etiam hydria bibit Architricli-
 nus, ut habetur Joan. 3. Per nuncium Abrahæ,
 ut dictum est, intelligitur Angelus, per ca-
 melos intelliguntur veri pœnitentes. Cameli
 enim dum graviora onera suscipiunt, se hu-
 miliando genua flectunt: Sic & veri pœniten-
 tes gravem pœnitentiam humiliter portant &
 patienter. Per Architriclinum signatur Deus Tri-
 nus. In hac igitur hydria Mariæ bibit Angelus,
 delectatus in ejus virginitate. Hieronymus in

Hieron.

Sermone de Assump. Semper est Angelis co-
 gnata virginitas; profectò in carne præter car-
 nem vivere non est vita terrena sed cœlestis.
 Bibunt etiam pœnitentes delectati in ejus mi-
 sericordia & pietate. Bernadus: Nos quidem
 tui servuli tibi congaudemus in virtutibus cæ-
 teris. Nam laudamus virginitatem, & miramur
 humilitatem, sed misericordia miseris sapit
 dulciùs, hanc amplectimur, sæpius recorda-
 mur & crebriùs invocamus. Bibit insuper Ar-
 chitriclinus, id est, Deus Trinus delectatus
 in ejus humilitate. Bernardus: Superbiam Evæ
 Deus despexit, sed humilitatem Mariæ res-
 pexit, humilem remunerans, humiliatam exal-
 tans. In utroque ergo à Deo se esse respectam
 testatur, quoniam apud Deum ejus humilitas
 acceptatur, & ejus humiliatio est in gloriam
 commutata. Sed dicitur de illa hydria, in qua
 biberat Architriclinus, quòd capiebant sin-
 gula metretas binas vel ternas. In ista enim
 hydria Mariæ fuerunt metretæ binæ, id est,

Bernardus.

gemina dilectio Dei scilicet, & proximi, velut duo testamenta, quorum cognitionem & scientiam ipsa habuit. Fuerunt etiam metretæ tres, quia in ejus utero fuit Christus, in quo fuerunt tres metretæ, id est, tres substantiæ, scilicet, ejus anima, caro & Deitas.

1. Reg.
23.

Secundo hydria deputata est ad conservandum farinam, de qua legitur: *Vivit Dominus, dixit vidua, quia non habeo panem nisi quantum pugillus potest capere farine in hydria, & parum olei in lechyto. Cui Helias: Fac mihi de ipsa farinula panem parvulum & offer ad me. Haec dicit Dominus, hydria farina non deficiet, nec lecythus olei minuetur.* Ista hydria plena farina fuit Maria, omni munditiâ, & omni puritate plena. Aliquando tamen in ista farina fuit fermentum, id est, originale peccatum, sed tamen Spiritus sanctus in utero matris advenit, & ipsam ab omni originali peccato purgavit. Bernard. Est itaque Virgo regia veris honorum titulis cumulata, quæ proculdubio sancta fuit antequam nata. Postea purgata fuit in Spiritûs sancti superventione, adhuc magis in filij Dei pregnatione, unde dixit ei Angelus: *Spiritus sanctus superveniet in te.* Veruntamen quia adhuc in ea remanserant aliquæ pœnalitates, ideo in sui assumptione fuit ab omni pœnalitate purgata. Hier. in Sermon. de Assumpt. Regina mundi de te terris, ac de præsentis sæculo nequam eripitur, securaque de sua immarcessibili gloria, cœli palatium ingreditur, ubi una supernorum civium societas, ubi dulcis solennitas angelorum, ubi post labores & ærumnas foelix & suavis refectio animarum.

Bernard.

Hieron.

Ecce quam verè fuit in hac hydria farina candida, quæ sic fuit purificata & mundata. De ista autem farina iussit sibi fieri subcinericium panem parvulum, quia de ejus purissima carne Deus præcepit generari filium suum, qui fuit panis subcinericius & parvulus. Panis fuit quantum ad Deitatem, in qua est suavitas & refectio beatorum. *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi.* Subcinericius fuit quantum ad carnem, quam de nostra mortalitate accepit. *Ecce ad caput ejus subcinericius panis.* Caput Christi est Deitas. Tunc autem ad caput ejus subcinericium panem habuit, quando naturam nostram suæ Divinitati univit. Fuit etiam iste panis parvulus, non solum in infanti ætate, sed maximè in excellenti humilitate. *Parvulus natus est nobis.* Et benè conjunxit Elias oleum cum farina dicens: *Hydria farine non deficiet, nec lecythus olei minuetur*, quia sicut Maria habet perpetuam virginitatem, sic & habet perpetuam pietatem, quæ nunquam deficiet. *Ab initio & ante secula creata sum, & usque ad futurum seculum non desinam.*

Ioan. 6.

4 Regi
19.

Isa. 4.

Eccl. 24.

Tertiò hydria deputata est ad conservandum lumina, unde dicitur: *Cùmque pigrum castrorum in tribus personarent locis, & hydrias confregissent, tenuerunt in sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas.* Ista hydria conservans lumina fuit virgo Maria, in qua tria lumina conservata fuerunt. Primum lumen fuit ejus corpus virgineum, de cujus claritate dicitur: *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate!* Secundum fuit ejus anima lu-

Iud. 7.

Sap. 4.

minosa, quæ rota fuit divinæ gratiæ splendore
 illustrata. *Implevit Dominus splendoribus ani-*
ma tuam. Tertium fuit ejus merita & opera
 gloriosa. *Bonorum laborum gloriosus est fructus.*
 Ista tamen tria lumina erant in ista hydria oc-
 cultata, ut possit dici de ea: *Solem nube te-*
gam. Nam ejus corpus virginicum fuit occulta-
 tum nube immortalitatis, ejus anima lumi-
 nosa fuit occultata nube impassibilitatis, ejus
 merita gloriosa ipsa occultabat nube humili-
 tatis: sed quando ista hydria fuit fracta, id est,
 ejus anima fuit à corpore separata, tunc ap-
 paruerunt ista lumina. Et potest dici de ea,
 quod dicitur: *Tempus affuit quo sol refulsit,*
qui prius erat in nubilo. Nam refulsit corpus
 ejus, quia fuit vestitum dote immortalitatis.
 Refulsit ejus anima, quia fuit vestita gloriâ
 impassibilitatis. Refulserunt ejus merita, quia
 modò patent omnibus per opera pietatis. Ista
 est enim illa mulier, de qua dicitur: *Quæ erat*
amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in
capite ejus corona stellarum duodecim. Tunc
 ejus anima fuit vestita sole, quando vestita
 fuit impassibilitate & omnimodâ claritate: Lux
 enim solis est impassibilis & clara. Tunc enim
 habuit lunam sub pedibus quando omnem mu-
 tabilitatem & corruptibilitatem corporis sub-
 jugavit. Habet etiam stellas in capite; quia
 ejus virtutes & merita diffunduntur, & corus-
 cant in universo orbe.

Isa. 58.

Sap. 3.

Ezech.
21.Macha.
1.Apoc.
12.

S E R M O II.

Ignis Spiritûs sancti beatam Mariam præ cæteris inflammavit. Nam sicut dicit S. Odilo: S. Odilo.
 Credimus ipsam interfuisse gaudiis Dominicæ Ascensionis, & in die sancto Pentecostes sancti Spiritûs gratiam recepisse: quam constat eam à conceptione Christi plenissimè habuisse. Ipsa enim ad receptionem Spiritûs sancti cæteris amplius se disponit, & cæteris sollicitius custodivit; & ideo Spiritus sanctus in ea majorem operationem & virtutem habuit. Circa receptionem istius ignis S. Spiritûs, tria sunt videnda. Primò qualiter ipsa se disponit, Secundò qualiter custodivit, Tertiò qualem in ea sancti Spiritûs operationem habuit & virtutem.

Circa primum notandum, quòd quatuor sunt quæ disponunt ad recipiendum Spiritum sanctum. Primum dispositivum est devota oratio, ad quod innuendum Christus dixit: *Rogabo Patrem meum, & alium Paraclytum dabit vobis.* Ioan. 14. Unde cantat Ecclesia; Orantibus Apostolis Deum venisse nunciat. Istud dispositivum Maria habuit, de qua dicitur: *Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum Maria matre Iesu.* Act. 1. Bernard. super *Missus est*: Ingressus angelus ad eam. Bernard. Quomodo ingressus? puto quod in sacrarium pudici cubiculi, ubi fortassis illa clauso super se ostiolo orabat Patrem in abscondito, Solent nimirum angeli astare orantibus, & in eis delectari, quos vident in oratione puras manus levare. Secundum dispo-

firivum est profunda humiliatio. *Qui emittis fontes in convallibus*, id est, gratiam suam præstat humilibus. Unde dicitur: *Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum?* Istud dispositivum similiter ipsa habuit, quando dixit, *Respexit humilitatem ancille.* Petrus Raven. super *Missus est*: Ecce quam vocavit angelus dominam ipsa se recognoscit, & confitetur ancillam, quia devotus animus infusus beneficiis crescit ad obsequium, augetur ad gratiam non ad superbiam pertumescit, non ad arrogantiam profilit. Tertium dispositivum est cordis purificatio, unde Prophetæ volens petere Spiritûs sancti infusionem, primò petit mundationem dicens: *Cor mundum crea in me Deus &c.* Istam purificationem habuit virgo Maria quam Deus Pater sanctificavit. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Quam Filius Dei qui est splendor Patris illustravit, ut videre est cum vocatur *mulier amicta sole.* Quam Spiritus S. purificavit; ideo dixit angelus: *Spiritus S. superveniet in te.*

Apoc. 12.
 Anselm. Propter hoc dicit Anselm. Decebat & omnino decebat, ut Virgo beata eâ puritate niteret quâ sub Deo major nequit loqui vel intelligi. Quartum dispositivum est tranquilla mentis vacatio, unde dixit discipulis: *Sedete in civitate quoad usque induamini virtute ex alto.* Sedete, id est, à superfluis curis secularium requiescite. Istam vacationem Maria habebat, quæ in suo thalamo clausa manebat. Bern. super *Missus est*: Non est suspicandum, quòd angelus invenerit apertum Mariæ ostiolum, cui nimirum etiam proposito erat frequentias hominum fugere,

Luc. ult.
 Bernar.

colloquia vitare: ne vel orantis silentium turbaretur, vel continentis castitas obfuscaretur. Clauferat igitur illa suum habitaculum: sed hominibus non angelis.

Secundò videndum est, quæ sunt illa quæ Spiritum S. receptum in ea custodiunt, quæ quidem sunt quatuor. Primum est quod habebat ignem perpetuum & diuinum, qui nunquam extingui poterat, scilicet Dei filium qui novem mensibus in ea habitavit & de ea ortus fuit. *Ego feci in cœlis ut oriretur lumen indeficiens*, qui licet recesserit ab ejus ventre, non tamen recessit ab ejus mente. De quo igne dicitur: *Deus noster ignis consumens est*. Secundum est, quia habebat pabulum continuum, id est, bona opera, quæ ipsa semper faciebat: nunquam ociosa erat. *Panem ociosa non comedit*. *Ignis in altari meo*, id est in B. virgine, quæ fuit altare Dei, *semper ardebit, quem nutrit Sacerdos*, id est summus Pontifex, id est, Christus, *subjiciens ligna*, id est bona opera, *per singulos dies*. Tertium est quod habebat sufflatorium assiduum, id est, Spiritum sanctum qui in ejus cor semper insufflabat, & amorem accendebat. Sed multi sunt in quorum cordibus illud sufflatorium deficit, nec gratia Spiritûs sancti in eis proficit. *Defecit sufflatorium in igne*. Quartum est quod habebat fervorem desideriorum quo se mutuo inflammabant. Sicut enim ex collisione lapidum ignis excutitur, sic ex agitatione sanctorum desideriorum calor Spiritûs sancti in ea inflammabatur. Hier. in Serm. de Assump. *Quantis putas Virgo doloribus filij afficiebatur,*

Ecd. 14.

Hebr. 12.

Prov. ult.

Levit. 6.

Hier. 6.

quo amore cruciabatur , quo desiderio æstua-
bat , dum in animo revolveret cuncta quæ au-
dierat & viderat ? puto quòd quicquid huma-
næ virtutis est , cogitare non sufficiat.

Tertio videndum est qualem operationem &
virtutem iste ignis habuit in ipsa : ad quod
sciendum , quòd ignis habet inflammare , pur-
gare , & illuminare , & unire , sicut patet in
duobus ferris , quæ uniri non possunt nisi per
ignem. Beata autem Virgo non tantum recepit
Spiritus sanctum , sed etiam ipsum plenissi-
mè habuit in sui sanctificatione , in Spiritus
sancti superventione , in Filij Dei incarnatione ;
& nihilominus ipsum Spiritum sanctum cum
Apostolis in Pentecoste recepit in visibili osten-
sione ; Et ideo ille ignis divinus totam eam in-
flamavit , totam purificavit , totam illumi-
navit , & totam cum Deo univit. Vita quòd ista
inflammabat frigidos , purgabat immundos ,
illuminabat tenebrosos & uniebat cum Deo di-
visos. Et propter ista quatuor ipsa dicit : *Ego*
Eccl. 14. *mater pulchræ dilectionis &c.* Ipsa enim est ma-
ter pulchræ dilectionis , inquantum ad Dei di-
lectionem & amorem frigidos inflammat. Ipsa
est mater *timoris* , inquantum à culpa immun-
dos purificat , quia sicut dicitur : *Per timorem*
Prov. 15. *Domini declinat omnis à malo.* Ipsa mater *agni-*
tionis , inquantum ad Dei agnitionem tenebro-
sos illuminat. Ipsa est mater *sanctæ spei* , inquan-
tum homines elongatos à Deo & divisos ipsa
uniat & copulat. ●

S E R M O III.

Impregnatio Mariæ facta fuit mediante cœlesti nuncio, operante Spiritu sancto, alio carnem assumente, & virgine Maria ministrante.

Primò igitur facta est mediante cœlesti nuncio, quia missus est Angelus Gabriel à Deo in civitatem Galileæ &c. De tali nuncio dicitur: *Aqua frigida anima sitientis & nuncius bonus de terra longinqua.* Aqua frigida sitim sedat, æstum temperat, & quadam jucunditate in bibendo delectat. Beata igitur Maria valdè sitiebat aquam divinæ gratiæ, habebat magnum æstum, id est magnum desiderium de humani generis salute, habebat magnam jucunditatem de promissa virginitate; & ideo Gabriel Angelus fuit sibi sicut aqua frigida, quia de plenitudine gratiæ sibi prædixit dicens: *Ave gratia plena.* Salutem generis humani per eam fieri asseruit dicens: *Et vocabis nomen ejus Iesum,* id est, Salvatorem; & virginitatem illibatam servandam prædixit, quia concipiet de Spiritu sancto, non de semine humano dicens: *Spiritus sanctus superveniet in te.*

Prov. 25.

Beda.

Secundò ejus impregnatio facta fuit operante Spiritu sancto. Beda super Lucam: Spiritus sanctus in Virginem supervenit, qui & mentem ejus ab omni sorde vitiorum emundavit, & in ejus utero corpus Redemptoris operatione suâ sine virili semine, de ipsius Virginis carne creavit. August. in Serm. de Annun. August. Dixit Angelus: O Maria Virgo Dei, sponda

Dei, dilecta Dei, filia Dei, à me requiris quomodo Virgo pariat, & quomodo post partum Virgo permaneat, vel quomodo fiat in te qui fecit te, audi & non perturberis in te. *Spiritus Sanctus superveniet in te*, ita ut nec æstum patiaris libidinis, & Mater sis Creatoris. Bern. Ecce concipies & paries filium. Concipies quod caro nescit, non habet conditio, natura non amittit. Quis enim ad fructum pervenit, antequam suæ plantæ industriam impendat? Quis præter viam ad mansionem pervenit? Quis præter naturam incrementum naturæ suscipit? Beata ergo & verè beata Maria, quæ præter generandi curas, præter materna fastidia ad tantam gloriam germinis pervenit.

Tertiò ejus impregnatio facta fuit filio carnem assumente. Quamvis enim Pater & Filius & Spiritus sanctus sint unus Deus, & sit una Divinitas, Filius tamen non Pater nec Spiritus sanctus carnem suscipit, sicut ostendit Augustin. tribus exemplis, in Serm. de Nativit. Domini. De primo exemplo sic dicit: In anima est ratio, & una est anima & ratio, sed anima agit aliud, & aliud agit ratio. Anima vivit, & ratio sapit. Ad animam pertinet vita, ad rationem sapientia, & tamen anima sine ratione, nec ratio sine anima. Et cum unum sint tamen anima sola suscipit. Ratio verò sola suscipit sapientiam, sic & Pater & Filius, licet unum sint, tamen ad solum Christum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia. De secundo exemplo sic dicit: In sole splendor & calor in uno radio sunt, sed calor exsiccat, splendor illuminat. Aliud suscipit calor, aliud splendor,

splendor, sed calor & splendor ab invicem nequeunt separari. Suscepit splendor illuminationem, non fervorem; suscipit calor fervorem, non illuminationem. Aliud simul, aliud singulariter agunt, non tamen ab invicem separantur. Sic & Filius suscepit carnem, & non deseruit Patrem, nec se divisit à Patre in divinitate æqualitas: in carne sola Filij proprietas. Non autem ab eo per Patris, aut Spiritus S. aliquando recessit divinitas. De tertio exemplo sic dicit: Ut cythara musicum melos sonis dulcibus reddat, tria pariter adesse videntur, scilicet, ars, manus, & chorda, & tamen unus, scilicet, sonus auditur. Ars dictat, manus tangit, chorda resonat. Tria pariter operantur, sed sola chorda personat, quod auditur; nec ars, nec manus sonum reddunt, sed ea cum chorda pariter operantur. Sic nec Pater, nec Spiritus S. suscipiunt carnem, & tamen cum filio operantur. Et sicut sola chorda excutit sonum, sic Christus solus carnem suscepit. Operatio in tribus consistit. Sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio; sic pertinet ad solum Christum humanæ carnis susceptio.

Quartò ejus impregnatio facta est Mariâ materiam ministrante, quam tamen materiam Spiritus S. sic sanctificavit, quod nulli usui nisi divino postmodum accepta fuit, sicut ostendit Hieron. in Sermon. de Assump. exemplo lanæ Hieron. dicens: Ante quidem adventum Spiritus S. in utero Virginis, uterus ejus quamvis impollutus & sanctus, adhuc tamen vilitate humanitatis erat indutus tanquam lanâ candidissimâ;

Alcuinus.

ad quam cum accessit Spiritus S. velut eadem lana cum inficitur sanguine conchilij, vel muricis vertitur in purpuram; sic & ipsa versa est sine coitu in matrem Dei, ut jam non sit quod fuerat, sed purpura verissima ad indumentum summi regis divinitus aptissime dedicata. De hoc etiam sic dicit Alcuinus in libro de Trinit. Beata Maria lana mundissima fuit, & virginitate clarissima: quæ cum sola digna esset in se filij Dei recipere benignitatem, sicut lana conchilij sanguinem, ut ex eadem fieret purpura imperiali majestate tantummodo digna quam nullus esset dignus induere nisi augustâ præditus dignitate.

S E R M O IV.

Incarnatio filij Dei facta fuit in utero virginali temporis plenitudine adveniente, angelo nunciante, Spiritu sancto operante, & consensu Virginis accedente.

Gal. 4. Primò igitur facta fuit temporis plenitudine adveniente. *At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege.* Ubi notandum est, quòd est tempus vacuum, semiplenum & plenum. Tempus vacuum fuit sub Lege, ubi homines vacui erant Dei cognitione, & ideo creaturas, & multa alia adorabant. Eph. 4. *Tenebris habentes obscuratum intellectum, alienati à via Dei per ignorantiam, quæ est in illis.* Tempus verò semiplenum fuit sub Lege, ubi data est cognitio unius diei, sed non gratia per quam possent impleri mandata Dei. Tempus autem moder-

num est plenum, quia modò est vera cognitio Dei, & modò datur gratia, per quam implentur mandata Dei.

Secundò facta fuit Angelo nunciante. August.
 Augustinus in Sermone de Annuntiat. Secreta conjugia celebrata sunt in Mariæ thalamo, quibus Gabriel paranympus intervenit ne abnecret devota Virgo, dum Spiritus permittebatur esse maritus, ut nasceretur filius, & pudor maneret illæsus. Petitur ergo Maria cœlestibus regnis, mittitur Angelus, Rex ipse stellato micans folio mandata dirigit. Concio-nante igitur Deo mirantur sedes, throni stu-pent, ac divinus filiet exercitus. Vade, inquit Gabriel, & æthereas sedes rumpe, & consilium nostrum defer Mariæ. Hæc incolit parva Na-zareth mœnia, sed sibi patent cœli palatia. Huic ergo unicum meum imò alterum me do-nare volo, ut sit illa mater ejus sum ego pa-ter. Deinde subdit Aug. August. Profectò igitur cuncto cœlitus adveniente Senatu, mandato Gabriel accepto, fulmineos obrutus, oraque tonan-tia pavet arcano tremefactus imperio. Mox igitur astriferum volatu rapido secavit aërem, percussit lumine noctem, ac flammeos arcus vibrans, velut pavo universicolor radiis solis oblectus, per medios cœli sinus ferebatur, donec Mariæ extrema tecta coruscus ingreditur, dicens ei: *Ave gratia plena.*

Tertiò ipsa incarnatio facta fuit operante Spiritu sancto. Non enim Virgo concepit ex femine, sed mystico spiramine, sicut dicit Aug. Aug. in serm. de nativitat. exemplo virgæ Aaron di-cens: Virga Aaron subito produxit flores, &

frondes, & nuces. Virga protulit quod ante non habuit, non radicata plantatione, non defossa sarculo, non arata sulco, non fecundata feminario. Virga potuit contra naturam nuces producere; Virgo non potuit contra naturam filium Dei generare. Et dicit ibi Augustin. quod nux habet trinam substantiam, scilicet, corium, testam, & nucleum. In corio caro, in testa ossa, in nucleo inferior anima intelligitur. Secundo hoc ostendit exemplo speculi & radij solis dicens: Solis radius speculum penetrat & soliditates ejus insensibili velocitate petranfit, & talis videtur extrinsecus, qualis existit intrinsecus. Itaque cum nec ingreditur violat, nec cum egreditur dissipat. Speculum ergo non rumpit radius solis, sic integritatem virginitatis ingressus & egressus violare non potuit Deitatis.

Bernar. Quarto ipsa incarnatio facta est consensu Virginis accedente. **Bernar.** Da virgo responsum, responde verbum, & suscipe verbum, profer tuum, & suscipe divinum. Emitte transitorium, & amplectere sempiternum. Et tunc illa dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* **Bern.** Verbum quod erat apud Deum, fiat caro de carne mea, nolo ut mihi fiat, aut singulariter significatum aut imaginatione somniatum, sed silenter inspiratum, personaliter incarnatum, corporaliter invisceratum.

LAc Beatæ Mariæ dupliciter consideratur. Primò quale in se est, Secundò qualiter ipsa lac nobis effudit.

Circa primum norandum, quòd lac est sanguis bis excoctus. Nam primò excoquitur in venis, secundò in mammillis, & ex tali decoctione sanguis trahit albedinem, saporositatem, & ubertatem. Lac igitur beatæ Mariæ habuit albedinem quàm traxit ex duplici decoctione. Secundò habuit saporositatem, quam traxit à Spiritûs sancti depuratione. Tertio habuit ubertatem quam traxit à duplici decoctione. Prima decoctio facta fuit ab igne Spiritûs sancti in utero matris suæ, quando Spiritus sanctus eam sanctificavit. Secunda facta fuit in filij incarnatione, quando Spiritus sanctus in eam supervenit. Secundò ejus lac habuit saporositatem, quam traxit à Spiritûs sancti depuratione. Nunquam fuit aliqua mater quæ habuerit ita saporosum lac, sicut fuit lac virgineum. Et ratio est, quia lac aliarum mulierum multàm habet impuritatis, & ideo non potest esse multùm magni saporis. Lac autem beatæ Mariæ virginis sic fuit à Spiritu sancto depuratum & purificatum, quòd factum est dulcissimum & nimium saporosum. Et quia fuit optimi saporis, ideo fuit optimi nutrimenti. De isto lacte virgineo dicit August. in sermon. de Annunciat. Lacta Aug.
 Maria Creatorem tuum, panem cœli, pretium mundi, præbe lambenti mammillam, ut ille pro

te percutienti præbeat maxillam. Lacta qui fecit te , qui talem fecit te , ut ipse fieret in te. Tertiò habuit ubertatem à cœlesti subministratio-
ne ; non enim fuit lac suum à natura propina-
tum , sed de cœlo largiter subministratum. Un-
de cantat Ecclesia : *Ipsam regem angelorum sola
virgo lactabat ubere de cœlo pleno.*

Circa secundum notandum , quod ipsa dat
nobis triplex lac spirituale. Primum est cœlestis
doctrinæ ; Sicut enim nutrix grossa cibaria co-
medit & sibi incorporat , & sic digesta in lac
conversa puero effundit ; sic beata Maria ma-
gnas & difficiles sententias memoriæ reconde-
bat , juxta illud : *Maria conservabat omnia ver-
ba hæc conferens in corde suo ; & illa postmo-
dum sic digesta discipulis effundebat.* Beda su-
per Lucam : Maria omnia verba , quæ de Do-
mino vel à Domino dicta vel facta cognoverat,
diligenter in corde retinebat , sollicitæ cuncta
memoriæ commendabat , ut cùm tempus præ-
dicandi vel scribendi incarnationis ejus adve-
niret , singula prout essent gesta quærentibus
explicare posset. Secundò dat nobis lac pietatis
& misericordiæ ; Sanguis enim in nobis sæpè
accenditur , & sic cor ad iracundiam concita-
tur ; sed in Beata Maria totus sanguis iracun-
diæ conversus fuerat in lac pietatis & miseri-
cordiæ , quia nihil in ea severum , nihil au-
sterum remansit ; sed tota fuit lactea &
mellea , id est , dulcis & piissima. *Mel & lac
sub linguae ejus.* Bernard. Revolve totam Scrip-
turæ seriem , & siquid austerum in Maria in-
veneris de cætero eam suspectam habeas , &
ad ipsam accedere vereris. Tertiò dat nobis

Luc. 1.

Beda.

Cant. 4.
Bernard.

lact spiritualis gratiæ , unde ipsa potest dicere illud : *Venite emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.* Per istud vinum & lac intelligimus Dei gratiam & misericordiam , & animam lætificantem & dulcorantem , de quo , scilicet , vino & lacte ipsa plena fuit , scilicet , gratia & misericordia ; & ideo de sua plenitudine nobis effundit , unde ipsa dicit : *Bibite vinum meum cum lacte eneo.*

Isa. 55.

Can. 5.

S E R M O II.

Laudare debemus Virginem Beatam , propter debitum , meritum & exemplum.

Primò propter debitum tenemur laudare ipsam , quia cum essemus perditum , ipsa nobis succurrit , & recuperandi aditum adinvenit. August. O Beata Maria quis tibi dignè valeat jura gratiarum , & laudum præconia impendere , quæ tuo singulari merito recuperandi aditum invenit ?

August.

Secundò propter meritum , quod inde consequimur ; nam ex hoc liberamur à confusione æterna , præservamur à culpa , & digni efficiamur vitâ æternâ. *Qui audit me non confundetur , & qui operantur in me non peccabunt ; qui elucidant me , vitam æternam habebunt.* Qualiter autem laudantes eam meritum consequantur , dicit Hier. in Serm. de Assump. Si virgo es lauda , quia meruisti esse quod laudas. Si continens es venerare & lauda , quia non aliunde constat , ut possis esse casta , quàm ex gratia Christi , quæ plenissimè fuit in Maria. Quod

Eccles. 4.

Hieron.

si conjugata es, aut certè peccatrix nihilominus confitere & lauda, quia misericordia omnibus profuit & gratia. Quamvis non sit speciosa laus in ore peccatoris, tamen noli cessare, quia tibi promittitur venia, unde merearis ut laudes.

Tertiò debemus ipsam laudare, propter exemplum; habemus exemplum ab angelo, qui eam reverenter salutavit. A filio qui eam in tanta reverentia habuit, quòd sibi subditus esse voluit. *Erat subditus illis.* A spiritu sancto, qui eam replevit: *Spiritus sanctus super-veniet in te.* A Patre æterno, qui eam sanctificavit. Psalm. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* A toto mundo, qui eam beatam protestatur & dicit. Unde ipsa dicit: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Non tamen eam sufficienter laudare possumus propter quatuor causas. Primò propter nostram imbecillitatem. Aug. O fœlix puerperium, lætabile angelis, optabile sanctis, necessarium perditis, congruum profugatis. Quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerò minor laus est, quàm tua dignitas mereatur; si cœlum te vocem, altiores; si matrem gentium dicam, præcellis; si formam Dei appellem, digna existis, si Dominam Angelorum te vocem, per omnia esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? De hoc etiam sic dicit Pet. Dam. Qualiter autem eam laudare poterit mortalis hominis verbum, quæ de se protulit verbum quod manet in æternum. Quæ lingua in ejus laude

Luc. 2.

Luc. 1.

Psalm.

Aug.

Pet.
Dam.

inveniatnr idonea, quæ illum genuit, cui omnia benedicunt, & cum tremore obediunt elementa? Impar igitur est illi omne linguæ humanæ præconium, quæ de inremeratæ carnis suæ visceribus cibum nobis protulit animarum. Secundò propter nostram indignitatem; istam suam indignitatem recognoscebat. Hier. in Sermone de Assumptione dicens: Timeo satis, & valdè pertimesco, dum vestris cupio parere profectibus, ne forte sicut improbus, ita & indignus laudator inveniar. Profectò cum nec sanctitas, nec facundia mihi suppetat, ut beatam & gloriosam Virginem laudare queam, quoniam, ut verum fatear, quicquid humanis potest dici verbis, minus est à laude cœli, quæ divinis & angelicis est laudata præconiis; à Prophetis prænunciata, à Patriarchis præfigurata, ab Evangelistis exhibita, ab Angelo venerabiliter salutata. Idem ibidem: De tali tantâque loqui me indignum fateor, sed & puto quòd nemo sit qui præsumat: quæ & quanta sint quæ panduntur ignorat; tamen non debet cessare à laudibus, si nemo etiam ad hoc idoneus invenitur, votis omnibus, etiam quilibet peccator, quamvis etiam explere nequeat quod sentit. Terriò propter suam dignitatem; & de hoc etiam sic dicit Beda: Si rerum universitas singulis distincta speciebus in beatæ Mariæ Dei Genitricis laudem, magnis sui cordis clamet vocibus, tamen ejus dignitatem intelligentibus surditas hæc vel silentium apparebit. Dam. Licet mille ora, mille linguæ, vox ut ferrea sit, sed nec si omnes linguæ hominum convenirent, eam mirificis lau-

Hieron.

Beda.

250 S E R M O III.

dibus efferre possent. Omnis enim præconi-
 excedit magnitudinem, & omne eloquium ad
 ejus excellentiam insufficienter invenitur. Quar-
 tò propter verborum insufficientiam & pauper-
 tatem, quia scilicet verba ad hoc idonea no-
 bis deficiunt. Per. Dam. Dum cujuslibet Matris
 fortia facta extollere cupimus, dum ejus vir-
 tutum insignia prædicamus, etiamsi ad cogi-
 tandum tardior sensus impediatur, vel ad lo-
 quendum balbutiens lingua non sufficiat, ver-
 borum tamen copiam rei ipsius materia sub-
 ministrat. Cùm ergo beatissimæ Dei Genitricis
 laudes scribere volumus, nulla invenimus
 verba, quibus ad hoc exprimenda dignè suffi-
 cere valeamus. Tollit igitur facultatem sermo-
 nis materia singularis. Ger. Episcopus & Mar-
 tyr. Utinam mihi tot essent linguæ, quot sunt
 cæli stellæ; ut omnes illas possem converte-
 re in laudem Dei Genitricis; nec etiam sic fa-
 tiarer.

S E R M O III.

Ecc. 14: Libanus signat beatam Mariam, juxta il-
 lud: *Quasi Libanus non incisus vaporavi
 habitationem meam.* Sed notandum, quòd
 Libanus in masculino accipitur pro monte, in
 femineo pro arbore, in neutro pro thure, & ta-
 men hîc pro arbore in masculino ponitur. Scrip-
 tura enim sacra aliquando transgreditur regu-
 las donati, ut certius exprimat intellectum
 Spiritûs sancti. Dicitur ergo de arbore: *Quasi
 Libanus non incisus*, &c. Ab illa enim arbore
 quandoque fluit thus cortice non inciso, &

illud est magis lucidum , & magis electum ,
 & tali Libano non inciso beata Virgo assimila-
 tur. In quacunq; autem significatione Li-
 banus accipiatur candorem sonat. In Virgine au-
 tem fuerunt tria candida non incisa , scilicet
 spiritus , anima & corpus. De quibus habetur :
Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia ,
ut integer spiritus vester , anima , & corpus sine
querela servetur in die adventus Domini nostri
Iesu Christi. Sicut autem dicitur hic Libanus
 mons , hæc Libanus arbor , hoc Libanum
 thus , ita nunc dicitur ab Apostolo hic spiri-
 tus , hæc anima , hoc corpus : Spiritus ergo Ma-
 riæ dicatur mons Libani , anima ejus dicatur
 arbor Libani , corpus ejus dicatur thus sive
 Libanum. Ista tria , scilicet spiritus , anima &
 corpus , in Virgine non fuerunt incisa , nec
 divisa ; & ideo benè dicit , quasi Libanus non
 incisus. Spiritus enim ejus nunquam à Deo fuit
 divisus , quia nunquam ab ipso per peccatum
 separari potuit. Anima enim ejus nunquam fuit
 divisa à ratione , quia ab ejus Dominio nun-
 quam recessit. Corpus ejus nunquam fuit di-
 visum , quia semper integrum & illibatum
 permansit. Talis ergo Libanus vaporavit habi-
 tationem suam ; nam illos in quibus habitat
 per gratiam vaporat , id est , odore replet per
 odoriferam conscientiam : *Sicut cinnamomum*
& balsamum aromatizans. Quosdam enim con-
 fortat , ut perseverent in dono gratiæ ; istis est
 odor cinnamomi , quia odor cinnamomi ha-
 bet confortare. Quosdam præservat à corrup-
 tione culpæ ; istis est odor balsami , quia bal-
 samum à corruptione præservat. A quibusdam

Theff. 5.

Ibid.

dam fugat vermes tentationis diabolicæ ; istis est odor myrrhæ , quia odor myrrhæ fugat vermes.

S E R M O I V.

Liberalitas beatæ Mariæ multis assimilatur ,
Mat 5. quia sicut sol oritur super bonos & malos ,
 ut dicitur Math. 5. Sic & ejus merita lucent su-
 per bonos , ut eos in gratia custodiat ; lucent
 & super malos , ut eos ad bonum convertat.

Eccl 25. Unde dicit Bern. Virgo Beata velut alterum
 sole induit , quia sicut ille super bonos &
 malos indifferenter oritur ; sic ipsa quoque
 præterita merita non discutit , sed omnibus ex-
 orabilem , & clementissimam se exponit , om-
 niùmque necessitates amplissimo quodam mi-
 seretur affectu. Ibid. Copiosissima charitate
 Virgo Maria sapientibus & insipientibus de-
 bitricem se fecit ; omnibus misericordiæ sinum
 aperuit , ut de plenitudine ejus accipiant uni-
 versi , captivus redemptionem , æger curatio-
 nem , tristis consolationem , peccator veniam ,
 justus gratiam , Angelus lætitiã , tota deni-
 que Trinitas gloriam , filij in persona carnis
 substantiam , ut non sit qui se abscondat à
 calore ejus. Putasne ipsa est amicta sole ?

Prov. ult. Secundo ipsa assimilatur Eleemosynariæ li-
 berali. *Manum suam aperuit inopi , & palmas
 suas extendit ad pauperes.* Cujus liberalitas
 ostenditur , & quia habet manum apertam ,
 & quia brachium extendit ad pauperes , &
 quia habet manum eleemosynis plenam. Nulla
 enim esset laus Eleemosynariæ liberali , si ma-

num teneret apertam, & brachium extensum, si ipsa manum vacuum haberet. Beata igitur Maria tanquam Dei Eleemosynaria, intantum est liberalis, quod dat faciliter, & ideo tenet manum apertam; quod dat omnibus communiter, quia habet manum eleemosynis plenam. Tertio assimilatur mulieri forti; unde dicitur de muliere forti: *De nocte surrexit, deditque pradam domesticis suis.* Quarto assimilatur piissimæ matri. Unde ipsa dicit: *Ego Mater pulchra dilectionis*, &c. Ipsa præsumptuosos & superbos ad sui recognitionem timore divinæ majestatis humiliat, ideo dicit, *& timoris.* Ipsa tenebrosos ad cognitionem Dei illuminat, ideo subditur, *& agnitionis.* Ipsa in profundum peccatorum desperatos ad spem veniæ revocat, ideo dicit, *& sanctæ spei.* Quinto assimilatur hospiti mirifico, & curiali; unde dicit ei Deus: *In Iacob inhabitata, & in Israel hereditare.* Ex quibus verbis habetur, quod ipsa hospitatur, & habitat in tribus generibus personarum. Quidam enim sunt activi, quidam contemplativi, & quidam perfecti, qui scilicet habent activam & contemplativam. Beata igitur Virgo habitat cum activis dando eis gratiam, & ad operandum firmam constantiam; ideo dicitur: *In Iacob inhabitata.* Per Jacob, qui interpretatur luctator, intelliguntur activi, qui sunt in multiplici luctu hujus mundi; Habitat cum contemplativis, dando scilicet eis sinceram visionem, ideo dicitur: *In Israel hereditare.* Israel enim interpretatur videns. Habitat cum electis sive perfectis, qui habent utramque vitam, dando eis firmam per-

severantiam ; ideo subditur , *Et in electis meis mitte radices.*

S E R M O V.

Liberum arbitrium habuit Virgo Maria in bono confirmatum , & ideo nulli voluit consentire peccato. Potentia enim liberi arbitrij potest considerari quatuor modis , Primò ut se habet indifferenter ad hoc & ad illud , id est , ad peccandum , & ad benè agendum ; & hoc modo fuit in Adam in statu innocentia. Unde *Eccl. 45.* dicitur : *Deus ab initio creavit hominem , & reliquit eum in manibus suis.* Secundò consideratur cum dispositione ad peccandum & hoc modo est in regeneratis post baptismum , quia in eis adhuc remanet fomes , qui est dispositio ad peccandum inclinans. Tertio consideratur cum necessitate ad peccandum ; & hoc modo est in non regeneratis per baptismum , quia fomes in illis non tantum est dispositio ad peccandum , sed quaedam necessitas. Quarto consideratur cum dispositione ad non peccandum ; & hoc modo est in Angelis , & Beatis , & in beata Virgine per gratiam sanctificationis ultimæ , quâ supereminet omnibus sanctificationibus , ita quòd post illam sanctificationem , non habuit potentiam peccandi. Et quantum ad hoc fuit instar & Angelorum & Beatorum , qui habent liberum arbitrium confirmatum ; ideo dicit *Aug.* in lib. de natura & gratia. Excepta virgine Maria , si omnes Sancti & Sanctæ cum adhuc viverent , interrogati fuissent , utrum sine peccato essent , om-

nes unâ voce clamassent : Si dixerimus quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est : Excepta , inquam, hac sanctâ Virgine , de qua propter honorem Dei cum de peccatis agitur , nullam prorsus volo habere quæstionem. Scimus enim quòd plus gratiæ ei collocatum fuit ad peccatum ab omni parte vincendum , quæ illum concipere & parere meruit : quem constat nullum habuisse peccatum.

S E R M O VI.

Lilium potest dici Maria propter multas causas.

Prima causa , quia lilium est extra candidum , intus est aureum , intus & extra odoriferum : Sic **B** Virgo extra in carne fuit candida per virginitatem. *Candor est lucis æternæ , & speculum sine macula.* Secundò intus in mente fuit aurea per charitatem ; Dicit enim Aristoteles , quòd aurum nunquam potest corrumpi , sic nec ejus charitas nunquam potuit extinguì. *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem.* Tertiò intus & extra fuit odorifera per humilitatem ; habuit enim humilitatem intrus in corde , & exterioris in conversatione. Et ista humilitas tantum odorem Deo fecit , quòd ipsum ad se traxit. *Cum esset rex in accubitu suo &c.* Nardus est herba parva & signat ejus humilitatem ; ista sunt tria lilia , scilicet virginitas , humilitas , & charitas , quæ beatam Mariam maximè circumdederunt. De quibus sic dicit Bern. in Sermone de Nativitate ejusdem. De

Cant. 7.

Arist.

Cant. 8.

1. Cant.

1.

nique Christus qui nunc inter lilia pascitur, utri-
que copiosius apud Mariam pro multitudine
filiorum pascebatur. An non lilia sunt decus vir-
ginitatis, insigne humiliaris, supereminen-
tia charitatis.

Secunda causa est, quia lilium habet rectum
hastile sursum, sed folia dependentia deor-
sum; quia animus Virginis tanquam hastile
semper fuit rectus ad Deum, sibi de benefi-
ciis regratiando, & in eum semper exultando
spiritualiter. Sicut enim lilium quicquid habet
odoris & candoris, totum mittit ad summum;
sic Maria quicquid habuit sanctitatis & gratiæ,
totum remittebat ad Deum. Folia autem, id
est, ejus verba habuit deorsum de se humilia
proferendo; unde ipsa dixit: *Magnificat anima
mea Dominum*, ecce hastile rectum; sed audi
folia deorsum: *Respexit humilitatem ancilla sua.*

Exo. 25.

In hujus significationem dicitur: *Faciet can-
delabrum ductile de auro mundissimo, hastile
ejus & folia ex ipso procedentia.* Candelabrum
Dei est Maria, quæ fuit ductilis per obedi-
entiam, & de auro mundissimo per charitatem;
cujus hastile fuit intentio ejus recta, & lilia
fuerunt ejus verba humilia, quæ omnia pro-
cedunt de ipsa. Nos autem e converso habemus

Mat. 23.

hastile reflexum deorsum per obliquam inten-
tionem, juxta illud: *Omnia opera sua faciunt,
ut videantur ab hominibus.* Folia autem, id est,
verba habemus elata sursum per blasphemiam,

Psal. 138.

per detractionem & elationem. *Iniquitatem in
excelfo locuti sunt.* Item: *Posuerunt in cælum
os suum*, viris cœlestibus detrahendo, & se
usque ad cœlum magnificando; sed tamen
lingua

lingua eorum transiit in terra, de terrenis loquendo, & ea diligendo.

Tertia causa est, quia liliū integrum redolet & contractum foetet. Corpus igitur Virginis fuit tanquam liliū integrum, quia semper remansit illibatum; & ideo semper fuit odoriferum. Fuit enim tinctum unguento odorifero, quod ipsum servavit integrum & fecit odoriferum. Istud autem unguentum fuit confectum de tribus speciebus aromatum. De quibus dicitur: *Sicut cinnamomum & balsamum aromatizans*. Ecc. 24. Fuit enim confectum de balsamo deitatis; tunc enim Deus ejus uterum inbalsamavit, quando deitatem suam ibi posuit. Fuit confectum de myrrha castitatis; Myrrha enim conservat corpus à putredine, & signat castitatem, quæ servat corpus à corruptione. Ex his enim tribus speciebus aromaticis, scilicet cinnamomo humilitatis, ex balsamo deitatis, & ex myrrha castitatis, confectum est illud unguentarium ex quo corpus ejus fuit inunctum, & ideo semper fuit odoriferum & integrum. De talibus unguentis dicitur: *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata*. Cant. 3. Et quoniam, ut dictum est, liliū integrum redolet, contractum foetet, ideo ejus corpus virgineum semper redoluit, quia semper integrum fuit. Nostra autem corpora cum sunt corrupta, sunt foetida. *De cadaveribus eorum ascendet foetor. Computruerunt jumenta in stercore suo*. Esa. 34.
Joel. 1.

Quarta causa est, quia liliū oritur de spinis, & moratur inter spinas, & tamen propter hoc non amittit suum odorem nec cando-

- rem; imò quantò à spinis pungitur, tantò plus ejus odor sentitur: Sic beata Maria orta fuit de spinis, id est, de Judæis spinosis, & fuit ab eis puncta spina doloris, *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*; & tamen ipsa semper servavit candorem suæ innocentiae, & odorem suæ famæ; & quantò plus adversitates eam pungebant tantò majorem odorem spirabat. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Quando lilia ponuntur cum liliis, majorem odorem reddunt; quando verò sunt cum spinis, nihilominus servant odorem suum: quando verò spinæ ponuntur cum spinis, tunc dant sibi mutuas punctiones; quando enim boni sunt cum bonis simul, tunc sunt lilia cum liliis, & tunc tot dant odores, quot habent virtutes. *Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo &c.* Christus enim est lilium: *Ego flos campi & lilium convallium.* Sancti viri sunt hortus Dei in quibus crescunt lilia virtutum. *Dilectus meus descendit in hortum suum ut pascatur in hortis, & lilia colligat.* Quando enim servi Dei sunt insimul congregati, tunc sunt lilia cum liliis posita, & ipse Christus qui est amator liliorum est in medio ipsorum & colligit lilia virtutum. Quando verò boni sunt cum malis, tunc sunt lilia cum spinis; & tunc boni debent servare candorem suæ innocentiae, & odorem suæ famæ. Talis erat illud lilium cum spinis, qui dicebat: *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.* Quando verò mali sunt cum malis, superbi cum superbis, tunc sunt spinæ cum spinis, & tunc mutuo se pungunt. *Inter superbos semper jurgia sunt.*
- Luc. 2.
- Can. 2:
- Mat. 81.
- Can. 2.
- Can. 1.
- Prov. 13.

Quinta causa est, quia liliū habet sex folia, & sex angulos in radice juxta numerum foliorum. Sex folia sunt sex verba, quæ dixit Virgo B. Sex enim vicibus legimus ipsam locutam fuisse, bis cum angelo, scilicet quando dixit: *Quomodo fiet istud?* Et quando dixit: *Ecce ancilla Domini.* Semel apud Elisabeth, quando eam salutavit, & Deum benedixit. Bis cum filio, quando dixit: *Fili quid fecisti nobis sic?* Et quando dixit: *Vinum non habent.* Semel cum ministris nuptiarum quando dixit: *Quodcumque dixerit vobis facite.* Ista autem sex folia sive verba procedebant ex radice charitatis, quia omnia fuerunt verba charitativa, id est charitate plena. Et quamvis una sit radix charitatis habet tamen sex dilectionis modos: sicut radix lilij, quamvis sit una, tamen habet sex angulos. Primus modus fuit quo ipsa dilexit Deum, ipsum super omnia reverendo. Secundus quo dilexit animam suam, ipsam in omni sanctitate custodiendo. Tertius quo dilexit corpus suum, ipsum in divinitate custodiendo. Quartus quo dilexit domesticos & propinquos, ipsos moribus informando. Quintus quo dilexit amicos in Deum, Sextus quo dilexit inimicos propter Deum.

Sexta causa est, quia thalami & cænacula regum liliis adornantur, ut jucundius quiescant & vescantur. Et quia uterus Virginis fuit thalamus & cænaculum Christi, ideo totus fuit liliis adornatus & circumdatus, juxta illud: *Venter tuus sicut acerum tritici, vallatus liliis.* Tota enim fuit liliis vallata; nam à superiori fuit vallata lilio eminentis charitatis: Ab in-

Cant 7.

feriori lilio profundæ humilitatis : ab interiori lilio internæ puritatis : ab exteriori lilio virginitatis : à dextris lilio temperantiæ in prosperis : à sinistris lilio patientiæ in adversis : ab anteriori lilio providentiæ in futuris : à posteriori lilio justitiæ in præteritis , quia pro præteritis beneficiis semper Deo gratias referebat , & hoc debitum justitiæ requirebat. Et quia fuit liliis vallata & circumdata , ideo de ea cantat Ecclesia : *Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum.* Inter ista lilia dilectus , id est Christus pascebatur : *Dilectus meus mihi ,*
 Cant. 2. *Et ego illi , qui pascebat inter lilia.* Nam modò pascebatur lilio superiori , quia delectabatur in ejus charitate : modò lilio inferiori , quia delectabatur in ejus humilitate : modò lilio interiori , quia delectabatur in ejus puritate : modò lilio exteriori quia delectabatur in ejus virginitate : modò lilio à dextris , quia delectabatur in ejus temperantia : modò lilio à sinistris , quia delectabatur in ejus patientiâ : modò lilio anteriori , quia delectabatur in ejus prudentia : modò lilio posteriori , quia delectabatur in ejus justitia. Et quoniam sic tota fuit florida , ideo omnia quæ per ipsam offerimus , sunt Deo accepta. Bern. in Sermone de Nati. Virginis : Quicquid illud est quod Deo offerre paras gratissimis manibus Mariæ trade. Nimirum candidissima lilia sunt , nec causabitur ille liliorum amator : inter lilia inveniam quicquid sit quod inter Mariæ manus intervenerit.

Septima causa est , quia lilium habet multiplicem virtutem ; nam tumorem sedat , famem purgat , morsum serpentis purgat. Eo-

dem modo virgo Maria sanat tumorem superbiæ exemplo suæ humilitatis, purgat saniem luxuriæ exemplo suæ virginitatis, curat morsum serpentinae avaritiæ exemplo suæ paupertatis. Avarus enim est morsus sive cibus serpentis, quia avarus terram diligendo terra efficitur, & terra fit cibus serpentis, juxta illud: *Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ*; ideo avarus datus est serpenti infernali in cibum.

Gen. 3.

S E R M O VII.

Lucida & luminosa tota est Maria; de cuius luce & luminositate dicitur: *Qua est ista qua progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?*

Can. 6.

Ista autem luminositas potest attendi ex parte sui, & ex parte nostri. Nam in quantum attenditur ex parte nostri, ipsa quibusdam lucet ad instar auroræ, scilicet quando tenebras culpæ fugat & lucem gratiæ donat. Quibusdam ad instar lunæ, quando eos ab æstu vitiorum refrigerat. Quibusdam ad instar solis, quando eos ad amorem Dei inflammat & accendit. Quibusdam ad instar aciei armatæ, quando ex refulgentia suorum meritorum dæmones terret & fugat.

Secundò ista luminositas potest attendi ex parte sui, & tunc dicendum quòd in ea fulsit lux auroræ in sui sanctificatione: Tunc enim spiritus S. omnem nubem peccati originalis abstulit, & ideo tota clara fuit & refulsit. *Lux aurora oriente sole in mane absque nubibus ru-*

2. Reg.

23.

tilat. Aurora autem mox ut incipit semper cre-
 cit, donec diem perfectum facit: Sic beata
 Virgo post sui sanctificationem in utero sem-
 per crevit, donec perfectionis cumulum ap-
 prehendit. *Semita iustorum quasi lux splendens*
procedit, & crescit usque ad perfectum diem.
 Ipsa enim fuit lux splendens in sanctificatione,
 & processit in Spiritus sancti superventionem, &
 facta est perfecta dies in sui assumptione.

Secundò in ea fuit lux lunæ, & hoc in filij
 Dei conceptione. *Et luna ostensio temporis &*
signum ævi. A luna signum diei festi. Ipsa enim
 sapientia divina incarnata tunc ostendit suam
 temporalitatem, & festivitatem, & æternita-
 tem. Suam temporalitatem quantum ad na-
 turam humanam quam in tempore assumpsit,
 ideo dicitur: *Ostensio luna temporis.* Suam æ-
 ternitatem quantum ad naturam divinam, ideo
 subditur, *& signum ævi.* Suam festivitatem
 quando naturæ humanæ naturam divinam
 univit, unde subditur: *A luna signum diei*
festi. Tunc enim magnum festum fecerunt Pa-
 ter qui ipsum filium incarnatum constituit:
 Filius qui ipsam naturam humanam sibi ipsi
 univit: Spiritus sanctus qui in Virgine su-
 pervenit, virgòque suæ carnis materiam mi-
 nistravit. Et ipse Angelus qui hæc omnia nun-
 ciavit. Omnes isti in conjunctione naturæ hu-
 manæ cum divina magnum festum fecerunt in
 utero Virginis.

Tertiò fulsit in ea lux solis, & hoc in sui
 assumptione. De sole dicit August. Videmus
 solem fulgentem, calentem, & urentem. Ipsa
 quidem est modò tota fulgida præ ineffabili

claritate, tota ignita præ indicibili charitate, tota velox & prompta præ viscerosa pietate.

Quartò fulsit in ea lux castrorum ut acies ordinata, & hoc in omnium Sanctorum & Angelorum veneratione. Acies castrorum uno modo appellatur dispositionis stellarum, id est Angelorum & Sanctorum, qui eam circumdant, venerantur & ornant. Ista est illa mulier de qua dicitur, quod *in capite ejus erat corona stellarum duodecim*. Duodenarius numerus ex duplici senario perficitur. Senarius autem est perfectus numerus. Per primum igitur senarium intelliguntur omnes de Ecclesia militanti, qui habent perfectionem gratiæ. Per secundum senarium intelliguntur omnes Sancti de Ecclesia triumphanti, qui habent perfectionem gloriæ. Omnes isti sunt beatæ Mariæ fulgens corona, quia ipsa est omnium Regina.

Apoc.
24.

S E R M O V I I I .

L Una dicitur Maria propter tres causas.

Primò propter humilitatem suam. Sicut enim Luna omnibus planetis est inferior, sic & Maria fuit omnibus Sanctis humilior; unde & cum Lucas omnes Apostolos connumerasset, ipsam in fine omnium connumerari voluit, tanquam quæ inferiorem se reputavit, ut haberetur. Hoc autem habet luna proprium, quia crescit usque ad quartum decimum, vel quindecimum diem, quousque, scilicet, ipsa imago cujusdam hominis integrè videatur, &

Astor. i.

ultra crescere non potest, & postea decrefcit. Eodem modo Maria ufque ad ætatis fuæ quartum decimum annum, & ultra ampliùs non potuit crefcere, quia tunc in illa ætate creditur Chriftrum concepiffe, & tunc ipfe qui eft imago invifibilis Dei, in ejus uterò vir perfectus extitit, non quantum ad ætatem, fed quantum ad fapientiam & omnium gratiarum plenitudinem. *Novum faciet Deus fuper terram, mulier circumdabit virum.* Postquam in tantum crevit, ftatim in fua reputatione decrefcere cœpit, quia non matrem Dei, non reginam cœli, fed ancillam Dei fe reputavit dicens: *Respexit humilitatem ancilla fuæ*, Ideo dicitur: *Luna quod eft luminare, quod minuitur in confummatione*; quia beata Virgo fe humiliavit multum in filij Dei conceptione, fed postmodum decrevit præ triftitia & dolore in fui paffione. Luna autem crefcens habet cornua verfus Solis ortum, decrefcens verò verfus Solis occafum; quæ habuit Maria, quæ ipfam difpofuerunt ad Chriftri ortum, fcilicet, humilitatem & virginitatem, cum quibus quafi cum duobus cornibus circumrefpiciebant ejus ortum. Ejus autem occafum, id eft, paffionem refpexit cum aliis duobus cornibus, cum dolore quem habuit in filij morte, & cum gaudio quod habuit de humani generis redemptione.

Hier. 31.

Ecl. 45.

Secundò dicitur Luna propter pietatem. Ipfæ autem pietatem oftendit maximè fuper tria genera hominum. Primò fuper illos, qui funt in devotione aridi. Sicut enim Luna eft magis propinqua terræ cæteris planetis, fic & ipfa vi-

cina est illis , qui se reputant aridos, sicut terra ; qui suam ariditatem cognoscentes , dicunt cum Psalm. *Anima mea sicut terra sine aqua tibi.* Et sicut crescente Lunâ crescunt medullæ ; sic & adveniente auxilio Virginis crescit medulla devotionis : Devotio enim est medulla & irrigatio ossium. *Sanitas quippe erit in umbilico tuo , & irrigatio ossium tuorum.* Prov. 3. Secundò ostendit super illos , qui sunt amaricati. Sicut enim Luna mari dominatur , sic & ipsa tribulatis auxiliatur ; unde ipsa vocatur *stella maris.* Tertio ostendit super illos qui sunt in tenebris peccatorum involuti : Sicut enim Luna lucet in nocte , sic Maria lucet peccatoribus , qui sunt in obscuritate culpæ. Nam sicut dicitur : *Fecit Deus duo magna luminaria & posuit in firmamento cœli , luminare maius , id est , Christus , ut præffet diei , & luminare minus , id est , Maria , ut præffet nocti , id est , peccatoribus qui sunt in obscuritate culpæ.* Gen. 1. Et sicut Luna præ cæteris planetis perficit cursum suum , sic Maria præ cæteris sanctis peccatoribus citius præbet auxilium suum.

Tertio dicitur Luna propter suam vicinitatem , unde dicitur de Luna secundum unam literam : *Vas castorum in excelsis. Vas in firmamento cœli resplendens gloriose.* Eccl. 43. Luna enim dicitur vas castorum , quia ad literam olim mulieres castæ , & casti viri ipsam vocabant Lunam Lucinam , sed modò per syncopen dicitur luna. Unde dicit de ea Virgilius : *Castâ fave Lucina tuis.* Virgil. Habebant enim virgines duas Deas, scilicet ipsam Lunam , & unam aliam , quam vocabant Vestam ; unde & Deæ Vestæ fece-

runt templum , & ibi in virginitate suis obsequiis insistebant. Istud vas castorum fuit beata Virgo , quæ intra sua viscera pietatis , recipit omnes , qui habent munditiam castitatis , & resplendent in firmamento cæli gloriosæ , quia in Ecclesia militanti omnibus dat exemplum virginitatis perpetuæ.

S E R M O IX.

L Una est beata Maria ; Ipsa enim est Luna
 Can. 6. pulchra : *Pulchra ut luna. Luna plena :*
 Eccl. 59. *Quæ Luna plena in diebus suis. Et luna perfe-*
 Psalm. *cta : Thronus ejus sicut in conspectu meo , & si-*
cut luna perfecta in æternum , &c.

Est igitur Luna, immo pulchrior quàm Luna. Luna enim habet lucem mutuataam, eclipfatam, varietatam & maculis respersam. Habet quidem lucem mutuataam, quia non lucet luce propriâ, sed à Sole mutuata. Tales sunt hypocritæ, qui habent lucem mutuataam, non à vero Sole justitiæ, sed ab humano favore.

Joan. 5. *Quomodo potestis vos credere , qui ab invicem gloriam queritis , & gloriam qua à solo Deo est non queritis ?* Virgo quidem B. habet lucem mutuataam, sed à Sole justitiæ, non ab humano favore. *Omnis gloria ejus filia regis , &c.*

Psalm. Secundò Luna habet lucem eclipfatam, sic & beata Virgo visa est eclipfari, propter doloris vehementiam, sed eclipfari non potuit, quo
 Eccl. 24. *ad fidei constantiam. Usque ad futurum sæculum non desinam.* Fides quidem Apostolorum in passione desuit, sed fides Mariæ desinere non potuit. Tertiò Luna habet lucem variatam,

quia sæpè in luce variatur, & mutatur; unde dicitur: *Stultus ut Luna mutatur*. Est autem Eccī. 21. quadruplex mutabilitas. Prima est in mente, quæ per diversas affectiones sæpè movetur. Secunda est in corpore, quæ multiplici mutabilitati, & corruptioni subicitur. Tertia est fortunæ, quia ipsa temporalia continuè variantur. Quarta est culpæ, quæ est in peccatoribus, qui de vitio semper fluunt in vitium. Sed istam quadruplicem mutabilitatem ipsa sub pedibus Apoc. 12. ejus habuit, juxta illud: *Et Luna sub pedibus ejus*. Ipsa enim omnem animi mutabilitatem semper mutavit. Ipsam gloriam immortalitatis in corpore induit. Ipsa omnia terrena & temporalia conculcavit. Ipsa ab omni culpa semper immunis extitit. Quartò Luna habet lucem maculis respersam. Maria autem nullas maculas habuit, nec in cogitationibus, quia semper fuerunt mundæ, nec in tentationibus, quia semper fuerunt rectæ: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*. Cant. 4. Fuit enim pulchra in cogitationibus, pulchra in affectionibus, sine macula in tentationibus.

Secundò fuit Luna plena; tunc autem Luna est plena, quando habet plenitudinem in luce, in virtute, & in figura: Istam triplicem plenitudinem habuit Virgo Maria. Primò enim habuit plenitudinem lucis, id est, puritatis in carne. *Nihil iniquitatum in illam incurrit*. Sap. 9. *Candor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago bonitatis illius*. In carne enim sua nihil fuit corruptionis, ideo dicitur: *Nihil inquinatum in illam incurrit*; nihil impuritatis, ideo subditur: *Candor est enim lucis æternæ,*

& speculum sine macula. Nihil impugnationis, quia ad similitudinem & imaginem filij sui omnia in carne sua pacificata fuerunt, ideo subditur: *Et imago bonitatis illius.* Secundò habuit plenitudinem virtutis, id est, pietatis in opere. Ejus quidem puritas ostenditur super amaricatos, quod signatur per hoc quòd Luna habet super mare virtutem. Ostenditur super debiles & infirmos, quod signatur per hoc, quòd crescente luce Lunæ meliorantur omnia humida, quia operante ejus pietate fortificantur omnia infirma. Ostenditur super tenebrosos quod signatur per hoc quòd crescente luce Lunæ crescunt medullæ; quia adveniente ejus luce gratiæ crescit homo in devotione. Tertiò habuit plenitudinem figuræ, id est charitatis in corde: Figura enim spherica est mobilis, capax & sine carens, quia ejus charitas est promptissima ad subveniendum, latissima ad capiendum, indeficientissima ad perdurandum.

Tertiò dicitur Luna perfecta; Tunc autem Luna est perfecta, quando habet lucem perfectam & illuminat noctem totam. Sunt quidam qui habent lucem plenam, quia habent activam contemplativam vitam. Alij semiplenam, quia habent tantum alteram illarum. Alij vacuam, quia carent utraque. Virgo autem Maria semper fuit Luna perfecta, quia semper utraque vita refulsit. Luna etiam tunc est perfecta, quando lucet in principio noctis, in medio & in fine. Sunt quidam qui fulgent in principio sicut benè incipientes: Alij in medio, sicut benè proficientes: Alij

in fine , sicut benè finientes. Virgo autem B. fulsit in principio suo , quia in utero fuit sanctificata in medio , quia fuit à filio Dei impregnata : in fine , quia fuit ad Christi dexteram gloriosè assumpta. *Astitit regina à dextris tuis.* Item : *Thronus ejus sicut sol in conspectu meo.* Vel potest dici , quòd ipsa est thronus Dei , inquantùm in ipsa Deus sedit & requievit , Et sicut sol inquantùm dat justis lucem sapientiæ , & calorem divinæ justitiæ. Et sicut Luna inquantùm lucet peccatoribus , qui sunt in nocte culpæ : vel inquantùm lucet in tribulatione ; Et est sicut testis fidelis , inquantùm dicit veritatem coram Deo , pro utrisque , scilicet , justis & peccatoribus , quia sicut dicitur : *Testis fidelis non mentietur.*

Psalm.

Prov. 14.

S E R M O X.

Luna aliquando ex toto est tota obscura , aliquando ex toto est lucida , aliquando ex parte obscura , aliquando ex parte lucida ; & signat virginem Mariam , quæ aliquando fuit obscura , aliquando lucida , aliquando ex parte obscura , aliquando ex parte lucida.

Luna autem tripliciter obscuratur , sicut dicit August. Aut quando nubibus obumbratur , aut quando ecliptatur , aut quando renovatur , sicut patet in novilunio. Sic beata Virgo in hoc mundo fuit tripliciter obscurata. Primò propter nimiam humilitatem , quæ fuit quasi quædam nubes obscura , quæ suam claritatem obumbravit. *Nigra sum , sed formosa.* Ac si dicat : *Nigra sum exterius per humilita-*

Cant. 1.

Joel. 2.

tem, sed formosa interiùs per majestatem. Secundò propter doloris acerbicatem, & hoc in filij passione, ubi passa est eclipfin per vehementiam doloris. Sol, scilicet Christus, *convertetur in tenebras*, per mortem, & Luna, id est, Virgo Beata, *in sanguinem*, id est, dolorem. Tertio propter mortem corporalem; tunc enim facta est obscura, quando ab ejus corpore recessit anima, & obscurata in morte fuit, ut fieret novilunium in resurrectione; & tunc fuit luna in æternum perfecta.

Secundò ista luna ex toto fuit lucida in sui assumptione, quia in anima & in corpore est glorificata, & lucet etiam nobis per sua beneficia. Tunc autem Luna est tota lucida, quando lucet in principio noctis, in medio & in fine. Per noctem, tribulatio significatur. Sunt igitur quidam sancti, qui adjuvant in principio tribulatos; Alij sunt qui dimittunt homines tribulari, & tentari in principio, & in medio, sed postea adjuvant & succurrunt in fine. Beata autem Virgo semper lucet homini tribulato, & in principio dando constantiam, & in medio dando perseverantiam, & in fine dando coronam. Hæc est illa stella maris, quæ aliis cadentibus nunquam cadit, quæ aliis Sanctis ex merito culpæ modò nobis sua suffragia subtrahentibus ipsa semper subvenit.

Tertio ista Luna ex parte fuit lucida, & ex parte obscura, & hoc in filij passione, ubi erat obscura & lucebat. Fuit enim obscura propter doloris vehementiam; Sicut enim quando Sol eclipfatur Luna inter nos & Solem opposita tota apparet nigra; sic quando Sol justitiæ

passus est eclipsym in morte, beata Virgo facta est tota nigra, id est, dolore plena. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Tunc autem non est passa tantum unum gladium, vel duos, sed tres, juxta illud: *Duplicetur gladius ac triplicetur.* Unus gladius fuit, quando ipsa mater separabatur à filio, & iste fuit amarus. Secundus fuit separatio animæ Christi à corpore proprio, & iste in matre fuit amarior. Tertius fuit separatio spiritus Mariæ à spiritu Christi, & iste fuit amarissimus; Ipsa enim adhærens Christo unus spiritus cum eo erat. Anima quidem corpus vivificabat, sed spiritus suus cum spiritu Christi unitus erat. Quando igitur Christus emisit spiritum suum, Maria perdidit suum; Spiritus enim Mariæ magis erat in filio quam in corpore proprio. Bern. Tuam Virgo Beata pertransibit animam vis doloris, ut plusquam matrem non immeritò prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excessit affectus compassionis. Nihilominus tamen etiam tunc lucebat, quia lumen fidei inextinguibiliter conservabat. *Inextinguibile est lumen illius. Non extinguetur in nocte lucerna ejus. Ego feci in cœlis, ut oriretur lumen indeficiens.* Duo quidem sunt cœli, qui nunquam lumen suum amiserunt, scilicet Christus, qui etiam in morte non perdidit lumen suæ Deitatis, sed etiam ejus Deitas fuit cum corpore in tumulo, & cum anima in limbo. Aliud cœlum fuit mater sua, quæ lumen fidei & gratiæ nunquam amisit. Quando Luna est super terram, & Sol recto diametro in opposito subtus terram, tunc Luna obscuratur, vel ob-

Luc. 21

Ezech.
2.

Bernar.

Sap. 7.
Prov.
ult.

Eccl. 24

fulcatur sive eclipfatur: sed non sic est de Luna nostra, quia quando Sol Christus fuit subtus terram in inferno, Luna nostra super terram remansit, & tamen lumen fidei admittere non potuit, quia umbra terræ, id est, infidelitas terrenorum ad eam ascendere nequivit, & tenebra infidelitatis eam non comprehendit. Unde quod dicitur de filio potest dici de ipsa: *Lux in tenebris lucet, & tenebra eam non comprehenderunt.* Cæteræ autem stellæ, id est, Apostoli obscurati fuerunt quia lucem fidei perdididerunt. *Obtenebrentur stellæ caligine ejus.*

Iob. 3.

S E R M O XI.

LUX dicitur beata Maria, propter multas Lipsius lucis proprietates.

Lux enim primò habet in situ sublimitatem, quia oritur de cælo & in cælo. *Ego feci in cælis ut oriretur lumen indeficiens.* Ista sublimitatem habet virgo Maria, quæ est sublimior universis. Quare dies diem superat? quia dies æstivalis superat diem hyemalem, & lux Solis lucem Lunæ, & annus annum, & Sol Solem; ad literam enim dies superat diem, quia dies æstivalis superat diem hyemalem; & lux Solis lucem Lunæ, & annus solaris annum lunarem, quia solaris habet 365. lunaris vero 354. Sol etiam superat solem, non alium sed seipsum in calore & in mora; nunc enim calidior, nunc minus calidus sentitur: nunc plus moratur nunc intus; nunc emispherior, nunc verò minus. Possunt tamen ista verba exponi de beata Virgine: Sancti enim sunt dies. *Omnes vos filij filij*

Ecccl. 24.

Ecccl. 34.

Thes. 5.

1.

filij lucis , & filij Dei. Angeli verò sunt lux. *Fiat lux & facta est lux.* Beata autem Maria in Gen. 1. præfenti vita etiam fuit dies , propter claritatem & sanctitatem suæ vitæ ; & fuit lux propter puritatem virginalis munditiæ. Dies ergo superat diem , quia ejus sanctitas superat omnem sanctitatem humanam ; & lux superat lucem quia ejus puritas superat omnem puritatem angelicam. Non enim superabat sanctos & angelos dum esset in hac vita , sed etiam superat omnes qui sunt in gloria ; Et ideo subditur : Et annus annum , & Sol Solem. Est enim quidam annus , qui est æternitatis qui est in gloria , & est annus temporalis , qui est in præfenti vita. Sancti igitur qui sunt in gloria sunt in anno æternitatis quantum ad animam , sed in anno temporalitatis quantum ad corpus , quia eorum corpora adhuc corruptioni subjiciuntur. Beata autem Virgo est in anno æternitatis , & quantum ad animam , & quantum ad corpus ; & ideo ejus annus alios annos superat. Similiter & Sol Solem superat. Animæ enim beatorum adinstar solis splendent Dei claritate , & calent Dei amore. Sed tamen anima beatæ Virginis omnibus aliis plena est majori Dei cognitione , & fulget magis Dei amore ; & ideo Sol superat Solem.

Secundò lux habet in substantia puritatem ; sic & Virgo beata omnimodam habuit puritatem ; non enim est aliquis ita sanctus , in cujus cor aliquando non intret aliquis vana cogitatio , vel sinistra intentio , vel aliqua carnalis affectio. De ista autem dicitur : *Vapor enim virtutis* Sap. 7.
Dei & emanatio quedam claritatis Dei & syn-
Mariale Vorag. S

cera & ideo nihil inquinatum in illam incurrit. Ipsa enim habuit cogitationes odoriferas, ideo dicitur, quòd sit *vapor Dei*: habuit intentiones sinceras, ideo dicitur quòd sit *syncera emanatio Dei*: habuit affectiones mundas, ideo dicitur, quòd *nihil inquinatum in illam incurrit.*

Tertio lux habet in aspectu delectabilitatem. *Dulce lumen & delectabile est oculis videre Solem.* Tria sunt in beata Virgine, quæ faciunt Deo magnam delectabilitatem, scilicet decora facies ejus, dulcedo vocis ejus, & pulchritudo ejus. De duobus primis dicitur: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Pulchritudo verò ejus tanta est, quòd vincit omnem aliam pulchritudinem. *Speciosior est Sole.* Vincit pulchritudinem intellectualem: & *super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior.* Vincit pulchritudinem rationalem. *Illi enim succedit nox, sapientia autem vincit malitiam.* Ex quibus verbis habetur, quòd ejus pulchritudo vincit pulchritudinem corporalem, scilicet solis, ideo dicitur: *Speciosior est Sole.* Vincit pulchritudinem intellectualem, ideo subditur: *Super omnem dispositionem stellarum,* id est angelorum, *luci comparata invenitur prior.* Vincit pulchritudinem rationalem, quia non est aliquis in hac vita, in cujus intellectu non sit aliqua nox ignorantiae, & in affectu aliqua macula affectionis terrenæ: Sed beata Virgo habuit intellectum clarissimum sine nocte alicujus ignorantiae; ideo subditur: *Illi enim,* scilicet luci rationali, *succedit nox.* Habuit enim affectum sine macula

alicujus affectionis terrenæ, ideo subditur: *Sapientia autem vincit malitiam*. Propter ista tria tam Deo delectabilia, scilicet faciem ejus, vocem ejus, & pulchritudinem ejus, dicitur: *Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, in sensu verborum.*

Judith.
10.

Quartò lux habet in motu velocitatem, quia sine temporis spatio replet omnia in momento: Sic beata Virgo est velocissima ad nobis subveniendum. *Omnibus mobilibus mobilior est sapientia*. Ipsa enim desiderantes præoccupat. *Præoccupat qui se concupiscunt ut se illis prior ostendat*. Ipsa circuit, ut inveniat seipsa dignos existentes. *Dignos seipsa circuit quarens, & in viis suis ostendet se illis hilariter*. Ipsa obviat quærentibus: *Obviabit illi quasi Mater honorificata*. Ipsa assistit invenientibus. *Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inveniet.*

Sap. 7.

Sap. 6.

Eccl. 16.

Sap. 6.

Quintò lux habet in affectu utilitatem, quia dirigit itinerantes, excitat dormientes, calefacit frigidos, & affecurat timidos. Sic lux gratiæ Dei, quæ habetur per Mariam, itinerantes per viam hujus mundi dirigit: *Qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat, quia lucem hujus mundi non videt*. Secundò dormientes in peccatis surgere facit. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis & illuminabit te Christus*, id est, gratia Christi, quæ habetur per Mariam. Ipsa frigidos in Dei amore calefacit; ubi enim minus est de luce, ibi minus de calore. Sed beata Virgo lucem suæ gratiæ spargit, & sic æstus divini amoris in cordibus nostris accendit. *Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super*

Ioan. 12.
Eph. 5.

Iob. 37.

276 S E R M O XII.

terram. Ipsa timidos securos reddit ; Multi enim timent in tenebris , qui in luce sunt securi. Et ista securitas de æterna beatitudine non habetur nisi per spem. *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?* Et infra: *Si consistent adversum me castra in hoc ego sperabo.* Propter ista quatuor ipsa dicit: *Ego mater pulchra dilectionis &c.* Ipsa enim frigidus in Dei amore calefacit, ideo dicitur: *Mater pulchra dilectionis.* Ipsa dormientes in peccatis surgere facit, ideo dicitur, *timoris*, quia sicut dicitur: *Per timorem Domini declinat omnis à malo.* Ipsa errantes in via salutis, sapienter dirigit, ideo dicitur, *& agnitionis.* Ipsa timendos ad spem salutis reducit, ideo dicitur, *& sancta spei.*

Psalm.
Eccl. 24
Prov. 15.

S E R M O XII.

LUX beata Maria meritò dici potest. Lux enim omnia corpora excellit sua dignitate; unde dicit Aug. quòd inter corpora lux primum locum tenet. Omnia clarificat sua pulchritudine; unde dicit Ambros. quòd lux facit, ut cætera membra sint pulchra, & laudibus digna. Omnibus se communicat ex sua bonitate, quia bonum est sui communicativum; ideo lux est tantæ bonitatis, quòd mox ut ipsa oritur, per totum orbem diffunditur.

Aug.
Ambros.

Beata igitur Maria dicitur lux propter suam dignitatem, pulchritudinem, & bonitatem: Sicut enim lux excedit omnia corpora, sic Virgo excedit omnia creata tam Angelos quàm alios Sanctos. *Super omnem dispositionem stellarum, id est, Angelorum & Sanctorum, luci*

Sap. 7.

comparata prior invenitur. In hoc etiam ostenditur ejus magna dignitas, quia sicut de luce primaria lucida nubecula, sol fuit factus, sic de Virgine lucida sol justitiæ fuit natus. In hoc etiam apparet ejus dignitas, quia cæteri Sancti vocantur luminaria, ut habetur Philip. 2. Ipsa verò dicitur sole amicta, ut habetur Apoc. 12. Bernardus: Jure Maria sole perhibetur amicta, quia divinæ sapientiæ profundissimam penetravit abyssum, ut quantum creaturæ conditio, sicut personali unione patitur, illi luci inaccessiblei videatur immensa.

Bernard.

Secundò dicitur lux, propter suam pulchritudinem, de cujus pulchritudine dicitur: *Candor est enim lucis aeternæ, & speculum sine macula, & nihil inquinatum in eam incurrit.* Habuit enim corpus candidum & virgineum. Habuit spiritum tanquam speculum, quia clarè speculabatur Deum Creatorem suum. Habuit animam incoinquinatam, quia nullum habuit peccatum.

Sap. 7.

Tertiò dicitur lux propter suam bonitatem, qua omnibus beneficia sua communicat. Unde potest dici de ea illud: *Dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.* Nam secundùm capacitatem recipientium tribuit & infundit lucem suam gratiarum: *Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectam diem.* Quibusdam se infundit in modum auroræ sive lucis splendentis, sicut incipientibus quibus dat gratiam præeminentem: Aliis in modum lucis crescentis, sicut proficientibus, quibus dat gratiam perficientem: Aliis in modum diei perfectæ, sicut ipsis pec-

Isa. 49.

Prov. 4.

fectis, quibus dat gratiam perfectam. Vel potest dici quòd lux habet multiplicem virtutem, propter quas Virgo B. luci assimilatur. Primò enim habet virtutem lætificativam: *Lux oculorum lætificat oculos.* Sic B. Virgo lætificavit Deum propter suam humilitatem: *Judeis nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.* Ipsa enim fecit gaudium Deo, honorem generi humano, & tripudium angelo. Secundò lux habet virtutem conversivam; nam in visceribus terræ argentum vivum convertit in aurum: Sic etiam B. Virgo homines instabiles & fluxibiles, sæpè facit perfectos perseverantes, dum eorum viscera penetrat, & ea illustrat. *Penetrabo inferiores partes terræ. Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos.* Sunt quidam terreni, id est, fragiles & infirmi: Alij sunt sicut silex, id est, constantes & fortes, sicut boni activi: Alij sunt aurei, id est, charitate pleni sicut contemplativi. Beata igitur Virgo dat pro terra silicem, quando activos debiles facit eam contemplativos, & in Dei amore devotos. Tertiò lux habet virtutem maturativam; Fructus enim acerbos fovet & nutrit, & ad maturitatem atque ad dulcedinem perducit. Nam secundùm Philosophum, Sol est pater planetarum & Luna mater: Sic etiam Maria affectiones immaturas, id est, indevotas perducit ad maturitatem, hoc est, ad internæ devotionis suavitatem. Et sicut Christus omnium affectionum sanctarum est pater, ita beata Maria est mater, unde dicitur. *De pomis fructuum solis & lunæ,* id est, generatis & maturatis beneficio solis, id est, Christi, & lunæ, id est,

Prov 15.

Hester

Ecc 14:
Job. 22.Deut.
33.

virginis Mariæ. Fructus etiam acerbos, id est, tribulationes amaras convertit in dulcedinem, quod significatum est Joannis 2. Ubi Christus ad preces matris aquam convertit in vinum, quia Deus ad preces Virginis aquas tribulationis convertit in vinum internæ consolationis.

S E R M O I.

MAnus Dei est virgo Maria, de qua dicitur: *Manus ejus tornatilis aurea plena hiacinthinis.* Ubi quatuor dicuntur secundum quæ ipsa est manus, & manus tornatilis, & aurea & hiacinthina. Cant. 5.

Dicitur autem manus, quia sicut in manu sunt quinque distinctiones digitorum, sic in ipsa sunt quinque effectus gratiarum. Primus namque digitus pollex dicitur à pollendo, eo quod præ cæteris polleat virtute & potestate. Secundus dicitur index, quia per illum omnia indicamus. Tertius dicitur medius sive medianus, quia medius est hinc & inde. Quartus dicitur medicinalis, quia eo à medicis tota collilia colliguntur. Quintus dicitur auricularis, quia per eum aures sculpiamus, ut dicit Isidorus. Isido. Ita igitur beata Maria est nobis tanquam pollex, quando potenter nos in civitatem cœlestem introducit. *In Ierusalem potestas mea.* Eccl. 4. Tunc est sicut index, quia sapienter viam quæ ducit ad civitatem cœlestem nobis ostendit; Ipsa enim ambulanti bus obviat, & per viam deducit. *Obviabit illi quasi mater honorificata.* Eccl. 15. *Ducam te per semitas equitatis &c.* Tunc est no- Prov. 4.

bis sicut digitus medius, quando tanquam mediatrix Deo nos reconciliat. Tunc est nobis sicut digitus medicinalis, quando vulnera peccatorum nostrorum sanat. *Medicina omnium in festinatione nebula*, id est, in festina subventionem Mariæ, quæ dicitur nebula, quia fuit à terrenis elevata. Tunc est sicut digitus auricularis, quando autem cordis nostri aperit, ut Dei verba audiamus dicens: *O audite me divini fructus. Qui audit me non confundetur.*

Ecccl. 43.

Ecccl. 9

Ecccl. 24.

Secundò ista manus fuit tornatilis, vas tornatile, quod à torno efficitur. Accipit autem ab ipso torno rotunditatem, à rotunditate mobilitatem, à mobilitate velocitatem. Manus igitur B. Mariæ factæ sunt à torno, id est, ab opifice Deo, & ex hoc habent rotunditatem. Vas autem rotundum nullum habet angulum, quia ubi angulus ibi impuritas, ibi obscuritas, ibi obliquitas, sed ipsa ad tornum facta est, quia in ipsa nulla fuit impuritas culpæ, nulla obscuritas ignorantia, nulla obliquitas intentionis obliquæ. Secundò habet mobilitatem, vas quadratum ad movendum est tardum, sed res rotunda ad movendum est apta; sic & ipsa levi motu nostri desiderij citò movetur. *Omnibus mobilibus mobilior est sapientia.* Tertio habet velocitatem, quia velociter ad auxilium nostrum venit. *Preoccupat qui se concupiscunt, ut eis se prior ostendat.* Unde ipsa dicere potest illud, quod dicitur: *Antequam clament ego exaudiam, & adhuc illis loquentibus, ego audiam.*

Sap. 77.

Isa. 59.

Tertio ista manus fuit sicut aurum. Aurum est pulchrum, incorruptibile, & lucidum, sive clarum; sic & ipsa fuit pulchra in mente per

puritatem , fuit clara in conversatione per honestatem , fuit incorrupta in corpore & in mente per castitatem & virginitatem. De his tribus dicitur : *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate !* Sap. 4.

Quartò ista manus fuit hiacinthina ; Assimilatur autem Virgo hyacintho , ratione nominis , coloris , & virtutis. Ratione nominis , quia hyacinthus dicitur esse quidam flos colorem habens purpureum , dicitur etiam esse lapis pretiosus , dicitur etiam esse nomen cujusdam pueri famosi , qui inter illos flores mortuus est inventus , & ab ejus nomine flores illi vocari sunt hyacinthi. Versus : Flos est hyacinthus , lapis est hyacinthus homóque. Cùm sit uterque bonus , melior tamen est vir utroque. Per quod datur intelligi , quòd ipsa fuit tanquam flos , id est , florida per virtutum amœnitatem. Unde cantat Ecclesia : *Sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum.* Ipsa fuit sicut lapis pretiosus propter Dei , & proximi charitatem. *Ponam in Sion* , id est in Ecclesia militanti *lapidem pretiosum.* De isto lapide pretioso charitatis dicit Aug. in lib. de doctrina Christiana. Thesaurus est magnus divinarum scripturarum : Si piger eras ad perscrutandum thesaurum , non sis piger unam margaritam ferre sub lingua , & quò vis securus ambula. Ipsa etiam fuit virilis propter constantiam magnanimitatem. *Accinxit fortitudine lumbos suos , & roboravit brachium suum.* Secundò dicitur hyacinthus , ratione coloris ; nam sicut dicit Isidorus : Ejus color nec nimis est clarus , nec nimis obscurus , sed ex utroque temperatus. Deus habet infinitam claritatem ,

homo verò respectu Dei habet quandam obscuritatem. Claritas autem beatæ Mariæ Virginis nec est clara sicut divina, nec obscura sicut humana; sed est in medio constituta. Est quidem minor quàm Divina, sed major quàm Angelica, vel humana. Ideo assimilatur Lunæ:

Cant. 6. *Pulchra ut Luna.* Sicut enim claritas Lunæ minor est quàm Solis, sed major quàm claritas stellarum; sic claritas beatæ Virginis, est minor quàm claritas Dei, sed major quàm claritas Sanctorum, vel etiam Angelorum. Tertio

dicitur hiacinthus ratione virtutis; sicut enim dicitur de proprietatibus lapidum, hiacinthus habet cor confortare, tristitiam expellere, inter inimicos tutum servare: Sic ipsa confortat

Ecd 15. cor, dans cibum gratiæ: *Cibavit illum pane vita & intellectus.* Expellit tristitiam, dans lætiti-

Ibid. amiam jucunditatis internæ: *Jucunditatem & exultationem thesaurizavit super eum.* Et custodit

Sap. 4. ab insidiis fraudis diaboli: *Custodivit illum Dominus ab inimicis, & à seductoribus tutavit illum.*

S E R M O II.

Mare dicitur beata Maria; Unde etiam interpretatur amarum mare. Sicut enim in mari est congregatio omnium aquarum, sic in ipsa Virgine est congregatio omnium gratiarum: Et sicut congregationes aquarum appellantur maria, ut habetur Gen. c. 1. sic congregatio omnium aquarum, id est, omnium gratiarum vocatur Maria. In mari autem tria considerantur; est enim origo fontium, ibi est plenitudo aquarum.

rum, ibi est amaritudo saporum. Sicut igitur mare est origo omnium fontium; & fluviorum: Sic beata Virgo est origo, & principium omnium gratiarum; Et sicut à mari fluunt diversæ aquæ, sic à Maria fluunt & manant diversæ gratiæ. A mari quidem fluunt aquæ puteales, fontales, & fluviales. Istæ aquæ similiter fluunt ab ipsa: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.* Per istas tres differentias aquarum intelliguntur tres, gradus gratiarum, quæ omnes à Maria in nos fluunt qui sunt gratia incipiens, sive præveniens, proficiens & perfecta. Gratia incipiens signatur per aquam putealem, de qua dicitur: *Puteus aquarum viventium.* Puteus habent aquam occultam, quia gratia præveniens peccatorum ex meritis suis non datur, sed quadam Dei occultâ inspiratione infunditur. Et dicitur aqua viva ex eo quòd peccatorem, qui erat mortuus per culpam, vivificat per gratiam. Ista est aqua quæ egreditur à templo, id est à Maria, quæ est templum Dei, quæ vivificat omnia ad quæ vadit, ut habetur Eccl. 42. Per aquam fontalem intelligitur aqua proficiens; de qua dicitur, *fons hortorum*; qui hortus Dei sunt ipsi proficientes, in quibus sunt herbæ & plantæ diversarum virtutum. Sed nec ipsæ herbæ & plantæ possent germinare, nec crescere, nec proficere, nisi sint ab ipsa aqua gratiæ irrigatæ. *Fons ascendebat de terra*, id est est de virgine Maria, *irrigans universam superficiem terræ.* Per aquam fluvialem, quæ fluit cum impetu intelligitur gratia perfecta, de qua subditur: *Quæ fluunt cum impetu*, quia illos,

Cant. 4.

Eccl. 47.

Gen. 3.

quos replet facit esse sollicitos & frequentes, propter quod dicitur: *Ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur.* Impetus enim accipitur ibi in bonam significationem, scilicet pro desiderio & fervore. Talis impetus aquarum, id est talis fervor & desiderium gratiarum, facit magnam lætitiã animarum. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.* Sunt enim quædam aquæ stantivæ, quæ putrescunt & significant peccatores, qui stant & requiescunt in fœcibus peccatorum. *Requievit in fœcibus suis.* Aquæ quæ lentè fluunt significant tepidos qui lentè & tepidè operantur; de quibus dicitur: *Utinam frigidus esses aut calidus, sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo.* Aquæ impetuosæ quæ cum impetu fluunt, significant viros perfectos, qui sunt spiritu ferventes, & sollicitè operantes. *Spiritu ferventes.* Ab isto etiam mari, id est virgine Maria continuè in nos fluunt quatuor flumina, de quibus ipsa dicit: *Ego mater pulchra dilectionis &c.* Olim totus mundus erat vacuus, amore Dei, timore Dei, fide Dei, & spe Dei; sed venit Maria per quam inflammemur ut Deum diligamus: influxit & timorem filialem, per quem incitemur, ut ipsum filialiter timeamus: influxit cognitionem Dei, per quam ipsum veraciter credamus: influxit spem Dei, per quam in ipsum fiducialiter speremus.

Secundò in mari est magna plenitudo aquarum, sic & in B. Maria fuit plenitudo maxima gratiarum. Ber. tractans illud. *Ave gratia plena,* sic dicit: Ipsa quidem plena fuit in ore gratiã affabilitatis, in ventre gratiã deitatis, in corde

gratiâ charitatis, in manu sive in opere gratiâ misericordiæ & largitatis. Propter istas quatuor plenitudines gratiarum ipsa dicit: *In me omnis gratia vitæ & veritatis &c.* In ipsa quidem fuit gratia vitæ, inquantum scilicet illum qui est vera vita, gestavit in ventre. In ipsa fuit gratia veritatis, inquantum veritatem & affabilitatem habuit in ore. In ipsa fuit gratia spei, inquantum misericordiam & largitatem habet in opere; quæ propter omnes in eam & de ea sperabant. In ipsa gratia virtutis, inquantum habuit charitatem in corde; ipsa enim charitas antonomasticè dicitur virtus, ex eo quòd est forma & perfectio omnium virtutum.

Tertiò in mari est amaritudo aquæ; sic in B. Maria fuit quadruplex amaritudo. Prima causata fuit ex filij sui amissione; unde amaritudinem sui doloris ipsa expressit dicens: *Fili quid fecisti nobis sic, ecce ego & pater tuus dolentes querebamus te.* Dolebat enim quia timebat quòd in manus filiorum Herodis devenisset, vel quòd ad gentes longinquas prædicandas profectus fuisset, vel quòd dimissâ redemptione generis humani redivisset ad patrem. Secunda amaritudo fuit causata in ea ex intima compassione; ipsa enim compassa fuit verecundiæ sponsi, cui vinum in nuptiis defecerat. Fuit compassa populo suo, qui à Deo reprobatus erat. Quia enim nemo unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fovet eam ut dicitur. Ephe 5. Ideo gentem suam de qua descenderat, & quæ caro sua erat, odire non poterat, sed ex sua execratione magnam compassionem habebat. Ipsa compassa fuit Apostolis, qui

in passione Christi fuerant dispersi, erant tribulati, erant etiam à fide Christi separati. Tertia amaritudo fuit causata in ea, ex dolorosa filij passione. Ille enim dolor in ea magnus fuit tripliciter; scilicet intensivè, quia usque ad animam penetravit. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Fuit magnus extensivè, quia per dies quatuor se extendit continuos; nam incepit ejus dolor feriâ quarta, quia tunc mors Christi fuit firmata & tractata. Continuatus fuit in feria quinta, quia tunc in sero fuit captus, colaphizatus & delusus; continuatus etiam fuit usque in feria sexta quia tunc filius suus in sepulchro fuit clausus. Fuit magnus offensivè, quia dolorem suum ostendebat singultu cordium, abundantiam lachrymarum, vocis clamorose conquestione, pectoris tonsione, & manuum allisione; unde poterat dicere illud: *Nolite me vocare Noemi, id est pulchra, sed vocate me amara, quia amaritudine replevit me Dominus.* Quarta amaritudo causabatur ex sua in hoc mundo peregrinatione; & istam peregrinationem molestè ferebat quatuor de causis. Primò quia nimis longè erat. Secundò quia inter malos habitabat. Propter ista duo dicere poterat cum Propheta: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea.* Cedar interpretatur tenebra, & signat Judæos tenebrosos, inter quos habitabat. Tertiò ex eo quòd tota Curia cœlestis ipsam cum desiderio expectabat; unde poterat dicere cum Propheta: *Educ de carcere animam meam, ut confiteatur nomini tuo, me expectant justi, id est,*

omnes Angeli & Sancti, *donec retribuas mihi.* Quartò ex eo quòd filij præsentia carebat, qui erat fructus ventris sui; unde potest dici de ea multò magis, quàm de aliis Sanctis illud, quod dicit Propheta: *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filij merces, fructus ventris.* In Christo quidem fuit vera Divinitas, quam videre, est tota merces & tota gloria beatorum. Est etiam in eo vera humanitas, inquantùm fuit fructus ventris beatæ Virginis; quam etiam humanitatem videre, est gloria & beatitudo Sanctorum.

S E R M O III.

Margarita considerari potest, quantùm ad sui generationem, qualitatem, & virtutem.

Generantur autem Margaritæ secundùm Isidor. in conchulis marinis, unde & à mari Margaritæ vocantur. Certo tempore, maximè tempore vernali & autumno ipsæ cochleæ ad littus maris accedunt, & ita se aperiunt, & rorem cœlestem intra viscera sua rapiunt, ex cuius coagulatione Margaritæ generantur. Ista cochlea sive conchula est virgo Maria, quæ se aperuit; ut rorem cœlestem reciperet, & Margaritam, id est, Christum intra viscera conciperet. Nam aperuit angelo consensum suum, ut Deo in omnibus obediret, quando dixit: *Ecce ancilla Domini.* Nam aperuit Christo uterum suum, ut ibi eum reciperet. Aperuit Spiritui sancto animum suum, ut in eam superveniret. Et post apertionem consensûs uteri, & animi

fui ros cœlestis Spiritûs sancti in eam descen-
 dit, & istam Margaritam in ejus utero gene-
 ravit. De ista tali Spiritûs sancti roratione &
 beatæ Virginis apertione dicitur: *Rorate cœli*
desuper, & nubes pluant justum, aperiatur ter-
ra & germinet Salvatorem. Ista est illa Mar-
 garita, de qua dicitur: *Inventâ autem unâ pre-*
tiosâ Margaritâ, abiit & vendidit omnia quæ
habuit, & emit eam. Debemus enim omnia
 quæ habemus Deo vendere, ut possimus ip-
 sam Margaritam nobis emere, scilicet, corpus
 nostrum per macerationem, animam nostram
 & corpus nostrum per purificationem, & res
 nostras per claram largitionem.

Secundò potest considerari, quantum ad
 suam qualitatem. Sunt enim ipsæ Margaritæ
 pulchræ, candidæ & claræ. Illæ enim quæ sunt
 tales, sunt meliores, quàm illæ quæ flavesc-
 cunt. Nam illas quæ sunt pulchræ, candidæ
 & claræ, generavit ros matutinus: alias au-
 tem generavit ros vespertinus. Ista talis Marga-
 rita sic pulchra, sic candida & sic clara signat
 virginem Mariam, quæ fuit pulchra in mente
 per puritatem, candida in carne per castitatem
 & virginitatem, & clara in opere per sancti-
 tatem. *O quàm pulchra est, ecce pulchritudo*
mentis, casta generatio, ecce candor & virgini-
tas carnis, cum claritate, ecce claritas & san-
ctitas operis.

Tertio Margarita potest considerari quan-
 tum ad virtutem; habet enim primò virtutem
 abstersivam, quia membra à superfluis humo-
 ribus abstergit. Secundò habet virtutem restri-
 ctivam, quia fluxum sanguinis & ventris re-
 stringit.

stingit. Tertiò habet virtutem confortativam, quia cor debile habet confortare. Eodem modo beata Virgo per gratiam, quam nobis infundit, habet virtutem absterisivam, inquantùm sc. in nobis abstergit omnia peccata præterita. Habet virtutem restrictivam inquantùm animam restringit ne fluat ad peccata futura. Habet virtutem confortativam inquantùm cor confortat & fortificat circa mala præsentia; ista enim tria à Deo & ab ipsa petere debemus. Unde super illud: *Oravit tertiò eundem sermonem dicens,* Mat. 23 dicit Glossa, Tribus vicibus oravit ut nos & à præteritis peccatis veniam, & à præsentibus malis tutelam, & à futuris periculis cautelam oremus. Ista igitur à beata Virgine obtinemus; unde ipsa dicit: *In me omnis gratia vitæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis.* Eccel. 24 Ipsa quidem dat nobis gratiam vitæ quando de peccatis præteritis dat veniam per quam peccatorem à morte peccati resuscitat: dat gratiam veritatis, quando circa futura pericula dat cautelam per quam homo ipsa pericula vitare sciat: dat gratiam virtutis quando contra mala præsentia dat tutelam per quam hominem fortificat, ut à malis præsentibus se tueri valeat.

S E R M O IV.

Mariæ nomen dulce & suave; unde dicit Bern. in Serm. de Annunt. Sicut nomen Jesu est mel in ore, melos in aure & corde jubilus; sic & nomen Mariæ. Deinde subdit; & si dicere audeamus, Jesus quasi supernum & nimium potens est nomen. Unde si in Jesu

aut Deitatis aut sexûs virilis austeritatem aliquis vereatur ad Mariam recurrat, in qua nihil horum suspectum est. Maria est muliebre nomen mansuetudinem præferens & commendans. Istud autem nomen, scilicet Maria interpretatur illuminata vel illuminatrix, vel amarum mare, vel stella maris, vel Domina. Horum autem rationem videamus.

Primò namque dicitur illuminata; qualiter autem illuminata sit, ostenditur ubi dicitur: *Mulier amicta sole & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim, & in utero habens.* Ubi ostenditur quòd ipsa sit illuminata à parte superiori, quia habet in capite coronam duodecim stellarum. Stellæ sunt duodecim ordines Angelorum & tres ordines Beatorum, scilicet Martyrum, Confessorum & Virginum, qui omnes eam coronant, quia ipsam venerantur & laudant. Secundò est illuminata à parte inferiori, quod notatur cum dicitur, *Luna sub pedibus ejus.* Per Lunam intelligitur militans Ecclesia, quæ adhuc mutabilitati subicitur, quam Virgo sub pedibus habet quia ipsam sub una protectione & defensione tenet, donec ad pacem æternam ipsum reducat; & tunc omnem mutabilitatem auferet. *Orietur in diebus ejus justitia & abundantia pacis, donec auferatur luna.* Glos. id est mutabilitas, quæ per Lunam designatur. Tertio fuit illuminata à parte interiori, quod notatur cum dicitur, *in utero habens*; non dicitur quòd haberet, ut ostendatur quòd illud est ineffabile.

Hebr. 2. Habebat quidem splendorem divinum: *Quid enim sit splendor gloria ejus.* Habebat candorem

Apoc.
12.

Psalm.

niveum, habebat speculum immaculatum: *Candor est enim lucis aeterna & speculum sine macula.* Quartò est illuminata à parte exteriori, quod notatur cum dicitur, *amicta sole*, id est immortali corpore. Radius enim solaris est clarus, est agilis, ita ut ab oriente in occidentem transeat subito: est subtilis ita ut vitrum sine læsione subintret: Est impassibilis ita ut nullâ violentiâ lædi possit. Fuit ergo beata Virgo amicta sole, quia ejus corpus induit claritatem, subtilitatem & impassibilitatem.

Secundò dicitur illuminatrix ex eo quòd nos multipliciter illuminat juxta illud: *Penetrabo inferiores partes terra, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Ubi nota quòd ipsa illuminat obscuros & calefacit frigidos, ideo dicit: *Penetrabo inferiores partes terra*; Pars enim terræ inferior est frigida & obscura, & signat illos qui sunt sine calore amoris Dei, & qui sunt in tenebrositate peccati; nam frigidos inflammat ad amorem, & Dei obscuros illuminat expellendo tenebras peccati. Ipsa etiam illuminat negligentes & tepidos, ideo subdit, *& inspiciam omnes dormientes.* Tunc enim dormientes inspicit quando tepidos & negligentes ferventes facit; unde sibi potest convenire quod dicitur: *Surge qui dormis, & exurge à mortuis & illuminabit te Christus*, per merita scilicet matris suæ. Ipsa etiam illuminat in Domino sperantes & sibi devotos, conservando eos in lucem gratiæ Dei; ideo subdit, *& illuminabo omnes sperantes in Domino.* Tertio dicitur amarum mare ipsa; enim habuit tres amaritudines. Prima causabatur ex

sui populi excæcatione & reprobatione ; si enim Paulus de hoc tristitiam magnam habebat , juxta illud : *Tristitia mihi est magna & continuus dolor cordi meo ; optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis , qui sicut cognati mei secundum carnem.* Multò fortius beata Virgo quæ erat plena majori charitate afficiebatur majori compassione. Secunda amaritudo causabatur ex dolorosa Filij compassione , juxta illud : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ubi dicit Bern. O verè , beata Mater , tuam pertransivit animam vis doloris , ut te non immeritò plus quam martyrem prædicem : in qua nimirum corporeæ sensum passionis affectus excessit compassionis. Tertia amaritudo causabatur ex tam longa filij subtractione ; multum enim anxiebatur de eo quòd tamdiu filij visione carebat. Hyeron. in Serm. de Assumpt. Quantis putas Virgo beata Filij doloris afficiebatur , quo amore cruciabatur , quo desiderio æstuabat dum animo cuncta quæ viderat & audierat , revolvebat ? Nam si & diligebat Christum ex toto corde , novis tamen quotidie inflammabatur præsentia absens affectionibus desideriorum. Propter istam triplicem amaritudinem dicere poterat cum Propheta : *Cor meum conturbatum est in me,* propter scilicet populi mei excæcationem , *dereliquit me virtus mea,* propter filij mei dolorosam passionem , quia tunc ejus anima à seipsa per dolorem tota defeceerat ; *& lumen oculorum meorum , & ipsum non est mecum ,* propter filij matri subtractam visionem , qui est lumen oculorum meorum , quod tamen non habeo mecum. Quartò dicitur stella

Rom. 9.

Luc. 2.

Bernar.

Hier.

maris. De ista stella sic dicit Bern. super, *Missus* Bernat.
est : Si insurgunt venti tentationum , si incurris
 scopulos tribulationum respice stellam , voca
 Mariam : Si jactaris superbiæ undis , si ambi-
 tionis , si detractionis , si æmulationis respice
 stellam ; voca Mariam : In periculis , in an-
 gustiis , in rebus dubiis Mariam cogita , Mariam
 invoca , non recedat à corde , non recedat ab ore ,
 & ut impetres orationis auxilium ejus non de-
 feras conversationis exemplum ; ipsam sequens
 non devias , ipsam rogans non desperas , ipsam
 cogitans non erras , ipsâ tenente non corruis ,
 ipsâ protegente non metuis , ipsâ duce non fa-
 tigaris , ipsâ propinquâ prevenis , & sic in te-
 metipso experiris quòd meritò dictum sit no-
 men Virginis *Maria*. Ista autem stella maris
 multas habet proprietates ; nam cœlum circa
 eam se vertit ; Nautas in periculis dirigit ; ipsa
 nunquam occidit ; ipsa ferrum trahit : sic tota
 Curia Cœlestis ad beatam Virginem attendit.
 Ipsa periclitantes in mari hujus mundi ad por-
 tum salutis perducit ; ipsa cæteris Sanctis sua
 auxilia & merita subtrahentibus numquam oc-
 cidit ; sed ipsa ad auxilium venit. Ipsa mentes
 ferreas & duras ad humilitatem reducit ; Prop-
 ter ista dicitur : *Gyrum cœli circuiui sola*. Tunc
 gyrum cœli circuit quando totam Cœlestem
 Curiam ad se attendere facit. Sequitur , & *in*
fluctibus maris ambulavi ; quia periclitantes ad
 portum salutis reducit. Sequitur , & *in omni*
populo , & in omni gente primatum tenui ; quia
 præ cæteris gentibus & populis sanctorum ipsa
 in nostrum auxilium prævenit. Sequitur , & *om-*
nium excellentium & sublimium colla propriâ vir-

Eccl. 24.

294 S E R M O I V.

tute calcavi, quia duros & superbos ad humilitatem reducit. Quintò dicitur domina. Ejus autem dominium tantum est, quòd illud quòd dicitur de filio, potest dici de matre, *In nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorum*; nam flectunt sibi genua ipsi angeli qui ipsam venerantur & adorant. Ipse etiam filius veneratur eam & laudat. *Surrexerunt filij*, id est omnes angeli & omnes Beati, & *beatam predicaverunt eam, & vir ejus*, id est Christus, *laudavit eam*. Secundò flectunt sibi genua omnia terrestria in omnes generationes, & quæ præcesserunt & quæ sunt, & quæ venturæ. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. Tertio flectunt sibi genua infernalia id est dæmones qui, velint nolint, eam adorant, & ad ejus nominationem parent & tremunt; nam sicut dicitur Cant. 6. ipsa est terribilis eis ut castrorum acies ordinata. Unde dicit S. Bernar. Episcopus & Mart. Invitè quoque Infernus beatæ Mariæ ululat, & procacissimi dæmones clamant.

S E R M O V.

Martyrium gladij materialis Maria passa non fuit, quia sicut dicit Ambros. Nec historia nec literæ docent beatam Mariam gladio vitam finisse. Est autem passa quintupliciter aliud Martyrium. Primum Martyrium fuit doloris, secundum martyrium compassionis, tertium martyrium divini sermonis, quartum martyrium voluntatis, quintum macerationis.

Primò igitur passa est martyrium quod fecit

gladius doloris, de quo dicitur, & tuam ipsius animam pertransibit gladius. Filio enim in cruce existente & dolores maximos patiente ipsa gladio doloris tota lacerabatur. Joan. Damas. Beata Maria dolores quos effugit pariens hos in Christi passione sustinuit à maternali compassione, viscerum lachrymationem tolerans, & quem Deum cognovit per nativitatem, hunc ut maleficum interfectum videns gladio cogitationis lacerabatur. Ansel. Domina nostra quos fontes dicam erupisse de pudicis oculis ejus, cum attenderes unicum filium tuum innocentem coram te flagellari, ligari, mactari & carnem de carne tua ab impiis crudeliter defecari.

Secundò passa est martyrium quod fecit gladius compassionis & hoc quando unus militum lanceam in latus jam mortui infixit. Magna compassio, quia nec vivo pepercerunt, nec mortuo parcere voluerunt. Constat autem quòd illa laceratio nullum dolorem Christo intulit, quia ejus anima de corpore jam recesserat, sed anima matris in corpore filij erat; anima enim Mariæ magis erat in corpore filij, quàm in corpore proprio, & ideo lancea animam pertransivit dum filio compassa fuit, ex eo quòd nec in mortuo parcere volebant. Bern. in Serm. de Annunt. Verè tuam, ô beata mater, animam gladius pertransivit quando crudelis lancea filio jam mortuo latus aperuit; ipsius nimirum anima jam ibi non erat sed tua planè avelli nequibat, ut plus quam martyrem non immeritò prædicemus: in qua nimirum sensum corpore passionis excessit affectum compassionis.

Bernar.

Bernar.

Tertio passa est martyrium quod in eam fecit gladius divinus sermonis illius, quando dixit Christus in cruce: *Mulier, ecce filius tuus.* De hoc sic dicit Bernard. ubi supra: Annon plusquam gladius fuit sermo ille, *Mulier ecce filius tuus*? Reverà fuit pertransiens animam, & pertingens usque ad divisionem animæ & spiritus. Postea subdit: O commutatio! Joannes pro Jesu traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedei pro filio Dei, purus homo pro vero Deo. Quomodo verò tuam affectuosissimam animam non pertransivit hæc auditio, cum nostra licet laxea, licet ferrea pectora sola scindat recordatio? Ansel. Domina mea quibus singultibus extimabo pectus tuum vexatum esse cum audires, *Mulier ecce filius tuus*, & discipulo, *ecce mater tua.*

Quartò passa est martyrium voluntatis; ipsa enim voluntariè juxta crucem stabat parata pro humano genere moritura, sive martyrium sustinere. Ambros. super Lucam: Virgo Maria fugientibus Apostolis ante crucem stabat, & piis oculis vulnera filij spectabat; tamen non pignoris mortem, sed mundi salutem aut fortasse quia cognoverat per filij mortem, mundi redemptionem futuram, putabat Aula regalis se per suam mortem publico munere aliquid addituram; sed ipse Christus qui factus est sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber suscepit quidem matris affectum, non quæsitv hominis auxilium.

Quintò passa est macerationis martyrium; instantum enim in passione filij corpus suum &

omnia membra maceravit, quòd quodam modo
martyrium sibi intulit. August. Illa quippe pia August.
mater immani dolore ejulans pectora delicata
contundens ipsa viscera, cæteraque fatigaverat
membra ut jam deficiens ad Christi funus vix
potuerit pervenire.

Habuit autem martyrium beatæ Mariæ qua-
tuor graves conditiones. Prima est quia non
fuit in carne sed in mente; unde dicit Hier. in
Serm. de Assump. Alij Sancti passi sunt pro
Christo in carne, beata Maria in ea parte sui
passa est quæ impassibilis & immortalis habe-
tur, hoc est in anima, vel in mente; idcirco, ut
verum fatear, plusquam martyr fuit, quia atro-
cius passa est dum passionis Christi gladium in
anima sua sustinuit. Secunda est, quia ejus do-
lor non fuit particularis, sed universalis, qui
totam animam replevit & circumdedit, ita
quòd in corde ejus nulla remansit particula
quæ dolore non fuerit plena. Unde poterat di-
cere cum Propheta: *Circumdederunt me dolores* Hier.
mortis & pericula inferni invenerunt me. Hier.
ubi suprâ: constat nempe quia Maria intantum
doluit ut totam animam ejus pertransiret ac
possideret vis doloris ad testimonium exi-
miæ dilectionis. Tertia est, quia ejus dolor
non fuit superficialis, sed præcordialis, quia
usque ad cordis intima pertransiit, & ejus
ossa penetravit; unde poterat dicere illud: *O* Iob. 26.
meum perforatur doloribus. Nec mirum, quia
mortem filij fecerat suam. Hier. ubi suprâ: ejus
nimirum dilectio morte fortior extitit, quia
mortem Christi suam fecit. Quarta est, quia
ejus dolor non fuit momentaneus, sed diu-

Cap. I:

turnus, quia etiam post filij resurrectionem, & ascensionem Christi passiones in memoria retinebar, & sic doloris gladio inde non recordari non poterat; ideo dicitur: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur.* Fasciculum myrrhæ vocat collectionem amaritudinum & passionum quas Christus sustinuit, quas etiam ipsa inter ubera animæ, id est memoria, deferebat. Et ex his vulnerabatur præ dolore, cruciabatur præ amore, æstuebat præ desiderio & compassione.

S E R M O VI.

Martyrium dolorosum passa est Virgo Maria in filij sui passione. Qui quidem dolor causabatur in ea ex tribus, scilicet ex ratione sui, ex ratione filij, ex ratione supplicij; temperabatur tamen ex salute humani generis.

Primò quidem causabatur ex ratione sui, quia scilicet ipsa erat præsens ad videndum, erat impotens ad adjuvandum, erat destituta ad auxilium vel consilium postulandum. Ipsa quidem præsens erat, & sub ejus oculis videbat filium suum crucifigi, lanceari & vulnerari. Multùm dolet mater quando audit filium morte horribili interfectum; maximè autem dolet quando ante oculos suos videt filium vulnerari & occidi. Quântum ergo Virgo beata cruciabatur quando videbat filium suum mortuum, & ipsum horribili morte necatum, & hæc omnia fieri ante conspectum suum. Secundò erat impotens ad adjuvandum. Magna consolatio est matri quando assistit filio morienti, & quando

potest mortuum osculari & amplexari : hæc autem filium morientem in nullo poterat adjuvare. Audiebat ipsum sitire & non poterat ei potum porrigere ; videbat ejus corpus vulneribus plenum , & non poterat ejus vulnera alligare : videbat corpus ejus cruentatum , & non poterat linteo extergere : Videbat ipsum malè tenentem caput , & non poterat sustentare : Videbat ipsum in cruce flentem , & non poterat lachrymas abstergere : videbat ejus sanguinem in terram effluere , & non poterat recolligere : videbat ipsum expirasse , & non poterat ipsum osculari nec amplexari ; ideo poterat dicere : *Mulier infelix ego sum.* Tertio erat destituta ad auxilium vel consilium postulandum ; omnes enim Discipuli aufugerant, ita quòd nullus esset à quo posset auxilium petere, vel consilium postulare : nam in tanta tribulatione ipsa & filius suus nullum habuit auxilium , vel auxiliantem. *Respicens eram ad adjutorium hominum , & non erat.* Nullum habebat compatientem : *Sustinui qui simul contristaretur , & non fuit.* Nullum consolantem , unde loquitur , *qui consolaretur , & non inveni.* Nullum associantem : *Elongasti à me amicum & proximum , & notos meos à misericordia.* *Dereliquerunt me propinqui mei , & qui me noverunt obliti sunt mei.*

1. Reg.
1.

Ecccl. 51.

Psalms.

Psalms.

Iob. 29.

Secundò ejus dolor ratione filij ; multùm enim dolet mater quando filium bonum & sapientem amittit : ipsa verò per mortem corporis amittebat illum de quo ipsa dicit : *Ego mater pulchra dilectionis , timoris & agnitionis & sancta spei.* Videbat quidem filium à se rece-

Ecccl. 24.

dere matrem tam dulciter diligentem, ideo dicit, *Ego mater pulchra dilectionis*: Filium matrem tam filialiter reverentem, ideo dicit, & *timoris*: Filium matrem in cruce tam feliciter agnoscentem, ideo dicit *agnitionis*: Filium erga matrem tam pium & clementem, ideo dicit, & *sanctæ spei*.

Tertio causabatur dolor in ea causâ supplicij; videbat enim ipsum pati pœnam ignominiosam, id est pœnam latronum: *Morte turpissima condemnemus eum*. Pœnam dolorosam: *O vos omnes qui transitis per viam attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus*. Pœnam diuturnam, quia illa hora noctis quâ captus est usque ad horam nonam, in qua expiravit, in suppliciis & doloribus semper fuit. Pœnam injustam, quia sicut dicitur, *peccatum non fecit; nec inventus est dolus in ore ejus: cui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur: tradebat autem judicanti se injustè*.

Quarto ille dolor temperabatur propter salvationem generis humani, quam ex filij passione proventuram esse sciebat; ideo in corde Virginis magna pugna erat. Pugnabant enim ad invicem duo amores & duo dolores. Duo amores erant amor filij & amor generis humani. Amor filij volebat ipsum pati; sed amor generis humani volebat ipsum pati; & sic inter istos duos magna erat pugna. Similiter in corde suo erant duo dolores, scilicet dolor quem habitura erat de morte filij, & ideo volebat eum pati: Et dolor quem habebat de perditione generis humani, ideo volebat eum mori, & sic inter istos duos amores & duos

dolores magna fuerat pugna. Unde poterat dicere illud : *Angustia sunt mihi undique, & quid diligam ignoro.* Dan. 23.

S E R M O VII.

MAter Christi fuit Maria, & fuit filio valde unita. Fuit filio valde carissima, fuit Filio in reverentia maxima.

Fuit quidem filio valde unita, juxta illud : *Dilectus meus mihi & ego illi. Ego dilecto meo, & à me conversio ejus.* Can. 2. Ioan. 7.

Intantum quidem fuit mater filio unita, quòd sine matre filius non concipitur. *Ecce concipies in utero & paries filium.* Luc. 1.

Nec mirum, quia uter ejus erat flos puritatis. *Lectulus meus floridus.* Can. 1.

Sine matre filius non invenitur : *Intrantes domum invenerunt puerum cum matre ejus.* Matt. 2.

Nec mirum quia est via veritatis : *In me omnis gratia vita & veritatis.* Eccl. 24.

Sine matre filius ad nuptias non invitatur : *Nuptiae factae sunt in Cana Galilae, & erat mater Iesu ibi.* Ioan. 1.

Nec mirum quia ipsa est thalamus pudoris : *Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* Psalm. Ioan. 19.

Sine matre filius non crucifigitur : *Stabat juxta crucem Iesu mater ejus.* Luc. 2.

Nec mirum, quia ipsa erat mater pietatis, & ex pietate materna ibi stabat ; & cum filio crucifigi parata erat : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Act. 1.

Sine matre Spiritus sanctus à filio non destinatur : *Erant omnes perseverantes in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu.* Et postea sequitur qualiter ipsis orantibus receperunt Spiritum sanctum. Nec mirum, quia ipsa est aqueductus gratiae spiritualis : *Ego quasi aqueductus* Eccl. 24.

exivi de paradiso. Et sic patet qualiter mater fuit filio semper unita.

Secundò mater fuit filio valde carissima ; quod quidem ipse ostendit quando in cruce existens tantam curam de ea habuit, quòd eam Joanni recommendavit. Christus namque in hac vita quandoque habuit & possedit. Habuit quidem quandam, licèt parvam, pro expensis sibi datam pecuniam. Habuit corpus & animam : Habuit matrem & Ecclesiam. Ea autem quæ fuerunt vilia custodi vilissimo : ea quæ fuerunt cara & carissima, custodibus carissimis commendavit. Nam pecuniam, quam contemptibilem & vilissimam reputavit, custodi vilissimo Judæ Scarioth recommendavit. Corpus suum quod habebat carum caris custodientibus dimisit, scilicet Josepho & Nicodemo. Ecclesiam quam habebat cariorem custodi cariori tradidit, scilicet Petro Apostolo. Matrem quam habebat carissimam custodi carissimo dereliquit ; id est Joanni discipulo. Animam quam habebat supercarissimam custodi supercarissimo commendavit, scilicet Patri Æterno, dicens : *Mi*

Luc. 23. *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.*

Ex hoc autem quòd Joannes Mariam in custodiam accepit, habet in potestate fontem misericordiæ, thesaurum gratiæ, & januam cœlestis patriæ. Securè igitur ad Joannem accedere possunt peccatores ex quo habet in potestate thesaurum gratiæ sive misericordiæ : Securè justi postquam habet thesaurum gratiæ in potestate : Securè exules & peregrini postquam habet in potestatem januam cœlestis patriæ.

Tertiò mater fuit filio in reverentia maxima,

S E R M O VII. 303

quod patet ex quinque. Primò quia sibi subditus esse voluit, *erat subditus illis.* Secundò Luc. 2. quia ejus voci protinus obedivit, sicut patet ubi dicitur: *Cùm vinum in nuptiis defecisset &* Ioan. 2. *Virgo dixisset ministris, quòdcumque dixerit vobis facite; statim ubi filius cogitavit quòd mater hoc dixerat miraculum fecit, & aquam in vinum convertit.* Tertiò ex eo quod filius sibi in occursum pertexit, quando de hac vita ipsa transivit. Quartò ex hoc quòd ipsam ad suam dexteram collocavit. Quintò ex hoc quòd ipsam nostram patronam fecit. De his tribus ultimis dicitur sub figura Bersabeæ matris Salomonis: *Surrexit, inquit, Rex in occursum matris, & adoravit; ecce quia reverenter sibi obviavit. Positus quoque est thronus matris regis, qua sedit ad dexteram ejus; ecce quia ad dexteram suam collocavit. Deinde sequitur; dixitque mater, Petitionem unam parvulam ego deprecor à te, ne confundas faciem meam; dixitque ei Rex: Pete mater mea; neque enim fas est ut avertam faciem tuam; ecce quia eam nostram petitionariam fecit.* 1. Reg. 2.

S E R M O VIII.

MAter Christi fuit mater Virgo beata; quæ quidem fuit vera mater.

Primò namque fuit vera mater: quod patet ex eo quòd cariùs sibi substantiam ministravit, quod convenientem locum, & conveniens nutrimentum sibi exhibuit; quòd novem mensibus ipsum in utero portavit & fovit. *In ventre* Sap. 8. *matris configuratus, ecce locus conveniens, de-*

cem mensium tempore coagulatus sum in sanguine,
 ecce quia in ejus utero novem mensibus stetit,
 ita quod sicut dicit August. aliquid de decimo
 attigit. Postea sequitur, *ex semine hominis*, ecce
 materia ministrata. Et dicit *hominis* & non ho-
 minum. Ceteri autem nati sunt ex semine ho-
 minum; Christus autem ex semine hominis, id
 est Virginis. Unde Christus non vocat se filium
 hominum, sed filium hominis; & vocatur ibi
semen sanguis virgineus à Spiritu sancto tota-
liter depuratus. Deinde subditur, *& delecta-*
mento somnij convenientis, ecce conveniens
 nutrimentum. Damascenus: Novem mensibus
 complens & decimum superascendens nascitur
 lege conceptionis. Ipsa est vera mater, quia ip-
 sum peperit, pannis involvit, & suo lacte nu-
 trivit; unde cantat Ecclesia: *Membra pannis*
involuta Virgo mater alligat &c. Item. *Ipsam*
regem Angelorum sola Virgo lactabat ubere de
cælo pleno. Ideo quando ipsa vult nobis filium
 suum placare potest dicere: Misere mei filij
 quem in utero novem mensibus portavi, & lac
 triennio dedi, & alui, & in ætatem istam pro-
 duxi.

Secundò ipsa fuit tota mater, quia totam sub-
 stantiam ministravit, ita quod nullus pater ali-
 quid ibi dedit; ideo dicitur: *Novum faciet Do-*
minus super terram, feminam circumdabit &c. Solet
 homo circumdare quod suum est proprium, non
 quod alienum. Nulla alia mulier puerum circum-
 dedit, quia caro pueri sua tota non fuit; sed
 pater ibi partem habuit: Virgo autem filium
 suum in utero circumdedit, quia ibi de alieno
 nihil fuit. In circumdatione est etiam figura quæ

secundùm Aug. ex tribus lineis perficitur. Figura autem circularis unâ lineâ clauditur. Corpus aliorum puerorum formatum est duabus lineis, id est semine utriusque parentis. Corpus autem Christi est formatum tantum unâ lineâ, id est solâ carne virginea. Illud etiam quod est circumdatum ex omni parte est clausum; Nam si aliqua apertura ibi fuerit, circumdatum non erit. Nulla igitur mulier in utero puerum circumdedit, quia nulla clausa sed aperta fuit. Sola autem Virgo circumdedit, quia ex omni parte clausa fuit; & ante partum, & in partu & post partum; & ideo hortus conclusus & fons signatus dicitur.

Tertiò fuit pia mater; nam pietatem habuit in animo; ostendit in verbo & exhibuit in facto. Fuit enim pia mater in animo ex eo quod novem mensibus in ejus utero divina pietas habitavit. Bern. in Serm. de Annunt. Quid mirum si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui pomum tenuerit in manu sua dimidiâ die, reliquâ diei parte, pomi servabit odorem? Quantum ergo illa viscera virtus pietatis affecit, in quibus novem mensibus pietas requievit; nam & ante replevit mentem quàm ventrem; & cum processit ex utero non recessit ab animo. Secundò ista pietatem ostendit in verbo, quando dixit: *Vinum non habent.* Ubi insinuavit indigentiam, petivit misericordiam, & consuluit obedientiam, quæ omnia suam indicant pietatem. Indigentiam quidem insinuavit, cum dixit: *Vinum non habent;* & insinuando indigentiam petiit gratiam, nam amicorum simplices insinuationes sunt affectuosæ petitiones;

Bernar.

Ioan.

unde dicitur, quod sorores Lazari miserunt ad
 Ioh. II. Jesum, dicentes; *Domine ecce quem amas, in-*
firmatur. Illa talis insinuatio erat quædam de-
 vota postulatio, tanquam si dicerent, Veni &
 salva eum. Eodem modo quando Maria insinua-
 vit indigentiam devotè postulavit gratiam, di-
 cens, *Vinum non habent,* tanquam si diceret:
 Rogo te fili ut facias quod ipsi habeant. Osten-
 ditur etiam pietatem in verbo quando ministris
 dixit. *Quodcumque dixerit vobis facite.* Tertio
 pietatem exhibuit in facto; & hoc quando Eli-
 zak in grandævæ & vetulæ & gravidæ ipsa
 juvencula ministravit. Beda super Luc. Festi-
 nanter Maria in montana abiit & Zachariæ do-
 mum intravit, ut prægnavanti grandævæ juvencula
 ministraret.

Quarto fuit studiosa mater, quia ipsum stu-
 diosè & sollicitè educavit, & omnia opera mi-
 sericordiæ in eum sollicitè exercuit, sicut osten-
 dit Bern. in Serm. de Assumpt. Ut breviter illa
 sex opera misericordiæ beata Virgo non quam-
 libet ex minimis, sed filium Dei in utero sus-
 cepit; nudum in carne vel etiam pannis ope-
 ruit, & esurientem pavit, sitientem lacte potavit,
 infirmum per infantiam non solum visitavit, sed
 etiam fovendo, leniendo, gestando frequenter
 & omnia humana exhibuit, ipsum etiam in
 carcere positum in crucis patibulo alligatum
 visitavit, dum juxta crucem ejus stetit; ejus
 quoque sepulturæ interfuit & ideo bene stu-
 diosa mater fuit, quæ omnia opera misericor-
 diæ erga filium exhibere voluit.

S E R M O IX.

MAter nostra est Maria virgo quæ dicit : *Ego mater pulchra dilectionis, timoris & agnitionis & sancta spei* : Quæ quidem verba possunt exponi vel de ipsa respectu filij, vel de ipsa respectu sui, vel de ipsa respectu nostri. Eccl. 24.

Inquantùm exponitur de ipsa respectu filij, dicendum quòd ipsa est *mater pulchra dilectionis & timoris & agnitionis & sancta spei*, id est Christi qui pulchrè est diligendus, propter suam bonitatem; quia sicut legitur : *Nemo bonus nisi solus Deus. Bonus Dominus & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se. Qui est timendus propter suam potestatem : Timete eum qui habet potestatem animam & corpus perdere in gehennam. Quis non timebit te ô Rex gentium?* Inquantùm est credendus propter incommutabilem veritatem. *Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filij lucis sitis. Omnis qui est ex veritate audit verba mea.* Inquantùm est sperandus propter suam liberalitatem. Ipse enim sperantes in se ditat divitiis cœlestium bonorum : *Spera in Domino & fac bonitatem, & inhabita terram & pascaris in divitiis ejus.* Item : *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam & implet omne animal benedictione.* Luc. 18.
Nab. 1.
Mat. 10.
Ier. 10.
Io. 12.
Io. 18.
Psalm.

Secundò possunt exponi dicta verba de ipsa respectu sui, ex quibus verbis habetur quòd ipsa est mensa cœlestis gloriæ, in qua Dei

amore reficimur , ideo dicitur : *Ego mater pulchra dilectionis*. Quia ipsa est vas majestatis Divinæ , ideo subditur , *& timoris*. Ex eo enim quod Divina majestas in ejus utero habitavit , terribilis dæmonibus facta fuit. Quia ipsa est arca Divinæ sapientiæ , ideo subditur , *& agnitionis*. Quia ipsa est apotheca Divinæ misericordiæ , ideo subditur , *& sanctæ spei*. Ex illa autem mensa sancti viri accipiunt cibum Divini amoris quo satiantur : quæ tamen satietas nunquam habet fastidium , sed semper auget desiderium.

Eccl. 24 Qui edunt me adhuc esurient , & qui bibunt me adhuc sitient. Ex illa processit Divina

II. 30. majestas ; unde dæmones tanquam virgâ percussi fugiunt & terrentur. O voce Domini pavebit Assur virgâ percussus. Ex illa arca extrahuntur sapientiæ , unde Doctores dictantur.

Bernar. Bern. in Serm. de Assump. Quid de Deo non sapiat in qua Divina sapientia jacebat. Christus enim , ut ait Apostolus , Dei virtus & Dei sapientia est , & in eo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditæ : Christus autem in Maria. Ergo Dei virtus & sapientia & thesauri sapientiæ & scientiæ Dei in Maria. Ex illa verò apotheca recipiunt peccatores ele-

Bernar. ctuarium misericordiæ quo confortantur. Bern.

Facta est Maria apotheca omnium gratiarum , in qua cœlestis pigmentarius cum omnibus suis unguentis se collocavit ; & cum omnibus deliciis

August. accubuit. Aug. Tu Domina sella es aromatica , ex qua omnium vulnerum nostrorum medicina defluxit , per quam generalis omnium est celebrata curatio. Tu via es qua Deus venit ad homines , qua homo redit ad Deum , qua

venit peccator ad veniam, seu qua venit venia ad peccatores.

Tertiò supra dicta verba exponi possunt de ipsa respectu nostri; Multi quidem in Dei amore sunt frigidi, alij sunt superbi & præsumptuosi, alij sunt tenebrosi: alij sunt nimis formidolosi; sed ista mater nostra frigidos ad Dei amorem inflamat; ideo dicitur, *Mater pulchra dilectionis*: superbos & præsumptuosos suo amore ad humilitatem revocat, ideo dicitur, *Mater agnitionis*: Formidolosos ad spem Divinæ misericordiæ animat, ideo dicitur, *Mater sanctæ spei*; Vel potest dici, quòd cum beata Maria fuit Deus pater, qui ipsam suo filio desponsavit: fuit Deus filius, qui ipsam impregnavit: fuit Deus Spiritus sanctus, qui eam sanctificavit: fuit insimul tota Trinitas, quæ ipsam ab æterno elegit; & ideo vocatur totius Trinitatis *Nobile Triclinium*: Et sic fuit magnæ potentiæ, cum qua fuit Pater: magnæ sapientiæ cum qua fuit Filius: magnæ misericordiæ cum qua fuit Spiritus sanctus: magnæ charitatis Divinæ, cum qua fuit tota Trinitas. Deus enim trinus charitas nuncupatur juxta illud: *Deus charitas est*. Quia igitur est tantæ potentiæ, ideo potenter nos ab hoste defendit, ideo dicitur *Mater timoris*. Quia est tantæ sapientiæ, ideo per viam quæ ducit ad patriam nos sapienter deducit; ideo dicitur, *mater cognitionis*. Quia est tantæ misericordiæ, ideo peccatores ad spem veniæ reducit; ideo dicitur, *mater sanctæ spei*. Quia est charitatis immensæ, ideo ad amorem Dei nos accendit; ideo dicitur, *mater pulchra dilectionis*.

1. Ioan.
9.

S E R M O X.

Maternitas quadruplex invenitur; una causatur ex carnis generatione, secundum quam aliqua dicitur mater illius quem de suis visceribus generavit. Secunda causatur ex spiritali regeneratione, secundum quam dicitur mater illius quem de sacro fonte elevavit. Tertia causatur ex legali adoptione, secundum quam aliqua dicitur mater illius, quem Imperator ex suo Rescripto & Edicto sibi in filium adoptavit. Quarta causatur ex speciali educatione, secundum quam aliqua dicitur mater illius quam educavit & nutrit. Secundum has quatuor maternitates beata Virgo quatuor filios habet, scilicet Christum, Joannem Baptistam, Joannem Evangelistam, & omnes Christianos.

Bernar. Christus namque fuit suus filius naturalis, quia ipsum de suis visceribus castis generavit; unde dicit Bern. Quamvis Deus cum omnibus Sanctis sit specialiter, tamen cum Maria cum qua utique tanta conventio ei fuit, ut illius non solum voluntatem sed etiam Christi carnem conjungeret, & de sua virginea substantia unum Christum efficeret; vel potius unus Christus fieret, qui tamen nec totum de Deo, nec totum de Virgine, totus tamen Dei & totus Virginis esset, nec duo filij sed unus utriusque filius.

Joannes Baptista fuit suus filius spiritalis, quia ipsum baptismo Spiritus sancti dum esset infans in matris utero baptisavit. Dicit enim

Joan. Chryf. quòd quando beata Virgo faluta-
vit Elizabeth , vox ejus ad puerum descendit,
& statim Spiritu fancto repletus fuit & in ma-
tris utero exultavit. Ex illa autem repletione
Spiritùs fancti Joannes fuit in utero fanctifica-
tus, & à peccato originali mundatus.

Joan.
Chryf.

Joannis verò Evangelista fuit ejus filius le-
galis , quia Imperator cœlestis existens in ca-
theda crucis rescriptum & edictum dedit per
quod ipsum matri suæ in filium adoptavit ,
dicens matri , *Mulier ecce filius tuus* ; Deinde
dixit discipulo , *ecce mater tua*. Et sicut dicit
Petrus Damianus : Sicut verbum Dei est tantæ
virtutis , quòd panem in verum corpus Christi
transmutat ; sic & illud verbum quod dixit
Christus , *mulier ecce filius tuus* , fuit tantæ
virtutis quòd Joannem verum filium matris
suæ fecit , verum quidem non per naturam sed
per virtutem Divinam.

Christiani autem omnes sunt ejus filij quia
ab ipsa educantur & nutriuntur , quatuor enim
sunt proprietates in matre respectu filij , scilicet
genitura, cura, prioritas & dignitas : Eodem mo-
do in beata Virgine est genitura , quia in fide
& bonis operibus nos generat. Unde dicitur ,
quòd ipsa peperit filium suum primogenitum :
ergo habuit filios secundò genitos. Constat au-
tem quòd non habuit carnales & ideò intelli-
gitur de spiritualibus. In ipsa etiam est magna
cura de suis filiis educandis ; unde ipsa dicit :
Transite ad me omnes qui concupiscitis me ,
& agnitionibus meis adimplemini. Ipsa etiam
respectu filiorum habet magnam dignitatem.
Primogenita mea ante omnem creaturam. Ha-

Matt. 1.

Eccl. 24

Ibid.

Ibid.

bet etiam prioritatem : *Ab initio & ante secula creata sum*, ideo sæpe est dicendum sibi, *Monstra te esse matrem*; & ipsa respondere potest, & tu monstra te esse filium meum, ne obliviscaris mei sicut & ego non obliviscar tui. *Numquid oblivisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui, & si illa oblita fuerit ego tamen non obliviscar tui.*

Ifr. 49.

S E R M O XI.

Mediatrix nostra est virgo Maria; unde dicit Bern. Mediatrix est Maria inter Solem & Lunam, id est Christum & Ecclesiam; vel inter solem & nubem: *Mulier amicta sole*; nam vestit solem nube, id est substantiâ carnis, & vestitur ab eo splendore, id est gloria majestatis. Dicitur autem mediatrix quantum ad sex modos.

Psalm.

Primò enim est mediatrix nostræ salutis; & quantum ad hoc vocatur medium terræ. *Deus autem Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terræ*, id est in utero matris Mariæ. Dicitur autem caro non terra, sed medium terræ; Caro enim Christi fuit sine peccato concepta & sine peccato nata, caro verò nostra cum peccato concipitur, & cum peccato nascitur: Caro verò beatæ Mariæ medium tenet, quia fuit cum peccato concepta & quantum ad hoc convenit cum carne nostra; sed fuit sine peccato nata, & quantum ad hoc convenit cum carne Christi. De isto medio terræ sic dicit Bern. Ad ipsam sicut ad medium, sicut ad causam rerum omnium, sicut ad negotium sin-

Sernar.

gulorum respiciunt, & qui habitant in Cœlo & qui in Inferno & qui nos præcesserunt & nos qui sumus, & qui nos sequuntur & nati natorum, & qui ab illis nascentur, qui in cœlo sunt ut restaurarentur, qui in Inferno ut eripiantur, qui præcesserunt prophetæ ut fideles inveniantur & qui sequuntur, ut glorificentur.

Secundò est mediatrix nostræ conjunctionis & unionis, quia nos disjunctos & divisos à Deo tanquam mediatrix conjungit & unit. Bern. in Serm. de Assumpt. Pretiosum munus terra nostra duxit in Cœlum, ut dando & accipiendo amicitiarum felici fœdere copulenter humana divinis, terrena cœlestibus, ima summis; & quantum ad hoc dicitur Sol. *Pulchra ut Luna, electa ut Sol.* Sicut enim sol habet supra se tres planetas superiores, & infra se tres alias inferiores; & ipse est in medio constitutus; sic & beata Maria habet supra se tres in Trinitate, infra se verò habet tres status salvandorum, scilicet Virgines continentes & conjugatos; & ipsa est in medio constituta conjungens & uniens illos tres status beatissimæ Trinitati: istam autem conjunctionem non potest aliquis facere, nisi Deus vel ipsa, unde dictum fuit sancto Job 38. Nunquid conjungere valebis micantes stellas, Pleiades? Istæ stellæ dicuntur Pleiades à pluralitate, quia sunt septem secundum Greg. quia septima latet, & sex tantum apparent. Tres sunt igitur stellæ superiores, scilicet tres in Trinitate personæ; & tres sunt inferiores, scilicet tres status servandorum; & sic istas tres stellas nemo potest

conjungere quia tres status salvandorum beatæ Trinitati nemo potest unire nisi Deus & Virgo Beata. Septima autem stella quæ latet signat congregationem omnium malorum: quæ quidem latet & ignoratur; quia malorum congregatio in numero electorum non computatur, & à Deo penitus ignoratur, juxta illud: *Amen dico vobis nescio vos.*

Mat. 25.

Tertiò est mediatrix nostræ justificationis; dæmones igitur nostram justificationem impediunt, vel suis tentationibus nos sæpe nimis infestando vel in bonis operibus nos impediendo vel à finali perseverantia nos retrahendo; sed Virgo beata, omnia ista impedimenta expellit, & ideo nostram instructionem perficit, & quantum ad hoc vocatur aurora: Psal. Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur, scilicet catuli leonum & bestię silvæ. De quibus dicitur: *Posuisti tenebras, & facta est nox. In ipsa pertransibunt omnes bestię sylvæ. Catuli leonum rugientes ut rapiant &c.* Deinde subdit: Ortus est sol, & congregati sunt. Ortus est igitur sol, id est lux solis, scilicet aurora; id est virgo Maria. Et ejus ortus tria bona fecit. Primò expulit omnem dæmonum tentationem, & ideo dicit, *& congregati sunt*, scilicet leones, id est dæmones *ad fugiendum, & in cubilibus suis collocabuntur*, id est in inferno abscondentur. Secundò hominem reddit expeditum ad bonam operationem, ideo subdit: *Exibit homo ad opus suum*, id est liberè & expeditè faciet opera meritoria. Tertiò conservat hominem bene operantem usque ad finalem consummationem, ideo subdit, *& ad*

Psal. m.

operationem usque ad vesperam. Sunt quidam qui operantur in mane, qui scilicet bene incipiunt. Alij operantur usque ad meridiem, scilicet qui bene cæperunt, & bene prosequuti sunt, sed tamen postmodum defecerunt. Alij operantur usque ad vespera, qui scilicet bene incipiunt, melius prosequuntur, & optime finiunt.

Quartò est mediatrix nostræ reconciliationis; peccator enim inimicus Dei est propter peccatum carnalis concupiscentiæ, vel superbiæ, vel avaritiæ. Ista autem mediatrix istos Dei inimicos sæpe reconciliat dum eos ad pœnitentiam revocat, ideo vocatur Luna: *Pulchra ut luna, electa ut sol.* Luna quidem immutat aërem, est vicina terræ, & dominatur super mare: sic & Virgo beata aërem mutat, quando superbos & elatos ad humilitatem revocat: est vicina, quia parata est in avaris extinguere avaritiam cupiditatis terrenæ: dominatur supra mare, quia extinguit & exsiccat aquas carnalis concupiscentiæ. Aqua maris est lucida, sed amara; sic & carnalis concupiscentia videtur habere dulcedinem, sed generat amaritudinem. *Favus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur ejus,* ecce aqua clara; *novissima autem illius amara quasi absinthium,* ecce aqua amara. Propter illa tria de ipsa virgine Maria tria dicuntur, quòd super mare ambulabat: *In fluctibus,* inquit, *maris ambulavi;* quòd colla superbiorum calcat, ideo subdit, *& omnium excellentium & sublimium colla propria virtute calcavi:* Quòd ipsa inferiores partes terræ penetret; unde dicitur: *Penetrabo inferiores partes terra.*

Can. 6.

Prov. 5.

Eccl. 14.

Ibid.

Tunc igitur super mare ambulat, quando carnalem concupiscentiam in nobis suppeditat. Tunc superborum colla calcatur & domatur, quando superbos ad humilitatem revocat. Item inferiores partes terræ penetrat, quando profundos in amorem terrenorum gratiâ suâ visitationis ab omni terrena cupiditate immutat.

Quintò est mediatrix nostræ advocacionis; Ipsa enim tanquam nostra mediatrix pro nobis advocat ante Deum. Bern. in Serm. de Annunt. Si ad Deum Patrem verebaris accedere ad filium fuge Jesum, hunc tibi fratrem Maria dedit; sed si fortè in ipso majestatem vereris Divinam, ad Mariam recurre in qua est humanitas picta, & ipsa exaudiet pro sui reverentia. Qualiter autem ipsa sit mediatrix nostræ advocacionis in quadam visione ostenditur. Erat enim quidam gravis peccator qui in visione ductus est ad judicium ante Deum. Tunc Diabolus per quatuor allegationes voluit probare illum esse suum. Primò jure instrumenti quod Deus dictavit quando dixit: *Quacumque hora comederitis morte moriemini.* Cùm ergo iste sit de ejus progenie jure instrumenti publici morte perpetua debet mori; ad quod mediatrix nostra respondit: Illud instrumentum dæmon falsificasti, quando ibi *nequaquam* apposuisti; & ideo tanquam falsarius es repellendus. Secundò dixit esse suum, jure præscriptionis: quia multis annis eum in servum possederat. Ad quod illa respondit: Illa præscriptio sæpè fuit interrupta, quia ratio ejus semper murmurabat, & contradicebat, quòd tam creduli Domino serviebat. Tertio dixit ipsum esse suum,

& in infernum demergendum ratione proprietatis ipsius peccati; nam proprium peccati est esse ponderosum, & trahere ad locum infernum, & ideo debet demergi in profundum inferni. Sed Virgo ad hæc respondet, quòd passio & pœna filij sui omnibus peccatis amplius ponderavit. Quartò dicebat ipsum esse suum, quia plura sunt ejus mala quàm bona. Tunc ad præceptum Judicis allata est statera, & dum plus statera in qua erant mala, multùm ponderaret, & alia parum: mater misericordiæ super illam partem stateræ, in qua erant ejus bona, manum apposuit, & ipsam ad terram traxit. Tunc diabolus confusus aufugit, vir autem ille evigilans, vitam suam correxit & in melius mutavit.

Sextò est mediatrix ratione communicationis, quia adhuc cùm esset in mundo, adhuc communicabat cum sanctis qui sunt in via: & cum illis qui sunt in patria; & quantum ad hoc potest appellari firmamentum quod est in medio aquarum, quæ sunt super cœlos, & illarum quæ sunt infra cœlos. *Fecit Deus firmamentum in medio aquarum*, id est, sanctorum, & qui sunt in via & qui sunt in patria. Ipsa enim tanquam media communicat cum utrisque. Nam cum superioribus qui sunt in patria, habuit omnimodam virtutum perfectionem: cum inferioribus qui sunt in mundo, habuit merendi conditionem, cum superioribus habuit securitatem contra casum, cum inferioribus possibilitatem ad meritum, cum superioribus exultationem, cum inferioribus cordis compassionem.

Gen. 1.

Ecccl. 24.

SERMO XII.

Eccel. 14.

Ministra Dei fuit virgo Maria, sicut ipsa dicit: *In habitatione sancta coram ipso ministravi.*

Bernat.

Fuit autem ministra respectu filij, quia sibi sedulo ministrabat. Aug. in Sermone de Assumptione; Mariam, siquidem & operis exhibitione & fidei veritate ministram Christi fuisse, intelligit omnis qui sanè sapit. Opere certè ministrabat, quia hunc in utero gessit, partuque perfusum aluit & fovit, in præsepio reclinavit, in Ægyptum fugiens abscondit: & omnem ejus infantiam prosecuta est pio matris affectu, ita ut usque ad crucem contrariam virum perfectum vidit eum pendentem, & ab ejus non recessit conspectu. Fuit etiam Christi ministra quia secundum Bern. omnia opera misericordiæ erga eum ministravit: nam ipsum virgineâ carne vestivit, eum lacte de cœlo ministrato potavit & pavit, ipsum in ejus utero novem mensibus hospitata fuit, ipsum per infantiam infirmum non solùm visitavit, sed etiam omnia obsequia humanitatis exhibuit, ab ipso in carcere crucis ligato non recessit, ejus sepulturæ interesse voluit.

Prov.
ult.

Secundò dicitur ministracione nostri; Deus enim isti ministræ quinque mysteria & officia commisit. Primum officium est, quia ipse est eleemosynaria cœli, quia omnes eleemosynas de cœlo fiendas sibi commisit. Ipsa autem non est avara, sed liberalis & larga; de qua dicitur: *Manum suam extendit ad pauperes.*

Dedit prædam domesticis suis & cibaria ancillis suis. Secundum officium est, quia ipsa est cellaria Spiritûs sancti. *Introdaxit me rex in cellam vinariam.* Istud autem vinum copiosè effundit, & tamen semper plena exitit; unde ipsa dicit: *Bibite amici & inebriamini charissimi. Umbiculus tuus crater tornatilis nunquam indigens poculis.* Tertium officium est, quia ipsa est thesauraria Dei. Deus triplicem thesaurum sibi dispensandum commisit, scilicet thesaurum potentia: *In Ierusalem potestas mea.* Thesaurum sapientiæ: *Sapiens mulier adificat domum suam,* id est, gubernat sanctam Ecclesiam. Thesaurum misericordiæ; unde ad suas misericordias recipiendas omnes invitat dicens: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me & à generationibus meis adimplemini.* Quartum officium est, quia ipsa est advocata generis humani; unde clamamus ad eam: *Eia ergo advocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos converte. Et Iesum &c.* Nos enim sumus in peregrinatione, sumus in lachrymatione, sumus in tenebrositate ignorantia; ideo clamamus ut ipsa nostra advocata oculos misericordiæ ad nos dirigens, de peregrinatione sive exilio ducat ad cœlestem patriam, de lachrymatione ducat nos ad æternam læticiam. Ideo clamamus & dicimus: *Ad te clamamus exules filij Eve. Ad te suspiramus gementes & fletures in hac lachrymarum valle.* Clamamus etiam ut de tenebrositate ignorantia ducat nos ad claritatem visionis divinae dicentes: *Et Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende.* Quintum officium est quia ipsa est

Ibid.

Cant. 2.

Cant. 1.

Eccl. 24.

PROV. 14.

Eccl. 24.

320 S E R M O XIII.

ostiararia paradisi; Ipsa enim est ostium per quod intramus, unde dicit Ecclesia: *Tu regis alti janua & porta lucis fulgida.* Est etiam ostiaria, quæ nos introducit; unde ad ipsam est pulsandum & dicendum: *Veni aperi mihi soror mea, amica mea.* Hugo de sancto Victore: Maria porta, Christus ostium patri occultum. Per Mariam itur ad Christum, & per Christum pervenitur ad Deum.

S E R M O XIII.

MYRRA triplex invenitur, scilicet myrrha prima electa & probatissima. Myrrha prima est pœnitentia, & amaritudo incipientium seu pœnitentium; de qua dicitur: *Manus mee distillaverunt myrrham primam.* Myrrha electa est pœnitentia claustralium, qui dicunt cum Propheta: *Elegi abjectus esse in domo Dei mei, & c.* De qua dicitur: *Quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris.* Myrrha probatissima est pœnitentia perfectorum, qui ab omni amore mundi abstracti solo cœlestium desiderio pascuntur, & pro desiderio cœlestis patriæ affliguntur. De quibus dicitur: *Digitus mei pleni myrrha probatissima.* Beata autem Maria voluit habere myrrham primam cum pœnitentibus, cum tamen ipsa esset innocentissima: myrrham electam cum claustralibus, cum tamen omnium claustralium sit magistra: myrrham probatissimam cum perfectis, cum tamen ipsa sit perfectissima.

S E R M O XIV.

Misericordia Mariæ est omnibus misericordiis omnium aliorum Sanctorum excellentior, generalior, communior & major.

Est quidem excellentior, quia ejus misericordia omnes alias excellit; Sicut enim oleum eminet cæteris liquoribus, sic & ejus misericordia eminet cæteris Sanctorum miserationibus. Ista autem excellentissima excellentia quintupliciter ostenditur, & ideo quinque rebus assimilatur, scilicet auroræ, soli, lunæ, armatæ aciei, & stellæ maris. *Qua est ista que progreditur quasi aurora consurgens &c.* Assimilatur quidem auroræ, quia ejus misericordia præ omnibus aliis est utilior. Sicut enim aurora expellit noctem & introducit diem, sic ipsa à nobis expellit noctem culpæ, & introducit lumen divinæ gratiæ. Assimilatur lunæ, quia præ omnibus aliis est vicinior, sicut luna omnibus aliis planetis est terræ magis vicina. Assimilatur soli, quia ejus misericordia præ omnibus aliis est communior, quia non est qui se abscondat à calore ejus, nec à luce ejus, sed omnibus dat misericordiam inflammantem affectum, & illuminantem intellectum. Assimilatur armatæ aciei, quia ejus misericordia præ cæteris est potentior, quia hostes conterit & in fugam convertit. Assimilatur stellæ maris, quia ejus misericordia præ cæteris est diuturnior. Sicut enim cæteris stellis occidentibus ipsa non occidit; sic cæteris Sanctis non exaudientibus Maria non deserit.

Secundò ejus misericordia est omnibus generalior, quia ubique generaliter invenitur, scilicet in mundo, in judicio, & in cælo. In mundo, quia tota terra sua plena est misericordiâ. Nec mirum, quia ipsa habet miserendi potentiam, sapientiam, & voluntatem promptam.

PROV. 21. *Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo justi.* Potest quidem misereri, & subvenire, quia habet thesaurum misericordiæ. Vult libentius subvenire, quia habet oleum, id est, pietatis, affectum; scit subvenire, quia fuit justus, id est Christi, qui est Dei sapientiâ spirituale habitaculum. Secundò subvenit in judicio. *Laudent eam*, scilicet omnes electi, *in portis*, id est, in judicio, quia olim judicia in portis tenebantur, *opera ejus*, scilicet, quæ tunc faciebat. Ipsa enim Virgo beata cum filio ad judicium veniet, & ibi erit in magno honore quo ad se, & in magna utilitate quo ad nos. De honore quem in judicio habebit dicitur in Psalm. *Astitit regina à dextris.* Honorabitur quo ad habitum, quia gloriosa cum corpore induta erit; ideò subditur: *In vestitu deaurato*, id est, cum corpore glorificato. Honorabitur quantum ad consortium, quia omnes Angeli & Sancti circa eam tanquam suam Reginam assistent, ideò subditur, *circundata varietate*, id est omnium Sanctorum diversitate. Secundò erit ibi ad magnam utilitatem, quo ad nos, unde dicitur de ea: *De nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis, omnes domestici ejus vestiti duplicibus.* Ancillæ ejus sunt animæ, quæ sibi libenter serviunt: Domestici ejus sunt illi, ex intima de-

PROV.
ult.

PROV.
ult.

visione cum ipsa quandam familiaritatem contraxerunt. Ipsa igitur de nocte surget, quia ad literam ut creditur, iudicium fiet, & tunc ancillis & domesticis suis dabit prædam, id est, dæmonum & reproborum victoriam, quos omnes eis in prædam dabit, quia quilibet Sanctus eos sub pedibus tenebit. *Calcabitis impios cum fuerint quasi cinis sub planta pedum vestrorum.* Dabit etiam eis cibaria, quia cum filius suus sit verus Deus & verus homo eos cibabit & reficiet in visione humanitatis, & in contemplatione Deitatis: ipsos etiam vestiet duplicibus, scilicet duplici stolâ gloriæ & beatitudinis animæ & corporis. Tertio ejus misericordia apparet in regno, quia ejus claritas in Beatis est causa gloriæ, lætitiæ, & honorificentiæ. Gloriæ quidem, quia ejus claritas beatos illustrat. Ber. Mariæ præsentia totus illuminatur orbis, adeo ut ipsa superna civitas clarius rutilet virginæ lampadis illustrata fulgoribus. Est etiam causa lætitiæ, quia Sancti sine magna lætitia non possunt videre sororem suam, super omnes angelos exaltatam. Est etiam causa honorificentæ, quia magnus honor est Sanctis habere fratrem Christum, & sororem beatam Virginem, quorum unus est Rex, & altera Regina totius regni cælestis. De his tribus dicitur: *Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri.*

Malac.
4.

Bernas;

Judith.
15.

Tertio ejus misericordia est cæteris misericordiis communior & copiosior. Unde ejus misericordia assimilatur olivæ campi. *Quasi oliva speciosa in campis.* Misericordiæ aliorum Sanctorum sunt sæpè olivæ hortorum, quia clausas

Eccel. 17

Bernar.

eas sæpe tenent , eo quòd digni non sumus. Misericordia autem Virginis est oliva campi , quia omnibus est communis. Bernard. Virgo beata copiosissimâ charitate sapientibus & insipientibus debitricem se fecit , omnibus misericordiæ sinum aperit , ut de ejus plenitudine accipiant universi : captivus redemptionem , æger curationem , tristis consolationem , peccator veniam , justus gratiam , angelus lætitiâ , totaque denique Trinitas gloriam , filij persona carnis substantiam ; nec est qui se abscondat à colore ejus. Idem : Quid ad Mariam trepidet accedere humana fragilitas ? nihil in ea terribile , nihil austerum , tota suavis est , omnibus offerens mel , & lac , & oleum. Revolve totam Scripturæ seriem , & si quid durum in ea occurrit , de cætero eam suspectam habeas , & ad eam accedere verearis.

Bernar.

Quartò ejus misericordia omnibus aliis misericordiis est major quadruplici dimensione , scilicet , longitudine , latitudine , sublimitate , & profundo. De hac misericordia dicit Bern. Quis ô benedicta misericordiæ tuæ longitudinem , latitudinem , sublimitatem , & profundum investigare possit ? Longitudo enim ejus usque in diem novissimum subvenit universis eam invocantibus , latitudo ejus replet orbem terrarum , ut ejus quoque misericordiâ sit plena omnis terra , sublimitas ejus civitatis supernæ ruinas instauravit , & profunditas sedentibus in tenebris & umbra mortis , redemptionem obtinuit : Sic ergo tuæ pietatis ipsam quam apud Deum invenisti gratiam , notam fac mundo precibus tuis , & obtinendo reis veniam , ægris

medelam, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium & liberationem.

S E R M O I.

Nardus signat virginem Mariam, de qua dicitur: *Cum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Ubi tria sunt videnda, scilicet quæ sit ista nardus, quis sit iste Regis accubitus, quis sit iste odor tam gratus. Cant. 1.

Circa primum notandum quòd nardus est herba parva, odorifera, candida, & virtuosa. Inquantùm enim est parva, signatur Mariæ humilitas, quia cùm esset maxima, & in matrem Dei assumpta, tamen reputabat se parvam & humillimam, quando dicebat: *Respexit humilitatem ancilla sue.* Inquantùm est odorifera, signatur ejus virginitas, cujus memoria Deo & hominibus facit odorem. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis est enim memoria illius, quoniam apud Deum nota est, & apud homines.* Sap. 4. Inquantùm est calida notatur ejus fervens charitas, quæ tanta fuit, quòd Deum de cœlis ad terram traxit. Aug. *O charitas quàm magnas vires habes; Deum de cœlo ad terram deposuisti.* Inquantùm est virtuosa notatur ejus pietas; Virtus autem nardi, sicut dicitur de proprietatibus herbarum, est quòd habet cor & cerebrum confortare, inflammationem stomachi deprimeret, & fluxum ventris restringere. Sic pietas Mariæ confortat cor in tribulatione, deprimit cor ab elatione,

& restringit à carnali delectatione.

Circa secundum sciendum est, quod iste Rex, id est Christus, habet quadruplicem accubitus. Primus est sinus Patris, de quo dicitur: *Unigenitus filius qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Secundus est uterus matris: *Qui creavit me requievit in tabernaculo meo.* Tertius est lignum crucis, ubi Christus accubuit & obdormivit: *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie*, ad literam enim Christus accubuit in cruce in meridie. Quartus est cor hominis, in quo Christus per fidem veram habitat & requiescit. *Habitare Christum per fidem in cordibus nostris.*

Viso quæ sit ista nardus, & quis sit iste Regis accubitus, videamus quis sit iste odor tam gratus pro eo quod dicitur: *Nardus mea dedit odorem suum.* Nam dum iste Rex in primo accubitu esset, id est in sinu Patris, odorem dedit Mariæ humilitas: quæ intantum Christum delectavit, quòd ad ejus uterum descendit: Cùm enim se humiliavit dicens: *Ecce ancilla Domini*, statim Christus de sinu Patris ad ejus uterum venit. Dum esset in secundo accubitu, id est in utero Virginis odorem dedit Mariæ virginitas: quia Christus in utero matris virginitate ipsius & puritate pascebatur. *Qui pascitur inter lilia.* Deus quidem pascitur inter lilia, id est inter corda munda. Dum esset in tertio accubitu, id est in ligno crucis odorem dedit Mariæ charitas, quæ tanta fuit, quòd juxta crucem filii stabat: parata si oportuisset pro humano genere martyrium sustinere. Amb. super Lucam: Fortasse quia cognoverat per si-

lij mortem mundi redemptionem futuram putabat, aula regalis se suam mortem publico muneri aliquid addituram. In quantum Rex iste est in quarto accubitu, id est in corde hominis odorem dat Mariæ pietas, quæ nunquam desinit, sed semper Deum ad misericordiam & pietatem inducit. Hugo de sancto Victo. Christus sol, Maria stella, ideo peccatores velut in nocte à Maria consolantur, justi verò tanquam in die à Christo illuminantur. Itaque si pertimescis supplicaturus ad Christum accedere, ad Mariam respice, ad genus tuum conspicias: nihil illic quod timeas invenis.

Hugo de
S. Victore.

S E R M O II.

Nativitas Mariæ virginis, primò fuit à Deo prænunciata, secundò à Patriarchis præfigurata, tertio à Prophetis prædicta, quarto à Deo gratiosè exhibita, quinto fuit ab Ecclesia solenniter instituta.

Primò enim prænunciata fuit à Domino, quando dixit serpenti de muliere: *Ipsa conteret caput tuum.* Fulbertus Carnocen. Episc. Dixit Deus ad serpentem: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, ipsa conteret caput tuum.* Quid est caput serpentis conterere, nisi principalem diaboli suggestionem resistendo superare? Si ergo quæratur, quænam hæc mulier operata sit hujuscemodi victoriam, profectò non invenitur in linea generationis humanæ, donec perveniatur ad Mariam, quæ nimirum serpentis caput virtutis pede contrivit, in eo quòd humi-

Gen. 3.

litate & virginitatem Deo consecravit. Deinde subdit : Virginitate namque extinxit concupiscentiam carnis , humilitate verò , quæ ipsam fecit pauperem spiritu, concupiscentiam mentis.

Secundò à Patriarchis fuit præfigurata sicut patet à virga Aaron quæ floruit , frondit , & fructificavit. Unde super illud : *Invenit Num. 17. Moyses virgam Aaron germinasse*, dicit Glossa , id est , Mariam quæ sine viri semine genuit verbum Dei. Bern. super *Missus est* : Non enim inconveniens diversis rebus & causis Mariam figurari sicut in virga Aaron. Nam in virga intellige ejus potentiam , in flore ejus fragrantiam , in fructu saporis dulcedinem , & in frondibus parvulorum ad se confugientium sedulam protectionem. Idem ibidem : Quid & illud Gedeonis vellus , quod utique de carne, sed sine carnis vulnere censum in arca ponitur, & nunc quædam lana & nunc area areolæ perfunditur , nisi carnem assumptam de carne Virginis , & sine detrimento virginitatis : cui utique distillantibus cœlis tota infunditur plenitudo divinitatis , adeo ut de ejus plenitudine omnes acciperemus , qui verè sine ipsa nihil aliud quàm arida terra sumus.

Tertiò fuit à Prophetis prædicta. Bernardus : *Bernat. Audiamus Jeremiam dicentem : Novum faciet Hier. Dominus super terram, fœmina circumdabit virum.* Si dixisset infantem vel parvulum , nec novum videretur , nec mirum , sed vir erat Jesus etiam necdum natus : sapientiâ quidem non ætate corporis , sed cum vigore. Et Isa. dicit : *Isaie. Ecce dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce Virgo concipiet & pariet vobis filium.* De ista

mystica prænunciatione , præfiguratione , & prædictione dicit Hieronymus in Sermonem de Assump. Hæc est, inquit , quæ divinis angelicisque præconiis laudata est ac prædicata , à Patriarchis quidem enigmatibus & figuris præsignata , & à Prophetis prænunciata , ab Evangelistis exhibita & monstrata , ab Angelo venerabiliter atque officiosissimè salutata. Bern. ubi supra :

Hier.

Quod Moyfi monstratum est in rubo & in igne , Aaron in flore , Gedeoni in vellere , & in rore , hoc apertè Salomon prævidit in forti muliere , apertius Jeremias in fœmina virum circumdante , apertissimè vero Isaias declaravit de virgine concipiente. Gabriel tandem exhibuit ipsam Virginem salutando.

Bernar.

Quartò fuit à Deo gratiosè exhibita ; Nostra enim nativitas non est gratiosa , sed ignominiosa. Primò quia est cum reatu. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum & in peccatis concepit mater mea.* Secundò quia est cum fletu.

Psalm.

Primam omnium vocem emisi plorans. Tertiò quia est cum pœna & defectu. *Nudus egressus sum de utero matris meæ.* Homo enim nascitur nudus non solùm nuditate vestium , sed etiam nuditate virtutum. Nativitas autem beatæ Mariæ fuit gratiosa , quia non fuit cum reatu , sed cum omni munditia : non fuit cum defectu , sed cum omnium virtutum & gratiarum abundantia : non fuit cum fletu , sed cum lætitia.

Sap. 7.
Iob. 1.

Quamvis enim ipsa in suo ortu fleverit , sicut cæteri pueri , tamen in ejus nativitate magnum gaudium habuerant , & nos etiam habere debemus. Propter ista tria dicitur : *Judais nova lux oriri visa est , gaudium honor &*

Hester
8.

tripudium. In hoc quòd ejus ortus vocatur lux, ostenditur quòd nativitas sua fuit pura, & munda. In hoc quòd dicitur, quòd fuit gaudium & tripudium, ostenditur quòd fuit Angelis gaudiosa & nobis multum jucunda. In hoc quòd dicitur quòd fuit honor, ostenditur quòd fuit omnium gratiarum, & virtutum decore adornata.

Quintò ejus nativitas fuit ab Ecclesia solemniter instituta; Trium enim nativitates Ecclesia tantummodo celebrat, scilicet Christi, beatæ Mariæ, & Joannis Baptistæ. Et hoc quinque de causis. Primò quia omnes isti tres Sancti sunt nati. De primo: *Quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius Dei.* De secundò: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Bern. Neque enim nativitas beatæ Mariæ festivis laudibus honoraretur, si non sancta nasceretur. De tertio: *Antequam exires de vulva sanctificavi te.* Secundò quia omnes tres nati sunt gratiâ pleni. De primo: *Plenum gratia & veritatis.* De secundò: *Ave gratia plena Dominus tecum.* De tertio: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero Matris sue.* Tertio quia omnes tres miraculosè nati sunt; Nam Christus natus est de Matre Virgine. Maria verò de sterili utroque parente; Joannes de sene patre & matre. Quartò quia dies ortus ipsorum fuerunt gaudio deputati. De primo: *Annuncio vobis gaudium magnum quod erit omni populo.* De secundo cantat Ecclesia. Nativitas tua Dei Genitrix Virgo gaudium annunciavit universo mundo. De tertio: *Multi in nativitate ejus gaudebunt.* Quintò quia fuerunt omnes tres præ cæteris Sanctis majori

luce perfusi. Nam lux Christi assimilatur luci solis. *Vobis timentibus Deum sive nomen meum* Malach. *oriatur sol justitiæ.* Lux beatæ Mariæ assimilatur ^{4.} lunæ: *Pulchra ut luna.* Lux Joannis assimilatur Cant. 6. luci Luciferi: *Nunquid produces luciferum in* Job. 31. *tempore suo?* Sicut igitur post Solem Luna, & post Lunam Lucifer magis lucent; sic post Christum Maria, post Mariam Joannes Baptista magis splendent; Et ideo sicut in cælo Sol, Luna, Lucifer amplius lucet: sic in Ecclesia militanti isti Sancti præ cæteris magis refulgere debent.

S E R M O III.

NAvis dicitur Maria multiplici ratione. Primò ratione causæ efficientis, quia Deus trinus eam fecit. Nam Pater ibi posuit suam potentiam, inquantum potentiam divinitatis receptivam sibi contulit. Filius ibi posuit suam sapientiam, inquantum sibi sigillum integritatis integrum servavit. Spiritus sanctus ibi posuit gratiam, inquantum plenitudinem gratiæ sibi dedit.

Secundò dicitur navis ratione causæ materialis. De materia autem hujus navis ipsa dicit: *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi* Eccl. 24. *Cypressus in monte Syon, quasi oliva speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum juxta aquas in plateis.* Est ergò ista navis facta de Cedro virginitatis, quia Cedrus est odorifera & imputribilis, & signat ejus virginitatem, quæ fecit ipsam Deo gratam esse & odoriferam, & carnem ejus servavit incorruptam. De Cypresso

charitatis, quia Cypressus est tantæ fortitudinis & soliditatis quòd nulli oneri cedit; sic charitas Beatæ Mariæ nulli unquam tribulationi cedere potuit. *Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio, aqua multa non potuerunt extinguere charitatem.* Facta est etiam de oliva pietatis, quæ semper viret, quia nunquam ejus pietas alicui deest, nec in vere juventutis, nec in autumno senectutis, nec in hyeme tribulationis, nec in æstate alicujus mali fervoris. Facta est etiam de platano humilitatis; est enim platanus arbor amplissima: sic humilitas virginem Mariam amplissimam fecit, quia illum in utero suo suscepit, quem cœli capere non poterant. Nam sicut dicit Bernardus, Maria ex virginitate placuit, sed ex humilitate concepit.

Tertiò dicitur navis ratione causæ formalis; Forma autem navis est talis, quòd superiùs est aperta, inferiùs est clausa; in principio stricta, in fine angusta, in medio lata: Sic & virgo Maria fuit superiùs aperta ad amorem cœlestium, inferiùs clausa ad amorem terrenorum; fuit in principio suæ conceptionis stricta, quia cum peccato originali concepta fuit; in fine passionis angusta, quia in morte filij doloris gladio vulnerata; fuit in medio lata, qui totius Trinitatis nobile triclinium est effecta.

Quartò dicitur navis ratione causæ finalis; Est enim facta ut Deum de cœlo ad terram portaret, juxta illud: *Facta est quasi navis institoris, de longè portans panem suum.* Iste est ille panis qui dicit: *Ego sum panis qui de cœlo descendi.* Istum panem de longè nobis portavit.

Prov.
ult.

Ioan. 6.

Istud autem *longè* dicit distantiam locorum, quia de cœlo in terram ipsum nobis portavit, ubi est distantia maxima. Vel dicit distantiam naturarum, quia iste panis constat ex natura divina & humana, in quibus est distantia infinita. Vel dicit distantiam meritorum, quia nulla nostra merita meruerunt, ut Deus homo fieret. Vel dicit distantiam statuum; cùm enim sint quatuor status hominis, unus ante peccatum sub innocentia, secundus post peccatum sub culpa & pœna, tertius sub gratia, quartus erit in gloria: Christus accepit carnem suam de longè, id est, de primo statu humanæ naturæ, quo scilicet fuit sine peccato, & sub innocentia, nihilominus tamen de singulis statibus Christus aliquid accepit. Nam de primo accepit peccati immunitatem, de secundo pœnalitatem, de tertio gratiæ plenitudinem, de quarto gloriosam fruitionem quâ ejus anima beata continuè fruebatur. Ad ipsum panem comedendum nos invitat, dicens: *Come-* Prov. 9.
dite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Idem autem vocatur hîc panis & vinum, scilicet Christus. Nam ipsum vinum Deus Trinitas miscuit, quando aquam humanitatis vino divinitatis univit. Ipsa etiam Virgo miscuit, quando de suis sanguinibus materiam ministravit. Panem quoque istum ipsa fecit; Unde significata est per illam mulierem de qua dicitur, quòd tria sata farinae, id est, corpus, animam & divinitatem similiter conjunxit, fermentum autem in hac commixtione fuit fides V. Mariæ.

Mat. 13.

Quintò dicitur navis ratione arboris, quæ

in ista navi erecta fuit. De qua arbore dicitur :
 Exo 27. *Cedrum de libano tulerunt ut facerent tibi malum.*
 Ista arbor fuit Christus, qui in ista nave Vir-
 ginis fuit erectus ; qui assimilatur cedro, non
 tantum propter sui sublimitatem, sed etiam
 propter fructus qualitatem. Poma enim cedrina
 in aliqua parte sunt dulcia, in aliqua parte
 acerba, in aliqua inter dulce & amarum sunt
 media, per quæ significantur in Christo tres
 naturæ. Nam in Christo fuit divinitas dulcissi-
 ma, fuit caro amaritudine plena, fuit & ani-
 ma, quæ fuit dolore plena. Inquantum fuit
 suæ naturæ relicta patiebatur, & fuit dulcedi-
 ne repleta, inquantum fruebatur.

Sextò dicitur navis ratione veli, quod ibi
 positum fuit. Quoddam autem signatur per arbo-
 rem istius navis, ipse etiam signatur per velum,
 scilicet ipse Christus. De isto velo dicitur :
 Ezech. 71. *Byssus varia de Aegypto contexta est tibi in ve-
 lum.* Dicitur autem istud velum varium fuisse,
 quia pictum fuit de colore albo, rubeo, &
 aureo. In Christo enim fuit, ut dictum est,
 anima, Deitas & caro. Ex carne igitur refulsit
 color albus, propter suam puritatem, ex ani-
 ma color rubeus, propter suam charitatem, ex
 Deitate color aureus, propter suam pretiosi-
 tatem. *Dilectus meus candidus*, propter suam
 puritatem, *rubicundus*, propter animæ chari-
 tatem, *electus ex millibus*, propter divinam
 majestatem.

Septimò dicitur, navis, ratione mercium,
 quibus onusta fuit. Quæ quidem fuerunt ejus
 virtutes maximæ humilitatis, virginitatis, &
 fecunditatis. Nam per mercem humilitatis fuit

Deo grata, per mercem virginitatis angelo, per mercem fœcunditatis toti generi humano. *Tu gloria Ierusalem*, id est, Dei, qui est visio pacis nostræ, & hoc propter suam humilitatem, *tu latitia Iſrael*, id est, angelorum, qui semper Deum vident, & hoc propter suam virginitatem. *Tu honorificentia populi nostri*, & hoc propter suam fœcunditatem. Iudith. 15.

S E R M O I V.

Nobilis fuit virgo Maria quadruplici nobilitate, scilicet, generis, moris, virtutis, & imaginis.

Nobilitas generis causatur ex carnis propagatione. Ista beata Virgo habuit, quia de regali stirpe descendit: Unde cantat Ecclesia: *Regali ex progenie*, &c. Olim quidem in veteri Testamento tres stirpes erant nobilissimæ, scilicet, Patriarchalis, Prœphetalis, & Regalis. Ipsa igitur descendit de stirpe Patriarchali, id est, de Abraham; de stirpe Prœphetali, id est, de Nathan; de stirpe Regali, id est, de David.

Secunda est nobilitas moris, quæ causatur ex honesta morum compositione. Hanc etiam ipsa habuit, de qua sic dicit Ambrosius in Libro de Virginibus: Hinc sumatis exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis ostenditur. Ambrosius

Tertia nobilitas est virtutis: quæ causatur ex virtutum possessione, hanc etiam ipsa habuit; Unde ipsa dicit: *In me omnis gratia vitæ, & veritatis; in me omnis spes vitæ & virtutis.* Eccl. 24

cipua tamen virtus omnium virtutum fuit virginitas cum fœcunditate, fœcunditas cum virginitate. Bern. in Serm. de Assumpt. Si laudavero in Maria virginitatem, multæ videntur mihi virgines afferri post eam. Si prædicavero humilem, invenientur fortè non pauci, qui mites & humiles corde facti sunt. Si multitudinem ejus misericordiæ voluero magnificare, sunt mulieres & viri misericordes. Unum autem est in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem, gaudium videlicet matris habens cum virginitatis honore. Prima igitur nobilitas, scilicet, carnis, quando conjungitur cum hac duplici nobilitate, scilicet amoris & virtutis, tantò amplius laudatur, quanto propriam vincens naturam laudabiliter operatur.

Quarta est nobilitas imaginis, quæ causatur ex divinæ imaginis impressione, quâ naturaliter omnes sunt nobiles, quia ad Dei imaginem sunt creati, unde dicitur: *Ipsius enim genus sumus.* Istam tamen imaginis nobilitatem corrumpunt peccatores, qui imaginem alienam superinducunt. De quibus dicitur: *Mutaverunt gloriam, id est, imaginem gloriosam, incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis & volucrum & quadrupedum & serpentum.* Imago corruptibilis hominis est vana gloria, quæ citò evanescit, & corrumpitur; imago, volucrum est superbia, imago quadrupedum est luxuria quæ in corpore exercetur, quæ quatuor elementis componitur; imago serpentum est avaritia, quia avari semper terram comedunt, id est, terrena concupiscunt. Beata autem Virgo imaginem Dei illibatam

batam in se servavit, nec alienam imaginem superinduxit, nec luxuriæ, quia fuit castissima; nec vanæ gloriæ, quia mitissima fuit; nec superbiæ, quia fuit humillima; nec avaritiæ quia fuit pauperrima.

Propter istam quadruplicem nobilitatem, dicitur in Psalm. *Astitit Regina à dextris tuis, &c.* ecce nobilitas generis, *in vestitu deaurato*, id est, in corpore morum honestate, ecce nobilitas moris, *circundata varietate*, id est virtutum multiplicitate, ecce nobilitas virtutis. Deinde subditur: *Et concupiscet rex decorem tuum*; in hoc notatur nobilitas imaginis, cuius decorem plurimum concupiscit.

S E R M O V.

NOva plura fuerunt facta in virgine Maria. Primum enim Pater fecit in ea quatuor nova & insolita. Erant enim quatuor impossibilia. Unum quod virgo conciperet. Secundum quod fœmina Deum reciperet. Tertium quod mater sine peccato generaret. Quartum quod puerpera sine dolore pareret. Pater igitur Virgini dedit virtutem generativam, ut virgo de Spiritu sancto conciperet: *Novum faciet Dominus super terram, fœmina circumdabit virum.* Et veterè novum; quod enim caro de carne, vel spiritus de spiritu nascatur, non est novum sed consuetum. *Quod enim natum est ex carne, caro est, quod natum est ex spiritu, spiritus est.* Secundum quod factum est in Maria novum & inauditum est ut Deum intra uterum recipere posset. *Mulier amicta sole.* Tunc enim amicta

Hier. 13.

Ioan. 3.

Apoc. 12.

fuit sole, quando illustrata fuit divinitate. Tertiò dedit matri gratiam, ut sine peccato generaret, ideo dicitur: *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.* Quarto puerperæ dedit prærogativam, ut sine dolore pareret. De humo non egredietur dolor. Ista humus est illa terra, de qua dicitur: *Aperiatur terra, & germenet salvatorem.*

Luc. 1.

Iob. 5.

Isa. 45.

Isa. 65.

Iob. 9.

Damas.

Secundò Filius fecit in ea tria nova. Unum est, quia de suo utero carnem assumpsit. Secundum est, quia animam suam creavit. Tertium est, quia utrumque suæ divinitati univit. Caro quidem fuit nova sine semine generata. Anima fuit nova, quia de novo creata & innocenti corpori infusa. Conjunctio fuit nova, quia creatura creatori fuit unita. De duobus primis dicitur: *Ecce ego creo cælos novos, & terram novam.* Per cælum novum intelligitur anima Christi, quæ fuit tota cælestis. Per terram novam signatur ejus caro, quæ fuit de nostra terrena substantia, de qua dicitur: *Terra data est in manu impij*, id est, Pilati, sive Judæ. De tertio Damascenus loquens de hac conjunctio-
ne Deitatis, scilicet, cum humanitate, dicit quòd hæc est omnium novorum novissimum, & quòd respectu ejus nihil novum sub sole.

Tertiò Spiritus sanctus tria nova fecit. Primò novum modum sanctificandi, quia consueverat sanctificare adultas, sed hanc sanctificavit clausam in utero, quia cum ipsa virgo esset clausa in utero matris, fuit à Spiritu sancto sanctificata. Secundò habuit novum modum infundendi, quia olim infundebat se ad justificandum, nunc autem infundit se ad impregnandum.

dum. *Spiritus sanctus superveniet in te*, qui scilicet, te impregnabit, & conceptum tuum formabit. Tertio habuit in ea novum modum tribuendi, quia consuevit dare dona gratiarum suarum particulariter, Virgini autem dedit universaliter; ideo ipsa dicit: *In plenitudine sanctorum detentio mea*. Hier. in Sermon. de Assumpt. Benè plena, quia cæteris quidem per partem præstatur, Mariæ verò se tota similiter infudit gratiæ plenitudo.

Luc. i.

Ecl. 14.
Hieron.

Quarto ipsa Virgo habuit quatuor nova, quia secundum Bern. Ipsa fuit primiceria, sine corruptione fœcunda, sine gravedine gravida, & sine dolore puerpera.

Bernardus

Quinto angelus sibi tria nova annuntiavit, scilicet, Dei incarnationem, humani generis redemptionem, & suæ virginitatis conservationem. *Ecce concipies & paries filium*, ecce filij Dei incarnatio; *Et vocabis nomen ejus Iesum*, id est Salvatorem, ecce humani generis redemptio. Et infra; *Spiritus sanctus superveniet in te*, quasi dicat: Concipies non humano semine, sed mystico spiramine; Ecce virginitatis conservatio.

Luc. 1.

S E R M O VI.

Nubes signat beatam Mariam. Nubes enim potest tripliciter comparari, vel considerari, vel scilicet quantum ad ejus generationem, qualitatem, & virtutem.

Fit autem generatio nubis aliquando ex vaporibus marinis, aliquando ex vaporibus terrenis, aliquando ex vaporibus corruptis; &

secundùm hoc nubes dicitur : virgo Maria , & homines terreni , & homines mundani. Maria autem dicitur nubes inquantùm ex vaporibus maritimis generatur. Nubes habet generari ex vaporibus marinis , quando partes vaporabiles maris virtute caloris solaris attrahuntur & sic virtute illius caloris omnis amaritudo marina in dulcedinem commutatur. Per istum modum Maria nubes dicitur ; nam in ipsa fuerunt multi vapores marini , id est , multæ tribulationes. Unde & Maria amarum mare interpretatur , quæ tamen tribulationes virtute divini amoris , sibi in dulcedinem vertebantur , unus vapor marinus fuit tribulatio , quam ab Herode passa fuit , qui ipsam usque in Ægyptum fugavit ; sed tamen istud exilium lætanter & patienter sustinuit. Alius vapor fuit dolor , quem habuit in filij passione ; & iste dolor temperabatur ex eo quòd per filij mortem expectabatur humani generis salus. Dolor etiam partûs & dolor mortis sunt quidam vapores marini , qui tamen in ipsa in dulcedinem sunt conversi , quia sine dolore peperit , & sine dolore de hoc mundo transivit. Secundò nubes signat homines terrenos , scilicet quando ex vaporibus terrenis generantur vapores terrestres , sunt affectiones hominum terrenorum , qui per se ad cœlestia ascendere non possunt. Et ideo virgo Maria virtute sui amoris ab amore terrenorum elevat corda eorum intra viscera suæ pietatis , quodammodo ea in nubes condensat , dum ipsa ab amore terrenorum elevat , & ad amorem cœlestium sursum levat. Tertiò nubes generantur ex vaporibus corruptis , & tunc magna pestilentia , & corruptio generatur. Ista

nubes ex vaporibus corruptis generatæ , sunt homines immundi, & peccatores , qui in se sunt putridi. *Computruerunt iumenta in stercore suo.* Ioel. 1. Et ideo alios inficiunt : *Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Modicum fermenti totam massam corrumpit.* 1. Cor. 6. 1. Cor. 5.

Secundò nubes consideratur , quantum ad qualitatem. Est enim concava , est à terra elevata , est continuo motu agitata. Primò quidem est concava , & ad modum spongiæ cavernosa , & ideo impressionum cœlestium est de facili receptiva. Sic beata Virgo fuit concava per humilitatem , & ideo valdè idonea ad recipiendum cœlestium gratiarum infusionem. Ipsa enim vocatur luna de qua luna dicitur : *Vas castrorum in firmamento cœli resplendens gloriose.* Eccl. 43. Luna dicitur vas castrorum , quia non solum à sole , sed etiam à stellis & planetis dicitur recipere aliquam mutabilitatem , sic Beata Maria à sole , id est à Deo recipit gratiarum omnium infusionem , & à stellis , id est , ab Angelis continuè recipit laudem & honorem. Secundò nubes est elevata à terra. De terra quidem generatur , sed tamen in terra non moratur , sed sursum elevatur. Quantò enim nubes terra elevatur & fit cœlo magis vicina , tantò videtur esse minor ; quantò autem terræ est magis vicina , tantò videtur esse major. Sic beata Virgo nata fuit in mundo , sed conversabatur in cœlo. Et quantò plus ad cœlum se elevabat , tanto magis humillima de se sentiebat. Unde elevata usque ad Matrem Dei , Reginam cœli , & Dominam mundi , tamen de se humilia sentiebat dicens : *Respexit humilitatem ancilla sua.*

Homines autem mundani , quantò magis terræ vicinantur , & elongantur à cœlo , tantò de se majora sentiunt , & amplius intumescunt. Tertio nubes est continuo motu agitata , quæ agitatio sive motio habet fieri à suæ substantiæ levitate , & ab aeris subtilitate , & à ventorum impulsione. Nos non sumus agiles , sed sumus pigri , & desides ad benè operandum , quia impedimentum habemus à corpore , quod habet corruptionem , & ab anima , quæ habet terrenam affectionem. De his duobus dicitur : *Corpus quod corrumpitur , aggravat animam , & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.*

Habemus etiam impedimenta à Spiritu nostro , qui quando non habet Deum , est sibi pondus gravissimum. Augustinus in libro confessionum. Nunc autem ea , quæ impleo , sublevo , & quoniam tui plenus non sum , ideo mihi onus sum. Beata autem Maria ad benè operandum fuit velocissima , quia habuit corpus leve , ex eo quòd fuit incorruptissima. Habuit animam subtilem , ex eo quòd fuit tota purissima. Habuit spiritum Deo plenum , qui ipsam ad omnem bonum impellebat , ex eo quòd fuit Spiritu S. plenissima. Ideo vocatur nubes levis : *Ascendet Dominus noster super nubem levem.*

Ambrosius super illud , *Beati immaculati* , exponens supradictam auctoritatem dicit : Ascendet Dominus super nubem levem , hoc est , in Mariam virginem , quæ nubes erat secundum hæreditatem Evæ. Levis erat secundum virginitatis integritatem. Levis erat , quæ non quærebatur hominibus placere , sed Deo. Levis erat , quia non conceperat in iniquitate , sed Spiritu S. superveniente.

Sep. 6.

August.

Isa. 19.

Amb.

Tertiò nubes consideratur, quantum ad effectum, sive comparisonem & virtutem. Nubes enim terram fecundat, æstum mitigat, arcum cœlestem generat: Sic B. Maria imbre gratiarum suarum totam Ecclesiam irrigat & fecundat. Est enim fons paradisi, qui totam terram irrigat, & in quatuor capita dividitur. Quia quibusdam dat virtutem providentiæ, ut sibi provideat à periculis futuris, quibusdam virtutem justitiæ, ut satisfaciant de offensis præteritis, quibusdam dat virtutem fortitudinis, ut sint constantes in adversis, quibusdam virtutem temperantiæ, ut sint abstinentes in prosperis. Secundò nubes æstum mitigat. Nam interponendo se inter nos & solem umbram generat, & refrigerium præstat. Sic beata Maria se interponit inter solem & nos, dum Dei justitiam admisericordiam flectit, & sic nobis refrigerium magnum facit. Sunt enim multi, qui patiuntur æstum tribulationum, & carnalium concupiscentiarum, sed istos æstus rore suæ gratiæ refrigerat dum patientiam tribuit, & carnalem concupiscentiam extinguit. *Nonne ardorem refrigerat ros.* Tertiò nubes arcum cœlestem in se parit, qui quidem arcus habet colorem igneum, viridem & indigum. Quia igitur B. Virgo erat concava per humillitatem, id est est humillima & rorida, id est gratiâ plena, ideo genuit in se rorem, arcum, id est Christum, qui est signum fœderis inter nos & Deum, per quem promisit Deus dare gratiam & gloriam. Qui quidem habet colorem igneum quo ad Deitatem. *Deus noster ignis consumens est.* Habet *Hebr. 12.* colorem viridem, quo ad carnem, quæ virore

puritatis semper refloruit, & etiam mortua fœ-
 tere non potuit, sed semper vitore puritatis
 enituit. *Refloruit caro mea.* Habet colorem in-
 digum, sive cœlestem, quo ad animam, quæ
 semper in cœlestibus habitabat. *Nemo ascendit*
in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius ho-
minis qui est in cœlo.

S E R M O I.

Odorifera fuit, & est tota virgo Maria. Nec
 mirum, quia ipsa fuit plena balsamo di-
 vine sapientiæ: *Quasi balsamum non mixtum*
odor meus. Ipsa fuit hortus plenus liliis mundi-
 tiæ: *Sicut lilium inter spinas, &c.* Ipsa fuit
 alabastrum plenum unguento devotioni & gra-
 tiæ: *Odor unguentorum tuorum super omnia aro-*
mata. Ipsa fuit apotheca plena aromatibus vir-
 tutum: *Gene tue sicut areolæ aromatum.* Bern.
 Si vasa pigmentaria diu servant aromatum fra-
 grantiam, quantò magis apotheca omnium gra-
 tiarum, in qua cœlestis pigmentarius cum om-
 nibus suis unguentis, cum omnibus deliciis
 accubuit. Ipsa fuit cellarium plenum vino cœ-
 lestium doctrinarum: *Introduxit me rex in cel-*
lam vinariam, ordinavit in me charitatem. Gut-
tur tuum sicut vinum optimum. Notandum au-
 tem, quòd odor multipliciter causatur. Primò
 ex concrematione, sicut thus concrematum in
 igne reddit odorem. *Quasi thus redolens in die-*
bus aestatis, & quasi thus ardens in igne. Ali-
 quando causatur ex contritione, sicut aromata
 integra parum redolent, sed in pulverem redacta
 magnum odorem faciunt. Aliquando ex reve-

latione sive ex manifestatione, sicut balsamum in vase inclusum odorem non reddit, sed vase facto vel aperto odor diffunditur. Unde dicitur de Magdalena quòd *postquam alabastrum fractum est, domus impleta est ex odore unguenti.* Ioan. 12.
 Aliquando ex aggregatione multarum herbarum redolentium in agris. *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni.* Gen. 27.
 Maximè autem tunc flores & herbæ consueverunt redolere, quando à vento australi fuerint perflatae. *Surge aquilo, veni auster, & perfla hortum meum, & fluent aromata illius.* Cant. 4.

Primò ex concrematione. Triplici enim igne fuit totaliter concremata, scilicet, igne doloris, dum filij sui acerbam passionem cogitabat: igne desiderij, dum ad filium suum pergere aestuabat, & ea quæ dixerat & fecerat in mente revolvebat; igne amoris, quia tota erat ignita, & in ignem amoris conversa. De isto triplici igne dicit Hier. in Sermo. de Assumpt. Hieron.
 Quis putas filij doloribus afficiebatur, quo amore cruciabatur, quo desiderio aestuabat, dum mente revolveret cuncta quæ audierat & viderat. Puto quicquid humanæ virtutis est cogitare non sufficiat. Nam etsi diligebat ex toto corde Christum, novis tamen inflammabatur quotidie præsentia absens affectibus desideriorum, quam nimirum totam Spiritûs sancti gratia repleverat, totam divinus amor incanduerat, ita ut in ea nihil esset, quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus, ac perfusi amoris ebrietas. Ex tanta igitur ignis concrematione magnum de corde suo, faciebat

holocaustum Domino ; odoratusque est Dominus odorem suavitatis. Dicitur autem holocaustum sacrificium , quod totum est incensum. Cor igitur Virginis fuit Deo odoriferum holocaustum , quia totum incensum fuit igne doloris , igne desiderij cœlestis , igne divini amoris.

Cant. 3.

Secundò causabatur in ea odor ex contritione , sive ex pulverificatione ; Unde dicit sponsus quasi admirando : *Qua est ista , qua ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha & thuris ?* Aromata intelliguntur Dei beneficia , quæ ipsa pistillo devotionis in corde suo terebat , dum ea frequenter in mente revolvebat. Per myrrham signantur amaritudines passionis filij sui , quas ipsa pistillo doloris in corde suo terebat , dum ea sedulâ mente frequenter cogitabat , & amara suspiria emittebat. Per thus signantur ejus inflammata & odorifera desideria , quæ illa pistillo amoris terebat , dum ea in corde suo novis desiderijs renovabat. Per universos pulveres pigmentarij intelliguntur ejus virtutes , quas ipsa pistillo laboris terebat , dum virtutes suas per opera continua exercitabat. Illi enim habent virtutes integras , qui eas habent ociosas , nec per aliqua opera exercitatas. Dicit ergò *Qua est ista , &c.* Virgula fumi procedens ex diversis pulveribus pigmentarij , est virtutum suarum assidua exercitatio. Magnum igitur odorem Deo faciebat , quæ sic terebat Dei beneficia per incitationem , sic terebat desideria per renovationem , & sic terebat virtutes per exercitationem.

Tertiò causabatur in ea odor ex revelatione,

five ex manifestatione. Odor enim suus non fuit clausus, sed apertus & manifestus, in tantum quòd ascendit in cœlum, quòd penetravit infernum, & quòd per totum mundum diffusus est. Nam odor suæ humilitatis & virginitatis in cœlum ascendit, & Deum & angelos lætificavit, ideo assimilatur nardo. *Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Nardus est herba parva & odorifera; Inquantum est parva, signat ejus humilitatem; inquantum est odorifera, signat ejus virginitatem. Odor suæ sanctitatis infernum penetravit, & sanctos Patres recreavit, & dæmones conturbavit; ideo assimilatur odori vineæ: *Vineæ florentes odorem dederunt.* Odor enim vineæ homines recreat, sed conturbat serpentes: sic odor suæ sanctitatis Patres qui erant in limbo recreavit & confortavit, dæmones autem expulit & conturbavit. Odor suæ fœcunditatis totum mundum replevit, omnes mirabiliter sunt delectati; ideo assimilatur odori unguentorum. In tantum enim omnes homines odore suæ fœcunditatis sunt repleti & affecti, quòd omnes trahi desiderant, & ad ipsam currere affectant. *Trabe me post te, in odorem unguentorum tuorum.*

Cant. 1.

Cant. 3.

Cant. 2.

Quartò causabatur odor in ea, ex diversorum florum & herbarum, id est, virtutum aggregatione. Nam in ea fuit lilium munditiæ, rosa patientiæ, viola humilitatis profundæ, virtus temperantiæ, & cæteri flores virtutum & gratiæ. Istæ autem virtutes fuerunt in ea valde odoriferæ, quia austro Spiritûs sancti fuerunt perflatæ. Auster enim est ventus calidus,

humidus & fœcundus vel fœcundativus. Auster igitur Spiritûs S. eam inflammavit per amorem, humectavit per devotionem, & fœcundavit per bonorum operum multiplicationem.

S E R M O II.

OLiva signat beatam Mariam. Oliva enim considerari potest, quantum ad arborem, fructum, & liquorem.

Quantum verò ad arborem, ipsa est oliva viriditatis continuæ, est signum reconciliationis factæ, est signum victoriæ assecutæ, est fœcunda in sobole. Et quantum ad ista omnia hæc ostenduntur de beata Maria, scilicet qualis fuit quantum ad seipsam, quantum ad Deum, & qualis ad dæmones. Primò igitur oliva est viriditatis continuæ, quia viret in æstate, in hyeme, in vere, & in autumno; & quantum ad hæc omnia ostenditur de beata Maria, qualis fuerit quantum ad seipsam. Ipsa enim virorem suæ sanctitatis nunquam amisit, nec in æstate consolationis, nec in hyeme tribulationis; unde poterat dicere illud: *Donec reficiam non recedam ab innocentia mea, justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram.* Tenuit etiam virorem suæ sanctitatis in vere juventutis, & in autumno senectutis, quia eundem fervorem quem habuit in juventute, tenuit in senectute. Unde sibi potest convenire illud: *Sicut dies juventutis tua, sic & senectus tua.* Secundò oliva est signum reconciliationis factæ, unde dicitur in Historiis Romanorum, quòd quando Legati Romanorum mittebantur pro

pace offerenda, ramos olivarum portabant; Et quantum ad hoc ostenditur, qualis fuerit quantum ad Deum, quia ipsum nobis reconciliavit. Unde in signum hujus reconciliationis factæ, Angeli cantaverunt: *Gloria in excelsis Deo.* Hæc est illa mulier sapientissima, quæ reconciliavit Deum viro suo, ut habetur, quia Deum reconciliavit generi humano. Hæc est illa columba innocentissima, quæ portavit ad arcam ramum virentis olivæ in ore suo, qui indicabat hominem Deo reconciliatum. Tertio oliva est signum victoriæ assecutæ; nam, sicut dicit Plinius, olim apud Athenas victores consueverunt coronari ramis olivarum. Et quantum ad hoc ostenditur, qualiter ipsa se habuerit ad dæmones, quia eos superavit, & vicit. Ipsa quidem contrivit caput serpentis, id est suggestionis suæ. *Ipsa conteret caput tuum.* Ipsa confudit astutiam suæ suggestionis. *Una mulier Hebraea fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Ipsa enim dejecit à dominio potestatis; ideo subditur: *Erit enim memoriale nominis tui, cum manus femine dejecerit eum.* Quarto oliva est fœcunda in sobole, quia multas novellas plantationes generat; Et quantum ad hoc ostenditur qualis sit quantum ad nos; ipsa enim tanquam mater fœcunda multos generat in fide & gratia. *Ego autem sicut oliva fructifera in domo Domini.* Item: *Filij tui sicut novella olivarum.* Ipsa enim filios quos generat postea in mensa cibavit. *Cibavit illum Dominus pane vita, &c.* Ipsa quidem cibavit intellectum Dei cognitione: affectum Dei amore, qui amor est vita animæ.

1. Reg.
25.1. Reg.
25.Gen. 27
Iudith.
14.

Psalm.

Eccl 15.

350 S E R M O II.

166. Secundò oliva consideratur quantum ad fructum. Secundùm autem Isid. fructus olivæ primò virescit, secundò rubescit, deinde nigrescit; Sic beata Virgo rubea fuit per charitatem, & viridis per virginitatem, & nigra per humiliationem. *Nigra sum*, ecce nigredo humilitatis, *sed formosa*, ecce viredo virginitatis, *sicut pelles Salomonis*, ecce rubedo charitatis. Vel potest dici, quòd fructus istius olivæ fuit Christus, qui fuit viridis in tota conversatione sua.

Can. 1. *Si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet?*

Leu. 23. *Fuit rubeus in passione: Quare rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcanti in torculari.*

Isa. 63. *Fuit niger in morte. Sol factus est niger tanquam saccus cilicinus.*

Apoc. 6. *Fuit niger in morte. Sol factus est niger tanquam saccus cilicinus.*

Isidor. *Fuit niger in morte. Sol factus est niger tanquam saccus cilicinus.*

Tertiò oliva consideratur quantum ad liquorem. Sicut dicit Isidor. surgit oleum ex amaritudine radicis, & pabulum luminis, in refectioem esurientis, in medicinam infirmantis: Sic & ipsa adinstar olei, tenebrosos illuminat lumine suæ gratiæ: *Penetrabo inferiores partes terra, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.* Ipsa vulneratos sanat medicinâ misericordiæ suæ. *Medicina omnium in festinatione nebula*, id est, in festina miseratione Mariæ. Ipsa famelicos satiat dulcedine suæ consolationis. *De nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis. Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.*

Eccl. 24. *Penetrabo inferiores partes terra, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino.*

Eccl. 43. *Medicina omnium in festinatione nebula, id est, in festina miseratione Mariæ.*

Prov. ult. *De nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.*

Eccl. 24. *Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.*

S E R M O III.

Oliva signat Mariæ misericordiam, de qua oliva ipsa dicit: *Quasi oliva pretiosa in campis.* Ex quibus verbis habetur, quòd ipsa habet misericordiam excellentem, congruentem, & patentem. Habet quidem misericordiam excellentem, quod notatur per hoc quòd vocatur *oliva*: Sicut enim oleum superenatat omnibus liquoribus, sic ejus misericordia eminent omnibus aliorum Sanctorum miserationibus. *Miseratio hominis circa proximum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem.* Secundo habet misericordiam congruentem, quia tunc maximè misericordiam exhibet, quando major necessitas imminet: quod notatur per hoc quòd dicitur *speciosa*: quia sicut dicitur, *Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis.* Tertio habet misericordiam communem & patentem, quod notatur per hoc quòd dicitur, *In campis.* Ad olivas enim hortorum, non patet ingressus omnibus, ad olivas verò camporum omnibus est accessus. Quidam Sancti sunt sicut olivæ hortorum, quia tenent misericordias suas clausas, ex eo quòd non simus digni eas recipere. Ista autem tenet misericordias suas omnibus communes & apertas; ideo ipsa invitavit omnes ad suas misericordias dicens: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me &c.*

Eccl. 24.

Eccl. 18.

Eccl. 15.

Vel potest dici, quòd per hoc quòd dicitur: *Quasi oliva speciosa in campis*, notatur quòd ipsa habet misericordiam totalem & universalem. Habet quidem misericordiam naturalem,

quod notatur per hoc quod dicitur, *Quasi oliva*. Solus Deus est ipsa oliva, quia ipse est ipsa sua misericordia quia sibi proprium est & naturale semper misereri & parcere: Virgo autem Maria est quasi oliva, quia intantum est misereri assuera, & ad misericordias ita prompta, quod quodammodo est Deo simillima. Secundò habet misericordiam totalem, quod notatur per hoc quod dicitur *speciosa*. Illa enim oliva est speciosa, quæ in tota parte sui est pulchra, in ramis, in foliis & in fructibus. Sunt qui habent misericordiam in ramis, id est, in corde per affectum compassionis: sunt qui habent in foliis, id est, in verbis per affectum exhibitionis. Virgo autem Maria est oliva speciosa, quia habet misericordiam in corde, exhibendo maternæ compassionis affectum: & in ore, in advocando pro nobis apud Deum: & in opere, exhibendo suæ miserationis auxilium. Tertio habet misericordiam universalem, quod notatur per hoc quod dicitur, *in campis*. Sunt quidam Sancti qui videntur habere misericordiam spiritualem, qui aliquibus subveniunt, quibusdam non. Quidam particularem, qui super aliquibus infirmitatibus videntur accepisse à Deo potestatem curandi. Sicut Antonius super adustione cujusdam ignis: Et Leonardus super inclusos in custodia carceris. Quidam localem: qui majora beneficia præstant in aliquibus locis, puta sepulturæ, & ubi eorum reliquiæ conservantur. Quidam temporalem: quia aliquibus temporibus magis subveniunt, sicut patet in martyribus & in aliis Sanctis, qui tempore suæ passionis, & canonizationis,

nizationis , scilicet quando efficiuntur Christi milites sunt se invocantibus magis liberales. Misericordia autem Virginis est sicut oliva in campis : quia omnibus est universalis atque communis , scilicet omnibus personis , super omnibus morbis , in omnibus locis , & cunctis temporibus.

S E R M O IV.

Optimam partem elegit Maria , quæ non auferetur ab ea. Istud verbum non convenit alicui Sancto , nec etiam alicui Angelo , nec etiam ipsi Deo ; sed tantum Virgini beatæ. Cùm enim optimum dicatur , cui impossibilis est additio ; cùm non sit aliquis Sanctus , nec Angelus , ad cuius perfectionem non possit aliquid addi : ideo nulli Sancto , nec alicui Angelo istud verbum potest convenire : propterea cùm Deus non habeat partem sed rotum , ideo nec conveniet ipsi Deo. Sola autem Virgo beata optimam partem habet , quia ad ejus perfectionem addi non potest ; & ideo ipsa est media inter creatorem qui totum tenet , & omnem creaturam , quia partem bonam vel meliorem possidet. Et dicit *elegit*. Cùm enim sit triplex electio , scilicet boni malo reprobato , quæ est incipientium : secunda melioris inter bona , quæ est proficientium : tertia optimi inter meliora , quæ est perfectorum ; manifestum est quòd cùm ipsa sit perfectissima , non tantum simpliciter bona , nec tantum de bonis meliora , sed etiam de melioribus optima eligebat. Istam autem optimam partem elegit in cælo & in mundo.

354 S E R M O I V.

Pars autem optima quam elegit in mundo triplex fuit. Primò elegit optimam partem de castitate. Castitas autem habet tres partes. Una est castitas conjugalis. *Honorabile conjugium thorus immaculatus.* Et ista est bona, quia habet fructum tricesimum. Secunda est cœlestis vidualis; & hæc est melior, quia habet fructum sexagesimum. Tertia est castitas virginalis; & hæc est optima, quia habet fructum centesimum: & istam partem optimam elegit sibi Maria. Sed quoniam multæ fuerunt virgines, quæ post eam optimam partem elegerunt, ideo ipsa elegit partem superoptimam, scilicet virginitatem cum fœcunditate, sive fœcunditatem cum virginitate. Bernard. in Sermon. de Assump. Optimam partem elegit sibi Maria, quia bona quidem est fœcunditas conjugalis, melior est castitas vidualis, optima verò fœcunditas virginalis. Et istud privilegium solum Mariæ fuit concessum quia alteri non fuit datum. Ut verò ostenderet, quòd sit persona communis, voluit esse conjugata cum conjugatis, vidua cum viduis, virgo cum virginibus.

Secundò elegit partem optimam de humilitate; humilitas enim habet tres partes. Prima est subijci suo superiori: *Obedite prepositis vestris, & subjacete eis.* Et ista est pars bona. Secunda est differre suo æquali: *Honore invicem prævenientes;* & ista est pars melior. Tertia est subijci suo inferiori: *Qui major est vestrum, sit sicut junior;* & ista est pars optima, quam elegit Maria, quia non tantum erat obediens suo superiori, id est, Deo dicens: *Ecce ancilla Domini;* non solum suo æquali, id est Joseph sponso suo,

Heb. 13.

Bernar.

Hebr. 12.

Rom. 12.

Luc. 22.

Luc. 1.

quem sibi præponebat dicens: *Ecce pater tuus & ego &c.* sed etiam suo inferiori, id est Elisabeth, apud quam tribus mensibus mansit, & sibi devotè servivit. Ipsa enim sentiebat de Deo digna, de proximo magna, de se parva. Sed multi contrarium faciunt, contra quos dicitur: *Non accedet ad ministerium si fuerit grandi vel parvo, vel torvo naso.* Illi enim habent grandem nasum, qui de se magna sentiunt, sicut vanagloriosi: illi parvum, qui de aliis parva sentiunt, sicut præsumptuosi: illi habent torvum, qui de Deo sentiunt indigna, sicut sunt hæretici, qui in sacris scripturis torvas expositiones faciunt, & ideo de Deo erronea sentiunt & dicunt. Tertio elegit partem optimam de vitæ perfectione. Est enim vita activa; & ista est pars bona: Alia est contemplativa, & ista est pars melior: tertio est ex utraque composita, & ista est pars optima, & istam elegit Maria: & ideo signata fuit per Martham, quæ fuit activa, & per Mariam quæ fuit contemplativa, ut legitur Lucae 10. Qualiter autem ipsa fuerit activa & contemplativa, ostendit Hiero. in Epistola ad Cromatium & Heliodorum. Dicit enim quod beata Maria à mane usque ad tertiam orationi vacabat: à tertia usque ad nonam circa aliqua opera honesta dedita erat: post nonam verò angelo sibi deferente brevem refectionem silebat. Reliquum verò tempus quod restabat, circa quatuor expendebat: quia aut legebat, aut orabat, aut loca sancta visirabat, scilicet passionis, & cætera loca filij, in quibus fuerat aliqua miracula operatus.

Levit.

Hieron.

Secundò elegit partem optimam in cœlo; & ista est triplex. Primò consideratur quantum ad subjectum, quod glorificatum est: quia scilicet tota in corpore, & in anima glorificata est. Gloria autem Sanctorum tres habet partes: Una est quâ Deus glorificat ipsorum corpora in terra. *Corpora sanctorum in pace sepulta sunt, & vivent nomina eorum in eternum.* Et ista est pars bona. Alia est quæ glorificat eorum animas in cœlo, de qua dicitur: *Data sunt eis singula stola*, id est, dotes animæ; & ista est pars melior. Tertia est, quæ glorificat in cœlo utrumque, scilicet corpus & animam, quod erit in beata resurrectione. Et istam partem optimam Maria elegit, quia in corpore & in anima glorificationem accepit. Petrus & Paulus habuerunt bonam partem, quia eorum corpora honorantur in terris, habent meliorem partem, quia eorum animæ glorificantur in cœlis; sed non habent partem optimam, quia eorum corpora adhuc jacent in sepulchris. Alij sancti volant in cœlum cum una ala, id est, cum gloria animæ. Ista autem est illa mulier amicta sole, quæ volavit in desertum, id est, in cœlum à malignis spiritibus derelictum, cum duabus alis, id est, cum glorificatione animæ & corporis, ut dicitur. Alij autem sancti vestiuntur tantum unâ stola, scilicet animæ. Hæc est illa mulier de qua dicitur: *Byssus & purpura indumentum ejus.* Per byssum qui est vestis candida, intelligitur glorificatio animæ: per purpuram, quæ est vestis regalis, intelligitur glorificatio corporis, quod de regali stirpe descendit. Secundò consideratur quantum ad modum, quo assumpta

Eccl. 24.

Apoc. 6.

Apoc.
12.Prov.
ult.

est. Quædam enim animæ assumuntur in cœlum per unum Angelum. *Ecce mitto Angelum meum, qui custodiat te in via, & inducat in terram quam promisit patribus tuis.* Et ista est pars bona. Aliæ sunt quæ assumuntur à pluribus Angelis: *Factum est ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahe.* Et ista est pars melior. Sed si omnes angeli & sancti, & ipse Christus alicui animæ obviarent, & ipsam in cœlum deducerent, ipsa esset pars optima. Et istam partem optimam beata Virgo habuit & elegit. Bern. in Serm. de Assumpt. Quis illud cogitare sufficiat, quàm gloriosè hodie Regina mundi processit, cum quanto devotionis affectu tota in ejus occursum cœlestium prodierit multitudo? Quis explicare queat, quibus canticis ad thronum gloriæ sit deducta, quàm placido vultu, quàm serena facie, quàm læcis amplexibus à Dei filio sit suscepta, & super omnem creaturam exaltata. Tertio quantum ad locum, in quo est suscepta. Quædam enim animæ assumuntur ad ordinem infimæ Hierarchiæ; & ista est pars bona. Aliæ ad ordinem mediæ; & ista est pars melior. Aliæ ad ordinem supremæ Hierarchiæ, & ista est pars optima. Maria autem super omnes ordines Angelorum est exaltata, sicut cantat Ecclesia. *Exaltata es Sancta Dei Genitrix super Choros Angelorum ad cœlestia regna.* Est etiam super omnem altitudinem Sanctorum elevata: *Requievit arca, id est Virgo Maria, super montes Armenia, id est, super omnes sanctos cœlestis curiæ.* Et iterum ad dexteram filij collocata. *Surrexit Salomon, id est, Christus, rex pacificus*

Exo. 23.

Luc. 21.

Bernar.

Gen. 8.

3. Reg. 2.

in occursum Matris, posuísque est thronus matris, que sedet à dextris ejus. Quarto consideratur, quantum ad officium quod sibi commissum fuit, quia Deus sibi commisit officium miserendi. In impensione autem misericordiae sancti sequuntur suam conscientiam; & ista est pars bona. Deus sequitur suam justitiam; & ista pars melior, quia homo in conscientia posset errare. Virgo autem Maria se tenet ad suam misericordiam; & ista est pars optima. Vel potest dici, quod ipsa accepit à Deo quadruplex officium, scilicet super justos, super peccatores, super morientes, & super mortuos: ideo dicitur: *Maria Mater gratia, Mater misericordiae.* Accepit quidem officium à Deo super justos, & bonos, ut eos in gratia custodiat, ideo dicitur, *Mater gratia;* & ista est pars bona. Accepit super peccatores, ut eos ad misericordiam recipiat, & convertat, ideo dicitur, *Mater misericordiae;* Et ista est pars melior. Accepit super morientes, ut eos ab insidiis diaboli protegat & defendat, ideo dicitur: *Tu nos ab hoste protege;* Et ista est pars optima. Accepit super mortuos, ut eorum animas suscipiat, & in cœlum deducat, & ideo dicitur: *In hora mortis suscipe.*

S E R M O V.

Hortus deliciarum est Virgo Maria, quem quidem hortum Deus plantavit manu suâ; Hest. 1. Unde dicitur in figura: *Iussit Assuerus, id est, Deus pater, convivium preparari in vestibulo horti, & nemoris, id est, in utero Virginis,*

quod regio cultu , & manu confitum erat. Tunc enim ibi Deus convivium præparavit, quando naturam humanam suæ divinitati univit. De ista plantatione dicitur : *Plantaverat illum Deus.* Secundò plantaverat illum diversis arboribus, id est, diversis virtutibus consevit. Unde in ejus significatione dicitur : *Feci hertos, & pomaria, & consevi ea cuncti generis arboribus.* Et dicitur *hortos* in plurali, quia Deus consevit, & hortum sui corporis in virginitate, & hortum suæ mentis in humilitate. Tertiò ipsum confertum diversis rivis gratiarum irrigavit, & quodammodo inebriavit, ut habetur : *Rigabo hortum plantationum mearum, & inebriabo partus mei fructus.* Quarto ipsum irrigatum totum amœnissimum fecit. *Terra illa inculta*, id est, Maria quæ fuit integra & illibata, *facta est hortus voluptatis.* Et in istum hortum sic delitiosum Deus ibi descendit & comedit quia ibi carnem & sanguinem Virginis separavit, & lilia collegit : quia in ejus puritate multum delectatus fuit. *Descendit dilectus meus in hortum suum, ad aureolam aromatum ut pascatur in hortis, & lilia colligat.* Iste autem hortus fuit hortus clausus, & irriguus, & amœnus & hortus fructiferus.

Eccl. 17.

Eccl. 2.

Eccl. 14

Ezech.
36.

Cant. 6.

Cant. 4.

Primò namque fuit hortus clausus. *Hortus conclusus es soror mea, hortus conclusus fons signatus.* Ipsa enim habuit cor clausum : quia nunquam illuc intravit aliqua dæmonis suggestio. Secundò fuit hortus conclusus, quia nunquam in ejus cor subintravit aliqua parva delectatio. Tertiò fuit fons signatus, quia nun-

quam in ejus cor subintravit aliquis pravus consensus. Deus enim ipsam signavit & clausit, & ipse solus clavem portavit, cujus thesaurus intus latebat.

Secundò fuit hortus irriguus, juxta illud:

Cant. 4. Fons hortorum puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de libano. Aquæ enim gratiarum istius horti bonos fœcundant, & ideo dicitur, Fons hortorum. Boni enim sunt hortus Dei, qui sensus suos claudunt circa delectabilia mundi. Istæ etiam aquæ peccatores in peccatis mortuos vivificant, ideo dicitur, puteus aquarum viventium. Mali enim qui sunt in peccatis profundi, sunt puteus diaboli; sed aquæ gratiarum beatæ Mariæ sunt viventes, quia in peccatis mortuos vivificant. Istæ etiam aquæ beatos in cælo lætificant, ideo dicitur, quæ fluunt impetu de libano. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.

Tertiò iste hortus fuit amœnus, unde postquam sponsus sponsam commendaverat dicens, *hortus conclusus es soror mea*, statim amœnitatem istius horti describens subdit: *Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, cum pomorum fructibus. Cyprus cum nardo, & nardus & crocus. Fistula & cinnamomum cum universis lignis libani, myrrha & aloes cum omnibus primis unguentis.* Ecce quam amœnus & deliriosus est iste hortus, quia emissiones suæ, id est, virtutes quas emittebat, sunt quasi paradisus, id est, delitiosæ & amœnæ. Deinde ostendit suam amœnitatem: quia ibi fuerunt mala punica cum pomorum fructibus, id est, virtutum ordinabilitas, & devotionis mira

suavitas. Nam mala punica habent grana ordinata, & sunt poma dulcia. Ad ista poma sponsa invitatur sponsum dicens; *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum.* Ibi fuit cyprus cum nardo, id est, fama odorifera, & humilitas profunda: quia cyprus, est herba odorifera, & nardus est herba humilissima. Ibi fuerunt nardus & crocus, id est, fervens charitas, & cœlestis contemplationis humilitas: quia nardus est herba calida, & crocus habet colorem aureum. Ibi fuerunt fistula, & cinnamomum cum universis lignis libani: quia in ea fuerunt puritas conscientiæ, odor bonæ famæ, & incorruptibilitas in carne. Fistula enim habet suam virtutem in medulla; Cinnamomum habet odorem suum in cortice; Lignum libani est imputribile. Ibi fuerunt myrrha & aloes, cum omnibus primis unguentis: quia in ea fuit amaritudo tribulationis pro filij passione, & fuit amaritudo compassionis pro miserorum afflictione, & suavitas devotionis fuit in mente. Nam myrrha est amara, similiter & aloes est amara. Unguenta verò sunt dulcia & suavia.

Quartò iste hortus fuit fructiferus. Tunc autem hortus benè fructificat, quando benè irrigatur, quando ventus frigidus & siccus ab eo removetur, & quando vento calido & humido perflatur: Sic iste hortus fuit fructiferus. Primò quia fuit benè irrigatus, modò lachrymis doloris pro filij passione, modò lachrymis compassionis pro miserorum afflictione, modò lachrymis devotionis pro desiderio cœlestis patriæ, modò lachrymis lamentationis

pro incolatu præsentis miseriæ ; ideo sibi potest
 convenire illud quod dicitur : *Eris quasi hortus*
irriguus , & sicut fons cui non deficient aqua.
 Secundò ventus aquilonaris ab isto horto fuit
 exclusus , & tertio fuit austro Spiritûs sancti
 perflatus. *Surge aquilo , (alia litera habet , fuge*
aquilo) veni auster & perfla hortum meum , &
fluent aromata illius. Per aquilonem intelli-
 gitur suggestio diaboli ; Aquilo enim est ventus
 frigidus , & siccus & pluvie dispositivus. Dia-
 bolus enim in frigidat à Dei amore. *Frigidus*
ventus aquilo flavit , & desiccatur & evacuat ab
omni devotione. Qui expandit aquilonem super-
vacuum , & dissipat pluviam cœlestis gratia.
Ventus aquilo dissipat pluviam. Sed iste ventus
 ab horto Virginis fuit penitus effugatus ; non
 enim potuit aliquod frigus immittere , quia
 ipsa semper fuit ferventissima ; nec aliquam
 pluviam cœlestis gratiæ ab ea expellere , quia
 ipsa semper fuit omnium gratiarum plenissima.
 Per austrum intelligitur afflatio Spiritûs sancti ;
 Auster enim est ventus calidus , humidus , &
 fœcundativus : qui quidem hortum virginalem
 perflavit , quia fecit ipsam calidam per chari-
 tatem , humidam per pietatem , & fœcundam
 per bonorum operum ubertatem ; & sic flu-
 xerunt aromata odorifera , qui odor adinstar
 balsami quodammodo recreavit Deum. Adin-
 star cinnamomi totum mundum confortavit ,
 quia cinnamomum stomachum confortat ; &
 adinstar myrrhæ dæmones effugavit , quia odor
 myrrhæ vermes expellit. Propter ista tria dici-
 tur : *Sicut cinnamomum & balsamum &c.* De
 isto horto sic perflato austro dicit Bern. in ser-

monē de Nativit. ejusdem: Horrus planè deliciarum est Maria, quem non solum afflavie veniens sed afflavie superveniens auster ille divinus, ut undique fluant aromata illius. In isto horto fuit viola humilitatis, lilium virginitatis, rosa charitatis, & vinea florida fecunditatis. Isto igitur austro Spiritus sancti perflata, magnum odorem fecerunt. Nam humilitas fecit odorem Deo, virginitas fecit odorem angelo, charitas fecit odorem diabolo; qui quidem odor ipsum percussit: *Percuties eum labiis charitatis meae.* Fecunditas istius vineae fecit odorem mundo, juxta illud: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.*

1. lith.
9.
Eccl. 24.

S E R M O VI.

Ovis Dei est virgo Maria, quae dicitur ovis propter factum, propter partum, propter simplicitatem veram, propter obedientiam spontaneam, & propter cognitionem mutuam.

Primò igitur dicitur ovis propter factum; oves enim multum sunt fecundae, sic & ipsa fuit fecunda quia unum fructum protulit, qui totum mundum satiavit, de quo ipsa dicit: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.* Ubi notatur quod iste fructus est suavissimus in sapore, ideo dicit: *Fructificavi suavitatem.* Est amænissimus in odore, ideo dicit, *odoris.* Et honorificus, & honestissimus in specie sive decore, & ideo subdit, *Flores mei fructus honoris & honestatis.* Et dicitur flos propter amœnitatem, fructus propter satietatem.

Eccl. 24.

Secundò dicitur ovis quantum ad pastum; ovis enim non comedit herbam putridam, nec herbam siccam sed viridem. Herba putrida est amor peccati, qui facit animam putrescere, & fœtere: *Computruerunt iumenta in stercore suo.* Herba sicca & arida est amor mundi, qui citò siccatur & arescit: *Exortus est sol cum ardore, & arescit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultûs ejus deperit.* Herba virens est amor Dei, qui facit animam virentem, Deo gratam & placentem. Primam ergo herbam Mariam abhorruit, secundam contempsit, tertiam germinavit. *Germinet terra herbam virentem.* Ista terra est virgo Maria, quæ herbam virentem germinavit, quia Dei amore superplena fuit. Istum pastum ista ovis Dei habuit in hac vita, modò in alia habet pascua gloriosa, de quibus dicitur: *In pascuis uberrimis pascam oves meas, & in montibus excelsis requiescent, & in herbis virentibus, & pascuis pinguibus pascentur super montes Israel.* Ubi notatur quòd ejus pascua sunt pingua, uberrima, & virentia. Sunt quidem uberrima, quia pascitur in cognitione summæ veritatis: quia sive ingrediatur ad contemplandum divinitatem, sive egrediatur ad contemplandum humanitatem, ubique invenit uberrimam satietatem, & ideo ingreditur, & egredietur, & pascua inveniet. Secundò pascitur in delectatione summæ suavitatis, & ista sunt pascua pingua. *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* Item: *Ex adipe frumenti satiat te illius,* id est, frumenti de quò dicitur: *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit.* Tertio pascitur in virore summæ

Ioel. i.

Jacob. i.

Gen. i.

Ezech.
34.

Psalm.

Joan. i6.

eternitatis ; Et ista sunt pascua virentia , quæ nunquam sicari poterunt , sed semper perpetua erunt.

Tertiò dicitur ovis propter simplicitatem veram. Habuit enim simplicitatem ovinam , aquilinam , & columbinam. Simplicitas aquilina est , quia simplici intuitu , aquila respicit cælum , & solem , & pullos quos viderit cum uno oculo , respicere ad cælum , & cum alio ad terram tanquam degeneres abjicit. Maria autem intuitu cordis sui , semper respexit ad Deum , nec unquam oculos suos ad terram deflexit , & ideo semper lucida opera habuit : *Si* Mat. 6.

oculus tuus fuerit simplex , totum corpus tuum lucidum erit. Secundò habuit simplicitatem columbinam. Columba enim caret felle , & diligit comparem simplici corde ; ideo dicitur :

Estote ergo prudentes sicut serpentes , & simplices sicut columbae. Mat. 10. Istam simplicitatem columbinam Maria habuit , quia caruit felle amaritudinis , & tota fuit plena melle dulcedinis , & suavitatis.

Spiritus meus super mel dulcis. Ecccl. 24. Tertiò habuit simplicitatem ovinam ; Ovis enim nullum lædit , sed omnibus servit , quia de lacte suo nutrit , de carne pascit , & de lana vestit. Istam simplicitatem habuit Maria , quia nullum unquam læsit , sed nos nutrit suis doctrinis , pascit suis meritis , & vestit suis exemplis.

Quartò dicitur ovis propter obedientiam spontaneam ; Oves enim multum sunt obediētes voci pastoris. *Oves mea vocem meam audiunt.* Ioan. 10. Magna obedientia est audire vocem Dei præcipientis , major est audire vocem Dei con-

fulentis, maxima audire vocem Dei inspiranti. Maria autem tanquam bona ovis omnibus istis vocibus obedivit, scilicet Deo præcipienti, consulenti, & inspiranti. Præceperat enim Deus quòd ter in anno, scilicet in Aprili, & Junio, & in Septembri, tria festa celebrarent, scilicet Pascha, Pentecosten, Scenophegia; Et in istis tribus festis Jerusalem ascenderent, & templum visiterent. Istud præceptum Maria servavit; Unde etiam ad festum Paschæ ascendens, puerum Jesum qui erat duodecim annorum secum duxit, ut habetur Luc. 2. Secundò obedivit Deo consulenti; Servare enim virginitatem non erat sub præcepto, sed sub consilio; Unde dicitur: *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem &c.* Istud autem consilium Maria servavit, quæ virginitatem suam Deo devovit, ideo dixit Angelo: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*, id est me non cognoscituram propono? Tertio obedivit Deo inspiranti; Cùm enim Angelus Gabriel sibi adventum filij Dei nunciasset, illa tam grandia & insolita, scilicet quòd virgo pariat, quòd virgo Deum concipiat, credere non potuisset, nisi sibi Deus inspirasset; Et ideo divinæ inspirationi acquiescens continuo obedivit, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*

Quinto dicitur ovis propter cognitionem mutuan. Oves enim cognoscunt pastorem suum, & econverso, ideo dicitur: *Cognosco meas & cognoscunt me me.* Sic etiam Christus cognovit Matrem suam, in vita sibi tanquam filius obediendo. *Erat subditus illis.* Cognovit post

Exod.

25.

2 Cor. 7.

Ioan. 10.

Luc. 2.

mortem suam , eam ad æternam pacem deducendo , & eam ad suam dexteram collocando. Et quoniam Christus est verè agnus , qui matrem suam ter cognovit , ideo in Missa agnus Dei ter cantatur. Agnus Dei dicitur Latine ab agnoscendo , vel Græcè ab *Agon* , quod est pium , tanquam si dicat Ecclesia : Agne qui agnovisti matrem sibi obediendo , miserere nobis. Agne qui agnovisti matrem eam discipulo commendando , miserere nobis. Agne qui agnovisti matrem tuam , & ad æternam pacem perduxisti , dona nobis pacem. Similiter mater cognovit filium , eum novem mensibus confovendo ; agnovit extra uterum , ipsum lacte virgineo nutriendo ; agnovit in mundo , sibi tanquam mater fiducialiter imperando. Unde dixit : *Vinum non habent* ; Ac si dicat miraculum facias , aquam in vinum convertas , & sic vinum impendas. Agnovit in patibulo , ipsum associando : *Dilectus intendit mihi & ego illi. Ego dilecto meo & ad me conversio ejus.*

Ioan. 7.

Cant. 2.
Can. 7.

S E R M O I.

PAlma signat virginem Mariam. Potest autem palma considerari , quantum ad arborem , folia , & fructus.

De arbore sic dicit Ambrosius. Est planè palma umbrosa ad requiem , honorabilis ad triumphum , semper virens , semper vestita foliis , atque ideo non marcessit palma , quia martyrum victoria non marcessit. Greg. in moral. dicit , quòd palma est inferiùs angusta , superiùs verò expansione ramorum est lata. Primò igitur pal-

Ambros.

ma, est umbrosa ad requiem quia ejus umbra est grata ad quiescendum. Umbra igitur Mariæ est consideratio vitæ suæ; quæ quidem refrigerium nobis præstat, & malum ignem refrigerat. Nam consideratio suæ paupertatis refrigerat æstum avaritiæ, consideratio suæ castitatis refrigerat æstum carnalis concupiscentiæ, consideratio suæ humilitatis æstum ambitionis mundanæ. Unde quilibet sic refrigeratus potest dicere illud: *Sub umbra illius quem desideraveram sedi.* Secundò palma est honorabilis ad triumphum; unde antiquitus, in signum victoriæ, dabatur palma in manibus triumphantis. In hujus significationem dicitur de martyribus, qui mundum vicerunt, quòd *Apoc. 7. palmae erant in manibus eorum.* Quidam enim sunt qui palmas in manibus non habent, sed habere proponunt, quia modò non vincunt sed vincuntur; tamen in futuro vincere intendunt, & istud incertum est. Alij sunt qui non habent in manibus sed in ore, quia alios sciunt docere multùm benè artem vivendi, sed se ipsos non docent, & istud vanum est. Alij sunt qui habent palmas in manibus, id est, in operibus, quia pugnant & vincunt, & istud est perfectum. Duo prima Apostolus à se removebat, & tertium se habere dicebat. Nolebat enim currere, sive pugnare in futurum, quia hoc erat incertum, ideo dicitur: *Cor. 9. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum.* Nec volebat pugnare verbo, alios instruendo, & ipse succumbendo, quia hoc fuisset vanum, ideo subdit: *Non quasi aërem verberans.* Vox enim nihil aliud est quàm aëris tenuissimus ictus, sed pugnabat

pugnabat factō , & ideo palmas in manibus tenebat. *Manum suam misit ad fortia.* Tunc manum suam ad fortia misit ; quando mundum cum suis vanitatibus superavit. Tertiō palma semper est virens , sic Maria semper habuit virides cogitationes , quia fuerunt sanctæ. Virides intentiones , quia mundæ fuerunt , & virides affectiones , quia fuerunt valdè sollicitæ. Ista talia viridia super omnes alias gratias Deo sunt grata : *Gratiam & spem desideravit oculus meus , & super hæc virides sanctiones.* Quarto palma non marcescit. In virgine quidem semper fuerunt integra , & nulli corruptioni subjecta , scilicet corpus , anima , & spiritus ; de quibus dicitur : *Integer spiritus vester , anima , & corpus sine querela servetur in adventu Domini nostri Iesu Christi.* Corpus enim corrumpi non potuit , quia fuit Deitate imbalsamatum. *Sicut cinnamomum , & balsamum aromatizans odorem dedi.* Anima similiter corrumpi non potuit quia cum anima filij fuit unita , una quodammodo de duabus effecta ; quod innuitur : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius* , id est animam tuam quæ est ipsius , vel animam ipsius , quæ est tua. Spiritus etiam ipsius corrumpi non potuit , quia totus fuit Dei amore conversus. Hieron. in sermo. de Assump. Tota eam repleverat Spiritus sancti gratia : tota eam incanduerat divinus amor. Quinto palma est angusta inferiùs , superiùs lata ; per quæ tria de sanctis viris notantur , ut dicit Greg. Primò quia inferiùs sunt arcti & angusti ad appetendum terrena , superiùs verò sunt lati , ad amandum spiritualia & terrena.

Prov. ult.

Ecc. 49.

Theff. 5.

Ecc. 24.

Luc. 2.

Hieron.

1. The. 8. *Habentes victum, & quibus regamur his contenti sumus*, ecce quàm angustus ad amandum
 1. Cor. 5. *terrena. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris*, ecce quàm latus ad spiritualia & æterna.
 5. Cor. 2. *Secundò notatur quòd servi Dei sunt inferiùs infirmi in corpore, superiùs verò sunt fortes in mente. Cùm enim infirmor, tunc fortior & potens sum.* Tertiò notatur quòd servi Dei à parvis incipiunt, sed ad magna perveniunt. *In-*
 Prov. 4. *storum semita quasi lux splendens procedit & crescit, usque in perfectum diem.* Maria vero fuit angusta in infimis, id est, in amore terrenorum, sed lata in summis, id est, in amore cœlestium, quia ibi semper habitabat. *Ego in*
 Eccl. 14. *altissimis habito.* Fuit debilis in corpore, sed fortis in mente: quæ quidem fortitudo sponsum suum, id est, filium suum multum delectabat. *Fortis mulier oblectat virum suum.* Incepit enim ab infimo loco humilitatis, & pervenit ad summum beatitudinis locum. *Respexit*
 Prov. 16. *humilitatem ancilla sua,* ecce quam infima. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, ecce quam summa.

Secundò consideratur palma quantum ad folia. Cujus quidem folia sunt sursum elevata, in infimo sunt punctione acuta, in lateribus sunt incidentia, in medio sunt plana, in longum sunt protensa, & semper virentia. Ista igitur folia signant Mariæ verba, quæ ipsa dixit in cantico suo. Nam ibi dixit verba sursum elevata, quando Deum magnificavit, quando in Deo exultavit dicens: *Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus &c.* Secundò dixit, verba acuta, quibus demonem

perforavit, quando dixit: *Quia respexit humilitatem ancillae suae.* Nihil enim est quod intantum hostem suum prosternavit sicut humilitas. Tertio habuit verba plana & suavia, quibus Dei beneficia in se recognoscebat dicens: *Quia fecit mihi magna, qui potens est.* Quarto habuit verba in longum protendentia, quibus usque in finem mundi, à generatione in generationem Dei misericordiam omnibus affilaturam esse praedixit, cum ait, *& misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Quinto habuit verba incisiva, quibus vitia incidebat; nam à potentibus incidebat superbiam dicens: *Fecit potentiam in brachio suo &c. usque, humiles.* A divitibus incidebat avaritiam dicens, *esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes.* Sexto habuit verba virentia, quibus admonuit, quod beneficium incarnationis divinae in cordibus nostris semper debet virere dicens, *suscepit Israel puerum suum &c. usque in finem cantici.*

Tertio consideratur quantum ad fructus quos produxit. Sed notandum quod palma tunc multum fructificat, quando plantata est in terra arida, vel quando radiis solis est exposita, vel quando palmae masculinae est vicina: quia afflata ex vento masculinae palmae dicitur fructificare, & maxime si de fructu masculinae palmae ponatur ad radicem palmae foemininae. Fructificat etiam quando est antiqua. Dicitur enim quod palma non est generosa, ante sex annos: & tunc facit fructus dulcissimos. Beata igitur Maria fructum protulit de quo dicitur: *Ascendam in palmam, & apprehendam fructus*

Cant. 7.

ejus. Ideo autem fructificavit, primò quia ejus anima plantata fuit in terra arida, id est in anima ab omni humore carnalis concupiscentiæ deficcata. *Congregentur aque quæ sub cælo sunt in locum unum*, id est in totum alium mundum, & appareat arida, id est virgo Maria, ab omnibus aquis concupiscentiarum penitus aliena. Secundò radiis exposita. Sicut autem sol magis lucem suam diffundit in lunam, & postea in stellas, postea in nubes, deinde verò in montes, ultimò in valles: Sic Christus magis in matrem gratiam suam diffundit, postea in stellas, id est in angelos, postea in nubes, id est Apostolos, deinde in montes, id est in Doctores, ultimò in valles, id est in subditos humiles. Tertiò fuit sponso suo, id est Christo, non tantum ex vicino conjuncta, sed totaliter innixa. *Quæ est ista quæ ascendit de deserto, delitiis affluens innixa super dilectum suum.* Quarto fuit antiquata; est autem triplex antiquitas. Una quam facit sensus maturitas: *Cani sunt sensus hominis.* Istam maturitatem habuit Maria, de qua dicitur: *Maria autem conservabat &c.* Secunda est quam facit vitæ sanctitas. *Ætas senectutis via immaculata.* Istam etiam habuit, quia fuit sine macula, *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Tertia est quam facit morum gravitas & honestas. *Preveni in maturitate, & clamavi.* Istam etiam Maria habuit, de qua dicitur: *Astitit regina à dexteristuis, in vestitu deaurato, id est, in corpore morum honestate præclaro.*

Gen. 1.

Cant. 3.

Sap. 4.

Luc. 2.

Ibid.

Cant. 4.

Psalm.

S E R M O II.

Paradisus deliciarum est virgo Maria. Nam, sicut dicitur : *Plantaverat Dominus Deus paradysum voluptatis*, id est Mariam à principio, id est, in partibus orientis, in quo posuit hominem quem formaverat, quia Deus in ejus utero posuit Christum, quem operatione Spiritûs sancti formavit. Ille autem locus est valde amœnus, quia ibi ea sunt, quæ in viridario faciunt amœnitatem, quæ etiam in beata Maria fuerunt. Quæ quidem sunt quinque.

Primum est diversitas arborum. *Produxit Dominus Deus omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave.* Ista diversitas arborum fuit in Maria quæ dicit : *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano.* Ubi ponuntur sex differentiæ arborum, quæ fuerunt in ea, scilicet cedrus contemplationis excelsæ, cypressus odoriferæ famæ, palma gloriosæ victoriæ, rosa patientiæ, oliva misericordiæ, & platanus fidei perfectæ. Platanus enim debet habere folia ad modum scuti, & signat fidem, sive quia ad modum scuti habet tres angulos, id est, tres principales articulos, quibus credit sanctam Trinitatem : Sive quia ad modum scuti defertur, ut habeatur in leva, id est, in præsentî vita, non in dextera, id est, in beatitudine æterna, quia hic est fides & spes : Sive quia fides est nobis scutum contra diaboli tentamenta. *In omnibus sumentes scutum fidei.* Non tantùm in Paradiso erat diversitas arborum, sed maximè fuit ibi lignum vitæ, id est, in medio Paradisi. De

August.

quo sic dicit sanctus Augustinus : Virgo Maria paradus dicitur , in cuius medio lignum vitæ , cuius foliis sanantur infirmi , cuius odor vivificat mortuos , cuius sapor dulcorat amaros , cuius umbra refrigerat miseros , cuius aspectus lætificat Angelos.

Gen. 2.

Secundò in paradiso fuit jucunditas rivulorum. *Fluvius egrediebatur de Paradiso voluptatis ad irrigandum Paradisum.* Qui quidem dividitur in quatuor capita , quia unum rivum mittit ad contemplativos , dans eis gratiam & devotionem orandi , alium mittit ad activos , dans ei gratiam præsidendi , alium mittit ad subditos , dans eis gratiam obediendi.

Gen. 3.

Luc. 1.

Tertiò fuit in paradiso auræ tenuis gratum refrigerium. Unde dicitur : *Cum audisset vocem Domini deambulantis in Paradiso , ad auram post meridiem , &c.* Istud refrigerium in Maria fecit Spiritus sancti gratia , juxta illud : *Spiritus sanctus superveniet in te , & virtus Altissimi obumbravit tibi* , id est , ab omni æstu concupiscentiæ refrigerabit. Et dicit deambulantis ad auram , non ante meridiem , nec in meridie ; sed post meridiem. Nam in die sunt tres partes , scilicet , mane , quod est esse ante meridiem ; & meridies , & vespere , quod est esse post meridiem. In mane autem adhuc est parva lux , & signat illos , qui adhuc de Deo habent parvam lucem cognitionis divinæ ; & in talibus fiat aura cœlestis gratiæ , vel ubi Deus ambulat suam gratiam apponendo. In meridie verò est æstus caloris , & signat illos in quibus est calor carnalis concupiscentiæ ; & in talibus Deus vadit ad auram , quia eis infundit suam gratiam.

Quartò in Paradiso fuit cantus avium, non avium corporalium, sed spiritualium, id est, angelorum, qui semper ad Dei laudem cantant.

Cum me laudarent astra matutina, & jubilarent omnes filij Dei. Istæ aves, id est, angeli fuerunt in Paradiso terrestri; unde dicitur: *Videte* Iob. 33.

ne sumat de ligno, &c. Et est vox Dei ad angelos, unde dicitur ibidem, quod Deus collocavit Gen. 9.

Cherubin ad custodiendam viam ligni vitæ. Istæ igitur aves, id est, angeli cœlestes ad honorem Virginis decantaverunt in suo ortu; Hest.

Indeis nova lux oriri visa est. Cantaverunt etiam in suo ortu dicentes: *Gloria in altissimis Deo,* 2. Reg.

Cantaverunt in sua assumptione: *Deducebant arcam Domini,* id est, virginem Mariam, scilicet, angeli, *in júbilo & in clangore tubæ.* Cantant etiam modò in sui glorificatione, quia Prov. ult.

Angeli & Sancti eam beatissimam prædicant, & ipse Christus qui fuit ejus sponsus, similiter laudat eam. *Surrexerunt filij ejus, & beatissimam prædicaverunt, & vir ejus laudavit eam.*

Quinto in Paradiso terrestri fuit dulcedo fructuum & pomorum. Ibi quidem fuerunt tria genera fructuum ut habetur, scilicet fructus concessus, de quo dicitur: *De omni ligno Paradisi comedetis, &c.* Prohibitus, de quo dicitur: *De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas;* & promissus, de quo dicitur: *Lignum etiam vitæ erat in medio Paradisi.* Si enim concessus usus fuisset, & prohibito abstinuisset, ad promissum venisset: Sed quia malè usus est prohibito, ideo privatus est concessus pariter & promisso. Quilibet autem istorum fructuum

Gen. 2.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

Ibid.

376 S E R M O II.

habuit aliquam imperfectionem. Nam fructus prohibitus fuit mortis effectivus, saltem occasionaliter: fructus vero concessus non fuit de cælo delatus, sed de humo productus. Unde dicitur: *Produxit autem Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu.* Fructus autem promissus, scilicet, lignum vitæ, non dabat vitam beatam, sed in vita corporali hominem conservabat. Beata igitur Virgo adveniens fructum attulit benedictum. *Benedictus fructus ventris tui.* Iste autem fructus est ille, qui dicitur: *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi.* Primus quidem fructus fuit mortis causativus. Iste autem fructus beatæ Mariæ est vivificativus, ideo dicit: *Ego sum panis vivus.* Secundus fructus de humo productus fuit. Iste autem de cælo delatus, ideo subdit, *qui de cælo descendi.* Tertius fructus conservabat vitam temporalem, iste autem dat vitam cælestem, ideo subdit: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Istum autem benedictum panem & fructum cælestem beata Virgo nobis attulit, juxta illud: *Facta est quasi navis institoris, de longè portans panem suum.*

S E R M O III.

Partus beatæ Mariæ fuit dissimilis à partu aliarum mulierum. Cæteræ enim mulieres habent timorem ante partum, quia in partu periclitantur; in partu dolorem, & post partum incurrunct languorem. Beata autem Virgo, nec ante partum timorem habuit, nec in partu dolorem sensit, nec post partum languorem incurrit.

Primò igitur ante partum nullum timorem habuit. Non enim poterat timere quam Pater ab æterno elegerat: *Elegit Dominus Syon*, id est, beatam Mariam, quæ gloriam Dei semper speculata fuit. *Elegit eam in habitationem sibi*: Quam filius in utero inhabitabat, & ibi quiescebat. *Qui creavit me requievit in tabernaculo meo*; quæ Spiritum sanctum præsentem & sanctificantem habebat. *Spiritus sanctus superveniet in te*. Quam Dei angelus custodiebat. Angelus enim ipsam custodivit, & in mundo venientem, & in mundo existentem, & de mundo recedentem. *Vivit Dominus quoniam custodivit me angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem.*

Psalms.

Eccl. 24.

Judith: 13.

Secundò in partu non habuit dolorem, & hoc conveniens fuit triplici ratione. Prima ratio est, quia Christus dolorem partûs in sua passione reservavit. Et ista est ratio Damasceni, qui ait: Sed & ipsa Virgo beata dolores partus, quos effugit pariens hos in Christi passione sustinuit. Secunda ratio est, quia sine delectatione carnali concepit. Istam rationem assignat Hugo de S. Victore dicens: Eva postquam mala delectatione conceperat, quod filios in dolore paritura esset, audivit ut apertè demonstraretur, quòd non idcirco pariat cum dolore, eo quòd à viro concepit, sed quòd cum libidine. Beata verò Virgo non solùm sine libidine concepit, sed neque de viri semine accepit, & ob hoc filium sine dolore edidit.

Damas.

Bern. in Serm. de Annunc. Hanc invenit gratiam, jam plena gratia, ut charitate fervida, virginitate integra, humilitate devota fieret,

Bernat.

378. S E R M O III.

nihilominus sine virili femine gravida, sine muliebri dolore puerpera. Tertia ratio est, quia immensum gaudium, quod tunc habuit, omnem dolorem mitigavit. Istam rationem tangit idem Hugo dicens: Absit ut ibi tristitia gemitus intervenerit, ubi gaudium omnimodè prædicatur. Gaudebat enim in immensum de tanta proli majestate, de conservata sibi virginitate, de humani generis salvatione, de angelica jubilatione, quia ibi angeli aderant, qui Epithalamium decantabant. Ibidem: Absit ut ibi tristitia intervenerit, ubi multitudo angelorum cecinit.

Tertiò post partum nullum sensit languorem. Non enim potuit languere, quæ medicinam protulit cælestem, id est, filium Dei, qui sic dicitur. *Sanat omnes languores, & omnes infirmitates.* Non potuit languere, cum qua erat Gygas fortissimus, qui omnem imbecillitatem sustentat. *Exultavit ut Gygas, &c.* August. Dicat ergò Maria; Qui natus est ex ventre meo, ipse exivit cursu Gyganteo: magnificus est venter meus, & non est pudore evacuatus. Non potuit languere cum qua erat Dei virtus, quæ ipsam confortabat. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Quæ ipsam firmiter roborabat: *Qui dat lasso virtutem, & his qui non sunt fortitudine robur multiplicat.* Quæ sibi refrigerium præstabat, & nullam pati molestiam permittebat. Unde dixit ei angelus: *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Quod autem ipsa nullum languorem incurrerit, patet quia ipsa filium panis involvit, & in præpio reclinavit. Hieronymus contra Claudium: Veniunt Magi, &

Hugo.

Matt. 4.

August.
Psalm.

Phil 4.

Isa. 40.

Luc. 1.

Hier.

inveniunt Mariam non doloribus vexatam, sed puero obsequentem. Nam in partu Virginis nulla obstetrix fuit, nullius mulierculæ intercessit sedulitas; ipsa pannis infantem involvit, ipsa mater & obstetrix fuit, & eum in præsepio reclinavit.

S E R M O IV.

Partus virginis Mariæ fuit multæ puritatis, paupertatis & novitatis. Puritas autem ista attenditur ex parte matris, & ex parte prolis. In matre autem tanta fuit puritas, quòd nec in conceptu, nec in partu sua potuit violari virginitas, sed servatâ puritate virgineâ ipsa peperit & concepit; nec mirum, quia ipsa est sydus Dei, campus Dei. Quia ipsa est sydus Dei, ideo peperit filium, tanquam divini splendoris radium: Sicut enim sydus radium suum emittit, sine sui corruptione, sic Virgo peperit filium sine sui violatione. Unde cantat Ecclesia: Sicut sydus radium profert Virgo filium pari forma. Neque sydus radio, neque mater filio sit corrupta. Hinc est etiam quòd Propheta ortum Christi assimilat luci dicens: *Lux orta est iusto.* Item: *Exortum est in tenebris lumen rectis corde.* Quia est campus Dei, ideo filium suum generavit tanquam florem amœnum; Sicut enim flos oritur de campo, sine campi fossione, sic Christus de Virgine nascitur sine ejus corruptione. Unde ipse filius dicit: *Ego flos campi.* Non enim dicit se esse florem horti, sed campi, quia flos horti feritur, & terra scinditur, flos verò campi oritur sine

feminatione , & sine terræ fossione. Quando alij pueri nascuntur , mater , quæ est quasi terra , scinditur ; & semen viri funditur : Natus est autem Christus sine humano semine ex integra matre. Quia verò est Libanus Dei, ideo peperit thus odoriferum , sed illud quod emanat cortice non inciso , est valde odoriferum & pretiosum. Virgo autem B. tanquam tanquam thus odoriferum , & hoc cortice non inciso , id est , non violato virginali pudore.

Eccl. 24. *Quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem.* Secundò ista puritas attenditur ex parte prolis ; In Christo quidem sunt anima , Deitas & caro. Ejus autem Deitas est pura , quia est

Sap. 6. lux splendida. *Speculum sine macula , & candor lucis aterna.* Ejus anima est pura , quia purissima à Deo creata , & purissimo corpore in-

Sap. 8. *Sortitus sum animam bonam , & cum essem magis bonus veni ad corpus coinquinatum.* Ejus caro fuit pura , quia de purissimis sanguinibus

Damas. Virginis assumpta. Damascen. Construxit sibi Christus ibi ex castis & purissimis sanguinibus Virginis carnem animatam animâ rationali , & intellectuali , primitias nostræ massæ. Quamvis autem Deitas sit purissima , tamen ex conjunctione cum carne in nullo fuit polluta , sicut

Aug. ostendit Augustin. auctoritate & exemplis. Nam in libro de natura boni , hoc ostendit auctoritate , quod scilicet , Deus ab aliquibus immundis non coinquinatur dicens : Cum ideo sint omnia quæ condidit , non tamen inquinant eum qui peccant , de cujus sapientia scriptum est , Attingit à fine usque ad finem fortiter , & disponit omnia suaviter. Attingit omnia propter

suam munditiam, & nihil inquinatum in illam incurrit. In quodam verò sermone hæc ostendit duobus exemplis, scilicet, exemplo solis, & animæ rationalis. De primo exemplo sic dicit: Non desunt hæretici, qui cum ipsi sint immundi dicunt, non potuisse fieri, ut Christus de Maria virgine nasceretur, eo quòd illa pars corporis turpis fuisse putetur, sed si etiam ibi aliquid immunditiæ fuisset, sua præsentia Dominus purificasset. Attendite solem ubique radios suos emittentem, in sordibus, in cloacis, & in locis squalidissimis. Ecce cloacæ siccantur, & radius solis non inquinatur. De secundo exemplo sic dicit: Audi aliud immunde hæretice. Ubi est anima tua impia & infidelis, quæ ista confingit? Nunquid tantum est in capite, in manibus & in oculis, & non est etiam in intestinis tuis, ubi sunt stercora tua? Ergò stulte, anima tua non inquinatur à stercore tuo, & Deus inquinari potuit ab opere suo?

Secundò ejus partus fuit multæ paupertatis, quia caruit omnibus illis, quæ cæteræ mulieres in partu suo habere desiderant. Primò caruit servientium peritiâ, quia nullam servtricem habuit, sed ipsa puerum pannis involvit, & in præsepio reclinavit. Nulla enim assistere voluisset pauperulæ peregrinæ in diversorio positæ, & in media nocte. Loco autem Domicellarum habuit bovem & asinum. Christus autem natus fuit pro peccatoribus salvandis, & hoc ostendit in sua progenie, natiuitate, vita, morte, & post mortem. Nam in sua progenie à peccatricibus fuit ortus, scilicet Thamar, Raab, & Bersabee. In nativi-

tate autem inter bovem & asinum fuit positus. In vita fuit cum peccatoribus conversatus. In morte inter duos latrones fuit crucifixus. Post mortem peccatrici primò fuit ostensus. Secundò caruit pannorum copiâ, quibus se posset regere cum puero. Unde dicitur, quòd pannis eum involvit: pannus autem vetustatem & vilitatem indicat; unde pauperes vilibus vestibus & abjectis indutos vocamus pannosos. Bernat. Bern. Cùm tanta esset necessitas, nullam audio fieri, pellium mentionem. Beda: Qui totum mundum vario vestit ornatu, vilibus pannis involvitur. Tertio caruit ignis præsentia, qui sibi multum fuisset necessarius in hyeme, & maximè in nocte, & hoc propter illuminationem & calefactionem, & membrorum pueri consolidationem. Quarto caruit ciborum abundantia, quia cùm ipsa esset paupercula parcè vivebat, & puerum non nutricibus dabat, sed propriis uberibus nutrebat, unde cantat Ecclesia: Ipsum regem angelorum sola Virgo lactabat ubere de cœlo pleno. Quintò caruit camerâ, & lecti mollitiæ. Nam pro camera habuit stabulum, quod non est habitaculum hominum, sed stabulum jumentorum. Pro lecti mollitiæ habuit præsepe & fœnum, ubi ipsum reclinavit. Istam autem tantam paupertatem Christus in se & in matre voluit eligere, ut nostram superbiam confunderet, & pauperibus consolationem daret. Gregor. Nimirum si voluisset venire, potuisset movendo cœlum, concurrendo terram, emittendo fulgura. Non autem sic processit, quia non tantum homo fuit, sed pauper. Insuper & pauperem matrem elegit,

Bernat.
Beda.

Gregor.

quæ careret cunis , quibus infantem reclinaret ;
& hæc fecit humana , volens conculcare su-
perbiam.

Tertiò ejus partus fuit multæ novitatis. Ista
autem novitas potest esse triplex. Nam primò
ibi fuit novitas generationis. Nova enim &
inaudita generatio fuit , quando de muliere
nasci voluit. Unde dicit Aug. in serm. de nat. Aug.
ejus. Præcesserat inquit prima generatio sine
viro & fœmina , sicut in Adam , præcesserat
secunda de viro sine fœmina , sicut in Eva.
Erat tertia de viro & fœmina , sicut in nobis ;
restabat ergo & quarta , scilicet de fœmina si-
ne viro , quæ prædictas tres liberavit cunctis
gentibus desiderata. Secundò ibi fuit novitas Bernar.
unionis , quia secundùm Bernard. in unam
personam conjuncta & unita sunt , novum , an-
tiquum , & æternum , id est , anima de novo
creata , caro de carne Adæ producta , & Dei-
tas æterna. Unitas sunt etiam adinvicem in una
persona , natura suprema , media & infima , id
est , Deitas , anima , & caro. Tertiò fuit ibi no-
vitas signorum. De tali novitate dicit Bern. in Idem.
serm. de nativ. Dom. Innova Domine signa &
immuta mirabilia , quoniam ipsa priora con-
suetudine viluerunt solis planè ortus , & oc-
casus terræ fœcunditas , temporum vicissitu-
do : mira magna sunt , sed toties visa viluerunt.
Innova ergò signa & immuta mirabilia. Ecce
inquit nova facio omnia. O verè nova mira-
cula ! Conceptus fuit sine virili semine , partus
sine dolore , & mater sine corruptione , virgo
peperit , & post partum inviolata permansit ;
fœcunditatem prolis cum carnis integritate , &

gaudium matris habens cum virginitatis honore. De ista mirabili novitate dicit August. in lib. de Simbolo : Parit mater & virgo , & facta intacta est , factor omnium fit inter omnia , portatur in manibus rector orbis ; lambit ubera regens sydera , tacet & verbum est , nec dum quis esset demonstrabat , & universa creatorem suum indicant.

S E R M O V.

Plenitudinem omnium gratiarum habuit Maria ; Sed notandum quòd quadruplex est plenitudo. Prima est plenitudo sufficientiæ , quam habent omnes electi , qui quidem habent omnia , quæ sibi sufficiunt ad salutem , de qua dicitur : *Stephanus plenus gratiâ & fortitudine.* Secunda est abundantiæ , quam habuerunt Apostoli , qui præ cæteris Sanctis Spiritum S. in majori abundantia receperunt. *Repleti sunt omnes spiritu S.* Tertia est excellentiæ , quam habuit beata Virgo , *Ave gratia plena.* Ipsa enim præ cæteris Sanctis & omnibus Apostolis excellentiùs Spiritûs S. dona percepit. *Multæ filia congregaverunt divitias , tu supergressa es universas.* Verè supergressa , quia cæteræ habuerunt mensuram gratiæ , ista vero fuit fons gratiarum , cæteræ habent virtutes & gratias particulares ; ista habuit universales , cæteræ habuerunt mensuram determinatam : ista habuit universam. Quarta est plenitudo effluentiae quam habuit Christus. *De plenitudine ejus omnes accepimus.*

Prima autem plenitudo , quæ est in sanctis , assimilatur

assimilatur plenitudini vasis. Vas enim habet plenitudinem mensuratam, & vasi proportionatam: Sic & Deus, secundum quod homo disponit vas animæ, dando sibi mensuram gratiæ. *Unicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Secunda plenitudo, quæ est in Apostolis, assimilatur plenitudini rivuli decurrentis. Ipsi enim rivos doctrinarum suarum per totum mundum sparserunt, & ipsum mundum infœcundum germinare fecerunt. *Rivus ejus inebrians.* De istis dicitur: *Locus fluviorum rivi latissimi & patentes.* Sancti enim Apostoli & fuerunt locus fluviorum per plenam à Deo receptam sapientiam, & fuerunt rivi per emanantem doctrinam, & fuerunt latissimi per charitatem amplam, & fuerunt patentes per conversationem apertam. Tertia plenitudo, quæ fuit in Virgine assimilatur plenitudini fontis, de qua dicitur: *Fons hortorum puteus aquarum viventium, &c.* Habet enim fructuosam germinationem, unde dicitur, *fons hortorum*: habet perpetuam effusionem, ideo subditur, *puteus aquarum viventium*: habet velocem & abundantem emanationem, ideo sequitur, *que fluunt impetu de libano.* Quarta plenitudo, quæ est in Christo, assimilatur plenitudini fluminis, quia à nullo accepit, sed semper fluit. *Fluminis impetus latificat civitatem Dei.* Item: *Flumen Dei repletum est aquis.* Istud flumen sic impletum matrem suam sic implevit, quod seipsum, qui est cibus angelorum, in ea præparavit. *Præasti cibum illum, &c.* Deinde emisit in rivos, id est, in apostolos, quos sic inebriavit, id est, in tanta

Eph. 4.

Psalm.

Isa. 33.

Can. 7.

Psalm.

Psalm.

abundantia replevit, quòd per eos germina fidei per totum mundum multiplicare fecit, ideo subditur, *rivus ejus inebrians*. Deinde istud flumen emisit stillicidia, id est, in cordibus aliorum sanctorum misit Deus Spiritus S. dona, per quæ gaudenter eos germinare fecit per bona opera, ideo subditur, *in stillicidiis ejus latabitur germinans*. Istam plenitudinem superfluentiæ Christus communicavit matri suæ, quia de ejus plenitudine accipiunt universi. Non tamen omnibus æqualiter se diffundit, sed secundum dispositionem recipientium dat mensuram gratiarum. Habent enim quadruplicem mensuram, de qua dicitur: *Mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum*. Ipsa namque quosdam facit benè incipere per gratiam incipientem, & istis dat mensuram bonam. Quosdam facit in melius proficere per gratiam progredientem, & istis dat mensuram confertam, quia eis majorem gratiam confert. Quosdam facit semper perseverare, & istis dat mensuram coagitatam, quia gratiam Dei in eis sic coagitat & confirmat, quòd ab ipsa nunquam cadunt. Quosdam facit supereffluere per gratiam confirmantem, per quam ipsi effluunt, modò per verba ædificatoria, modò per exempla, modò per misericordiæ opera.

Notandum autem quòd quatuor sunt signa plenitudinis. Primum est, non resonare, sicut patet in vase pleno vino, quod percussum non resonat, ideo dicitur: *Nunquid mugiet bos cum ante præsesepe plenum fuerit*: Secundum est, non plus appetere, sicut patet in stomacho

pleno, qui plus non appetit, eo quod saturitatem habet, ideo dicitur: *Anima saturata calcabit favum.* Tertium est supereffluere, sicut patet in vase fluvio inundante. *Qui implet quasi Phison sapientiam.* Phison est fluvius Paradisi, qui de Paradiso egrediens terram ejulat, circuit & inundat. Quartum signum est, esse ponderosum, sicut patet in vase, quod quando est vacuum, est leve; sed quando est plenum, ponderosum est. Ista quatuor signa fuerunt in beata Maria; per quæ ostenditur, quod fuit gratiâ plena. Primum signum est, quia multas tribulationes perpessa est sed tamen per nullam impatientiam, vel murmurationem aliquam resonavit, sed semper de omnibus Deo gratias egit. Secundum signum est, quod mundana non appetiit. Instantum enim cor suum plenum fuit amore cœlestium, quod despexit omnem amorem terrenum. Quia enim cœlestem dulcedinem degustavit, ideo omnis dulcedo mundana sibi amara fuit. *Gustavit & vidit, quoniam bona est negotiatio ejus, &c.* Nam sicut dicit Chryf. Verè non habet super terram, quod amet, qui donum cœleste in veritate gustaverit. Tertium signum est, quia per continua beneficia nunquam fluere cessavit, ideo dicit Bern. De ejus plenitudine accipiunt universi, scilicet, cæcus illuminationem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, angelus lætiam, filius hominis humanæ carnis substantiam, & tota Trinitas gloriam, ita ut non sit qui se abscondat à calore ejus. Quartum signum est, quia instantum fuit præ nimia gratiæ

Prov. 37.

Eccel. 24.

Prov.
ult.

Chryf.

Bernard.

plenitudine ponderosa, quòd si ipsa sola in una statera poneretur, & cæteri angeli etiam omnes sancti, tam novi quàm veteris testamenti in alia ponerentur, ipsa præ nimia gratiæ abundantia amplius ponderaret, quia omnes gratias, quas alij sancti habuerunt particulariter, ipsa habuit universaliter. Unde dicit Bernar. Verè in plenitudine Sanctorum fuit detentio ejus, cui non defuit fides Patriarcharum, nec spiritus Prophetarum, nec zelus Apostolorum, nec constantia Martyrum, nec sobrietas Confessorum, nec castitas Virginum, nec fœcunditas Conjugatorum, nec puritas Angelorum.

S E R M O VI.

PORTA & portenaria, fenestra & fenestraria est virgo Maria. Ante quidam adventum Domini non erat aliqua porta in cœlo, per quam possemus intrare, nec aliqua fenestra, per quam Deus oculo suæ misericordiæ posset ad nos respicere, ideo ut dictum est, virgo Maria in cœli palatio facta est porta cœli, portenaria Dei, fenestra Christi, & fenestraria Paradisi.

Primò quidem facta est porta cœli; Sicut enim per portam intus inferimus, & extra efferimus; sic & ipsa per merita sua nos portat ad cœlum, & ad nos repporat dona gratiarum. Vocatur autem ab Ecclesia porta regia, porta lucida, felix & beata. Primò namque vocatur porta regia, respectu Christi, cum dicitur: *Tu regis alti janua.* Sicut enim homo per portam intrat & exit, sic Christus per ipsam in-

travit & exivit, & tamen ipsa porta semper clausa permanfit. *Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam.* Secundò vocatur porta fulgida respectu sui, unde dicitur: *Et porta lucis fulgida.* Deus semper ad ostium cordis nostri stat. *Ego sto ad ostium & pulso*, volens lucem suæ gratiæ infundere. Sed mali tenent ostium clausum, & nolunt recipere lumen divinum. *Ipsi fuerunt rebelles luminis.* Maria autem Christo ad ostium pulsanti aperuit. *Aperi mihi soror mea.* Ipsa verò aperit, dicens ibidem: *Pessulum ostij mei aperui dilecto meo*, & ideo lucem suam infudit, & eam totam lucidam fecit. *Civitas*, id est, virgo Maria, in qua fuit omnium virtutum unitas, *non indiget sole*, id est, angelica illuminatione, *neque luna*, id est instructione humana, ideo subditur: *sed claritas Dei illuminabit eam, & lucerna ejus est agnus.* Tertio vocatur porta fœlix, quia per ipsam ad fœlicitatem æternam intramus; unde dicitur: *Hæc est domus Dei & porta cœli.* Videns enim Jacob cœlum apertum, & scalam super terram, cujus cacumen tangebatur cœlum, & angelos ascendentes & descendentes, & Dominum innixum scalæ admirando dixit: *Hæc est domus Dei, & porta cœli.* Per quæ datur intelligi, quòd ipsa est porta cœlestis, quia ipsa nobis cœlum aperit, quia ipsa est scala cœlestis, per quam Deus ad nos descendit, quæ licet esset in terra corpore, tamen cacumen mentis ejus cœlum tangebatur corde & amore, quæ angelos pro nobis ad Deum mittit, & ad nos venire facit, cui Dominus innixus fuit,

Apoc. 3
Iob. 24

Cant. 5.

Apoc.
21.

Gen. 8.

390 S E R M O VI.

& incorporatus, quando in ejus utero fuit incorporatus. Iſtam portam cœleſtem Eva nobis clauſit, ſed Maria aperuit, unde cantat PROV. 11. *Ecceſia: Paradifi porta per Evam cundtis clauſa eſt, & per Mariam virginem iterum patefacta eſt.* Porta enim Paradifi terreſtris tripliciter clauſa erat, ſcilicet angelicâ custodiâ, flammâ appoſitâ, rumpheâ bis acutâ, ut habetur Gen. 3. Per quæ ſignificatur clauſura Paradifi cœleſtis, per angelicam ſignificabatur inimicitia, quæ erat inter hominem & angelum per peccatum: per flammam appoſitam ſignificatur obligatio ad pœnam æternam, per rumpheam bis acutam ſignificabatur Dei ſevera juſtitia, quæ corpus & animam incidebat. Beata igitur Maria inter hominem & angelum pacem fecit, & ideo primam clauſuram aperuit. Unde angeli cantaverunt. *Gloria in altiffimis Deo, &c.* Ipa etiam removit pœnam æternam, & adduxit Dei gratiam & gloriam, ideo removit ſecundam clauſuram: *Mulier gratioſa inveniet gloriam.* Ipa etiam removit ſeveram Dei juſtitiam, & convertit ipſam in magnam clementiam, & ſic removit tertiam clauſuram, ideo ſignificata eſt per Hefter. Cùm enim rex Aſſuerus contra Judæos gravem retuliſſet ſententiam, Hefter regina ſuis precibus impetravit, quòd illam gravem ſententiam revocavit, & in clementiam commutavit.

Secundò eſt portenaria Dei, quia ad Chriſtum nos introducit. Hugo de S. Victore. Maria porta, Chriſtus oſtium patri occultum. Per Mariam igitur pervenitur ad Chriſtum, per Chriſtum verò ad Deum. Iſta portenaria nobis thœ-

thesaurum Dei aperit, & nos in cœleste palatium
 introducit. Aperit nobis quidem thesaurum
 divinæ potentiae, sapientiae & misericordiae.
 Quidam enim peccant per infirmitatem huma-
 nam; illis aperit thesaurum divinæ potentiae,
 quia dat eis virtutem & potentiam resistendi.
 Alij peccant per ignorantiam, illis aperit the-
 saurum divinæ sapientiae, qui dat eis scientiam
 cavendi. Alij peccant per certam malitiam, illis
 aperit thesaurum divinæ misericordiae, quia
 dat eis gratiam pœnitendi, ideo dicitur: *Aperi*
Libane portas tuas. Libanus interpretatur candi-
 datio, & signat Mariam, quæ fuit candida
 per munditiam; ista aperit portas suas, quia
 debilibus & infirmis aperit portam divinæ po-
 tentiae, ignorantibus & obscuris aperit portam
 divinæ sapientiae, malignantibus & perversis
 portam divinæ misericordiae. Secundò ista por-
 tenaria in cœleste palatium nos inducit, à quo
 Eva nos exclusit. *Quod ostiaria purgans triti-*
cum obdormivit, & ideo Miphiboset interfectus
fuit. Ista ostiaria fuit Eva, quæ non sollicitè
 vigilavit, & ideo diabolus introivit, & ejus
 spiritum interfecit. Sed dicitur, quòd *ancilla*
ostiaria Petrum in atrium Principis Sacerdo-
rum introducit, quia virgo Maria, quæ se no-
 minat ancillam in cœleste palatium nos intro-
 ducit.

Zach. xi.

2. Reg.
4.

Ioan. 19.

Tertiò dicitur fenestra Christi, per quam cœ-
 lum similiter intramus, unde cantat Ecclesia:
Intrent ut astra flebiles cœli fenestra facta es.
 Per istam portam, sive fenestram Deus lumen
 suæ gratiæ nobis effundit. Aug. Facta est Ma-
 ria fenestra cœli, quia Deus per ipsam verum

August.

lumen sæculis effudit. Facta est Maria scala
 cœlestis, quia Deus per ipsam descendit ad
 terram. Per istam igitur fenestram Deus ad nos
 Cant. 2. oculo suæ misericordiæ respicit: *En ipse stat
 post parietem nostrum, respiciens per fenestras,
 prospiciens per cancellos.* Ubi notandum quòd
 tria sunt, quæ inducunt Christum, ut nos
 oculo suæ misericordiæ respiciat. Primum est,
 quia ipse habet nobiscum consimilem naturam,
 & ideo est propinquus noster: hoc notatur cum
 dicitur, quòd stat post parietem nostrum. Pa-
 rietes enim noster, est nostra natura. Sed dicitur
 stare post parietem, quia licet habuerit verita-
 rem naturæ, non tamen habuit vitia naturæ.
 Secundum est, quia habet nobiscum eandem
 naturam, ideo est frater noster, ideo dicitur,
respiciens per fenestram, id est, per virginem
 Mariam. Tertium est, quia ipse pro nobis ac-
 cepit vulnera sua, ideo factus est redemptor
 Cant. 5. noster, ideo dicitur, *prospiciens per cancellos.*
 Deus igitur ad nos misericorditer movetur,
 quando in seipso videt nostram naturam, ma-
 trem nostram, & vulnera sua.

Quartò ipsa est fenestraria Paradisi, ideo sæpè
 est roganda, sibi sæpè dicendum: *Aperi mihi
 soror mea, amica mea, columba mea, & im-
 maculata mea, quia caput meum plenum est
 rore, & cincinni mei pleni sunt guttis noctium.*
 Ubi ponuntur quinque causæ; quia ipsa est
 fenestraria, debet suis devotis fenestram aperi-
 re. Prima est magna nostra propinquitas, quia
 soror nostra est. Secunda est ejus viscerosa cha-
 ritas, quia ipsa amica nostra est. Tertia est ma-
 gna ejus pietas, quia est sicut columba. Quarta

est ejus generositas , quia est immaculata. Quinta est magna nostra necessitas ; quia sumus inter homines frigidos , qui nos totâ die infrigidant suis malitiis , ideo dicit : *Caput meum plenum est rore , &c.* Tanquam si diceret. Totus sum plenus frigore , quia peccatores frigidi infrigidaverunt me guttis noctium malitiæ suæ , & ideo dicit : *Aperi mihi , ut me calefacias igne charitatis tuæ.*

S E R M O VII.

Potentiam magnam habet in civitate superna virgo Maria. Consuevit autem quis penes aliquem regem habere magnum posse , aut ratione parentelæ , aut ratione gratiæ inventæ , aut ratione beneficentiæ. Ista triplici de causa beata Virgo penes Regem cœlestem obtinet magnum posse.

Primò ratione parentelæ , quia scilicet est mater regis. Bernardus : Non deest ei potestas , quia Bernar. est mater omnipotentæ ; nec voluntas , quia est mater misericordiæ ; nec industria , quia est mater sapientiæ. Hoc signatum est ubi dixit Salomon Bersabeæ matri suæ : *Pete mater mea ,* 3. Reg. 1. *neque fas est ut avertam faciem tuam :* Bersabea interpretatur puteus sanctitatis. Noster puteus , est animus aliquando est vacuus , aliquando semiplenus : Puteus autem Virginis semper est plenus , & superplenus. Hieron. in Sermone Hieron. de Assumptione : Benè plena , quia cæteris quidem per partem præstat , Mariæ verò se tota infudit gratiæ plenitudo. Bernard. Bernar. Legimus Stephanum plenum gratiâ , & Apostolos Spi-

ritu sancto repletos ; sed longè dissimiliter à Maria. Alioquin nec in illo corporaliter habitavit divinitatis plenitudo , nec illi conceperunt de Spiritu sancto.

Luc. 1. Secundò habet posse ratione gratiæ inventæ, quia sicut dixit ei Angelus : *Invenisti gratiam* , &c. non tantùm apud Deum , sed etiam apud totum mundum. Bernardus : Benè dicitur Maria gratiâ plena , quia Deo , Angelis , & hominibus grata. Deo per humilitatem , Angelis per virginitatem , toti mundo per fecunditatem. Tantam apud Deum gratiam invenit , quòd ipsam ab æterno amavit. A principio mundi per omnes ætates quæsivit , & tandem desponsavit. De his tribus dicitur :
 Sap. 7. *Hanc amavi , & exquisivi à juventute mea , & quæsivi eam mihi in sponsam assumere.* Tantam gratiam invenit , quòd ipsa pro Eva regnare fecit : *Adamavit eam rex super omnes mulieres ; habuitque gratiam , & misericordiam coram rege super omnes mulieres , & imposuit diadema regni in capite ejus , fecitque eam regnare pro Vasthi* , id est , pro Eva. Tantam gratiam invenit , quòd omnes petitiones suas exaudivit. *Si inveni gratiam in oculis tuis ô rex , da mihi*
 Hest. 2. *animam meam , pro qua rogo & populum meum , pro quo obsecro.* Et rex sibi omnia concessit.

Tertiò habet magnum posse ratione beneficiæ , ratione obsequiorum , quæ sibi exhibuit , quia ipsum aluit , & nutrit. Unde dicit S. Odilo : Ipsa Dei Genitrix omne tempus Dominicæ infantie , pueritiæ , adolescentiæ cum illo peregit , & obsequium maternæ dulcedinis ; ut vera mater vero filio ministravit. Au-

gustinus in Sermone de Annunt. Lacta Maria Creatorem tuum, panem cœli, pretium mundi, præbe lambenti mammillam, ut ille per te percutienti præbeat maxillam. Tu illi temporalem ministra substantiam, ut ipse tibi & nobis vitam præbeat sempiternam. Lacta qui fecit te ut ipse fieret in te. Et quia beata Virgo talia obsequia Christo præstitit, ideo sibi Christus in iudicio dicere poterit illud: *Esurivi & dedisti mihi manducare*; vel me infantem nutriendo, vel tua puritate me pascendo. *Sitivi & dedisti mihi bibere*, tuo lacte virgineo me potando, *hospes eram & collegisti me*, in utero tuo novem mensibus hospitando, *Nudus eram & cooperuisti me*, vel me infantem pannis involvendo, vel membra corporis mei de tuis castis visceribus mihi formando. *Infirmus eram & visitasti me*, infantilibus debilitatibus subveniendo: *In carcere eram, & venisti ad me*, in patibulo incarceratum associando.

Mat. 25.

S E R M O VIII.

Pulchritudinem maximam habuit virgo Maria. Quæ quidem pulchritudo in se & in nobis fuit. In se ipsa quidem fuit pulchra, quia in ea fuerunt causæ, species, & signa omnis pulchritudinis.

Causæ verò pulchritudinis quas ponit Philosopho. in li. perspectivorum, sunt quatuor, scilicet magnitudo, numerus, & lux. Et istæ quatuor causæ pulchritudinis fuerunt in Maria. Magnitudo igitur facit pulchritudinem, & ponit exemplum, quia luna apparet pulchrior

396 S E R M O VIII.

stellis, & stellæ magnæ sunt pulchriores quàm parvæ. Sic Maria fuit magna & maxima. Unde ipsa dicit: *Fecit mihi magna, quia potens est.*

Ecccl. 24.

Ipsa etiam dicit. *Ego mater pulchræ dilectionis.*

Cant.
ult.

De ejus magnitudine Augustinus respondens illi quæstioni: *Quæ est ista quæ ascendit &c.* ait, *Ista est mater Dei, Regina cœli, Domina mundi, & porta paradisi.* Numerus etiam facit pulchritudinem, unde ponit exemplum quòd loca cœli stellarum plurimarum, sunt pulchriora loca stellarum paucarum. Similiter in Maria fuit numerositas omnium virtutum:

Ecccl. 24.

In me omnis spes vitæ & virtutis. Astitit regina à

Damas.

dextris tuis. Dam. in libro 4. Maria in domo Dei plantata & impinguata spiritu, ut oliva fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est.

Color etiam facit pulchritudinem, cujus exemplum ponit, quod panni tincti & colorati sunt pulchriores quàm alij. Sic Maria tincta fuit colore nigro humilitatis, albo puritatis, & rubeo charitatis. De quo triplici colore dicitur:

Cant. 1.

Nigra sum sed formosa filia Ierusalem sicut pelles Salomonis. Lux etiam est causa pulchritudinis, quia omnia quæ in deserto erant efficiuntur pulchra, scilicet Maria, quæ tota est

Cant. 6.

splendens & lucida. Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora.

Secundò in ea fuerunt species pulchritudinis, quæ fuerunt quinque. Prima est pulchritudo cœlestis, quæ consistit in gloria Sanctorum. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta.* Secunda est pulchritudo intellectualis, sive angelica, quæ consistit in observantia mundi-

Isa. 33.

tiæ virginalis. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate*, scilicet morum honestate. Sap. 4.

Greg. super illud : *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es.* Pulchram, inquit, nominat & pulchram replicat : quia alia est pulchritudo morum, in qua nunc cernitur, atque alia pulchritudo præmiorum in qua tunc per conditoris sui speciem sublevatur. Greg. Cant. 4.

Quarta est pulchritudo supersubstantialis, quæ est pulchritudo divina, de qua dicitur : *Benedicat tibi Dominus pulchritudo justitiæ mons sanctus.* Hier. 31.

Quinta est pulchritudo spiritualis, quæ consistit in decore virtutum, de qua dicitur : *Candidiores Nazarei ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphyro pulchrior.* Thre. 4.

Sancti enim viri assimilantur nivi propter refrigerium castitatis, lacti propter munditiam puritatis, ebore antiquo & rubicundo propter fervorem charitatis, & saphyro propter pulchritudinem cœlestis contemplationis. Ista quintuplex species pulchritudinis fuit in Maria ;

unde dicitur : *Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole & luna sub pedibus ejus,* Apoc. 22.

& in capite ejus corona stellarum duodecim, & in utero habent. De qua etiam dicitur, quòd datæ sunt sibi duæ alæ. Ex quibus verbis habetur, quòd ipsa fuit pulchra à superiori per pulchritudinem cœlestem, quia in capite ejus corona stellarum duodecim, quia novem ordines angelorum, & tres hominum, scilicet Martyres, Confessores, & Virgines ipsam venerantur & adorant. Hieronymus in sermone de assumptione : *Circundant eam flores rosarum lilia convallium, ut virtutes virtuti-*

bus fulciantur, & de rore formositas augeatur. Sanctorum quippe claritas submittitur, ut ejus ampliori gloria commenderetur. Secundò est pulchra ab inferiori per pulchritudinem spiritua- lem, sive angelicam, ideo dicitur, quòd luna erat sub pedibus ejus. Per lunam significatur corpus virgineum, quod sub pedibus ha- buit: quia sub dominio rationis ipsum sem- per tenuit, & in virginitate servavit: quæ major fuit quàm angelica. Hieronymus ubi supra: Si quælibet virginitas intantum erigitur, ubi angelis compareretur, quæ tantum Domino nuptiarum sedere copulatur, quantò magis est gloriosa Virgo quæ singulari com- mendatur privilegio, & immenso dictatur ma- trimonio. Tertio fuit pulchra ab exteriori per pulchritudinem moralem, ideo dicitur, quòd fuit amicta sole, id est, splendente conversa- tione. Ejus autem conversatio adinstar solis omnibus relucebat. Quarto fuit pulchra ab in- teriori per pulchritudinem super substantia- lem, ideo dicitur quòd erat in utero habens; nam in utero pulchritudinem divinam habe- bat. Quintò fuit pulchra à dextris & à sinistris per pulchritudinem spiritualem, quæ confi- stit in decore virtutum, ideo dicitur, quòd datæ sunt sibi duæ alæ. Istæ duæ alæ fuerunt virtutes politicæ, quibus ornata fuit à sinistris; & virtutes theologicæ, quibus ornata fuit à dextris. Nullus unquam intantum fuit virtuti- bus adornatus, quòd sibi posset comparari. Hieronymus ubi supra. Sicut in comparatione Dei nemo bonus, sic in comparatione matris Dei nulla perfecta invenitur, etiam si virtuti-

Hier.

bus eximia comprobetur.

Tertiò in ipsa fuerunt signa pulchritudinis quæ sunt quatuor. Primum est habere affectum mundum & purum. Secundum est habere amorem divinum. Tertium est non habere aliquem defectum. Quartum est nullum habere peccatum. Ista quatuor signa fuerunt in Maria, ideo dicitur: *Tota pulchra es amica mea,* Cant. 4.

& macula non est in te. Ipsa enim fuit pulchra, quia ab omnibus terrenis habuit purgatum affectum. Ipsa fuit tota pulchra, quia nullum habent defectum. Ipsa fuit Dei amica, quia perfectum habuit amorem divinum. Ideo Hugo de sancto Victore istud verbum pertractans ait: Hugo de
S. Victore. *Quam pulchra es, quàm scrutator rerum probat, quam inspector cordium laudat, quam diligit actor pulchritudinis, cujus testimonium perhibet magister veritatis. Nos autem nec sumus pulchri, quia affectibus terrenis sumus fœdati: nec toti pulchri quia sumus multis defectibus circumdati: nec sumus sine macula, quia peccatis multis sumus respersi: nec sumus Dei amici, quia nescimus utrum odio vel amore simus digni.*

Secundò fuit & est pulchra in nobis. Quæ pulchritudo insinuatur: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora &c.* Eccl. 24. Ipsa enim peccatores à tenebris peccatorum purgat lumine suæ gratiæ, ideo assimilatur auroræ. Ipsa errantes viatores dirigit luce suæ sapientiæ, ideo assimilatur lunæ. Ipsa frigidos accendit igne suæ charitatis, ideo assimilatur soli. Ipsa dæmones terret fulgore majestatis suæ, ideo assimilatur aciei castrorum armatæ. Propter ista dicit ipsa: *Ego*

mater pulchra dilectionis &c. Est enim mater dilectionis in quantum frigidus accendit. Est mater timoris, in quantum dæmones terret & expellit. Est mater agnitionis, in quantum errantes dirigit. Est mater spei, in quantum peccatores recipit. Vel potest dici, quod nihil est pulchrius in die solis præsentia; in nocte nihil pulchrius luna, in confinio diei & noctis nihil pulchrius aurora, hostibus nihil terribilius acie ordinata. Per diem igitur iusti intelliguntur: Istis electa est ut sol, quia eos illuminat ad cognitionem, & inflammat ad amorem. Per noctem igitur intelliguntur peccatores: Istis enim est pulchra ut luna. Luna enim est rorida & frigida, quia eis infundit rorem suæ gratiæ, & refrigerat contra æstum concupiscentiæ. Per confinium diei & noctis intelliguntur de novo conversi. Istis est pulchra ut confurgens aurora. Sicut enim aurora est media inter diem & noctem, & tunc malæ bestiæ fugiunt, & aves concinunt; sic ista tanquam mediatrix istos tales Deo reconciliat, tentationes ab eis fugat, & spirituales lætitiâ in eis generat. Dæmonibus autem est terribilis, ut castrorum acies ordinata quia ad ejus invocationem territi fugiunt, & in infernum recedunt.

S E R M O IX.

Pulchritudo beatæ Mariæ consistit in venusto & decenti colore, sive colore. Fuit enim colorata triplici colore, scilicet nigro, albo, & rubeo. *Nigra sum*, ecce color niger: *Sed formosa*,

formosa, ecce color albus: *Sicut pelles Salomonis*, ecce color rubeus. Unde dicit glo. ibi: De pellibus imbricatis fecit sibi Salomon tabernaculum.

Primus igitur color, scilicet albus, signat suam puritatem & virginitatem. Est autem albus color lucis maximè susceptivus, est visus disgregativus, & est cæterorum colorum sustentamentum. Quia igitur in beata Virgine maximè fuit color albus puritatis & munditiæ, ideo in ea maximè radiavit lux divinæ gratiæ. Quantò quidem major est albedo, tantò magis se infundit luminis plenitudo. Albedo autem puritatis beatæ Mariæ virginis excellebat angelicam & humanam. Anselmus: Decebat quippe, ut Virgo beata eâ puritate niteret, qua sub Deo major sequitur intelligi. Quia igitur post Deum in ea major puritas fuit, ideo post Deum major in ea lux & gratia fuit, & ideo claritas ejus assimilatur claritati solis & lunæ: *Pulchra ut luna, electa ut sol.* Sicut enim claritas solis & lunæ excedit claritatem omnium luminarium, sic claritas Virginis excedit claritatem omnium Sanctorum, & Angelorum. Secundò albus color puritatis, & suæ virginitatis tantus fuit, ut quodammodo disgreget visum, id est, intuitum nostræ mentis. Disgreget etiam intellectum nostrum, quia ipsam non sufficimus intueri, sed tamen ipsam possumus adjuvari. *Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus. Refulgens radiis suis excæcat oculos.* Immo etiam disgreget intellectum angelicum, quia ejus gloriam mirari & stupere possunt, sed considerare non

Can 6.

Cant. 8.

Mat. 8.

Origen.

sufficiunt. Unde dicunt: *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens? Quæ est ista quæ ascendit de deserto delitiis affluens?* Unde super illud: *Non cognoscebat eam Ioseph donec &c.* dicit Origenes quòd quandiu Virgo beata in utero suo habuit solem iustitiæ, tantus fulgor exibat de ejus facie, quòd Ioseph ipsam cognoscere & discernere non valebat, quia ejus faciem intendere non valebat, donec ejus uterus non fuit evacuatus. Tertio albus color suæ puritatis fuit sustentamentum cujuslibet virtutis. Sicut autem lana prius est alba, & postea diversis coloribus tingitur; sic Maria primo fuit alba, & postea diversis virtutibus adornata. Alcuinus in libro de Trinit. Beata Maria lana mundissima fuit, in virginitate clarissima, quæ sola digna esset Filij Dei recipere dignitatem, sicut lana conchili sanguinem ut ex ea fieret purpura imperiali majestate tantummodo digna, quàmque nullus dignus induere, nisi augustâ præditus dignitate.

Alcuin.

Secundò fuit colorata colore nigro humilitatis. Quantò enim erat albior & purior in conspectu Dei, tantò magis se reputabat nigram in conspectu sui. Sæpè namque res lucida nigrum habet effectum, sicut ostendit Augustinus in libro de civit. Dei per tria exempla. Ignis enim splendidus carbones nigros facit, & omnia, quæ lambit terribilissima reddit. Argentum lucidum lineas nigras facit. Oleum fulgidum maculas nigras effundit. Beata igitur Virgo licèt hæuerit ignem splendidum; id est, animum divinâ sapientiâ illustratum, licèt habuerit argentum lucidum, id est, cor-

Aug?

pus virgineum, licet habuerit oleum fulgidum, id est, abundantiam meritorum, tamen semper de se nigra, & humilia sentiebat, dicens: *Nigra sum sed formosa*. Notandum quod color niger visum congregat, album juxta se positum magis commendat, & aliquando de se illuminat, sicut patet in pupilla, quæ quando nigra est, magis lucida est, quam si esset alba. Color igitur niger humilitatis habet virtutes & gratias intus in anima congregatas. *Qui emittit fontes in convallibus*. Per convalles intelliguntur mentes humiles, per fontes intelliguntur mentes cœlestes, sive cœlestium gratiarum. Deus igitur in mentes humiles fluit, & congregat gratias, & virtutes. Non tantum humilitas habet congregare, sed etiam conservare, quia sicut dicit Gregorius: *Qui cœteras virtutes sine humilitate congregat, quasi qui pulverem ante faciem venti portat*. Iste igitur color humilitatis in beata Virgine congregavit virtutes omnium gratiarum & virtutum. *In me omnis gratia vite, & veritatis; in me omnis spes vite, & virtutis. In plenitudine Sanctorum detentio mea*. Non autem tantum humilitas congregavit virtutes, sed etiam conservavit. Bernardus: Beata igitur Virgo nunquam à filio suo Domino nostro didicit cœlos fabricare, nec Angelos creare, non miracula perpetrare, sed tantum humiliari, cæteraque documenta virtutum inter humilitatis custodiam aggregare. Unde & in se solam humilitatem respexisse fatetur Dominum, qui est custos virtutum. Secundò nigredo suæ humilitatis commendabat in ea al-

Psalms.

Eccl. 17.

Bernard.

Bernar.

Bedinem virginitatis, quia sine humilitate sua virginitas Deo non placuisset. Bernardus: Super quem requiescet spiritus meus nisi super humilem, non dixit nisi super virginem. Si igitur Virgo humilis non fuisset, Spiritus sanctus super eam non requievisset, nec eam impregnasset; quomodo namque de ipso conciperet sine ipso? Patet igitur, quod Maria etsi ex virginitate placuit, tamen ex humilitate concepit. Unde constat etiam quod ut placeret virginitas, procul dubio fecit humilitas. Tertio nigredo humilitatis magis eam splendendam fecit in conspectu mundi. Nam totus mundus in unum prædicat eam beatam, unde postquam dixit: *Respexit humilitatem ancilla sua*, subdit: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Deus quoque fecit eam sublimem & altam*, unde subdit: *Quia fecit tibi magna qui potens est.*

Can. 8.

Isa. 32.

Tertio fuit colorata colore rubeo charitatis. Iste igitur color fuit in ea multipliciter generatus. Primo igitur fuit rubea, quia fuit igne Spiritus S. inflammata intantum, quod adinstar lampadis fulgores igneos emittebat. *Lampades ignis atque flammarum, Dixit Dominus cuius ignis in Syon & caminus in Ierusalem.* Per Syon intelligitur Virgo beata, quæ semper Deum fuit speculata. Per Ierusalem intelligitur Christus, qui est pax nostra, & visio gloriosa. In Christo igitur fuit caminus ignis Spiritus sancti permaximus: in Virgine fuit ignis immensus: in nobis autem vix est igniculus, id est, amor permodicus. *Non inveniatur de fragmentis ejus, scilicet Adæ, qui cum tota sua*

Isa. 30.

posteritate fractus fuit, *testa*, id est, alicujus conscientia, *in qua portetur igniculus de incendio*. Secundò fuit rubea, quia fuit luce solaris perfusa, & non tantùm perfusa, sed etiam amicta. *Mulier amicta sole*, & non tantùm amicta, sed etiam sole immersa. Hieronymus: Apoc. 12.
Hieron.

J re sole perhibetur amicta, quia luci immarcessibili videtur immersa; nec summatis tangi, sed operiri magis & circumfundi, & tanquam ipso igne concludi. Tertio fuit rubea, quia fuit in cellam vinariam introducta. *Introduxit me in cellam vinariam*. Cant. 1. Istud tamen vinum tam abundanter hausit, quòd etiam nobis copiosè effundit: *Bibite amici & inebriamini charissimi*. Cant. 1. Amicos potat, sed charissimos inebriat: quia sibi devotis vinum gratiæ infundit, sed devotioribus & perfectis majorem gratiam tribuit. Quarto fuit rubea, id est, in Christi sanguine rubricata; habuit enim Christi sanguine tinctam memoriam per recordationem, tinctam intelligentiam per devotionem, tinctam voluntatem per affectionem, & fortè juxta crucem, tinctam faciem per sanguinis Christi effusionem, ut posset dicere illud: *Sponsus sanguinum tu mihi es*. Exo. 4.
Apoc. 6. Luna, id est, virgo beata, *tota facta est sanguis*. Quintò fuit rubea quia fuit vestis purpurea effecta. Unde canatur de Christo: *Indutus veste purpureâ*. Color autem purpureus, non statim imprimitur, sed sicut Ambro. in lib. de Apologia dicit. Amb.

Primò vellus ignobili succo inficitur, deinde ejus species diverso sæpè colore mutatur, cum pleno lavacro depuratur, & sic color purpureus apponitur. Beata autem Virgo, primò

fuit ignobili succo infecta, quando fuit cum peccato originali concepta. Postmodum vero fuit diverso colore depicta, quando fuit varietate virtutum adornata. *Omnis gloria eius filia regis.* Deinde fuit lavacro Spiritus sancti depurata, quando Spiritus in ea supervenit; qui totaliter eam purificavit, & sic fuit colore purpureo sublimata, ita quod nulli alteri, nisi Imperatori cœlesti fuit idonea.

S E R M O X.

PURITAS beatæ Mariæ habuit magnam perfectionem, quia fuit virgo mente & corpore; unde dicit Ambros. in libro de virginibus: *Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum.* Intantum enim ejus puritas immensa & perfecta fuit, quod cum sit triplex puritas, scilicet divina, angelica, & humana, ipsam divinam puritatem novem mensibus in suo utero habuit. Ipsam puritatem angelicam transcendit, & omnem puritatem humanam universaliter superavit. Ansel. Decebat quippe, ut Virgo beata eâ puritate niteret qua sub Deo major nequit intelligi. Secundo ejus puritas habuit impermixtionem quia nulla quantumcunque minima impuritas ejus, puritati se immiscuit. *Nihil inquinatum in illam incurrit. Quasi balsamum non mixtum odor meus.* Non enim se potuit sibi immiscere peccatum originale, quia fuit à Spiritu sancto sanctificata: nec aliquod mortale, quia fuit à patris potentia roborata; nec aliquod veniale, quia fuit à

Ambr.

Anselm.

Sap. 7.
Eccl. 2.4.

Splendore filij illustrata, ideo poterat dicere illud: *Vivit Dominus, quia custodivit me angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem.* Deus enim per angelum suum custodivit eam in mundum euntem, quia ipsam ab originali per Spiritum sanctum purgavit; & commorantem in mundo, quia eam à peccato mortali conservavit; & de mundo ad patriam revertentem, quia sine macula veniali eam de mundo exire fecit. Tertio ejus puritas habuit transfusionem quia in alios transfundebatur; quamvis enim esset pulcherrima, à nullo tamen unquam potuit concupisci: & hujus ratio est, quia ejus pulchritudo aliorum corda medulliter penetrabat, & in eis omnes motus illicitos extinguebat; Istam puritatem non habuit nec Agnes, nec Catharina, nec alie virgines: quia quamvis illæ non concupierunt, tamen fuerunt ab aliis concupitæ: quia ipsarum puritas non erat tanta, quòd aliorum corda penetraret: & in ejus motus illicitos extingueret, sicut extinguebat puritas beatæ Virginis. Ideo odor suæ puritatis assimilatur odori myrrhæ & cedri, ut habetur Eccl. 24. Sicut enim odor myrrhæ expellit vermes, & odor cedri fugat serpentes; sic & odor suæ puritatis in aliis expellebat motus brutales. Quarto ejus puritas habuit perpetuitatem & conservationem. Nunquam ejus puritas fuit in aliquo interrupta, nunquam vel in modico diminuta, nunquam aliquo tempore interpolata, sed semper fuit augmentata, semper renovata, imò totaliter ultimata. Hieron. in sermone de Assum. Jure Maria sole

Judith.
24.

Hieron

perhibetur amicta, quæ luci illi immarcescibili videtur immersa, neque summam tangi, sed operiri magis & circumfundi, & tanquam ipso igne concludi.

S E R M O XI.

Purificatione virgo Maria non indigebat, nec ratione sui parturientis, nec ratione prolis, nec ratione legis, nec ratione mysterij sive significationis.

Primò non indigebat ratione sui quia erat tota purissima, tota sanctissima, tota mundissima. Siquidem Spiritus sanctus purificavit ejus mentem: *Spiritus S. superveniet in te.* Christus purificavit & sanctificavit ejus ventrem; unde sequitur, *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Pater purificavit ejus mentem. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.*

Secundò non indigebat ratione prolis, quia in filio nulla fuit impuritas, sed omnimoda sanctitas. In ipso quidem fuit triplex natura, scilicet anima lucida, deitas vera, caro immaculata. *Candor est lucis æternæ*, quantum ad primum, scilicet quoad animam lucidam; *Et speculum sine macula*, quantum ad carnem immaculatam, *imago bonitatis Dei*, quantum ad deitatem veram, secundum quam filius Dei est imago Dei. *Qui est imago Dei invisibilis.* Quòd autem non indigeret purificatione ratione prolis patet, quoniam vas plenum amœno flore repletum, & balsamo perfusum solari radio, nullam ex his immunditiam contrahit, sed efficitur magis purum, magis odoriferum, &

magis lucidum. Christus enim est flos amœnus quo ad carnem: *Ego flos campi*. Est balsamum odoriferum, quo ad animam: *Quasi balsamum non mixtum odor meus*. Et est splendor paternus quo ad deitatem veram: *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantia eius &c.* Virgo igitur beata, ex quo portavit florem tam amœnum, habuit majorem puritatem munditiæ. Ex eo quòd habuit balsamum tam odoriferum, habuit majorem redolentiam gratiæ. Ex eo quòd splendorem divinum, habuit majorem lucem sapientiæ.

Cant. 2.

Eccl. 24.

Heb. 1.

Tertiò non indigebat purificatione ratione legis. Lex enim purificationis tria supponebat, scilicet fractionem, ideo dixit: *Mulier*, quæ sonat sextûs fractionem. Supponit etiam seminum commixtionem, ideo dicitur, *quæ suscepto semine*. Tertiò supponit assimilationem, ut scilicet filius sit similis parentibus in natura, & ideo dicit, *peperit masculum*. Ista autem tria in Virgine penitus non fuerunt; nam in ea nulla fuit fractio, sed perpetua illibatio, quia fuit virgo ante partum, in partu, & post partum. Dicunt tamen hæretici, quòd Virgo beata non fuit virgo post partum, sed filios habuit de Joseph, qui fratres Christi vocantur. Ad quòd respondet Hieron. contra Hieron. Claudium dicens, quòd in scriptura fratres quatuor modis dicuntur, scilicet naturâ ut Esau & Jacob, gente ut omnes Judæi, cognatione ut Abraham & Loth, affectu qui in duos scinditur, in spirituales, & sic omnes Christiani dicuntur fratres; & communem, & sic omnes dicuntur fratres, quia sunt ex uno

Bernar.

patre. Ibi non fuit feminum commixtio, quia non concepit ex feminum commixtione, sed mystico spiramine. Bernardus in Sermone de Purificatione: Putas enim quod dicturus Moyses mulierem quæ peperisset filium immundam esse non timuerit super matrem Dei blasphemiam irrogare; Et idcirco præmisit, *suscepto semine*, alioquin si non parituram prævidisset sine semine virginem, quæ necessitas erat de suscepto facere mentionem? Paret itaque, quòd lex matrem Domini non includit, quæ non suscepto semine peperit filium. Tertio non fuit in filio tantum assimilatio naturæ humanæ, sed etiam ibi fuit sublimitas divinæ naturæ. Virgo enim peperit filium, & sibi similem quantum ad naturam humanam, sed sibi dissimilem quantum ad naturam divinam.

Quarto non indigebat purificatione ratione mysterij, sive significationis; Lex enim præcepit, ut puer die 40. & puella 80. ut sæpius ingrediuntur corpus suum in utero formatum, quod est templum ipsius animæ. Duplicavit autem Deus dies fœminæ, ex eo quòd homo unum tantum commisit, fœmina duo: quia superbivit, & fructum vetitum comedit. Quia superbivit humiliata est sub viri dominio: quia fructum vetitum comedit, punita est in fructu suo, ut scilicet in dolore pariat filios. Vir autem peccavit in uno, quod scilicet fructum comedit, & ideo in acquirendo sibi cibum punitus fuit, quando sibi Deus dixit: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo*. Sicut igitur mulier duplici pœnâ, & homo unâ punitus est extra uterum; sic in utero homo unâ pœnâ puni-

S E R M O XII. 411

tur, ut scilicet 40. diebus sit sine anima: mulier autem duplici pœnâ, ut duplo corpus ejus sit sine anima. Istud autem mysterium in Christi corpore non habuit locum, quia anima in corpus Christi non est ingressa 40. die, sed quando consensus statim in instanti operatione Spiritûs sancti corpus organizatum fuit, & Deus animam de novo creatam illi corpori infudit, & utrumque suæ divinitati univit, & ideo mox perfectus Deus, & perfectus homo extitit. Gregor. Annunciante angelo & Spiritu sancto adveniente mox verbum in utero, mox intrat Verbum carnem.

Greg.

S E R M O XII.

Purificari voluit beata Maria, propter exemplum, documentum, & sacramentum.

Primò propter exemplum, quia dedit nobis exemplum humilitatis, paupertatis, communitatis; humilitas autem aliquando apparet in sermone, aliquando in corde, aliquando in humili conversatione, aliquando in humili opere. Istam quadruplicem humilitatem habuit Maria; nam ante conceptum ostendit humilitatem oris, cum dixit: *Ecce ancilla Domini.* Post conceptum manifestavit humilitatem cordis, ad quam Deus spiritualiter respicit. Unde ipsa dixit: *Respexit humilitatem ancilla sua.* In partu ostendit humilitatem conversationis, quia fuit ibi humiliter conversata. Non enim pro se vel pro filio habuit thalamum pictum, nec lectum eburneum, nec culcitris mollitiem, nec pretiositatem pannorum, pro fervientibus

habuit bovem & asinum ; humilitatem verò operis ostendit post partum , scilicet quando par turturum , aut duos pullos columbarum Deo obtulit. Ista autem erat oblatio pauperum atque humilium. Secundò ostendit exemplum paupertatis. Ubique enim regina cœli servavit paupertatem ; scilicet in suo conjugio , quia non fuit desponsata Imperatori , sed fabro pauperi : in suo puerperio , quia non habuit copiam ciborum , sed penuriam extremam : in suo offertorio , qui obtulit oblationem pauperum : in filij nutrimento , quia sicut dicit

Hieron.

Hieron. colo & acu acquirebat , unde se & Salvatorem mundi nutrebat. Tertio ostendit exemplum communicatis ; noluit enim esse singularis sed cum cæteris fœminis voluit esse communis.

Bernar.

Unde dicit Bern. in Sermone de Purificatione. Putas non poterat commoveri animus Virginis ac dicere : Quid opus est purificatione ? Cur abstineam ab ingressu templi , cujus uterus nesciens virum factus est templum Spiritûs sancti. Cur non ingrediar templum , quæ templi Dominum peperit , nihil in hoc conceptu impurum fuit , nihil illicitum , nihil purgandum ; nimirum cum proles ista venerit purgationem peccatorum facere , verè beata Virgo non habes causam , nec tibi opus est purificatione : Sed nunquid filio tuo opus erat circumcisione ? Esto igitur inter mulieres tanquam una illarum ; nam & filius tuus sic est in medio puerorum.

Secundò voluit purificari propter documentum , ut scilicet nos purificandos esse doceret. Debemus etiam purificari intus & extra. Intus

quidem debet purificari voluntas , ab omni mala affectione. *Exercitabar & scopebam spiritum meum.* Intentionem ab omni duplicitate. *Purificate corda vestra &c.* Ratione ab omni perturbatione ; Sicut enim in aqua turbida imago non lucet , sic & ratio turbata non videt verum. *Anfer rubiginem de argento* , id est perturbationem animæ , & egredietur vas purissimum , id est ratio erit clara & pura. *Purissimas reddam aquas ejus.* Tunc Deus purissimam aquam reddit , quando rationem turbatam , claram , & pacificam facit. Debemus etiam purificari extra , quantum ad omnes sensus exteriores corporis ; Nam debent purgari oculi ab omni illicita visione : *Averti oculos meos ne videant vanitatem.* Aures à detractione : *Sepi aures tuas spinis , & noli audire linguam nequam.* Os à prava locutione : *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat.* Manus ab illicita operatione : *Lavabo inter innocentes manus meas.* Odoratum à lasciva odorazione : *Optimo unguento delibuti , & nihil compatiebantur super contritione Ioseph.* Ista autem omnia sunt purganda à negligentia , & torpore. *De negligentia purga te cum paucis.*

Psalra.

Ioan. 4.

Prov. 15.

Ezech. 12.

Eccl. 8.

Eph. 4.

Psalra.

Amos 6.

Eccl. 7.

Tertiò voluit purificari propter sacramentum. Illa enim oblatio quam faciebat puerpera templum Dei ingressura , erat sacramentalis & figurativa. Portabat enim secum agnum ; vel si erat pauper par turturum , aut duos pullos columbarum. Beata autem Virgo non obtulit agnum , sive quia pauper erat , sive quia verum agnum offerebat. Qui igitur vult intrare in templum cœleste , oportet quòd intret aut

414 S E R M O I.

Psalm.

per vitam activam, aut per contemplativam. Illi igitur agnum offerunt, & cœleste templum ingrediuntur qui servant innocentiam baptismalem; *Ego autem in innocentia mea ingressus sum.* Illi offerunt turturem, quæ est avis solitaria & vaga, qui sequuntur vitam contemplativam. Illi offerunt columbam, quæ gregatim, volat, qui sectantur vitam activam. Utraque autem avis bina ponitur, & utraque gemitum pro cantu habere dignoscitur; quia vita contemplativa debet habere duplicem oculum. Unum quo contempletur cœlestia ad desiderandum, alium quo videat terrena ad despiciendum. Similiter & activa debet habere duplicem actum. Unum erga se ad sui correctionem, alium erga proximum ad ipsius ædificationem. Utraque autem vita debet habere duplicem gemitum. Nam contemplativa debet habere gemitum amoris, qui fit pro desiderio cœlestis patriæ, & gemitum devotionis, qui fit pro consideratione passionis Dominicæ. Similiter activa debet habere duplicem gemitum; Unus est gemitus compunctionis pro peccatis propriis, alius compassionis pro peccatis & miseriis alienis.

S E R M O I.

Quæsit Deum Maria, & invenire meruit, eo quod ipsum quæsit suo loco, & tempore, & modo.

Primò enim quæsit suo tempore, scilicet tempore & gratiæ, & ideo invenire meruit gratiam Dei, & per consequens ipsum Deum.

Ideo dixit sibi Angelus. *Invenisti gratiam apud Deum.* Hoc significatum est Luc. 2. Ubi dicitur, quod post triduum invenerunt in templo filium. Prima dies fuit tempus ante legem, & tunc non poterat inveniri. Unde dixit unus ex eis. *Obsecro Domine mitte, quem missurus es.* Exod. 4. Secunda dies fuit tempus sub lege, & tunc etiam non poterat inveniri. Unde dicebat unus ex eis. *Utinam disrumperes caelos, & descenderes.* Isa. 64. Tertia dies est tempus gratiæ, & in ista die si quæritur, de facili invenitur. Ideo dicit. *Querite Dominum dum inveniri potest.* Isa. 55.

Secundò quæsit eum in suo loco. Sed notandum, quòd Christus in tribus locis fuit quæsitus, scilicet in præsepio à pastoribus: in templo à parentibus: in sepulchro à Sanctis mulieribus. Pastoribus quidem dictum fuit per Angelum: *Invenietis infantem in præsepio positum pannis involutum.* Ubi notandum, quòd Christus invenitur in humilitate, ideo dicitur: *Invenietis infantem.* Invenitur in paupertate, ideo subditur: *Pannis involutum.* Invenitur in carnis asperitate, ideo subditur: *Positum in præsepio.* In his tribus locis Maria Deum quæsit, & invenit, scilicet in humilitate, scilicet quando se ancillam nominavit: in paupertate, quando omnia terrena contempsit: & in carnis maceratione seu asperitate, quando virginitatem devovit. Homines autem mundani econtra Deum quærere volunt in delitiis, divitiis, & honoribus, sed ibi non invenitur. *Non invenitur in terra suaviter viventium,* id est, carnalium. *Abyssus dicit: Non est in me,* id est, humana cupiditas, quia non habet fundum; quia

Eccl. 5. sicut dicitur. *Avarus non implebitur pecuniâ. Et mare loquitur: Non est mecum*, id est fervens superbia. Superbus enim adinstar maris semper tumet, semper fervet, semper est in motu tribulationum & turbationum. *Impij mare fervens, quod quiescere non potest*, Secundò Christus fuit quæsitus in Templo à parentibus; Unde dixit ei mater: *Ecce pater tuus & ego dolentes quarebamus te*. Primò enim quæsierunt apud se ipsos, & non invenerunt; postmodum quæsierunt inter cognatos & notos, nec ibi similiter invenerunt; deinde quæsierunt in comitatu, nec tandem ibi invenerunt; ultimò quæsierunt in templo, & tandem ibi invenerunt. Est enim quadruplex amor, scilicet privatus, mundanus, domesticus, & divinus. Non potuerunt igitur apud se ipsos invenire eum, quia non invenitur in amore proprio, sive privato, cum ille amor sit periculosus. *Erunt homines seipsos amantes*. Secundò non invenitur in comitatu hominum mundanorum, quia non invenitur in amore mundano. *Spiritum veritatis quem mundus non potest recipere*. Tertiò non invenitur inter cognatos & notos, quia non est in amore domestico, id est, in amore parentum.

Bernar. Bernar. Quomodo ô bone Jesu inter cognatos meos te inveniam, qui inter tuos cognatos minimè es inventus? Invenerunt autem ipsum in templo Dei, id est, in amore spirituali & divino.

Ioan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit*. De his quatuor amoribus dicitur: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum aut matrem*, hoc refertur ad amorem domesticum, *adhuc autem & animam suam*, hoc refertur ad amorem

amorem privatum. *Et qui non bajulat crucem suam*, hoc refertur ad amorem mundanum. Ille enim crucem bajulat, qui crucifixus est mundo, & mundus sibi; *& venit post me*, hoc refertur ad amorem spirituales & divinum. Tertiò quæsitus est in monumento à sanctis mulieribus, sed in monumento jacentem, ibi minime repererunt; propter hoc Virgo beata, cum eis ire noluit, sive propter dolorem quem habuisset in videndo sepulchrum, sive propter dolorem quem incurerat toties percutiendo pectus suum, quia pro certo sciebat resurrexisse filium gloriosum & immortalitate indutum. Credendum enim est quod Christus post resurrectionem primò matri apparuerit. Et hoc ostendi potest, primo per auctoritatem Sedulij, qui dicit: Semper virgo manens, hujus se visibus astans luce palam Dominus prius obtulit. Secundò per Romanæ Ecclesiæ antiquam consuetudinem, quia Romanus Pontifex in die Paschæ ad sanctam Mariam majorem primam stationem facit, per hoc innuens beatæ Mariæ factam fuisse primam apparitionem. Tertiò per quandam motalem rationem; Christus enim præcepit, ut patrem & matrem honoraremus. Sed qualiter ipse matrem honorasset, si prius extraneos de sua resurrectione lætificasset, & matri desolatæ ultimò apparuisset.

Tertiò quæsitus est eum debito modo. Modus autem quærendi secundum Dionysium triplex Dionys. est. Primus est per sensibilibus manuductionem. Et iste est parvulorum incipientium, de quo dicitur: *Invisibilia Dei à creatura mundi* Rom. 1.

Sap. 13. *per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. A magnitudine enim spei & creatura cognoscibiliter poterit horum creator videri.* Secundus modus est per intellectualium operationem; & iste modus est magis provectorum, & proficientium, qui reliquerunt sensibilia, & visibilia, & convertunt se ad intellectualia, & tales Deum inveniunt. *Qui vigilant ad me inveniunt me.*

Prov. 8. Tertius modus est per immediatam unionem; & iste modus est perfectorum, qui relinquunt sensibilia; & intellectualia, & immediatè ad divina ascendunt, & Deiformes effecti immediatè Deo se uniunt. Et istum modum quærendi Deum, habuit beata Virgo. Deus enim est ignis, sol, & amor. Beata autem Virgo intantum fuit igne divino inflammata, quòd quodammodo fuit in ignem conversa. Dicit enim

Chril. Chrysoſtomus de Paulo: *Ut enim ferrum missum in ignem totus est ignis, sic Paulus igne charitatis succensus, totus effectus est charitas.* Si ergo hoc dicitur de Paulo multo fortius, hoc dici potest de Maria. Intantum etiam fuit sole divino perlustrata, quòd sole fuit amicta, *Mulier amicta sole.* Intantum fuit amore divino repleta, quòd tota fuit amore liquefacta, ut habetur: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.*

Apoc. 12.

Cant. 5.

S E R M O II.

Bernar. **Q**uietem interioris hominis, & vacationem mentis semper Maria virgo dilexit, & ideo in thalamo suo clauso ostio morabatur. Et sicut dicit Bern. Non est credendum, quòd angelus

apertum ostium invenerit, sed subtilitate suæ naturæ clauso ostio introierit. Voluit autem Virgo beata tumultus fugere, & sibi vacare multis de causis.

Primò ut orationes suas securiùs Deo effunderet.

Secundò ut castitatem suam cautiùs custodiret. Istas duas rationes assignat Bern. super, *Missus est*, dicens: Ingressus est Angelus secretarium pudici cubiculi, ubi illa clauso ostio orabat in abscondito, quia nimirum sibi in proposito erat frequentias hominum fugere, colloquia vitare, ne vel orantis silentium turbaretur, vel continentis castitas impediretur. Idem.

Tertiò desideravit quietem mentis habere, ad suscipiendam gratiam Spiritûs sancti, se humiliando, quia sicut dicitur: *Super quem requiescet spiritus meus nisi super humilem & quietum?* Isa. 66: Hinc est quòd Apostoli receperunt Spiritum sanctum sedentes, scilicet à curis sæcularibus quiescentes. Hinc est, quòd etiam filij Israël manna recipere non potuerunt, quamdiu fuerunt in Ægypto, vel quamdiu habuerunt farinam Ægypti, & donec transierunt mare Ægypti. Ille est in Ægypto, qui adhuc est cum peccato. Ille habet farinam Ægypti, qui adhuc habet occasiones peccati. Ille nondum intravit mare Ægypti, qui adhuc premitur curis mundi. Quia igitur beata Virgo perfectam quietem habuit, ideo Spiritus sanctus in ea perfectè quievit. In quibusdam enim nullo modo requiescit; in quibusdam enim requiescit, sed non perfectè; in quibusdam

verò requiescit , sed perfectè. Nam in peccatoribus non requiescit , quia ibi est pugna continua. In sanctis peregrinantibus requiescit semiplenè , quia in eis est requies semiplena. In sanctis verò triumphantibus est requies plena , & ideo in eis perfectè requiescit. Et quia in beata Maria fuit requies perfecta , quia caro spiritui non resistebat , sed ipsa sensualitas totaliter rationi obediebat , ideo Spiritus sanctus in ea perfectè requiescebat. Legitur , quòd
 Gen. 8. Noë tribus vicibus emisit columbam. In prima vice non requievit , quia loca paludosa invenit. In secunda vice requievit , sed non perfectè , quia ad arcam rediit. In tertia vice perfectè requievit , & ideo ad arcam ultra non rediit : per quod datur intelligi , quòd loca paludosa , id est , immunda , Spiritus sanctus fugit. In cordibus verò Sanctorum peregrinantibus non perfectè quiescit , in cordibus verò Sanctorum triumphantium quiescit , & perfectè quiescit , quia in eis nullam carnis repugnantiam invenit. Caro enim spiritui non repugnabat , nec aliquos inordinatos motus emittebat , sed penitus obediens erat.

Quartò vacationem & quietem dilexit , ut sensus suos mundos custodiret , qui quidem ex conversatione mundanorum sæpè corrumpuntur. Seneca : Quoties cum hominibus habitavi , toties minus homo redij. Legitur in viris patrum , quòd Arsenius Deum oravit , qualiter posset salvari. Venit ad eum vox dicens : Arseni vis salvari , fuge homines , tace & quiesce. Beata quidem Virgo in servitio Dei sensus suos mancipatura erat , & ideo eos mundanos

servare volebat. Nam oculos voluit servare mundos, cum quibus Deum videre debebat; aures cum quibus Deum loquentem audire debebat; nares cum quibus debebat odorem Christi sentire; os cum quo de ore loqui debebat; manus cum quibus debebat gestare Deum: Et ideo turbas hominum fugiebat, & in thalamo suo clausa manebat, ut sensus suos mundos custodiret.

Quintò vacationem & quietem dilexit, ut divinas consolationes reciperet, quæ non recipiuntur in tumultu multitudinis, sed in solitudine mentis. *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.* Consolationes enim divinæ non infunduntur in curis humanis, sed in solitudine, id est, in quiete mentis. Legitur, quòd quamdò Helias fuit in solitudine lautè à Domino pascebatur, quia mittebat sibi singulis diebus panes & carnes, & bibebat de torrente. Post quam autem solitudinem deseruit & ad civitatem se transtulit, vix buccellam panis habere potuit, quia quando homo est in mentis quiete, pascitur divinâ consolatione. Cùm verò tumultum patitur, vix modicam consolationem habere meretur. Veruntamen in isto factò Helix ostenditur, quòd consolationes Sanctorum habent imperfectionem, admixtionem, & interruptionem. Habent quidem imperfectionem; quod notatur per hoc, quòd non pascebatur in meridie, sed tantùm mane & vespere. In mane quidem & vespere est lux & calor, sed in quadam imperfectione; per quod notatur, quòd sancti viri habent in præsentì Dei cognitionem & amorem, sed

Osee 2.

3. Reg. 27.

imperfectè : In futuro autem habebunt Dei perfectam cognitionem & perfectum amorem.

Cant. 7. Ideo sponsa petit : *Indica mihi ubi pascas , ubi cubes in meridie ?* Secundo habet admixtionem , quia sæpè saltem aliquibus venialibus admiscuntur ; quod notatur per hoc , quòd licè Helias haberet delicatum cibum , tamen habebat insipidum potum , quia bibebat de torrente aquam. *Vinum tuum mixtum est aquâ.*

Isa. 1.

Tertio habent interruptionem , quia Deus ab eis sæpè subtrahitur , & hoc ut ferventiùs quæratur , & cautiùs custodiatur ; & hoc signatur per hoc quòd illa talis refectio ab Helia fuit sublata. In virgine quidem Maria ista talia locum non habent , quia divinæ consolationes in ea semper perfectæ fuerunt , semper impermixtæ & semper perpetuæ. Ideo enim aliquas consolationes perdunt , aut quia Spiritum sanctum extinguunt , unde Apostolus monet :

1. Thes.

Spiritum nolite extinguere , aut quia ipsum contristant : Nolite contristare spiritum sanctum Dei , in quo signati estis. Aut quia Spiritui sancto resistunt : *Durâ cervice & circumcisi cordibus & auribus vos semper Spiritui sancto resistitis.*

1. Eph. 4.

Act. 7.

Extinguitur autem Spiritus sanctus per mortale peccatum , contristatur per multiplicationem venialium , resistitur sibi per inordinatum sensualitatis appetitum : Sed in beata Virgine nihil fuit extinguens , quia nullum unquam commisit peccatum , nunquam aliqua venialia perpetravit ; nihil resistens , quia de carne sua nunquam aliquis motus illicitus pullulavit. Et ideo nunquam Spiritum sanctum , seu spirituales consolationes amittere potuit.

S E R M O III.

Quomodo fiet istud , dixit Maria ad Angelum , quoniam virum non cognosco ? Inter Angelum & Virginem gloriosam quasi quidam dialogus factus fuit. Nam Virgo interrogavit , & modum requirit. Angelus modum exponit. Virgo consentit , & consentiens , ut sic fiat , rogat & p̄t̄it.

Primò ergo Virgo interrogat , & modum requirit. Interrogavit Zacharias Angelum , & punitus fuit. Interrogavit Maria , & laudata fuit. Hujus rationem assignat Petrus Ravennas dicens : Ille pectorum cognitor non verba sed corda p̄vidit , non quid quisque dixerit , sed quid senserit indicavit. Erat enim interrogantium dissimilis causa & species diversa. Hæc contra naturam credidit , ille pro natura dubitavit. Hæc integrè ordinem rei requirit , ille quod Deus fieri jubet , fieri non posse p̄scribit. Ille impellentibus exemplis ad fidem non accedit. Hæc ad fidem sine exemplo p̄currit. Hæc miratur de partu virginali. Hic disputat de conceptu conjugali. Et sic patet , quod Virgo non dubitavit de facto , sed tantum requisivit de modo. Bernard. super *Missus est* : Non dubitat Virgo de facto , sed modum quærit & ordinem ; non enim quærit an fiat , sed quomodo. Amb. super *Lucam* : Non de effectu Virgo dubitavit , sed effectûs qualitatem inquisivit. Non ergò fidem renuit , non officium recusavit ; sed accommodavit affectum , & sponndit obsequium dicens : Quo-

Bernard.

Amb.

modo fiet istud, &c. Tribus enim modis potest aliqua mulier filium generare; aut spiritualiter, sicut fit in baptismo, vel in conversione ad *1. Cor. 4.* fidem, juxta illud; *Nam in Christo Iesu per Evangelium ego vos genui*; aut naturaliter, sicut de muliere & viro; aut supernaturaliter, scilicet operante Spiritu sancto. Quomodo ergo fiet istud angele Dei, id est, quomodo intelligis tu, quod istum filium debeam generare? si dicis spiritualiter, scilicet, quod erit filius meus spiritualis, magnum quidem erit talem filium spiritualem habere; sed tamen ad me nihil pertinebit, quia de mea substantia nihil habebit. Si verò naturaliter intelligis, scilicet, quod ipsum naturaliter generabo, & quod voluntas Dei sit, quod de Joseph sponso meo debeam generare eum, gaudebo quidem de tam nobili prole, sed tamen dolebo de perdita virginitate. Si autem intelligis, quod supernaturaliter & divinâ virtute generabo, gaudebo quidem de prole tam magnifica, & de virginitate conservata. *Bernar. super, Missus est.* Cum Dominus testis conscientiaë meæ, sciat votum esse ancillæ suæ virum non cognoscere, qua lege, quo ordine placebit sibi, ut illud faciam. Si oportebit me frangere votum, ut talem filium pariam, & de filio gaudebo & dolebo de proposito, fiat tamen voluntas ejus. Si autem concipiam virgo, & pariam virgo quod utique si sibi placuerit, ei impossibile non erit, tunc verè sciam, quod Dominus respexit humilitatem ancillæ suæ. Et ideo angelus sibi modum exposuit, scilicet, quod non spiritualiter nec naturaliter, sed supernaturaliter

& mirabiliter filium generabit dicens : *Spiritus sanctus superveniet in te* , hoc est , concipies non humano femine , sed mystico spiramine , quia Spiritus sanctus in te descendet , & de tua carne virginea accipiet , & corpus suum suâ virtute proficiet. Et quoniam virgo posset dicere , quomodo ipsa cum sit pura creatura posset lucem divinam , quæ est inaccessibleis sustinere angelus subjunxit : *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Deus quidem ignis inextinguibilis est. Est etiam lux inaccessibleis : *Luce[m] habitat inaccessibleem.* Est etiam dulcedo ineffabilis. *Spiritus meus super mel dulcis* , &c. 2. Ti. 6. Habendo igitur Virgo beata Deum in utero habuit , ibi divinum ignem , divinam lucem , & divinam dulcedinem. Si igitur caro tactum modici carbonis non potest sustinere , si oculus non potest solem respicere , si palatum mel dulcissimum non potest ferre , quomodo pura creatura posset pati tantum caminum divinitatis , posset respicere in solem tam infinitæ claritatis , posset sustinere suavitatem tam infinitæ dulcedinis ? proculdubio non potuisset , nisi virtus Altissimi sibi obumbrasset ; & ideo dixit angelus ? *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ignis enim inextinguibilis & divinus se sibi obumbravit , quando inter se & animam Virginis corpus assumptum posuit , & sic tantum ardorem sustinere potuit. Sicut aliquando homini ad ignem vehementissimum existenti , quia inter se & ignem aliquod medium ponit , & sic calorem ignis sustinere potest. Similiter lux divina sibi obumbravit , quando ipsa lux testæ , id est , carni terrenæ se univit. Nam testam sive

Eph. 14.

laternam creavit, quando corpus suum in utero Virginis fecit. Et tunc laternam intravit, quando ipsam carnem sibi univit, & sic Virgo qui non potuisset videre divinam lucem in sui essentia, vidit postea ipsam in laterna. Bernard. Quia Deus spiritus est, & nos umbra corporis sui, temperavit se nobis, ut per objectum unitæ carnis videamus verbum in carne, solem in nube, lumen in testa, cereum in laterna. Similiter dulcedo divina obumbravit, quando tantam dulcedinem exteriori carne velavit, & sic eam sustinere potuit, sicut accidit alicui homini habenti bolum dulcissimum in ore, qui ejus tantam dulcedinem temperat atque velat. Benè igitur virtus Altissimi obumbravit sibi, quando ignis divinus corpus medium posuit, & lux ineffabilis testam intravit, & dulcedo tam mirabilis se velavit. Et sic patet quòd tota fuit inflammata in qua habitavit ignis inextinguibilis; tota illuminata, in qua habitavit lux inaccessibilis; tota plena dulcedine melliflua, in qua habitavit dulcedo ineffabilis. Tunc Maria consensit humiliter dicens: *Ecce Ancilla Domini*. Non enim filius in eam venisset, nisi ipsa prius consensum præbuisset. Unde dicit Bern. Ex ore tuo Virgo B. pendet consolatio miserorum, redemptio captivorum, liberatio damnatorum, salus denique miserorum filiorum Adam. Non est autem credendum, quòd ipsa verba ista ita rude protulerit, sed quòd ipsa in terra genua flexit, terram osculata fuit, oculos & manus ad cælum levavit, & præ nimio gaudio lachrymas continere non potuit, & tunc cum magno

Bernard.

Bernard.

cordis desiderio exclamavit : *Ecce ancilla Domini*. Istud adverbium , *Ecce* , aliquando facit demonstrationem ad oculum , sicut ibi : *Ecce agnus Dei*. Aliquando ad intellectum , sicut ibi : *Ecce virgo concipiet*. Non enim fiebat demonstratio ad oculum , quia nondum nata erat beata Virgo , sed fiebat demonstratio ad intellectum. Aliquando verò demonstrat affectum , sicut habetur Joan. 4. quando scilicet Judæi dixerunt de Christo , qui super Lazarum lachrymatus fuit : *Ecce quomodo amabat eum*. Quando igitur virgo dixit : *Ecce ancilla Domini* , potest esse demonstratio ad oculum , ut sit sensus : *Ecce præsens est , prompta & parata ancilla Dei ad obediendum*. Vel potest fieri demonstratio ad intellectum : Quæsi à te modum concipiendi & exposui : *Ecce ancilla Domini*. Modum ipsum intellexit , quòd scilicet non naturaliter , sed supernaturaliter concipere debeat. Vel potest demonstrare affectum , ut sit sensus : *Ecce ancilla Domini* , offer Deo suum desiderium & affectum , & ideo ipsum meum affectum compleat per effectum.

Ultimò Maria oravit , ut sic veniat sibi , sicut angelus dixerat , cum ait : *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Istud signatum est ubi dicitur , quòd Afa sedens asino , dixit patri : *Terram arentem & australem dedisti mihi , junge mihi & irriguam , deditque ei irriguum superius & irriguum inferius*. Afa sedens asino , est virgo Maria , quæ dominabatur corpori suo , quæ habuit terram arentem , id est , carnem ab omni amore concupiscentiæ desiccata ; & terram australem , id est , animam afflatu Spiritûs san-

Et inflammata, & tamen petiit irriguum superius & inferius, quando dixit: *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Nihil superius Deitate, nihil inferius mortali carne. Tunc igitur irriguum superius & inferius habuit, quando in ejus utero Verbum caro factum fuit.

S E R M O I.

Psalm.

Regina cœli est virgo Maria, de qua dicitur: *Astitit regina à dextris tuis.* Commendatur autem regina ista à Propheta, in Psalmo isto, à sex prærogativis.

Prov.
ult.

August.

Ios. 55.

Primo à prærogativa excellentis pulchritudinis, cum dicitur: *Omnia gloria ejus filia regis.* Non enim curavit de pulchritudine faciei exterioris, quia sicut dicitur, *Fallax gratia, & vana pulchritudo,* sed curavit de pulchritudine faciei interioris, ideo dixit: *Omnia gloria ejus filia regis ab intus.* Pulchritudo autem faciei, sicut dicit August. in libro de Trin. est quando ipsa facies est decenter colorata, hilariter affecta, & benè proportionata. Caritas autem facit animam coloratam, quia signatur per aurum. Finalis verò perseverantia facit animam benè lætam. Cum magna enim lætitia anima de mundo recedit, quando usque ad finem in bonis operibus perseveravit; ideo dicitur: *In lætitia egrediemini.* Diversitas autem virtutum facit animam benè proportionatam, quando, scilicet, ad magnitudinem unius virtutis sequitur magnitudo alterius virtutis. Ista tria in beata Maria fuerunt, quæ faciem ejus animæ pulchram fecerunt. Ideo sub-

ditur: *In fimbriis aureis, &c.* Ipsa habuit finalem perseverantiam, quæ notatur per fimbriam, quæ est finis vestimenti. Habuit etiam charitatem, quod notatur per hoc, quod ista fimbria dicitur fuisse aurea. Proportionalitas autem signatur ex hoc quod dicitur: *Circundata varietate*, id est virtutum diversitate. Nam in ea magnitudini fidei respondebat magnitudo spei, magnitudini spei respondebat magnitudo charitatis. Istas quatuor virtutes proportionatas habuit virgo Maria; Nam habuit magnam fidem: *Beata quæ credidisti, &c.* Magnam spem: *Ego mater pulchra dilectionis, &c.* Magnam charitatem, intantum quod præ nimia charitate languebat: *Nunciate dilecto meo quia amore langueo.* Magna & fortia opera: *Manum suam misit ad forcia.*

Luc. 1.

Eccl. 24.

Cant. 5.

Prov. ult.

Secundo commendatur ista regina à vestium prætiositate, cum dicitur: *Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato.* Quæ vestimenta intelliguntur aut prout ea habuit in mundo, aut prout ea habet in cælo. Nam in mundo existens habuit vestimentum deauratum, id est, corpus incorruptum & illibatum; animam verò habuit circumdatam varietate, id est, omnium virtutum diversitate. *In me omnis gratia vitæ & veritatis in me omnis spes vitæ & virtutis.* Vel possunt intelligi ista vestimenta, prout ea habet in cælo nunc. Habet vestimentum deauratum, id est, corpus gloriâ immortalitatis indutum. Et est circumdata varietate, id est, omnium sanctorum universitate, qui eam circumdant, venerantur, & laudant. Ideo significata est per cortinam tabernaculi, quæ sicut

Eccl. 24.

dicit Glos. super istum Psalmum, erat contexta de quatuor coloribus, scilicet, de bysso retorta, & croco bis tincto, hiacinto & purpura. Per byssum intelligitur candor & castitas virginum, quæ fuit retorta, quia habuerunt munditiam in mente & corpore, per crocum, qui est coloris rubei intelligitur ordo Martyrum, qui fuerunt sanguine & croco bis tincti, quia sanguine proprio fuerunt tincti in corpore & sanguine Christi in mente. Per Hiacinthum, qui, sicut dicit Isidorus, uno modo dicitur flos, qui est admodum violæ, & habet colorem cœlestinum, intelligitur ordo Confessorum, qui fuerunt cœlestes in conversatione, juxta illud: *Nostra conversatio in cœlis est.* Per purpuram intelligitur ordo Apostolorum; Sicut enim purpura est vestis regalis, sic & Apostoli fuerunt spiritualiter vestis Christi, quia suis prædicationibus & doctrinis eum ornauerunt. Unde dicit Pater filio: *Omni- bus aliis velut ornamento vestieris.* Ista ergo cortina, id est, virgo Maria contexta fuit his quatuor coloribus, id est, ex his quatuor ordinibus, qui omnes eam circundant venerantur & laudant. Et quamvis describens habitum reginæ non faciat mentionem de corona ejus, tamen fit mentio ubi dicitur, quod *in capite ejus erat corona stellarum duodecim*, quæ fuerunt ejus duodecim gratiæ singulares, quas ponit Bernardus, quarum quatuor fluxerunt in sua carne, quia fuit virginittatis primiceria, sine corruptione fœcunda, sine gravedine gravida, & sine dolore puerpera: aliæ quatuor fluxerunt in ejus mente, scilicet, devotio credulitatis, marty-

Isid.

Philip.
3.

M. 18.

Apoc.
12.

Bernard.

rium cordis, reverentia humilitatis, magnitudo pudoris. Aliæ quatuor fluxerunt sibi de cælo, scilicet quia fuit sanctificata in utero, salutata ab angelo, obumbrata à Spiritu sancto, & Dei filio impregnata.

Tertiò describitur ista regina à sponsi nobilitate, cum dicitur: *Concupiscet Rex decorem tuum, &c.* quia ipse est magnæ reverentiæ, quia omnes adorant eum, quia ipse est erga sponsam, dilectionis immensæ, quia ipse rex intantum ejus odorem dilexit, quod eam in sponsam accepit, & in reginam eam sublimavit, intantum, quod sicut rege absente regina regnum gubernat, sic Virgo beata, quando rex Christus per mortem se absentavit, Ecclesiam Dei in illo triduo rexit, quia fidem illibatam servavit. Similiter quando rex Christus ad cælum ascendit, ipsa tanquam regina Ecclesiam rexit, quia totius Ecclesiæ & Apostolorum magistra extitit & remansit. Similiter quando rex faciem suam alicui abscondit, tunc ipsa regina maximè misericordiam suam ostendit, quando homo ad ipsam cum vero corde & vera devotione recurrit. Unde illud, quod vanæ mulieres dixerunt de luna, nos exponamus de ista regina. *Sacrificavimus reginæ cæli Hier. 44. & libavimus ei libamina & fecimus ei placetas, & tunc saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus. Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, & libare es libamina, indigemus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.* Debemus quidem reginæ nostræ sacrificare corpora nostra per mortificationem, & libare corda li-

quida, per quandam lachrymosam compassio-
nem, & offerre sibi placentas, id est conscien-
tias mundas, & tunc ab ipsa saturabimur pane,
id est internâ refectiōe, nec videbimus malum
pœnæ æternæ, quia acquirimus bonum gratiæ
& gloriæ. Illi autem, qui eam non honorant,
habent penuriam gratiæ & gloriæ, consumun-
tur fame consolationis divinæ, & gladio ten-
tationis diabolicæ.

Quartò describitur ista regina ab odoris sua-
vitate cum dicitur: *Myrrha & gutta & casia.*
Ubi dicit Glos. Hic laudat Propheta sponsum
ab uxore & ornatu. Sequitur in glos. His au-
tem aromatibus odores virtutum signantur,
qui odores nuptiali gaudio adhibentur, ut in
nuptiis fieri solet. Habent autem istæ species aro-
maticæ has proprietates, ut dicit glos. Myrrha
enim est amara, & conservat carnes à putre-
dine, & vermes expellit malæ concupiscen-
tiæ, & sic castitas custoditur. Gutta expellit
omnes inflaturas & tumores. Et ideo signat
humilitatem, quæ cordis duritiam curat. Casia
in aquosis locis nascitur & crescit, & signat
pietatem, quæ non nascitur in cordibus illo-
rum, qui sunt duri & aridi, sed tantum in cor-
dibus illorum qui sunt compassibiles & de-
voti. Istæ igitur tres species aromaticæ, id est,
virtutes, scilicet myrrha castitatis, gutta humi-
litis, & casia pietatis in Maria fuerunt, quæ
magnum odorem fecerunt. Nam ejus castitas
sive virginitas fuit odorifera Angelo, humili-
tas odorifera Deo, pietas ejus fuit odorifera
toti mundo. Ipsæ autem species aromaticæ
spirabant odorem à vestimentis ejus, & domi-
bus

bus. eburneis. Vestis fuit ejus anima, qua Christus vestitur & ornatur, & fuit odorifera, quia fuit aromatis omnium virtutum plena. Domus autem eburnea fuit ejus corpus, quia fuit domus Christi, juxta illud: *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* Et fuit domus eburnea propter castitatem, quia Elephas dicitur esse animal castum & frigidum, & ideo in ebore castitas designatur. Istæ autem species aromaticæ, scilicet, ejus castitas, humilitas, & pietas, spirabant odorem ab ejus anima, qui fuit vestis Dei & omnibus aromatis virtutum fuit plena, & ab ejus carne, quæ fuit domus eburnea, quia fuit decorata virginali munditia.

Quintò describitur ista regina à Domicellarum, sive adolescentularum strenuitate. Solent enim Reginae Domicellas, sive adolescentulas habere, quæ sibi strenuè famulentur & serviant. Ista igitur Regina nostra habet tria genera famularum. Primæ sunt filia regum, de quibus dicitur: *Delectaverunt te filia regum in honore tuo.* Secundæ sunt filia Tyri, de quibus subditur: *Et filia Tyri in muneribus.* Tertiæ verò sunt virgines, de quibus subditur: *Adducentur regi virgines.* Tres enim sunt status mulierum, quæ ipsi reginae serviant, scilicet, bonæ viduæ, quæ signantur per filias regum, quia ipsæ corpus suum in castitate & munditia benè regunt. Aliæ sunt conjugatæ, quæ signantur per filias Tyri. Tyrus enim interpretatur angustia, & signat conjugatas, quæ multas in mundo patiuntur angustias, sive in sustinendo virum, quando est nimis austerus, sive in pariendo fi-

2. Cor.
7.

lios, & educando & nutriendo eos, sive in aliis necessariis procutandis. *Tribulationem carnis habebunt hujuscemodi.* Tertiæ sunt virgines, quæ votum perpetuæ virginittatis post ipsam emisertunt, quia ipsa prior omnibus emisit. Filia regum, id est, bonæ viduæ reginam suam delectant, quando se in munditia & castitate conservant. Filia Tygri, id est, bonæ conjugatæ sibi munera offerunt, quando operibus misericordiæ intendunt, & in suo conjugio ordinatè vivunt. Virgines autem post ipsam adducuntur, quando ipsam in munditia & virginittate imitantur.

Sextò describitur ista regina à prolis fecunditate, cùm dicitur: *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.* Et possunt ibi vocari patres ipsi Patriarchæ vel Prophetæ, vel Judæi infideles, à quibus ipsa originem duxit; Filij autem vocari possunt virgines, vel Apostoli, vel devoti Christiani. Est ergò sensus: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, id est, virgines conjugia tenentes, vel pro patribus tuis, id est, Prophetis, qui Christum venturum prædixerunt, nati sunt tibi filij, id est, Apostoli, qui Christum jam venisse prædicaverunt. Vel pro patribus tuis, id est, Judæis infidelibus, qui Christum persequuntur, nati sunt tibi filij, qui Christum verâ fide confitentur. Sequitur: *Constitues eos principes super omnem terram.* Primi enim filij, id est, virgines principes super omnem terram constituuntur, quia universali Ecclesiæ principantur. Secundi filij, scilicet, devoti Christiani, super omnem terram principes constituuntur, quando conculcant terrena, &

se sublevant ad cœlestia appetenda. Tales enim, qui sic terrena conculcant, omnia possident, sicut quidam sapiens, per talem reductionem ostendit dicens: Qui omnia contemnit, omnia sub pedibus habet, omnibus præest. Qui omnibus præest, omnibus dominatur. Qui omnibus dominatur, omnia possidet. Igitur qui omnia contemnit, omnia possidet. Ideo dicit Apostolus: *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.* 2. Cor. 6.

S E R M O II.

Requiem perfectam habuit virgo Maria; requievit enim in ipsa, & requiescit in nobis. In se quidem ipsa requievit in hoc mundo, & modò requiescit in cœlo.

In hoc mundo verò requievit in anima & corpore. Corpore quidem, quia ipsa ejus caro cum anima pugnam non habuit, quemadmodum in præsentem habet cum omnibus. *Caro concupiscit adversus spiritum.* Anima verò cum Deo per amorem unita fuit, & ideo cum Deo perfectè requievit. Ideo dicere poterat cum Propheta: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Gal. 5.

Secundò requiescit modò in cœlo cum corpore & anima: *In civitate sanctificata similiter requievi.* Requiescit ejus corpus cum Deo, quantum ad omnes sensus. Nam ejus oculi requiescunt in videndo faciem Christi, aures ejus in audiendo vocem Christi, nares ejus in sentiendo odorem Christi, os ejus loquendo ore ad os cum Christo, manus ejus in tangendo perso. Eccl. 24.

nam Christi. Similiter ejus anima modo perfectè in Deo requiescit; nam ejus intelligentia requiescit in plenitudine summæ veritatis, ejus voluntas in dulcedine summæ suavitatis, ejus memoria in continuatione æternitatis: propter ista dicitur de quolibet beato & multo fortiùs de ipsa, quæ est beatorum beatissima.

Ha. 32. *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta.* Ipsa enim modò sedet & quiescit in pulchritudine pacis, quantum ad visionem & pulchritudinem summæ veritatis; in tabernaculis fiduciæ, quantum ad securitatem æternitatis; in requie opulenta, quantum ad dulcedinem summæ suavitatis.

Eccl. 24. Tertiò requiescit in nobis. *Et in his omnibus requiem quæsi.* Præmisit enim sex genera hominum in quibus requiescit dicens: *Gyrum cæli circuii sola, & profundum abyssi penetravi, & in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra steti, & in omni populo, & in omni gente primatum habui, & omnium excellentium & sublimium colla propriâ virtute calcavi. Et in his omnibus requiem quæsi.* Ex quibus verbis habetur, quòd ipsa contemplativos continuè facit desiderare cœlestia, ideo dicitur: *Gyrum cæli circuii sola.* Tunc enim gyrum cæli circuit, quando contemplativos cœlestia desiderare facit. Ipsa præsumptuosos à sua præsumptione revocat faciendo eos timere tormenta æterna, ideo dicitur, *Profundum abyssi penetravi.* Tunc enim profundum abyssi penetrat, quando facit, ut præsumptuo-

si pœnam æternam formident. Ipsa tribulatos ad patientiam animat inter adversa, ideo subditur, *in fluctibus maris ambulavi*. Tunc in fluctibus ambulat, quando amaricatos ad patientiæ virtutem revocat. Ipsa avaros facit despiciere terrena, ideo dicitur, *In omni terra steti*. Tunc in cordibus terrenorum stat, quando eos ad contemptum terrenorum adjuvat. Ipsa peccatores facit superare vitia & peccata, ideo dicitur, *In omni gente, & in omni populo primum habui*. Peccatores dicuntur, gentes gentiliter viventes sive genitales. Dicuntur etiam populi, id est, depopulati, quia dæmones eos per diversa vitia depopulantur & destruunt. Tunc enim ipsa in omni gente primum tenet, & populo quando facit ut ipsi peccatores vincant & superent omne peccatum. Ipsa superbos revocat ad humilia, ideo subditur, *& omnium excellentium & sublimium colla propria virtute calcavi*. Tunc enim excellentes & sublimes calcat, quando superbos & arrogantes ad viam humilitatis revocat. In omnibus autem supradictis sex generibus hominum sic correctis, sic revocatis ipsa requiescit, ideo subditur, *& in his omnibus requiem quæsi*.

S E R M O III.

ROs signat Christi incarnationem, vel fecunditatem Virginis.

Primò namque signat Christi incarnationem. Ros quidem generatur in aëris interstitio temperatè calido, & temperatè frigido. Tria interstitia sunt, cœlum, mundus & infernus. Christi

438 S E R M O III.

incarnatio non est facta in supremo interstitio ,
 id est , in cœlo , quia naturam angelicam non
 Hebr. 4. assumpsit. *Nusquam angelos apprehendit.* Nec
 est facta in infimo , id est , in inferno , quia dæ-
 s. Pet. 2. mones non redemit , nec eis pepercit. *Deus an-
 gelis peccantibus non pepercit.* Sed facta est in
 medio , id est , in mundo , quia naturam huma-
 Gal. 4. nam assumpsit. *Misit Deus filium suum factum
 ex muliere , factum sub lege.* Ista autem oratio,
 id est , incarnatio facta est ex calido & frigido.
 Duo enim induxerant Deum , ut homo fieret ,
 scilicet , abundantia charitatis ex parte sui , quæ
 Rom. 5. fuit quasi calor. *Commendat Deus charitatem
 suam in nobis , quoniam cum adhuc peccatores
 essemus , Christus pro nobis mortuus est.* Et mi-
 seria generalis ex parte nostri , quæ fuit quasi
 Psalm. frigus. *Propter miseriam inopum & gemitum
 pauperum.* Ex tali igitur calido , id est , ex cha-
 ritate Dei , & ex tali frigido , id est , generali mi-
 seria generis humani facta est ista oratio , id
 est , filij Dei incarnatio. In hoc tantum deficit
 similitudo : quia ibi est temperatus calor & tem-
 peratum frigus ; hic verò est nimium caloris.
 Eph. 2. *Deus qui dives est in misericordia , propter ni-
 miam charitatem suam , qua dilexit nos cum
 essemus mortui peccato , convivificavit nos Christo.*
 Psalm. Est etiam hic nimium frigus languoris. *Omnes
 declinaverunt , simul inutiles facti sunt.*

Secundò ros signat Virginis fœcunditatem ,
 quod ostenditur per triplicem similitudinem.
 Primò , quia facta est adinstar conchæ marinæ ,
 quæ ex rore cœlesti generat margaritam. Nam
 sicut dicit Isid. Concha marina certo tempore
 se aperit , & rorem cœlestem recipit , & sic mar-

garitam intra sua viscera gignit. Sic beata Virgo consentiendo animum suum aperuit quando dixit: *Ecce ancilla Domini*. Et tunc ros Spiritus sancti in eam descendit, qui margaritam, id est, Christum in ejus utero generavit. Istam rorationem Spiritus sancti, & apertionem Virginis petebat Isa. dicens: *Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum, aperiatur terra & germinet Salvatorem*. Secundò ista virginis fœcundatio facta est adinstar terræ, quæ rore cœlesti perfusa generat viridem herbam. *Fluat ut ros eloquium meum, & quasi stilla super gramina*. Cui verbo alludens Ecclesia ait. *Descendit in uterum Virginis sicut ros super gramen*. Ista igitur terra sic rore madefacta genuit lilium paradisi. *Ego quasi ros Israel germinavi quasi lilium*. Israel interpretatur vir videns Deum, & signat virginem Mariam, quæ fuit virilis in omni sua actione, & fuit videns divinam essentiam per contemplationem, & germinavit lilium, id est, Christum candidum per innocentiam, & odoriferum, per virtutum fragrantiam. Tertiò ista Virginis fœcundatio facta est adinstar velleris, quod rore plenum irrigavit aream, & implevit concham, ut habetur Jud. 5. Istud vellus signat Virginis uterum, in quo fuit plenitudo totius Divinitatis, ex qua plenitudine irrigata est area, id est, universalis Ecclesia, & impleta est concha, id est, omnium fidelium corda. Bernardus. Rigaturus Dominus aream cœlesti rore totum vellus priùs effudit, redempturus etiam genus humanum universum, pretium contulit in Mariam.

Deut.
32.

Osc. 14.

Judic. 5.

Bernar.

Tertiò ros signat Spiritus sancti infusionem,

qui quidem in Maria se defendens multa bona in ea operatus est. Primò enim fecit in ea contra æstam carnalis concupiscentiæ refrigerationem: *Ros obvians ardori venienti humilem efficiet eum.* Ideo dixit sibi angelus: *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*, id est, ab æstu omnis concupiscentiæ refrigerabit. Secundò dedit sibi spiritualis dulcedinis prægustationem.

Num. 11. Cum descenderet super castra ros descendebat pariter & manna. Castra Dei fuit animus Virginis Mariæ, qui sic fuit vallatus & munitus, quòd nunquam ingredi potuit inimicus. Cum igitur in istud castrum descendebat ros, id est, Spiritûs sancti roratio, descendebat pariter & manna, id est, cœlestium prægustatio. Ipsam autem prægustationem habere promeruit, propter munditiam & puritatem, quam semper servavit. Sicut enim dicit Glossa super illud verbum: *Qui dat jumentis escam ipsorum: & pullis corvorum invocantibus eum.* Pulli enim corvorum quamdiu habent pilos albos à parentibus deseruntur, tunc cœlesti pascuntur. Quia igitur Virgo beata semper fuit alba, id est, purissima, ideo semper fuit cœlesti rore pasta. Tertio fecit in ipsa spiritualem exultationem. *Sicut ros super herbam sic hilaritas regis.* Rex enim, id est, Christus sibi attrisit, quando animum suum inenarrabili exultatione profudit. De qua exultatione ipsa dicit: *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Et ista exultatio fuit sicut ros super herbam: quia magnam in ea fecit fœcundationem operum, & refrigerationem omnium vitiorum. Quarto dedit sibi vitæ æternæ messionem. Dicitur enim:

Qui seminat spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Et quoniam ista in spiritu seminavit, ideo vitam æternam messuit. Istam autem messionem non habuit à se, sed à rore cœlesti, ideo poterat dicere cum Job: *Ros morabitur in messione mea.* Quintò dedit sibi totius vitæ perfectionem, quæ quidem consistit in orando, & contemplando. In hujus figura dicitur: *In pinguedine terræ, & in rore cœli desuper erit benedictio tua.* In ipsa etiam fuit ros cœlestis, id est, cœlestium donorum magna aviditas. In ipsa etiam fuit pinguedo terræ, id est, operum misericordiæ magna fœcunditas, quæ dicitur pinguedo terræ, quia ipsa opera misericordiæ fiunt tantùm in terra, & non in cœlo. Et in istis duobus consistit vitæ perfectio, scilicet, in faciendo misericordiæ opera, & in desiderando cœlestia.

Gal. 5.

Job. 19.

Gen. 27.

S E R M O IV.

Rosa dicitur Virgo Maria, prout ipsa dicit: *Quasi plantatio rose in Hiericho.* Hiericho interpretatur Luna, & signat Ecclesiam militantem, in qua ad modum lunæ, quamdiu est in præsentis vitæ multos habet defectus. In hac igitur Hiericho, id est, in Ecclesia militanti ipsa est plantata, quia ipsa inter nos & Deum est media constituta. Rosa autem potest considerari, quantum ad sui qualitatem, amœnitatem, & virtutem.

Eccl. 24.

Qualitas autem ejus potest esse quadruplex. Una est, quia rosa calida est, & frigida. Est enim frigida in foliis, & calida in semine, ita

quòd passiones calidas sanat frigiditate foliorum, & passiones frigidas sanat caliditate seminum. Secunda est, quia rosa est aquosa, & tota rorida, id est, rore plena. Ros autem intra latens excutitur calore solis, vel ignis. Tertia est, quia rosa quantò plus conteritur, tantò major odor sentitur. Quarta est, quia rosa de spinis nascitur, sed tamen naturam spinarum non imitatur. Propter ista quatuor Virgo beata rosæ assimilatur. Quidam enim sunt frigidi in amore Dei; ipsam passionem frigidam ipsa sanat, dum eorum corda ad amorem Dei inflammant, ideo dicitur: *Non timebit domui suæ à frigoribus nivium, omnes domestici ejus vestiti duplicibus.* Frigus nivis est frigiditas mentis; sed contra istud frigus ipsa domesticos suos, id est, sibi devotos vestit duplicibus, scilicet charitate Dei, & proximi. Quidam etiam sunt calidi, id est, malo igne concupiscentiæ inflammati. Sed istam passionem ipsa sanat, quia ignem malæ concupiscentiæ extinguit, & rorem gratiæ refrigerantis infundit, id est ut dicitur: *Ros obviam ardori venienti humilem efficiet eum.* Secundò ipsa est tota rorida, id est, rore Spiritûs Sancti plena, sicut Angelus ei dixit: *Ave gratia plena Dominus tecum.* Istum autem rorem divinæ gratiæ ab ea excutimus, quando per ferventia desideria eam exoramus. Ista autem talis excussio aliquando fit calore solis, aliquando calore ignis. Sol est Christus: *Vobis timentibus nomen meum orietur sol iustitiæ.* Ignis est Spiritus Sanctus: *Ignem veni mittere in terram.* Quando igitur ad ipsam afficimur vehementer ex eo quòd sol iustitiæ est, & in utero

Prov.
ult.

Ecl. 4.

Matt. 4.

Luc. 12.

suo habuit, tunc virtute solis ab ea rorem gratiæ excutimus. Quando vehementer ad ipsam afficimur ex eo quòd ignis Spiritûs sancti ipsam purgavit, & in ipsam supervenit, tunc virtute ignis ab ipsa rorem gratiæ impetramus. Ista autem desideria ferventia in nobis ipsa generat imò etiam præoccupat. *Præoccupat qui se concupiscunt, ut se illis prior ostendat.* Tertiò ipsa fuit contrita, id est, tribulationibus afflicta, & quantò sustinebat majores contritiones, tantò majores reddebat odores. Nam in Ægyptum expulsa dedit odorem patientiæ. In passione filij, gladio perforata dedit odorem fidei perfectæ. In tribulationibus aliorum dedit odorem compassionis. In tribulationibus, quas patiebatur à Judæis, dedit odorem gratiarum actionis. In tribulatione, quam post Christi ascensionem patiebatur ex filij absentia, dabat odorem sancti desiderij, & devotionis. Post istos tales odores, debet quilibet currere, & ire per desideria & per bona opera, *Trabe me post te in odorem unguentorum tuorum.* Quarto ipsa fuit de Judæis spinosis nata, sed tamen eorum mores non fuit imitata. Unde cantat Ecclesia: *Sicut spina rosam, genuit Judæa Mariam.* Judæi enim erant superbi, & ipsa humillima. Judæi enim erant vitiis pleni, & ipsa gratiâ plenissima. Judæi enim erant infideles, & ipsa fide plenissima. Judæi enim erant terrena appetentes, ipsa cœlestium avidissima, ideo dixit ei pater suus David: *Audi filia, & vide &c.* Ipsa enim populum suum, & domum patris sui oblita, quia eorum mores non fuit imitata. Fuit etiam ista rosa nata de Eva spino-

Sap. 6.

Cant. 1.

sa, sed ejus naturam non est imitata. Bernardus in quodam sermone: O Virgo virga nobilissima Jessæ, per quam in ramo convaluit, quod perierat in radice. Ramus amaritudinis Eva, ramus æternæ dulcedinis Maria. Mira, & profundissima dispensatio divinæ sapientiæ, quod nascitur talis virga de tali radice, talis filia de tali matre, talis libertas de tali servitute proscripta, talis imperatrix de tali captiva, de tam sicca spina tam florens rosa.

Secundò rosa potest considerari quantum ad suam amœnitatem; delectat enim visum, olfactum, gustum, & tactum. Sic beata Virgo delectat nos quantum ad spirituales visum suâ pulchritudine, quia ejus facies est nimis gratiosa. *Erat enim pulchra valdè, & incredibili pulchritudine, oculis omnium gratiosa & amabilis videbatur.* Delectat Angelos, quia ejus facies est nimis delicata. *Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis.* Divites plebis sunt Angeli, qui præ cæteris habent divitias regni cœlestis. Delectat etiam ipsum Christum, quia ejus facies est nimis speciosa. *Concupiscet rex decorem tuum. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* Propter ista tria dicitur: *Tu gloria Jerusalem, tu letitia Israël, tu honorificentia populi nostri.* Jerusalem interpretatur visio pacis, & signat Christum, qui est pax nostra. Israël interpretatur vir videns Deum, & signat Angelum, qui semper videt faciem patris. Populus noster signat genus humanum. In visione igitur faciei beatæ Virginis Christus gloriatur, Angelus lætatur, & genus

Hect. 2.

Psalm.

Psalm.

Cant. 2.

Judith.

14.

humanum honoratur. Secundò delectat spiritua-
 tualem olfactum præ sui odoris immensitate.
 De cuius odore dicitur : *Odor vestimentorum* Cant. 4.
tuorum, id est, virtutum tuarum, *sicut odor*
thuris, quia & Deo est gratum sacrificium,
 & recreat animum nostrum. De odore virtutum
 ipsius dicitur : *Myrrha, & gutta, & casia* &c. Psalm.
 Myrrha quæ est amara signat castitatem, sive
 carnis mortificationem. Gutta, quæ tumores
 frangit, signat humilitatem. Casia, quæ in
 aquis nascitur, signat fidem, quæ in baptismo
 percipitur. Istæ tres virtutes fuerunt in ea valdè
 odoriferæ. Nam castitas sive virginitas facit
 odorem Angelo, humilitas facit odorem Deo,
 fides ejus fecit odorem toti mundo. Tertio de-
 lectat spiritualement gustum sua suavitate. *Qui* Eccl. 24.
edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me ad-
huc sitient. Ipsa enim reficit memoriam cogita-
 tionibus sanctis, intelligentiam intentionibus
 rectis, & voluntatem affectionibus mundis.
Cibavit illum Dominus pane vitæ & intellectu. Eccl. 45.
 Ipsa enim cibatur memoriam pane vitæ, quando
 in talibus cogitationibus eam reficit. Ipsa ci-
 bat intelligentiam pane intellectûs, quando re-
 ctis intentionibus eam pascit. Ipsa voluntatem
 potat aquâ sapientiæ, quando lapidis affectio-
 nibus eam nutrit. Quarto delectat spiritualement
 tactum suâ suavitate & lenitate, ideo dicit
 Bernardus : Quid ad Mariam trepidet accedere Bernar.
 humana fragilitas ? nihil in ea austerum, nihil
 terribile invenies ; tota suavis est. Et quia sic
 suavis est, ideo quærenda est & amplexanda
 per devotionem : *Arripe illam & exaltabit te,* Prov. 4.
glorificaberis ab illa cum amplexatus fueris eam.

Propter ista omnia cantat Ecclesia : *Speciosa facta es & suavis in deliciis tuis sancta Dei genitrix*. Per hoc quod dicitur , *speciosa* , notatur quòd ipsa delectat spirituales tactum ; per hoc quod dicitur *in deliciis* notatur , quòd ipsa delectat spirituales gustum. Per hoc quod dicitur , *sancta Dei genitrix* , notatur , quòd ipsa delectat spirituales olfactum. In hoc quod dicitur *Dei genitrix* , notatur , quòd in utero suo fuit balsamum paradisi , & ideo tota odorifera extitit.

Tertiò rosa potest considerari , quantum ad suam virtutem. Si quidem ex rosis aliquando electuarium , aliquando oleum , aliquando emplastrum , aliquando collyrium , insuper & diversæ præparationes fiunt ex ipsis rosis , contra diversas infirmitates. Maxime autem rosa habet virtutem super quadruplicem infirmitatem. Ipsa enim stomachum & cor confortat , fluxum ventris refrenat , oculos clarificat , dolorem capitis sanat : Sic beata Virgo cor confortat , dando scilicet Dei charitatem , quæ intantum cor confortat , & fortem facit , quòd propter Christum mortem parvi pendit. *Fortis est ut mors dilectio , dura sicut infernus emulatio*. Augustinus : Omnia sæva & immania facilia , & propè nulla facit amor. Ipsa fluxum peccatorum refrenat , dando Dei timorem qui vitare facit peccata. *Per timorem Domini declinat omnis à malo*. Ipsa oculum intellectus clarificat dando divinorum cognitionem : quæ quidem cognitio oculum mentis illuminat. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos*. Ipsa caput quæ est spes sanat , quando spem nostram te-

Cant. 7.

Aug.

Prov. 15.

pidam ad cœlestia desideranda subleuat. Quod enim spes sic caput mentis dicitur: *Galeam spem salutis assumite.* Propter ista dicitur: *Ego mater pulchra dilectionis, & timoris, & agnitionis & sanctæ spei*, ecce quòd cor confortat per charitatem, & timoris, ecce quia fluxum vitiorum restringit per timorem, & agnitionis, ecce quia spirituales visum clarificat per divinorum illuminationem, & sanctæ spei, ecce quia caput mentis sanat per spei sublevationem.

Theff. 5.

Eccl. 24.

S E R M O I.

Salutatio angelica à Patre ad quem spectat Sautoritas, fuit imperata; à filio qui est Dei sapientia, fuit dictata; à Spiritu sancto conscripta, de quo scriba dicit Propheta: *Lingua mea calamus scribæ.* Et à tota Trinitate fuit angelo Gabrieli commissa, & ideo ista talis & tanta salutatio cum devotione Mariæ est dicenda. Videamus igitur à quibus debeat dici, qualiter & propter quid.

Debent autem maximè dici à viris cœlestibus & devotis: quod significatur per hoc quòd tres illam salutationem composuerunt, scilicet angelus qui dixit: *Ave gratia plena, Dominus tecum benedicta tu in mulieribus*, Ecclesia quæ addidit, *Maria*; Et Elisabeth quæ dixit: *Benedictus fructus ventris tui.* Angelus autem est cœlestis & purus. Dionysius: Angelus est speculum purum, clarum, incontaminatum, incoquinatum, & immaculatum. Ecclesia est sine macula & ruga, ut dicitur, Elisabeth pura

Dionys.

Eph. 5.

Luc. 1.

& iusta & sine querela, ut habetur. Ex his igitur datur intelligi, quòd quicumque istam salutationem virgineam dignè & meritoriè vult dicere, debet habere cor purum & angelicum, quantum ad Deum; debet esse sine macula peccati, quantum ad seipsum; & debet esse sine querela, quantum ad proximum. Vel potest dici quòd per angelum signantur virgines. **Bernardus**: Quid decorius virginitate, quæ de homine angelum fecit. Per Ecclesiam significantur viduæ. Ecclesia enim quodammodo vidua remanfit, quando sponsus suus ad cœlos ascendit. Per Elisabeth quæ erat copulata conjugio, intelliguntur conjugati. Illi igitur qui servant virginatè, & qui dignè custodiunt suam viduitatè, & qui licitè utuntur copulâ matrimoniali, hanc salutationem dignè dicere possunt; & tamen peccatores non debent cessare ab ejus laude. Hieron. in sermone de assumptione: Si virgo es, lauda: quia meruisti esse quod laudas. Si continens es, etiam debes laudare, quia non aliunde constat ut possis esse casta quàm ex gratia Christi, quæ plenissimè fuit in Maria quam laudas. Quod si conjugata aut certè peccatrix, nihilominus confitere & lauda, quia misericordia in omnibus profluxit, & gratia ut laudes. Et quamvis non sit speciosa laus in ore peccatoris, noli tamen cessare, quia inde tibi promittitur venia unde laudes.

Secundò videndum est qualiter ista salutio sit dicenda. Est autem dicenda frequenter humiliter & devotè. Frequenter quidem eam salutare debemus, quia ab ipsa frequenter beneficia

neficia recipimus & multa. *Sume cytharam*, id est *Isa. 1*
 est, salutationem angelicam, scilicet, *Ave*,
 quæ quando dicitur, facit Virgini quandam
 melodiam. *Et circui civitatem*, id est, virgi-
 nem gloriosam, in qua omnes cives, id est,
 omnes cogitationes, fuerunt uniti in unum fi-
 nem. Et dicitur, *circui*, quia tota & in cir-
 cuitu est laudanda, quia in ea nihil fuit quod
 non fuerit laude dignum. Deinde subdit Pro-
 pheta: *Bene cane. Frequentata canticum ut me-
 moria tui sit.* Ille benè canit qui eam ore, cor-
 de, & opere laudat. Ille bene frequentat, qui
 ab ejus laude non cessat. Et talium Virgo B.
 habet memoriam, quia eos copiosè remune-
 rat, dum vitam æternam eis donat: *Qui eluci- Eccl. 24*
dant me, vitam æternam habebunt. Secundò
 ista salutatio dicenda est humiliter; quæ qui-
 dem humilitas non tantùm debet esse in corde,
 sed etiam in corpore, & in genuflectione. Non
 enim est magnum si ad istam salutationem
 mortalis homo genua ponit in terra, ad cujus
 prolationem Rex cœlorum descendit in terram.
 Non est mirum si ad istam salutationem hu-
 miliat se vermiculus, ad cujus prolationem
 rex gloriæ factus est parvus. Non est magnum,
 si servus se humiliat & genua flectit, quando
 regina cœli & terræ salutatur. Tertio dicenda
 est devotè; Tunc autem devotè dicitur, quan-
 do dicitur cum cordis attentione, cum recta
 intentione & cum fide, & cum spei certitu-
 dine. Debet enim dici cum cordis attentione
 ne conqueratur & dicat: *Populus hic labiis me Isa. 29*
honorat, cor autem eorum longè est à me. De-
 bet dici cum recta intentione. Multi enim sa-

Mat. 6.

lutant personas nobiles, ut videantur eis esse familiares; sic etiam multi reverentur, & salutant beatam Virginem, ut sibi esse devoti credantur. De talibus potest dici: *Receperunt mercedem suam.* Debet etiam dici cum fide & spei certitudine, ut scilicet quæ petimus ab ipsa, nos habere speremus. Superba enim esset illa domina, quæ non resalutaret salutantes se; & quia regina nostra est humillima, ideo eos qui salutant eam dignè, ipsos resalutat ad se invitando. *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini.*

Ecc. 24.

Tertiò videndum est, propter quid ista salutatio sit dicenda. Est autem dicenda propter exemplum debitum & fructum. Propter debitum quidem, quia salutatio debetur amicis beneficis & dominis; & ipsa est amica nostra. *Ego,* inquit ipsa, *mater pulchræ dilectionis, timoris, & agnitionis,* id est, quæ pulchrè diligo, & quæ amari volo pulchrè. *Surge propera amica mea.* Est etiam benefica nostra: *Proposui pro luce habere illam. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa. Proposui hanc adducere mihi ad convivandum, sciens quoniam mecum communicabit de bonis suis.* De beneficiis autem

Ecc. 24.

Cant. 2.

Sap. 7.

Sap. 8.

Aug:

Róm.

Mat.

quæ ab ipsa recipimus, dicit Augustinus in oratione: Per te Virgo beata hæreditamus misericordiam miseri, & ingrati gratiam peccatores veniam, sublimia infimi, cœlestia terreni, domini homines mortales vitam, patriam peregrini. Ideo sibi potest convenire illud: *Salutate Mariam quæ multum laboravit in nobis.* Laboravit quidem in Ægyptum fugiendo, in

filium nutriendo, discipulos edocendo, pauper-
 rarem sustinendo, & pro nobis orando. Est
 etiam domina nostra quæ ubique dominatur.
*In omni populo, & in omni gente primatum te-
 nuï & omnium excellentium & sublimium colla
 propriâ virtute calcavi.* Ipsa habet dominium
 in cælo, ideo dicit, *in omni populo*, scilicet
 angelorum. In mundo, ideo subdit, *& om-
 nium excellentium &c.* Secundò debemus salu-
 tare eam propter exemplum; habemus enim
 ex hoc exemplum ab angelo qui eam saluta-
 vit in thalamo. Unde dicitur: *Ingressus ange-
 lus ad eam dixit, Ave gratiâ plena.* A Joanne
 qui eam salutavit in utero, unde dicitur:
Exultavit in gaudio infans in utero meo. A
 Christo qui eam salutavit in cælo: *Surrexit
 rex in occursum matris adoravitque eam*, id est,
 salutavit, quando ipsam in cælum deduxit.
 Debemus igitur erubescere eam non salutare
 postquam eam tales salutant: *Erubescit à sa-
 lutantibus de silentio.* Bern. Invitat nos ad Mariæ
 salutationem Gabrielis exemplum, Joannis tri-
 pudium, & resalutationis lucrum. Tertidò debe-
 mus eam salutare propter fructum; Si enim sa-
 lutamus eam cum devotione, ipsa resalutat
 nos cum gratiarum exhibitione. Spiritualiter au-
 tem tres gratias dat resalutantibus, de quibus
 dicitur: *Obviavit illi quasi mater honorificata.*
 Obviamus nos illi sanctis desideriis, & devo-
 tis laudibus; obviat ipsa nobis auxiliis op-
 portunis. Dat autem nobis panem gratiæ, unde
 sequitur: *Cibavit illum Dominus pane vitæ &
 intellectûs.* Dat virtutem perseverantiæ, unde
 sequitur: *Et firmabitur in illo, & non flectetur.*

Eccl. 24

Luc. 1.

3. Reg. 12

Eccl. 47
Bernas.

Eccl. 14

Dat exaltationem gratiæ, unde sequitur: *Et exaltabit illum apud proximos suos.*

S E R M O II.

Salutatio virginea quâ fuit ab angelo salutata est diabolo valdè odiosa, & est Virgini valdè gratiosa, & est nobis valdè fructuosa.

Est enim, dico, diabolo valdè odiosa, nec mirum, quia per illam fuit territus: *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Per illam fuit confusus: *Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo Nabuchodonosor.* Per illam fuit contritus: *Ipsa conteret caput tuum.* Per illam fuit mortuus, unde dicitur Judicum 6. in figura: Inter pedes Jael ruit & defecit, & mortuus est, scilicet Syfara, id est, diabolus. Interpretatur enim Syfara exclusio gaudij, & signat diabolum, qui est exclusus à cœlesti gaudio. Quando igitur diabolus illam salutationem audit, ita est ac si audiret tonitruum, quo terretur. *Vox tonitruum tui in rota.* Cùm enim illa salutatio profertur ita terretur, tanquam si ebrius rotaretur, ita est ac si videret baculum sive clavam quâ percutiatur. *Consurget virga de Israel, & percutiet Duces Moab,* id est dæmones: ita est sibi ac si videret gladium, quo jugularetur. *Amputavit Judith pugione caput Holofernis.* Judith interpretatur glorificans & signat Virginem, quæ Deum semper glorificavit. Holofernes interpretatur infirmitas disensionis, & signat diabolum, qui multos enervat robustos, & multos pacificos ad disensionem provocat. Tunc enim Judith caput

Can 6.

Judith.

14.

Gen. 3.

Num.

24.

Judith.

15.

Holofernus amputavit, quando beata Virgo dominium ab eo abstulit. Ita est etiam sibi ac si videret clavum & malleum, quo excerebretur. Judicum 6. in figura. *Sinistram manum misit Iael ad clavum, & dexteram ad fabrorum malleos tempus Sysarae valide perforans.*

Judicum
6.

Secundò ista salutatio est Virgini valdè gratiosa. Cùm enim illam audit gratiosè eam valdè recipit quia ibi recitantur sex privilegia, quæ ipsa habuit. Primum est, quia fuit speculum totius munditiæ, quod notatur cùm dicitur *Ave*, id est sine ve alicujus culpæ. *Candor est enim lucis aternæ, & speculum sine macula.*

Sap. 7.

Secundum est, quia ipsa est lucerna totius civitatis supernæ: quod notatur in hoc quòd dicitur *Maria*, quæ interpretatur illuminatrix. Unde illud quòd dicitur de Domino potest dici de Domina, *Lucerna illius*, scilicet civitatis supernæ, *est agnus*. Similiter lucerna illius est agna, id est Virgo Beata. Bern. Mariæ præsentia totus illuminatur orbis adeo ut etiam ipsa superna civitas clariùs rutillet virginæ lampadis illustrata fulgoribus. Tertium est, quia ipsa est aquæductus exiens de paradiso. Bernardus: Propterea humano generi tanto tempore fluentia gratiæ defuerunt, quia nondum intercesserat aquæductus. Quartum est, quia ipsa fuit thalamus regis gloriæ, qui scilicet novem mensibus in ejus utero habitavit; quod notatur per hoc quòd dicitur, *Dominus tecum. Tanquam sponsus Dominus procedens de thalamo suo. Qui creavit me requievit in tabernaculo meo.* Quintum est, quia ipsa

Apoc.
21.

Bernar.

Bernar.

Eccl. 41.

facta est receptaculum benedictionis , quod notatur per hoc quod dicitur , *Benedicta tu in mulieribus*. Eva quidem incurrit maledictionem , & ista attulit benedictionem. Augustinus: Impleta est Maria gratiâ. Eva evacuata est culpa , maledictio Evæ in benedictionem Mariæ mutatur. Auctrix peccati Eva , Auctrix meriti Maria. Eva occidendo , ista vivificando profuit. Obedientia pro inobedientia permutatur , fides pro perfidia compensatur. Sextum est , quia ipsa est mensa supernæ refectiois , quod notatur per hoc , quod dicitur , *Benedictus fructus ventris tui*. Istum enim fructum benedictum ventris sui dat nobis ad comedendum , & bibendum. *Comedite amici mei , & inebriamini charissimi*. Dat etiam seipsam nobis ad manducandum. *Qui edunt me adhuc esurient , & qui bibunt me adhuc sitient*.

Tertiò ista salutatio est nobis valdè fructuosa , quia liberat à confusione æterna , præservat à culpa , & dignos nos facit vitâ æternâ. *Qui audit me* , id est , mandata mea de me salutando , *non confundetur*. *Et qui operantur in me* , id est , qui non tantùm salutant me linguâ , sed etiam bonâ vitâ , *non peccabunt*. *Et qui elucidant me* , id est , qui lucidè salutant me , *vitam æternam habebunt*. Ista autem regina est tam sublimis , & tam alta , quòd non posset à nobis dignè laudari , propter suam sublimitatem. Est tamen tam humilis & pia quòd laudes nostras libenter recipit propter suam bonitatem. Quamvis igitur omnino insufficientes simus propter infirmitatem nostram , & ipsa excedat omnem laudem

humanam, non tamen debemus cessare ab ejus laude. *Benedicentes Dominum, & Dominam*, Ecc. 43. *exaltate eam quantum potestis, quia major est omni laude.* Nullus eam sufficienter potest laudare, quam sic salutat humiliter Angelus dicens, *Ave gratiâ plena.* Quam sic singulariter elegit Pater Æternus. *Elegit eam in habitationem sibi.* Luc. 2. Quam reverenter filius honorat: *Erat subditus illis.* Cui sic totaliter se commisit Spiritus Sanctus: *Spiritus Sanctus superveniet in te, &c.* Luc. 1. Quam universaliter laudat & adorat totus mundus: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Luc. 1.

S E R M O III.

Salutatio beatæ Mariæ qua Angelus eam salutavit, omnes causas comprehendit, propter quas ipsa est meritò salutanda. Siquidem salutanda est Domina tam formosa, ideo dicitur, *Ave.* Salutanda est Domina tam generosa, ideo dicitur, *Maria.* Salutanda est Domina tam gratiosa, ideo dicitur, *gratiâ plena.* Salutanda est Domina tam gloriosa, ideo dicitur, *Dominus tecum.* Salutanda est Domina tam famosa, ideo dicitur, *Benedicta tu in mulieribus.* Salutanda est Domina tam fructuosa, ideo dicitur, *Benedictus fructus ventris tui.*

Primò igitur salutanda est Domina tam pulchra & tam formosa, quod notatur per hoc quod dicitur, *Ave*, id est sine ve alicujus maculæ, sive culpæ. Fuit enim sine macula in corpore, fuit sine culpa in mente. Ipsa enim habuit pulchritudinem mentis & corporis. De Eph.

pulchritudine corporis dicit sanctus Epiphanius, quòd ipsa fuit staturæ mediæ, & quòd fuit coloris frumentitij, & quòd habuit capillos flavos, & bonos oculos, & nigra supercilia, & nasum oblongum, & oblongas manus, digitos prolixos, & faciem longam. De filio autem dicit, quòd fuit coloris frumentitij, & quòd fuit sex pedum longitudine, & quòd habuit capillos longos & flavos, & supercilia nigra, aliquantulum circumflexa, & quòd habuit faciem longam aliquantulum inclinatam. Ex quibus apparet quòd filius fuit matri multum consimilis. Quidam tamen expositior dicit, quòd Virgo beata in oculis & pilis fuit temperatè nigra. In colore verò fuit mixtim alba & rubea. De pulchritudine mentis dicitur: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Sunt quædam animæ, quæ non habent maculam alicujus peccati mortalis, & tamen non sunt pulchræ quia multos defectus habent, & dato quòd sint totæ pulchræ, & quòd habeant omnes virtutes in sui perfectione, sicut fuerunt Apostoli, non tamen fuerunt sine veniali. Virgo autem gloriosa & fuit pulchra, quia nunquam aliquod peccatum commisit; & fuit tota pulchra, quia omnes virtutes in sua perfectione habuit, & nullus defectus in ea unquam fuit, & fuit sine macula quia nunquam aliquod peccatum veniale commisit. Et ideo meritò sponsus sibi dicit:

Hugo de
S. Victore.

Tota pulchra es amica mea, &c. Quàm pulchra es & suavis, quàm scrutator rerum probat, quam inspector cordium laudat, quam diligit actor pulchritudinis, cui testimo-

nium perhibet magister veritatis.

Secundò salutanda est Domina tam nobilis , & tam generosa ; quod notatur per hoc quòd dicitur *Maria* , quæ interpretatur domina sive illuminatrix , sive stella maris. Quæ triplex interpretatio triplicem ejus nobilitatem insinuat. Quarum prima confugit ex dominij universitate , secunda ex generis claritate , tertia ex animi virtute. Prima igitur causatur ex dominij universitate , quæ notatur ex prima interpretatione , quâ dicitur *domina*. Ad perfectum autem dominium sicut dicit Dionys. in lib. de divi. nomin. tria requiruntur , scilicet præeminentia , continentia , & permanentia. Si enim aliquis debet esse Dominus , oportet quòd aliquibus præemineat , & quòd aliquando possideat , & contineat , & quòd ab ipso dominio non cadat. Ista tria habet Domina nostra , unde ipsa dicit : *Ab initio & ante secula creata sum* , ecce præeminentia. Ipsa enim omnia secula præcessit , & si non tempore tamen dignitate ; *Et usque ad futurum seculum non desinam* , ecce permanentia ; *& in Jerusalem potestas mea* , ecce continentia. Secunda nobilitas causatur ex generis claritate , & ista accipitur ex secunda interpretatione , qua dicitur *illuminatrix*. Olim quidem in veteri testamento erant quatuor personæ clarissimæ , scilicet Patriarcha , Propheta , Rex , & Sacerdos. Ex ista quadruplici stirpe Virgo B. descendit. Primò ex stirpe patriarchali , quia descendit ab Abraham Patriarcha. Secundò ex stirpe Prophetali , id est ex Nathan Propheta filio David , sicut dicit Dam. Unde & Lucas texit suam genealogiam per Nathan. Tertiò

Dionis.

Eccl. 14.

Damas.

ex stirpe regali , quia ex David rege. Ista duo scilicet primam & tertiam tangit Ecclesia dicens : *Nativitas gloriosa virginis Maria ex semine Abraha orta de tribu Iuda , clara ex stirpe David.* Quartò descendit ex stirpe sacerdotali ; Ipsa enim fuit cognata Elisabeth uxoris Zachariæ ; Zacharias enim fuit de tribu Levi ; Elisabeth verò de filiabus Aaron sicut dicit Lucas. Et sic patet , quòd Virgo B. cum tribu sacerdotali cognationem habuit. Tertia nobilitas causatur ex animi virtute ; & ista intelligitur ex trina interpretatione , qua dicitur stella maris. Ex hoc enim habetur quòd in ea fuit virtus humilitatis , virginitatis , & pietatis. Sicut enim stella est magna , sed videtur parva ; sic & Virgo beata erat magna dignitate , sed fecerat se parvam per humilitatem. Notatur autem sua virginitas , quia sicut stella sine sui corruptione radium emittit , sic ipsa sine sui violatione filium generavit. Notatur etiam ejus pietas , quia sicut stella illa maris nautas in periculis dirigit , sic & ipsa tribulatis in periculis subvenit misericorditer. Habuit igitur nobilitatem virtutis , unde ipsa dicit : *In me omnis gratia vitæ & veritatis , in me omnis spes vitæ & virtutis.* Quando igitur istæ duæ nobilitates , scilicet carnis & virtutis invicem conjunguntur , meritò collaudantur : si verò separantur tunc nobilitas carnis non est laudabilis sed vituperabilis. Nobilitas autem virtutis sine nobilitate carnis , tantò amplius laudatur , quanto per propriam vincens naturam laudabiliter operatur.

Ecclesiasticus 4.

Tertio salutanda est Domina tam gratiosa ;

quod notatur per hoc quod dicitur, *gratiâ plena*. Ipsa enim sicut dicit Bernard. fuit gratiosa Deo per humilitatem, Angelo per virginitatem, homini per fecunditatem; qualiter autem est gratiosa toti mundo cantatur per Ecclesiam, *Maria mater gratia, mater misericordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe*. Ipsa enim est gratiosa peccatoribus ejus misericordiam implorantibus unde dicitur, *Mater misericordia*. Ipsa est gratiosa omnibus morientibus, quia eos ab insidiis diaboli protegit, ideo dicit: *Tu nos ab hoste protege*. Ipsa est gratiosa omnibus animabus de corpore egredientibus quia eas in manu suscipit, & in cœlum deducit, unde subditur, *Et hora mortis suscipe*. Fuit autem plena gratia in ventre & in mente & utramque gratiam habuit præ cæteris creaturis. Nam in mente intantum fuit Dei gratiâ plena quod in ea nihil vacuum remansit. Quamdiu enim vas potest aliquid recipere, tandiu habent aliquid de vacuitate. Unum omnis alia creatura aliquid vacuitatis habuit, quia majorem gratiam recipere potuit. Virgo autem B. intantum fuit plena gratiâ quod majorem recipere non potuit. Secundò fuit plena gratiâ in ventre, quia ibi habuit fontem omnium gratiarum. Et ista fuit major gratia quam habere potuit, nisi divinitati uniretur major gratia intelligi non potuit quàm quod esset mater Dei. Unum dicit Bernar. Legimus Stephanum plenum gratiâ & fortitudine, & Apostolos repletos fuisse Spiritu sancto sed longè dissimiliter à Maria; nam nec in illo habitabit plenitudo divinitatis corporaliter quemadmo-

Bernar.

Bernar.

dum in Maria ; unum dicit Bernar. Nec illi conceperunt de Spiritu S. quomodo Maria.

Quartò salutanda est Domina tam gloriosa, quod notatur cum dicitur , *Dominus tecum.* Fuit enim secum Dominus pater qui eam fecit valdè potentem , Dominus filius qui eam fecit valde sapientem , Dominus Spiritus S. qui eam fecit valdè clementem. *Manum suam misit ad fortia ;* ecce quàm potens. *Os suum aperuit sapienti.* Ecce quàm sapiens , *Et lex clementie in lingua ejus ,* ecce quam clemens. Bern. in quodam sermone. Tecum Dominus ut te sanctificet , tecum ut te conseruet , tecum ut faciat matrem de filia , reginam de ancilla , cœlum de terra. Idem ibid. Dominus tecum , scilicet Pater cum Filio , Filius cum Paraclito, tota Trinitas opere indiviso.

Quintò salutanda est Domina tam formosa, quod notatur cum dicitur , *Benedicta tu in mulieribus.* Olim quidem mulieres habebant quatuor maledictiones. Unam habebant fecundæ , quia cum dolore pariebant. *In dolore paries.* Secundam habebant steriles , quæ erant maledictæ à lege. Duas alias habebant communiter ; Una est maledictio subjectionis : *Sub viri potestate eris , & ipse dominabitur tibi.* Alia est maledictio incinerationis ; unde dictum fuit Adæ in persona sui & omnium : *Maledicta terra in opere tuo , donec revertaris in terram de qua assumptus es , quia pulvis es & in pulverem reverteris.* Ab ista quadruplici maledictione Virgo beata liberata fuit , & quadruplicem benedictionem habuit. Ipsa enim fuit sine dolore puerpera ; ipsa fuit sine sterili-

Prov.
ult.

Gen. 3.

Gen. 3.

Gen. 3.

rate foecunda ; ipsa fuit omnibus creaturis
 praelata ; ipsa est veste immortalitatis indura.
 Qualiter autem fuit benedicta in mulieribus
 ostendit Bernar. in quodam serm. dicens : Bene-
 dicta tu in mulieribus quia singularis merities ;
 Benedicta quia mulierum salutatrix es ; Bene-
 dicta quia virgo & mater es. O verè foemina ,
 super foeminas benedicta , super omnes bene-
 dictas praelecta ! O verè gemma inæstimabilis
 de thesauro cœlestis sapientiæ producta , &
 totius Trinitatis artificio incomparabiliter ador-
 nata , deinde subdit : Tu es verè benedicta in
 mulieribus , quia tu es martyrum gloria , vir-
 ginum decus , innocentiae speculum , castitatis
 exemplar , integritatis forma.

Bernar.

Sextò salutanda est Domina tam fructuosa,
 quod notatur cum dicitur , *Et benedictus fru-
 ctus ventris tui.* Iste fructus fuit Jesus Chri-
 stus filius Dei , qui nobis attulit triplicem be-
 nedictionem. Nos enim eramus multis peccatis
 involuti , multis vulneribus tentationum con-
 fessi , & à cœlesti regno exclusi ; & ideo ve-
 nit Jesus cum salute , ut nos à peccatis salva-
 ret , quia Jesus interpretatur salvator , unde
 dicit angelus : *Vocabis nomen ejus Iesum , ipse*
enim salvum faciet populum à peccatis eorum.
 Venit enim Christus cum unguentis , ut vul-
 nera nostra sanaret , quia Christus interpreta-
 tur unctus. *Unguentarius faciet pigmenta sua-
 vitatis & unctiones conficiet sanitatis.* Venit
 filius Dei portans secum gloriam , ut eam no-
 bis daret , & ad cœleste regnum perduceret ;
 unde cantat Ecclesia : *Ecce advenit dominator*
Dominus , & regnum in manus ejus , & potestas

Matt. 7.

Eccl. 38.

Et imperium. Habet igitur Christus tria in manu sua, scilicet regnum, quia vult ipsum nobis dare; habet in manu potestatem, quia potest ipsam dare; habet in manu imperium, quia vult nos imperatores facere.

S E R M O I V.

SActificata fuit virgo Maria, quantum ad quadruplicem statum suum, scilicet dum erat in utero matris posita, dum à Spiritu sancto fuit præventa, dum à filio Dei fuit impregnata, & dum ad cœlos fuit assumpta.

Primò namque fuit sanctificata, dum esset in utero matris suæ posita; & hoc ostenditur auctoritatibus, rationibus, & exemplis. Nam ostenditur primò auctoritate Prophetæ, qui dicit: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Secundò auctoritate Ecclesiæ, quæ ejus nativitatem celebrat. Bernar. Neque enim festivis laudibus nascens honoraretur, si non sancta nasceretur. Est itaque Virgo Regia veris honorum titulis cumulata, quæ proculdubio fuit ante sancta quàm nata; unde etiam dicit Ildesonus Toletanus Archiepiscopus: Si non in utero matris sanctificata fuisset, nativitas celebranda non esset. Nunc autem quia in veneratione habetur auctoritate totius Ecclesiæ, constat eam ab ipso peccato originali fuisse immunem. Tertiò auctoritate sanctorum, & maximè Bernar. qui dicit, Hanc enim constat omnimodè ab originali contagio solâ Dei gratiâ priusquam nasceretur esse mundatam quam nimirum pietas Christiana perhibet, vel non

Bernar.

Ildeson.

Bernar.

minus à Hieremia in utero sanctificatam, vel non magis à Joanne Spiritu sancto repletam. Secundò hoc ostenditur rationibus. Una est quia tam pretiosus thesaurus, scilicet Dei filius in ejus utero non potuisset permanere, nisi sanctus & mundus fuisset, quia sicut dicit Propheta, *Domum tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum.* Et dicit Damascen. sanctus enim in sanctis habitat. Alia ratio est, quia sicut dicit Anselm. decebat quippe ut B. Virgo eâ puritate niteret, quâ sub Deo major nequit intelligi. Sed puritas hominis Dei, id est Christi, est nec peccatum originale habere, nec unquam commisisse. Puritas verò major præ ista est originale habuisse, & omnino ab ipso mundatum esse quantum ad reatum, licet nunquam ad actum. Et ista est puritas illorum qui in baptismo regenerantur. Tertiò hoc ostenditur exemplis; Nam Hieremias fuit in utero sanctificatus sicut patet. *Prinsquam te formarem in utero novi te, & antequam exires de vulva sanctificavi te.* Similiter & Joannes Baptista juxta illud: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.* Si igitur Hieremias fuit in utero sanctificatus, ut esset Propheta Dei dignior, multò fortiùs Virgo gloriosa sanctificari debuit, ut esset dignissima mater Dei. Si Joannes Baptista fuit sanctificatus, ut esset dignus Christum digito ostendere, & ipsum baptizare, multò fortiùs sanctificari debuit Virgo B. ut esset digna Christum de suis visceribus generare.

Damas.
Anselm.

Hier. i.

Luc. i.

Secundò fuit sanctificata à Spiritu sancto, quando scilicet fuit præventa juxta illud: *Spi-*

ritus sanctus superveniet in te &c. Tunc enim Spiritus sanctus sic eam mundavit & confirmavit, quod ulterius in peccatum cadere non potuit, quod tamen in aliis sanctificatis non reperitur, quia saltem venialia committere poterunt. Unde dicitur de Joanne Baptista: Antra deserti teneris sub annis &c. Ista autem immunitas à peccato veniali & mortali, causabatur in ea ex ligatione fomitis, qui ad malum inclinari poterat, ex inclinatione gratiæ quæ ipsam ad bona omnia promovebat, & ex conservatione divinæ providentiæ quæ ipsam ab omnibus custodiebat. Fuit igitur ejus sanctificatio excellentior illâ quæ fit in baptismo, vel quæ facta est aliis sanctificatis in utero. Nam in baptismo tollitur culpa, sed remanet fomes inclinans ad mortalia venialia. In aliis verò sanctificatis in utero tollitur culpa, & remanet inclinatio fomitis ad veniale, sed non ad mortale. In Virgine autem ablata fuit omnis culpa originalis, & omnis inclinatio, sive ad veniale, sive ad mortale. Bernar. Ego puto, quod copiosior sanctificationis benedictio, quam in aliis sanctis in utero sanctificatis in eam descenderit, quæ non solum ipsius ortum sanctificavit, sed & vitam ejus deinceps ab omni peccato conservaret, quod alteri nemini quidem in natis mulierum creditur esse donatum. Decuit namque Virginem, ut singulari privilegio vitam absque omni peccato duceret, quæ dum peccati mortisque peremptorem pareret, vitæ justitiæque munus omnibus obtineret. Quod autem fuerit sine peccato, testatur August. in libro de natura & gratia dicens: Exceptâ

Bernar.

Aug.

ceptâ

ceptâ sanctâ Virgine , si omnes Sancti & Sanctæ , cùm hic viverent interrogati fuissent, utrum sine peccato essent ? omnes unâ voce clamassent : Si dixerimus , quòd peccatum non habemus , ipsi nos seducimus. Exceptâ, inquam , hac sanctâ Virgine , de qua propter honorem Dominicum de peccatis agitur, nullam prorsus volo habere quæstionem.

Tertiò fuit sanctificata , quando fuit à filio Dei impregnata. Tunc enim omnimodè ad divinos usus , tam mente quàm corpore dedicata fuit, & totâ luce divinitatis resplenduit. Unde dicit Alcuinus in libro de Trin. Virgo quidem Alcuinus, Maria lana mundissima fuit , quæ sola in se nus, digna esset filij Dei recipere divinitatem, sicut lana conchilij sanguinem , ut ex eadem fieret purpurâ imperiali majestate tantum modo digna quàm quod nullus esset dignus induere , nisi augustâ esset præditus dignitate.

Quartò fuit sanctificata , quando ad cælos fuit assumpta. Tunc enim omnes pœnalitates deposuit, & tam in corpore, quàm in anima glorificata fuit. *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, &c.* Ipsa enim ascendit quasi aurora consurgens ; Ipsa enim ascendit quasi aurora per dotem agilitatis. Aurora enim quando apparet in oriente , statim & subito est in occidente. Ipsa ascendit pulchra ut luna, per dotem claritatis. Ipsa ascendit electa ut sol per dotem subtilitatis & impassibilitatis. Habuit etiam dotes animæ , ideo subditur : *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Castra hic vocantur sancta agmina , de quibus dicitur : *Castra Dei sunt hæc.* Ipsa igitur istis castris

est terribilis, id est, admirabilis, & maxime illis de cœlesti hierarchia superiori. Nam Seraphin in ea admirantur tam immensum amorem. Cherubin admirantur in ea, tam profundam cognitionem: Throni tam tranquillam & suavissimam fruitionem.

S E R M O V.

Sanctificata fuit virgo Maria in utero matris suæ. Spiritus enim sanctus ipsam mundavit ab originali, quantum ad maculam & reatum; quamvis enim fomes remanserit, quantum ad essentiam, sed tamen fuit ligatus, quia nec ad malum inclinabat, nec à bono retrahebat. Postmodum autem, quando Spiritus sanctus in ea supervenit, ipsum fomitem quantum ad essentiam extinxit penitus & purgavit, propter quod pars ab ea separata in corpus Christi de fomite nihil habuit. Cæteri quidem cum originali concipiuntur, Christus autem fuit sine originali conceptus, & sine originali natus. Virgo autem Maria medium tenet locum; fuit enim cum originali concepta, sed sine originali nata. Istam differentiam videtur tangere, ubi dicitur de die originalis culpæ, qui incepit, *Tob. 3.* quando aperti sunt oculi Adæ & Evæ. *Obtenebrentur stella caligine ejus, expectet lucem, & non veniat, nec ortum surgentis aurora.* Stellæ enim, id est, cæteri sancti in illo die culpæ originalis fuerunt obtenebrati, quia fuerunt cum originali concepti; & ideo dicitur: *Obtenebrentur stella caligine ejus.* Sed ista dies culpæ originalis, non vidit lucem, id est, Chri-

stum, nec in suo conceptu, nec in suo ortu; & ideo dicit; *Exspectet lucem, & non videat.* Auroram verò, id est, virginem Mariam, non vidit, quantum ad ortum, sed vidit quantum ad conceptum; & ideo dicit, *nec ortum surgentis aurora.* Spiritus enim S. sic ipsam in matris utero mundavit & confirmavit, quòd ulterius nec mortaliter, nec venialiter peccare potuit, non quidem ipso tollente liberum arbitrium, sed defectum. Et ipsa sola gloriari potest, se nunquam aliquod commisisse peccatum. Dicitur enim: *Quis potest dicere mundum est cor meum, parus sum à peccato?* PROV. 10. Nihil nisi Christus potest dicere, mundum est cor meum à peccato originali; Nulla verò creatura, nisi Virgo beata potest dicere, mundum est cor meum à peccato, scilicet, mortali & veniali. Mundum est à periculo cadendi in mortale & veniale. Mundum est cor meum ab omni inclinatione, vel difficultate ad bonum. Nulli etiam Sancti, nisi in utero sanctificati, & Apostoli per Spiritum sanctum confirmari dicere possunt: Mundum est cor meum à peccato mortali. Mundum est à potentia cadenti in mortale, mundum est ab omni inclinatione ad malum; tamen non fuerunt mundati ab omni difficultate ad malum, primùm scilicet à veniali, nec à potentia cadendi in mortale, nec ab inclinatione ad malum, nec à difficultate ad bonum. Et ideo dicitur: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* 1. Ioan. Quamvis autem beata Virgo ex tali sanctificatione sic fuerit confirmata, quòd non potuerit peccare, tamen pe-

468 S E R M O VI.

tuit merita cumulare. Ista enim est differentia inter incomprehensores & viatores, quia comprehensores non possunt peccare nec mereri. Viatores autem & possunt peccare, & possunt mereri. Et quoniam beata Virgo simpliciter fuit viatrix, & secundum quid fuit comprehendens, ideo ipsa fuit quodammodo in statu medio; Ipsa enim non potuit peccare, & quantum ad hoc conveniebat cum comprehensoribus; & potuit mereri, & quantum ad hoc conveniebat cum viatoribus.

S E R M O VI.

Bernar.

Sapientissima fuit virgo Maria. Unde dicit Bernar. Quid de Deo non sapiebat, in qua Dei sapientia latebat. Christus, ut ait Apostolus, est Dei virtus, & Dei sapientia, & in ipso sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei absconditi. Christus autem fuit in Maria. Ergo Dei virtus & Dei sapientia, & omnes thesauri sapientiae & scientiae Dei fuerunt in Maria, unde profunda & occulta Dei mysteria ipsa cognovit super omnem intellectum humanum, Angelicum & Apostolicum.

1 Cor.

23.

Primo quidem cognovit super intellectum humanum, Angelicum & Apostolicum, quia praeter omnibus Prophetis multo meliora & majora revelata fuerunt sibi. Ipsa quidem cognovit ea non tantum audiendo per inspirationem, de quo modo dicitur in Psalm. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Non tantum videndo per speculationem, de qua dicitur: *Videmus nunc per speculum in enigmate; sed etiam*

gustando per experientiam & fruitionem: *Gustavit & vidit quoniam bona est negotiatio ejus;* Prov. ult.
 odorando per devotionem, *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.* Cant. 4.
 Isti duo modi taliter distinguuntur, quoniam devotio, quæ est circa humanitatem Christi, comparatur gustui: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, &c.* Job. 6.
 Devotio autem quæ est circa divinitatem spiritualem, comparatur odoratui. Nam faucibus sapes corporum, naribus verò odores spirituum discernuntur.

Secundò cognovit divina mysteria, & maxime mysterium incarnationis Dominicæ, supra intellectum Angelicum. Nam illud mysterium cognoverunt superiores angeli, à Deo immediate per infusam inspirationem. Medij verò cognoverunt à superioribus per traditam illuminationem. Inferiores verò aliqui cognoverunt ab Apostolis per prædicationem. Unde super illud: *Ut innotescat potestatibus multiformis sapientia Dei,* dicit gloss. quòd angelicis spiritibus, per prædicationem Apostolorum aliquid accrevit. Et Hier. dicit, quòd angelicæ dignitates mysterium incarnationis ad plenum non cognoverunt, donec fuit passio Christi consummata, & per Apostolos per mundum prædicata. Virgo autem Mariæ illud cœleste mysterium tripliciter cognovit. Primò per Angelicam nunciationem; Angelus enim nescivit sibi revelare modum incarnationis, sed tantum illud mysterium nunciavit. Unde dicit Bernar. Bernar.
 Spiritus S. superveniet in te, quod est, super omnes angelos & creaturas in te veniet, & ideo non me interrogas, quia super me est, & non

potero ad illud. Ascende ergò , & ne stes inter angelos , quia paululum cum pertransieris invenies quem diligit anima tua. Secundò cognovit per divinam inspirationem. Bernard. sup. *Missus est.* Modum quocum de Spiritu S. concipies Dei virtus , Dei sapientia est. Christus in suo secretissimo consilio sic obumbrando conteget & occultabit , ut sibi tantum notus habeatur & tibi. Scies utique sed illo doctore , quo & actore. Non enim doceri potest , nisi à donante , nec potest addisci nisi à suscipiente.

Idem. Tertio cognovit per beatam experientiam. Bernard. ubi sup. Quis enim , exceptâ nisi forrassis illâ quæ hæc sola experiri meruit , intellectu capere possit , qualiter ille splendor inaccessibleis virgineis se infuderis ? Et fortè dictum est , obumbrabit tibi , quia sola Trinitas per se , & cum sola Virgine voluit operari. Soli datum est nosse , cui datum est experiri ; Ac si dicat angelus : Quid à me requiris , quod in te mox experieris ? Idem : Nemo unquam sicut beata Virgo gustavit quàm suavis est Dominus ; inebriabuntur ab ubertate domus Dei , quoniam apud eam , imò intra eam erat fons vitæ. Tertio cognovit cœleste mysterium , per intellectum Apostolicum , quia docuit totam congregationem Apostolicam. *Hier.* in serm. de assump. Ascendente Domino Jesu in cœlum , virgo vacat cum Apostolis in schola virtutum , ac meditarur in lege mandatorum Dei , conversatur cum senatoribus cœli , intra curiam Paradisi , sub disciplina Spiritûs S. totiûsque majestatis Divinæ. Invenitur pri-

ma inter primos cohortes summi Regis, quorum jam vita non erat è terris sed de cœlis. Idem ibid. Inter Apostolos nimirum Virgo B. post Christi resurrectionem intrans & exiens familiarius de Christi incarnatione ac resurrectione contulit.

S E R M O VII.

Speculum dicitur virgo Maria, quadruplici de causa.

Primò propter speculi compositionem. Speculum enim componitur ex vitro & plumbo. Per vitrum, quod est lucidum, signatur ejus virginitas, quæ fuit lucida coram Deo. *O quàm pulchra est casta generatio!* Per plumbum, quod est ductile, & habet colorem cinereum, intelligitur ejus humilitas, quia veri humiles ad omne bonum de facili ducuntur, & insuper reputant se cineres coram Deo, juxta illud: *Loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis.* Et sicut plumbum per se, vel vitrum non facit speculum, nisi simul conjungantur; sic nec Mariæ virginitas sine humilitate fecisset eam speculum Dei. Et ideo conjuncta est humilitas virginitati & econverso. Et sic facta est speculum Dei, in quo refulsit Christus, qui est imago Dei. De ista tali conjunctione virginitatis & humilitatis dicit Hugo de S. Victore: *O virginitas humilis & humilitas Virginis! quomodo in unum convenistis, quid fecistis? sic sublimastis humilem, sic fecundastis virginem, ut virgo pariat Dei filium, & humilis habeat sponsum Deum.* Sicut ille qui specu-

Sap. 4.

Gen. 28.

Hugo.

lum facit quantumcunque sit magnus, tamen totam suam imaginem ibi conspicit; sic & Christus matrem suam creavit, & tamen immensus se totus ibi recipit. *Exulta & lauda habitatio Syon, quia magnus in medio tui sanctus Israël.*

Isa. 12.

Psalm.

Nunquid Syon dicet homo, & homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus? Si autem speculum non esset tersum & clarum, nequaquam ibi quisquam suam imaginem conspiceret; sic nec Christus se in Mariæ utero posuisset, nisi purissimus fuisset. Ideo potest dici de ea illud: Candorem enim lucis aeterna, & speculum sine macula.

Sap. 7.

Secundò dicitur speculum propter radij solaris penetrationem; sicut enim radius solaris speculum intrat & exit sine speculi corruptione; sic & Christus, qui est verus sol, istud speculum intravit, in conceptu, & exivit in partu sine Virginis violatione. De hoc sic dicit Aug. in serm. de nativi. Dom. Solis radius specular penetrat & soliditatem ejus insensibili subtilitate pertransit. Et talis videtur extrinsecus, qualis intrinsecus. Itaque nec cum ingreditur violat, nec cum egreditur dissipat, quia in ingressu & egressu ejus speculum integrum perseverat. Specular ergò non rumpit radius solis; sic integritatem Virginis ingressus aut egressus vitare non potuit radius divinitatis.

Aug.

Tertiò dicitur speculum propter rerum representationem. Omnia enim quæ sunt in speculo relucunt; sic in B. Virgine tanquam in speculo Dei debent omnes suas impuritates & maculas videre, & eas mundare & corrigere.

Nam superbi ibi cognoscent suas maculas respiciendo ibi ad suam humilitatem. Avari respiciendo ad suam paupertatem; Luxuriosi respiciendo ad suam virginitatem. Hieron. in sermone de assumpt. Christus virginem marrem elegit, ut ipsa omnibus exemplum castitatis in ea, tanquam in speculo refulgeret forma virginitatis, habensque in ea magisteria expressæ probitatis. Ambros. in libro de Virginitibus. Sit itaque in nobis tanquam in imagine descripta Mariæ virginitas, ex qua velut speculo refulget species castitatis & forma virtutis. Hoc signatum est ubi dicitur, quod *Moy- Exod. ses fecit labrum aeneum, & basim suam de 33. speculis mulierum.* Sacerdotes enim in illis speculis maculas faciei suæ respiciebant, & eas lavabant, ut sic irent mundi ad sacrificandum; sic etiam nos in hoc speculo Dei nostræ mentis maculas debemus aspicere, ut sic mundi possimus Deo mundo corde & corpore deservire. Sicut enim speculum omnium imagines tam majorum quàm minorum recipit, & de re quàm sit pulchra vel deformis veritatem dicit; sic & Virgo gloriosa omnes ad se venientes recipit intra viscera suæ pietatis, & tamen veritatem dicit in iudicio, tam pro bonis ut salventur, quàm contra malos, ut merito puniantur. Non enim est ira fortior, quàm ira mansueti quando irascitur. Ideo Christus, qui est agnus mansuetus, erit in iudicio terribilis & fortis. Nam sicut dicitur, *Reprobi dicent montibus & petris: Cadite super nos à facie sedentis super thronum & ab ira agni.* Timendum est igitur peccatoribus, ne beatæ Ma- Apoc. 6.

474 S E R M O VIII.

riæ mansuetudo & clementia eis, in iudicio
vertatur in iram. Nam sicut dicit Propheta:
Ipsa est testis in caelo fidelis. Testis autem fide-
lis non mentietur, sicut dicitur: *Et ideo ad
instar speculi, declarabit & manifestabit de om-
nibus veritatem.*

PROV. 14.

Quartò dicitur Speculum, propter ipsius ful-
gorem: sic & ipsa tota fuit fulgida. Hieron.
Sanè credo, quòd virgo Maria tota fuit fides
in credendo, tota oculus in cognoscendo, tota
charitas in diligendo, tota virtus in operando,
tota candor in concipiendo, tota splendor in
pariendo, & tota decus in ascendendo.

S E R M O VIII.

Sponsa Dei est virgo Maria, quæ habuit du-
plicem sponsum, scilicet, cœlestem & ter-
renum.

August.

Sponsus terrenus fuit Joseph; Et quamvis
beata Virgo fecerit votum perpetuæ virginita-
tis, consensit tamen sponso suo Joseph, non
in copulam carnalem, sed maritalem societa-
tem. Et talis consensus facit matrimonium esse
verum, quia sicut dicit August. Matrimo-
nium non facit copula carnalis, sed pactio
cōjugalis. Et satis verisimile est & credendum,
quòd Deus utrique revelavit quòd debebant
similiter virgines permanere. Et si fortè dica-
tur, quòd ipsa Virgo consenserit in carnalem
copulam, intelligendum est, quòd non con-
senserit absolutè, sed sub conditione, scili-
cet, si Deus hoc veller. Voluit autem Chri-
stus, quòd mater sua sponsum haberet mul-

tiplici ratione. Prima est, quòd ipsa erat tenera puella, ideo indigebat viro maturo & grandævo, ut ab ipso custodiretur. Unde dicit Bernar. super *Missus est*: Mors erat Judæorum, ut à die desponsationis usque ad diem nuptiarum, sponsi sponfas in custodiam reciperent, & earum pudicitiam eò curiosius servarent, quò sibi ipsi fideliores existant. Secunda ratio est, quia ipsa erat virgo verecundia, ideo indigebat viro sibi matrimonialiter conjuncto, ne tanquam adultera infamaretur. Bern. ubi suprà: Quis autem videns eam non desponsatam, & tamen gravidam, non potiùs diceret meretricem quàm virginem? Nec decebat hoc dici de matre Dei. Tolerabilius fuit Christum ad tempus de conjugio natum putari, quàm de fornicatione matrem inculpari. Ambros. super Lucam: Maluit Dominus aliquos de suo ortu, quàm de matris pudore dubitare. Sciebat enim teneram esse Virginis verecundiam & lubricam famam pudoris; nec putavit ortus sui fidem matris injuriis astruendam. Tertia ratio est, quia erat sola, & ideo indigebat fidelisocio, à quo & ante partum, & in partu, & post partum associaretur, & à laboribus relevaretur. Unde Hieronymus super Matthæum, ponens istam rationem, & alias dicit: Desponsatâ Christus concipitur; Primò quidem, ut per generationem Joseph, origo Mariæ monstraretur. Secundò, ne velut adultera à Judæis reputaretur. Tertio quoque ut fugiens in Ægyptum haberet viri solatium. Quarta ratio est, quia ipsa erat diabolo suspecta, ne scilicet esset illa virgo de qua prophetaverat

Idem.

Ambr.

Hierón.

Isaias. Et ideo debuit esse in matrimonio, ut ipsum mysterium diabolo celaretur. Bern. ubi supra: Nunquid non poterat Deus apertum aliquod signum ostendere quomodo fieret, ut nec ejus ortus infamaretur, nec matri criminaretur? poterat utique, sed non poterat latere daemones quod scirent homines. Idem ibidem: Necessariò igitur Maria viro desponsatur, quia per hoc & sanctum à canibus absconditur, & à sponso virginitas comprobatur, & tam virginis verecundiæ parcitur quàm famæ providetur, & à secretis cœlestibus hostis excluditur.

Secundò habuit sponsum cœlestem, scilicet Deum, qui cum ea spirituale matrimonium conjunxit. Et istud matrimonium habuit triplicem gradum, triplicem consensum, triplex bonum, & triplicem copulam sive conjunctionem. Habuit quidem triplicem gradum, quia fuit initiatum, ratificatum, & consummatum. Initiatum quidem per verba de futuro ab Isaiâ qui dixit: *Ecce Virgo concipiet &c.* Deinde fuit ratificatum per verba de præsentibus, quando ipsa consensit & dixit: *Ecce ancilla Domini.* Ultimò fuit consummatum, quando filius Dei in thalamum uteri virginalis naturam nostram sibi æternaliter copulavit; unde clamat Ecclesia: *Ecce completa sunt omnia, quæ dicta sunt de virgine Maria.* Secundò in illo matrimonio fuit triplex consensus, scilicet consensus animi, consensus verbi, vel saltem consensus signi, his tribus modis consensit Virgo beata. Et istum triplicem consensum ipsa Virgo beata postmodum in suo can-

rico expressit. Nam consensum animi expressit
 cùm dixit : *Magnificat anima mea Dominum.*
 Consensum signi expressit cùm subdit : *Et
 exaltavit spiritus meus in Deo salutari meo.*
 Exultavit, id est extra saltavit, id est tantum
 gaudium habuit in animo, quòd etiam mani-
 festabatur in exteriori signo. Consensum verbi
 expressit cùm subdidit : *Quia respexit humili-
 tatem ancilla sua.* Et hoc fuit quando dixit :
Ecce ancilla Domini. Tertio in matrimonio fuit
 triplex bonum, scilicet bonum fidei, prolis, &
 sacramenti. Fidei quidem quia votum virgi-
 nitatis, quod beata Virgo emisit semper illiba-
 tum servavit. Fuit ibi bonum prolis, quia
 Dei filium de ejus castis visceribus generavit.
 Fuit etiam ibi bonum sacramenti quia nun-
 quam à filio suo divisa fuit vel separata. Quarto
 in illo matrimonio fuit triplex copula. Nam
 in matrimonio triplex conjunctio invenitur,
 Una causatur ex consensu animorum, secunda
 ex permixtione corporum, tertia ex indivisi-
 bili habitatione amborum. Eodem modo inter
 Christum & Virginem beatam fuit conjun-
 ctio animorum per mutuam charitatem. *Ego Gen. 6.*
dilecto meo, & dilectus meus mihi. Fuit con-
 junctio corporum per naturæ unitatem, quia
 una est caro Christi & matris; unde de hoc
 potest exponi illud quod dicitur, *Erunt duo Gen. 2.*
in carne una. Nam ad formandum corpus Chri-
 sti fuerunt duo, scilicet Spiritus sanctus, qui
 ipsam carnem Virginis mundavit & corpus
 Christi formavit, & ipsa Virgo quæ materiam
 ministravit. Fuit etiam indivisibilis habitatio
 amborum ibi, quia sicut in vita sua dilexerunt

se , ita & in morte non sunt separati. *Stabat juxta crucem Iesum mater ejus.*

S E R M O IX.

STella maris quæ vulgariter dicitur transmontana , signat Virginem beatam multis rationibus.

Primò ratione nominis. Istud enim nomen , scilicet stella maris non convenit Christo , nec alicui sancto viro , nec alicui sanctæ fœminæ , sed tantùm virgini Mariæ. Quòd autem non convenit Christo propriè patet , quia ipse est fons totius luminis , & ideo sibi magis competit esse solem quàm stellam. Nec competit etiam alicui viro sancto , quia ipsa stella maris ita dirigit navem , quòd ipsa non dirigitur à navi. Navis enim est Ecclesia. Apostoli igitur & cæteri sancti ita dirigebant Ecclesiam suis doctrinis , quòd ipsi nihilominus indigebant dirigi ab Ecclesia sanctorum meritis & devotis orationibus : unde & Apostolus sæpè petebat orari pro se. Beata autem Virgo navem Ecclesiæ ita dirigebat suis doctrinis & exemplis , quòd ipsa non indigebat dirigi aliquorum meritis , quia in ipsa erat plenitudo omnium meritorum. Non competit etiam alicui sanctæ fœminæ dici stella maris , nec conjugatæ , nec viduæ , nec virgini , nec pœnitenti. Stella enim maris universaliter dirigit omnes navigantes. Et Maria omnes navigantes dirigit suis exemplis. Conjugatæ quidem sicut fuit Elisabeth informant tantum conjugatas , ut Dei mandata custodiant , unde dicitur de ipsis conjugatis.

Erant iusti ambo pariter ante Deum. Viduæ Luc. 1.
 verò sicut fuit Anna informant tantùm viduas
 ut jejuniis & orationibus insistant. Unde dicitur
 de Anna vidua, quòd *non discedebat de* Luc. 2.
templo &c. Virgines verò informant tantùm
 alias virgines, ut impudicos usus virorum fu-
 giant, unde dicitur, quòd *Rebecca puella cùm* Gen. 14.
vidisset Isaac, tulit pallium suum & operuit se.
 Similiter pœnitentes sicut fuit Magdalena in-
 formant tantùm pœnitentes, ut scilicet ha-
 beant opera misericordiæ & pœnitentiæ. Beata
 autem Maria, omnes suis exemplis illuminat
 & informat. Nam informat conjugatas, ut vi-
 ris suis obediant, sicut ipsa semper obediens
 fuit Joseph. Informat viduas ut post mortem
 viri alios non accipiant: sed in viduitate per-
 maneant, sicut ipsa vidua mansit post mor-
 tem Joseph. Informat virgines ut hominum
 consortia fugiant, sicut & ipsa fugiebat, & in
 thalamo suo clausa manebat. Informat pœni-
 tentes, ut opera pœnitentiæ faciant, sicut &
 ipsa faciebat; quamvis enim pœnitens nun-
 quam fuerit, quia nunquam fecit illud quod
 debuerit pœnitere, tamen sic opera pœniten-
 tiæ faciebat, ac si fecisset unde deberet pœni-
 tere. Quia igitur Virgo B. per mare hujus mun-
 di navigantibus radios exemplorum emittit,
 ideo stella maris vocari debuit.

Secundò dicitur stella ratione attractivæ vir-
 tutis; Sicut enim illa stella ferrum ad se tra-
 hit, sic Maria ad se sæpè mentes ferreas trahit
 & convertit. Ferrum autem est durum, frigi-
 dum, & ponderosum; & signat peccatores
 qui sunt frigidi ad amandum Deum, duri ad

convertendum, ponderosi propter amorem terrenorum; quia semper stant in imis, & nunquam se ad supremam sublevant, sicut patet in Theophilo, qui prius erat frigidus, durus, & ponderosus, quem B. Virgo inflammavit & convertit & ad cœlestia sublevavit.

Tertiò dicitur stella maris ratione stationis, quia hæc stella est quasi sine motu, & à suo puncto non discedit. Sic B. Virgo à puncto non discedit, id est à filio, sed semper pro nobis jugiter intercedit & orat, & nos custodit. Sicut enim dicitur de filio suo: *Ecce non dormitabit nec dormiet*; sic ipsa non dormitat, sed semper pro nobis orat, intercedit & vigilat; unde potest esse verbum suum illud quod dicitur, *Super speculam Domini ego sum vigilans jugiter, & stans per diem & super custodiam Domini, ego sum stans totis noctibus*. Ipsa enim est virga de radice Jesse, de qua dicitur: *Virgam vigilantem ego video*.

Quartò dicitur stella maris ratione illuminationis. Bernar. Tolle corpus solare, quod illuminat mundum, & ubi dies? Tolle stellam maris, & quid nisi caligo involvens & umbrae mortis & tenebrae relinquuntur? Hæc autem stella semper ad nos lumen suum emittit, ita quòd nec occidit nec occumbit. Aliæ stellæ, id est Apostoli in Christi passione occubuerunt, quia lumen fidei amiserunt. Ipsa autem nunquam occubuit, quia lumen fidei semper servavit. Sæpè autem contingit, quòd aliqui sancti aliquibus peccatoribus occidunt, quia suffragia ejus sæpè subtrahunt: quia indigni sunt. *Sella splendorem suum retraxerunt*.

B. autem Virgo nunquam occidit, sed omnibus lumen suæ gratiæ emittit. Unde ipsa dicit: *Usque ad futurum seculum non desinam*, scilicet alicui in necessitatibus constituto. Eccel. 24.

Quintò dicitur stella maris ratione directionis, quia navigantes in mari hujus mundi dirigit, & ad portum salutis deducit. Nam in mari hujus mundi sunt multi fluctus persecutionum, multi venti tribulationum, multi scopuli persecutionum, multæ tenebræ ignorantiarum; & ideo ista stella maris omnes tales dirigit, & ad portum deducit. Fulbertus: Oportet hanc stellam semper attendere; quod qui fecerit non inanis gloriæ vento jactabitur, nec scopulis adversorum frangentur nec absorbetur voluptatum voragine, sed persæpè perveniet ad portum quietis. Bern. super, *Missus est*, in angustiis, in periculis, in rebus dubiis, cogita Mariam, invoca Mariam, non recedat à corde, non recedat ab ore, ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsâ tenente non corruis, ipsâ protegente non metuis, ipsâ duce non fatigaris, ipsa propitia pervenis. Idem Ipsa est præclara & eximia stella ex Jacob orta, super hoc mare & spatiosum necessariò sublevata micans meritis, & illustrans exemplis. Si igitur insurgunt venti tentationum, si incurris scopulos tribulationum respice stellam, voca Mariam; & si non impetres orationis ejus suffragium, non deseras conversationis exemplum. Fulb.

Sextò dicitur stella ratione generationis. Illa enim stella est sicut cardo vel axis firmamenti.

Sicut enim ostium volvitur sive versatur in cardine, & rota in axe, sic firmamentum contra ipsam. Eodem modo tota Curia cœlestis circa B. Virginem se volvit & girat, quia eam tanquam dominam & reginam circundat, juxta illud quod cantat Ecclesia: *Sicut dies verni circundabant eam flores rosarum & lilia convallium*, id est ordo Confessorum & Virginum; ideo dicit Propheta: *Astitit regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circundata varietate*. Sancti enim sunt quædam vestis B. Virginis, ipsam tanquam dominam & reginam adornantes. Quæ quidem vestis est multiplici varietate contexta; nam Apostoli ibi ponunt colorem aureum, martyres colorem rubeum, Confessores colorem indigum, virgines & angeli colorem candidum.

Septimò dicitur stella matris ratione situationis. Est enim hæc stella in summo poli respectu omnium aliarum, & est sita contra aquilonem. Sic B. virgo exaltata est super choros omnium angelorum. Unde cantat Ecclesia: *Exaltata est sancta Dei genitrix super choros angelorum ad cœlestia regna*. Est etiam sita ad aquilonem, quia radios gratiæ suæ semper dirigit ad peccatores. Unde etiam ipsa dicitur luna, quia sicut luna dat lucem suam noctibus; sic beata Virgo gratiam suam peccatoribus,

SERMO X.

STella matutina dicitur virgo Maria, de qua dicitur: *Quasi stella matutina in medio nebula.* In primo enim mundo erat triplex nebula, scilicet superbiæ, avaritiæ, & carnalis immunditiæ. Ipsa igitur fulsit in medio nebulae superbiæ, per humilitatem: in medio nebulae avaritiæ, per paupertatem; & in medio nebulae carnalis immunditiæ, per virginitatem. Eccel. 51.

Assimilatur autem Virgo isti stellæ propter nomina, propter propria, & propter officia. Ista autem stella habet multa nomina. Primò enim dicitur Venus, non quia sit Dea amoris, sicut fabulæ poetarum fingunt, sed quia illos in quibus dominatur disponit ad amandum. Secundò dicitur stella matutina, ex eo quòd mane sequens denunciat, & diem inchoat. Tertio dicitur lucifer, ex eo quòd præ cæteris stellis & planetis majorem habeat lucem. Quarto dicitur hesperus, inquantum scilicet noctem sequentem respicit, & eam illustrat. Ista quatuor nomina possunt virgini convenire, juxta alia quatuor quæ dicuntur: *Ego mater pulchrae dilectionis, & timoris, & agnitionis & sancta spei.* Eccel. 24. Ipsa enim potest dici Venus, inquantum homines in Dei amorem inflammat. Et quantum ad hoc, ipsa est *mater pulchrae dilectionis.* Secundò potest dici stella matutina, inquantum ipsa est principium novæ vitæ, sicut stella matutina est principium diei sequentis. Et quantum ad hoc dicitur, *mater timoris.* Timor enim

est principium gratiæ, & novæ vitæ, juxta illud: *Initium sapientiæ timor Domini*. Tertio dicitur lucifer, inquantum dat principium agnitionis Divinæ; & quantum ad hoc dicitur *mater agnitionis*. Quarto dicitur hesperus, quantum respicit & illuminat peccatores, qui sunt in tenebris culpæ; & quantum ad hoc dicitur, *mater sanctæ spei*.

Secundo dicitur stella matutina, propter ipsius stellæ propria. Illa enim stella multas habet proprietates, quia est calida, malitiæ matris refrenativa, temperata, humida, & jucunda. Istæ autem proprietates non sunt in ipsa stella, nisi quantum ad effectus. Eodem modo B. Virgo habet in nobis istos effectus. Dat enim calorem dilectionis divinæ, refrenat furorem iracundiæ, dat temperantiam sive temperamentum discretionis maturæ, jucunditatem conscientiæ, humorem obedientiæ; humidum enim malè terminatur in termino proprio, sed in termino alieno, quia verus obediens non debet duci sensu proprio, sed alieno. Ista quinque notantur, quæ ad beatam Virginem matrem sapientiæ possunt appellari. *Sapientia*, inquit, *quæ de sursum est, primum quidem pudica est, deinde pacifica sive modesta, suavis bonis, plena misericordiâ & fructibus bonis*. Nam inquantum ipsa dat calorem divini amoris ipsa est pudica, quia facit animum pudicum. Amor enim Dei omnem amorem illicitum extinguit, & omnem carnalitatem restringit. Inquantum ipsa refrenat furorem iracundiæ, dicitur pacifica, quia facit animum pacificum. Inquantum dat temperamentum dis-

Jacob. 3.

cretionis maturæ dicitur modesta , quia facit
 animum modestum & maturum. Inquantum
 facit cor humidum per veram obedientiam , di-
 citur suadibilis & bonis consentiens. Inquan-
 tum dat jucunditatem conscientiæ , dicitur
 plena misericordiâ , & fructibus bonis , quia
 conscientia quæ est plena bonis operibus mul-
 tum est jucunda , juxta illud : *Jucundus homo* Psalms.
qui miseretur & commodat.

Tertiò assimilatur stellæ matutinæ , propter
 quædam ipsius stellæ officia ; habet enim terre-
 re fures , fugare lupos , relevare infirmos , ex-
 citare ad cantandum aves , & lætificare viato-
 res. Similiter officium B. Mariæ terrere dæmo-
 nes. *Si subito apparuerit aurora arbitratur um-* Psalms.
bra mortis. Ortus est sol , id est lux solaris , id
est virgo Maria. & congregati sunt , & in cu- Job. 23.
bilibus suis collocabuntur. Secundò fugat hære-
 ticos. Aug. Gaude Maria virgo cunctas hære-
 ses sola interemisti. Tertiò consolatur pusilla-
 nimes. Idem : Sancta Maria succurre miseris ,
 juva pusillanimes. Unde potest esse vox sua
 illud : *Animaquiores filij estote & clamate ad* Baruch.
Deum. Quarta excitat angelos & sanctos ad
 laudandum Deum , quod significatum est ubi
 dicitur , quòd Maria sumpsit tympanum. Quint-
 tò lætificat omnes viatores qui tendunt ad pa-
 triam. Istud significatum est ubi dicitur , quòd
magi videntes stellam , gavisi sunt gaudio Mat. 2.
magno valde.

S E R M O XI.

Hugo de
S. Victore.

Num.
24.

Bernar.

STella dicitur virgo Maria, Christus verò sol. Hugo de S. Victo. Maria stella, Christus sol. Ideò peccatores velut in nocte à Maria consolantur. Iusti verò tanquam in die à Christo sole illuminantur. Ideo si pertimescis ad Christum accedere, ad Mariam respice; genus tuum conspicias, nihil illic quod timeas invenis. Dicitur igitur Maria stella juxta illud: *Orietur stella ex Jacob & consurget virga de Israel.* Et assimilatur hîc stellæ, & virgæ. Stellæ, quia semper erat in cœlo mente: Virgo, quia habitabat in terra corpore. Stellæ, quia protulit radium in quo est lux divinitatis. Virgæ, quia protulit fructum in quo est caro terrestri. De ista stella dicit Bernardus: Ipsa proprietas stellæ Virgini matri convenit valdè, quia sicut stella sine sui corruptione suum emittit radium, sic absque sui læsione Virgo peperit filium, nec syderei radij suam minuunt claritatem, nec Virginis filius suam integritatem.

r. Thef.
26.

Notandum autem quòd stella in sua essentia magnam habet puritatem, in apparentia parvitatem, in motu velocitatem, & inter cætera corpora magnam dignitatem. Sic & Virgo puritatem maximam habuit, quantum ad illa tria de quibus dicitur: *Integer spiritus vester anima & corpus sine querela servetur in adventu Domini nostri Iesu Christi.* Habuit enim corpus purissimum, quia sine omni contagione; Unde potest esse verbum suum illud quod dici-

tur : *Veni ad corpus coinquinatum.* Habuit animam purissimam , quia sine peccati admixtionem : *Sortitus sum animam bonam.* Habuit spiritum purissimum , quia semper fuit conjunctus cum Deo per amorem , quia sicut dicitur : *Qui adhaeret Deo unus spiritus est cum eo.*

Sap. 8.

Ibid.

1. Cor. 6.

Secundo stella in apparentia habet magnam parvitatem. Quamvis enim quælibet stella dicatur esse major quàm tota terra ; tamen punctualis & modica esse videtur. Eodem modo & Maria , quamvis esset maxima , tamen de se sentiebat humilia. Nam humilitatem habuit in animo, in verbo, in facto, in signo. In animo humilitatem habebat : quia nulli unquam se præponebat, sed alios sibi sicut Joseph, quem sibi præposuit dicens : *Pater tuus & ego dolentes quærebamus te.* Nunquam se ingerebat , sed omnibus locum dabat qui ad filium suum ire volebant ; quod notatur ubi dicitur : *Ait quidam , Mater tua , & fratres tui foris stant quærentes te.* Bernardus : Ubi Maria aliquando præsumptuosa fuisse invenitur ? Foris stabat quærens loqui filio , nec auctoritate materna , aut sermonem interrupit , aut habitationem in qua filius erat irrupit. Secundò habuit istam humilitatem in verbo , quia non vocavit se matrem Dei , nec dominam mundi , nec reginam cœli , sed ancillam Christi , cum subdit : *Ecce ancilla Domini.* Idem : *Respexit humilitatem ancilla sua.* Tertio habuit istam humilitatem in signo. Magnum quidem signum humilitatis fuit , quia filio suo jam in cœlum ascendentem , & ipsa in hoc mundo loco filij remanente , tamen in loco

Luc. 2.

Mat. 12.

Bernar.

novissimo poni voluit, volens servare illud;
 Luc. 13. *Recumbe in novissimo loco.* Dicitur enim, ubi
 Act. 1. enumeratis omnibus Apostolis subditur: *Hi omnes erant unanimiter perseverantes in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu.* Sicut enim absente sole inter cætera sydera, luna magis mundum illuminat, & tamen tenet infimum locum; sic Maria absente sole justitiæ, & in cælo regnante inter mundi lumina magis mundum illuminavit, & locum novissimum tenuit. Quartò habuit istam humilitatem in factò, quia postquam jam erat Dei Mater effecta, ancillam Elisabeth se fecit, cùm ei ministravit. Bernard. In montana Virgo cum festinatione abiit, & Elisabeth salutavit, & in ejus ministerio, quasi mensibus tribus humilis stetit. Deinde subdit: Hic fuit virginis ascensus, ut difficilè rumperetur triplex funiculus; fervebat siquidem in corde charitas, splendebat in carne virginitas, & in obsequio eminebat humilitas.

Tertio stella habet in motu velocitatem; nam à motu sui superioris, id est, firmamenti movetur citissimè, quia quotidie omnia loca lustrat in circuitu. Motu vero proprio movetur lentissimè, quia per centum annos, ut dicunt, movetur per unum gradum. Eodem modo virgo Maria non movebatur motu proprio, sed motu sui superioris, id est, Spiritus sancti. Nam ut mota fuit à Spiritu sancto, ut virginitatem servaret, statim votum emisit. Motu fuit à Spiritu sancto, ut conceptioni filij Dei assentiret, statim acquievit. Motu fuit, ut ad serviendum cognatæ pergeret, & mox

ad montana conscendit. Mota fuit, ut jam prægnans & vicina partui in Bethlehem pergeret, statim perrexit. Mota fuit, ut rediret, statim rediit. Ecce quomodo non movebatur à seipsa, sed à Spiritu sancto, qui erat in ea, qui semper regebat ipsam.

Quartò inter cætera corpora stella habet magnam dignitatem; nam secundùm Philosophum, in stellis non cadit corruptio, nec casus, nec error; Sic & in ipsa stella nulla fuit corruptio, nec in sua nativitate, quia sine peccato nata fuit; nec in sua conceptione, quia de Spiritu sancto generavit; nec in sua vita, quia nunquam aliquod peccatum commisit; nec in sua morte, quia nec mortis nexibus deprimi potuit. Secundò in ipsa non fuit aliquis casus, quia cadere non potuit à gratia Dei, qui erat in gratia confirmata; nec à fide Dei, quia erat à Spiritu sancto edocta; nec à charitate Dei, qui erat tota Deiformis effecta. Tertio non fuit in ipsa aliquis error, quia in suis affectionibus vel operationibus nunquam errare potuit, quia pater eam semper gubernavit, Filius eam semper duxit, Spiritus sanctus tandem ipsam in civitatem supernam introduxit. Unde propter ista tria potest dicere cum Propheta: *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.*

S E R M O I.

Thalamus Christi fuit uterus Virginis. Dicitur autem Thalamus à Thalamone duce

Romanorum : qui cum quandam Sabinam virginem rapuisset , dictum est per oraculum , quod illa virgo Thalamoni in conjugem traderetur. Et quoniam illæ nuptiæ feliciter successerunt , ordinatum fuit ut cubiculum sponsi & sponsæ thalamus diceretur. Quia igitur Deus nuptias in utero virginali celebravit , quando scilicet naturam humanam sibi copulavit , ideo ejus uterus thalamus rectè dici potest. Habet autem rex , id est , Christus thalamum suum ; similiter & regina sua , id est , Virgo beata. De thalamo autem regis dicitur : *In sole posuit tabernaculum suum , & seipsum solem posuit in tabernaculo suo* , id est , in Virginis utero ; & hoc fuit in filij conceptione ; *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo* ; & hoc fuit in nativitate. Consueverunt autem thalami regales per tria distingui cubicula , scilicet per cubiculum æstivale , hyemale , & commune. Consueverunt etiam pannis pretiosis adornari , variis coloribus depingi , & diversis floribus aspergi. In primo igitur thalamo virginali fuerunt tria cubicula , scilicet , ejus spiritus , anima , & corpus. De quibus dicitur : *Ipse autem spiritus pacis sanctificet vos per omnia , ut integer spiritus vester anima & corpus sine querela servetur in adventu Domini nostri Iesu Christi*. In primo igitur cubiculo , id est , in spiritu suo requievit pater , quia ejus spiritum Deiformem & divinum fecit. In secundo cubiculo , id est , in ejus anima , requievit spiritus S. quia ejus animam omni virtute & gratiâ adimplevit. In tertio cubiculo , id est , in ejus requievit filius , qui in ejus utero novem

Psalm.

r. Thef.
f.

mensibus habitavit. Iste est igitur ille Architrclinus, qui in nuptiis uteri virginalis tria triclinia præparavit, & ideo facta est totius Trinitatis nobile triclinium. Quòd iste thalamus fuerit pannis purpureis & gemmis adornatus dicitur: *Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis libani*. Ferculum dicitur vas escarum, & signat Virginis uterum, in quo fuit ille qui est vas omnium Sanctorum & Angelorum; & fuit de lignis libani, quia ejus uterus fuit odoriferus, incorruptibilis, & serpentium infernalium expulsivus. Postea subditur: *Reclinatorium fecit argenteum, accensum purpureum, mediâ charitate constravit*. Ista sunt illa tria cubicula superius dicta, scilicet ejus spiritus, anima & corpus, quæ fuerunt tam pretiosis pannis adornata. Nam ejus spiritus superior fuit ornatus purpurâ, id est, Dominicæ passionis continuâ memoriâ & recordatione; ideo dicitur, quòd ascensum purpureum fecit. Nam filij passionem semper in corde gerebat, ita quòd dicere poterat illud: *Sponsus sanguinum tu mihi es*. Ejus uterus, in quo se Christus reclinavit fuit adornatus panno aureo, id est, pudore virgineo, ideo dicitur: *Reclinatorium fecit argenteum*. Sicut enim aurum incorruptum est fulgidum & pretiosum; sic ejus virginitas ejus uterum reddit incorruptum quo ad se, fulgidum per exemplum quo ad nos, pretiosum quo ad Deum. Ejus anima, quæ fuit media inter spiritum, & corpus fuit ornata panno gemmato, id est charitate, & amore divino; nam subditur, *mediâ charitate constravit*: Charitas enim est gemma lucida,

Cant. 2.

Exod 4.

quæ omnes alias virtutes facit esse fulgidas. De
 Eccl. 24. ista gemma charitatis dicitur: *Gemmula carbunculi*, id est, ornamentum auri. Est enim charitas perfecta, quæ habet secum annexam humilitatem & puritatem; ideo in beata Maria fuit gemmula humilitatis, & carbunculus ferventis charitatis, & aurum incorruptibilis virginitatis. Tertio ille thalamus virginalis fuit variis coloribus depictus, calore nigro humilitatis, albo puritatis, & rubeo charitatis. *Nigrum*, ecce nigredo humilitatis; *sed formosa*, ecce albedo puritatis, *sicut pelles Salomonis*, quæ erant rubricatæ, ecce rubedo charitatis. Sicut enim color niger juxta album positus, ipsum album commendat; sic ipsa humilitas virginitatem magis exornat. Si enim beata Virgo fuisset virgo sed superba, nec Deo placuisset, nec filius Dei de ea Carnem assumpsisset. Et sicut color rubeus inter album & nigrum positus, pulchritudinem magnam facit; sic charitas beatæ Mariæ humilitatem ejus exornabat, virginitatem Deo gratam reddebat: nam sine charitate & humilitas esset ficta, & virginitas esset vacua. Fuit etiam iste thalamus virginalis diversis floribus aspersus,
 Eccl. 24. scilicet rosâ patientiæ: *Quasi plantatio rosæ in Hiericho*. Violâ humilitatis profundæ, & lilio puritatis & munditiæ. De istis duobus floribus dicitur:
 Cant. 2. *Ego flos campi & liliū convallium*. Habet etiam ista regina, id est, virgo Maria thalamum suum, in quo similiter tria cubacula fuerunt. Primum est ejus uterus speciosus, in quo habitavit divina sapientia, & quantum ad hoc facta est sponsa æterni Regis.

Qui creavit me requievit in tabernaculo meo. Ecccl. 1. 4.
 Secundum est ejus animus viscerosus, in quo habitat universalis Ecclesia; & quantum ad hoc ipsa est advocata generis humani. Omnes enim electos ipsa recipit intra viscera suæ pietatis, cum ipsa sit mater gratiæ, & mater misericordiæ. Tertium est locus ejus gloriosus, in quo ipsa habitat sublimata; & quantum ad hoc ipsa est Domina & Regina totius Curiaë cœlestis. Propter ista tria dicitur: *Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus, & in capite ejus corona stellarum duodecim.* Apoç. 12. Tunc enim sole amicta fuit, quando Christum, qui est sol justitiæ, in suo utero habuit. Lunam autem sub pedibus habet, quia Ecclesiam sub sua protectione tenet: habet autem coronam stellarum duodecim, quia ipsa est Regina trium ordinum, scilicet Martyrum, Confessorum, & Virginum, & novem ordinum Angelorum.

S E R M O II.

Templum Dei est Virgo Maria, juxta illud: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.* Psalm. Dicitur autem Virgo beata templum ratione causæ efficientis, materialis, formalis & finalis.

Causa autem efficiens hujus templi fuit Deus, Trinitas. Nam pater istud templum fundavit: *Fundavit eam Altissimus.* Spiritus sanctus consecravit: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Psalm. Fundatum & consecratum filius inhabitavit. *Qui creavit me requievit in tabernaculo meo.* Ecccl. 24. Forma autem hujus templi fuit, quia

fuit valdè amplum; unde dicitur templum quasi tectum amplum, vel tenens amplum. In ipsa enim Virgine gloriosa fuerunt quatuor valdè ampla. Primò quidem habuit amplum uterum ad Deum suscipiendum; quia sicut cantat Ecclesia, Quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti. *Pet. Rav.* Petrus Ravennas: Quod erat in principio apud Deum intra se Virgo percepit verbum, factaque est magnum Deitatis templum, quæ pusillum erat humanitatis hospitium. Idem: Ipsa quidem Virgo Major fuit cœlo, fortior terrâ, latior orbe. Nam Deum quem mundus non capit, sola concepit; portavit eum, qui portat orbem. Idem: *Idem.* Quantus sit Deus ignorat ratio: miratur hujus Virginis uterus, pavet cœlum, tremunt Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & una puellula in sui pectoris hospitio capit, recipit, oblectat; ut terris pacem, cœlis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis dederit, terrenis cum cœlestibus parentellam, Dei cum carne commercium fecit. Sic enim totum manna erat in urna, & totum erat in arca, & tota arca claudebatur in templo, & sic Deitas tanquam manna dulcissimum tota in urna, id est, in Christi anima; Anima tota erat in arca, id est, in Christi carne Deifica; & hæc omnia claudebantur in terra, id est, in utero Virginis gloriosæ. Secundò habuit amplum intellectum ad divinum lumen recipiendum. Sicut oculus non sufficit intueri solem nisi in radiis suis; sic intellectus noster non potest cognoscere Deum nisi in operibus suis. Intellectus autem Virginis non indige-

bat radiis , quia habebat intra se præsentiam solis. *Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei*, Eccl. 24. *sic mulieres sanctæ species in ornamento domus suæ.* Nec indigebat lumine lucernæ , id est manducatione alicujus creaturæ , quia in utero suo habebat divinam lucernam fulgentem. *Lucerna splendens super candelabrum sanctum*, Ibid. *& species faciei* , scilicet mulieris , *super ætatem stabilem.* Nec indigebat sicut filij Israel columna ignis , vel nubis , id est manu ductione alicujus Angeli cœlestis , quia ipsa habebat illam columnam ignis & nubis , id est Christum , in quo erat ignis Deitatis , & nubes humanitatis. *Columna aurea super bases argenteas*, Ibid. *& pedes firmi super plantas stabilis mulieris.* Tertio habet amplum affectum ad compatiendum ; nam intra sinum suæ pietatis , & misericordiæ omnes recipit , ideo dicitur de ea : *Maria Mater gratiæ.* Recipit peccatores quibus impetrat Dei misericordiam , ideo subditur : *Mater misericordiæ.* Recipit tentatos , quos à diabolo protegit , ideo subditur , *Tu nos ab hoste protege.* Recipit animas de hoc mundo egredientes , quas suis manibus in cœlum deducit , ideo subditur , *Et horâ mortis suscipe.* Quarto habet amplum meritum ad subveniendum. Subvenit quidem omnibus per sua merita in mundo , & judicio. In mundo , quia habet subveniendi potentiam , sapientiam , & voluntatem. *Thesaurus desiderabilis* , Ibid. *& oleum in habitaculo justî.* Potest quidem subvenire , quia habet thesaurum : vult subvenire , quia habet pietatis oleum : scit subvenire , quia fuit Mater justî , id est Christi , qui

Prov.
41.

est Dei sapientiæ habitaculum. Subveniet in judicio ; non enim dicet sicut dixerunt virgines illæ : *Ne forte non sufficiat nobis , & vobis &c.* Quia & ejus merita sufficient sibi ad exaltationem super Angelos , & nobis sufficient ad necessitatem nostram. *Laudent eam in portis opera ejus* , scilicet quæ in judicio faciet , quia tunc fideles suos , & devotos suscipiet , proteget , & defendet.

Materia verò hujus templi fuit aurum , argentum , & lapides pretiosi. Virgo enim Maria super fundamentum fidei ædificavit aurum , id est , animum Deificatum , & divino amore repletum ; ædificavit argentum , id est , corpus virgineum : ædificavit lapides pretiosos , id est , resplendentiam omnium virtutum.

Causa verò finalis templi est duplex , Ad hoc enim fit templum , ut Deus ibi laudetur , & ut ibi habitare dignetur : propter istum duplicem finem Deus istud templum spirituale construxit , scilicet , propter Dei laudem , & sui habitationem. Sicut enim in templo Deus glorificatur , laudatur , & honoratur ; sic & ipsa est ad Dei laudem & gloriam , Dei lætitiæ & honorificentiam , ideo dictum fuit in figura : *Tu gloria Jerusalem , tu lætitia Israel , tu honorificentia populi nostri.* In ipsa etiam , tanquam in suo templo Dominus habitat , sicut asseritur : *Dominus tecum.* Bernard. Dominus pater tecum , qui genuit quem concipis ; & Dominus filius tecum , quem carne tua induis.

Judith.
34.Luc. 1.
Bernar.

Terra dicitur Maria multiplici de causa.

Primò quamvis terra sit omnium Elementorum infima, est tamen præ omnibus Elementis magis adornata; sic B. Virgo præ omnibus Sanctis fuit magis infima per humilitatem, sed magis ornata propter virtutum varietatem. Infimam se vocabat dicens: *Respexit humilitatem ancille sue*; sed ornatum virtutibus se ostendebat, dicens: *In me omnis gratia vita & veritatis, & in me omnis spes vita & virtutis.* Hier. Cæteris sanctis gratia per partes præstatur, Mariæ verò se tota infudit gratiæ plenitudo. Ipsa siquidem fuit omnibus gratiis à Deo visitata, amore Dei inebriata, & cunctis virtutibus locupleta. *Visitasti terram, &c.*

Luc. 21

Eccl. 24
Hier.

Psalm.

Secundò dicitur terra, quia licet videatur in superficie despecta, intus tamen continet pretiosa, scilicet, aurum, argentum, & lapides pretiosos. Sic & Maria exterius videbatur despecta, tamen interiùs continebat cœlestem thesaurum, scilicet Dei filium. *Nigra sum*, scilicet exterius per conversationem, *sed formosa*, interiùs per filij Dei in meo utero habitationem. *Omnis gloria ejus filia regis.*

Cant. 1

Psalm.

Tertiò dicitur terra, quia licet sit multipliciter attrita, est tamen firmiter stabilita: Sic & virgo Maria fuit multipliciter attrita in filij passionem, juxta illud: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*; sed tamen fuit fortis per constantem fidem. *Generatio præterit, generatio advenit, terra verò in æternum stat.* Nat.

Luc. 21

Eccl. 1

498 S E R M O III.

generatio Apostolorum præterivit à fide, generatio latronis & centurionis venit ad fidem: Terra veò, id est Maria in æternum stat, quia fidem ejus semper servavit.

Quartò dicitur terra, quia licèt sit frigida & sicca, est tamen supernorum luminarium maximæ influentiæ susceptiva; sic & beata Virgo fuit sicca ab humore cupiditatis, & frigida ab omni concupiscentia carnalitatis, fuit tamen divinarum influentiarum maximè susceptiva. Nam secundùm Bernar. in ventre fuit plena gratiâ Deitatis, in corde gratiâ charitatis, in ore gratiâ affabilitatis, & in manibus gratiâ misericordiæ & largitatis.

Quintò dicitur terra, quia terra exterius venustatur plantis, & intus ditatur thesauris; in intimis est plena tormentis, quia ibi infernus esse perhibetur. Sic & Virgo beata fuit exterius ornata venustate morum, interius ditata thesauro virtutum, in intimo cordis vulnerata doloribus tormentorum. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Nigra sum, sed formosa filij Ierusalem, sicut pelles Salomonis, quæ erant rubricata.* Ipsa enim fuit nigra & denigrata in filij passione præ vehementia doloris, sed erat formosa decore virtutis, & rubicundus fervore conversationis.

Sextò dicitur terra, quia sicut dicit Augustinus in lib. de Trin. Bona terra est altitudine montium, temperamento collium & planitie camporum: Sic Virgo beata fuit bona terra per cœlestium contemplationem. *Ego in altissimis habito.* Fuit temperata per discretionem, de cujus temperamento discretionis dicitur: *Ma-*

Bernar.

Luc. 2.

Cant. 1.

August.

Eccl. 24.

Luc. 2.

*via autem conservabat omnia verba, hæc confere-
rens in corde suo. Fuit plana per humilem con-
versationem, quia cum Apostolis & cæteris
mulieribus sanctis conversabatur, quod patet,
tibi enumeratis omnibus Apostolis in fine con-
concludit Lucas: Hi omnes erant perseverantes
in oratione cum Maria matre Iesu.*

Actos. 21

S E R M O IV.

TERRÆ assimilatur virgo Maria. Quæ qui-
dem fuit terra bona, terra bono semine
feminata, terra fœcundata, & terra ad germi-
nandum apta. Primò quidem fuit terra bona:
Bona autem terra secundùm Virgilium cognos-
citur per tria, scilicet per colorem, quia ni-
gredo attestatur bonitati terræ. Secundò per sa-
porem, quia si Mela terræ aquâ aspergitur, &
ad gustum ponitur; si est dulcis, est bona; si
est salsa, est mala. Terriò per fossæ repletionem,
quia si fossa repleta, post aliquod tempus de-
ficit, mala est; si fuerit æquata, erit medio-
citer; si superabundaverit, erit optima. Istis
tribus modis cognoscitur, quòd beata Virgo
fuit bona terra. Primò per nigredinem humili-
tatis. *Nigra sum, sed formosa.* Homo qui diu-
tius stat ad calorem solis, color ejus nigrescit
& decoloratur. Christus enim qui est sol ve-
rus, novem mensibus in utero Virginis ha-
bitavit. Et ideo non fuit mirum, si ipsam ni-
gram & humilem fecit, & ipsam ab omni co-
lore mundano decoloravit. Ideo ipsa dicit:
*Nolite me considerare, quòd fusca sim, eo quòd
decoloravit me sol.* Secundò cognoscitur fuisse

Can. 11

Can. 6. bona terra per saporem, quia tota fuit dulcis & suavis. *Pulchra es amica mea, suavis & decora.*

Bern. Quid ad Mariam trepidet accedere humana fragilitas, nihil in ea austerum reperies, nihil terribile, tota suavis est, & omnibus omnia facta est, & omnibus misericordiæ sinum aperit, ut de ejus plenitudine accipiant universi. Tertio cognoscitur fuisse bona terra, per fossæ repletionem, quia à corde suo omnem amorem mundanum effodit, & sanctis meritis illud adimplevit, & superabundavit. In omni enim opere suo superabundavit; Non enim tantum præcepta, non tantum consilia, sed in ipsis consiliis superabundavit. Nam consilio paupertatis addidit nihil proprium possidere, nec in spiritali, nec in communi. Consilio virginali addidit fervare castitatem virginalem: consilio obedientiæ addidit non solum obedire suo superiori, id est, Deo, non solum suo æquali, id est, Joseph sponso suo, sed etiam suo inferiori, id est, Elisabeth, in cujus obsequium tribus mensibus mansit. Secundo ista terra fuit bono semine seminata. Nam Deus in agrum uteri sui seminavit semen æternum antiquum & novum, id est, Deitatem suam, quæ est æterna, carnem suam, quæ est antiqua, id est, ab Adam producta, & animam, quæ de novo fuit creata. De his tribus feminibus, tanquam ex tribus farinis, factus est ille panis cœlestis, qui dicitur: *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi.* Istud signatum est, ubi *Abraham*, id est, Deus, pater dixit *Sara*, id est, virgini Mariæ: *Accelera tria sata & simila & commisce, & fac panes subcinericios.*

Ioan. 6.

Gen. 18.

Tunc enim Sara, id est, Virgo beata tria fata farinae miscuit, quando Christum existentem in his tribus substantiis de suis visceribus generavit. Tertio ista terra fuit fecunda. Bona enim terra generat sive facit fructum tricesimum, melior sexagesimum, optima centesimum. Istum triplicem fructum terra virginalis protulit. Ipsa enim fuit nupta; & quantum ad hoc protulit fructum tricesimum. Ipsa fuit vidua derelicta, quando Joseph sponsus suus defunctus fuit. Et quantum ad hoc protulit fructum sexagesimum. Ipsa fuit Virgo perpetua; & quantum ad hoc protulit fructum centesimum. Quarto ista terra fuit apta ad germinandum. *Aperiat^{ur} terra & germinet Salvatorem.* Isa. 45:

Ipsa enim aperuit animum suum ad consentiendum, quando dixit: *Ecce ancilla Domini.* Bernar.

Ubi dicit Bern. Surge, curre, aperi. Surge per fidem, curre per devotionem, aperi per confessionem: Responde verbum, suscipe verbum, profer tuum, suscipe divinum, emitte transitorium, amplectere sempiternum. Secundo aperuit uterum ad concipiendum. Ejus enim uterus fuit clausus omni viro, sed apertus Christo, ideo signatur per portam de qua dicitur: *Qua semper clausa fuit, & nullus per eam, nisi Dominus introiit.* August.

Quid est haec porta clausa, nisi Maria, quae semper intacta fuit. Et quid est vir non transibit per eam, nisi quia Joseph non cognovit eam. Tertio aperuit os suum ad benedicendum, cum dixit: *Magnificat anima mea Dominum.* Psalm.

Aperi os tuum & implebo illud. Et bene dixit adimplebo, quia cum alias parca locuta fuerit,

tamen prolixè locuta fuit, quando Deum benedixit. Econtrario verò nos sumus multùm in verbis inutilibus prolixi, in laudando verò Deum sumus multùm avari. Quarto aperuit os suum ad miserendum. *Aperi libane portas tuas.* Libanus interpretatur candidatio, & signat virginem Mariam totam pulchram & candidam, quæ habet in se tres portas, scilicet, potentia, sapientia, & misericordia; & ideo dicit *portas* in plurali. Quidam enim peccant per infirmitatem humanam, illis aperit portam suæ potentia, quia dat eis virtutem resistendi. Alij peccant per ignorantiam, illis aperit portam sapientia, quia dat eis cognitionem sciendi. Alij peccant per malitiam, illis aperit portam suæ misericordia, quia dat eis gratiam pœnitendi. Quinto aperit manum suam ad largiendum. *Manum suam aperuit inopi.* Aperit quidem manum suam bonis, largiendo eis gratiam, malis obtinendo misericordiam, temperatis dando resistantiam, mortuis introducendo in gloriam. Propter ista quatuor dicitur, *Maria mater gratia, mater misericordia &c.*

Prov.
alt.

SERMO V.

Thesauraria Dei est virgo Maria. Habet enim Deus triplicem thesaurum, scilicet, potentia, sapientia, & misericordia. Thesaurus potentia est Patris, sapientia filij, misericordia Spiritus sancti. Istum triplicem thesaurum Deus commisit dispensandum Virgini gloriosa.

Primò quidem Pater sibi commisit thesaurum suæ, potentiæ in tantum quòd ipsa potenter Deum traxit, potenter diabolum contrivit, & potenter nos in gloriam introduxit. Potenter quidem Deum traxit, quando virtute suæ humilitatis, virginitatis, & charitatis Deum in suum uterum venire fecit. Magna enim potentia est vincere invincibilem, vincere omnipotentem, superare illum, quem, cœli capere non poterant, & in suo utero continere.

Cum esset rex in accubitu suo, id est, in sinu Cant. 12

patris, *nardus mea dedit odorem suum*. Nardus est herba parva & virtuosa. Inquantum est parva signat humilitatem; inquantum est odorifera, signat virginitatem ejus; inquantum est virtuosa, signat ejus virtuosam operationem.

His tribus virtutibus Virginis Christus allectus, scilicet, virginitate, humilitate & charitate in ejus uterum descendit. Iob. 14

Secundò potenter diabolum contrivit. Magna quidem potentia est illum conterere. *Non est potestas super terram, quæ comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Ipsa conteret caput tuum.* Gen. 32

Non enim solùm in serpente infernali ipsa contrivit caudam, id est, consummationem & malum actum: non solùm corpus, id est, malum consensum; sed etiam caput, id est, malam suggestionem, & malum cogitatum, quia nunquam nec minimam cogitationem in ejus cor immittere potuit. Tertiò potenter nos in gloriam introducit. Magna potentia est Eccl 42

hominem tam infimum ducere ad cœlum. Ista enim potestas data est virgini Mariæ, ut in cœlestem Jerusalem animas introducat. *In Jeru-*

saltem potestas mea. Ista tria, quando sibi ad memoriam veniunt, magnum gaudium sibi faciunt. Magnum gaudium habet de eo, quod sic Deum traxit, de eo quòd diaboli malitiam sic evasit, & de eo, quòd hominem ad cœlum introducit. Unde in figura hujus dicitur: *Non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine peccato & pollutione revocavit me gaudentem in victoria sua,* id est, de eo, quòd ipsam per meam humilitatem devici, quæ tamen sua victoria est, quia gratiâ suâ adjuvante hoc feci in evasione mea; id est, de eo, quòd penitus malitias evasi in liberatione vestra, id est, de eo, quòd de periculis mundi vos liberavi, & in cœlum deduxi.

Ecc1.24.

Secundò filius commisit sibi thesaurum suæ sapientiæ, in tantum quòd ipsa primò Dei cognitionem tribuit, ideo vocatur mater agnitionis. *Ego mater pulchra dilectionis, &c.* Secundò per mare hujus mundi sapienter nos dirigit & ad portum nos deducit, ideo vocatur stella maris. Tertiò actus nostros sapienter dirigit & disponit. *Sapiens mulier,* id est, Virgo beata, *adificat domum suam,* id est, gubernat sanctam Ecclesiam; *Insipiens,* id est, Eva *exstructam quoque destruet manibus,* quando scilicet manus suas ad pomum vetitum porrexit.

PROV.
III.

Tertiò Spiritus sanctus commisit sibi thesaurum suæ misericordiæ, & istum thesaurum ipsa dispensat: largiter sine aliqua retentione, *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.* Secundò dispensat com-

muniter sine personarum acceptione. Unde ipsa omnes communiter invitat & dicit: *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, &c.* Tertio dispensat velociter, sine magna precum multiplicatione. Unde ipsa potest dicere illud: *Si oculus viduae*, id est animæ Christi præsentia viduatæ expectare feci, &c. Servat enim quod dicitur. *Cor inopis ne afflixeris, & ne protrahas donum angustianti.* Quarto dispensat sapienter, quia in majori subvenit necessitate. Tunc enim major ejus sentitur pietas, quando major sentitur necessitas, ideo vocatur luna. Nam luna est vicina terræ, lucet in nocte, & lucet absente sole. Ipsa enim est vicina peccatoribus, citò eis misericordiam impendo: ipsa lucet in nocte adversitatis patientiam tribuendo: ipsa quando sol, id est, Deus abscondit alicui lucet gratiam impendendo.

Iob. 31.

Eccl. 4.

S E R M O VI.

THronus dupliciter accipitur, scilicet, pro folio regali, & pro ordine supremæ hierarchiæ, qui ordo dicitur thronus; Et quantum ad istas duas acceptiones virgo Maria potest dici thronus.

Primò quia ipsa fuit thronus, id est, sedes & solium summi Regis in suo utero, & nunc est in mundo, & erit in judicio. Christus enim fecit ipsam thronum suum dum esset in utero suo. In hujus figuram dicitur. *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestivit eum auro fulvo nimis.* Iste enim thronus fuit de ebore per virginitatem, & fuit de auro per

4. Reg. 10.

506 S E R M O VI.

Heb. 4.

ferventem charitatem, & fuit grandis per humilitatem. Nam quantò hic fuit humilior, tantò coram Deo fuit sublimior. Christus igitur requievit in ejus virginitate, quia diligit munditiam; requievit in ejus charitate, quia diligit fraternam concordiam; requievit in ejus humilitate, qui diligit mentem tranquillam. Secundò ipsa thronus Dei peccatoribus qui sunt in mundo; ideo dicitur: *Accedamus cum fiducia ad thronum gratie.* Aliqui peccant ex amore malè inflammante sicut David, qui malo amore inflammatus in adulterium cecidit. Et sicut Mattheus qui terrenâ cupiditate allectus, illicita lucra exercuit; isti ad istum thronum accedentes inveniunt misericordiam, ideo subdit: *Ut misericordiam consequamur.* Alij peccant ex ignorantia & cæcitate, sicut Apostolus qui dicit: *Ignorans feci in incredulitate.* Isti ad istum thronum accedentes inveniunt gratiam; & ideo subdit: *Ut gratiam inveniamus in tempore opportuno.* Tertiò ipsa erit thronus Christi in judicio, & hoc quantùm ad illos qui erunt à dextris. Solus Christus judicabit: *De throno procedent fulgura, & voces, & tonitrua.* Ipse enim Christus omnes citabit, dicens: *Surgite mortui, venite ad judicium;* & talis citatio dicit tonitruum, qui non expergiscitur, non dormit sed mortuus est. Citatos examinabit dicens: *Esurivi & non dedisti mihi manducare &c.* Ultimò contra sic citatos, & examinatos, sententiam fulminabit dicens: *Ite maledicti &c.* Et istud est fulgor quod de throno procedit. Illi verò qui erunt à dextris ad Virginem glo-

Apo. 4.

riosam, tanquam ad thronum gratiæ & misericordiæ confugient. *Thronus ejus sicut sol in conspectu meo.* Ipsa enim in judicio existens erit sicut sol coram Deo, quia præ cæteris habebit majorem splendorem, & majorem calorem gratiæ. Et erit sicut luna perfecta, quia contra tam tenebrosam Dei indignationem erit devotis suis ad lucem & consolationem. Et erit sicut testis fidelis, quia coram filio suo bonum testimonium perhibebit; unde dicit Ecclesia: Recordare Virgo mater dum steteris in conspectu Dei ut loquaris pro nobis bona, & ut avertas indignationem suam à nobis. Sicut sol refulgendo, ut loquaris pro nobis bona, scilicet pro nobis apud tuum filium testimonium perhibendo, & ut avertas indignationem suam à nobis ipsum reconciliando.

Psalm.

Secundò dicitur thronus eo quòd habet proprietates angelorum, qui throni dicuntur; quæ quidem sunt sex secundùm Beatum Dionysium. Prima est maxima celsitudo, quæ beatæ Mariæ convenit, quæ ut dicitur: *Ego in altissimis habito, & thronus meus, &c.* Ipsa enim habitat in altis, quia super omnes Sanctos est exaltata. Habitat in altioribus, quia super omnes angelos est sublimata. Habitat in altissimis, quia à dextris filij est collocata. Unde dicitur in figura: *Positus est thronus matris regis, quæ sedet ad dexteram ejus.* Secunda proprietas thronorum est regis circundatio, quæ sibi convenit. De qua dicitur: *Novum faciet Dominus super terram, foemina circundabit virum.* Ubi triplex novitas notatur. Pri-

Dionys.

Eccl. 14.

2. Reg.
2.

Hier. 13.

Bernar.

ma est, quia circumdat, id est, sine corruptione generat. Bernardus: Illud enim est circumdatum, quod ex omni parte clausum. Secunda est, quia circumdat virum. Bernard. Si dixisset infantem vel parvulum, nec novum videretur, nec mirum, quia vir erat Jesus necdum natus sapientiâ, non ætate, non corpore, sed animi vigore. Dicitur enim vir, non propter ætatem, sed propter sapientiæ plenitudinem, quam habuit ab instanti conceptionis. Tertia est, quia dicitur *super terram*. Ecclesia, quidem quotidie generat filios in cælo sine corruptione, & cum gratiæ plenitudine, ubi obitus Sanctorum dicitur natale, quia tunc sancti nascuntur in cælo. Et illud non est novum; sed quod ista talis generatio fiat *super terram*, istud est omnium novorum novissimum. Tertia proprietas thronorum est stabilis collocatio, & ista proprietas convenit B. Mariæ similiter quæ fuit stabilis filio in vita, in morte, & post mortem. Nam in vita stabilis fuit per amorem, quia nunquam ab ejus amore discessit: in morte fuit stabilis per associationem, quia juxta crucem suam semper stetit; & post mortem fuit stabilis per fidem & per amorem. Non enim sicut Apostoli, qui discesserunt à fide, sed non ab amore, nec à sancta societate, sicut sanctæ mulieres, quæ semper juxta crucem steterunt: Virgo autem beata immobilis semper stetit, & in fide, & in amore, & in societate. Quarta proprietas thronorum est regis susceptio, & ista etiam convenit beatæ Mariæ, quæ excellentiori modo Christum suscepit. Omnes enim tam boni

Bernar.

quàm mali suscipiunt Christum per præsentiam & essentiam. Boni verò suscipiunt per inhabitantem gratiam ; Virgo autem B. Christum suscepit per gratiæ plenitudinem in mente, & per præsentiam corporalem in ventre. Quinta proprietas thronorum est regis dilatio, & ista similiter convenit B. Mariæ, quæ Christum de cælo detulit ; ideo vocatur ferculum, à ferendo. *Ferculum fecit sibi rex Salomon, &c.* Vocatur & nubes. *Ascendet Dominus super nubem levem & ingredietur in Ægyptum.* Ipsa enim tanquam pluviam salutarem compluit. *Nubes pluunt justum.* Vocatur etiam navis. *Facta est quasi navis institoris de longè portans panem suum.* Sexta proprietas thronorum est familiaris apparitio & ista similiter convenit beatæ Mariæ. Familiariùs enim & apertiùs sibi Christus mysterium incarnationis revelavit, quàm cæteris sanctis vel etiam angelis. Nam Salomon dixit se illud ignorare. *Tria sunt mihi difficilia & quartum penitus ignoro, quod est via viri in adolescentia.* Joan. etiam Baptista se non sufficere solvere corrigiam calciamenti ejus, id est, exponere profunditatem tanti mysterij. Gabriel etiam de modo requisitus ipsum non exposuit, sed ad Spiritum sanctum remisit dicens : *Spiritus sanctus superveniet in te &c.* Bern. super *Missus est*, ac si dicat angelus : Quid à me requiris, quod in te mox experies ? Sciens scies, & fœliciter scies, sed illo doctore quo & actore. Ego sum missus nunciare virginalem conceptum non creare. Virgo autem Maria non tantùm illud mysterium scivit per infusam sapientiam ; sed maxi-

Cant. 5.

Isa. 19.

Isa. 54.

Prov.
ult.

Prov. 30.

Bernar.

510. S E R M O VII.

idem.

mè per experientiam. Bern. Qualiter ille, id est, splendor inaccessibleis virgineis se infuderit visceribus soli datum est scire cui datum est experiri.

S E R M O VII.

Turbata est Maria in sermone, & cogitabat qualis esset ista salutatatio. In his verbis ex parte Virginis ponuntur duo, scilicet ejus turbatio, & ejus prudens cogitatio. Ex parte angeli ponuntur alia duo, scilicet angelica confortatio, & nascituri filij commendatio.

Primò igitur ponitur Virginis perturbatio, cui dicitur: *Turbata est in sermone ejus*. Non est turbata turbatione impatientiæ, sed turbatione pudoris, timoris, & admirationis. ~~Est~~ ergo turbata, id est, verecundata, vel expavefacta, vel admirata. Primò igitur est turbata, id est, verecundata. Angelus quidem sibi apparuit in forma juvenis pulcherrimi. Non enim sibi apparuit in ætate senili, quia illa ætas dicit defectum in virtute & sensu; nec apparuit in ætate puerili, quia licet illa ætas dicat novitatem, tamen dicit imperfectionem. Et ideo fuit conveniens, ut in ætate juvenili & mediocri appareret, quia illa ætas dicit novitatem & perfectionem, & ille venerat nunciare illum, qui novus erat quantum ad humanitatem, & perfectus quantum ad divinitatem. Beata igitur Virgo illum pulcherrimum juvenem videns, & non cognoscens eum angelum esse, & se solam cum eo in thalamo vi-

dens, fuit nimis turbata, id est, verecundata. Hieron. ad Eustochium. Maria tantæ puritatis extitit, ut mater Domini esse mereretur; ad quam cum Gabriel angelus in viri specie descendisset, consternata & perterrita respondere non potuit. Nunquam enim à viro aliquo fuerat salutata. Ambrosius super Lucam. Trepidare quidem virginum est, & ad omnes virorum ingressus pavere, omnes eorum affatus veteri. Discant ergo mulieres propositum pudoris imitari. Disce virgo verborum vitare lasciviam. Maria etiam angeli verebatur salutationem. Bernard. super *Missus est*: Solent virgines quæ veræ virgines sunt esse pavidæ, & ut timenda caveant etiam tuta pertimescere. Proinde quicquid novum, quicquid subditum fuerit totum suspicantur insidias, totumque extra se reputant machinatum. Secundò fuit turbata, id est, expavescita. Angelus quidem cum luce, cum candida & luminosa veste sibi apparuit, & ideo ex tali fulgore expavescita fuit. Non enim venit Angelus in veste nigra, sed fulgida & candida. Quod quidem conveniebat triplici ratione, scilicet ratione annunciantis, quia candor vestimenti designabat fulgorem & claritatem angeli. Secundò ratione annunciati, quia annunciabatur ille, qui est candor lucis æternæ, & speculum sine macula. Tertio ratione illius cui fiebat annuntiatio, quæ fuit tota candida, & ab omni peccato penitus aliena: cujus conceptus fuit purissimus & partus mundissimus. Beata igitur Virgo videns Angelum cum tanta claritate venientem, & cum tam fulgida veste fuit turbata,

id est, expavescit. Unde cantat Ecclesia: Et expavescit Virgo de lumine. Tertio fuit turbata, id est, nimis admirata. Et maxime de duobus. Primo de eo quod Angelus clauso ostio intravit. Bern. ubi supra: Non est suspicandum quod Angelus apertum invenerit Virginis ostium, cui nimirum erat in proposito frequentias hominum fugere, colloquia vitare, ne vel orantis silentium turbaretur, vel continentis castitas tentaretur. Nec fuit ei difficile per ostium clausum Virginis abdita penetrare, cui utique ex naturæ suæ subtilitate, quodlibet corpus quantumcunque solidum, vel spissum parvum est ac penetrabile. Secundo admirata fuit de eo, quod novam & inauditam salutationem sibi fecit, scilicet quod Deus debebat esse secum, non tantum in mente per gratiam, sed etiam in ventre per susceptam naturam humanam. *Pet. Rav.* rursus Raven. Quamvis motu blando, affectu pio Virginem sibi Deus in matrem, famulam sibi verteret in parentem, viscera tamen ejus turbata sunt, ipsa quoque conditio cum ejus conditor Deus quem tota creatura non capit, totum intra Virginis pectus se recipit. Nam ut angelum vidit ejus mens contremuit, & in ejus ingressus sensit deitatis ingressum.

Secundo ponitur ipsius Virginis prudens cogitatio cum dicitur: *Cogitabat qualis esset ista saluatio.* Circa quatuor versabatur ejus consideratio. Primo circa salutantis qualitatem, utrum scilicet esset bonus nuncius vel non. Sciebat enim quod diabolus se in angelum lucis saepe transfigurat, sed tamen Dei revelatione

latione statim cognovit, quia erat bonus Angelus & specialis Dei nuncius. Bern. ubi supra. Sciebat nempe Virgo prudens, quod frequenter Angelus satanæ sæpe se in angelum lucis transfigurat. Sed quia simplex & humilis erat, nil tale de sancto Angelo penitus æstimabat; & ideo qualis esset ista salutaris cogitabat. Secundò ejus salutatio versabatur circa salutantis novitatem, quia nunquam auditum est à sæculo, quod aliqua femina ab aliquo angelo sit vocata benedicta vel plena gratiâ; & ideo talis novitas verborum eam quodammodo turbavit, & eam in admirationem adduxit. Petrus Raven. Angelus venerat in specie blandus, in sermone terribilis, humana proferens, divina repromittens. Unde & Virginem quam leniter sollicitavit visus, turbavit auditus. Augustinus in sermone de Annunciatione: Post illius benedictionis præsagium terretur Virgo novitate verborum. Tertiò ejus cogitatio versabatur circa suam indignitatem, quia non reputabat se dignam angeli visione & salutatione. Bern. ubi supra: Bernar. Nimirum indignam sese angelicâ salutatione & visione reputabat, & forsân in mente talia meditando volvebat. Unde hoc ut angelus Domini veniat ad me? Quarto ejus cogitatio versabatur circa Dei bonitatem, quæ tanta erat quod per ipsam humanum genus salvare & redimere disponebat. Bern. ubi supra. Ut Bernar. quid Virgo debitam tibi dixeris gratiam angelorum, quæ invenisti gratiam apud Deum? Invenisti quæ ante te invenire nemo potuit, gratiam videlicet apud Deum. Quam gratiam?

Dei & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem. Hieron. in sermone de Assumptione, Hæc est quæ cælis gloriam dedit, Deum terris, gentibus fidem, vitiis finem, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Ista quatuor diligenter revolvens in corde suo noluit statim respondere, sed cogitabat qualis esset ista salutatio. Petrus Raven. Cirò namque respondere, fatuitatis est humanæ, cogitare verò ponderis est maximi & iudicij permaturo, Bern. ubi supra: Turbata est, sed non perturbata. Quòd ergo turbata est, fuit verecundiæ virginalis; quòd verò non perturbata, fuit fortitudinis; quòd verò tacuit & cogitavit, prudentiæ. *Turbatus sum*, inquit Proph. & *non sum locutus*, & *cogitavi dies antiquos*. Sic Maria turbata est, sed non fuit locuta: sed cogitabat qualis esset ista salutatio.

Ex parte verò angeli duo ponuntur. Primum ejus confortatio, cum dixit: *Ne timeas Maria* &c. In hoc enim cognoscitur angelus bonus à malo, quia bonus Angelus in principio terret, in medio confortat, in fine lætificat. Ideo iste Angelus in principio Virginem terruit, quando ipsa turbata fuit. In medio confortavit, quando dixit, *ne timeas Maria*. In fine lætificavit, quando gravidam de Dei filio dereliquit. Angelus verò malus, quando se in angelum lucis transfiguravit, in principio multum terret, in medio diversis tentationibus multum conturbat, in fine verò multum contristat. Et quoniam Deus illa quatuor videtur Angelo revelasse circa quæ cogitatio beatæ Virginis versabatur, ideo Angelus ad illa quatuor per or-

dinem respondit. Primò enim ejus cogitatio
 versabatur circa salutantis qualitatem, utrum,
 scilicet esset bonus angelus vel non; ideo dixit
 sibi: *Ne timeas Maria*, nihil hic doli vel fal-
 laciæ, nullas habet insidias suspicionis. Non
 sum homo, sed spiritus, non sathanæ, sed
 angelus Dei. Secundò versabatur ejus cogita-
 tio circa salutationis novitatem, quia multum
 mirabatur, quòd Angelus plenam gratiâ vo-
 caverat, cùm hoc nunquam auditum foret;
 Ideò dixit ei angelus: *Invenisti gratiam apud
 Deum*. Unde dicit Petrus Ravennas: Ne ti-
 meas Maria; timet siquidem non qui invenit, P. Ravennas
 sed qui perdit. Quid ergo timet qui secu-
 riter concipit rerum, parit gaudia sæcu-
 lorum. Timor non est ubi divinum negotium
 est non humanum. Quid timet Maria cui ju-
 dex est causa, assertor integritas, testis inno-
 centia. Tertiò versabatur ejus cogitatio circa
 suam indignitatem, quia non reputabat se di-
 nam angeli visione, vel salutatione. Ad quod
 respondet angelus dicens: *Ecce concipies & pa-
 ries filium*. Ac si dicat: Quæ concipies Dei
 filium, digna es proculdubio videre angelum.
 Quæ es mater Dei, digna es salutari ab an-
 gelo Dei. Bernadus super, *Missus est*: Ne timeas
 Maria. O si scires quantum tua humilitas Al-
 tissimo placeat, quanta de te apud ipsum
 maneat sublimitas, angelo te indignam, nec
 alloquio, nec obsequio judicares. Non mi-
 reris Maria, quòd angelus ad te venit, nam
 & major angelo venit. Non mireris angelum
 dominicum, nam & Dominus angeli tecum.
 Postremò quidem angelum videas, cum jam

angelicè vivas. Quartò versabatur ejus cogitatio circa Dei bonitatem, quæ tanta erat, quòd per ipsam Dominus humanum genus salvare disponebat. Et istam suam cogitationem angelus approbat dicens: Vocabis nomen ejus Jesum Hebraice, sother græcè, latinè salvator dicitur, hoc enim nomen est quod cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, mutis sermonem, vitam mortuis dedit, totamque diaboli potestatem de obsessis corporibus virtus hujus nominis effugavit.

Secundò ponitur ex parte angeli filij nascituri commendatio, cum dicitur, *hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur.* Dicitur enim Christus fuisse magnus & parvus. Nam dicitur fuisse major angelo & minor.

Hebr. 1. Major juxta illud: *Tantò melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditavit.* Minor juxta illud: *Minuisti eum paulominus ab angelis.* De Domino enim Jesu Christo est loqui secundum quatuor modos. Primò de ipsa persona ratione divinæ naturæ, & quantum ad hoc ipse est major angelis, & rex & Dominus angelorum. Secundò de persona ratione humanæ naturæ, & quantum ad hoc potest dupliciter considerari, vel secundum quod ipsa natura humana est unita divinæ, & iterum major est omnibus angelis; vel secundum quod consideratur in se circumscripta divinitate, & secundum hoc est minor singulis. Quantum ergo ad primos tres modos major est angelis, & sic intelligitur verbum Apostoli, qui dicit: *Tantò melior &c.* Quantum verò ad quartum modum est minor angelis, & secun-

cundum hoc intelligitur verbum prophetæ qui dicit: *Minuisti eum paulo minus ab angelis.*

S E R M O I.

VAs Dei fuit virgo Maria. Fuit enim vas purum & novum, vas profundum, vas solidum, vas admirandum, vas admirabile, & vas aromaticum.

Primò igitur fuit vas purum & novum. *Afferte mihi vas novum, & mittite in illud sal.* 3. Reg. 2.
 Istud autem vas novum fuit uterus Virginis, qui fuit novus, quia ab omni vetustate culpæ fuit penitus mundus. In istud vas sal sapientiæ fuit missum, quando Christus, qui est Dei sapientia in ejus uterum intravit. Non solum autem istud vas fuit novum & purum, sed etiam purissimum. *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum.* Prov. 25.
 Triplex enim rubigo genus humanum occupaverat. Prima est rubigo culpæ originalis. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum &c.* Ista rubigo ab ipso vase Dei fuit ablata in sui sanctificatione, quando scilicet in utero matris fuit sanctificata. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.* Prov. 16.
 Secunda est rubigo culpæ actualis. *Quis potest dicere mundum est cor meum, purus sum à peccato?* Ista rubigo fuit ab ipso vase Dei ablata in Spiritûs sancti superventione, & filij Dei conceptione. Quamvis enim nunquam venialiter peccaverit, tamen ex tunc peccare non potuit, Spiritu sancto ab ea liberum arbitrium non auferente, sed in bono confirmante. Augustinus in libro de natura & gra- August.

ria : Exceptâ Dei genitrice Mariâ , si omnes sancti & sanctæ Dei , dum adhuc viverent , interrogati fuissent utrum sine peccato essent ? omnes unâ voce clamassent : Si dixerimus quòd peccatum non habemus , ipsi nos seducimus , & veritas in nobis non est , exceptâ , inquam hac sanctâ Virgine , de qua cum de peccatis agitur , propter honorem Dei nullam prorsus volo quæstionem habere. Tertia est rubigo pœnalitatis , quia multæ pœnalitates tam mentales , quàm corporales hominem circumdant , propter quod clamat Apostolus : *Infelix ego homo , quis me liberabit de corpore mortis hujus ?* Ista rubigo fuit ab ipso vase ablata in sui assumptione , quia tunc corpus suum induit immortalitatem , & anima impassibilitatem. Potest igitur esse verbum patris ad Spiritum sanctum , ut sibi dicat de argento , id est , de corpore & animæ Mariæ fulgido : Aufer rubiginem culpæ originalis , & egredietur vas purissimum. Aufer omnem rubiginem omnis culpæ actualis , & egredietur vas purissimum : aufer omnem rubiginem omnis pœnalitatis , & egredietur vas purissimum.

Secundò fuit vas profundum , quia per profundam humilitatem , & ideo profundè meruit Dei gratiâ adimpleri. Cor nostrum est vas , quod tunc profundè foditur , quando homo profundè humiliatur. Sed sunt quidam quorum cor tantùm cavatur , & foditur in superficie , quia habent solùm humilitatem in ore , & in exteriori conversatione , superbiam vero in corde. *Est qui nequiter se humiliat , & interiora ejus plena sunt dolo.* Alij sunt , qui

habent cor fossum, & concavum usque ad medium, sicut sunt servi Dei; qui sic humiliantur exterius in signo conversationis; sic interius humiliantur in medio cordis. De quibus dicitur: *Humiliatio tua in medio tui.* Nullus unquam fuit qui ita cor concavum habuerit, id est, usque ad fundum, qui se humiliaverit, sicut Christus & beata Virgo. Ille enim profundè se humiliat qui inferius descendere non potest, sicut fecit Christus, quando descendit ad susceptionem nostræ naturæ, usque ad tolerationem pœnæ. *Exinanivit semetipsum, &c.* Sic etiam beata Virgo non potuit se profundius humiliare; cùm esset Mater Dei, dixit se ancillam, & pedissequam Dei; Et quia profundius humiliavit se quàm aliqua creatura, ideo tantam gratiam recepit, quantum aliqua pura creatura recipere non potuit.

Mich. 6

Phil. 2.

Tertiò fuit vas solidum, quia nunquam frangi potuit. *Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide pretioso.* Cæteræ mulieres franguntur in conceptu per violentiam, franguntur in partu per dolorem & afflictionem, franguntur in vita per multorum peccatorum perpetracionem, quia quodlibet peccatum frangit cor humanum. *Cor fatui quasi vas confractum, omnem sapientiam non tenebit.* Franguntur in obitu per incinerationem. Virgo autem Maria fuit vas solidum, quia in suo conceptu habuit integritatem, in partu jucunditatem, in vita peccati immunitatem, in obitu induit immortalitatem.

Eccl. 50.

Eccl. 2.

Quartò fuit vas admirabile. *Vas admirabile opus Excelsi.* Si enim esset aliquod vas,

quod majus seipſo contineret illud eſſet vas mirabile. Rurſus ſi eſſet aliquod vas , quod vinum , & aquam ſine aliquo medio ſimul contineret , & tamen nulla commixtio fieret , illud eſſet vas mirabiliſſimum. Tale vas fuit Virgo beata , quia illud quod in utero ſuo continebat , majus ſeipſa erat. Unde dicit Auguſtinus , & cantat Eccleſia : *Sancta & immaculata Virginitas , quibus te laudibus efferam neſcio , quia quem cœli capere non poterant tuo gremio contuliſti.* Ipſa enim exiſtens clauſa conceptum filij Dei recepit ; exiſtens clauſa ſimiliter in partu ipſum effudit ; ideo vocatur *Horus conclusus fons signatus.* Ipſa etiam in vaſe ſui uteri habuit vinum divinitatis , & aquam humanitatis , & tamen nulla facta eſt commixtio ſeu confuſio naturarum. Unde cantat Eccleſia : *Deus homo factus eſt , id quod fuit permansit , & quod non erat aſſumpſit , non commixtionem paſſus neque diſiſionem.*

Quintò fuit vas aromaticum. In ejus enim utero , & animo fuerunt omnes ſpecies aromaticarum , omniumque virtutum , de quibus ipſa dicit : *In me omnis gratia vite & veritatis : in me omnis ſpes vite & virtutis.* Nam ibi eſt ſpecies aromatica , quæ vivificat mortuos , ideo dicitur , *In me omnis gratia vite.* Ibi eſt alia quæ illuminat cœcos , & ideo dicitur : *& veritatis.* Ibi eſt alia quæ ſanat infirmos , id eſt , desperatos , ideo dicitur : *In me omnis ſpes vite.* Ibi eſt alia quæ corroborat , & confirmat debiles & languidos , ideo ſubditur , *& virtutis.* In iſto etiam vaſe continentur unguenta contra omnes infirmitates. Nam ibi

est unguentum quod deprimit tumorem superbiæ, scilicet consideratio suæ humilitatis. Aliud est ibi quod extinguit sitim avaritiæ, scilicet consideratio suæ paupertatis. Aliud est ibi quod expurgat immunditiam luxuriæ, scilicet consideratio suæ virginitatis.

S E R M O II.

Vera spiritualia habet virgo Maria, quæ sunt ejus pietas, & charitas quibus nos consolatur, & nutrit, juxta illud: *Satiemini ab uberibus consolationis vestrae.* Habent enim ubera vim attractivam, conversivam, & effusivam. Isa. 46d

Primò quidem habent vim attractivam cum sint spongiosa, & porosa: eodem modo ubera beatæ Mariæ habent vim attractivam, quia nos ad se, & ad Deum trahunt. Sunt autem quatuor, quæ naturaliter attrahunt, scilicet simile, calidum, & quædam proprietates rerum, sicut patet in adamante, & vacuum. Ista quatuor inducunt virginem Mariam, ut per ubera suæ charitatis nos ad se trahat. Propter ista quatuor possumus sibi dicere: *Aperi mihi soror mea, amica mea, columbamea, immaculata mea.* Primò quidem quod attrahit est simile; & ideo ipsa debet nos attrahere per similitudinem naturæ, ideo dicitur *soror mea.* Eccl. 31.
Eph. 5. *Omne animal diligit sibi simile. Nemo unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fovet eam.* Secundùm quod attrahit est calidum, & ideo ipsa debet nos attrahere propter calidum charitatis intimæ, ideo dicitur: *Amica mea,*

Cant. 1.

id est quæ me intimè diligis , & quam ego intimè diligo. *Ego dilecto meo* , scilicet intendo per amorem , & ad me conversio ejus. Idem: *Dilectus meus mihi & ego illi*. Tertium quod attrahit , est proprietas naturalis , & ideo ipsa debet nos attrahere propter pietatem suæ misericordiæ. Sicut enim Domino semper proprium est misereri , semper & parcere , sic etiam & ipsi Dominæ ; ideo subditur , *Columba mea*. Sicut enim columba caret felle , sic & ipsa non habet fel amaritudinis , sed tota plena est dulcedine pietatis. *Meliora sunt ubera tua vino*. Ubra Evæ fuerunt plena vino , scilicet sententia mordacis justitiæ , sed ubera Mariæ fuerunt meliora , quia plena sunt lacte dulcis misericordiæ. Quartum quod attrahit est vacuum , & ideo debet nos attrahere per vacuum humilitatis profundæ ideo subditur : *Immaculata mea*. Ipsa enim omninò evacuat se à maculis mundi , & maximè à macula superbiæ. Sicut enim superbia facit cor inflatum ; sic & humilitas facit cor vacuum , & à tali vacuitate debemus attrahi nostræ reginæ , scilicet , ut non alta , sed humilia sentiamus.

Secundò ubera habent vim conversivam. Sunt enim posita in pectore , ut cordi sint vicina , ut sic per calorem cordis fiat decoctio sanguinis , & ad materiam lactis faciliùs convertatur , ideo dicitur lac esse sanguis bis coctus , semel in venis , & semel in mammillis. Istam vim conversivam habent ubera beatæ Virginis Mariæ ; faciunt enim in nobis quatuor conversiones , propter quas ipsa dicit.

Eccl. 24. *Ego Mater pulchræ dilectionis & timoris , &*

agnitionis , & sanctæ spei. Primò namque per ubera charitatis & pietatis ipsa convertit frigus nostrum in calorem , quando expellit torporem à nobis , & introducit calorem divini amoris. Secundò convertit cor nostrum à mœrore in gaudium & delectationem , quando scilicet aufert tristitiam sæculi , & dat timorem Dei , scilicet timorem filialem , qui quidem est delectatio cordis , juxta illud : *Ti-* Eccl. 1.
mor Domini delectat cor , & dabit gaudium , Isa. 15.
& latitiam in longitudine dierum. Ideo sequitur , *& timoris.* De ista delectatione dicitur , *Delectabitur infans ab ubere.* Tertio convertit tenebras nostras in lucem , quando scilicet expellit ignorantiam , & errorem , & dat veram Dei cognitionem , ideo subditur : *Et agnitio-* Isa. 45.
nis. Mammilla regum delectabilis. Reges fuerunt Apostoli , & sacri expositores. Horum regina fuit Virgo Maria. Tunc igitur verborum regum mammillam lactamus , quando eorum sacris doctrinis , meritis , & exemplis , in Dei cognitione erudimur. Quarto convertit tempestatem in tranquillitatem , quando scilicet aufert dubietatem vacillantem , & dat spem animum tranquillantem , ideo subditur , *& sanctæ spei.* Spem enim animæ firmat , & tranquillat juxta illud. *Confugimus ad tenendam* Hebr. 6.
nobis spem , quam sicut anchoram habemus tutam , ac firmam. Istam spem Propheta ab uberibus Virginis se gloriabatur recepisse dicens : *Spes mea ab uberibus matris meæ.*

Tertio ubera habent vim effusivam , quia lac effundunt. Est autem hoc candidum , nitidum , & frigidum , & pingue , & signat qua-

Th. 4.

tuor beneficia quæ recipimus ab uberibus charitatis Mariæ. De quibus dicitur: *Candidiores Nazarei ejus nive nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphyro pulchriores.* Est igitur lac candidum, quia Nazarei, id est, ejus devoti ab ipsa recipiunt candorem innocentia, ideo dicitur: *Candidiores Nazarei ejus nive.* Secundò lac est nitidum, quia ab ipsa accipiunt nitorem munditiæ, ideo subditur, *nitidiores lacte.* Tertio lac est naturæ frigida, contra æstum, quia ab ipsa recipiunt refrigerium contra æstum concupiscentiæ, ideo subditur, *rubicundiores ebore antiquo.* Ebur enim est naturæ frigida. Quarto lac est pingue, quia ab ejus uberibus recipimus pinguedinem devotionis internæ, ideo subditur, *saphyro pulchriores.* Saphyrus enim habet colorem æthereum, ideo signat cœleste desiderium.

S E R M O III.

Vellus signat Virginem Mariam propter quinque causas.

Primò quia vellus est de carne, sed sine corruptione carnis decisum; sic etiam Christus natus est de Virginis carne, sed sine carnis corruptione. Quid Gedeonis vellus, quod utique de carne, sed sine carnis vulnere decisum in area ponitur, nisi carnem assumptam de carne Virginis, & sine detrimento virginitatis? Ambrosius: Maria rectè velleri comparatur, quæ Dominum ita concepit ut cum toto hauriret corpore, nec ejusdem corporis scissu-

Ambr.

ram pateretur, sed etiam mollis ad obsequium, solida ad sanctimoniam. Quamvis igitur vellus sit de corpore, nescit tamen corporis passiones; quia licet Maria fuerit in carne, tamen vitia carnis nescivit, nec unquam aliquam corruptionem sensit, sed semper impoluta & illibata permansit.

Secundò dicitur quòd fuit rore Spiritûs sancti perfusa, hoc signatum est ubi dicitur quòd *vellus impletum est rore, area siccaremanente, quod Gedeon expressit & concham implevit.* Iud. 6; Vellus quidem bibulum est, & multum roris recipit, sed expressum leniter effundit. Cor enim Virginis erat bibulum, id est, valdè sitibundum ad rorem Spiritûs sancti recipiendum, & ideo percipere meruit plenitudinem gratiarum. Petrus Raven. Ille cœlestis imber illapsus placido se in virgineum vellus effudit. Bernardus. P. Raven; Totaque divinitatis unda bibulo se nostræ carnis in vellere se colavit, donec patibulo crucis pressa terris omnibus pluviam salutis effunderet, ac vitalibus petita stillicidiis, fidei germina irrigaret. Quia igitur istud vellus virgineum est tantæ virtutis, non potest tam levi desiderio tangi, quin statim impleat concham marinam, id est, animam nostram. Bernar.

Tertiò dicitur quòd fuit cœlesti pluviâ mada. *Descendet sicut pluvia in vellus.* Psalm. Planè cœlestis imber virgineum vellus infudit, & tota divinitatis unda in carnem se contulit, ac demum crucis per patibulum extersum expressit omnibus terris pluviam salutis, ac humanis mentibus stillicidia gratiæ præstitit.

Quartò dicitur vellus , quia adinstar velleris fuit tincta , & maximè colore rubeo ; & sic ejus caro effecta est purpura , cœlesti Imperatore solummodo digna. Alcuinus in libro de Trinitate : Beata Maria lana mundissima fuit , & virginitate clarissima , quæ sola posset in se filij Dei recipere dignitatem sicut lana conchilij sanguinem , ut ex eadem fieret purpura imperiali majestate tantummodo digna , quamquam nullus esset dignus induere , nisi augustâ præditus dignitate.

Quintò dicitur vellus , quia ad vestimenti Christi præparationem fuit valdè idoneum. De lana quidem ejus sine ejus læsione assumitur , & inde vestimentum præparatur. Triplex namque vestimentum beata Virgo Christo fecit. Primum namque fuit artificiale , quia crescente puero crescebat & vestimentum. Secundum fuit corporale ; nam Spiritus sanctus de ejus carne assumpsit , & corpus Christi sine læsione Virginis præparavit. Quæ etiam potest dici inconsutilis vestis. Cæterorum quidem corpora ex duabus partibus , id est , ex semine patris , & matris consumuntur , corpus autem Christi fuit inconsutile , quia factum fuit Spiritûs sancti operatione. Tertium est spirituale , quod nobis facit , quando fide & cæteris virtutibus nos induit , & ad Dei amorem calefacit. *De velleribus ovium nostrarum calefactus est.* Oves Christi sunt virgines Christi , earum vellera sunt earum merita , & exempla ; præcipua autem ovium Christi est Maria , quæ nos suis meritis induit , & calefacit. *Non timebit domui suæ à frigoribus nivium ; omnes enim do-*

Job. 3.

Prov.
ult.

vestiti ejus vestiti sunt duplicibus. Duplicia vestimenta sunt fides, & opera, vel dilectio Dei & proximi, vel vita activa, & contemplativa. Ista duplicia vestimenta devotis suis impetrat, & ideo omne frigus ab eis expellit, & fugat.

S E R M O IV.

Venter beatæ Mariæ fuit beatus ratione contentorum, & ratione continentis.

Ipse enim venter ejus septem mirabilia in se continebat. Primò ignem æternum, & sic tota fuit inflammata; De quo igne dicitur: *Deus noster ignis consumens est.* Qui quidem ignis in ejus utero novem mensibus habitavit, & ideo ipsam totam amore replevit. Hieronymus: Mariam totam repleverat Spiritus sanctus, totam incanduerat divinus amor, ita ut in ea nihil esset quòd mundanus violaret affectus. Sicut enim aurum ad præsentiam ignis liquefit, sic & ejus anima ad præsentiam ignis divini tota liquefacta fuit. *Anima mea liquefacta est.* Secundò continebat splendorem divinum, & ideo tota fuit illuminata. De quo splendore dicitur: *Qui cum sit splendor gloria &c.* Sol enim justitiæ ipsam novem mensibus induit, & ideo totam splendidam fecit. *Mulier amicta sole.* Tertio continebat thesaurum sapientiæ, & ideo tota fuit sapientifica; de quo thesauro dicitur: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.* De isto thesauro sapientiæ effudit flumina doctrinarum: *Ego sapientiæ effudi flumina.* Et quia sic est sapientifica, ideo

Hebr. 12

Cant. 5.

Heb. 1.

Apo. 12.

Colos. 2.

Eccl. 14.

Prov. 14. sic sapienter Ecclesiam Dei disponit. *Sapienter mulier edificavit domum suam.* Quartò continebat fontem misericordiæ, & ideo tota fuit piissima; de quo fonte dicitur: *Fons egrediebatur de loco voluptatis.* De isto fonte suæ gratiæ & misericordiæ hauriunt illi, qui sunt in via ad aliquam suavitatem: hauriunt illi, qui sunt in patria ad plenam satietatem. *Bibite amici mei & inebriamini charissimi.* Quintò continebat niveum candorem, de quo dicitur: *Candor enim lucis aterna, & speculum sine macula.* Et ideo remansit ibi puritas: *Tota pulchra es amica mea.* Decebat ut Virgo beata eâ puritate niteret, quâ sub Deo major nequit intelligi. Sextò continebat divinum odorem, de quo dicitur: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.* Et ideo remansit ibi mira suavitas, ideo adolescentulæ clamant & dicunt. *Trabe me post te, in odorem unguentorum tuorum currimus.* Septimò continebat suavem dulcorem, illum scilicet qui dicit ibidem: *Spiritus meus super mel dulcis & hereditas mea super mel & favum.* Et ideo remansit ibi mira pietas, ideo vocatur mater gratiæ, & mater misericordiæ.

Secundò ejus venter dicitur beatus, ratione ipsius ventris continentis. Ipse quidem venter primò fuit thalamus Christi. *Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* Qui creavit me, *requievit in tabernaculo meo.* Secundò fuit habitaculum Spiritûs sancti, unde dixit ei angelus: *Spiritus sanctus superveniet in te.* Verè supervenit, quia super omnem creaturam in eam venit; verè supervenit, quia de-
 super

Psalm.

Ecccl. 24.

super miraculosè concepit ; verè supervenit ; quia ipsa os cordis non infra , sed desuper habuit. Tertio fuit apotheca carismatum , quia Deus ibi reposuit medicinas contra omnia genera infirmitatum. *Altissimus de terra creavit medicinam.* Ejusdem : *Medicina omnium in festinatione nebula* , hoc est in Christi carne purissima festinata : quia citò decisa , & in corpus formata. Bernardus : Apotheca est Maria omnium gratiarum , in qua cœlestis pigmentarius , cum omnibus suis unguentis se collocavit , cum omnibus deliciis accubuit. Quarta fuit fons omnium gratiarum. *Fons hortorum, &c.* Alij fontes hauriunt aquam ab inferiori , & redundant ad superius ; iste autem fons cœlestis aquas suarum gratiarum haurit à superiori , quia à monte Libani , id est , ab altitudine Trinitatis , & fluit ad nos inferius per dona suæ largitatis. Quinto fuit acervus tritici & liliorum. *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis.* Ejus enim venter fuit vallatus illo tritico , de quo dicitur : *Nisi granum frumenti cadens in terram &c.* Quod quidem fuit ad instar tritici. Acervus enim tritici in imo est latus , in summo angustus , in medio autem nec nimis latus , nec nimis angustus ; quia Christus quantum ad naturam infimam , id est , humanam fuit nobis manifestus , quantum verò ad naturam summam , id est , divinitatem fuit nobis valdè angustus , id est , valdè obscurus. Quantum verò ad naturam mediam , id est , animam fuit nobis partim occultus , & partim manifestus. In hujus enim significationem dicuntur tres Missæ in

Eccl. 1.

Ejusdem 43.

Bernard.

Cant. 4.

Cant. 7.

Joan. 126.

natali. Una in nocte profunda, & signat ejus divinitatem, quæ nobis totaliter fuit obscura. Secunda dicitur in aurore, & signat ejus animam, quæ partim nobis fuit occulta, & partim manifesta. Tertia dicitur in luce manifesta & clara, & signat ejus humanitatem, quæ nobis fuit totaliter manifesta. Iste venter fuit plenus acervo tritici, fuit vallatus liliis, ideo dicit *lilia* in plurali, quia omnia quæ in ipsa fuerunt, pura & munda fuerunt. Habuit enim mundas cogitationes, & affectiones, intentiones, locutiones, & operationes: nos autem miseri vix unum lilium habere possumus, vel cogitationem sanctam, vel affectionem mundam, vel intentionem, rectam vel operationem bonam. Et dicit *vallatus*, quia ejus venter undique circumdatus fuit liliis puritatis, & munditiæ, scilicet intus & extra, sursum & deorsum, à dextris & à sinistris, ante & retro, ita quòd hostis ab ejus cor nunquam intrare potuit, nec aliquam impuritatem immittere potuit. Nam intus inveniebat lilium puritatis, extra lilium castitatis, sursum lilium contemplationis, deorsum lilium humilitatis, à dextris lilium temperantiæ, à sinistris lilium patientiæ, antè lilium prudentiæ de futuris, retro lilium justitiæ de præteritis. Nos autem miseri non sumus vallati liliis puritatis, sed spinis & urticis malarum concupiscentiarum, & ideo corda nostra sunt dæmonibus pervia in quæ malas suggestiones ingerunt, & pravas delectationes immittunt.

S E R M O V.

Verba beatæ Mariæ habuerunt quinque laudabiles conditiones.

Primò ejus verba non fuerunt multùm prolixa, sed valdè pauca & brevia. Non enim in tota serie Evangelij invenitur fuisse locuta, nisi septies & tunc breviter est locuta. Primò enim locuta est cum Angelo bis: *Quomodo fiet istud, &c. Ecce ancilla Domini.* Bis locuta est Elisabeth, scilicet eam salutando, & postea in Dei laudem prorumpendo dicens: *Magnificat anima mea Dominum.* Bis locuta est cum filio, scilicet semel in templo quando dixit, *Fili quid fecisti nobis sic?* & semel in nuptiis, quando dixit, *Vinum non habent;* & semel ministris dicens, *Quodcunque dixerit vobis, facite.* Semper breviter est locuta, nisi quando in laudem Dei prorupit. Discant ergo mulieres rarò loqui, & nunquam in verbis effluere, nisi fortè in oratione, & Dei laude.

Secundò ejus verba non fuerunt leviter prolata, sed multùm præmeditata. *Maria autem conservabat &c.* Ubi dicit Beda: Virginalis munditiæ Maria custodiens secreta Christi, quæ noverat, nemini divulgare volebat, sed hæc reverenter expectabat, quando scilicet hoc necessarium esset. Et licet ipsa secreta ad tempus tacuerit ore, tamen vigili meditatione scrutabatur corde. Bernardus: Væ nobis, qui spiritum habemus in naribus, væ qui totum spiritum proferimus, & qui undique conflui-

Luc. 20
Beda:

Bernardus

diebat in corde suo. Fuit enim velox ad audiendum, tarda verò ad proferendum. Beda: Imitemur fratres piam Matrem Dei, servantes omnia verba, & Salvatoris nostri. Harum meditatione diurnâ, & nocturna, in portu nos inanium cogitationum, atque nocentium repellamus incurfus. Harum crebrâ consolatione nos, & pròximos à fabulis superfluis, & malè dulcoratis detractionum colloquiis castigemus, & ad divinæ laudis frequentiam ascendere festinemus.

Bernar. Tertio ejus verba non fuerunt præsumptuosa, sed ipsa in loquendo multum fuit timida, & verecunda. Bernardus: Ubi Maria aliquando loquitur, nunquam præsumptuosa fuisse videtur. Foris stabat quærens loqui filio, nec auctoritate maternâ sermonem interrupit, aut habitationem quam filius habitabat irrupit. Ejus quidem sermo certissimus index fuit ingenitæ mansuetudinis, ac verecundiæ virginalis aliorum verecundiam suam reputans; defectum vini non potuit dissimulare, ubi verò à filio increpata fuit tanquam mitis & humilis corde nihil respondit, nec tamen desperavit, sed admonuit ministros, quòd quid eis diceret facerent. Et subdit Bernardus: Timens Maria audivit filium in parabolis loquentem discipulis ministeria revelantem, miracula facientem, vidit in cruce pendentem, expirantem, vidit resurgentem, & ascendentem, & in his verecundia Virginis auditur.

Idem. Quarto ejus verba non fuerunt vacua, sed multum fructuosa, & virtuosa. Nam locuta

est cum Angelo , & ad ejus verbum Deus factus est homo ; locuta est cum Elisabeth , & tripudiavit Joannes clausus in utero ; locuta cum filio in Templo , & Deus hominibus factus est subditus ; locuta est in nuptiis , & manifestavit gloriam suam Jesus Christus.

Quintò ejus verba non fuerunt improvida , sed multùm discreta. Nam ille qui loquitur debet videre quid , quando , cui , ubi , & quomodo loquatur. Maria igitur discretè consideravit quid loqueretur , quia verba non vana nec fabulosa , sed omnia verba sua fuerunt utilia , & ad nostram ædificationem pertinentia. Consideravit etiam cui loqueretur , quia non cuilibet viro , sed Dei angelo , in quo instruuntur mulieres vitare virosum locutiones. Consideravit ubi loqueretur , quia non in foro locuta fuit , sed in domo , in quo etiam instruuntur mulieres , ut in foro non loquantur , sed à viris in domo instruuntur. Consideravit iterum , quando loqueretur , quando scilicet fuit magis opportunum , sicut dicitur : *Omni negotio tempus est & oportunitas.* Quod de Domino , vel à Domino dicta vel acta cognoverat , mater Virgo diligenter retinebat in corde , ut cùm tempus prædicandæ , vel scribendæ incarnationis ejus adveniret , sufficienter universa prout essent gesta quærentibus explicare posset. Consideravit etiam quo modo loqueretur , quia non clamosè , sed maturè & tacitè loquebatur. Nunquam enim locuta est clamosè , nisi in filij passione. Tunc enim secundùm Augustin. fortiter ejulavit. Sed de garrulis mulieribus dicitur : *Garrula*

Ecel. 2.
Beda.

Aug.

Prov. 4.

§ 34 S E R M O VI.

vaga quietis impatiens non valens in domo consistere.

S E R M O VI.

449. 11.

Virga dicitur virgo Maria, flos filius ejus, juxta illud: *Egredietur virga de radice Jesse, &c.* Ista autem virga commendabilis est quantum ad se, & quantum ad florem.

Quantum ad se, commendabilis est quadrupliciter. Primo quantum ad modum prodeundi, quia non dicitur fuisse orta, sed egressa: *Egredietur, inquit, virga de radice Jesse.* Ipsa enim virga fuit orta de radice Judæorum, sed tamen egressa est natura radicis. Radix enim ad ima, virga verò ad alta tendit, radix verò ad terram, virga in aëre, & solis calore, & cæli rore crescit; sic Judæi petebant ima vitiorum, illa verò alta virtutum; illi erant fixi in terra per cupiditatem terrenorum, hæc in aëre per aviditatem cælestium; illi pascebantur amore carnali, hæc nutriebatur amore spirituali; illi constringebantur frigore infidelitatis, hæc fovebatur calore divinitatis. Secundo ista virga commendabilis est quantum ad modum germinandi, quia non germinavit operatione humana, sed virtute divinâ, ideo significata est per virgam Aaron, quæ miraculosè floruit, & amygdalas fecit, ut habetur. Sic Virgo beata miraculosè & supersubstantialiter filium generavit, qui secundum August. assimilatur amigdalæ sive nuci, quia in nuce sunt tria, scilicet, exterior pellis fragilis, in medio testa dura, intus verò nu-

Num
27.

Aug.

cleus dulcis. In Christo quidem fuerunt tres
 substantiæ , scilicet caro exterior , quæ habuit
 infirmitatem , & Deitas interior , quæ habuit
 omnem dulcedinem , & anima media , quæ
 contra omnes passiones habuit fortitudinem ,
 ut nunquam per impatientiam vinceretur. Quam-
 vis enim fuerit virga multùm gracilis , tamen
 fructum portavit , qui totum mundum satia-
 vit , imo qui totum mundum suo robore su-
 stentavit. Tertio ista virga commendabilis est ,
 quantum ad virtutem operandi. De cuius vir-
 tuosa operatione dicitur : *Virgam virtutis tuae* Psalm.
emittet Dominus , &c. Olim quidem diabolus
 dominabatur in mundo ; nam in cordibus ava-
 rorum dominabatur per cupiditatem terrenam ,
 in cordibus superborum per ambitionem va-
 riam ; in cordibus delicioforum , per carnalem
 concupiscentiam ; & ideo Deus hanc virgam
 creavit , in qua tria posuit , scilicet stimu-
 lum , hamum & viscum. Stimulo autem ur-
 gentur sive punguntur boves , hamo capiun-
 tur pisces , visco capiuntur aves. Diabolus qui-
 dem erat bos , in quantum exercebat agricul-
 turam , id est , in quantum inducebat homi-
 nes ad avaritiam terrenorum ; erat piscis , in-
 quantum homines natare faciebat in aquis deli-
 ciarum ; erat avis , in quantum homines volare
 faciebat per sublimitatem honorum. Deus igitur
 huic virgæ stimulum apposuit , quando
 carni Virginis se univit , & sic bovem , id est ,
 diabolum de cordibus avatorum ejecit. *Sti-* Eccl. ; 2.
mulo boves agitat. Tunc etiam isti virgæ ha-
 mum apposuit quando Deitatem suam sub
 esca carnis velavit ; & sic istum malum pis-

Ibid.

cem cepit. *An extrahere poteris hamo Leviathan. In oculis ejus quasi hamo capiens eum.* Isti etiam virgæ laqueum sive viscum posuit, quando sapientiam suam in humana carne de Virgine assumpta occultavit, & sic istam

Job. 40.

Ibid.

avem irretivit & cœpit. *Nunquid illudes ei quasi avi. Tenebit plantam ejus laqueo.* Quartò commendabilis est ista virga, quantum ad of-

Job. 41.

ficium utendi. Usus enim virgæ ad quatuor officia utilis videtur esse ad quæ virgo Maria fuit nobis concessa. Primus usus est ad dominij ostentationem, & sic eâ utuntur reges & principes; & quantum ad hoc data est nobis virgo Maria, ut videlicet sit nostra Do-

Psalm.

mina & regina. *Virgam virtutis tue, &c.* Secundus usus est ad defensionem & percussio-

Num. 17.

nam, & sic eâ utuntur bellatores, & quantum ad hoc data est nobis, ut à dæmonibus nos defendat & eos percutiat: *Consurget virga de Israël, & percutiet duces Moab. Ad vo-*

Isa. 30.

cem Domini pavebit assur virgâ percussus. Tertius usus est ad directionem, & sic pastores virgâ utuntur, ut gregem suum regant & dirigant, & quantum ad hoc data est nobis, ut in præsentî vita nos dirigat, & ad pascua æterna deducat. Quartus usus est ad sustentationem,

Psalm.

& sic eâ utuntur infirmi & debiles, & quantum ad hoc data est nobis ut nostram infirmitatem sustentet & regat. *Virga tua & baculus tuus, &c.*

Secundò ista virga commendabilis est, quantum ad florem, qui quidem flos est ipse

Eccles. 3.

Christus qui dicit *Ego flos campi.* Dicitur autem Christus flos campi, & non horti tri-

S E R M O VII. 537

plici de causa. Primò quia ut flos horti nascitur, terra aperitur. Flos autem campi sine terræ aperature nascitur, id est Christus, sine Mariæ violatione. Secundò dicitur flos campi, & non horti, quia flos horti est clausus, flos vetò campi omnibus est apertus. Similiter etiam odor pietatis Christi nulli clauditur, sed omnes ad ipsum possunt accedere, & misericordiam invenire. Tertiò dicitur flos campi. In partibus ultra marinis dicitur nasci quidam flos, qui habet stipitem asperum, & quinque folia habet, id est, quinque vulnera passionis.

S E R M O VII.

Virga dicitur B. Maria. Quæ quidem dicitur virga aurea, virga aromatica, virga decorata, & virga recta. Primò quidem dicitur virga aurea, quæ signatur per virgam auream, de qua dicitur: *Extendebat rex contra reginam virgam auream quam tenebat in manu.* Cum enim rex ille esset iratus, extensio illius virgæ eum placavit, & reginam Hester in palatium introduxit, & omnia impetravit. Ipsa quidem Virgo B. & Deum iratum placavit, quia ipsa est nostra advocata, & in cœleste palatium nos introducit, quia est cœli janua, & omnia nobis impetrat, quia est mater regis reverenda. Secundò est virga aromatica, de qua dicitur: *Qua est ista qua ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus?* Ipsa quidem fuit virgula per humilitatem, & fuit virgula fumi, quia concremata per charitatem,

Hest. 6.

Cant. 3.

538 S E R M O VII.

& fuit, & est virgula ex aromatibus myrrhae, quæ fugat diabolicas tentationes; & fuit, & est virgula thuris, quia restringit fluidas cogitationes; & fuit, & est univèrsi pulveris pigmentarij, quia in se habuit omnes gratias & virtutes. Tertio est virga decora, de qua

Zach. 6. dicitur: *Assumpsi mihi duas virgas, unam vocavi decorem, aliam vocavi funiculum.* Virga quæ vocatur funiculus, fuit Eva, quæ nos constrinxit vinculis peccatorum. Virga vero, quæ vocatur decora, fuit virgo Maria. Tunc autem virga est decora, quando est floribus, fructibus & foliis adornata. Beata igitur Virgo habuit flores, id est, redolentes cogitationes, quo ad Deum. *Flores mei fructus honoris & honestatis.* Habuit folia, id est, verba sanativa, quo ad proximum. *Folia ejus ad medicinam. Folia ligni ad sanitatem gentium.* Habuit fructus, id est, opera pura & munda, quo ad se. *Primi & purissimi fructus ejus.*

Eccel. 24.

Ezech.

41.

Apoc.

22.

PROV. 3.

Quarto fuit virga recta per intentionis puritatem. Psalm. *Sedes tua in seculum seculi, virga directionis, virga regni tui.* Ipsa enim fuit, & est sedes Dei, quia Deus in ea semper requievit; & fuit virga directionis, quia omnia opera sua semper in Deum direxit; & fuit virga regni Dei, quia Deus per ipsam regnum, quod diabolus usurpaverat acquisivit. Ista autem virga, quamvis fuerit recta quantum ad Deum per rectam intentionem, tamen fuit & est flexibilis ad nos per compassionem. Nam modo flectitur ad justos impetrando eis gratiam, modo flectitur ad peccatores impetrando eis veniam, modo flectitur ad morien-

S E R M O VIII. 539

res expellendo ab eis fallaciam, modò flectitur ad jam mortuos eorum animas deducendo ad gloriam. Propter ista dicimus: *Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege &c.*

S E R M O VIII.

Virginitatem perpetuam habuit Maria & ante partum, & in partu, & post partum. August. super Joan. Sicut in sepulchro ubi erat repositum corpus Domini, nec antè nec postea mortuus jacuit; sic uterus Mariæ nec antè nec postea quicquam mortale concepit. Istud autem conveniens fuit quatuor rationibus.

August.

Prima sumitur ex parte filij nascentis; & ista est quadruplex. Prima est, quia Deus committebat sibi pretium redemptionis humanæ, de qua dicitur: *Mulierem fortem quis inveniet procul, & de ultimis finibus pretium ejus;* quia de natura divina & suprema, & natura humana tam infima. Et quia tale pretium in utero ponebatur, ideo debuit esse vas integrum per carnis integritatem, & virginitatem. Virginitas enim est integritas mentis & corporis. Sed de multis dicit: *Cor fatui quasi vas confractum, omnem sapientiam non tenebit. Qui mercedes congregavit misit eas in saccum pertusum.* Secunda est, quia committebat sibi thesaurum cœlestis sapientiæ. Illum thesaurum de quo dicitur: *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.* Et ideo debuit esse vas novum, id est, virginitatis gloria decoratum;

Prov. ult.

Eccle. 42

Agg. 1.

Col. 2.

4. Reg.
2.Prov.
24.

Ecccl. 24.

Bernar.

Heb. 1.

Ecccl. 24.

August.

hoc signatum est ubi *Helyseus*, id est, Deus pater, posuit *sal*, id est, divinam sapientiam, in *vas novum*, id est, Mariæ uterum. De primo thesauro dicitur: *Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo justi*. Habitaculum justi fuit mater Christi, in qua fuit thesaurus divinæ sapientiæ, & oleum misericordiæ. Tertia est quia committebat sibi balsamum divinæ gratiæ, illud scilicet balsamum de quo dicitur: *Sicut cinnamomum & balsamum aromatizans odorem dedi*. Et ideo debuit esse vas mundum. Virginitas autem dicit munditiam mentis & corporis. Bern. in serm. de assump. Quæ enim vel angelica puritas illi audeat virginitati comparari, quæ digna fuit fieri sacrum Spiritus sancti, & habitaculum filij Dei. Quarta est quia committebat sibi splendorem paternæ gloriæ, de quo dicitur: *Qui cum sit splendor & figura substantiæ ejus &c.* Et ideo debuit esse vas admirandum: *Vas admirabile opus excelsi*. Verè admirabile ejus uterus, in quo simul virginitas & fœcunditas. August. Omnipotens filius nullo modo matri suæ virginitatem abstulit quam nasciturus elegit. Bona est fœcunditas in conjugio, sed melior est integritas in virginibus. Homo igitur Christus qui utrumque præstare potest, ut Deus nunquam sic matri daret bonum, quod conjuges diligunt, ut auferret melius per quod virgines matres esse contemnunt.

Secunda ratio sumitur ex parte matris concipientis. Sicut enim illa terra fuit virgo quæ primum Adam terrenum produxit, sic & Maria debuit esse virgo, quæ secundum Adam

cœlestem generavit. Et sicut illa fuit virgo quæ fecit corrûere virum, sic & ista debuit esse virgo quæ fecit resurgere totum genus humanum. Ista tria tangit Chrysostr. super Mat. Chris.
 Vide mysterium, Adam ex terra virgine figuratur, filius Dei ex Maria virgine nascitur; illic virgo mortem concepit, hic virgo beatam vitam generavit; illic vir per virginem ruit, hic vir per virginem stetit; illic ruina mortis, hic triumphus victoriæ.

Tertia ratio sumitur ex parte generis humani, humanum genus conjugis serviebat, & virginitatem servare, nec meritum nec præmium, nec honorem esse credebant, & ideo Christus de virgine nasci voluit, ut ostenderet de virginitate quanti sit meriti, præmij & honoris. Est enim tanti præmij, quod cum castitas conjugalis, habeat fructum tricesimum, vidualis sexagesimum, virginalis verò centesimum. Istud ostendit Christus ubi dicit, quod *bona terra fecit fructum tricesimum sexagesimum & centesimum.* Secundò ostendit Christus de ipsa virginitate quanti sit honoris. Intantum igitur Christus honorat virgines, quod facit eos jaculatores & familiares suos sive domesticos & servitores, *Cantabant quasi canticum novum sedem Dei*, ecce quia sunt jaculatores Dei, *hi sequuntur agnum*, ecce quia sunt de familia Dei. *Sine macula sunt ante thronum Dei*, ecce quia sunt domicelli & serviunt in mensa Dei. Tertidò Christus ostendit de virginitate quanti sit præmij, ubi dicitur de muliere quæ signat beatam Virginem, quæ erat *amicta sole, & luna*

Mat. 13.

Apoç.
12.Apoç.
12.

sub pedibus ejus, & in capite corona stellarum duodecim, & in utero habens; & merito sic habebat divinum splendorem. Ubi notatur quòd Deus virgines beatas ornat à superiori, quia habebat coronam stellarum duodecim: ornat ab inferiori, quia lunam habent sub pedibus, id est, mutabilem mundum: ornat ab exteriori, quia habebunt corpus immortalitate vestitum: ornat ab interiori, quia habent animum glorificatum. Secundò ratio sumitur ex parte divini operis; & istam rationem ostendit Aug. & Anselm. Opera quidem Dei debent esse perfecta, juxta illud, *Dei perfecta sunt opera.* Deus enim fecerat hominem sine fœmina & de homine, sicut Adam fecerat de homine fœminam, sicut Evam, & facit quotidie de homine & fœminam, & ideo ut ejus opera essent perfecta, quantum modum debuit adhibere, scilicet ut faceret hominem de fœmina sine homine, sicut fecit Christum de Maria virgine.

Anselm.
Deut.
32.

S E R M O IX.

Virginitatem illibatam habuit beata Maria, cujus virginitas multas habuit prærogativas. Videndum est igitur qualiter ostenditur & probari potest, quòd ipsa fuit virgo. Secundò videndum est de prærogativis, quas habuit sua virginitas.

Circa primum notandum quòd ejus virginitas ostenditur & probatur testimoniis, exemplis, mysteriis & miraculis. Testimoniis quidem, scilicet Dei qui dixit: *Ecce virgo concipiet*

piet, testimonio angeli, qui dixit: *Quòd enim in ea natum est, de spiritu sancto est; & testimonio hominis fide digni. Duæ quidem personæ antiquitus erant fidei dignæ, scilicet Sacerdos & Propheta. Ostenditur igitur testimonio Hieremiæ Prophetæ. Novum faciet Dominus super terram, fœmina circumdabit virum.* Secundò testimonio Zachariæ Sacerdotis. Nam sicut dicit Origenes super Mat. In templo enim erat quidam locus solùm sacris virginibus deputatus ad orandum. Et cùm beata Virgo ibi post partum cum cæteris adoraret, & sacerdotes templi eam expellerent, Zacharias sacerdos pater Joan. Baptistæ eam defendebat asserens eam virginem peperisse. Ob hoc Judæi indignati, ipsum inter templum & altare occiderunt.

Mat. 1.

Hier. 31.

Origen.

Secundò ostenditur multis mysteriis, scilicet virgæ, portæ, & velleris. Et primò virgæ Aaron, quæ floruit miraculosè, & fructus fecit. Bern. Nec virgæ floris vigore læsit emissio, nec Virginis pudorem sacri partus editio. Idem: Hæc est virga sublimis, planta cælestis, sanctior universis, quæ verticem sanctum erexit usque ad Dominum majestatis: quia nimirum in altum emiserat radices humilitatis, hæc est virga Jessæ & flos filius ejus, flos inquam campi, sed non horti; ad modum enim campi sine omni adminiculo Virginis alvus floruit. Secundò mysterio portæ quæ Domino fuit aperta, cæteris autem clausa, ut habetur Eze. 53. Aug. in ser. de annun. Quid est quod porta hæc erit clausa, nisi quòd Maria semper fuit intacta? Et quid est, vir non

Bernac.

August.

Bernar. transibit per eam nisi quod Joseph non cognovit eam? Tertio mysterio velleris de caelo perfusi. Bern. Quid Gedeonis vellus signat, quod utique fuit tonsum de carne, sed sine vulnere carnis, nisi carnem assumptam absque omni detrimento virginitatis.

Aug. Tertio ostenditur ejus virginitas exemplis. Ponit autem August. tria exempla dicens: Qui lapideas scripsit tabulas sine stylo ferreo, ipse gravidavit Mariam Spiritu sancto; & qui produxit panes sine aratione, ipse impregnavit Mariam sine corruptione; & qui fecit virgam sine pluvia germinare, ipse fecit filiam David sine semine generare. Sunt etiam alia tria exempla, scilicet glorificati corporis, syderis, & apis. Et primo corporis glorificati, quia corpus Christi gloriosum clauso sepulchro exivit, & ad discipulos januis clausis introivit. Eodem modo clauso utero Virginis exire potuit. **Bernar.** Secundo ostenditur exemplo syderis. Bern. Nec syderis radius suam minuit claritatem, nec Virginis filius suam integritatem. Tertio ostenditur exemplo apis; nam secundum Ambros. si apes mellificant, & filios generant sine commixtione, multo fortius & Maria generare potuit sine corruptione.

Ambr. Quarto ostenditur miraculo radij procedentis de facie virginis. Dicit enim quaedam glossa super illud Mat. *Non cognoscebat enim Joseph donec &c.* quod Joseph non poterat videre Mariam facie, quam Spiritus sanctus à conceptione penitus impleverat, ideoque quam desponsaverat in facie non cognoscebat, donec virtus ejus evacuaretur. Si igitur B. Maria
sic

sic erat fulgida in facie , manifestum est quòd erat fulgidior in ventre , & fulgidissima in mente.

Quintò hoc ostenditur figurâ sive sacramento ; & istam figuram sive sacramentum assignat Orig. super Mat. dicens. Sicut rubus comburi videbatur , & ignis eum non tangebatur , & sicut tres pueri inclusi in camino ignis habebantur , & eos non lædebat incendium , nec odor fumi erat in eis ; vel quemadmodum Danieli intra lacum leonum incluso , claustris non apertis allatum est ei prandium ab Abachuc : ita & hæc sancta Virgo genuit Dominum , sed immaculata permansit.

Secundò videndum est de prærogativis quas habuit ejus virginitas : quæ quidem prærogativæ sunt plures , quia ejus virginitas fuit integra , scilicet corpore & spiritu , juxta illud : *Integer spiritus vester anima & corpus* Thef. 5.
sine querela servetur in adventu Domini nostri Iesu Christi.

Ipsa quidem habuit integritatem corporis , quia ipsum semper illibatum servavit ; integritatem animæ , quia nunquam modica cogitatio illicita in ejus animam introivit ; integritatem spiritûs , quia nunquam à Deo per aliquod peccatum separatus fuit. *Tota pulchra es* Cant. 4.
amica mea & macula non est in te. Ipsa enim fuit pulchra in corpore quia ipsum semper illibatum servavit : fuit sine macula in anima quia nunquam aliquod peccatum sive cogitatio mala intravit : fuit tota pulchra in spiritu , quia nunquam veniale peccatum commisit.

Bernar.

Secunda prærogativa est, quia ejus virginitas prius fuit Deo dicata. Bernar. Si pretia rerum pensamus de charitate, super omnes enim alias quæ præposuit, primum vitam angelicam ducere, & vovere propositum virginitatis immortale, quod nec aliquatenus titubavit, angelo filium promittente. Et quoniam ipsa prima primum votum virginitatis emisit, ideo per amigdalum figuratur. Sicut enim amigdalus inter cæteras arbores prius flores producit, sic inter cæteras mulieres ipsa prius votum virginitatis emisit. *Adducentur regi virgines post eam.* Verè post eam, scilicet

Psalm.

tempore, exemplo, dignitate, & utilitate. Tempore quidem quia ante ipsam nulla, post ipsam verò multæ, quia multæ virginitatem suam Deo devoverunt. Exemplo verò quia omnibus exemplum servandæ virginitatis exhibuit. Dignitate quidem, quia virginitatem cum fœcunditate servavit. Utilitate quia sua virginitate totum mundum salvavit. Ideo bene dicitur. *Florebit amigdalus, impinguabitur locusta, & dissipabit caparus.* Tunc amigdalus floruit, quando B. Virgo virginitatem vovit. Tunc locusta, id est gentilitas instabilis & vaga, fuit Spiritûs sancti gratiâ impinguata; & caparus, id est; plebs Judaica fuit totaliter dissipata. Caparus enim est frutex spinosus super terram expansus, & signat populum Judaicum, durum & rebellem, & semper terrenis curis adhærentem.

Ecccl ult.

Tertia prærogativa est quia habuit virginitatem transfusam, quia in alios transfundebatur. Quamvis enim pulcherrima fuerit, tamen

Tertia prærogativa est quia habuit virginitatem transfusam, quia in alios transfundebatur. Quamvis enim pulcherrima fuerit, tamen

men à nullo unquam potuit concupisci : quia
ejus puritas corda omnium penetrabat , &
in eis omnes motus illicitos extinguebat ; ideo
comparatur myrrhæ , & cedro , quia sicut odor
myrrhæ fugat vermes , & odor cedi expellit
serpentes , sic & odor suæ virginitatis de alio-
rum cordibus expellebat motus brutales.

Quarta prærogativa est , quia habuit virgi-
nitem fœcundam quia , scilicet fuit virgo &
mater , quod quidem nulla habuit. *Sedul.*
Gaudium matris habens cum virginitatis hono-
re , nec primam similem visa est , nec habere
sequentem. Quinta prærogativa est , quia ha-
buit virginitatem ornatam. Ipsa enim tanquam
virgo prudens lampades suas , scilicet corpus
suum & animam ornavit oleo pietatis , licino
puritatis , & lumine veritatis , & igne chari-
tatis. *Ego mater pulchra dilectionis* , ecce ignis *Eccl. 24.*
charitatis , & *timoris* , ecce licium puritatis ,
quia sicut dicitur : *Timor Domini expellit pec-* *Eccl. 1.*
catum. Et agnitiois , ecce lumen veritatis , &
sancta spei , ecce oleum pietatis.

S E R M O X.

Vita & conversatio B. Mariæ fuit ordinata
quantùm ad se , & quantùm ad alios.

Ordinavit enim vitam suam quantùm ad
Deum , & ante Christi conceptionem , resur-
rectionem & ascensionem. Nam ante Christi
conceptum in adolescentia sua , dum adhuc
in templo cum suis coëtaneis commoraretur ,
valdè ordinavit vitam suam. De cujus ordina-
tione sic dicit Hieron. ad Cromatium & He-

liodorum : Hanc inquit regulam B. Virgo servabat , ut à mane usque ad tertiam orationi insisteret , à tertia usque ad nonam texterino opere se occuparet , à nona ab oratione non recedebat , quousque illi angelus appareret , de cuius manu escam accipere solebat , & semper in melius in Dei amore proficiebat.

Post resurrectionem Christi & ejus ascensionem ordinavit vitam suam circa tria. Primò circa assiduam orationem , & gratiarum actionem , unde dicitur , quòd *Apostoli erant in oratione cum Maria matre Iesu.* Glo. super illud : *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.*

Totum interioris animi affectum in agendis gratiarum laudibus offero , totum quod vivo , totum quod sentio , quod discerno in ejus magnitudine contemplando , & in ejus præceptis observandis impendo. In ipsum tantum existo , quod terrena non curo , prosperitas me non extollit , adversitas me non frangit , sed in illius sola spiritus meus delectatur memoria , à quo salus æterna speratur : in illius perpetua divinitate , cujus conceptione caro mea fœcundatur. Secundò circa locorum sacrorum visitationem , unde dicit sanctus Odilo :

Si scire volumus , quid Dei genitrix post Christi resurrectionem antequam ipsa cœlos ascenderet , agebat , sine dubio loca Dominicæ nativitatis , passionis , sepulturæ , resurrectionis , & ascensionis frequenter visitabat , & in eis lachrymas fundebat , & oris sui sanctissimi oscula imprimebat. De hac sic dicit sanctus Hier. in serm. de assump. Fortassis præ nimio amore , quo filius ejus ac Dominus

sepultus dicitur, interdum eam habitasse credimus, quatenus piis pasceretur internis obtutibus non quòd jam vivens cum mortuis quæreretur, hoc enim habet impatiens amor, ut quod desiderat ipsum semper invenire credat, ignorat quippe rationem, nam ratione multoties caret, modum nescit, nec aliud cogitare potest quàm quod diligit. Amor enim de possibilitate non accipit solatium, nec de difficultate remedium. Tertio circa Apostolorum & discipulorum instructionem, & informationem. Unde dicit Hier. ubi supra. Post ascensionem Christi; generaliter Mariæ conversatio cum Apostolis fuit, usque ad eorum dispersionem, sicut dicit Lucas, hi omnes erant perseverantes in oratione cum Maria matre Jesu. Deinde subdit: Ecce Domino Jesu ascendente in cœlum vacat Virgo in schola virtutum, versatur cum Senatoribus cœli, in curiam paradisi, sub disciplina Spiritûs sancti, totiusque majestatis divinæ, invenitur prima inter primas cohortes summi Regis, quorum vita non erat in terris, sed de cœlis. De hoc etiam dicit S. Odilo: Intuitu Dominicorum locorum peracto, beata Virgo ad Apostolorum remeabat consortium. Credimus enim ipsam interfuisse gaudiis ascensionis Dominicæ, & in die Pentecostes cum cæteris Apostolis Spiritûs sancti gratiam percepisse, quâ constat eam à conceptione Christi plenissimè habuisse. Hier. ubi supra: Virgo beata inter choros Apostolorum, post resurrectionem intrans & exiens familiaris de Christi incarnatione, ac resurrectione cum eis contulit. Quam sanè

Hieron

Odilo.

beatissimam Virginem, et si omnes discipuli venerati sunt, Joannes tamen amplius & spiritualius usque ad finem vitæ suæ sibi deservivit.

Secundò ordinavit vitam suam quantum ad se. Nam habuit quædam per quæ ordinabantur ejus interiora, & quædam per quæ ordinabantur ejus exteriora, & quædam per quæ similiter & ejus interiora, & ejus exteriora. Sua quidem interiora ordinavit, quia habuit affectiones sinceras: cogitationes sanctas, & intentiones rectas. De ejus sinceris affectionibus dicit Amb. in li. de virginibus. Quid nobilius matre Dei, quid splendidius eâ quam splendor elegit. Quid castius eâ quæ corpus sine corporis contagione generavit. Nam de cæteris virtutibus ejus quid loquar? Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum. De ejus sanctis cogitationibus dicit idem ibidem: Virgo beata ad ipsum ingressum angeli inventa est domi in penetralibus, sine comite, ne quis attentionem ejus arrumperet, nequis obstreperet. Neque enim comites feminas desiderabat, quæ bonas cogitationes socias habebat, quin etiam tunc minùs sibi videbatur sola cum sola esset. Nam quomodo sola cum tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetæ. De ejus rectis intentionibus dicit idem ibidem: Corde erat humilis, verbo gravis, animo prudens, loquendi peritior, legendi studiosior. Non incerto divitiarum, sed in prece pauperis spem reponens, intenta operi, verecunda sermoni, arbitrum mentis,

Amb.

Idem.

solita non hominem sed Deum quærere. Secundò habuit ea per quæ ordinabantur ejus exteriora. De hoc etiam sic dicit Amb. ubi supra. Nihil in ea torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu verecundum, non gestus fractior, qui in incessu solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species, fuerit simulachrum mentis, & figura probitatis. Tertio habuit ea per quæ ordinabantur ejus interiora, & exteriora, scilicet quatuor virtutes, justiciam, prudentiam, temperantiam, & fortitudinem. Habuit enim prudentiam, & fortitudinem. Bern. Quòd turbata est, fuit verecundiæ virginalis; quòd non est turbata, fuit fortitudinis; quòd tacuit & cogitavit, fuit prudentiæ. Habuit etiam justiciam in eo, quòd se humiliavit & obedivit, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Humilitas & obedientia sunt partes justitiæ. Habuit etiam temperantiam, de cujus temperantia dicit Ambr. ubi supra. Quid exequetur ciborum parsimoniam, officiorum redundantiã, alterum ultra naturam superfuisset. Illic nulla intermissa tempora, hic congeminatus jejunio dies, & si quando successisset reficiendi voluntas, cibus plerunque obvius, qui mortem arceret non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quam necessitas fuit, & tamen cum quiesceret corpus, vigilabat animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupto continuat, aut disposita gerit, aut gerenda pronunciat. De his quatuor ejus virtutibus dicit Bern. Virgo beata fuit fortis in proposito, temperata in si-

Bernardus

Ambrosius

lento, prudens in interrogazione, iusta in confessione.

Ambr.

Tertio ordinavit vitam suam quantum ad alios, & hoc quantum ad duas partes iustitiæ, quæ sunt declinare à malo & facere bonum. Primam partem iustitiæ habuit, quia neminem unquam læsit. Unde dicit Ambr. ubi supra: Nullum fuit sollicita lædere, omnibus bene velle, majoribus natu assurgere, æqualibus non invidere, jactantiam fugere, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vel vultu læsit parentes, quando discessit à propinquis, quando irrisit humilem debilem, quando vitavit inopem? Hieron. in epist. ad Cromatium & Heliodorum. Mariam irascentem nullus vidit, hanc maledicentem nullus audivit; omnis sermo ejus ita erat gratiâ plenus, ut in ejus lingua cognosceretur Deus. Quantum ad secundam partem iustitiæ omnibus profuit, scilicet, verbo, obsequio, & exemplo, & temporali subsidio. Verbo quidem quia socias suas semper ad bonum informabat. Hieron. ubi supra: Sollicita erat circa socias suas, ne aliqua ex eis in sermone peccasset, nec aliqua in risu vocem exaltaret, nec aliqua injuriis aut superbia circa parem suam existeret. Sine intermissione benedicebat Deum, & ne fortè in salutatione sua à laudibus Domini tolleretur, si quis illam salutabat, illa pro salute Deo gratias respondebat. Primum autem exiit ab ea ut dum homines salutantur, Deo gratias dicant. Secundo profuit in obsequio, quod patet, quia tribus mensibus in obsequio Elisabeth mansit. Ambrosius: Quàm

Ambr.

in propinquis fuit religiosa scriptura divina commemorat. Nam humilior facta est, ubi à Deo se cognovit electam, & statim ad montana ad cognatam suam accessit, non utique ut exemplo crederet, quæ jam crediderat oraculo. Beata, inquit, quæ credidisti! & cum ea tribus mensibus mansit. Tanti autem temporis intervallo non fides quæritur, sed pietas exhibetur. Tertio præfuit temporali subsidio; unde dicitur: *Manum suam aperuit inopi, & palmas suas, &c.* Qualiter autem ad pauperes fuerit liberalis patet ex hoc quòd totum aurum quod Magi obtulerunt, pauperibus erogavit, ita quod post modicum in sui purificatione non habuit unde posset emere agnum. De ipsius liberalitate ad pauperes dicit Hieronymus in epistola ad Cromatium & Heliodorum. De esca, quam de manu Angeli recipiebat Virgo reficiebatur, quæ verò à Pontificibus recipiebat, pauperibus erogabat. Quotidie videbantur ei Angeli loqui, & quasi charissimi obtemperabant ei. Quarto profuit exemplo, quia ejus vita speculum fuit sanctitatis, & religionis exemplum. Ambrosius in libro de virginibus. Sit nobis tanquam in imagine descripta vita Mariæ, de qua velut ex speculo refulget species castitatis, & forma virtutis, hinc sumatis exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari magisteria probitatis sunt expressa, quæ quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Et infra: Extra domum nescia, nisi cum ad Ecclesiam conveniret, & hoc ipsum cum parentibus, propinquis, & domesticis operosa secreta forensi

Prov.
ult.

Ambr!

Hieron.

stipata comitatu, nullo tamen meliore, quam seipsa quæ in incessu aspectuque venerabilis, non tamen vestigium pedis tolleret. Hieronymus ubi suprâ. In vigiliis inveniebatur prior, in sapientia legis eruditior, in humilitate humilior, in carminibus David præstantior, in charitate gratiosior, in puritate purior, in omni virtute perfectior. Quia igitur Virgo beata ut dictum est, sic alios suis illuminabat exemplis, ideo sibi potest convenire illud, quod dicitur: *Sicut sol oriens mundo in altissimis Deo sic mulieris bona species in ornamentum ejus.*

Eccl. 16.

Sol est Christus, mundus est beata Virgo, quæ illuminata à Deo totam militantem Ecclesiam illuminat. Quare autem B. Virgo dicatur mundus ostendit Cypr. dicens: Lego & intelligo, quia Maria est quidam mundus intelligibilis, & admirabilis, cujus terræ soliditas humilitatis, cujus mare latitudo charitatis, cujus cœlum altitudo conversationis, cujus sol splendor intelligentiæ, cujus luna decor munditiæ, cujus lucifer fulgor sanctitatis, cujus arcturus gratia septiformis, cujus sydera aliarum virtutum ornamenta pulcherrima.

Cyprian.

S E R M O XI.

Eccl. 24.

Vitis signat beatam Mariam, quæ dicit: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, &c.* Ubi ipsa ostendit qualiter fuerit vitis respectu filij, & qualiter respectu sui.

Nam respectu filij, ipsa fuit vitis, quæ protulit fructum plurimum, fructum suavissimum, & fructum odoriferum, ideo dicit:

Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. Protulit autem fructum plurimum, quia fuit à Patre purgata, ideo dicit. *Ego quasi vitis fructificavi.* Pater quidem ipsam purgavit, dum adhuc esset in utero, & sic fuit sancta nata, & tunc fecit fructum magnum. Deinde purgavit ipsam, quando Spiritum sanctum in eam misit, & tunc fecit fructum majorem. Deinde purgavit ipsam, quando splendorem suum, scilicet filium suum in ejus uterum misit, & tunc fecit fructum maximum. Secundò fecit fructum suavissimum, quia fuit calore Spiritus sancti excocta; & ideo subditur, *Suavitatem.* Tunc enim vitis fructum dulcem producit, quando radiis solis ejus uvae exurit, & sic vinum suavissimum facit. Radius igitur Spiritus sancti totam ipsam Virginem inflammavit, & ideo fructum suavissimum produxit. *Fructus ejus dulcis gutturi meo.* Quod Cant. 2: enim tota fuerit à Spiritu sancto inflammata ostendit Hieronymus in sermone de assumptione, ubi dicit: Totam ipsam repleverat Spiritus sancti gratia, totam incanduerat divinus amor, ita quòd nihil esset, quod mundanus violaret affectus, sed ardor continuus, & ebrietas perfusi amoris. Quod fructum suavissimum produxerit dicitur: *Fructus ejus dul-* Cant. 2: *cis gutturi meo.* Tertiò ista vitis fecit fructum odoriferum ex eo, quòd fuit à filio imbalsamata; & ideo subdit, *odoris.* Filius enim Dei, qui est verum balsamum novem mensibus in ejus utero habitavit, & tandem de ipsa in nativitate exivit, & tunc ipsa fructum odoriferum produxit. Unde postquam ipsa dixit:

Botrus cypri dilectus meus mihi, subdit, *in vineis Engaddi*. Dicitur enim quòd vineæ Engaddi balsamum producebant, quæ verum balsamum produxit, id est, Christum. *Sicut cinnamomum, & balsamum aromatizans. Quasi balsamum non mixtum odor meus*. Sicut igitur vitis aquam putrefactam convertit in vinum suavissimum & odoriferum, sic beatissima Virgo amorem mundi, qui est aqua putida in nobis, in amorem Dei, qui est tanquam vinum suavissimum, & odoriferum convertit, qui replet animam suavitate devotionis & trahit ipsam ad odorem imitationis suæ. *Trabe me post te in odorem unguentorum tuorum.*

Secundò ostenditur, qualiter ipsa Virgo fuerit vitis respectu sui, cum dicit, *& flores mei fructus honoris & honestatis*. Flores fuerunt ejus virtutes, quæ fuerunt coram Deo & coram hominibus valde odoriferæ intantum, quod ejus odor delectabat Deum, ut possit dicere illud: *Ecce odor filij mei, &c.*

Quod homines recreabat: *Vinea florentes odorem dederunt*. Quòd dæmones fugabat. *Capite nobis vulpes parvulas quæ demoluntur vineas; nam vinea nostra floruit*. Quod etiam in ipsa ecstasim faciebat. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo*. Impressos aures flores, id est, ipsas virtutes habuit cum fructibus, id est, cum bonis operibus; ideo dicitur, *flores mei fructus*. Sicut enim flores sunt inutiles, nisi omnino sequatur fructus, sic & ipsæ virtutes sunt vacuæ, nisi bona opera concomitantur, ideo dicitur: *Flort annus*

vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. De fructibus istorum B. Mariæ dicitur : *Videamus si flores fructus parturiunt.* Ipsa enim non habuit virtutes otiosas , quia dicitur : *Panem otiosa non comedit.* Ista opera faciebat ad honorem Dei , & ideo dicitur. *Fructus honoris,* quia in omnibus suis operibus semper Dei gloriam & honorem quærebat , juxta illud : *Sive comedatis , sive bibatis , sive aliquid aliud faciatis , omnia in honorem Dei facite.* Faciebat autem omnia opera sua ad ædificationem proximi ; ideo subditur , & *honestatis.* Ejus enim opera tam honesta erant , quod omnes videntes attrahebant. Honestum enim est , quod per se allicit. Servavit enim illud : *Sic luceat lux vestra coram hominibus , &c.* De ista vite potest intelligi illud , quod dicitur : *Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas , & post flores vitas maturescere.* Ex quibus verbis habetur , quod in ista vite fuerunt tres propagines , & in qualibet propagine fuerunt tria , scilicet , gemmæ , flores & uvæ. Per tres propagines intelliguntur tres in unitate personæ , per alia tria quæ fuerunt in propagine intelliguntur tres in Christo substantiæ. Ista igitur vitis fuit Virgo beata , in cujus utero fuerunt tres propagines , id est , tres personæ. Nam ibi fuit persona Patris , qui Christi incarnationem fecit ; ibi fuit persona Spiritûs sancti , qui eam similiter operatus fuit ; ibi fuit persona Filij , qui corpus humanum sibi induit. In ista autem propagine , id est , in Christo , fuerunt gemma , flos & uva , id est , divina na-

Cant. 7.

Prov.
ult.

1 Cor. 4.

Mat. 5.

Gen. 4.

tura , anima & caro. Per gemmam enim quæ est principium florum & fructuum intelligitur ejus divinitas , quæ est causa & principium omnium rerum. Unde Christus interrogatus à Judæis , respondit , principium qui & loquor vobis. Per florem intelligitur ejus anima , quæ omnium virtutum odoribus fuit plena.

Cant. 2. Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.

Per uvam intelligitur ejus caro , quæ plena fuit sanguine pretioso , & tandem posita fuit in torculari crucis , unde emanavit mustum nostræ redemptionis. Unde angeli admirantes,

Isa. 34. dixerunt: Quare rubrum est indumentum tuum?

De ista etiam vite potest exponi illud : *Ierunt*

Judicum *ligna ut ungerent super se regem , dixeruntque*

oliva , ficus & vitis , ut eis imperaret. Respon-

sio olivæ fuit , quòd non poterat deserere suam

pinguedinem. Responsio ficus fuit , quòd no-

lebat deserere suam dulcedinem. Responsio vi-

tis fuit , quòd nolebat deserere suam jucundi-

tatem. Per ista tria , scilicet , Olivam , ficum &

vitem intelligitur virgo Maria. Ipsa enim fuit

oliva propter pinguedinem spiritualis gratiæ ,

ipsa fuit ficus propter dulcedinem suæ pietatis

& misericordiæ , ipsa fuit vitis propter læti-

tiam jucunditatis internæ. Ligna igitur syl-

varum fuerunt Judæi , qui fuerunt duri , in-

flexibiles & sylvestres , qui libentiùs voluif-

sent , quòd B. Virgo fuisset princeps suæ sy-

nagogæ , quàm Christus Ecclesiæ , ideo dixe-

runt ei : *Veni impera nobis* , id est , veni & re-

linquas Christum , ut sis Domina synagogæ

nostræ ; sed ipse renuit , quia si hoc fecisset

amisset pinguedinem gratiæ spiritualis , & dul-

cedinem suæ pietatis, & lætitiæ internæ jucunditatis. Unde pater suus David eam per annos multos antequam nasceretur omnino admonuit, ut synagogam dimitteret, & Christo filio suo regi semper adhæreret dicens: *Audi filia, & vide & inclina aurem tuam & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.*

S E R M O XII.

VNitas magna fuit inter Christum & beatam Virginem matrem ejus. Est autem quadruplex unitas.

Prima est quæ est inter virum & uxorem, de qua dicitur: *Erunt duo in carne una*. Ista unitas Gen. 2. fuit inter Christum & Virginem, quia eam in sponsam sibi fecit & accepit, & cum ea spirituale matrimonium contraxit. *Sponsabo te mihi in fide.* Osez. 2. Illud autem matrimonium initiatum fuit per angelum, per verba de futuro, quando dixit: *Ecce concipiet in utero, & paries filium.* Deinde ratificatum fuit per verba de præsentis, quando Virgo consentit, & dixit: *Ecce ancilla Domini, &c.* Ultimo fuit consummatum, quando filius Dei naturam humanam sibi in unitate personæ conjunxit. Et tunc verificatum fuit, illud, *erunt duo in carne una*. Nam in una carne, id est, in uno corpore Christi generando & formando fuerunt duo, scilicet, Virgo, quæ in canis materiam ministravit, & Spiritus sanctus, qui de ipsa corpus formavit.

Secunda est unitas, quæ est inter patrem,

five inter matrem & filium , de quo dicitur :
 Gen. 44. *Si intrabo ad patrem meum , & puer , scilicet , Benjamin , defuerit cum anima illius ex anima hujus dependeat , morietur.* Ex ista autem unitate fit , quòd mater debet diligere filium tanquam rem suam , filius debet honorare matrem suam tanquam causam suam , & filius & mater debent sibi ad invicem communicare actiones suas. Ista igitur unitas naturalis fuit inter beatam Virginem & Christum. Ipsa enim filium diligebat ut rem suam , ut posset dicere
 2. Reg. 1. *illud : Sicut mater unicum amat filium , ita te diligebam.* Et filius honorabat matrem , ut
 Luc. 2. *causam suam , juxta illud : Erat subditus illis.* Et mater & filius communicabant sibi ad invicem actiones suas. Nam filius fuit tantæ potentiae , quòd creaturam suam fecit matrem suam. Et mater fuit tantæ potentiae , quòd creatorem suum fecit filium suum. Communicabant etiam sibi ad invicem passiones suas. Nam in Christi passione , & mater fuit vulnerata gladio doloris , juxta illud : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Et filius fuit vulneratus affectu maximæ compassionis , propter quod oblitus suorum vulnerum , matrem consolatus est , dicens , *Mulier ecce filius tuus.* Vel ista communicatio actionis & passionis aliter potest assignari. Est enim triplex compassio , scilicet , amoris , quando servus compatitur Domino ; naturalis , quando mater filio ; essentialis , quando membra capiti suo. Communicavit & mater filio suam actionem in contrahendo , quia ibi posuit suum consensum : in generando , quia ibi posuit materiale

teriale principium : in salvando genus humanum , quia ibi posuit suam sollicitudinem & studium.

Tertia unitas est socialis , quæ est inter amicum & amicum , de qua dicitur : *Multitudinis credentium erat illis cor unum.* Actos. 4. Et ista unitas amicitia facit omnia communia inter amicos. Tullius : His amicitia finibus utendum arbitror , ut cum correcti fuerint mores amicorum , sit inter eos rerum omnium & voluntatum & consiliorum sine omni exceptione communitas. Ista autem communitas inter matrem & filium fuit. Nam omnia quæ fuerunt filij , fuerunt & matris , & econverso. Filius enim tria habuit , scilicet , animam , carnem & divinitatem. Et ista tria fuerunt matris , scilicet , caro per generationem , anima per amorem , & Deitas per fruitionem. Similiter & mater maximè habuit tres virtutes , scilicet , humilitatem , virginitatem , & fecunditatem ; & ista fuerunt filij , quia ab ipsa recepit ista.

Quarta est spiritualis , quæ est inter Spiritum & Deum , de qua dicitur : *Qui adhaeret Deo , unus spiritus est cum eo.* 1. Cor. Et ista fuit ad filium. Instantum enim unita fuit cum eo per amorem , quod tota erat in amorem conversa. Ut enim ferrum immissum in ignem totus efficitur ignis ; sic ejus anima charitate succensa , tota facta est charitas , imò multò magis quàm ferrum ignitum , quod potest aquâ extinguui. Sed charitas B. Virginis nullis aquis tribulationem potuit extinguui. *Aqua multa non poterunt extinguere charitatem.* Cant. 1. Insuper de amore mundi nihil habuit , sed tota divino amore

inflammata fuit. Hier. Totam virginem Mariam repleverat Spiritus sancti gratia, totam divinus amor incanduerat, ita ut in ea nihil penitus remaneret, quod mundanus violaret affectus. Ad ipsam etiam flectendam ad misericordiam non oportet uti magnâ violentiâ precum, sed levi devotione cordium, ideo vocatur virgula, quæcitò flectitur. *Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi?* Ipsa enim habuit flexibilitatem ad misericordiam, ideo dicitur *virgula*. Ipsa habuit benignitatem, quia omnimodam innocentiam, quia nunquam aliomod pondus peccati habuit, ideo dicitur *fumi*. Ipsa habuit redolentiam per odoriferam famam, ideo dicitur, *ex aromatibus*. Ipsa habuit magnam virtutem & efficaciam in expellendo, scilicet, dæmones ideo dicitur, *myrrhe*. Ipsa habuit devotionem intemam, ideo dicitur, *thuris*. Ipsa habuit omnium virtutum plenitudinem & abundantiam, & ideo subditur, *& universim pulveris pigmentarij*.

S E R M O XIII.

Vulnerata multis gladiis sive sagittis fuit Maria. Primus gladius est timoris, de quo dicitur: *Confige timore tuo carnes meas*. Istum gladium Virgo beata habuit, per quem à se omnia vitia carnis refecavit. Habuit autem timorem non servilem, sed filialem, qui permanet in sæculum sæculi, & animam facit pulchram. Unde dicit: *Ego mater pulchra dilectionis*. Secundus est gladius divini sermonis, de quo dicitur: *Vivus est sermo Dei, &*

Psalm.

Hebr.

efficax omni gladio ancipiti. Istum gladium Maria in corpore portabat, quia verba Dei in corde reservabat, ut dicitur Luc. 2. Ambr. nec historia, nec litera docet Beatam Mariam gladio vitam finisse. Incertum est autem, utrum Simeon pro gladio materiali dixerit, an pro verbo Dei valido & acutiori omni gladio ancipiti. Tertius est gladius amoris, de quo dicit sponsa: *Vulnerata charitate ego sum.* De his tribus gladiis dicit Bern. Est sagitta quaedam timor Domini, qui desideria carnis configit & interficit, ut spiritus salvus fiat. Est etiam sagitta sermo Domini vivus & efficax, penetrans usque ad divisionem animæ & spiritus. Est etiam sagitta electa amor Christi, qui animam Mariæ non tantum confixit, sed etiam pertransivit, ut nullam in pectore virginali particulam animæ vacua amore reliquerit. Aut certè pertransivit eam, ut veniret usque ad nos, & de plenitudine ejus nos omnes acciperemus. Quartus est gladius doloris, quo vulnerata fuit in filij passione. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Bern. Verè pertransivit, ut eam non immeritò plus quam Martyrem prædicemus, in qua nimirum sensum corporeæ passionis excessit compassionis affectus. Quintus est gladius persecutionis, quia multas cum Apostolis persecutiones perpessa est. Ambros. super illud, *tuam ipsius animam pertransibit gladius.* In scriptura sacra, inquit, gladij nomine temporalis tribulatio figuratur, juxta illud: *Gladium evaginaverunt peccatores.* Idem: *Gladius eorum intret in corda ipsorum.* Et de Joseph tribulato dicitur:

Bern.

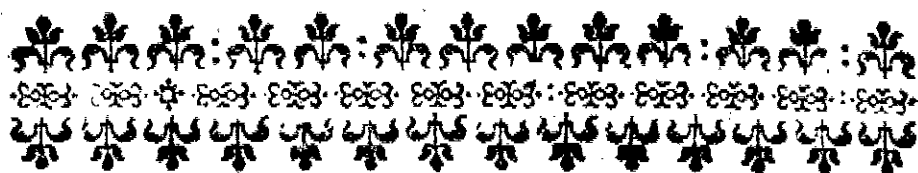
Luc 2.

Amb.

Psalm.

Ferrum pertransiit animam ejus. Quanquam autem multæ tribulationes animam transtoderint Virginis beatissimæ, illic tamen illa specialiter designatur, quæ materna transfixit viscera Domino in cruce moriente. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

F I N I S.

INDEX RERUM

ET VERBORUM SINGULARIUM,

Quæ in hoc MARIALI JACOBI DE
VORAGINE continentur, ad facilio-
rem Lectoris usum Alphabetico ordi-
ne dispositus.

A

Aaron.

ARON / Virga quos pertulit fructus.
pag. 10

Abstinencia.

Abstinencia multiplex in Maria, 1.

& sequent.

Abstinentiæ quadruplex genus. p. 1

Activus.

Activi despiciunt contemplativos, & e contra con-
templativi, & cur. 97

Actus.

Actus nostros quomodo dirigat Maria. 504

Adjuvo.

Adjuvandi duo modi. 7

Advocatus.

Advocatus causam suam ad bonum finem perdu-
cit tribus modis. 5

INDEX RERUM

Amigdalus.

- Amigdali proprietas. 9 & 10
 Amigdalus significat Mariam trium gratiâ. 9
 Amigdalus tripliciter mundatur. *ibid.*

Amor.

- Amoris gradus quatuor. 13
 Amoris impatientis effectus. 93
 Amor Mariæ erga Christum cæteros amores crea-
 turarum superavit. 131
 Amor quadruplex. 416
 Amoris Seraphici divisio. 12
 Amorem triplicem habuit Maria. 11
 Duo Amores & duo dolores pugnabant in
 Maria. 300

Ancilla.

- Ancillæ quatuor signa. 13 & seq.

Angelus.

- Angeli boni & mali discrimen. 514
 Angeli sive Throni. *Vide Thronus.*
 A Deo mitti debuit Angelus ad Mariam pro-
 pter tria. 18 & 19

Animal.

- Sparsa Animalibus per naturam, sunt collecta
 hominibus per rationem. 44

Annuntiatio.

- Annuntiatio debuit per Angelum fieri multiplici
 ratione. 17
 Annuntiationis nuntius quis? 17

Apis.

- Apis duo habet. 102
 Apis figurat Deum. *ibid.*
 Apis proprietas. 20
 Apes quatuor diligunt. *ibid.*

ET VERBORUM.

Aqua.

Aquæ effectus triplex.	239
Aqua maris qualis.	315
Aqua pura quando,	25
Aquarum tria genera.	284

Aqua-ductus.

Duo reddunt Aquæ-ductum commendabilem.

21

Modus duplex Aquæ-ductus commendabilis.

23

Arca.

Arca ad quatuor infervit.	28
---------------------------	----

Arcus.

Arcus cœlestis coloratio.	30
Arcus cœlestis dispositio.	29
Arcus cœlestis in tribus consideratur.	<i>ibid.</i>
Arcus cœlestis sive iridis generatio.	<i>ibid.</i>

Arius.

Arii error.	15
-------------	----

Aromata.

Aromata cujus rei simbola.	346
----------------------------	-----

Ascensio.

Ascensio Christi quatuor gaudia protulit.	202
---	-----

Assumptio.

Assumptionis Deiparæ congruentiæ rationes.	31
--	----

& seq.

Assumptio Virginis facta est in Cœlum multipliciter.	34 & seq.
--	-----------

Maria quadruplici gaudio in Assumptione positâ est.	203
---	-----

Avaritia.

Avaritia cui comparatur.	196
--------------------------	-----

Ave.

Ave quomodo dicendum. <i>Vide</i> Salutatio.	
--	--

INDEX RERUM

Aurora.

Tria Auroræ stanti in cœlo eveniunt sic &
Mariæ. 52. & seq.

B

Balsamum.

Balsami fructus tripliciter pretiosus. 56
Balsamum purum quatuor signis cognosci-
 tur. 57
 Balsamum quid. 55
Bersabea.
 Bersabeæ nominis interpretatio. 9

C

Camelus.

Cameli proprietas. 231
Cancellarius.
 Cancellarios tres habet Deus. 66
Caparus.
 Capari natura. 10
Castitas.
 Castitas tres habet partes. 354
Casus.
 Casûs origo triplex. 71
Cedrus.
 Cedrorum duo genera. 73
 Cedri maritimi qualitates. 76
 In Cedro tria sunt attendenda. 73. & seq.
Christus.
 Christus duas civitates habet. 174

● E T V E R B O R U M.

Christus in Assumptione carnis tres mixturas mirabiles fecit. 107

Christus in Maria triplicem domum ædificavit. 144

Christus in nos quatuor maxima beneficia influxit. 183

Christus in tribus locis fuit quæsitus. 415

Christus in vita matrem quadrupliciter honoravit. 217

Christus oravit tribus vicibus & quare. 289

Christus nuci assimilatur. 11

De Christo quatuor dici possunt. 516

Erga Christum triplicem habuit amorem Maria. 11

In Christo quotuplex natura. 408

In Christo triplex substantia. 11. 56. 69.

137. & 535

Quomodo in morte sua & post mortem Mariam Christus honoraverit. 220

Cithara.

Cithara musicum melos dulcibus sonis reddit modo tria adsint. 241

Cælum,

Cælum adhuc evacuabitur & quando. 35

Cælum bis evacuatum fuit. 35

Cælum triplex dicitur. 79

Collum.

Colli flexio. 90

In collo duo sunt notanda. 88

Quare Maria dicatur collum. 89. & seq.

Columba.

Columbæ peculiare. 365

Gemitus reddit columbam commendabilem.

INDEX RERUM

- Plura in columba sunt commendabilia. 92
Conceptio.
Differentia inter Christi Conceptionem & ho-
minis. 104
Conjunctio.
Triplex conjunctio inter Christum & Mariam.
137
Consolatio.
Consolationes Sanctorum tribus sunt involutæ.
421
Conversatio.
Conversatio Mariæ qualis. 112. & seq.
Conversatio tria importat. 111
Cor.
Cor hominis vas. 518
Cor Mariæ quale. 525
Cordium varia genera. 518
Cynamomus.
Cynamomi boni quinque signa. 83. & 84
Cynamomum quid. 83
Cypressus.
Cypressus qualis arbor. 85
Cypressi singularitas. 85. & seq.
In Cypressis omnia medicinalia. 87

D

Dæmon.

- D**Æmones in duplici luctu sunt. 37
Delicia.
Deliciarum cœlestium triplex genus. 124
Deus.
Deum amantem varia genera. 309

ET VERBORUM.

Deus nobiscum est quatuor modis. 101

Modus quærendi Deum triplex est. 417

Dies.

Dici divisio. 374

Lies tres habet principales partes. 127

Dilectio.

Dilectionem habuit duplicem virgo Maria.

133

Proximi dilectio duplex. 132

Tres dilectiones redarguit Augustinus. 134

Dolor.

Dolorem triplicem habuit in hoc mundo Maria.

134

Domesticus.

Quinam sint domestici Mariæ quos duplicibus induit vestibus. 157

Dominium.

Dominium Christi & Mariæ idem est. 294

Duobus modis dominium acquiritur. 140

Domus.

Domuum varia genera, 40

Hominis domus quæ. 142

In domo constructa tria requiruntur. 144

In domo Mariæ tria hominum genera recipiuntur. 146

Ut fiat domus tria requiruntur. 141

Donum.

Dona Spiritus sancti per columnam septuplicem signantur. 209

INDEX RERUM

E

Ebur.

Eboris proprietates. 147

Elephas.

Elephas draconem duobus modis vincit. 151

Elephantis obedientia quomodo cognoscitur.

149

Habet plura commendabilia elephas. 149

Eleemosina.

Eleemosinæ Mariæ cujusmodi sint. 157

Ester.

Ester figura Mariæ. 97

Ester Mariæ fuit figura, 51

Ester elogium. 14

F

Facies.

Facies triplex. 158

Famosus.

Famosus aliquis dicitur quatuor de causis. 161

Festum.

Festa tria præcepit Deus. 336

Fides.

Fidem habentium desideria. 164

Fides perfecta quæ. *ibid.*

Fidei qualitates. *ibid.*

Quam fidem habent dæmones. *ibid.*

Filiatio.

Filiatio triplex est. 168

ET VERBORUM.

Fortitudo.

Fortitudo in tribus videtur. 189

Flos.

Flores habuit Maria in triplici excellentia. 26

Fructus.

Triplici benedictione fuit benedictus fructus
Mariæ. 193

Frumentum.

In grano frumenti duo sunt. 93

G

Gabriel.

Gabrielis interpretatio. 19

Gallina.

Gallinæ nidus qualis. 197

Gallina præ cæteris animalibus habet tria. 196

De ovis gallinarum singularis nota. 198

Galbanum.

Galbanum tres proprietates habet. 195

Gaudium.

Gaudium Mariæ in resurrectione filii ex quatuor
oriebatur. 202

Gaudium in Dei filii conceptione ex quatuor
causatur. 199

In parturitione filii Dei ex quatuor causatur
gaudium. 200

Generatio.

Generationes cæli novem ordinibus comprehen-
duntur. 59

Generationes sunt duplices. *ibid.*

Generationes multiplices sunt. 69. & seq.

Generationes terræ in sex ordinibus consistunt. 59

INDEX RERUM

Gens.

Gentium ethimologia. 139

Gratia.

Gratiæ cœlestes in Maria quatuor. 205

Gratiam corporalem habuit quadruplicem Maria.

205

Gratiam habuit Maria sine aliquo defectu. 213

Gratia Mariæ cui assimilatur. 212

Gratiæ mentales in Deipara quatuor reperiuntur.

205

Gratiam triplicem invenit Maria. 204

Eva perdidit tribus modis gratiam, Maria è contra ipsam modis oppositis recuperavit. 205

Maria non pro se ipsa solum, sed pro nobis gratiam habuit. 206

Qualem gratiam habuerunt Sancti. 193

H

Hidria.

Hidria tribus inservit. 230

Homo.

Hominem adjuvat Maria in omni statu. 7

In mundo tria sunt genera hominum. 139

Quomodo dicitur homo unitus. 188

Humilitas.

Humilitatis effectus. 12. & 522

Humilitas quadrupliciter apparet. 411

Humilitas triplex. 354

ET VERBORUM.

I

Ignis.

Ignis proprietas quadruplex. 238
 Igne triplici concremata est Maria. 345

Impossibilis.

Impossibilia quatuor erant. 133
 Impossibilia tria. 105

Indigentia.

Indigentia triplex humani generis. 101

Joannes.

Joannes Baptista in utero existens quatuor accepit prærogativas. 171

Joannes ex adoptione sua in filium Mariæ tria promeruit privilegia. 169

Iris.

Iris, *Vide* Arcus cœlestis.

Judas.

Judas quomodo cecidit. 71

Judith.

Judith quatuor fortia opera. 88

L

Lac.

LActi per decoctionem quid accidat. 245
 Lac quid? *ibid.*

Libanus.

Libanus tripliciter accipitur. 250

Libani interpretatio. 502

INDEX RERUM

Liberum arbitrium.

Liberi arbitrii potentia quatuor modis considerari potest. 154

Lilium.

Lilii multiplex virtus. 260

In lilio duo intùs reperiuntur. 255

Nardus signat humilitatem Mariæ. 255

Quæ virtutes sint lilia Mariæ. 255

Littera.

Litterarum tria genera in Curia Romana. 66

Luna.

Lunæ lux multiplex. 298

Luna per quid cætera omnia corpora excellat. 76

Lunæ quiddam proprium & peculiare. 263

Luna quando dicitur plena. 268

Lunæ quomodo in crescenti & decrefcenti sint cornua. 264

Lux.

Lux multa beneficia commendat. 278

Lucis quadruplex utilitas. 275

M

Manè.

MAnè duo intelliguntur. 127

Manus.

Manus distinctio & digitorum nomina explicantur. 279

Manus Mariæ tornatiles. 280

Manus quid denotent, *Vide Oculus.*

Mare.

In mari tria considerantur. 282

Maria

ET VERBORUM.

Maria.

Mariæ amaritudo quadruplex.	284
Mariæ animæ pulchritudo.	43
Mariæ consideratio circa quatuor versabatur dum ipsam Angelus salutavit.	512
Maria cœlo christallino ac empireo comparatur.	
81. & seq.	
Maria cœlo sidereo assimilatur.	79
Mariæ corpus in morte quadruplici prærogativa fuit dotatum.	115
Mariæ corpus in vita fuit triplici custodia præmunitum.	115
Mariæ corpus ob multiplicem rationem nullo modo potuit corrumpi.	118
Maria debuit in cœlum assumi in corpore & in anima.	38. & seq.
Maria dicitur naves multiplici de ratione.	331.
& seq.	
Maria dicitur tripliciter crater tornatilis.	122
Maria duos habet filios.	434
Maria filium suum tripliciter dilexit.	151
Mariæ fructus triplex.	46
Maria fuit figurata per tres veteris testamenti mulieres.	14. & 15
Mariæ humilitas triplex.	221
Mariæ humilitatis triplex signum.	223
Maria lux vocatur propter tria.	276
Maria mater fuit pia triplici modo.	305
Mariæ nomen terribile dæmonibus.	38
Mariæ nominis interpretatio.	290
Maria nutrice similis est.	246

INDEX RERUM

Maria peccatorum advocata & quomodo.	3
Mariæ potentia in tribus apparuit.	162
Maria propter tria adjutrix est.	8
Maria quantum ad causarum genera quatuor adjutrix nostra est.	6
Maria quatuor ardua agressa est.	184
Maria quatuor rebus assimilatur.	166
Maria quatuor subditorum genera habet.	140
Maria quoties & quibus locuta est.	531
Mariæ simplicitas patet in tribus.	96
Maria sex habuit delicias spirituales. 123. & se- <i>quent.</i>	
Maria soli assimilatur.	252
Maria tres habet portas in se.	502
Maria tria genera famularum habuit ut regina. 433	
Maria tribus de causis laudanda est.	247
Maria tribus in locis dominatur.	138
Maria triplex lumen habuit.	233
Maria triplici colore colorata est.	400
Maria tripliciter fuit benedicta.	62
Cui assimilatur amor Mariæ.	11
Cum quibus fuerit Maria conversata.	112.
<i>& seq.</i>	
Ivit in montana cum festinatione Maria tri- plici de causa.	12
Quadruplici dimensione major est cæteris mi- sericordia Mariæ.	324
Quomodo Maria se humiliaverit.	64
Tria candida fuerunt in Virgine Maria. 251	
Triplicem decorem Deus aspexit in Maria. 228	

ET VERBORUM.

Margarita.

Margaritarum qualitates.	288
Margaritæ ubi generantur.	287
Margaritarum virtus triplex.	289

Martyrium.

Martyrium Mariæ quatuor habuit graves condi- tiones.	297
Martyrium Mariæ triplici de causa fuit doloro- sum.	298
Martyrium quintuplex passa est Maria.	294

Mater.

In Matre respectu filiorum quatuor sunt pro- prietates.	311
--	-----

Maternitas.

Maternitas quadruplex.	310
Differentia maternitatis Mariæ & cæterarum mulierum.	304
In Mariæ maternitate tria notanda.	169

Misericordia.

Misericordiæ Mariæ excellentia quadrupliciter ostenditur.	321
Misericordia Mariæ respectu cæterorum San- ctorum cui comparatur.	321
In quo apparet misericordia Mariæ.	323
Triâ inducunt Christum ad misericordiam.	392

Monile.

Monilium definitio ac descriptio.	91
Monilis etimologia.	ibid.

Mulier.

Mulier cupit habere quinque.	226
------------------------------	-----

INDEX RERUM

Munus.

Munerum explicatio & ea offerentium diversitas.

414

N

Nardus.

Nardo comparatur humilitas Mariæ. 229
Nardus qualis. 123. 184. & 328

Nativitas.

Nativitates trium tantummodo celebrat Ecclesia.

330

Discrimen inter nativitatem Mariæ & cætero-
rum hominum. 329

In Mariæ nativitate quinque sunt. 327

Nobilitas.

Nobilitas generis unde oritur. 335

Nobilitas Mariæ. 43. & 457

Nobilitas quadruplex. 335

Nobilitas triplex. 43

Novus.

Nova tria annuntiavit Virgini Angelus. 339

Maria quatuor nova habuit. *ibid.*

Tres personæ Trinitatis tria nova fecerunt in
Maria. 337. & seq.

Nubes.

Nubes tripliciter consideratur. 339

Nubes unde fit. *ibid.*

Nux.

Nuci triplex est substantia. 244

In nuce tria sunt. 10

O

Oculus.

Per oculos & manus quid denotetur. 16

Odor.

Odor multipliciter causatur. 344

Offero.

Quæ Deo offerebantur. 121

Officium.

Officium quadruplex commisit Deus Mariæ.

358

Deus triplex Officium commisit Mariæ. 217

Oliva.

Oliva trium est signum. 348. & 349

Olivæ liquor quadrupliciter inservit. 350

In Oliva tria consideranda. 348

Olivæ viriditas quanta. 348

Ovis.

Ovis multipliciter consideratur. 363

Ovis pastus qualis. 364

Duo sunt in lacte ovis. 102

P

Palma.

Palmæ arbori tria insunt. 367

Palmas deferentium varietas. 368

In Palmarum foliis tria sunt singularia. 370

Panis.

Tres panes sunt refectiones trium personarum.

INDEX RERUM

Paradisus.

- Paradisi porta tripliciter erat clausa. 390
In Paradiso terrestri tria fuerunt fructuum genera. 375

Pars.

Partem optimam in cœlo Maria elegit tripliciter. 356

Partes tres optimas elegit Maria. 354

Partus.

Cur mulieres timeant in partu. 371

Ob triplicem rationem in partu non est passa dolorem Maria. 377

Tria fuerunt nova in partu Virginis. 383

Pascuum.

Pascua Dei tres habent qualitates. 364

Passio.

In Passione Christi variæ fuerunt personæ. 167

Paulus.

Causa Pauli casus. 71

Paupertas.

Paupertatem ubique servavit Maria. 412

Peccans.

Peccantium duo genera. 391. & 506

Peccantium varietas. 502

Peccator.

Peccatorum duo nomina. 437

Peccatum.

Peccati hominis & peccati foeminae differentia. 410

Perseverantia.

Ad perseverantiam quatuor sunt necessaria. 187

ET VERBORUM.

Pes.

Per pedem, calceamentum & corrigiam quid denotetur. 107

Petrus.

Petri casus quis. 71

Plenitudo.

Plenitudo quadruplex. 384

Plenitudinis quatuor sunt signa. 380

Populus.

Populi vox unde derivatur 139

Prærogativa.

Prærogativis sex Maria fulget. 428. & seq.

In Virgine quatuor fuerunt prærogativæ.

68

Pulchritudo.

Pulchritudinis causæ quatuor. 399

Pulchritudinis signa quatuor. 399

Pulchritudinis species quinque. 396

Purificatio.

Purificatio hominis duplex esse debet. 412

Purificationis lex tria supponebat. 409

Puritas.

Puritas triplex. 406

Puteus.

Puteus Virginis quantus. 9

Homini puteus quis & qualis. *ibid.*

R

Rosa.

Rosæ qualitates. 442

Rosa tria habet. 441

INDEX RERUM

Rosæ virtus multiplex.	446
Quos sensus delectat Rosa.	444
<i>Rubigo.</i>	
Generis humani rubigo triplex.	517

S

Sanctus.

Sancti in hoc mundo cum quadam permix-
tione habent gratiam. 210

Sancti sunt horti Dei. 258

Cœlestis habitationis juxta significationem no-
minis istius *Sanctum* quadruplex acceptio
est. 215

Sanctum, istud nomen quadruplicem patitur signi-
ficationem in quantum Virgo fuit Dei ha-
bitatio. 213. & seq.

Sanctificatus.

Sanctificatorum varietas. 464

Salomon.

Salomon quomodo sibi magnum nomen conci-
liavit. 161

Salutatio.

Salutatio Angelica propter quid recitanda. 450

Salutatio Virginis qualiter sit dicenda. 448.
& seq.

Serpens.

Serpentis astutia. 111

Sol.

Tria in Sole videntur. 262

Sonus.

Sonus musicus triplex. 36

Speculum.

ET VERBORUM.

Speculum.

Speculi compositio. 471

Sponsus.

Sponsum duplicem habuit Maria. 474

Sponsi circa sponfas quinque quærunt. 754

Sella.

Stellæ matutinæ assimilatur Virgo triplici de
causa. 483

Stellæ matutinæ proprietates multiplices. 484

Stella matutina quamplurima præstat beneficia.

485

Stellæ matutinæ varia nomina. 483

Stella quatuor in se habet. 486. & seq.

Superbia.

Superbiæ effectus. 12. & 522

T

Talamus.

Talami etimologia. 489

Talamus regalis per tria distinguitur. 490

Templum.

Templi constructio fit ob duos fines. 496

Tempus.

Temporis divisio. 242

Terra.

Terra bona per tria cognoscitur. 499

Terra quandonam est bona. 498

Terræ pars inferior qualis. 291

Theophilus.

Liberatio Theophili à Dæmonibus. 50

Mariale Vorag.

PP

INDEX RERUM

Theſaurus.

Theſaurum triplicem diſpenſandum Virgini glorioſæ commendavit Deus. 502

Thronus.

Thronus dupliciter accipitur. 505

Thronorum, iſteſ Angelorum qui tertium in prima Hierarchia occupant locum ſex ſunt, proprietates. 507

Trinitas.

Trinitatis figura. 141

Tota Trinitas fuit in Maria. 45

Tunica.

Tunicæ duæ. 181

V

Ubera.

UBerum vis triplex. 521

Vellus quid. 524

Venter.

Venter Mariæ ſeptem mirabilia continebat. 527.
& ſeq.

Verbum.

Verborum Mariæ conditiones quinque. 531

Quomodo turbata ſit Maria verbis Angeli.

510

Vestis & Veſtimentum.

Veſtes duplices quænam. 157

Veſtimentum triplex Chriſto fecit Virgo Maria.

526

Veſtimenta duplicia habet Maria. 195

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Vinea.

Vineę odor quem conturbet & quem recreet. 347

Virga.

Virgæ usus quadruplex. 536

Virginitas.

Virginitas Marię multipliciter commendatur.
543. 544. & seq.

Virginitas quid. 184

In Virginitate duo sunt. 63

Virgo.

Variis modis Virgines mercedem accipiunt.
125

In beata Virgine tria sunt quę faciunt Deo
magnam delectabilitatem. 274

Virtus.

Virtutes Deo acceptę. 133

Tres virtutes Theologicę fuerunt in Maria.

145

Tribus virtutibus Virginis Christus allectus.

503

Vita.

Vita contemplativa sicut & activa duplicem ha-
bet oculum. 414

Vitę perfectę tres sunt partes. 355

Vita Marię qualis fuerit post Christi resurrectio-
nem. 548

Duę vitę ad intrandum in Cęlum sunt du-
cendę. 414

Uterus.

Uterus Marię sepulchro comparatur, 539

F I N I S.